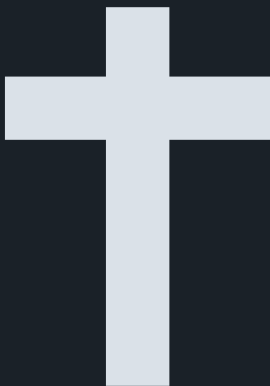

Kitab sutyi prejanjian anyar ing Basa Jawa

Suriname sing gampang

New Testament in Javanese, Caribbean (NSjvnJavanese,
Caribbean)

Kitab sutiyi prejanjian anyar ing Basa Jawa Suriname sing gampang New Testament in Javanese, Caribbean (NS:jvn:Javanese, Caribbean)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Javanese, Caribbean

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Javanese, Caribbean

jvn

Suriname

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Javanese, Caribbean

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

1ae1a846-fec8-54b5-9c60-e22db5a83cba

Contents

Matéus	1
Markus	76
Lukas	122
Yohanes	201
Para Rasul	260
Rum	338
1 Korinta	381
2 Korinta	414
Galasia	440
Efése	454
Filipi	467
Kolosé	476
1 Tèsalonika	485
2 Tèsalonika	493
1 Timotius	498
2 Timotius	508
Titus	516
Filemon	521
Ibrani	523
Yakobus	557
1 Pétrus	566
2 Pétrus	579
1 Yohanes	586
2 Yohanes	596
3 Yohanes	598
Yudas	600
Pamedaran	603

Kabar kabungahan sangka Gusti Allah miturut Matéus

Layang turunan

¹ Iki layang turunané mbah-mbahané Gusti Yésus Kristus. Gusti Yésus Kristus kuwi turunané ratu Daved lan ratu Daved turunané Bapa Abraham.

² Bapa Abraham kuwi bapaké Isak, Isak bapaké Yakub, Yakub bapaké Yudah sak seduluré. ³ Yudah bapaké Pèrès lan Sérak, Tamar ibuné. Pèrès bapaké Kèsrom lan Kèsrom bapaké Aram. ⁴ Aram bapaké Aminadab, Aminadab bapaké Nakson lan Nakson bapaké Salmon. ⁵⁻⁶ Salmon bapaké Boas, Rahab ibuné. Boas bapaké Obèd, Rut ibuné. Obèd bapaké Isai lan Isai bapaké ratu Daved. Daved bapaké Soléman, ibuné tilasané Uriah. ⁷ Soléman bapaké Rekobéam, Rekobéam bapaké Abia, Abia bapaké Asa. ⁸ Asa bapaké Yosafat, Yosafat bapaké Yoram, Yoram bapaké Usia. ⁹ Usia bapaké Yotam, Yotam bapaké Akas lan Akas bapaké Hiskia. ¹⁰ Hiskia bapaké Manasé, Manasé bapaké Amon, Amon bapaké Yosia. ¹¹ Yosia bapaké Yekonya sak seduluré. Ing waktu kuwi bangsa Israèl diboyong nang tanah Babilon.

¹² Nang tanah Babilon kono layang turunan kuwi terusané ngéné: Yekonya bapaké Séaltièl, Séaltièl bapaké Sérubabil. ¹³ Sérubabil bapaké Abihud lan Abihud bapaké Eliakim. Eliakim bapaké Asur. ¹⁴ Asur bapaké Sadok, Sadok bapaké Akim lan Akim bapaké Eliud. ¹⁵ Eliud bapaké Eliasar, Eliasar bapaké Matan, Matan bapaké Yakub. ¹⁶ Yakub bapaké Yosèf lan Yosèf kuwi bojoné Maria. Maria kuwi sing nglairké Gusti Yésus, sing diarani Kristus.

¹⁷ Dadi ènèng turunan patbelas ping telu, yakuwi: Patbelas wiwit Abraham tekané Daved, patbelas wiwit Daved tekané beboyongan nang tanah Babilon lan patbelas wiwit beboyongan nang tanah Babilon tekané Kristus.

Lairé Gusti Yésus

¹⁸ Lairé Gusti Yésus Kristus kuwi lakuné ngéné: Maria, ibuné, wis patyangan karo Yosèf. Nanging sakdurungé kawin Maria wis meteng sangka Roh Sutyi. ¹⁹ Lah jalaran Yosèf kuwi sakwijiné wong sing nglakoni kekarepané Gusti Allah, mulané dèkné ya ora gelem nggawé wirangé Maria nang tengahé wong okèh. Yosèf jawané arep meneng-menengan waé medot pepatyangané karo Maria. ²⁰ Nanging sak barengé nggagas-nggagas bab kuwi, dèkné éntuk impèn. Ing sakjeroné

impèn kuwi mulékaté Gusti ngétok marang dèkné ngomong ngéné: “Yosèf, turunané ratu Daved, kowé aja wedi ngepèk Maria dadi bojomu, awit bayi sing digémbol kuwi tekané sangka Roh Sutyi. ²¹ Maria bakal nglairké anak lanang sing kudu mbok jenengké Yésus, awit Dèkné bakal nylametké bangsané sangka dosané.”

²²⁻²³ Kuwi mau kabèh marakké klakon sing wis diomong karo Gusti dèk mbiyèn liwat nabi Yésaya, sing uniné ngéné: “Enèng prawan bakal meteng lan nglairké anak lanang, sing bakal dijenengké Imanuèl, tegesé: Gusti Allah karo awaké déwé.”

²⁴ Kadung tangi, Yosèf terus nuruti sing diomong karo mulékaté Gusti mau. Dèkné terus kawin karo Maria. ²⁵ Nanging Yosèf ora turu tyampur karo Maria nganti lairé anaké lanang. Kadung wis lair botyahé dijenengké Yésus karo Yosèf.

2

Lintang sangka wétan

¹ Gusti Yésus lairé nang kuta Bètlehèm, nang distrik Yudéa. Ing waktu kuwi Hérodès sing dadi ratuné kono. Ora let suwi ènèng wong pinter siji-loro sangka bawah wétanan teka nang kuta Yérusalèm. ² Wong-wong iku terus pada takon: “Nang endi awaké déwé bisa nemu ratuné bangsa Ju sing entas lair? Awaké déwé weruh lintangé nang wétan lan awaké déwé teka mbréné arep nyembah marang Dèkné.”

³ Kadung ratu Hérodès krungu bab iki, dèkné terus kagèt banget, semono uga wong sak kuta Yérusalèm. ⁴ Ratu Hérodès terus kongkonan nyeluk para pengarepé imam lan para guru Kitab kabèh terus ditakoni, nang endi bakalé lairé Kristus.

⁵⁻⁶ Wong-wong kuwi terus pada semaur: “Nang kuta Bètlehèm nang distrik Yudéa, awit wis ditulis karo nabi Mika ngéné:

‘Kowé Bètlehèm nang tanah Yudah, kowé ora pisan-pisan kuta sing tyilik déwé nang tanah Yudah, awit sangka kowé bakal metu pangon sing bakal nuntun umatku Israèl.’ ”

⁷ Sakwisé éntuk katerangan kuwi, ratu Hérodès terus kongkonan nyeluk wong-wong pinter sangka wétanan mau, nanging tanpa wong okèh ngerti. Wong-wong pinter kuwi terus ditakoni okèh-okèh, kapan lintangé molai kétok.

⁸ Sakwisé kuwi wong-wong pinter mau terus dikongkon budal nang kuta Bètlehèm. Ratu Hérodès ngomong ngéné marang wong-wong kuwi: “Kana pada budal lan pada nggolèk sak ènèngé kabar bab Bayi kuwi. Nèk wis ketemu, aku diomongi, supaya aku uga bisa nyembah marang Dèkné.”

⁹ Wong-wong pinter mau terus pada budal, sakwisé nampa tembungé ratuné. Sak barengé pada mlaku, lintang sing kétok nang wétan ngétok nang ngarepé lan mlaku tekan nduwuré panggonané Botyah Bayiné. Tekan kono lintangé terus mandek. ¹⁰ Weruh lintangé mau, wong-wong pinter kuwi terus pada bungah banget. ¹¹ Terus pada mlebu omahé lan weruh Bayiné lan Maria, ibuné. Wong-wong pinter mau terus pada sujut lan nyembah marang Bayiné. Sakwisé kuwi terus pada mbukak palisé wadah kasugihané terus ngekèki kado marang Bayiné, yakuwi emas, menyan lan emur.

¹² Wong-wong pinter mau mulihé ora mlaku dalan sing diliwati mauné. Awit ing impèn Gusti Allah ngomongi wong-wong kuwi, dipenging balik nang nggoné ratu Hérodès.

Lunga nang negara Egipte

¹³ Sakwisé wong-wong pinter mau pada mulih, terus ènèng mulékaté Gusti Allah ngétok marang Yosèf ing sakjeroné impèn. Mulékaté mau ngomong ngéné: “Yosèf, tangi! Bayiné lan ibuné gawanen lunga nang negara Egipte. Pada manggona nang kana tekané aku ngomongi kowé menèh. Awit ratu Hérodès bakal nggolèki Bayiné arep dipatèni.”

¹⁴ Ing tengah wengi Yosèf tangi, terus Bayiné lan ibuné digawa lunga nang negara Egipte. ¹⁵ Yosèf terus manggon nang kono tekan patiné ratu Hérodès. Dadiné klakon tenan tembungé Gusti Allah dèk mbiyèn liwat nabi Hoséa sing uniné ngéné: “Aku nyeluk Anakku sangka Egipte.”

Botyah-botyah dipatèni

¹⁶ Ratu Hérodès ngerti nèk diapusi karo wong-wong pinter sangka wétanan, mulané terus nesu banget. Dèkné terus mréntah kongkon matèni botyah kabèh nang kuta Bètlehèm lan sak kiwa-tengené, sing umuré rong taun medun. Umur kuwi tyotyok karo waktuné dongé ratu Hérodès takon marang wong-wong pinter.

¹⁷ Dadiné klakon tenan tembungé Gusti Allah liwat nabi Yéremia, sing uniné ngéné:

¹⁸ “Wong-wong pada krungu swara sesambat lan tangisan seru nang kuta Ramah; awit Rakèl nangisi anak-anaké; ora gelem dilipur, awit anak-anaké wis pada mati.”

Yosèf lan Maria manggon

nang kuta Nasarèt

¹⁹ Sakwisé ratu Hérodès mati, Yosèf, sing ijik manggon nang negara Egipte, terus éntuk impèn menèh. Mulékaté Gusti ngétok ing impèn kuwi, ngomong ngéné: ²⁰ “Yosèf, kana kowé balik menèh nang Israèl karo Bayiné lan ibuné, awit wong-wong sing arep matèni Bayiné wis pada mati.” ²¹ Yosèf terus tangi, terus Bayiné lan ibuné digawa balik menèh nang negara Israèl.

²² Nanging kadung Yosèf krungu nèk Arkélaus sing ngganti Hérodès, bapaké, dadi ratuné distrik Yudéa, dèkné terus ora gelem manggon nang kana. Ing impèn liyané Yosèf nampa tembungé Gusti, kongkon lunga nang bawah Galiléa. ²³ Mulané dèkné terus rana lan manggon nang sakwijiné kuta sing jenengé Nasarèt. Dadiné klakon tembungé Gusti Allah liwat para nabi, sing ngomongké nèk Gusti Yésus bakal diarani “Wong Nasarèt.”

3

Yohanes Pembaptis

¹ Ing waktu kuwi Yohanes Pembaptis molai nggelarké pitururé Gusti Allah nang wustèn nang bawah Yudéa. ² Dèkné ngomong ngéné: “Pada ninggala urip sing dosa, awit ora suwi menèh Gusti Allah bakal ngedekké kratoné.” ³ Ya bab Yohanes iki nabi Yésaya dèk mbiyèn ngomong ngéné:

“Nang wustèn ènèng wong bengok-bengok ngomong:
‘Gusti pada digawèkké dalan,
pada dilempengké dalan
sing arep diambahi.’ ”

⁴ Yohanes nganggo salin gawéan wulu unta lan sabuké lulang. Pangané walang lan maduné tawon alasan. ⁵ Wong pirang-pirang sangka kuta Yérusalèm, sangka bawah Yudéa lan sak kiwa-tengené laut Yordan pada mara nang nggoné Yohanes. ⁶ Wong-wong pada ngakoni dosa-dosané lan pada dibaptis nang laut Yordan.

⁷ Uga wong Farisi lan wong Saduki okèh pada mara nang nggoné Yohanes njaluk dibaptis. Yohanes weruh wong-wong mau terus ngomong: “Anakan ula! Sapa ta sing ngomongi kowé nèk bisa nyimpangi setrapané Gusti Allah sing bakal teka? ⁸ Kétokna nganggo tindakmu nèk tenan kowé wis ninggal klakuanmu sing dosa kuwi! ⁹ Aja mikir dumèh kowé anak turunané Bapa Abraham waé, kuwi wis tyukup. Ngandela omongku iki: Gusti Allah nduwèni kwsa ngekèki anak-turunan marang Bapa Abraham sangka watu-watu iki. ¹⁰ Delokké, kampaké wis dityepakké kanggo negor wité nang poké oyoté. Saben wit sing ora ngetokké woh sing

apik bakal ditegor lan dibuwang nang geni. ¹¹ Aku mbaptis kowé karo banyu kanggo tanda nèk kowé wis ninggal urip dosa, nanging ènèng wong liyané bakal teka. Dèkné kwasané ngungkul-ungkuli aku. Kanggo ngutyuli sepatuné waé aku durung pantes. Dèkné sing bakal mbaptis kowé karo Roh Sutyi lan geni. ¹² Dèkné bakal napèni pariné sing wis diiles. Gabahé bakal dilebokké nang lumbung, nanging kapahé bakal diobong nang geni sing ora bisa mati.”

Gusti Yésus dibaptis

¹³ Gusti Yésus lunga sangka bawah Galiléa, budal nang laut Yordan, supaya dibaptis karo Yohanes. ¹⁴ Nanging Yohanes arep menggak Dèkné ngomong: “Aku sing kudu mbok baptis, lah kok malah Kowé sing njaluk tak baptis?”

¹⁵ Nanging Gusti Yésus semaur: “Wis bèn ta, awit awaké déwé kudu nglakoni apa waé sing dikarepké Gusti Allah.” Yohanes terus nuruti apa karepé Gusti Yésus.

¹⁶ Sakwisé dibaptis Gusti Yésus terus mentas sangka banyu. Langité terus menga lan Dèkné weruh Roh Sutyi medun kaya manuk dara, méntyloki Dèkné. ¹⁷ Sangka langit terus ènèng swara ngomong: “Iki Anakku sing tak trésnani lan sing ndadèkké legané atiku.”

4

Gusti Yésus digoda karo Sétan

¹ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus digawa karo Roh Sutyi nang wustèn, supaya digoda karo Sétan. ² Nang kono Dèkné pasa patang puluh dina patang puluh wengi. Gusti Yésus terus krasa ngelih. ³ Sétan terus marani Dèkné ngomong: “Jaréné Kowé Anaké Gusti Allah? Jajal watu iki dipréntah kongkon dadi roti!”

⁴ Nanging Gusti Yésus semaur: “Nang Kitab ketulis ngéné: ‘Manungsa uripé ora namung sangka roti waé, nanging uga sangka sak ènèngé tembung sing metu sangka Gusti Allah.’ ”

⁵ Sakwisé kuwi Sétan terus nggawa Gusti Yésus nang kuta sutyi Yérusalèm, diejèk ngadek nang putyuké payoné Gréja Gedé. ⁶ Sétan terus ngomong: “Nèk Kowé Anaké Gusti Allah, kana anjlok medun! Nang Kitab lak ketulis ta:

‘Gusti Allah ngongkon para mulékaté mageri kowé. Kowé bakal ditampani nganggo tangané, supaya sikilmu ora kenèng watu!’ ”

⁷ Nanging Gusti Yésus semaur: “Nang Kitab uga ketulis ngéné: ‘Kowé aja nyoba Gusti Allahmu.’ ”

⁸ Sétan terus nggawa Gusti Yésus munggah nang gunung sing duwur banget. Nang kono Gusti Yésus terus kongkon

ndelok sakkèhé kraton ing donya sak apik-apikané kabèh.
 9 Sétan terus ngomong: “Kabèh kuwi bakal tak kèkké Kowé, nèk Kowé gelem sujut nyembah marang Aku.”

10 Gusti Yésus terus ngomong: “Kana lunga Sétan! Nang Kitab ketulis: ‘Nyembaha marang Gusti, Dèkné Allahmu. Namung Dèkné sing kudu mbok ladèni.’ ”

11 Sakwisé kuwi Sétan terus lunga. Para mulékat terus teka lan ngladèni Gusti Yésus.

Gusti Yésus molai penggawéané nang Galiléa

12 Kadung Gusti Yésus krungu nèk Yohanes dilebokké nang setrapan, Dèkné terus lunga nang bawah Galiléa. 13 Sangka Nasarèt Dèkné manggon nang Kapèrnakum, sakwijiné kuta nang pinggiré mér Galiléa, nang bawah Sébulon lan Naftali. 14 Dadiné klakon tembungé Gusti Allah liwat nabi Yésaya, sing uniné ngéné:

15 “Tanah Sébulon lan tanah Naftali,
 tanah sing nang sak uruté dalan nang mér,
 nang sabrangé laut Yordan,
 tanah Galiléa panggonané
 bangsa-bangsa liya.

16 Bangsa sing manggon
 ing pepeteng wis weruh pepadang gedé.
 Srengéngé wis njedul
 kanggo wong-wong sing manggon
 nang tanah sing dikwasani pati.”

17 Ing waktu kuwi Gusti Yésus terus molai mulang, tembungé: “Pada ninggala urip dosa, awit ora suwi menèh Kratoné Gusti Allah bakal diwiwiti.”

Murid-murid sing ndisik déwé

18 Dongé Gusti Yésus mlaku nang pinggiré mér Galiléa kono, Dèkné weruh wong loro kakang-adi, yakuwi Simon sing uga dityeluk Pétrus lan Andréas. Wong loro iki ijik nguntyalké jalané, awit kerjanané nggolèk iwak. 19 Gusti Yésus nyeluk: “Hayuk pada mèlu Aku. Kowé bakal tak blajari dadi tukang nggolèk wong.” 20 Simon lan Andréas terus ninggal jalané lan mèlu Gusti Yésus.

21 Kadung mlaku sedilut menèh terus nemu wong loro menèh, yakuwi Yakobus lan Yohanes, kabèh loro anaké Sébédéus. Wong loro iki karo bapaké ijik pada ndandani jalané nang prauné, terus dityeluk karo Gusti Yésus. 22 Sakwat terus pada medun sangka prauné, terus mèlu Gusti Yésus, ninggal bapaké.

Gusti Yésus memulang lan nambani wong lara

²³ Gusti Yésus terus ndlajahi bawah Galiléa. Dèkné memulang nang sinaguk-sinaguk lan nggelarké kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Allah. Sing lara pada ditambahi sangka pernyakité lan memalané. ²⁴ Kabar bab Gusti Yésus terus sumebar nang seluru bawah Siria. Wong-wong sing lara lan sing nduwé werna-werna pernyakit, sing kesurupan demit, sing lara ayanen lan sing lumpuh pada digawa nang nggoné Gusti Yésus lan kabèh ditambahi. ²⁵ Wong pirang-pirang pada mèlu Gusti Yésus. Enèng sing sangka Galiléa, sangka Dékapolis, sangka Yérusalèm, Yudéa lan sabrangé laut Yordan.

5

Piwulang nang gunung

¹ Kadung Gusti Yésus weruh wong pirang-pirang kuwi, Dèkné terus munggah nang gunung. Sakwisé Dèkné njagong, murid-muridé terus njagong ngubengi Dèkné. ² Gusti Yésus terus molai mulangi murid-muridé ngéné:

³ “Beja wong mlarat sing pada njagakké marang Gusti Allah, awit wong sing kaya ngono kuwi sing nduwèni Kratoné Swarga.

⁴ Beja wong sing sedi, awit bakal dilipur karo Gusti Allah.

⁵ Beja wong sing andap-asor, awit wong sing kaya ngono kuwi sing bakal nampa prejanjiané Gusti Allah.

⁶ Beja wong sing kepéngin banget nglakoni kekarepané Gusti Allah, awit Gusti Allah bakal nggawé maremé atiné.

⁷ Beja wong sing seneng melasi wong liya, awit Gusti Allah uga bakal melasi wong kuwi.

⁸ Beja wong sing resik atiné, awit bakal weruh Gusti Allah.

⁹ Beja wong sing seneng ngrukunké, awit bakal diarani anaké Gusti Allah.

¹⁰ Beja wong sing disiya-siya jalaran nglakoni kekarepané Gusti Allah, awit wong sing kaya ngono kuwi sing nduwèni Kratoné Swarga.

¹¹ “Beja kowé, nèk kowé diolok-olok, disiya-siya lan disalahsalahké sing ora-ora, jalaran kowé dadi muridku. ¹² Kowé kudu bungah lan sukak-sukak, awit kowé bakal nampa upah gedé nang swarga. Para nabi jaman mbiyèn uga pada disiya-siya kaya kowé.”

Uyahé lan pepadangé jagat

¹³ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Kowé kuwi uyahé jagat. Nèk uyah ilang asiné, wis ora ènèng apa-apa menèh sing kenèng kanggo ngasinké. Uyah kuwi ora kanggo gawé apa-apa menèh, kejaba namung dibuwang nang dalan lan diidek-idek wong.

¹⁴ “Kowé kuwi pepadangé jagat. Kuta sing nang nduwur gunung ora bisa dialing-alingi. ¹⁵ Kowé mesti ora nyumet dian terus ditutupi ténggok ta? Ora, mesti diané terus didèkèk sing duwur, supaya bisa madangi kabèh wong sing nang omah kono. ¹⁶ Mulané, kowé uga kudu nyolorotké padangmu marang wong-wong, supaya pada weruh penggawému sing betyik. Dadiné wong-wong kuwi pada ngluhurké Bapakmu sing nang swarga.”

Piwulang bab wèt-wèté nabi Moses

¹⁷ Gusti Yésus ngomong ngéné: “Kowé aja pada mikir nèk Aku iki teka arep ngrombak wèt-wèté nabi Moses. Tekaku iki ora arep ngrombak, ora, nanging Aku malah netepké. ¹⁸ Mulané, pada ngertia, suwéné langit lan bumi ijik ènèng, ora bakal ènèng aksara sangka wèté nabi Moses dityorèk, siji waé ora, nganti tekan rampungé. ¹⁹ Mulané, sapa sing nerak salah-sakwijiné wèt mau, senajan sing tyilik déwé lan mulangi wong liya nglakoni sing kaya ngono, wong iku bakal éntuk panggonan sing endèk déwé ing Kratoné Swarga. Nanging sapa sing nglakoni wèté nabi Moses sak kabèhé lan mulangi liyané nglakoni kuwi kabèh, wong iku sing bakal éntuk panggonan sing duwur ing Kratoné Swarga. ²⁰ Mulané rungokké tembungku iki: ‘Nèk enggonmu nglakoni wèt-wèté nabi Moses ora ngungkul-ungkuli sing ditindakké karo para guru Kitab lan para Farisi, kowé ora bakal bisa mlebu ing Kratoné Swarga.’ ”

Bab nesu karo liyané

²¹ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Kowé pada ngerti nèk mbah-mbahané awaké déwé diwulangi ngéné: ‘Aja matèni wong; sapa sing matèni wong kudu dikrutu.’ ²² Nanging Aku mulangi kowé: sapa sing nesoni liyané kudu dikrutu. Lan sapa sing ngelokké liyané kudu dikrutu karo kratoné Agama. Sapa sing ngelokké liyané ngomong ‘gemblung,’ wong kuwi kudu dityemplungké nang geniné neraka. ²³⁻²⁴ Mulané, nèk kowé arep nggawa pawèhmu marang Gusti Allah, nanging kowé kélingan nèk ènèng sakwijiné wong nduwèni prekara karo kowé, pawèhmu disèlèhké nang ngarepé altar ndisik, terus wongé diparani. Nggawéa rukun karo wongé ndisik, terus balik menèh masrahké pawèhmu marang Gusti Allah.

²⁵ “Nèk ènèng wong nggawa kowé nang kruton, sakjeroné mlaku rana, kowé kudu nglumui, supaya bisa apik karo wongé. Nèk ora diapiki ndisik, mengko kowé bakal digawa nang nggoné rèkteré. Rèkteré terus masrahké kowé marang sekaut, terus kowé dilebokké nang setrapan. ²⁶ Lan nger-tia, kowé ora bakal bisa metu sangka setrapan kuwi, nèk utangmu durung mbok bayar sak kabèhé.”

Bab laku bédang

²⁷ Gusti Yésus ngomong menèh: “Kowé wis pada ngerti pi-wulang sing uniné ngéné: ‘Kowé aja laku bédang!’ ²⁸ Nanging aku ngomong iki marang kowé: sapa sing nyawang wong wédok karo rasa seneng ing atiné, wong kuwi wis laku bédang karo wong wédok kuwi ing atiné. ²⁹ Nèk mripatmu tengen marakké kowé nggawé dosa, dityukil waé lan dibuwang. Luwung kowé kélangan mripat siji, tenimbang awakmu sak kujur dityemplungké nang neraka. ³⁰ Nèk tanganmu tengen marakké kowé nggawé dosa, diketok waé terus dibuwang. Luwung kowé kélangan tanganmu sebelah, tenimbang karo awak sak kujur mlebu nang neraka.”

Bab pegatan

³¹ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Uga ènèng piwu-lang sing uniné ngéné: ‘Sapa sing megat bojoné kudu ngekèki layang pegat.’ ³² Nanging saiki kowé tak omongi: sapa sing megat bojoné, nanging bojo kuwi ora laku bédang, lah wong kuwi marakké bojoné mau terus laku bédang, nèk sing dipegat mau terus kawin menèh. Lah wong lanang sing kawin karo wong sing dipegat mau ya katut mèlu laku bédang.”

Bab sumpah

³³ Gusti Yésus ngomong: “Kowé pada ngerti nèk mbah-mbahané awaké déwé diwulangi ngéné: ‘Kowé aja mblénjani janji. Nèk kowé wis janji karo wong nganggo sumpah karo jenengé Gusti Allah, janji kuwi kudu mbok tetepi.’ ³⁴ Nanging saiki kowé tak omongi: kowé aja pisan-pisan sumpah. Aja sumpah nyeluk langit, awit langit kuwi jagongané Gusti Allah. ³⁵ Lan aja sumpah nyeluk bumi, awit bumi kuwi antyik-antyiké sikilé Gusti Allah. Lan aja sumpah nyeluk jenengé Yérusalèm, awit kuwi kuta panggonané ratuné. ³⁶ Uga aja sumpah nyeluk sirahmu, awit kowé déwé ora bisa nggawé uwan, sakeler waé ora bisa. ³⁷ Nèk ya, ngomonga ya, nèk ora, ya ngomong ora. Kliwat sangka kuwi metuné sangka Sétan.”

Bab mbales

³⁸ Tembungé Gusti Yésus: “Kowé pada ngerti nèk wètè nabi Moses ngomong ngéné: ‘Sapa sing ngrusak mripat kudu gentèn dirusak mripaté lan sapa sing ngrusak untu kudu

gentèn dirusak untuné.' ³⁹ Nanging saiki Aku ngomongi kowé: aja mbales marang wong sing nggawé ala marang kowé. Malah nèk ènèng wong ngeplak pipimu tengen, bèn ngeplak pipimu sing kiwa pisan. ⁴⁰ Lah nèk ènèng wong arep nggawa kowé nang kruton awit arep njaluk klambimu, malah jasmu dikèkké pisan. ⁴¹ Lah nèk kowé dipeksa wong kongkon nggawakké barangé sak kilomèter, digawa rong kilomèter pisan. ⁴² Nèk ènèng wong njaluk apa-apa marang kowé, dikèki lan sing arep utang marang kowé ya diutangi."

Bab trésna marang mungsuh

⁴³ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: "Kowé pada ngerti piwulang iki: 'Kowé pada trésnaa marang kantya-kantyaumu lan pada sengita marang mungsuhmu.' ⁴⁴ Nanging saiki kowé tak omongi: pada trésnaa marang mungsuhmu lan wong sing nggawé ala marang kowé didongakké. ⁴⁵ Dadiné ketara nèk kowé kuwi pantyèn anaké Gusti Allah Bapakmu sing nang swarga. Awit Gusti Allah Bapakmu nylorotké padangé srengéngé marang wong sing betyik lan sing ala. Gusti Allah Bapakmu uga ngekèki udan marang wong sing nglakoni betyik lan sing nglakoni ala. ⁴⁶ Lah nèk kowé namung nrésnani wong sing trésna marang kowé, aja njagakké nèk Gusti Allah bakal ngupahi kowé, awit wong sing mata-duwiten waé nglakoni kuwi. ⁴⁷ Lah nèk kowé namung mbagèkké kantya-kantyaumu, lah kowé apa ènèng bédané karo liyané? Wong sing ora kenal marang Gusti Allah ya pada waé kaya ngono. ⁴⁸ Mulané, kowé kudu sampurna, kaya enggoné Gusti Allah Bapakmu nang swarga ya sampurna."

6

Bab tetulung

¹ Tembungé Gusti Yésus: "Enggonmu pada nglakoni panyembah kuwi aja kanggo pamèran wong. Mengko ndak Bapakmu nang swarga ora mberkahi kowé.

² "Nèk kowé pawèh duwit, aja diomong-omongké, kaya wong lamis kaé. Wong lamis kuwi lumrahé ngomong-omongké bab betyiké, dikabar-kabarké nang sinaguk-sinaguk lan nang dalan-dalan, supaya dielem wong. Ngertia, wong sing kaya ngono kuwi wis nampa pembalesané penggawéané. ³ Nanging kanggo kowé, nèk kowé pawèh, aja sampèk wong liya ngerti. ⁴ Dadiné pawèhmu ora kétok wong, nanging Bapakmu nang swarga ngerti barang sing ora kétok, Dèkné sing bakal ngupahi kowé."

Bab ndedonga

⁵ Gusti Yésus ngomong: “Nèk kowé ndedonga, aja kaya wong lamis. Wong lamis kuwi lumrahé pada ndedonga nang sinaguk-sinaguk apa nang dalan-dalan, supaya kétok wong. Ngertia, wong sing kaya ngono kuwi wis nampa upahé. ⁶ Nanging nèk kowé ndedonga, mlebu nang kamar lan lawangé dikantying, terus ndedongaa marang Bapakmu sing ora kétok. Dèkné ngerti apa sing mbok tindakké, senajan wong liya ora weruh. Gusti Allah Bapakmu bakal ngupahi kowé karo berkah.

⁷ “Nèk kowé ndedonga, aja dawa-dawa, kaya lumrahé wong sing ora kenal marang Gusti Allah. Wong-wong kuwi mikiré Gusti Allah ngrungokké pandongané, jalaran dawa. ⁸ Aja pada niru wong-wong kuwi, awit Gusti Allah Bapakmu ngerti apa sing mbok butuhké, sakdurungé mbok tembung ing pandonga. ⁹ Mulané ndedongaa ngéné:

‘Duh Bapaké awaké déwé nang swarga muga Jenengmu kasutyèkna.

¹⁰ Muga kratonmu tumekaa lan kekarepanmu klakonana ing donya kayadéné nang swarga.

¹¹ Nyuwun sandang-pangan saben dina

¹² lan pangapura sangka ing dosa awit awaké déwé ya ngapura dosané wong liya.

¹³ Nyuwun aja sampèk kenèng goda nanging luwarana sangka ala.’

¹⁴ “Nèk kowé ngapura marang wong sing nduwé salah marang kowé, Bapakmu nang swarga ya bakal ngapura salahmu. ¹⁵ Nanging nèk kowé ora ngapura salahé liyané, Bapakmu nang swarga ya ora bakal ngapura salahmu.”

Bab pasa

¹⁶ Tembungé Gusti Yésus: “Nèk kowé pasa, aja kétok sedi kaya lumrahé wong lamis. Wong-wong kuwi rupané digawé-gawé, supaya kétok sedi, dadiné wong kabèh ngerti nèk ijik pasa. Ngertia, wong sing kaya ngono kuwi wis nampa upahé kaya sak mestiné. ¹⁷ Nanging kowé, nèk kowé pasa, kowé raupa lan rambutmu dijuntkati. ¹⁸ Dadiné ora ènèng wong ngerti nèk kowé pasa. Namung Bapakmu nang swarga sing ora kétok sing ngerti apa sing mbok lakoni. Dèkné sing bakal ngupahi kowé.”

Banda nang swarga

¹⁹ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Aja pada nglumpukké banda ing donya, awit bisa rusak dipangan rayap lan renet lan bisa dityolong maling. ²⁰ Luwung

nglumpukké banda nang swarga waé, awit nang swarga ora ènèng rayap lan renget sing bisa ngrusak lan maling ya ora bisa nyolong. ²¹ Awit nang endi bandamu, ya nang kono uga atimu.”

Mripat kuwi diané awak

²² Tembungé Gusti Yésus: “Mripat kuwi diané awak. Nèk mripaté padang, awakmu sak kujur ya padang. ²³ Nanging nèk mripatmu peteng, awakmu sak kujur ya peteng uga. Dadiné, nèk dian sing nang awakmu kuwi malih peteng, lah kaya ngapa petengé!”

Bab ngladèni gusti loro

²⁴ Tembungé Gusti Yésus: “Ora ènèng wong sing bisa ngrangkep ngladèni gusti loro. Awit wongé bakal sengit karo sing siji lan nrésnani liyané, apa ngelem sing siji lan nyepèlèkké sing liyané. Semono uga kowé, kowé ora bisa ngladèni Gusti Allah lan uga ngladèni duwit.”

Aja sumelang

²⁵ Tembungé Gusti Yésus: “Mulané Aku ngomong: aja pada sumelang bab uripmu, bab apa sing mbok pangan lan apa sing mbok ombé lan apa sing mbok enggo. Apa urip kuwi ajiné ora ngungkuli pangan lan awak kuwi ajiné apa ora ngungkuli sandangan? ²⁶ Mbok disawang manuk-manuk sing mabur nang langit kaé. Lak ya ora pada nyebar lan ya ora pada ngunduh lan ya ora pada nyimpen panènané nang lumbung. Nanging Bapakmu nang swarga ngopèni manuk-manuk kuwi. Apa ajiné uripmu ora ngungkul-ungkuli manuk-manuk kuwi? ²⁷ Apa nang tengahmu ènèng sing bisa nyambung uripé nganggo sumelang?”

²⁸ “Lah kenèng apa kok pada sumelang bab sandangan? Mbok disawang kembang-kembang sing tukul nang kebon kaé. Kembang-kembang kuwi lak ya ora pada nyambutgawé apa nggawé salin ta? ²⁹ Nanging sawangen déwé, gèk ratu Soléman waé sing sugihé kaya ngono ora nduwé salin sing apiké kaya kembang-kembang kuwi. ³⁰ Semono uga suket-suket nang kebon, sing dina iki tukul lan sésuk diobong. Kuwi waé diapik-apik tenan karo Gusti Allah. Lah kowé menèh! Gusti Allah mesti bakal nyandangi kowé ngungkul-ungkuli suket-suket kuwi. Nanging kowé pada tyilik pengandelé.

³¹ “Mulané, aja pada sumelang lan aja pada bingung bab apa sing mbok pangan lan mbok ombé lan mbok enggo. ³² Awit kuwi prekara-prekara sing dipikir karo wong-wong sing ora kenal marang Gusti. Bapakmu nang swarga lak wis ngerti nèk barang-barang kuwi kabèh mbok butuhké. ³³ Mulané, sing kudu mbok pikir sing ndisik déwé kuduné

Kratoné Gusti Allah lan kepriyé enggonmu bisa nuruti kekarepané. Mengko Gusti Allah bakal ngekèki kowé barang-barang liyané sing mbok butuhké. ³⁴ Mulané, aja pada sumelang bab dina sésuk, awit dinané sésuk ènèng karépotané déwé. Ngrasakké karépotané dina iki waé wis abot, aja ditambahi karo karépotané dina sésuk.”

7

Bab maido

¹ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Aja pada maido liyané, supaya Gusti Allah ora maido kowé. ² Awit Gusti Allah bakal maido kowé manut tyarané enggonmu maido liyané. Lan Dèkné bakal ngukur kowé nganggo ukuran sing mbok kanggokké kanggo ngukur liyané. ³ Kenèng apa kowé kok ndelokké klilip nang mripaté liyané, nanging balok nang mripatmu déwé kowé ora weruh. ⁴ Lah kepriyé kowé kok wani ngomong karo liyané: ‘Kéné klilip sing nang mripatmu tak buwangé,’ nanging mripatmu déwé ènèng baloké. ⁵ Kowé kuwi wong lamis. Balok sing nang mripatmu kuwi dibuwang ndisik, dadiné kowé bisa weruh mat lan bisa mbuwang klilip sing nang mripaté liyané.

⁶ “Barang sing sutyi aja dikèkké asu, mengko ndak asuné balik nyatèk kowé. Lan parel aja dikèkké babi, mengko ndak diidek-idek nganggur.”

Pandong a mesti ketampa

⁷ Tembungé Gusti Yésus: “Nèk kowé njaluk, kowé mesti bakal dikèki; nèk kowé nggolèk, kowé mesti bakal nemu; nèk kowé totok-totok lawang, mesti kowé bakal dibukakké. ⁸ Awit sapa sing njaluk bakal nampa lan sapa sing nggolèk bakal nemu lan sapa sing totok lawang bakal dibukakké. ⁹ Para bapak sing nang kéné iki, mosok nèk anakmu njaluk roti mbok kèki watu? Mesti ora ta! ¹⁰ Apa nèk anakmu njaluk iwak terus mbok kèki ula? Mesti ora ta! ¹¹ Lah nèk kowé waé, wong sing ala, bisa ngekèki barang sing apik marang anak-anakmu, lah Bapakmu sing nang swarga menèh? Mosok Dèkné ora bakal ngekèki barang sing apik marang sapa waé sing pada njaluk marang Dèkné.

¹² “Mulané apa sing mbok karepké supaya ditindakké karo wong liya marang kowé, kuwi kudu mbok tindakké marang liyané. Awit kuwi isiné angger-angger sing diwulangké karo nabi Moses lan nabi liya-liyané.”

Bab lawang sing amba lan lawang sing tyiyut

¹³ Gusti Yésus mulangi ngéné: “Pada mlebu liwat lawang sing tyiyut, awit lawang sing amba lan dalan sing jembar

kuwi nggawa kowé nang karusakan lan wong okèh sing pada milih dalan iku. ¹⁴ Nanging lawang sing tyiyut lan dalan sing tyiyut kuwi nggawa kowé nang kauripan lan namung wong setitik pada milih dalan kuwi.”

Bab nabi sing palsu

¹⁵ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Pada sing ati-ati karo nabi-nabi sing palsu. Wong-wong kuwi tekané nang nggonmu kaya wedus manut, nanging wujuté beburon sing galak. ¹⁶ Wong-wong kuwi ketarané sangka penggawéné. Mosok tukanan eri ngetokké woh dreif lan rerungkutan ngetokké woh jambu? Mesti ora ta! ¹⁷ Wit sing apik mesti ya ngetokké woh sing apik lan wit sing èlèk mesti ya ngetokké woh sing èlèk. ¹⁸ Wit sing apik ora bisa ngetokké woh sing èlèk lan wit sing èlèk ora bisa ngetokké woh sing apik. ¹⁹ Saben wit sing ora ngetokké woh sing apik bakal ditegor lan diobong. ²⁰ Mengkono kuwi kowé bisa nitèni nabi sing palsu, sangka penggawéné.”

Wong sing ngomong: “Gusti, Gusti”

²¹ Gusti Yésus ngomong: “Sing mlebu ing Kratoné Swarga kuwi ora wong sing ngomong ‘Gusti, Gusti’ marang Aku, ora, nanging saben wong sing nglakoni kekarapané Bapakku nang swarga. ²² Ing dina kruton okèh wong bakal ngomong marang Aku: ‘Gusti, Gusti, awaké déwé lak ngabarké pituturé Gusti Allah ing jenengmu ta? Lan awaké déwé lak nundungi demit ing jenengmu ta lan awaké déwé ya nindakké mujijat ing jenengmu uga?’ ²³ Nanging Aku bakal semaur: ‘Aku blas ora kenal marang kowé. Pada lungaa sangka ngarepku, kowé wong sing seneng nggawé ala!’ ”

Bab ngrungokké lan nglakoni

²⁴ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Wong sing ngrungokké lan nglakoni piwulangku kuwi kenèng tak padakké karo wong pinter sing ngedekké omahé nang panggonan sing atos. ²⁵ Kadung udané deres lan banyuné laut munggah ngelepké panggonané kabèh lan angin gedé ngantemi omahé, omahé ora rubuh, awit ngadek nang panggonan sing atos.

²⁶ “Lah wong sing ngrungokké piwulangku, nanging ora dilakoni, kuwi kenèng dipadakké karo wong bodo sing ngedekké omahé nang lemah santi. ²⁷ Kadung ènèng udan deres lan banyuné laut munggah ngelepké panggonané lan angin gedé ngantemi omahé, omahé terus ambruk, rusak sak kabèhé.” ²⁸ Sakwisé Gusti Yésus rampung sing memulang, wong kabèh pada nggumun banget marang piwulangé.

²⁹ Awit Dèkné sing mulang nganggo pangwasa, séjé karo guru Kitab.

8

Gusti Yésus nambani wong lara lépra

¹ Dongé Gusti Yésus medun sangka gunung, wong pirang-pirang pada ngetutké Dèkné. ² Nang kono ènèng wong lara lépra mara nang nggoné Gusti Yésus, terus sujut nang ngarepé. Wongé ngomong: “Duh Gusti, nèk kowé gelem, mesti kowé bisa nambani aku.”

³ Gusti Yésus terus ngelungké tangané lan ndemèk wongé karo ngomong: “Aku gelem, dadia waras!” Sakwat wongé terus mari tenan. ⁴ Wongé terus dipenging karo Gusti Yésus, ora éntuk ngomong-omongké bab lelakon kuwi marang wong liyané, nanging dikongkon nang nggoné imamé, supaya weruh nèk dèkné wis mari tenan. Wongé uga dikongkon ngekèki kurbané miturut pernatané nabi Moses kanggo tanda nèk wongé wis mari tenan.

Gusti Yésus nambani peladènè

ofisir Rum

⁵ Dongé Gusti Yésus mlebu kuta Kapèrnakum ènèng ofisir Rum marani Dèkné, njaluk tulung ngomong: ⁶ “Gusti, peladènkul lara nang omah. Dèkné wis ora bisa apa-apa, namung ngrasakké lara tenan.”

⁷ Gusti Yésus semaur: “Ya, Aku arep teka nambani dèkné.”

⁸ Nanging ofisiré semaur: “Duh Gusti, aku iki ora pantes didayohi Gusti nang omahku. Mbok Gusti ngetokké tembung sak ketyap waé, mengko peladènkul mesti bakal mari. ⁹ Awit aku déwé ya ing sak ngisoré penggedéku, nanging aku déwé ya nduwé soldat-soldat ing sak ngisorku, sing kudu manut marang aku. Nèk aku mréntah sing siji ngomong: ‘Kana lunga,’ wongé ya lunga lan nèk liyané tak tyeluk: ‘Réné,’ wongé mesti ya teka. Nèk aku ngomong karo peladènkul: ‘Iki ditandangi,’ mesti ya ditandangi.”

¹⁰ Gusti Yésus nggumun krungu tembungé ofisir kuwi. Dèkné terus ngomong marang wong-wong sing pada mèlu: “Tenan, Aku durung tau tumon wong sing nduwé pengandel semono gedéné nang tengahé wong Israèl. ¹¹ Titènana ta, wong pirang-pirang bakal teka sangka wétan lan kulon lan pada pésta bebarengan karo Bapa Abraham, Isak lan Yakub ing Kratoné Swarga. ¹² Nanging wong-wong sing sak mestiné kudu manggon ing Kratoné Gusti Allah malah bakal diusir metu, dilebokké nang panggonan sing peteng-ndedet. Nang kono wong-wong kuwi bakal nangis lan kerot untu.” ¹³ Gusti

Yésus terus ngomong marang ofisiré: “Kana mulih, bakal klakon manut pengandelmu.”

Lan ing waktu kuwi uga peladèné mari.

Gusti Yésus nambani

wong liya-liyané

¹⁴ Dongé Gusti Yésus teka nang omahé Pétrus, Dèkné weruh nèk ibu-maratuwané Pétrus lara panas nang ambèn. ¹⁵ Gusti Yésus terus ndemèk tangané wongé, wongé terus mari. Wongé terus tangi lan ngladèni Gusti.

¹⁶ Kadung wis surup wong-wong sing kesurupan demit terus pada digawa nang nggoné Gusti Yésus. Demit-demité pada ditundungi karo tembung sak ketyap lan sing lara pada diwaraské kabèh. ¹⁷ Gusti Yésus nindakké kuwi mau kabèh, supaya klakon sing diomong karo nabi Yésaya dèk mbiyèn, sing uniné ngéné: “Dèkné wis nyangga kasangsarané awaké déwé lan lelarané awaké déwé Dèkné wis nambani.”

Apa tegesé mèlu Gusti Yésus

¹⁸ Gusti Yésus weruh nèk wong pirang-pirang pada ngrubung Dèkné, mulané Dèkné terus ngongkon murid-muridé ngabrah mér. ¹⁹ Ing waktu kuwi ènèng sakwijiné guru Kitab mara nang nggoné Gusti Yésus ngomong: “Guru, aku arep mèlu Kowé, nang endi waé aku arep mèlu.”

²⁰ Gusti Yésus nyauri wongé ngéné: “Asu alasan nduwé rong lan manuk nduwé susuk, nanging Anaké Manungsa ora nduwé panggonan kanggo ngglétak lan lèrèn.”

²¹ Terus ènèng murid liyané ngomong ngéné marang Gusti Yésus: “Gusti, aku dililani ngubur bapakku ndisik.”

²² Gusti Yésus nyauri ngéné: “Kowé mèlua Aku, sing mati bèn ngubur tunggalé sing pada mati.”

Gusti Yésus ngendek ombak gedé

²³ Gusti Yésus terus mlebu nang prau lan murid-muridé pada mèlu. ²⁴ Ora let suwi terus ènèng ombak gedé nang mér kono lan ombaké ngontang-antingké prauné. Ing waktu kuwi Gusti Yésus ijik turu. ²⁵ Murid-muridé terus marani lan nggugah Dèkné: “Gusti, awaké déwé ditulungi. Prauné kelep.”

²⁶ Gusti Yésus terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada wedi? Kok tyilik pengandelé!” Gusti Yésus terus tangi lan mréntah angin lan ombak kongkon mandek. Anginé lan banyuné terus anteng. ²⁷ Wong-wong sing nang kono pada nggumun lan ngomong: “Wong iki sapa ta? Angin lan ombak kok pada manut marang tembungé?”

Gusti Yésus nambani wong

sing kesurupan demit

²⁸ Kadung Gusti Yésus wis tekan abrahan, nang bawah Gadarah, terus ènèng wong loro metuki Dèkné. Wong loro iki kesurupan demit lan tekané sangka guwa-guwa kuburan. Wong-wong iki medèni tenan, mulané ora ènèng wong sing wani liwat dalan kono. ²⁹ Wong-wong kuwi terus pada bengok-bengok marang Gusti Yésus, ngomong: “Duh Anaké Gusti Allah, awaké déwé arep mbok kapakké? Apa awaké déwé arep mbok setrap? Saiki lak durung waktuné ta?”

³⁰ Ora adoh sangka kono ènèng babi pirang-pirang ijik pada nggolèk pangan. Demit-demité mau terus pada nyuwun marang Gusti Yésus, ngomong: ³¹ “Nèk awaké déwé niat arep mbok kongkon metu, awaké déwé dililani mlebu nang babi-babi kaé!”

³² Gusti Yésus ngomong: “Kana pada metua!” Demit-demit mau terus pada metu sangka wong loro kuwi, terus pada mlebu nang babi-babiné. Babi-babi mau terus pada mblayu sangka pinggir gunung kono, njegur nang mér terus pada mati kelep kabèh.

³³ Wong-wong sing angon babi-babi mau terus pada mblayu nang kuta, ngomongké bab lelakon kuwi lan uga bab wong loro sing mauné kesurupan demit. ³⁴ Wong sak kuta kabèh terus pada teka marani Gusti Yésus. Kadung ketemu terus pada nyuwun tenanan marang Dèkné, supaya lunga sangka panggonan kono.

9

Gusti Yésus nambani wong lumpuh

¹ Gusti Yésus terus munggah nang prau lan ngabrah balik menèh nang kuta panggonané, yakuwi Kapèrnakum. ² Nang kono terus ènèng wong pada teka nggotong wong lumpuh nganggo peturoné. Kadung Gusti Yésus weruh gedéné pengandelé wong-wong kuwi, Dèkné terus ngomong marang wongé sing lumpuh: “Aja wedi, dosa-dosamu wis dingapura.”

³ Nang kono ènèng guru-guru Kitab sing pada mbatin: “Wong iki nyepèlékké Gusti Allah.”

⁴ Nanging Gusti Yésus ngerti batinané para guru Kitab kuwi, mulané terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada nduwèni gagasan sing ala? ⁵ Gampang sing endi, ngomong: ‘Dosamu wis dingapura,’ apa: ‘Ngadek lan mlakua?’ ⁶⁻⁷ Nanging Aku arep nduduhké marang kowé, nèk Anaké Manungsa nduwèni kwasa ngapura dosa nang jagat kéné.” Gusti Yésus ngomong marang wong sing lumpuh: “Ngadeka! Peturonmu diangkat lan kana mulih.” Wongé terus ngadek lan mlaku mulih. ⁸ Wong-wong sing weruh

lelakon kuwi mau pada nggumun kabèh lan pada memuji marang Gusti Allah, awit Gusti Allah gelem ngekèki pang-wasa semono gedéné marang manungsa.

Gusti Yésus manggil Matéus

⁹ Gusti Yésus terus lunga sangka panggonan kono. Dèkné weruh wong belasting ijik njagong nang kantoré. Wong belasting iki jenengé Matéus. Gusti Yésus ngomong marang Matéus: “Hayuk mèlu Aku!”

Matéus terus ngadek, terus mèlu Gusti Yésus. ¹⁰ Dongé Gusti Yésus ijik mangan nang omahé Matéus, wong belasting pirang-pirang lan wong-wong liyané sing dianggep wong ala, uga pada teka lan mangan bebarengan karo Gusti Yésus lan murid-muridé. ¹¹ Wong Farisi siji-loro sing weruh kuwi terus pada takon marang murid-muridé Gusti Yésus: “Kenèng apa gurumu kok mangan bebarengan karo wong belasting lan wong ala?”

¹² Gusti Yésus krungu kuwi terus ngomong: “Wong sing waras ora mbutuhké dokter, nanging sing lara. ¹³ Dipikir apa tegesé ayat nang Kitab sing uniné: ‘Sing tak karepké ora kurban, nanging tumindak katrésnan!’ Awit tekaku iki ora nggolèki wong sing ngakuné wis apik uripé, ora, nanging Aku nggolèki wong sing ala.”

Bab pasa

¹⁴ Sakwisé kuwi murid-muridé Yohanes Pembaptis pada teka nang nggoné Gusti Yésus, terus takon: “Awaké déwé lan para Farisi pada nglakoni pasa, nanging murid-muridmu kok ora?”

¹⁵ Gusti Yésus semaur ngéné: “Dipikir! Mosok dayoh nang kawinan kaé pada sedi nèk mantèné lanang ijik nang kono? Mesti ora ta? Nanging ènèng waktuné mantèné lanang digawa lunga sangka kono. Ing waktu kuwi dayohé bakal pada pasa.

¹⁶ “Ora ènèng wong nambal salin lawas nganggo bakal sing anyar. Awit tambalané kuwi bakal mengkeret lan nyuwèkké saliné luwih amba. ¹⁷ Semono uga ora ènèng wong nyimpen anggur sing anyar nang kantong lanang sing lawas, awit mengko kantongané mesti bakal bedah. Angguré bakal wutah lan kantongané bakal ora kanggo gawé menèh. Apiké, anggur sing anyar ya kudu disimpen nang kantong sing anyar, supaya angguré lan kantongané bisa tetep apik.”

Gusti Yésus menangké lara lan pati

¹⁸ Dongé Gusti Yésus ijik omong-omongan karo murid-muridé Yohanes Pembaptis mau, terus ènèng penggedéné sinaguk teka lan niba nang ngarepé, nyuwun: “Duh Gusti,

anakku wédok entas waé ninggal, nanging nèk Gusti gelem teka lan ndemèk dèkné, mesti dèkné bisa urip menèh.”

¹⁹ Gusti Yésus terus ngadek lan mèlu wongé, bareng karo murid-muridé uga.

²⁰ Nanging nang kono uga ènèng wong wédok sing lara ngetokké getih, wis rolas taun suwéné. Wongé nyedeki Gusti Yésus sangka mburi terus ndemèk gombyoké saliné. ²¹ Awit wongé mikir: “Nèk aku bisa ndemèk saliné waé, mesti aku bisa mari.” Mulané wongé terus ndemèk saliné Gusti Yésus.

²² Nanging Gusti Yésus terus minger. Kadung weruh wong wédoké, Dèkné terus ngomong: “Aja wedi, pengandemu sing nambani kowé.” Sakwat wongé terus mari.

²³ Kadung Gusti Yésus wis tekan omahé penggedéné sinaguk, Dèkné weruh wong-wong sing ngunèkké suling lan wong okèh liyané sing pada tangisan. ²⁴ Gusti Yésus terus ngomong: “Kana pada metu! Botyahé ora mati, namung turu.” Wong-wong pada ngguyu Gusti Yésus. ²⁵ Kadung wong-wong wis pada metu, Gusti Yésus terus mlebu nang kamaré botyahé. Tangané botyahé terus dityekel, botyahé terus sakwat tangi. ²⁶ Kabar bab lelakon kuwi terus sumebar nang sak bawah kono kabèh.

Wong loro sing lamur

bisa weruh menèh

²⁷ Dongé Gusti Yésus lunga sangka kono, terus ènèng wong lamur loro nututi Dèkné. Wong-wong kuwi bengok-bengok: “Turunané ratu Daved, mbok melas karo awaké déwé!”

²⁸ Kadung Gusti Yésus wis tekan omahé déwé, wong lamur loro mau terus mara nang nggoné Dèkné. Gusti Yésus terus takon marang wong loro mau: “Apa kowé pretyaya nèk Aku bisa nambani mripatmu?”

Wong loro mau semaur: “Ya Gusti, awaké déwé pretyaya!”

²⁹ Gusti Yésus terus ndemèk mripaté wongé karo ngomong: “Apa pengandemu bakal klakon!” ³⁰ Wong-wong kuwi terus bisa weruh menèh. Pada dipenging tenanan karo Gusti Yésus, ora éntuk ngomong-omongké bab kuwi marang sapa-sapa.

³¹ Nanging kadung wis lunga sangka kono, wong loro mau meksa ngomong-omongké bab Gusti Yésus marang saben wong nang bawah kono.

Gusti Yésus nambani wong bisu

³² Kadung wong loro mau wis lunga, terus ènèng wong bisu digawa nang nggoné Gusti Yésus. Wongé dikwasani demit. ³³ Kadung demité wis dietokké karo Gusti Yésus, wongé terus bisa ngomong menèh. Wong-wong sing weruh pada

nggumun kabèh lan ngomong: “Awaké déwé durung tau weruh kaya ngono kuwi nang negara Israèl kéné.”

³⁴ Nanging para Farisi ngomong: “Wongé bisa ngetokké demit kuwi jalaran éntuk pangwasa sangka penggedéné demit.”

Gusti Yésus nduwèni kawelasan gedé marang manungsa

³⁵ Gusti Yésus terus lunga ndlajahi kuta-kuta lan désa-désa. Dèkné memulang nang sinaguk-sinaguk lan nggelarké kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Allah. Gusti Yésus uga nambani wong-wong sing nduwé werna-werna lara lan memala. ³⁶ Saben-saben nèk Gusti Yésus weruh wong pirang-pirang kuwi, Dèkné sedi atiné, jalaran melas banget. Awit wong-wong kuwi kétoké kesel lan ora kopèn, kaya wedus sing ora nduwé pangon. ³⁷ Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Sing kudu dienèni okèh, nanging bauné setitik. ³⁸ Mulané pada nyuwuna marang sing nduwé panènané, supaya nambahi wongé sing panèn.”

10

Rasul rolas

¹ Ing sakwijiné dina Gusti Yésus nglumpukké muridé rolas. Murid-muridé iki pada dikèki pangwasa ngetokké demit lan nambani sak wernané lara lan memala. ² Jenengé rasul rolas iki: Simon, sing uga dityeluk Pétrus, Andréas, seduluré; Yakobus lan Yohanes, kabèh loro anaké Sébédéus. ³ Uga Filipus lan Bartoloméus, Tomas lan Matéus, wong belasting; Yakobus anaké Alféus, uga Tadéus. ⁴ Uga Simon, sing diparapi Patriot lan Yudas Iskariot. Yudas iki sing ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé.

Rasul rolas dikongkon budal

⁵ Gusti Yésus terus ngongkon rasul rolas budal nganggo tembung ngéné: “Aja pada nekani panggonané bangsa sing dudu Ju lan aja mlebu kutané bangsa Samaria. ⁶ Sing mbok parani ndisik kuduné wong Israèl sing ketriwal. ⁷ Pada dikabari nèk saiki Kratoné Swarga wis diwiwiti. ⁸ Wong lara pada diwarasna lan wong mati pada ditangèkna. Wong lara lépra pada dimarèkna lan demit-demit pada tundungana. Kowé pada nampa pangwasa tanpa mbayar apa-apa, mulané pangwasa kuwi dikanggokna tanpa njaluk bayaran. ⁹ Aja pada sangu duwit, ora duwit emas, ora duwit selaka apa duwit kopro. ¹⁰ Aja nggawa kantong apa sèrep salin lan sepatu lan aja nggawa teken. Awit wong nyambutgawé kuwi wis sak mestiné dityukupi butuhé.

11 “Nèk kowé teka nang sakwijiné kuta apa désa, nggolèka wong sing gelem mbok inepi lan nginepa nang omah kuwi nganti lungamu sangka kono. 12 Nèk kowé mlebu nang omahé wong, wongé dibagèkké ngéné: ‘Muga Gusti Allah mberkahi kowé kabèh!’ 13 Nèk wongé gelem nampani kowé, pamujimu berkah kuwi bakal nekani brayat kuwi. Nanging nèk wongé ora gelem nampani kowé, pamujimu berkah bakal balik menèh marang kowé. 14 Nèk ènèng omah apa kuta sing ora gelem nampani kowé apa ora gelem ngrungokké piwulangmu, lungaa sangka panggonan kono lan lemahé diketok-ketokké sangka sikilmu. 15 Pretyayaa, mbésuk ing dina kruton setrapané wong sing manggon nang kuta-kuta kuwi aboté bakalé ngungkul-ungkuli setrapané kuta Sodom lan Gomorah!”

Bab kangèlan lan kasangsaran

16 Gusti Yésus neruské tembungé marang rasul rolas mau: “Dirungokké sing apik! Kowé tak kongkon budal kaya wedus sing dietyulké nang tengahé asu alasan. Mulané kowé kudu sing ati-ati kaya ula lan atimu sing resik kaya manuk dara. 17 Sing ati-ati ing apa waé, awit kowé bakal dityekel lan digawa nang ngarepé Kruton Agama. Kowé bakal dipetyuti nang sinaguké wong-wong kuwi. 18 Kowé bakal digawa nang ngarepé para pangwasa lan para ratu, jalaran kowé nglabuhi Aku. Kuwi kelunggaranmu kanggo ngekèki paseksi bab Aku marang para penggedé lan marang wong-wong sing ora kenal marang Gusti Allah. 19 Nanging nèk kowé dikongkon maju nang ngarepké kruton, aja pada wedi bab kepriyé sing ngomong lan apa sing kudu mbok omong. Awit ing waktu kuwi Gusti Allah bakal ngekèki tembungé marang kowé. 20 Awit dudu kowé sing bakal ngomong, nanging Rohé Gusti Allah Bapakmu sing bakal ngomong lantaran kowé.

21 “Bakal klakon ènèng wong masrahké seduluré déwé supaya dipatèni. Semono uga bapak bakal masrahké anaké supaya dipatèni. Anak-anak bakal nglawan marang bapa lan ibuné lan bakal masrahké wong tuwané supaya dipatèni. 22 Wong kabèh bakal sengit marang kowé, jalaran kowé mèlu Aku. Nanging sapa sing mantep tekan entèk-entèkané, kuwi sing bakal slamet. 23 Nèk kowé dikuya-kuya nang sakwijiné kuta, pada lungaa nang kuta liyané. Pretyayaa, Anaké Manungsa bakal teka, sakdurungé kowé kemptu enggonmu nglakoni kongkonanmu nang kuta-kuta sak Israèl kabèh.

24 “Murid mesti ora ngungkuli guruné lan slaf mesti ora ngungkuli sing nduwé. 25 Kanggo murid mesti ya wis tyukup nèk bisa kaya guruné, semono uga slaf, ya wis tyukup nèk

bisa kaya sing nduwé. Lah nèk sing nduwé omah waé diarani Bèlsebul, lah brayaté sak omah menèh ora diarani kepriyé!”

Gusti Allah sing kudu diwedèni

²⁶ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Aja pada wedi marang wong-wong kuwi. Apa sing ditutupi bakal kétok lan apa sing didelikké bakal kebukak. ²⁷ Apa sing tak omongké marang kowé ing petengan kudu mbok kabarké ing padangan. Apa sing dibisik-bisikké nang kupingmu, kuwi diomong-omongké nang endi-endi. ²⁸ Aja pada wedi marang manungsa, awit manungsa namung bisa matèni badané. Pada wedia marang Gusti Allah sing bisa matèni badan lan nyawamu pisan nang neraka. ²⁹ Manuk tyilik loro lak ora ènèng ajiné ta regané? Nanging ora ènèng sijia tiba nang lemah tanpa Bapakmu nglilani. ³⁰ Lah kowé menèh, gèk rambut nang sirahmu waé wis diitung kabèh. ³¹ Mulané aja pada wedi. Kanggo Gusti Allah kowé kuwi ajiné ngungkuli sak ènèngé manuk tyilik kabèh.”

Ngakoni Gusti Yésus

nang ngarepé wong

³² Tembungé Gusti Yésus: “Sapa sing ngakoni nèk dadi muridku nang ngarepé wong, Aku ya bakal ngakoni nang ngarepé Gusti Allah Bapakku, nèk wong kuwi pantyèn muridku. ³³ Nanging sapa sing wedi ngakoni nèk dadi muridku nang ngarepé wong, Aku ya bakal nyélaki dèkné nang ngarepé Bapakku nang swarga.”

Ora rukun, malah pisah

³⁴ Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé aja mikir nèk tekaku nggawa rukun nang jagat. Ora, tekaku ora nggawa rukun, nanging malah misah. ³⁵ Tekaku malah misah anak lanang sangka bapaké lan anak wédok sangka ibuné, uga anak wédok mantu sangka ibu maratuwané. ³⁶ Malah wong sak omah bakal dadi mungsuh marang sakpada-pada.”

Sapa sing bisa dadi murid

³⁷ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Sapa sing nrésnani bapa apa biyungé ngungkuli enggoné nrésnani Aku, wong kuwi ora pantes dadi muridku. Uga wong sing nrésnani anaké lanang apa anaké wédok ngungkuli enggoné nrésnani Aku, wong kuwi uga ora pantes dadi muridku. ³⁸ Sapa sing ora gelem manggul pentèngané lan nurut Aku, kuwi ora pantes dadi muridku. ³⁹ Sapa sing ngéman uripé, kuwi malah bakal kélangan uripé. Nanging sapa sing ora wedi kélangan uripé kanggo Aku, iku sing bakal nemu uripé.”

Upahé wong sing nggawé betyik

⁴⁰ Gusti Yésus ngrampungké piwulangé marang rasul rolas ngéné: “Sapa sing nampani kowé, kuwi uga nampani Aku. Lan sapa sing nampani Aku, kuwi ya nampani Bapakku nang swarga. ⁴¹ Sapa sing nampani wong kongkonané Gusti Allah, jalaran wongé kongkonané Gusti Allah, wong kuwi bakal nampa upah sing bakal dikèkké marang wong kongkonané Gusti Allah mau. Sapa sing nampani wong betyik, jalaran wong betyik, wong kuwi ya bakal nampa upahé wong betyik kuwi. ⁴² Sapa sing ngekèki ngombé marang salah-sakwijiné muridku sing tyilik iki, jalaran muridku, senajan namung banyu anyes sak gelas, pretyayaa, wong kuwi bakal nampa upah.”

11

Gusti Yésus lan Yohanes Pembaptis

¹ Sakwisé rampung enggoné ngekèki pitutur marang muridé rolas, Gusti Yésus terus lunga sangka panggonan kono, arep memulang lan nggelarké kabar kabungahan nang kuta-kutané bangsa Ju kono.

² Yohanes, sing ing waktu kuwi ijik nang setrapan, krungu kabar bab penggawéné Kristus. Dèkné terus kongkonan murid-muridé siji-loro nang nggoné Gusti Yésus, kongkon takon ngéné: ³ “Apa Kowé kuwi wong sing kudu teka, apa awaké déwé kudu ngarep-arep wong liyané?”

⁴ Gusti Yésus semaur ngéné: “Kana pada balika lan Yohanes diomongi bab apa sing kowé krungu lan apa sing kowé weruh. ⁵ Kowé pada weruh nèk wong lamur bisa weruh menèh, wong lumpuh bisa mlaku menèh, sing lara lépra awaké bisa resik menèh, sing budek bisa krungu, wong mati pada diuripké menèh lan kabar kabungahané Gusti Allah digelarké marang wong mlarat. ⁶ Beja wong sing ora mangu-mangu bab Aku.”

Paseksiné Gusti Yésus

⁷ Sakwisé murid-murid mau pada balik, Gusti Yésus terus ngomong ngéné bab Yohanes marang wong-wong: “Dongé kowé pada marani Yohanes nang wustèn kaé, sakjané kowé mikir bakal weruh apa? Apa ndarani kowé bakal weruh damèn sing keterak angin rana-réné? Lak ya ora ta? ⁸ Lah weruh apa? Apa wong sing nganggo salin sing larang? Wong sing nganggo salin apik-apik kuwi manggoné nang palès. ⁹ Lah kowé pada nang wustèn kuwi kepéngin weruh apa? Apa kepéngin weruh nabi? Ya bener, kowé malah weruh wong sing ngungkuli nabi. ¹⁰ Awit ya bab Yohanes iki sing wis ketulis nang Kitab ngéné: ‘Iki kongkonanku, sing tak kongkon budal ndisik nggawèkké dalan kowé!’ ¹¹ Pada

dititèni ta! Nang sak jagat iki ora ènèng wong sing ngungkuli Yohanes Pembaptis. Nanging senjata ngono, wong sing tyilik déwé ing Kratoné Gusti Allah ijik ngungkuli Dèkné gedéné. ¹² Wiwit Yohanes Pembaptis memulang tekan sepréné, Kratoné Swarga dilawan karo wong-wong sing pada karep ngwasani nganggo peksa. ¹³ Piwulangé wété nabi Moses lan para nabi liyané nganti sak tekané Yohanes Pembaptis, kabèh pada ngomongké bab Kratoné Gusti Allah. ¹⁴ Nèk kowé gelem pretyaya marang piwulang mau, ngertia, nèk Yohanes Pembaptis kuwi nabi Elia, sing wis diomongké nèk bakal teka. ¹⁵ Sapa sing nduwé kuping, pada rungokké.

¹⁶ “Wong-wong jaman saiki kenèng tak padakké karo apa ya? Eling-éling kaya botyah-botyah sing pada dolanan nang lataré pasar kaé; sing sak krompol tyeluk-tyeluk marang krompolan liyané ngomong ngéné: ¹⁷ ‘Awaké déwé main lagu bungah-bungah, nanging kowé ora gelem njogèt. Awaké déwé singi lagu susah, kowé ora nangis.’ ¹⁸ Dongé Yohanes teka, dèkné ora mangan lan ngombé, kabèh wong ngomong nèk dèkné dikwasani demit. ¹⁹ Lah dongé Anaké Manungsa teka, Dèkné mangan lan ngombé, kabèh wong ngomong: ‘Delokké kaé, wong murka lan tukang ngombé, kantyané wong belasting lan wong ala.’ Nanging Gusti Allah gedé kaweruhé lan kaweruhé diwujutké nganggo penggawéné.”

Gusti Yésus manti-manti kuta-kuta sing ora gelem pretyaya

²⁰ Gusti Yésus terus maido kuta-kuta sing ora pada gelem ninggal dosané lan nganyarké uripé, senjata Dèkné nindakké mujijat-mujijat sing okèh déwé nang kuta-kuta kuwi. ²¹ Tembungé Gusti Yésus ngéné: “Tyilaka kowé, Korasim! Tyilaka kowé uga, Bètsaida! Awit semunggoné nang kuta Sidon lan Tirus ènèng mujijat kaya sing ènèng nang tengahmu, wong-wong nang kono mesti wis mbiyèn-mbiyèn pada ngakoni salahé lan pada nganggo salin sakah lan usapan awu sirahé kanggo ngétokké kasusahané. ²² Pada titènanana! Mbésuk ing dina kruton kuta Tirus lan Sidon setrapané bakalé luwih èntèng nèk dipadakké karo setrapanmu. ²³ Uga kowé sing manggon nang kuta Kapèrnakum. Apa kowé bakal dijunjung munggah swarga? Ora bakal! Kowé malah bakal dityemplungké nang neraka. Awit semunggoné nang kuta Sodom ènèng mujijat-mujijat kaya sing ènèng nang tengahmu, kuta Sodom mesti saiki ijik ènèng. ²⁴ Nanging Aku ngomong marang kowé, mbésuk ing dina kruton wong-wong nang kuta Sodom malah bakal nampa kawelasan sing luwih gedé tenimbang kowé.”

Gusti Yésus nyeluk

sing pada kangèlan

²⁵ Ing waktu kuwi Gusti Yésus maturkesuwun marang Gusti Allah, tembungé: “Duh Allah Bapakku, Gustiné langit lan bumi, Aku maturkesuwun marang Kowé, awit Kowé nyimpen prekara-prekara iki kanggo wong sing pinter lan sing nduwé kaweruh, nanging mbok udarké kanggo wong sing tyilik. ²⁶ Pantyèn ya ngono Bapakku, iki pantyèn wis dadi karep lan senengmu.”

²⁷ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Bapakku wis masrahké sembarang marang Aku. Ora ènèng wong sing ngerti Anaké, kejaba Bapaké lan ora ènèng sing ngerti Bapaké, kejaba Anaké lan wong-wong sing dikenalké karo Anaké marang Bapaké.

²⁸ “Kabèh wong sing kangèlan lan kabotan, pada mbrénéa nang nggonku. Aku bakal ngekèki ayem lan tentrem marang kowé. ²⁹ Piwulangku dilakoni lan pituturku digatèkké. Atimu mesti bakal ayem, awit Aku iki alus lan andap-asor. ³⁰ Piwulangku ora angèl lan momotanku kuwi èntèng.”

12*Tujuané dina sabat*

¹ Ing sakwijiné dina sabat Gusti Yésus mlaku liwat kebon gandum. Murid-muridé krasa ngelih, mulané pada ngepèki wohé gandum terus dipangan. ² Kadung wong Farisi weruh kuwi, terus pada ngomong marang Gusti Yésus: “Delokké kuwi, murid-muridmu pada nerak angger-angger, awit pada nglakoni prekara sing dilarang ing dina sabat.”

³ Gusti Yésus semaur ngéné: “Apa kowé ora pada matya nang Kitab bab sing ditindakké karo Daved, dongé dèkné lan kantya-kantyané pada ngelih? ⁴ Dèkné mlebu nang omahé Gusti Allah terus mangan roti sing dipasrahké marang Gusti Allah, uga kantya-kantyané sing mèlu dèkné. Mangka miturut pernatané agama Ju namung para imam sing kelilan mangan roti kuwi. ⁵ Apa kowé ora matya nang wètè nabi Moses nèk para imam sing saben dina sabat ladèn nang omahé Gusti Allah sakjané pada nerak pernatané dina sabat, nanging ora pada dianggep salah. ⁶ Kowé pada tak omongi: nang kéné iki ènèng sing ngungkuli omahé Gusti Allah kwanané. ⁷ Nang Kitab lak ènèng tulisan ngéné ta: ‘Sing tak karepké kuwi kawelasan, ora kurban.’ Nèk kowé dunung tegesé tulisan kuwi, kowé mesti ora bakal nyalahké wong-wong sing bener. ⁸ Awit Anaké Manungsa sing kwanané ngarani apa sing kelilan lan sing ora kelilan ing dina sabat.”

Gusti Yésus nambani wong

ing dina sabat

⁹ Gusti Yésus terus lunga sangka kono arep nang sinaguké wong-wong kuwi. ¹⁰ Nang sinaguk kono ènèng wong sing tangané lumpuh. Enèng wong siji-loro sing pantyèn nuju arep nggolèki salahé Gusti Yésus. Wong-wong iki takon marang Dèkné: “Apa éntuk nambani wong ing dina sabat?”

¹¹ Gusti Yésus terus semaur: “Semunggoné nang tengahmu ènèng wong sing nduwé wedus siji, terus wedus kuwi ketyemplung nang luwangan ing dina sabat. Mosok wongé ora ndang nyandak wedusé ditarik sangka luwangané? ¹² Lah manungsa ajiné apa ora ngungkul-ungkuli wedus? Mulané ya éntuk nulungi wong ing dina sabat.” ¹³ Gusti Yésus terus ngomong marang wong sing lara tangané: “Tanganmu ditungké!”

Wongé terus ngetungké tangané lan saiki tangan kuwi wis waras kaya tangan sing liyané. ¹⁴ Nanging para Farisi terus pada metu lan pada rembukan kepriyé enggoné arep matèni Gusti Yésus.

*Gusti Yésus peladèné Gusti Allah**lan manungsa*

¹⁵ Kadung Gusti Yésus krungu bab kekarepané para Farisi mau, Dèkné terus lunga sangka kono. Wong okèh pada mèlu Dèkné. Kabèh wong sing lara pada diwaraské. ¹⁶ Nanging kabèh pada diwanti-wanti, dipenging ngomong-omongké bab Dèkné. ¹⁷ Kuwi marakké klakon tembungé Gusti Allah dèk mbiyèn liwat nabi Yésaya, sing uniné ngéné:

¹⁸ “Iki Peladèнку, Dèkné sing tak pilih.

Dèkné sing tak trésnani,
sing ndadèkké senengé atiku.

Dèkné bakal tak kèki Rohku.

Dèkné bakal ngabarké
marang kabèh bangsa bab kabeneranku.

¹⁹ Peladèнку ora bakal tukar-padu
apa gembar-gembor.

Ora ènèng wong sing bakal
krungu swarané nang dalan-dalan.

²⁰ Damèn sing pepes
ora bakal dityoklèk

lan sentir sing murupé ketip-ketip
ora bakal dipatèni.

Peladèнку bakal temen
terus ngudi nganti kabeneran nduwèni kamenangan.

²¹ Ya Peladèнку iki
sing bakal dadi pengarep-arepé kabèh bangsa.”

Gusti Yésus lan Bèlsebul

²² Terus ènèng wong nggawa wong lamur sing uga bisu nang nggoné Gusti Yésus. Wongé dikwasani demit. Gusti Yésus nambani wongé terus bisa ngomong lan weruh menèh. ²³ Wong kabèh pada nggumun tenan lan pada ngomong: “Apa iki dudu turunané ratu Daved ya, sing wis diomongké nèk bakal teka?”

²⁴ Kadung para Farisi krungu wong-wong ngomong ngono, terus pada semaur: “Wong kuwi bisa ngetokké demit, awit dikèki pangwasa karo Bèlsebul, ratuné demit-demit.”

²⁵ Gusti Yésus ngerti pikirané para Farisi mau, mulané terus ngomong: “Negara sing rayaté pada tyongkrèh mesti bakal ambruk. Semono uga kuta apa brayat, nèk pada memungsuhan marang sakpada-pada, mesti bakal bubrah. ²⁶ Lah nèk demit nundung demit, tibaké kratoné Sétan ya tyongkrèh lan ya ora bisa ngadek? ²⁷ Kowé ngomong nèk Aku nundung demit, awit Bèlsebul sing ngekèki pangwasa marang Aku. Nèk ngono, lah murid-muridmu kuwi sing nundungi demit éntuk pangwasa sangka endi? Murid-muridmu déwé tandané nèk pikiranmu kuwi klèru. ²⁸ Aku nundungi demit kuwi sangka Rohé Gusti Allah, sing ngekèki pangwasa marang Aku. Kuwi tandané nèk Kratoné Gusti Allah wis nekani kowé.

²⁹ “Apa ènèng wong bisa ngleboni omahé wong sing rosa awaké terus nyolong sembarangé? Mesti ora bisa! Malingé kudu bisa mbanda sing nduwé omah ndisik, sakdurungé ngusungi sembarangé.

³⁰ “Wong sing ora ngrujuki Aku, kuwi tegesé nglawan Aku. Lan sapa sing ora mèlu Aku ngumpulké wong-wong, kuwi tegesé malah mbuyarké. ³¹ Mulané kowé tak omongi: sakkèhé dosa lan pengolok-olok marang Gusti Allah bakal dingapura. Nanging sapa sing ngolok-olok marang Roh Sutyi ora bakal dingapura. ³² Nèk ènèng wong ngolok-olok Anaké Manungsa, wong kuwi bakal dingapura. Nanging wong sing ngolok-olok marang Roh Sutyi, wong kuwi ora pisan-pisan bakal dingapura, ora bakal dingapura ing jaman saiki lan uga ora dingapura ing jaman sing bakal teka.”

Bab wit lan wohé

³³ Gusti Yésus neruské tembungé: “Wit sing apik mesti ya ngetokké wong sing apik. Nèk wité ala, wohé ya ala. Awit wohé kuwi ngétokké apik-èlèké wité. ³⁴ Kowé kuwi anakan ula! Kepriyé kowé bisané ngomongké sing betyik, nèk atimu déwé ala? Awit apa sing metu sangka lambé, kuwi metuné sangka ati. ³⁵ Wong betyik kuwi atiné ya mesti betyik lan bakal bisa ngetokké barang sing betyik sangka simpenané. Nanging wong ala, atiné ya ala lan ya ngetokké barang sing ala sangka simpenané.

³⁶“Mulané pada ngertia: ing dina kruton kabèh wong bakal kudu asok penjawab bab saben tembung sing ngawur waé.
³⁷Awit tembung-tembungmu déwé sing bakal ngarani kowé bener apa salah.”

Bab njaluk tanda

³⁸Ing waktu kuwi ènèng guru Kitab lan wong Farisi siji-loro sing ngomong marang Gusti Yésus: “Guru, awaké déwé kepéngin weruh tandané sangka Kowé.”

³⁹Nanging Gusti Yésus semaur: “Pantyèn ala tenan lan gedé tenan dosané wong jaman saiki. Pada njaluk tanda pangwasa, nanging ora bakal nampa tanda, kejaba tandané nabi Yonah. ⁴⁰Kaya enggoné nabi Yonah nang wetengé iwak telung dina telung wengi, mengkono uga Anaké Manungsa bakal nang kubur telung dina telung wengi. ⁴¹Mbésuk ing dina kruton wong-wong kuta Ninewé bakal pada ditangèkké bareng karo wong-wong iki lan bakal nyalahké wong-wong iki. Awit dongé wong Ninewé krungu tembungé Gusti Allah sing digelarké karo nabi Yonah, wong-wong kuwi terus pada njaluk ngapura marang Gusti Allah lan ninggal laku sing ala. Lah mangka sing ngadek nang kéné iki gedéné ngungkuli nabi Yonah. ⁴²Mbésuk ing dina kruton ratu wédok sangka bawah kidul bakal maju lan bakal nyalahké wong-wong iki. Awit ratu kuwi teka sangka pojoké bumi, kepéngin ngrungokké kaweruhé ratu Soléman. Lah mangka sing ngadek nang kéné iki ngungkuli ratu Soléman.”

Baliké demit

⁴³Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Nèk ènèng demit metu sangka sakwijiné wong, demit mau terus mlaku-mlaku nang panggonan sing ora kanggonan wong, nggolèk panggonan kanggo lèrèn, nanging ora nemu. ⁴⁴Demité terus mikir: ‘Enaké tak balik waé nang omah sing wis tak tinggal.’ Demité terus balik nang omahé lan weruh nèk saiki wis resik lan ditata apik. ⁴⁵Demit mau terus lunga nggolèki kantyané, terus balik nggawa demit pitu, sing alané ngungkul-ungkuli dèkné déwé. Demit-demit kuwi terus manggon ing wong mau. Entèk-entèké wong kuwi kasusahané malah ngungkul-ungkuli mauné, dongé namung kanggonan demit siji.”

Gusti Yésus lan sedulur-seduluré

⁴⁶Dongé Gusti Yésus ijik omong-omongan karo wong-wong kuwi, ibuné lan sedulur-seduluré pada ngentèni nang njaba, kepéngin ketemu karo Dèkné. ⁴⁷Terus ènèng wong sing ngomongi Dèkné: “Guru, ibumu lan sedulur-sedulurmu pada nang njaba, kepéngin metuki Kowé.”

⁴⁸ Gusti Yésus semaur: “Ibuku lan sedulur-sedulurku kuwi sapa ta?” ⁴⁹ Gusti Yésus terus nduding murid-muridé karo ngomong: “Iku ibuku lan sedulur-sedulurku! ⁵⁰ Awit sapa sing nglakoni kekarepané Bapakku sing nang swarga, ya iku sedulurku lanang lan sedulurku wédok lan ibuku.”

13

Piwulang bab wong nyebar

¹ Ing dina kuwi uga Gusti Yésus lunga sangka omahé, budal nang pinggir mér terus njagong nang kono. ² Wong pirang-pirang pada teka ngrubung Dèkné, mulané Dèkné terus munggah nang prau lan njagong nang kono. Wong okèh mau pada ngadek nang pinggir mér. ³ Gusti Yésus terus mulangi wong-wong bab warna-warna prekara nganggo gambar.

Gusti Yésus ngomong ngéné: “Enèng wong budal nang keboné arep nyebar. ⁴ Dongé nyebar wijiné ènèng sing tiba nang pinggir dalan. Manuké pada teka terus mangani wiji-wiji mau. ⁵ Wijiné uga ènèng sing tiba nang panggonan sing atos, sing lemahé tipis. Wijiné ya gelis tukulé, awit lemahé ora jeru. ⁶ Nanging kadung panasé banter, wini mau alum terus garing, awit durung bisa ngoyot. ⁷ Enèng wiji liyané tiba nang tengahé tukanan eri. Kadung tukanan eri mau mundak gedé, winihé terus kalah karo tukanané eri, terus mati. ⁸ Nanging uga ènèng wiji sing tiba nang lemah sing subur, terus ngetokké woh okèh. Enèng sing wiji siji dadi satus, ènèng sing dadi swidak lan ènèng sing dadi telung puluh.”

⁹ Gusti Yésus terus nutup piwulangé ngomong ngéné: “Sapa sing nduwé kuping, rungokké sing apik tembungku kuwi.”

Tujuané piwulang nganggo gambar

¹⁰ Murid-muridé Gusti Yésus terus mara nang nggoné Dèkné, takon: “Apa jalarané nèk Gusti mulangi wong-wong kok nganggo gambar?”

¹¹ Gusti Yésus semaur: “Karepé Gusti Allah, supaya namung kowé sing bisa dunung wewadiné Kratoné Gusti Allah, ora wong kabèh. ¹² Awit wong sing wis nduwé kuwi bakal dikèki nganti lubèr. Nanging wong sing ora nduwé, apa nduwéné malah bakal karebut. ¹³ Kuwi jalarané Aku nèk mulang wong okèh nganggo gambar. Awit senajan mripaté pada ndeleng, nanging ora weruh lan senajana kupingé krungu, nanging pada ora dunung. ¹⁴ Dadiné bisa klakon apa sing wis diomong karo nabi Yésaya dèk mbiyèn, sing uniné ngéné:

‘Kowé bakal bolak-balik krungu, nanging ora dunung. Kowé bakal bolak-balik ndeleng, nanging ora weruh.

¹⁵ Awit bangsa iki ndablek,

kupingé budek lan mripaté merem rapet.
 Awit semunggoné ora ngono,
 mesti mripaté weruh lan kupingé krungu,
 pikirané bisa dunung terus pada teka marani Aku
 lan ninggal uripé sing dosa,
 mesti terus tak waraské.
 Kuwi tembungé Gusti Allah.'

¹⁶ "Nanging beja kowé, awit mripatmu weruh lan kupingmu krungu. ¹⁷ Ngertia, okèh nabi lan wong betyik sing pada kepéngin ndeleng apa sing mbok deleng, nanging ora klakon ndeleng. Uga pada kepéngin krungu apa sing kowé krungu, nanging ora klakon."

Gusti Yésus ndunungké gambar

bab wong nyebar

¹⁸ Gusti Yésus terus ndunungké ngéné: "Pada dirungokké tegesé gambar wong nyebar wiji mau. ¹⁹ Wong sing krungu piwulang bab Kratoné Gusti Allah, nanging ora dunung, kuwi kaya wiji sing tiba nang pinggir dalan. Sétan teka terus ngrebut piwulang sing disebar ing atiné. ²⁰ Lah wiji sing tiba nang lemah atos, kuwi nggambarké wong sing ngrungokké piwulangé terus pretyaya karo bungah. ²¹ Nanging piwulang mau durung mrasuk jeru ing atiné. Kadung katekan kasusahan lan kangèlan jalaran sangka enggoné pretyaya, wongé semplak pengandelé. ²² Lah wiji sing tiba nang tengahé tukulan eri, kuwi nggambarké wong sing ngrungokké piwulangé terus pretyaya, nanging terus sumelang banget. Piwulang mau ora bisa ngetokké woh, jalaran kalah karo pikiran bab kabutuhané urip lan banda donya. ²³ Nanging wiji sing tiba nang lemah sing subur, kuwi nggambarké wong sing ngrungokké piwulangé terus mantep pengandelé. Wong kuwi terus ngetokké woh okèh, ping satus, ping swidak lan ping telung puluh."

Piwulang bab suket nang tengahé tanduran gandum

²⁴ Gusti Yésus terus ngekèki gambar liyané kanggo mulangi wong-wong. Tembungé ngéné: "Kratoné Swarga kuwi kenèng dipadakké karo tukang tandur. Wongé nyebar wiji sing apik nang keboné. ²⁵ Nanging ing wayah wengi, nèk wong-wong pada turu, mungsuhé wong tandur mau teka terus nyebar wiji suket nang tengahé tanduran gandum mau, terus lunga. ²⁶ Kadung wiji gandumé tukul lan ngetokké woh, suketé terus kéték. ²⁷ Wong-wong sing kerja terus mara nang nggoné sing tukang tandur terus ngomong: 'Lah Bapak nandur wiji sing apik nang keboné, lah tukulan suket kuwi sangka endi?' ²⁸ Sing tukang tandur terus semaur: 'Kuwi

penggawéné mungsuh.’ Sing kerja mau terus pada ngomong: ‘Apa karepé Bapak suketé dijabuti waé?’²⁹ Nanging wongé semaur: ‘Aja, awit nèk suketé mbok jabuti, mengko tandurané gandum uga katut kejabut.’³⁰ Bèn suketé tukul bareng karo gandumé tekan wayahé panèn. Mengko nèk wayahé panèn aku bakal ngomongi sing kerja, supaya pada nglumpukké suketé ndisik terus ditalèni lan diobong. Sakwisé kuwi terus gandumé sing dienèni lan disimpen nang lumbungku.”

Piwulang bab wiji sing tyilik banget

³¹⁻³² Gusti Yésus terus mulangi wong-wong menèh nganggo gambar liyané. Dèkné ngomong ngéné: “Kratoné Swarga kuwi kenèng dipadakké karo wiji sing tyilik banget, sing ditandur karo wong nang keboné. Wiji kuwi tyilik banget, nanging nèk wis tukul gedéné ngungkuli tanduran liyané. Malah dadi wit lan manuk-manuk terus pada nggawé susuk nang pangé.”

Piwulang bab ragi

³³ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngekèki gambar liyané, uniné ngéné: “Kratoné Swarga kenèng dipadakké karo ragi. Enèng wong wédok njikuk ragi mau terus dityampurké glepung telung takeran, sampèk raginé mrasuk nang glepungé kabèh.”

Tujuané piwulang nganggo gambar

³⁴ Gusti Yésus mulangi wong-wong bab kuwi mau kabèh nganggo gambar. Dèkné nèk mulangi mesti nganggokké gambar kanggo ndunungké.³⁵ Dadiné keturutan tembungé sakwijiné nabi dèk mbiyèn sing ngomong: “Nèk aku mulang, aku nganggokké gambar. Aku bakal ndunungké prekara-prekara sing kasimpen wiwit jagat digawé.”

Gusti Yésus ndunungké gambar tukuhan suket

³⁶ Sakwisé Gusti Yésus ngongkon wong-wong lunga, Dèkné terus mulih. Murid-muridé terus pada mara lan takon: “Gusti, mbok awaké déwé didunungké tegesé gambar tukuhan suket.”

³⁷ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Wong sing nyebar wiji sing apik kuwi Anaké Manungsa.³⁸ Keboné kuwi ya jagat iki. Wiji sing apik kuwi wong-wong umaté Kratoné Allah. Lah tukuhan suket kuwi wong-wong balané Sétan.³⁹ Mungsuh sing nyebar wiji suket kuwi Sétan déwé. Wayah panèn kuwi entèk-entèkané jaman lan sing kerja panèn kuwi para mulékat.⁴⁰ Lah kaya enggoné tukuhan suket kuwi dilumpukké terus diobong nang geni, ya ngono

kuwi mbésuk ing entèk-entèkané jaman. ⁴¹ Anaké Manungsa bakal ngongkon mulékat-mulékaté nglumpukké sembarang sing marakké nggawé ala lan kabèh wong sing pada nglakoni dosa, dipisah sangka Kratoné Allah. ⁴² Wong-wong kuwi bakal dityemplungké nang pawon sing murup. Nang kono bakal pada tangisan lan kerot untu. ⁴³ Nanging wong sing pada nglakoni kekarepané Gusti Allah bakal semlorot kaya srengéngé ing kratoné Bapaké. Wong sing nduwé kuping, pada dirungokké!”

Piwulang bab kasugihan

sing kapendem

⁴⁴ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Kratoné Swarga kuwi kenèng dipadakké karo kasugihan sing dipendem nang lemah. Terus ènèng wong sing nemu, nanging terus dihuruki menèh. Sangking bungahé, wongé terus ngedol kabèh apa nduwéné, terus balik nuku keboné.”

Piwulang bab parel

⁴⁵ Piwulangé Gusti Yésus sing liyané uniné ngéné: “Kratoné Swarga kuwi kenèng dipadakké karo sakwijiné tukang dagang sing nggolèk parel sing larang regané. ⁴⁶ Ing sakwijiné dina dèkné weruh parel kuwi. Wongé terus ngedol sembarang nduwéné kanggo nuku parel sing larang regané kuwi.”

Piwulang bab jala

⁴⁷ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Kratoné Swarga kuwi kenèng dipadakké karo jala sing diuntyalké nang mér lan éntuk iwak werna-werna. ⁴⁸ Nèk jalané wis kebek terus ditarik nang daratan karo sing nggolèk iwak. Wong-wong kuwi terus njagong milih iwak-iwaké. Sing apik diwadahi, lah sing èlèk dibuwang. ⁴⁹ Ya ngono kuwi bakalé ing entèk-entèkané jaman. Mulékat-mulékat bakal budal lan misahké wong ala sangka tengahé wong betyik. ⁵⁰ Wong-wong sing ala mau terus dityemplungké nang pawon sing murup. Nang kono wong-wong kuwi bakal tangisan lan kerot untu.”

Barang anyar lan barang lawas

⁵¹ Gusti Yésus terus takon marang murid-muridé: “Apa kowé pada dunung kuwi mau kabèh?”

Semaure murid-muridé: “Ya Gusti, awaké déwé dunung.”

⁵² Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Mulané saben guru Kitab sing dadi umaté Kratoné Swarga kenèng dipadakké karo pemimpiné omah sing ngetokké barang sing anyar lan sing lawas sangka godangé.”

Gusti Yésus ora diajèni

nang kuta Nasarèt

⁵³ Sakwisé Gusti Yésus rampung enggoné mulangi nganggo gambar-gambar mau, Dèkné terus lunga sangka panggonan kono. ⁵⁴ Gusti Yésus terus teka nang kuta Nasarèt, panggonané sedulur-seduluré. Nang kono Dèkné mulangi wong-wong nang sinaguk. Wong-wong sing ngrungokké pada nggumun banget lan rasan-rasan marang sakpada-pada: “Wong iki éntuk kaweruh sing kaya ngono kuwi sangka ngendi ya? Lan sangka ngendi Dèkné éntuk pangwasa kanggo nindakké mujijat-mujijat kuwi? ⁵⁵ Apa Dèkné dudu anaké sing tukang nggawé krosi-méja kaé? Apa dudu anaké Maria, tunggalé Yakobus, Yosèf, Simon lan Yudas? ⁵⁶ Sedulur-seduluré wédok lak kabèh manggon nang kuta kéné ta? Lah sangka ngendi kapinterané kuwi kabèh?” ⁵⁷ Wong-wong pada nampik Gusti Yésus.

Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang wong-wong kuwi: “Pantyèn, nabi kuwi nang endi waé diajèni, kejaba nang panggonané lan omahé déwé.” ⁵⁸ Mulané nang kuta Nasarèt kono Gusti Yésus ora nindakké mujijat okèh, awit wong-wong nang kono ora pretyaya marang Dèkné.

14*Ninggalé Yohanes Pembaptis*

¹ Ing waktu kuwi Hérodès dadi ratuné distrik Galiléa. Dèkné uga krungu kabar-kabar bab Gusti Yésus. ² Hérodès terus ngomong marang para peladèné: “Yésus kuwi ora liya, mesti Yohanes Pembaptis, sing urip menèh. Mulané dèkné bisa nindakké mujijat-mujijat kuwi.”

³⁻⁴ Ya ratu Hérodès iki sing mbiyèn ngongkon nyekel Yohanes Pembaptis, terus diketyèk lan dilebokké nang setrapan. Ratu Hérodès nindakké kuwi nuruti karepé Hérodias. Awit Yohanes kerep ngomong marang ratu Hérodès, nèk dèkné ora kenèng ngepèk Hérodias dadi bojoné, awit Hérodias kuwi bojoné Filipus, seduluré ratu Hérodès déwé. ⁵ Mulané ratu Hérodès kepéngin matèni Yohanes, nanging dèkné wedi karo wong-wong, awit wong-wong nganggep Yohanes kuwi nabi sangka Gusti Allah.

⁶ Nanging dongé Hérodès ngurmat tutup tauné, anaké Hérodias njogèt kanggo para dayohé. Ratu Hérodès seneng banget karo jogètané botyah wédok mau. ⁷ Dèkné sampèk ngetokké janji ngéné marang botyahé: “Apa waé sing mbok jaluk bakal tak turuti.”

⁸ Jalaran ibuné botyah wédok mau sing ngajani, botyahé terus ngomong: “Aku njaluk endasé Yohanes Pembaptis nang piring.”

⁹ Hérodès sedi banget krungu penjaluké botyahé, nanging jalaran dèkné wis kadung janji nang ngarepé wong okèh, mulané dèkné ya terus ngongkon nuruti apa penjaluké botyah wédok mau. ¹⁰ Yohanes terus diketok guluné nang setrapan kono. ¹¹ Endasé terus dikèkké botyahé nang piring, terus dipasrahké marang ibuné karo botyahé. ¹² Murid-muridé Yohanes terus teka nang setrapan njikuk layoné arep dikubur. Sakwisé kuwi terus pada ngabari Gusti Yésus bab lelakon kuwi.

Gusti Yésus ngekèki mangan marang wong pirang-pirang èwu

¹³ Sakwisé krungu kabar bab ninggalé Yohanes, Gusti Yésus terus lunga déwékan sangka kono, numpak prau nang panggonan sing sepi. Nanging wong-wong ngerti parané Gusti Yésus, mulané terus pada mlaku nusul Dèkné. ¹⁴ Kadung Gusti Yésus medun sangka prauné, Dèkné weruh wong okèh mau, terus krasa melas banget. Wong-wong sing lara terus pada diwaraské.

¹⁵ Kadung wis soré murid-muridé terus mara nang nggoné Gusti Yésus ngomong: “Saiki wis soré lan nang panggonan kéné ora ènèng apa-apa. Mbok wong-wong pada dikongkon lunga, bèn nggolèk mangan déwé nang désa-désa.”

¹⁶ Nanging Gusti Yésus semaur: “Wong-wong ora usah lunga, kowé sing kudu ngekèki mangan wong-wong!”

¹⁷ Murid-muridé terus ngomong: “Awaké déwé namung nduwé roti lima lan iwak loro!”

¹⁸ Gusti Yésus semaur: “Gawanen mbréné!” ¹⁹ Wong-wong terus dikongkon njagong nang suketan karo Gusti Yésus. Dèkné terus njikuk roti lima lan iwak loro mau, terus nyawang nduwur lan maturkesuwun marang Gusti Allah. Rotiné terus dityuwil-tyuwil, terus dikèkké marang murid-muridé. Murid-muridé terus ngedum rotiné marang wong-wong. ²⁰ Wong kabèh pada mangan sampèk warek. Sakwisé mangan, turahané roti lan iwak mau dilumpukké karo para murid, ènèng rolas ténggok kebek. ²¹ Sing mangan ènèng wong limang èwu, namung wong lanangé, wong wédok lan botyah-botyah durung diitung.

Gusti Yésus mlaku nang mér

²² Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngongkon murid-muridé budal ndisik karo prauné nang abrahan. Wong okèh mau terus dikongkon mulih. ²³ Kadung wong-wong wis lunga, Gusti Yésus terus munggah gunung arep ndonga, déwékan. Mbengi kuwi Gusti Yésus nang kono déwé. ²⁴ Ing waktu kuwi murid-muridé wis nang tengah-tengah mér. Prauné diontang-antingké karo ombak, awit anginé nampek.

²⁵ Kira-kira jam telu mbengi Gusti Yésus nusul murid-muridé, Dèkné mlaku nang banyu. ²⁶ Kadung murid-muridé weruh Gusti Yésus mlaku nang banyu, terus pada wedi banget. Sangking wediné terus pada njerit: “Enèng mokmedi!”

²⁷ Nanging Gusti Yésus terus ngomong: “Aja pada kagèt. Iki Aku. Wis aja pada wedi!”

²⁸ Rasul Pétrus terus ngomong: “Gusti, nèk pantyèn Kowé tenan, mbok aku dityeluk supaya marani Kowé mlaku nang banyu!”

²⁹ Gusti Yésus terus ngomong: “Ya, mbrénéa Pétrus!” Rasul Pétrus terus metu sangka prauné lan mlaku nang banyu, marani Gusti Yésus. ³⁰ Nanging kadung rasul Pétrus weruh banteré anginé nang mér kono, dèkné terus wedi lan molai mendelep karo bengok-bengok: “Gusti, aku ditulungi!”

³¹ Gusti Yésus terus gelis-gelis ngelungké tangané lan nyekel rasul Pétrus, terus ngomong: “Kok tyilik temen pengan-delmu? Kenèng apa kok terus mangu-mangu?”

³² Kadung Gusti Yésus lan rasul Pétrus wis nang prauné, anginé terus mandek. ³³ Murid-murid sing nang prau mau terus pada sujut lan nyembah marang Gusti Yésus tembungé: “Gusti, Kowé pantyèn Anaké Gusti Allah tenan!”

Gusti Yésus nambani wong-wong lara nang bawah Genésarèt

³⁴ Kadung wis pada ngabrah, Gusti Yésus lan murid-muridé terus pada tekan bawah Genésarèt. ³⁵ Wong-wong kono pada nitèni nèk sing teka kuwi Gusti Yésus, terus pada ngabari wong-wong sak kiwa-tengené panggonan kono kabèh. Wong-wong sing lara terus pada digawa nang nggoné Gusti Yésus. ³⁶ Wong-wong kuwi pada nyuwun, supaya pada kelilan ndemèk gombyoké saliné Gusti Yésus. Kabèh sing ndemèk malih waras.

15

Adat-pernatan gawéané manungsa

¹⁻² Ing sakwijiné dina ènèng wong Farisi lan guru Kitab sangka kuta Yérusalèm mara nang nggoné Gusti Yésus terus takon ngéné: “Kenèng apa murid-muridmu kok nerak pernatané mbah-mbahané awaké déwé? Nèk mangan kok ora pada wisuh tangan ndisik?”

³ Gusti Yésus semaur ngéné: “Lah kowé kok pada nerak angger-anggeré Gusti Allah, awit namung kepéngin netepi adat-pernatané mbah-mbahanmu? ⁴ Awit Gusti Allah ngomong: ‘Ngajènana marang bapa lan biyungmu,’ lan ‘Sapa sing mujèkké ala marang bapa lan biyungé kudu dipatèni.’ ⁵ Nanging kowé mulangi: ‘Urunan kanggo ngopèni wong

tuwamu kenèng mbok kèkké marang Gusti Allah. Dadiné kowé wis ora usah ngekèki urunan marang wong tuwamu menèh.' ⁶ Tegesé, angger-anggeré Gusti Allah mbok undurké kanggo ngejokké pernatan-pernatanmu déwé. ⁷ Kowé kuwi wong lamis. Tyotyok tenan tembungé nabi Yésaya bab kowé sing uniné ngéné:

⁸ 'Bangsa iki enggoné ngelem Aku namung karo lambéné, nanging atiné adoh sangka Aku.

⁹ Tanpa guna enggoné pada ngabekti marang Aku, awit pernatan-pernatan sing diwulangké kuwi namung gawéané manungsa.' "

Sing marakké atiné wong ala

¹⁰ Gusti Yésus terus nyeluk wong-wong kongkon pada maju, terus diomongi ngéné: "Iki pada dirungokké lan dilebokké ing atimu! ¹¹ Sing marakké wong ala kuwi ora barang sing mlebu tyangkem, ora, nanging apa sing metu tyangkem."

¹² Murid-muridé terus mara nang nggoné Gusti Yésus ngomong: "Gusti, apa Kowé ngerti nèk para Farisi pada panas atiné dongé krungu tembungmu?"

¹³ Gusti Yésus semaur: "Sabèn tanduran sing ora ditandur karo Bapakku nang swarga bakal dibedol. ¹⁴ Wong Farisi kuwi ora usah dirèwès. Kuwi penuntun sing lamur. Lah nèk wong lamur nuntun wong lamur liyané, kabèh loro bakal ketyemplung nang luwangan."

¹⁵ Rasul Pétrus terus ngomong: "Mbok awaké déwé didunungké tembungmu kuwi Gusti!"

¹⁶ Tembungé Gusti: "Mosok kowé uga durung dunung? ¹⁷ Mosok kowé ora dunung nèk sembarang sing mlebu tyangkem kuwi parané ya nang weteng terus dietokké menèh sangka awak? ¹⁸ Nanging apa sing metu sangka tyangkemé wong kuwi metuné sangka atiné, kuwi sing marakké wong ala. ¹⁹ Awit sangka ing ati kuwi tekané pikiran-pikiran sing ala, sing marakké wong matèni, laku bédang, memédok, nyenyolong, ngapusi lan nyenyatur. ²⁰ Prekara-prekara kuwi sing marakké manungsa ala. Nanging mangan tanpa wisuh ndisik, kuwi ora marakké wong ala."

Pengandelé wong wédok

bangsa Kanaan

²¹ Sangka kono Gusti Yésus terus lunga nang bawahé kuta Sidon lan kuta Tirus. ²² Nang kono ènèng wong wédok bangsa Kanaan mara nang nggoné Gusti Yésus tyeluk-tyeluk: "Gusti, Turunané ratu Daved, mbok aku dimelasi! Anakku wédok kesurupan demit lan melaské tenan!"

²³ Nanging Gusti Yésus ora semaur blas. Murid-muridé terus pada nyuwun marang Gusti Yésus: “Gusti, wong kuwi mbok dikongkon lunga waé, awit wongé terus bengak-bengok ngetutké awaké déwé.”

²⁴ Gusti Yésus terus ngomong: “Aku iki dikongkon marani bangsa Israèl sing ketriwal.”

²⁵ Nanging wong wédok mau malah sujut nang ngarepé Gusti Yésus karo nyuwun: “Gusti, mbok aku ditulungi ta!”

²⁶ Nanging Gusti Yésus ngomong: “Ora apik nèk wong njikuk pangané anaké terus dikèkké asu.”

²⁷ Wong wédoké semaur: “Pantyèn bener, Gusti, nanging asuné lak ya mangan turahané pangané sing nduwé omah ta!”

²⁸ Gusti Yésus terus ngomong marang wongé: “Ibu, pantyèn gedé tenan pengandemu. Kekarepanmu bakal keturunan.” Lan wiwit waktu kuwi anaké wongé malih waras.

Gusti Yésus nambani wong okèh

²⁹ Gusti Yésus terus lunga sangka panggonan kono liwat pinggiré mér Galiléa, terus munggah gunung. Gusti Yésus njagong nang kono. ³⁰ Wong pirang-pirang terus pada teka nggawa wong lumpuh, wong pintyang, wong lamur, wong bisu lan wong lara liya-liyané, dieterké nang nggoné Gusti Yésus. ³¹ Wong-wong pada nggumun weruh sing bisu bisa ngomong, sing pintyang bisa mari sikilé, sing lumpuh bisa mlaku lan sing lamur bisa weruh. Wong-wong kuwi terus pada ngluhurké Gusti Allahé Israèl.

Gusti Yésus ngekèki mangan marang wong pirang-pirang èwu

³² Gusti Yésus terus nyeluk murid-muridé diomongi ngéné: “Aku melaské marang wong-wong. Wis telung dina enggoné ngetutké Aku lan saiki wis ora ènèng sing dipangan. Aku ora bisa ngongkon wong-wong kuwi mulih karo weteng ngelih, mengko ndak ambruk nang dalan.”

³³ Murid-muridé terus ngomong: “Lah nang panggonan sing sepi iki awaké déwé kongkon nggolèk roti nang endi kanggo ngekèki mangan wong semono okèhé?”

³⁴ Gusti Yésus terus takon: “Lah kowé nduwé roti pira?”

Murid-muridé semaur: “Enèng roti pitu lan iwak tyilik-tyilik siji-loro.”

³⁵ Gusti Yésus terus ngongkon wong-wong supaya pada njagong nang lemah. ³⁶ Sakwisé kuwi Dèkné terus njikuk roti pitu karo iwaké mau terus ndonga marang Gusti Allah. Rotiné lan iwaké terus dityuwil-tyuwil terus dikèkké marang murid-muridé. Murid-muridé terus ngedum roti lan iwaké marang wong-wong. ³⁷ Wong kabèh pada mangan sampèk

warek. Sakwisé kuwi murid-muridé terus nglumpukké turahané, éntuk pitung ténggok kebek. ³⁸ Wongé lanang sing mèlu mangan ènèng patang èwu okèhé, wong wédok-wédok lan botyah-botyah durung diitung.

³⁹ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngongkon wong-wong mulih. Dèkné terus numpak prau arep nang bawah Makadan.

16

Wong Farisi lan wong Saduki

njaluk tanda

¹ Wong Farisi lan wong Saduki pada mara nang nggoné Gusti Yésus, tujuané arep ngenèng Dèkné. Mulané pada kepéngin weruh tandané nèk Gusti Yésus kuwi kongkonané Gusti Allah. ² Gusti Yésus semaur ngéné: (“Nèk soré langité kétok abang murup, kowé ngomong nèk arep terang. ³ Nèk ésuk langité kétok abang peteng, kowé ngomong nèk arep udan. Kowé pada bisa nitèni tanda-tandané nèk arep terang apa udan, nanging tanda-tandané jaman kowé ora dunung.) ⁴ Kowé wong ala lan wong sing ora kenèng dipretyaya, kowé pada njaluk tanda. Nanging kowé ora bakal éntuk tanda kuwi, kejaba namung tandané nabi Yonah.”

Sakwisé ngomong ngono Gusti Yésus terus lunga sangka kono, ninggal wong-wong kuwi.

Gusti Yésus nyenèni murid-muridé

⁵ Dongé pada ngabrah mér, murid-muridé Gusti Yésus pada lali nggawa roti. ⁶ Gusti Yésus ngomong marang murid-murid mau: “Kowé pada sing ati-ati tenan karo raginé wong Farisi lan wong Saduki.”

⁷ Murid-murid mau terus pada rasan-rasan: “Gusti Yésus ngomong ngono kuwi jalaran awaké déwé ora nggawa roti.”

⁸ Gusti Yésus ngerti apa sing dirembuk karo murid-muridé, mulané terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada ngomongké bab ora nggawa roti? Kowé kok tyilik tenan pengandelé? ⁹ Mosok kowé durung nitèni lan durung dunung? Apa kowé wis pada lali roti lima sing kanggo ngekèki mangan wong limang èwu kaé. Pirang ténggok turahané sing mbok lumpukké? ¹⁰ Lan roti pitu sing kanggo ngekèki mangan wong patang èwu kaé? Apa wis pada lali? Pirang ténggok turahané sing mbok lumpukké? ¹¹ Kenèng apa kowé kok ora pada ngerti nèk sing tak omong kuwi ora bab roti? Aku ngomongi kowé supaya pada ati-ati tenan karo raginé wong Farisi lan wong Saduki.”

¹² Entèk-entèké murid-murid pada dunung apa sing diomong karo Gusti Yésus. Dèkné ora ngomongké bab rasi sing dienggo nggawé roti, nanging murid-murid kudu sing ati-ati karo piwulangé wong Farisi lan wong Saduki.

Rasul Pétrus ngakoni nèk

Gusti Yésus kuwi Kristus

¹³ Kadung wis tekan sak tyedeké kuta Sésaréa Filipi, Gusti Yésus terus takon marang murid-muridé: “Miturut omongané wong-wong, Anaké Manungsa kuwi sapa?”

¹⁴ Murid-muridé semaur: “Enèng sing ngomong nèk Kowé kuwi Yohanes Pembaptis, liyané ngomong jaréné Kowé nabi Elia lan liyané menèh ngarani Kowé nabi Yéremia apa nabi liyané.”

¹⁵ Gusti Yésus terus takon: “Lah nèk miturut kowé déwé, Aku iki sapa?”

¹⁶ Rasul Simon Pétrus semaur: “Kowé kuwi Kristus, Anaké Gusti Allah sing urip!”

¹⁷ Gusti Yésus terus ngomong: “Beja tenan kowé Simon, anaké Yonah, awit dudu manungsa sing ndunungké kuwi marang kowé, nanging Bapakku nang swarga. ¹⁸ Lan Aku ngomong iki marang kowé: kowé kuwi Pétrus, watu lan ing watu kuwi Aku bakal ngedekké pasamuanku lan pangwasané pati ora bakal bisa ngalahké. ¹⁹ Kowé bakal tak pasrahi kuntyiné Kratoné Swarga. Apa sing mbok talèni nang bumi kéné, bakal ditalèni uga nang swarga. Apa sing mbok utyuli nang bumi kéné, kuwi uga bakal diutyuli nang swarga.”

²⁰ Sakwisé kuwi Gusti Yésus ngomongi murid-muridé, dipenging ngomongké marang sapa-sapa nèk Dèkné kuwi Kristus.

Gusti Yésus ngomongké bab sangsara lan patiné lan tanginé sangka pati

²¹ Wiwit waktu kuwi Gusti Yésus ndunung-ndunungké marang murid-muridé nèk Dèkné kudu budal nang kuta Yérusalèm. Nang kana Dèkné bakal nglakoni sangsara, jalaran sangka para penuntuné rayat, para pengarepé imam lan para guru Kitab. Dèkné bakal dipatèni, nanging ing telung dinané bakal tangi sangka kuburan.

²² Rasul Pétrus terus narik Gusti Yésus rada adoh sangka murid-murid liyané terus ngomong: “Muga-muga Gusti Allah ngalang-alangi, supaya prekara-prekara kuwi kabèh ora nganti klakon.”

²³ Nanging Gusti Yésus minger terus ngomong marang rasul Pétrus: “Lungaa sangka ngarepku, Sétan! Kowé ngalang-alangi Aku, awit kowé manut karepé manungsa, ora manut karepé Gusti Allah.”

²⁴ Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Sapa sing kepéngin mèlu Aku kudu nglalèkké uripé déwé, manggul pentèngané lan ngetutké Aku. ²⁵ Awit sapa sing ngudi nylametké uripé, malah bakal kélangan. Nanging sapa sing kélangan uripé jalaran nglabuhi Aku, kuwi sing bakal nemu uripé. ²⁶ Awit apa gunané manungsa nduwèni donya iki sak kabèhé, nanging kélangan nyawané? Apa urip kuwi ènèng ijolé? ²⁷ Anaké Manungsa bakal teka bareng karo mulékat-mulékaté nganggo kwasané Gusti Allah Bapaké lan Dèkné bakal ngupahi kabèh manut penggawéné déwé-déwé. ²⁸ Dtitèni omongku iki: nang tengahé wong sing nang kéné iki bakal ènèng sing ora bakal mati sakdurungé weruh Anaké Manungsa teka ing kratoné.”

17

Gusti Yésus nang gunung

karo nabi Moses lan nabi Elia

¹ Nem dina sakwisé kuwi Gusti Yésus ngejèk rasul Pétrus, Yohanes lan Yakobus, seduluré Yohanes, munggah nang gunung sing duwur. ² Gusti Yésus terus malih rupa lan murid-murid sing mèlu pada weruh kabèh. Rainé Gusti Yésus semlorot kaya srengéngé lan saliné malih putih kaya pepadang. ³ Murid telu mau terus weruh nabi Moses lan nabi Elia omong-omongan karo Gusti Yésus. ⁴ Rasul Pétrus terus ngomong: “Gusti, kok ndilalah temen awaké déwé nang kéné. Nèk Gusti gelem, aku ngedekké gubuk telu, siji kanggo Gusti, siji kanggo nabi Moses lan siji menèh kanggo nabi Elia.”

⁵ Dongé rasul Pétrus ijik ngomong ngono, terus ènèng méga padang ngemuli murid-murid mau, terus ènèng swara sangka méga mau ngomong: “Iki Anakku sing tak trésnani; pada nggugua tembungé!”

⁶ Kadung krungu swara kuwi murid-murid mau pada kagèt lan wedi, sampèk pada niba nang lemah. ⁷ Gusti Yésus terus nyedeki lan ndemèk murid-muridé karo ngomong: “Pada ngadeka! Aja pada wedi!” ⁸ Kadung wis ngadek terus namung weruh Gusti Yésus déwé, ora ènèng liyané menèh.

⁹ Dongé medun sangka gunung kono Gusti Yésus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Aja ngomong karo sapa-sapa bab apa sing kowé pada weruh mau, sakdurungé Anaké Manungsa tangi sangka pati.”

10 Murid-murid mau terus takon: “Lah kenèng apa para guru Kitab kok ngomong nèk nabi Elia kudu teka ndisik?”

11 Gusti Yésus semaur: “Pantyèn, nabi Elia teka ndisik lan dèkné bakal nyawiské sembarang kabèh. 12 Kowé tak omongi: nabi Elia wis teka, nanging wong-wong ora pada nitèni dèkné. Dèkné malah digawé sak karepé. Mengkono uga wong-wong kuwi bakal nindakké sak karepé marang Anaké Manungsa.”

13 Murid-muridé mau terus pada dunung nèk Gusti Yésus kuwi ngomongké bab Yohanes Pembaptis.

Gusti Yésus nambani

botyah lara ayanen

14 Kadung Gusti Yésus lan murid-muridé wis tyampur karo wong pirang-pirang menèh, terus ènèng wong mara lan niba nang ngarepé karo nyuwun: 15 “Duh Gusti, mbok melas marang anakku lanang. Dèkné lara ayanen lan ya wis nemen. Botyahé ajek tiba nang geni lan nang banyu. 16 Aku wis nggawa botyahé nang nggoné murid-muridmu, nanging ora bisa nulungi.”

17 Gusti Yésus terus ngomong: “Kok kebatyut tenan enggonmu ora pretyaya marang Gusti Allah. Sepira menèh suwéné enggonku kudu tyampur lan nyabari kowé? Botyahé gawanen mbréné!” 18 Gusti Yésus terus nundung demité sing ngwasani botyahé. Demité terus lunga lan botyahé sakwat terus mari.

19 Sakwisé kuwi murid-muridé Gusti Yésus terus pada marani Dèkné. Kadung déwé karo Gusti Yésus terus pada takon: “Gusti, kenèng apa awaké déwé kok ora bisa ngetokké demité?”

20 Gusti Yésus semaur: “Awit pengandelmu tyilik! Ngertia, nèk kowé nduwé pengandel sing gedéné namung sak wiji sing tyilik déwé waé, kowé bisa ngomong marang gunung kuwi: ‘Ngaliha mbrana,’ mesti gunungé manut. Ora bakal ènèng barang sing mokal kanggo kowé. (21 Nanging demit sing kaya ngono kuwi lungané namung nganggo pandonga lan pasa.)”

Gusti Yésus ngomongké ping pindoné nèk bakal nglakoni sangsara lan pati

22 Dongé murid-muridé ijik pada ngumpul nang bawah Galiléa, Gusti Yésus ngomong ngéné: “Anaké Manungsa bakal dielungké marang wong-wong. 23 Dèkné bakal dipatèni, nanging ing telung dinané Dèkné bakal ditangèkké menèh karo Gusti Allah.”

Murid-muridé terus pada sedi banget.

Bab mbayar belasting

kanggo Gréja Gedé

²⁴ Kadung pada teka nang kuta Kapèrnakum, wong-wong sing njaluki belasting kanggo Gréja Gedé pada marani rasul Pétrus lan takon: “Apa gurumu ya mèlu mbayar belastingé Gréja Gedé?”

²⁵ Rasul Pétrus semaur: “Lah kok ora?”

Kadung rasul Pétrus tekan omah, Gusti Yésus nakoni dèkné, sakdurungé rasul Pétrus déwé ngomong apa-apa. Gusti Yésus takon: “Simon, kepriyé pinemumu? Sapa sing kudu mbayar belasting marang ratu ing donya kéné: wargané negara apa wong liya?”

²⁶ Rasul Pétrus semaur: “Ya wong-wong liya!”

Gusti Yésus terus ngomong: “Dadiné anak-anakané negara ora usah mbayar. ²⁷ Nanging awaké déwé aja pada ndadèkké larané atiné wong-wong kuwi. Kana budal nang mér lan di-untyalké pantyingmu. Iwak sing mbok pantying sing ndisik déwé kuwi dityekel. Nang njero tyangkémé kowé bakal nemu duwit. Dijikuk duwit kuwi kanggo mbayar belasting marang wong-wong kuwi, mbayar kanggo Aku lan kowé.”

18

Piwulang bab sapa sing gedé déwé

¹ Ing waktu kuwi para murid pada mara nang nggoné Gusti Yésus terus takon: “Guru, sapa ta sing gedé déwé ing Kratoné Swarga?”

² Gusti Yésus terus nyeluk botyah tyilik siji dikongkon ngadek nang tengahé para murid mau. ³ Dèkné terus ngomong: “Pada ngertia! Nèk kowé ora malih atimu lan dadi kaya botyah tyilik iki, kowé ora bisa mlebu Kratoné Swarga. ⁴ Sing gedé déwé ing Kratoné Swarga kuwi wong sing ngasorké awaké lan dadi kaya botyah tyilik iki. ⁵ Lan sapa sing nampani botyah tyilik sing kaya ngéné iki jalaran sangka Aku, kuwi sakjané nampani Aku.”

Sing marakké nglakoni dosa

⁶ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Sapa sing marakké salah-sakwijiné botyah tyilik sing pretyaya marang Aku sampèk ninggal dalanku, apiké nèk wong kuwi guluné dibanduli watu gilingan terus dijegurké nang segara sing jeru. ⁷ Tyilaka tenan jagat iki, nèk ènèng panggoda okèh sing marakké wong nglakoni dosa. Prekara-prekara sing kaya ngono kuwi pantyèn slawasé ya bakal ènèng, nanging tyilaka tenan, wong sing dadi jalarané.

⁸ “Mulané, nèk tanganmu apa sikilmu marakké kowé ngawé dosa, diketok waé lan dibuwang. Awit luwih apik kanggo kowé urip manut Gusti Allah namung karo tangan sebelah apa namung karo sikil sebelah, tenimbang karo

tangan lan sikil genep loro, nanging awakmu sak kujur dityemplungké nang geniné neraka. ⁹ Nèk mripatmu marakké kowé nggawé dosa, dityukil lan dibuwang. Luwung kowé urip dadi siji karo Gusti Allah nganggo mripat siji, tenimbang mripaté genep loro, nanging dibuwang nang geniné neraka.

¹⁰ “Aja pada nyepèlèkké botyah-botyah tyilik iki. Pada ngertia, botyah-botyah tyilik iki pada nduwé mulékat nang swarga sing tansah nyedeki Bapakku nang swarga. (¹¹ Awit Anaké Manungsa kuwi tekané nylametké wong sing kesasar.)”

Piwulang bab wedus sing ilang

¹² Gusti Yésus terus takon: “Kepriyé pinemumu? Semungoné ènèng wong nduwé wedus satus terus ènèng siji sing ilang. Wongé terus ngapa? Apa wongé ora terus ninggal wedusé sing sangang puluh sanga nang pangonan lan budal nggolèki wedus siji sing ilang mau? ¹³ Nèk wongé wis nemu wedusé sing ilang mau, mesti dèkné bungahé karo wedus sing siji kuwi ngungkul-ungkuli bungahé karo sing sangang puluh sanga sing ora ilang. ¹⁴ Mengkono uga Bapakmu nang swarga, Dèkné ora gelem nèk botyah-botyah tyilik kuwi ènèng siji sing ketriwal.”

Bab ngélingké sedulur sing klèru

¹⁵ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Nèk kowé weruh sedulurmu nglakoni sing klèru, diparani lan diduduhké klèruné, nanging ijènan, tanpa wong liyané ngerti. Nèk sedulur kuwi nggugu marang tembungmu, kowé ora kélangan sedulur. ¹⁶ Lah nanging nèk sedulur kuwi ora gelem ngrungokké omongmu, kowé kudu ngejèk sedulur liyané siji apa loro. Awit nang Kitab ketulis nèk salahé wong kudu ditetepké karo seksi loro apa telu. ¹⁷ Nèk sedulur sing klèru kuwi meksa durung gelem manut marang sedulur-sedulur liyané kuwi, prekara iki kudu mbok gawa nang ngarepé pasamuan. Nèk sakwisé kuwi wongé meksa ora gelem manut marang pituturé pasamuan, wongé kudu dianggep kaya wong sing ora pretyaya lan wong ala waé.”

Bab sing ditalèni lan sing diutyuli

¹⁸ Tembungé Gusti Yésus ngéné: “Pada ngertia! Apa sing mbok talèni ing donya kéné uga bakal ditalèni nang swarga. Lan apa sing mbok utyuli ing donya kéné uga bakal diutyuli nang swarga.

¹⁹ “Pada ngertia uga! Nèk ènèng wong loro ing donya menunggal ing pandonga njaluk apa waé, pandonga kuwi bakal dibales karo Bapakmu nang swarga. ²⁰ Awit nèk ènèng wong

loro apa telu pada ngumpul bebarengan lan pada nyebut Jenengku, Aku uga nang kono.”

Piwulang bab ngapura liyané

²¹ Sakwisé kuwi rasul Pétrus terus mara nang nggoné Gusti Yésus takon: “Gusti, nèk sedulurku bolak-balik nggawé salah marang aku, sampèk ping pira aku kudu ngapura sedulur kuwi? Apa ora tekan ping pitu?”

²² Gusti Yésus semaur: “Ora namung ping pitu, nanging pitung puluh ping pitu. ²³ Mulané, Kratoné Swarga kuwi kenèng dipadakké karo sakwijiné ratu sing nagih utang marang peladèn-peladèné. ²⁴ Kadung ratuné molai, terus ènèng sakwijiné peladèn digawa maju. Peladèn iki utangé pirang-pirang mliyun. ²⁵ Nanging wongé ora bisa nyaur, mulané ratuné mau mréntah kongkon ngedol peladèn mau dadi peladèn, sak anak-bojoné lan sembarang sak nduwéné, kanggo mbayar utangé. ²⁶ Peladèn mau terus niba lan sujut nang ngarepé ratuné ngomong: ‘Gusti, mbok aku disabari sedilut menèh. Kabèh utangku bakal tak bayar.’ ²⁷ Ratuné melas karo peladèn mau lan wongé dikongkon mulih, malah utangé kabèh ora usah dibayar menèh.

²⁸ “Nanging sak lungané sangka kono, peladèn mau kepetuk karo kantyané tunggal peladèn, sing nduwé utang setitik marang dèkné. Kantyané mau terus dityekel lan ditekek guluné karo ngomong: ‘Bayaren utangmu!’ ²⁹ Kantyané mau terus niba njaluk kawelasan ngomong: ‘Mbok sabar ta! Utangku bakal tak bayar kabèh!’ ³⁰ Nanging peladèn mau ora gelem ngrungokké sambaté kantyané. Malah kantyané dilebokké setrapan nganti utangé disaur kabèh. ³¹ Kadung peladèn-peladèn liyané weruh lelakon kuwi, kabèh pada kagèt lan sedi banget, mulané terus pada ngomongi ratuné bab kuwi. ³² Ratuné terus kongkonan nyeluk peladèn sing ala mau terus disenèni: ‘Kowé kuwi pantyèn peladèn sing ala tenan. Utangmu semono okèhé kowé wis ora usah mbayar, jalaran kowé nyuwun tenan marang aku. ³³ Apa ya wis ora sak mestiné kowé melasi kanyamu tunggal peladèn, kaya enggonku wis melasi kowé.’ ³⁴ Ratuné terus nesu banget lan peladèn sing ala mau dilebokké nang setrapan supaya diajar, nganti utangé dibayar kabèh.

³⁵ “Bapakku nang swarga uga bakal nindakké mengkono kuwi marang kowé, nèk kowé ora ngapura marang sedulurmu sak atimu.”

¹ Sakwisé ngrampungké piwulangé kuwi Gusti Yésus terus ninggal bawah Galiléa budal nang bawah Yudéa, ngabrah laut Yordan. ² Wong pirang-pirang pada ngetutké Dèkné lan kabèh pada ditambani larané.

³ Terus ènèng wong Farisi pada teka, jawané arep ngenèng Dèkné nganggo pitakonon. Mulané terus pada takon ngéné marang Gusti Yésus: “Apa wong lanang éntuk megat bojoné manut sak karepé déwé?”

⁴ Saurané Gusti Yésus: “Apa kowé ora matya nang Kitab Sutyi nèk Gusti Allah enggoné nggawé manungsa kawit wiwitané rupa wong lanang lan wong wédok? ⁵ Gusti Allah uga ngomong: ‘Mulané wong lanang kudu ninggal bapa lan biyungé lan dadi siji karo bojoné, dadiné wong loro dadi daging siji.’ ⁶ Wong loro kuwi wis ora loro menèh, nanging namung siji. Lan apa sing wis didadèkké siji karo Gusti Allah, manungsa ora kenèng misah.”

⁷ Para Farisi terus pada takon: “Lah nèk ngono, lah kenèng apa nabi Moses kok ngomong nèk wong lanang kudu ngekèki layang pegat marang bojoné nèk dipegat? Apa kuwi tegesé ora nglilani pegatan?”

⁸ Gusti Yésus terus ngomong: “Nabi Moses enggoné nglilani kowé megat bojomu kuwi jalaran kowé ora kenèng dikan-dani, nanging ing wiwitané ora kaya ngono! ⁹ Kowé pada tak kandani: Sapa megat bojoné terus kawin karo wong liyané, wong kuwi laku bédang, kejaba nèk bojoné laku bédang.”

¹⁰ Murid-muridé Gusti Yésus terus ngomong: “Lah nèk wong omah-omah kaya ngono lakuné, apa ora luwih apik nèk ora omah-omah waé.”

¹¹ Gusti Yésus semaur: “Ora saben wong bisa nglakoni kuwi, namung wong sing dipiji karo Gusti Allah. ¹² Awit ènèng wong sing ora bisa omah-omah, jalaran kawit lair wis ngono. Enèng uga sing ora bisa omah-omah, jalaran didadèkké ngono karo wong liyané. Lan ènèng liyané menèh sing milih ora omah-omah sangka karepé déwé, jalaran namung kepéngin ngurusi Kratoné Gusti Allah. Sapa sing bisa nglakoni, ya bèn nglakoni.”

Gusti Yésus mberkahi botyah-botyah

¹³ Ing sakwijiné dina wong-wong pada nggawa anak-anaké nang nggoné Gusti Yésus, nyuwun supaya pada didongakké lan diberkahi. Nanging wong-wong kuwi pada disenèni karo murid-muridé. ¹⁴ Gusti Yésus malah ngomong marang murid-muridé: “Mbok bèn botyah-botyah kuwi pada mbréné, aja dialang-alangi, awit Kratoné Swarga kanggo wong sing kaya botyah-botyah kuwi.”

15 Gusti Yésus terus numpangi tangan marang botyah-botyah, terus lunga sangka panggonan kono.

Wong enom sing sugih

16 Ing sakwijiné dina ènèng wong enom mara nang nggoné Gusti Yésus, takon ngéné: “Guru, supayané bisa nampa urip langgeng, aku kudu nglakoni penggawé betyik apa?”

17 Gusti Yésus semaur: “Kenèng apa kowé kok takon marang Aku bab apa sing betyik? Namung siji sing betyik, yakuwi Gusti Allah. Nèk kowé kepéngin nampa urip langgeng, kowé kudu nglakoni angger-anggeré Gusti Allah kabèh.”

18 Tembungé wong enom mau: “Angger-angger sing endi?”

Gusti Yésus terus semaur: “Kowé aja memateni, aja laku bédang, aja nyolong, aja ngapusi. 19 Ngajènana marang bapa-biyungmu lan trésnaa marang wong liya kaya enggonmu trésna marang awakmu déwé.”

20 Wongé terus ngomong ngéné: “Angger-angger kabèh kuwi wis tak lakoni. Lah ijik kurang apa menèh?”

21 Tembungé Gusti Yésus ngéné: “Nèk kowé kepéngin sampurna, barang-barang nduwému diedol kabèh. Sepira payuné dikèkké marang wong sing ora nduwé, supaya kowé nduwé banda nang swarga. Sakwisé kuwi terus mbrénéa mèlu Aku.”

22 Kadung krungu tembung kuwi, wong enom mau terus lunga karo sedi, awit dèkné sugih banget.

23 Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Kowé pada tak omongi: pantyèn angèl tenan kanggo wong sugih mlebu ing Kratoné Swarga. 24 Tak balèni menèh tembungku: malah luwih gampang unta mlebu bolongané dom, tenimbang wong sugih mlebu Kratoné Gusti Allah.”

25 Krungu tembung kuwi mau para murid kagèt banget, terus takon: “Lah nèk ngono, sapa sing bisa slamet?”

26 Gusti Yésus nyawang murid-muridé terus ngomong: “Kanggo manungsa prekara kuwi pantyèn mokal, nanging kanggo Gusti Allah ora ènèng barang sing mokal.”

Upahé murid-muridé Gusti Yésus

27 Rasul Pétrus terus ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, awaké déwé wis ninggal sembarangé awaké déwé lan saiki mèlu Kowé! Awaké déwé bakal éntuk apa?”

28 Saurané Gusti Yésus: “Kowé pada tak omongi, mbésuk ing entèk-entèkané jaman Anaké Manungsa bakal njagong nang dampar pangwasa. Ing waktu iku kowé sing pada mèlu Aku uga bakal mèlu njagong nang dampar lan ngrutu taléré Israèl rolas. 29 Lan saben wong sing ninggal omahé, seduluré lanang apa wédok, bapa-ibuné, anak-anaké lan keboné,

jalaran nglabuhi Aku, wong kuwi bakal nampa ijolé ping satus lan uga bakal éntuk urip langgeng. ³⁰ Nanging okèh wong sing tekané ndisik bakal dadi kèri déwé lan okèh wong sing tekané kèri bakal dadi ndisik déwé.”

20

Piwulang bab wong-wong sing kerja nang kebon dreif

¹ Gusti Yésus mulangi ngéné: “Kratoné Swarga kuwi kenèng dipadakké karo wong sing nduwé kebon dreif. Esuk mruput wongé wis budal nggolèk wong sing kudu ngerjani keboné. ² Kadung wis pada setuju bab bayarané saben wong sedina, wong-wong terus dikongkon budal nyambutgawé nang keboné. ³ Kira-kira jam sanga ésuk sing nduwé kebon lunga menèh terus weruh wong siji-loro nganggur nang lataré pasar. ⁴ Sing nduwé kebon mau terus ngomong marang wong-wong sing nganggur kuwi: ‘Hayuk pada nyambutgawé nang kebonku, kowé bakal tak bayar sak mestiné!’ ⁵ Wong-wong terus pada budal. Kira-kira jam rolas lan jam telu awan wong sing nduwé kebon lunga menèh nggolèk wong. ⁶ Kira-kira jam lima soré wongé uga budal menèh, terus weruh wong-wong pada nganggur, terus ditakoni: ‘Kenèng apa kowé kok pada nganggur nang kéné sedina muput?’ ⁷ Wong-wong semaur: ‘Lah ora ènèng sing ngekèki kerjane kok!’ Sing nduwé kebon terus ngomong: ‘Nèk ngono, hayuk nyambutgawé nang kebonku waé.’

⁸ “Kadung wis surup, sing nduwé kebon terus ngomong marang mandoré: ‘Kana sing kerja pada dityeluk lan dikèki bayarané. Molai karo sing teka kèri déwé nganti tekan sing teka ndisik déwé.’ ⁹ Wong-wong sing nyambutgawé molai kira-kira jam lima terus pada teka lan nampa bayarané wong kerja sedina. ¹⁰ Sakwisé kuwi wong-wong sing molai kerja kawit ésuk terus pada mara, mikiré bakal nampa bayaran luwih okèh. Nanging wong-wong kuwi uga nampa bayarané wong kerja sedina. ¹¹ Wong-wong nampani bayarané karo nggresah marang sing nduwé kebon. ¹² Tembungé: ‘Lah sing teka kèri kerjané namung sak jam, lah kok dibayar tunggalé karo awaké déwé sing kerja kepanasan sedina muput.’

¹³ “Sing nduwé kebon terus semaur: ‘Lo, aku ora ngapusi kowé! Kowé lak wis setuju ta nampa bayarané wong kerja sedina? ¹⁴ Ditampa bayaranmu kuwi lan kana lunga! Pantyèn aku karep ngekèki wong sing teka kèri bayaran sing tunggalé karo bayaranmu. ¹⁵ Apa aku ora éntuk nganggokké duwitku manut karepku déwé? Kenèng apa kowé kok mèri nèk aku nggawé betyik marang liyané?’ ”

¹⁶ Gusti Yésus terus ngomong: “Pantyèn kaya ngono, wong-wong sing teka kèri bakal dadi ndisik déwé lan wong-wong sing ndisik déwé bakal dadi sing kèri.”

Gusti Yésus ngomongké ping teluné nèk Dèkné bakal dipatèni

¹⁷ Dongé pada mlaku budal nang kuta Yérusalèm, Gusti Yésus nyeluk murid-muridé rolas didèwèkké, terus ngomong: ¹⁸ “Kowé pada ngerti nèk awaké déwé saiki budal nang kuta Yérusalèm. Nang kana Anaké Manungsa bakal dipasrahké marang para pengarepé imam lan guru Kitab. Wong-wong kuwi bakal netepké setrapan pati marang Dèkné. ¹⁹ Sakwisé kuwi wong-wong bakal masrahké Dèkné marang bangsa Rum, supaya dipoyoki, dipetyuti terus dipentèng. Nanging ing telung dinané Dèkné bakal ditangèkké sangka pati karo Gusti Allah.”

Penjaluké bojoné Sébédéus

²⁰ Bojoné Sébédéus mara nang nggoné Gusti Yésus karo anaké lanang loro. Wongé terus sujut arep nduwèni tembung.

²¹ Gusti Yésus terus takon: “Apa sing mbok karepké?”

Bojoné Sébédéus terus ngomong: “Gusti, mbok janji ta, nèk Gusti mbésuk dadi ratu, anakku kabèh loro kelilan njagong nang sebelahé Gusti, sing siji tengen lan liyané kiwa?”

²² Gusti Yésus semaur: “Kowé kuwi ora ngerti apa sing mbok jaluk. Apa kowé wani nglakoni kasangsaran sing bakal tak lakoni?”

Saurané: “Ya Gusti, awaké déwé wani!”

²³ Gusti Yésus terus ngomong: “Pantyèn, kasangsaran sing bakal tak lakoni kowé uga bakal nglakoni. Nanging bab njagong nang sebelah tengen apa kiwaku, kuwi Aku ora nduwé kwsa ngarani. Jagongan kuwi wis dityawiské kanggo wong-wong sing wis dipilih karo Bapakku.”

²⁴ Kadung murid sepuluh liyané krungu bab kuwi, terus pada nesu marang sedulur loro mau. ²⁵ Mulané Gusti Yésus terus nyeluk murid-muridé kabèh terus diomongi ngéné: “Kowé pada ngerti déwé nèk para penuntun malah pada ngerèh bangsané lan semono uga para penggedé, kuwi malah pada nindes bangsané. ²⁶ Nanging kowé aja kaya ngono. Sapa sing kepéngin dadi pengarep, kuwi kudu ngladèni kowé. ²⁷ Lan sapa sing kepéngin dianggep gedé déwé, kuwi sing kudu dadi peladéné liyané. ²⁸ Didelokké ta Anaké Manungsa, Dèkné tekané ora supaya diladèni, nanging malah ngladèni lan masrahké nyawané kanggo nylametké wong okèh.”

Gusti Yésus nambani

wong lamur loro

²⁹ Dongé Gusti Yésus lan murid-muridé pada ninggal kuta Yérikó, wong pirang-pirang pada ngetutké. ³⁰ Nang pinggir dalan ènèng wong lamur loro pada njagong. Kadung krungu nèk Gusti Yésus liwat, wong lamur loro mau pada bengok-bengok: “Gusti, Turunané ratu Daved, mbok melas karo awaké déwé!”

³¹ Wong okèh sing nang kono pada nyenèni wong loro kuwi kongkon meneng. Nanging malah tambah banter sing mbengok: “Gusti, Turunané ratu Daved, mbok melas karo awaké déwé!”

³² Gusti Yésus terus mandek, terus wong loro mau dityeluk. Dèkné takon: “Kowé njaluk apa?”

³³ Semaure: “Awaké déwé nyuwun bisa weruh menèh, Gusti!”

³⁴ Gusti Yésus melas marang wong loro kuwi, terus didemèk mripaté. Sakwat terus pada bisa weruh menèh, terus mèlu Gusti Yésus.

21

Gusti Yésus mlebu kuta Yérusalèm diarak-arak wong okèh

¹ Kadung wis mèh tekan kuta Yérusalèm, Gusti Yésus lan murid-muridé mampir nang désa Bèt faké, tyedek karo gunung Olèf. Nang kono Gusti Yésus terus ngongkon murid loro kongkon budal ndisik. ² Gusti Yésus ngomong ngéné: “Kana budal nang désa nang ngarep kuwi. Nang kono kowé bakal weruh kimar wédok karo anakané dikentyang. Kimaré diutyuli terus digawa mbréné. ³ Nèk ènèng wong takon apa-apa, ngomong ngéné waé: ‘Gusti mbutuhké. Nèk wis rampung, bakal dibalèkké.’ ”

⁴ Dadiné bisa keturutan sing wis diomong karo sakwijiné nabi, sing uniné ngéné:

⁵ “Dikabarké marang wong-wong nang Sion:

Ratumu nekani kowé,

Dèkné andap-asor

lan tekané numpak anakan kimar.”

⁶ Murid loro mau terus budal lan nuruti apa sing diomong karo Gusti Yésus. ⁷ Kimar lan anakané terus digawa. ⁸ Murid-murid pirang-pirang sing nang kono terus pada njèrèng klambiné nang dalan sing arep diliwati Gusti Yésus. Wong-wong liyané pada ngepèk pangé wit-witan terus disèlèhké nang dalan. ⁹ Wong pirang-pirang pada mlaku nang ngarepé lan nang mburiné Gusti Yésus, terus pada surak-surak: “Hosana, hayuk dipuji Turunané ratu Daved. Muga kaberkahan sing teka ing jenengé Gusti. Hosana, hayuk dipuji Gusti Allah sing nang swarga!”

¹⁰ Kadung Gusti Yésus wis mlebu nang kuta Yérusalèm, wong sak kuta pada gègèr lan pada takon: “Sing teka kuwi sapa ta?”

¹¹ Wong-wong sing pada mèlu Gusti Yésus semaur: “Kuwi nabi Yésus, sangka kuta Nasarèt nang distrik Galiléa!”

Gusti Yésus mlebu nang Gréja Gedé

¹² Gusti Yésus terus mlebu nang lataré Gréja Gedé. Wong-wong sing dodolan lan tetuku nang lataré Gréja Gedé kono pada diusir kongkon lunga kabèh. Méja-méjané sing tukang ngijoli duwit lan dingklik-dingkliké sing dodol manuk dara diglémpangké kabèh. ¹³ Gusti Yésus ngomong marang wong-wong sing dodolan: “Nang Kitab wis ditulis nèk Gusti Allah ngomong: ‘Omahku bakal diarani panggonan kanggo pamuji,’ nanging saiki mbok dadèkké rongé maling.”

¹⁴ Nang Gréja Gedé kono ènèng wong lamur lan wong lumpuh pada nang nggoné Gusti Yésus. Kabèh pada diwaraské. ¹⁵ Nanging kadung para pengarepé imam lan para guru Kitab pada weruh enggoné Gusti Yésus nindakké mujijat-mujijat lan botyah-botyah pada surak-surak: “Dipuji Turunané ratu Daved,” terus pada nesu. ¹⁶ Para pengarepé imam lan para guru Kitab terus ngomong marang Gusti Yésus: “Apa Kowé ora krungu tembungé botyah-botyah kuwi?”

Gusti Yésus semaur: “Ya, Aku krungu. Nanging apa Kowé durung tau matya nang Kitab Sutyi, sing uniné ngéné: ‘Botyah-botyah lan bayi-bayi wis mbok blajari memuji Jenengmu.’”

¹⁷ Gusti Yésus terus ninggal wong-wong kuwi, lunga sangka kuta Yérusalèm, terus budal nang désa Bétani lan nginep nang kono.

Wit anjir sing ora metu wohé

¹⁸ Esuké, dongé balik nang kuta Yérusalèm, Gusti Yésus krasa ngelih nang dalan. ¹⁹ Dèkné weruh wit anjir nang pinggir dalan, terus diparani. Nanging ora ènèng wohé siji-sijia, namung godong. Mulané Gusti Yésus terus ngomong marang wité: “Slawas-lawasé kowé ora bakal ngetokké woh menèh!” Sakwat wité terus garing.

²⁰ Kadung murid-muridé weruh lelakon kuwi mau, terus pada nggumun banget, mulané pada takon: “Lah wité anjir kok dadi garing ngono, Gusti?”

²¹ Gusti Yésus semaur: “Pada ngertia, nèk kowé pretyaya lan ora mangu-mangu, kowé ya bisa nindakké sing tak tindakké marang wit anjir kuwi. Malah ora namung kuwi waé, kowé bisa ngongkon gunung kaé ngomong: ‘Mumbula, njegara nang segara,’ lan kuwi ya bakal klakon. ²² Sembarang sing mbok jaluk ing pandonga bakal klakon, janji kowé pretyaya.”

Pitakonon bab pangwasané

Gusti Yésus

²³ Gusti Yésus terus mlebu nang Gréja Gedé lan mulangi nang kono. Ing tengah-tengahé memulang ènèng pengarepé imam lan para guru Kitab mara nang nggoné Gusti Yésus takon: “Guru, enggonmu nindakké prekara kuwi kabèh éntuk pangwasa sangka ngendi? Sapa ta sing ngekèki pangwasa marang Kowé?”

²⁴ Gusti Yésus semaur ngéné: “Aku arep takon marang kowé ndisik. Nèk kowé wis mangsuli pitakonanku, Aku ya bakal mangsuli pitakonamu. ²⁵ Sapa sing ngekèki pangwasa marang nabi Yohanes kanggo mbaptis? Gusti Allah apa manungsa?”

Para pengarepé imam lan para guru Kitab terus pada rembukan déwé: “Nèk awaké déwé ngomong: ‘Sangka Gusti Allah,’ lah mengko Dèkné semaur: ‘Lah kenèng apa kowé kok ora pretyaya marang nabi Yohanes?’ ²⁶ Lah nèk awaké déwé semaur: ‘Sangka manungsa,’ awaké déwé wedi karo wong okèh iki, awit wong-wong kuwi kabèh nganggep Yohanes kuwi nabi.” ²⁷ Dadiné para pengarepé imam lan para guru Kitab pada semaur: “Awaké déwé ora ngerti!”

Gusti Yésus terus semaur: “Nèk ngono, kowé ya ora bakal tak omongi sapa sing ngekèki pangwasa marang Aku kanggo nindakké prekara kuwi mau kabèh.”

Piwulang bab anak loro

²⁸ Gusti Yésus terus ngomong: “Kepriyé pinemumu bab iki? Ènèng wong nduwé anak loro. Wongé marani anaké mbarep terus ngomong: ‘Lik, dina iki kana kowé nyambutgawé nang kebon dreif.’ ²⁹ Anaké semaur: ‘Ya Pak,’ nanging ora budal. ³⁰ Bapaké terus marani anaké sing enom, terus dikongkon nyambutgawé nang keboné. Anaké enom semaur: ‘Aku emoh Pak,’ nanging terus gela, mulané terus budal. ³¹ Anak loro mau sing endi sing nindakké karepé bapaké?”

Wong-wong terus semaur: “Ya sing enom.”

Gusti Yésus terus ngomong: “Pada titènana, wong-wong belasting lan wong-wong lonté malah bakal mlebu ndisik ing Kratoné Gusti Allah tenimbang kowé. ³² Awit nabi Yohanes teka lan nduduhké dalané Gusti Allah marang kowé, nanging kowé ora pada pretyaya marang dèkné. Wong-wong belasting lan wong-wong lonté malah pada pretyaya marang dèkné. Kowé pada weruh kuwi, nanging kowé ora terus malih pikirané lan pretyaya marang dèkné.”

Piwulang bab wong nyéwa kebon

³³ Gusti Yésus ngomong: “Pada dirungokké piwulang iki. Enèng wong sugih nduwé kebon dreif. Keboné dipageri mubeng lan digawèkké panggonan kanggo meres dreifé. Wongé uga ngedekké gubuk duwur kanggo njaga. Sakwisé kuwi keboné terus diséwakké marang wong-wong liyané. Wongé déwé terus lunga nang liya negara. ³⁴ Kadung wis wayahé panèn sing nduwé kebon teka terus kongkonan sing kerja supaya nang nggoné wong-wong sing nyéwa keboné. Kongkon njaluk bagèané dèkné sangka pametuné keboné. ³⁵ Nanging wong-wong sing dikongkon mau malah dityekel karo wong-wong sing nyéwa kebon. Enèng sing digebuki, ènèng sing dipatèni lan ènèng sing dibandemi watu. ³⁶ Sing nduwé kebon terus ngongkon wong liyané menèh, okèhè ngungkuli sing ndisik. Nanging kongkonan sing iki kabèh pada waé ngalami kaya sing ndisik. ³⁷ Entèk-entèké sing nduwé kebon ngongkon anaké déwé, mikiré wong-wong sing nyéwa kebon ngajèni marang anaké dèkné. ³⁸ Nanging kadung wong-wong sing nyéwa kebon weruh anaké sing nduwé kebon teka, terus pada rembukan ngéné: ‘Lah iki anaké sing nduwé kebon teka. Hayuk dipatèni waé, supaya awaké déwé éntuk warisané.’ ³⁹ Anaké sing nduwé kebon mau terus dityekel, disèrèt metu sangka keboné terus dipatèni.”

⁴⁰ Gusti Yésus terus takon: “Nèk sing nduwé kebon teka, wong-wong sing nyéwa keboné bakal dikapakké?”

⁴¹ Wong-wong sing ditakoni pada semaur: “Ya wis sak mestiné nèk wong-wong ala kuwi bakal dipatèni kabèh. Lah keboné dreif mesti bakal diséwakké marang wong liya-liyané, sing pada gelem ngekèkké bagèané sing nduwé kebon pendak panèn.”

⁴² Gusti Yésus terus takon: “Apa kowé pada durung tau matya tulisan iki nang Kitab:

‘Watu sing ora dikanggokké karo sing nggawé omah, kuwi dadi watu sing penting déwé.

Iki penggawéné Gusti, mulané ya nggumunké tenan.’

⁴³ Mulané Aku ngomong marang kowé: Kratoné Gusti Allah bakal direbut sangka kowé lan dikèkké marang bangsa liya, sing nggugu marang tembungé. (⁴⁴ Sapa sing tiba ing watu kuwi bakal ajur lan sing ketiban watu kuwi bakal remuk.)”

⁴⁵ Kadung para pengarepé imam lan para Farisi pada krungu tembungé Gusti Yésus kuwi, terus pada rumangsa nèk wong-wong kuwi déwé sing disemoni. ⁴⁶ Wong-wong terus pada kepéngin nyekel Dèkné, nanging pada wedi karo rayaté, sing nganggèp Gusti Yésus kuwi nabi.

22

Piwulang bab mantènan gedé

1 Gusti Yésus memulang menèh marang wong-wong nganggo sakwijiné gambar. 2 Tembungé Gusti Yésus ngéné: “Kratoné Swarga kenèng dipadakké karo sakwijiné ratu sing arep nduwé gawé gedèn, jalaran arep ngawinké anaké lanang. 3 Ratu mau ngongkon para peladéné ngundang wong-wong sing diulemi. Nanging wong-wong ora gelem teka. 4 Ratuné terus ngongkon peladèn-peladèn liyané, diomongi ngéné: ‘Kana wong-wong sing diulemi diomongi nèk péstané wis ditata. Sapi lanang lan pedèt-pedèt pilihan wis dibelèh. Sembarang wis rampung. Kongkon ndang pada nekani péstané!’ 5 Nanging wong-wong sing diulemi ora teka. Malah pada lunga ngurusi penggawéané déwé-déwé. Enèng sing nang kebon, liyané ngurusi dagangané. 6 Malah ènèng sing pada nyekel peladéné ratuné, dipilara lan dipatèni. 7 Mulané ratuné terus nesu banget. Dèkné terus ngongkon soldat-soldaté, kongkon matèni wong-wong sing matèni peladèn-peladéné lan kongkon ngobong kutané. 8 Ratuné terus ngomong marang para peladéné: ‘Péstané mantènan wis ditata, nanging wong-wong sing diulemi pada ora pantes. 9 Mulané kana saiki pada nang prapatan-prapatan lan sapa waé sing ketemu diundang kongkon teka nang péstané mantènan.’ 10 Para peladèn mau terus budal nang prapatan-prapatan. Kabèh wong sing ketemu, sing ala lan sing betyik, terus pada dikumpulké. Panggonan pésta saiki kebek karo dayoh.

11 “Kadung ratuné mlebu kepéngin weruh dayoh-dayohé, dèkné terus weruh ènèng sakwijiné dayoh ora nganggo salin pésta. 12 Dayoh kuwi terus ditakoni: ‘Sedulur, lah kowé kok mlebu tanpa nganggo salin pésta?’ Nanging dayohé ora bisa semaur apa? 13 Ratuné terus ngomong marang para peladéné: ‘Wong iki dibanda lan dietokké sangka kéné, dibuwang nang panggonan sing peteng. Nang kono dèkné bakal tangisan lan kerot untu.’ ”

14 Gusti Yésus terus nutup piwulangé ngéné: “Pantyèn okèh wong sing dipanggil, nanging namung setitik sing pantes dipilih.”

Pitakonan bab mbayar belasting

15 Para Farisi terus lunga lan pada rembukan kepriyé bisané ngenèng Gusti Yésus nganggo pitakonan. 16 Terus pada kongkonan murid-muridé kono bareng karo wong-wong golongané ratu Hérodès marani Gusti Yésus. Wong-wong iki terus takon: “Guru, awaké déwé ngerti nèk kowé wong jujur

lan blaka enggoné mulangké bab kekarepané Gusti Allah kanggo manungsa. Kowé ora wedi lan ora perduli karo sapa-sapa. ¹⁷ Mulané awaké déwé kepéngin ngerti sangka Kowé bab iki: mbayar belasting marang ratuné Rum kuwi éntuk apa ora?”

¹⁸ Nanging Gusti Yésus ngerti nèk wong-wong kuwi tujuané ala, mulané terus ngomong: “Kowé kuwi lamis. Kenèng apa kowé kok arep ngenèng Aku? ¹⁹ Ndelok kéné duwit sing dienggo mbayar belasting.”

Terus ènèng sing nggawa duwit pérak siji. ²⁰ Gusti Yésus terus takon: “Nang duwit iki ènèng gambaré lan jenengé sapa?”

²¹ Wong-wong semaur: “Gambaré lan jenengé ratuné Rum!”

Gusti terus ngomong: “Nèk ngono, apa sing wèké ratuné ya dikèkké marang ratuné lan apa sing wèké Gusti Allah ya kudu dikèkké marang Gusti Allah.”

²² Wong-wong pada nggumun banget krungu Gusti Yésus ngomong ngono kuwi. Wong-wong terus ora ngrusui Dèkné menèh, terus pada lunga.

Gusti Allahé wong urip

²³ Ing dina kuwi uga ènèng wong golongan Saduki siji-loro nang nggoné Gusti Yésus. Wong Saduki nganggepé wong mati ora bakal tangi menèh. ²⁴ Mulané pada takon marang Gusti Yésus: “Guru, nabi Moses mulangi ngéné: ‘Nèk ènèng wong lanang mati tanpa ninggal turunan, seduluré lanang kudu ngepèk bojoné sing ditinggal mati kuwi, supaya bisa nggawé turunan.’ ²⁵ Lah saiki ènèng sedulur pitu. Sing mbarep kawin, nanging terus mati tanpa ninggal anak. Bojoné terus diepèk karo adiké sing mati. ²⁶ Uga adiké mati tanpa ninggal anak. Mengkono lelakoné karo sedulur sing nomer telu tumekané sedulur sing nomer pitu, kabèh mati tanpa ninggal anak. ²⁷ Entèk-entèké wong wédoké mati pisan. ²⁸ Saiki awaké déwé arep takon: Lah mbésuk nèk wong mati pada tangi, wong wédok kuwi dadi bojoné sedulur sing endi? Awit sedulur pitu kuwi kabèh wis tau dadi bojoné wong wédok mau?”

²⁹ Gusti Yésus semaur: “Kowé kuwi klèru kabèh. Kowé kuwi ora dunung isiné Kitab lan kowé blas ora ngerti kwasané Gusti Allah. ³⁰ Awit mbésuk nèk wong-wong tangi sangka pati uripé bakalé kaya mulékat nang swarga, ora ènèng tyarané bebojoan. ³¹⁻³² Lan bab tangi menèh sangka pati, apa kowé ora tau matya tembungé Gusti Allah marang kowé, sing uniné ngéné: ‘Aku iki Gusti Allahé Abraham, Gusti Allahé Isak lan Gusti Allahé Yakub!’ Gusti Allah kuwi dudu Gusti Allahé wong mati, nanging Gusti Allahé wong urip.”

³³ Sakwisé wong-wong krungu katerangan sing ngono kuwi, kabèh pada nggumun karo piwulangé Gusti Yésus.

Wèt sing gedé déwé

³⁴Kadung para Farisi krungu nèk Gusti Yésus wis nylakepké wong Saduki, terus pada nglumpuk. ³⁵Enèng siji, sakwijiné guru Kitab, arep ngenèng Gusti Yésus nganggo pitakonan ngéné: ³⁶“Guru, wèt sing endi nang Kitab sing gedé déwé?”

³⁷Gusti Yésus semaur: “Wèt sing gedé déwé ya iki: Kowé kudu trésna marang Gusti Allahmu sak atimu, sak nyawamu lan nganggo sak ènèngé pikiranmu. ³⁸Iku wèt sing gedé déwé lan sing penting déwé. ³⁹Wèt liyané sing uga penting kaya sing ndisik kuwi ya iki: ‘Trésnaa marang pepadamu kaya enggonmu nrésnani awakmu déwé.’ ⁴⁰Kabèh wèt-wèté nabi Moses lan sing diwulangké karo para nabi liyané tibané ya nang wèt loro kuwi.”

Pitakonan bab Kristus lan bab Turunané ratu Daved

⁴¹Dongé para Farisi ijik nglumpuk nang kono, Gusti Yésus terus takon marang wong-wong kuwi: “Kepriyé pinemumu bab Kristus? Dèkné kuwi turunané sapa ta?” ⁴²Wong-wong semaur: “Turunané ratu Daved.”

⁴³Gusti Yésus terus ngomong: “Lah nèk ngono, lah ratu Daved kok nyeluk Kristus kuwi Gusti? Awit katuntun Rohé Gusti Allah ratu Daved lak ngomong ngéné ta: ⁴⁴‘Gusti Allah wis ngomong marang Gustiku:

Kéné njagong nang tengenku,
nganti mungsuhmu sak kabèhé wis
tak telukké marang kowé.’

⁴⁵Lah nèk ratu Daved nyeluk Kristus kuwi Gusti, lah mosok Kristus turunané ratu Daved?”

⁴⁶Ora ènèng wong siji waé sing bisa ngomong apa-apa. Wiwit dina kuwi ora ènèng wong sing wani takon-takon menèh marang Gusti Yésus.

23

Dirungokké piwulangé,

nanging aja ditiru tumindaké

¹Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang wong-wong lan marang murid-muridé: ²“Para guru Kitab lan para Farisi kuwi sing nduwèni kwasa ndunung-ndunungké wèt-wèté nabi Moses. ³Mulané kudu dilakoni lan kabèh piwulangé kudu dituruti sing sak mestiné. Nanging aja pada niru klakuané, awit wong-wong kuwi déwé ora pada nglakoni apa sing diwulangké. ⁴Pada nggawé pernatan-pernatan sing abot kanggo wong liyané, nanging wong-wong kuwi déwé ora

pada nindakké. ⁵ Sembarang sing ditindakké namung supaya kétok wong. Kayadéné: nganggo tali sembayang amba nang batuké lan lengené, gombyoké saliné digawé dawa. ⁶ Nèk nang kumpulan pésta seneng njagong nang jagongané wong gedé lan nèk nang sinaguk njaluké njagong nang ngarep déwé. ⁷ Nèk nang pasar-pasar seneng digatèkké lan njaluké dityeluk 'Guru'. ⁸ Nanging kowé aja seneng dityeluk 'Guru', awit gurumu namung siji lan kowé kabèh pada tunggal sedulur. ⁹ Kowé uga aja nyeluk wong ing donya kéné 'Bapak', awit bapakmu namung siji, yakuwi sing nang swarga. ¹⁰ Kowé uga aja gelem dityeluk 'Penuntun', awit penuntunmu namung siji, yakuwi Kristus. ¹¹ Sing gedé déwé nang tengahmu kudu ngladèni liyané. ¹² Sapa sing ngluhurké awaké déwé, iku bakal diasorké, malah sapa sing ngasorké awaké déwé, iku bakal diluhurké."

Gusti Yésus nyenèni para guru Kitab lan para Farisi

¹³ Gusti Yésus ngomong ngéné marang para guru Kitab lan para Farisi: "Tyilaka kowé, para guru Kitab lan para Farisi! Kowé kuwi wong lamis! Kowé pada ngalang-alangi wong-wong sing arep mlebu Kratoné Gusti Allah. Kowé déwé pada ora gelem, nanging wong liya sing gelem malah mbok alang-alangi. (¹⁴ Tyilaka kowé, para guru Kitab lan para Farisi! Kowé wong lamis. Kowé pada nggolèk akal warna-warna kanggo meres randa-randa lan ngrampok omahé. Terus étok-étoké ndonga sing dawa. Mulané kowé bakal nampa setrapan sing luwih abot.)

¹⁵ "Tyilaka kowé, para guru Kitab lan para Farisi! Kowé kuwi wong lamis! Kowé pada lunga adoh, nganti nyabrang segara lan ndlajahi daratan kepéngin éntuk wong siji sing mèlu agamamu. Nanging nèk wongé wis mèlu agamamu, wongé mbok matengké kanggo neraka, malah alané wongé ping pindoné kowé déwé.

¹⁶ "Tyilaka kowé, penuntun-penuntun sing pityek. Kowé ngomong: 'Sapa sumpah nyebut Gréja Gedé, wong kuwi ora ketyentyang sumpahé. Nanging sapa sumpah nyebut emasé Gréja Gedé, sumpah kuwi nyentyang.' ¹⁷ Kowé kuwi pantyèn wong bodo lan pityek. Awit, apa sing luwih gedé ajiné: emasé apa Gréja Gedé, sing nyutyèkké emasé? ¹⁸ Kowé uga mulang ngéné: 'Sapa sumpah nyebut altaré Gusti Allah, wong kuwi ora ketyentyang sumpahé. Nanging sapa sumpah nyebut kurban sing nang altar, wong kuwi ketyentyang marang sumpahé.' ¹⁹ Kowé pantyèn wong pityek tenan! Apa sing luwih gedé ajiné: kurbané apa altaré, sing nyutyèkké kurban kuwi? ²⁰ Sapa sing sumpah nyebut altaré Gusti Allah, kuwi sumpahé nyebut altaré lan sembarang sing temumpang

nang altar kono. ²¹ Lan sapa sing sumpah nyebut Gréja Gedé kuwi sumpah nyebut Gréja Gedé lan Gusti Allah sing manggon nang kono. ²² Sapa sing sumpah nyebut swarga, kuwi tegesé sumpah nyebut damparé Gusti Allah lan Gusti Allah déwé sing njagong nang dampar kuwi.

²³ “Tyilaka kowé, para guru Kitab lan para Farisi. Kowé kuwi wong lamis. Awit kowé mbayar prasepuluhan sangka bumbu kayadéné telasih, adas lan jinten, nanging pernatan-pernatan sing luwih penting ora mbok lakoni, kayadéné kabeneran, kawelasan lan katemenan. Bener, sing siji kudu mbok tindakké, nanging liyané aja dilirwakké. ²⁴ Kowé pantyèn penuntun-penuntun sing pityek. Lemut mbok saring sangka ombèn-ombènmumu, nanging unta mbok elek.

²⁵ “Tyilaka kowé, para guru Kitab lan para Farisi! Kowé kuwi wong lamis. Awit tyangkir lan piring mbok resiko njabané, nanging njeroné kebek karo rereget sangka enggonmu ngrampas, jalaran sangka srakahmu. ²⁶ Kowé pantyèn wong Farisi sing pityek. Tyangkir lan piring kuwi kudu mbok resiko njeroné ndisik, mengko njabané uga dadi resiko.

²⁷ “Tyilaka kowé, para guru Kitab lan para Farisi! Kowé kuwi wong lamis. Awit kowé kuwi kaya kuburan sing dietyèt putih. Sangka njaba pantyèn kétoké apik, nanging njeroné kebek karo balungé wong mati sing wis bosok kabèh. ²⁸ Kowé pantyèn kaya ngono kuwi: sangka njaba kowé kétok apik, nanging njeroné batinmu kebek lelamis lan ala.

²⁹ “Tyilaka kowé, para guru Kitab lan para Farisi. Kowé kuwi pantyèn wong lamis. Kowé pada nggawèkké kuburan kanggo para nabi lan ngapik-apikké watu pengéling-élingé wong-wong sing apik uripé. ³⁰ Kowé pada ngomong: ‘Semunggoné aku urip ing jamané para mbah-mbahanku, aku mesti ora matèni para nabi.’ ³¹ Dadiné kowé déwé pada ngakoni nèk kowé kuwi turunané wong-wong sing pada matèni para nabi. ³² Kono diteruské lan ditutukké pisan dosa-dosané mbah-mbahanmu kuwi! ³³ Kowé kuwi ula lan anakan ula. Kepriyé enggonmu arep nyimpangi setrapanmu nang neraka? ³⁴ Mulané dirungokké sing apik. Aku bakal ngongkon nabi-nabi, wong-wong sing nduwé kaweruh lan guru-guru teka nang nggonmu. Saloké bakal mbok patèni lan mbok pentèng, liyané menèh bakal mbok petyuti nang sinagukmu apa mbok oyak-oyak sangka kuta sijiné lunga nang kuta liyané. ³⁵ Entèk-entèké kowé bakal disetrap, jalaran kowé pada matèni wong-wong sing ora salah, wiwit Abel tekané Sakaria, anaké Bérékia, sing mbok patèni nang tengahé panggonan sutyi lan altar. ³⁶ Pada ngertia: kabèh dosa

kuwi bakal ditibakké nang tangané wong-wong ing jaman saiki.”

Kuta Yérusalèm bakal dirusak

³⁷ Gusti Yésus terus ngomong ngéné bab kuta Yérusalèm: “Yérusalèm, Yérusalèm! Kowé wis matèni nabi-nabi lan mbandemi watu marang wong-wong kongkonané Gusti Allah. Wis ping pira enggonku kepéngin nglumpukké anak-anakmu kaya pitik babon sing nglumpukké anak-anakané nang ngisoré swiwiné. Nanging kowé ora gelem. ³⁸ Titèna, omahmu bakal ditinggal suwung lan dadi sepi. ³⁹ Dirungokké omongku iki: wiwit saiki kowé ora bakal weruh Aku, nganti kowé bakal ngomong: ‘Nampaa berkah sing teka ing jenengé Gusti.’ ”

24

Gréja Gedé bakal dirusak

¹ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus lunga sangka Gréja Gedé kono. Murid-muridé terus pada mara lan nduduhké gedong-gedongé Gréja Gedé marang Dèkné. ² Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé pada ngematké gedong-gedong kuwi, nanging pada ngertia, mbésuk bakal ora ènèng watu siji waé temumpang liyané. Kabèh ambruk dadi rata karo lemahé.”

Bab karusakan lan kasangsaran

³ Gusti Yésus terus munggah nang gunung Olèf lan njagong nang kono. Murid-muridé terus pada mara. Kejaba murid-muridé ora ènèng wong liyané. Murid-muridé terus takon marang Dèkné: “Gusti, awaké déwé kepéngin ngerti kapan kuwi bakalé klakon. Awaké déwé uga kepéngin ngerti apa tanda-tandané tekané Gusti lan apa tanda-tandané entèk-entèkané jaman?”

⁴ Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé pada sing ati-ati, aja sampèk kenèng diapusi wong. ⁵ Awit okèh wong bakal teka nganggo jenengku lan ngomong: ‘Aku iki Kristus!’ Lan mengkono kuwi wong pirang-pirang bakal disasarké. ⁶ Kowé bakal krungu kabar-kabar bab peperangan lan bab peperangan sing bakal teka. Nanging aja pada bingung, awit kuwi kabèh kudu klakon. Nanging kuwi durung entèk-entèkané. ⁷ Awit bangsa sing siji bakal perang nglawan bangsa liyané lan negara sijiné bakal perang nglawan negara liyané. Nang endi-endi bakal ènèng kurang pangan lan lindu. ⁸ Nanging kuwi mau kabèh namung wiwitané kasangsaran sakdurungé jaman anyar teka, kaya wong sing nglarani kaé, sakdurungé mbayi.

⁹ “Ing waktu kuwi kowé bakal dityekel lan dipasrahké, supaya dipilara lan dipatèni. Sakkèhé bangsa bakal pada

sengit karo kowé, jalaran kowé muridku. ¹⁰ Mulané okèh wong uga sing ora bakal temen mèlu Aku, nanging pada simplak pengandelé. Sing siji bakal masrahké liyané supaya dipilara lan sing siji bakal nyengiti liyané. ¹¹ Okèh nabi palsu bakal njedul lan nyasarké wong okèh. ¹² Tumindak ala bakal tambah okèh, mulané katrésnan bakal suda. ¹³ Nanging sapa sing mantep terus tekan entèk-entèkané, kuwi sing bakal slamet. ¹⁴ Kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Allah bakal digelar nang sak jagat, supaya kabèh bangsa pada ngerti. Sakwisé kuwi klakon, entèk-entèkané jaman bakal teka.”

Tekané sangsara gedé

¹⁵ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Kowé bakal weruh Nggegilané Karusakan ngadek nang panggonan sutyi. Nabi Daniël wis ngomongké bab iku. Sapa sing matya iku mikira sing apik, supaya bisa dunung tegesé. ¹⁶ Nèk kuwi klakon, wong-wong sing nang bawah Yudéa pada mblayua nang gunung-gunungan. ¹⁷ Wong-wong sing ijik nang nduwur omah, aja pada medun njikuk barang-barangé omahé. ¹⁸ Wong-wong sing ijik nang kebon, aja pada mulih njikuk saliné. ¹⁹ Melaské banget wong wédok sing ing waktu kuwi pada meteng lan sing pada nyusoni. ²⁰ Ndedongaa marang Gusti Allah, supaya enggonmu lunga ora tiba wayah adem apa dina sabat. ²¹ Awit ing waktu kuwi bakal ènèng kasusahan gedé banget, sing durung tau klakon wiwit jagat digawé tekan sepréné. Lan kasusahan gedé sing kaya ngono kuwi ora bakal klakon menèh. ²² Semunggoné waktuné kasusahan kuwi ora dityekakké karo Gusti Allah, mesti ora ènèng wong siji waé bisa urip. Nanging jalaran sangka wong-wong sing wis dipilih karo Gusti Allah, waktu kuwi dityekakké.

²³ “Ing waktu kuwi, nèk ènèng wong ngomong marang kowé: ‘Lah iki Kristus nang kéné,’ apa ‘Lah kaé Kristus nang kana,’ aja pada ngandel. ²⁴ Awit kristus-kristus palsu lan nabi-nabi palsu bakal pada njedul lan bakal pada nindakké mujijat-mujijat lan tanda-tanda sing nggumunké kanggo nyasarké wong. Malah semunggoné bisa ngono arep nyasarké para pilihané Gusti Allah. ²⁵ Mulané pada diéling-éling! Aku wis ngomongi kowé sakdurungé kuwi mau klakon.

²⁶ “Nèk ènèng wong ngomongi kowé: ‘Lah kaé Kristus nang wustèn,’ kowé aja mbrana. Apa nèk wong-wong ngomong: ‘Lah kaé Dèkné ndelik nang kana,’ kowé aja ngandel. ²⁷ Awit kaya enggoné klélapé bledèk ngebyar sangka wétan lan padangé semlorot tekan kulon, mengkono mbésuk tekané Anaké Manungsa.

28 “Nang endi sing ènèng batang, mesti manuk gagak pada nglumpuk.”

Tekané Anaké Manungsa

29 Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Sakwisé wayah kasangsaran kuwi, srengéngé bakal dadi peteng lan mbulané ora bakal semlorot menèh. Lintang-lintang bakal pada tiba sangka langit lan pangwasa-pangwasa nang langit bakal hoyak kabèh. 30 Sakwisé kuwi tandané Anaké Manungsa bakal kétok nang langit. Sakkèhé bangsa nang bumi bakal pada nangis lan sambat lan bakal pada weruh Anaké Manungsa teka nang mégané langit, nganggo pangwasa lan kamulyan sing gedé. 31 Trompèt sing swarané banter banget bakal diunèkké lan para mulékat bakal dikongkon lunga nglumpukké umat pilihané Gusti Allah sangka wétan, kulon, lor lan kidul, sangka pojoké bumi sing sijiné tekan pojok sing liyané.”

Piwulang sangka wit anjir

32 Gusti Yésus terus ngekèki piwulang ngéné: “Mbok ditèni wit anjir kaé. Nèk pangé wis ijo lan memes lan molai metu godongé, kowé ngerti nèk wayah panas wis tyedek. 33 Mengkono uga, nèk kowé weruh sembarang sing tak omong mau klakon, kuwi tandané nèk tekané Anaké Manungsa wis tyedek banget. 34 Pada élinga! Wong-wong sing urip ing jaman iki bakal pada menangi prekara-prekara kuwi mau kabèh. 35 Langit lan bumi bakal ilang, nanging tembungku bakal ènèng terus slawas-lawasé.”

Dinané lan jamé ora ènèng

sing ngerti

36 Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Bab dinané lan jamé tekané Anaké Manungsa ora ènèng wong siji waé sing ngerti. Para mulékat nang swarga ora ngerti lan Anaké Gusti Allah ya ora ngerti. Sing ngerti namung Gusti Allah Bapaké. 37 Kaya jamané nabi Noah, mengkono uga mbésuk jamané tekané Anaké Manungsa. 38 Awit ing dina-dina sakdurungé udan gedé teka, wong-wong pada mangan-ngombé lan kawin, nganti dinané enggoné nabi Noah munggah nang kapalé. 39 Wong-wong ora pada dunung apa sing klakon, nganti tekané udan gedé, terus pada ngerti. Mengkono uga bakalé lelakoné nèk Anaké Manungsa teka. 40 Ing waktu kuwi bakal ènèng wong lanang loro pada nyambutgawé nang kebon, sing siji digawa, sing liyané ditinggal. 41 Enèng wong wédok loro ijik nggiling gandum, sing siji digawa, sing liyané ditinggal.

⁴² “Mulané, pada sing awas lan ati-ati, awit kowé ora ngerti kapan tekané Gustimu. ⁴³ Elinga iki, semunggoné sing nduwé omah ngerti waktuné tekané malingé, dèkné mesti ora bakal turu lan ora bakal nglilani omahé dibobol. ⁴⁴ Mulané pada jaga-jaga, awit Anaké Manungsa tekané ing waktu sing ora mbok jagakké.”

Piwulang bab slaf sing temen

⁴⁵ Gusti Yésus terus ngomong: “Slaf sing endi sing temen lan sing pinter, sing didadèkké pengarepé slaf-slaf liyané lan ngekèki pangané marang slaf-slaf kuwi nèk wis pener waktuné? ⁴⁶ Beja tenan slaf sing ketemu ijik ngerjani pengawéané nèk sing nduwé omah teka. ⁴⁷ Ngandela, slaf kuwi bakal dipasrahi ngurusi kabèh bandané sing nduwé omah. ⁴⁸ Nanging nèk slaf mau ala atiné lan nduwé gagasan ngéné: ⁴⁹ ‘Ah, gustiku bakalé ora ndang teka kok,’ terus dèkné molai nyiya-nyiya slaf-slaf liyané lan malah mangan lan ngombé bebarengan karo wong-wong sing seneng mabuk. ⁵⁰ Lah sing nduwé omah terus teka ing dina sing ora dijagakké lan ing jam sing ora dingertèni sakdurungé. ⁵¹ Slaf kuwi bakal disetrap karo sing nduwé omah, tunggalé waé karo setrapané wong lamis. Nang kono slaf mau bakal tangisan lan ngerot untu.”

25

Prawan sing pinter

lan prawan sing goblok

¹ Saiki Gusti Yésus mulangi ngéné: “Nèk Anaké Manungsa teka lan ngwasani Kratoné Gusti Allah, kuwi kenèng digambarké karo prawan sepuluh sing arep ngiring mantèn lan pada nggawa ontyor kaé, metuk mantèn lanang. ² Prawn sepuluh kuwi sing lima goblok lan sing lima pinter. ³ Prawn lima sing goblok pada nggawa ontyor, nanging ora nggawa lenga sèrep. ⁴ Lah prawan lima sing pinter nggawa ontyor lan nggawa lenga sèrep. ⁵ Kadung mantèné lanang ora teka-teka, prawan-prawan mau pada ngantuk, sampèk keturon.

⁶ “Nang tengahé wengi ènèng wong tyeluk-tyeluk: ‘Mantèné teka, hayuk pada metuk!’ ⁷ Prawn sepuluh mau terus pada tangi lan njikuk ontyoré déwé-déwé. ⁸ Prawn lima sing goblok terus nembung marang prawan-prawan sing pinter: ‘Mbok aku dikèki lengamu setitik, awit ontyorku arep mati.’ ⁹ Prawn-prawan sing pinter semaur: ‘Ora, mengko awaké déwé kabèh ndak kekurangan lenga. Kana nggolèk déwé nang setur nèk butuh.’ ¹⁰ Kadung prawan-prawan sing goblok

mau pada budal tuku lenga, mantèn lanang teka. Prawan-prawan sing wis tata-tata mau terus pada ngiring mantèn mlebu nang omahé sing nduwé gawé. Lawangé terus dikantying.

¹¹ “Ora let suwi prawan-prawan sing tuku lenga mau pada teka terus tyeluk-tyeluk: ‘Bapak, bapak, mbok dibukak lawangé!’ ¹² Nanging mantèn lanang mau semaur: ‘Kowé sapa, aku ora kenal kowé!’ ”

¹³ Gusti Yésus terus nutup piwulangé ngéné: “Mulané pada melèka, awit kowé ora ngerti dinané apa jamé tekané Anaké Manungsa.”

Slaf telu sing dipokoki

¹⁴ Gusti Yésus terus ngekèki gambar liyané: “Nèk Anaké Manungsa teka ngwasani Kratoné Gusti Allah, kuwi kenèng digambarké karo sakwijiné wong sing arep lunga nang nagara adoh. Wongé nyeluk slaf-slafé, terus dipasrahi bandané. ¹⁵ Sing siji dikèki duwit emas limang èwu, sing liyané rong èwu lan sing nomer telu dikèki sèwu. Siji-sijiné dikèki duwit manut kapinterané déwé-déwé. Sakwisé kuwi wongé terus budal. ¹⁶ Slaf sing nampa duwit emas limang èwu terus budal nglakokké duwité lan éntuk bati limang èwu duwit emas. ¹⁷ Semono uga slaf sing nomer loro, dèkné éntuk bati rong èwu. ¹⁸ Nanging slaf sing nampa duwit emas sèwu malah ngeduk luwangan lan duwité sing nduwé omah dipendem nang kono.

¹⁹ “Let suwi sing nduwé omah mulih, terus slafé dikongkon teka ngekèki laporan. ²⁰ Slaf sing nampa duwit emas limang èwu maju terus masrahké batiné limang èwu karo ngomong: ‘Gusti, aku mbok pasrahi duwit emas limang èwu, lah iki delokké, aku éntuk bati limang èwu.’ ²¹ Sing nduwé omah semaur: ‘Apik banget, kowé slaf sing apik lan sing temen. Jalaran duwit setitik mbok lakokké apik, kowé saiki tak pasrahi duwit sing okèh. Réné mlebu lan mèlua ngrasakké kabungahanku.’

²² “Uga slaf sing nampa duwit emas rong èwu maju. Dèkné ngomong: ‘Gusti, kowé ngekèki duwit emas rong èwu marang aku, lah iki delokké, tak tambahi rong èwu batiné.’ ²³ Sing nduwé omah semaur: ‘Apik banget. Kowé pantyèn slaf sing apik lan sing temen. Duwit setitik mbok lakokké apik, mulané kowé saiki tak pasrahi duwit sing okèh. Réné mlebu lan mèlua ngrasakké kabungahanku.’

²⁴ “Sakwisé kuwi terus slaf sing nampa duwit emas sèwu maju. Tembungé dèkné ngéné: ‘Gusti, aku ngerti nèk kowé kuwi wong kereng. Awit kowé ngunduh nang panggonan sing kowé déwé ora nyebar lan kowé narik tanpa masang

déwé. ²⁵ Mulané aku wedi lan duwitmu tak pendem nang lemah. Lah iki duwitmu tampanen.'

²⁶ "Sing nduwé omah terus ngomong: 'Kowé kuwi slaf sing ala lan males. Kowé ngerti nèk aku ngunduh nang panggonan sing aku déwé ora nyebar lan aku narik barang sing aku déwé ora masang. ²⁷ Ajuré duwitku mbok dèkèk nang bank, dadiné aku bisa éntuk duwitku karo rèntené. ²⁸ Duwit emas sèwu kuwi dijuluk lan dikèkké marang slaf sing wis nduwé sepuluh èwu. ²⁹ Awit sapa sing wis nduwé, kuwi bakal dikèki luwih okèh menèh sampèk lubèr. Nanging sapa sing ora nduwé, barang setitik sing diduwèni kuwi malah bakal dijuluk kabèh. ³⁰ Saiki, slaf sing ora ènèng gunané kuwi dityekel lan dietokké nang pepeteng. Nang kono bakal tangisan lan ngerot untu.' "

Anaké Manungsa bakal ngrutu kabèh bangsa

³¹ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: "Mbésuk nèk Anaké Manungsa teka nganggo pangwasané lan diarak-arak karo sakkèhé mulékaté, Dèkné bakal njagong nang damparé kaswargan. ³² Para mulékaté bakal nglumpukké kabèh bangsa nang ngarepé damparé. Dèkné bakal misah wong-wong mau dadi loro, kaya enggoné tukang angon kaé misah wedusé gèmbèl sangka wedus bandot. ³³ Wedusé gèmbèl disingkirké nang tengené lan wedusé bandot nang kiwané. ³⁴ Ratuné terus bakal ngomong marang wong-wong sing nang tengené: 'Bapakku wis mberkahi kowé. Pada mbrénéa. Kowé bakal ngrasakké berkahé Kratoné Gusti Allah sing wis dityawiské kanggo kowé wiwit lairé jagat. ³⁵ Awit dongé Aku ngelih, Aku mbok kèki mangan. Aku ngelak, Aku mbok kèki ngombé. Dongé Aku sangka panggonan adoh, Aku mbok kèki inepan. ³⁶ Dongé Aku ora nduwé salin, Aku mbok kèki salin. Dongé Aku lara, Aku mbok rumati. Dongé Aku nang setrapan, Aku mbok tiliki.'

³⁷ "Nang kono wong-wong sing resik atiné bakal pada ngomong: 'Gusti, kapan awaké déwé weruh Kowé ngelih terus ngekèki mangan apa weruh Kowé ngelak terus ngekèki ngombé Kowé? ³⁸ Awaké déwé ora tau weruh Kowé kaya wong sangka panggonan adoh apa ora nduwé salin. Lah kapan awaké déwé ngekèki inepan apa ngekèki salin Kowé? ³⁹ Awaké déwé ora tau weruh Kowé lara apa nang setrapan. Lah kapan awaké déwé niliki Kowé?' ⁴⁰ Ratuné bakal semaur marang wong-wong sing nang tengené: 'Pada élinga, apa waé sing mbok tindakké marang salah-sakwijiné sedulurku iki, senajana marang sing tyilik déwé, kuwi pada waé karo nèk mbok tindakké marang Aku.'

41 “Ratuné uga bakal ngomong marang wong-wong sing nang sebelah kiwané: ‘Pada lunga sangka ngarepku! Gusti Allah wis nampik kowé. Lungaa nang geni sing langgeng, sing wis dityawiské kanggo Sétan lan para mulékaté. 42 Awit dongé Aku ngelih, kowé ora ngekèki mangan Aku. Aku nge-lak, Aku ora mbok kèki ngombé. 43 Aku sangka panggonan adoh, Aku ora mbok kèki inepan. Aku ora nduwé salin, aku ora mbok kèki salin. Dongé Aku lara lan dongé Aku nang setrapan, kowé ora niliki Aku.’

44 “Wong-wong kuwi terus bakal takon: ‘Gusti, kapan awaké déwé weruh kowé ngelih apa ngelak? Lan kapan awaké déwé weruh Kowé kaya wong sing sangka panggonan adoh? Lan kapan awaké déwé weruh Kowé lara apa nang setrapan? Ora tau! Mulané awaké déwé ya ora nulungi!’ 45 Ratuné bakal semaur: ‘Rungokké sing apik! Apa waé sing ora mbok tindakké marang salah-sakwijiné wong sing tyilik déwé iki, kuwi ya ora mbok tindakké marang Aku.’ 46 Wong-wong kuwi bakal nampa setrapan langgeng, nanging wong sing resik atiné bakal nampa urip langgeng.”

26

Komplot arep matèni Gusti Yésus

1 Sakwisé Gusti Yésus rampung enggoné mulangké bab kuwi mau kabèh, Dèkné terus ngomong marang murid-muridé: 2 “Kowé wis pada ngerti nèk riyaya Paskah wis kurang rong dina menèh lan Anaké Manungsa bakal dityekel lan dipentèng.”

3 Ing waktu kuwi para pengarepé imam lan para pini-tuané bangsa Ju pada nglumpuk nang omahé Imam Gedé Kayafas. 4 Para pengarepé imam lan para pinituwa mau pada rembukan bab kepriyé akalé enggoné arep nyekel lan matèni Gusti Yésus. 5 Nanging pada ngomong: “Sing nyekel aja tiba dina riyaya Paskah lo, mengko ndak marakké ramé lan gègèran.”

Gusti Yésus diusapi lenga wangi

6 Gusti Yésus saiki nang désa Bétani. Dèkné merdayoh nang omahé Simon sing mauné lara lépra. 7 Dongé Gusti Yésus ijik jagongan mangan, terus ènèng wong wédok teka, nggawa botol isiné lenga wangi sing larang banget. Wongé terus nglengani sirahé Gusti Yésus. 8 Para murid weruh kuwi mau terus pada nesu lan pada ngomong marang sakpada-pada: “Apa kuwi ora ngetyèh-etyèh duwit? 9 Lenga wangi kuwi nèk diedol apa ora payu okèh lan duwité apa ora kenèng dikèkké wong sing ora nduwé?”

10 Gusti Yésus ngerti rembukané para muridé terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada ngrasani ala marang wong wédok iki. Wong iki lak nglakoni barang sing betyik marang Aku ta? 11 Wong ora nduwé kuwi slawasé ya bakal ènèng terus nang tengahmu, nanging Aku ora slawasé bakal tyampur karo kowé. 12 Wong iki enggoné ngesokké lenga nang awakku iki kanggo tyetyawis penguburanku. 13 Pada titènanana! Nang endi waé sing digelari kabar kabungahané Gusti Allah, apa sing ditindakké karo wong wédok iki ya bakal diomongké, kanggo pengéling-éling marang dèkné.”

Yudas Iskariot saguh masrahké

Gusti Yésus marang mungsuhé

14 Sangka murid-muridé Gusti Yésus rolas ènèng siji, yakuwi Yudas Iskariot, sing lunga nang nggoné para pengarepé imam. 15 Yudas terus takon: “Pira upahé nèk aku masrahké Yésus marang kowé?” Yudas terus dikèki duwit selaka telung puluh. 16 Wiwit waktu kuwi dèkné terus nggolèk kelunggaran kanggo masrahké Gusti Yésus marang para pengarepé imam.

Tyetyawis Pésta Paskah

17 Saiki wis dina wiwitané Riyaya Pésta Roti Tanpa Ragi. Para murid pada mara nang nggoné Gusti Yésus terus takon: “Gusti, Kowé njaluk mangan Pésta Paskah nang endi? Dadiné awaké déwé bisa tyetyawis.”

18 Gusti Yésus terus nyeluk jenengé sakwijiné wong nang kuta: “Kana nang omahé wong kuwi lan ngomong: ‘Guruné ngomong: waktuku wis teka, Aku kepéngin mangan Pésta Paskah karo murid-muridku nang omahmu.’”

19 Murid-murid mau terus budal lan nindakké apa sing diomong karo Gusti Yésus, terus pada nyawiské Pésta Paskah.

20 Mbenginé Gusti Yésus mangan bebarengan karo murid-muridé. 21 Dongé ijik pada mangan, Gusti Yésus ngomong: “Aku ngomongi kowé nèk siji sangka tengahmu bakal ngelungké Aku marang wong-wong sing arep matèni Aku.”

22 Murid-muridé pada sedi banget krungu Gusti Yésus ngomong kuwi mau, terus gentènan takon: “Lak dudu aku ta Gusti?”

23 Gusti Yésus semaur: “Wong sing ngetylupké rotiné nang mangkok bareng karo Aku, yakuwi sing bakal ngelungké Aku. 24 Anaké Manungsa pantyèn kudu mati, awit nang Kitab wis ketulis bab enggoné Dèkné bakal mati. Nanging tyilaka tenan wong sing ngelungké Anaké Manungsa. Luwih apik semunggoné wong kuwi ora lair waé.”

25 Yudas, sing bakal ngelungké Gusti Yésus, terus takon: “Apa Kowé ngomongké aku Guru?”

Gusti Yésus semaur: “Kowé déwé sing ngomong.”

Wiwitané Pésta Sutyi

²⁶ Dongé pada mangan, Gusti Yésus njikuk roti terus ndonga, maturkesuwun marang Gusti Allah. Rotiné terus dityuwil-tyuwil terus dikèkké marang murid-muridé, tembungé: “Pada ditampani lan dipangan, iki awakku.”

²⁷ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus njikuk ombèné. Sakwisé didongakké lan maturkesuwun marang Gusti Allah, Dèkné terus ngelungké ombèné marang murid-muridé karo ngomong: “Pada ngombéa kabèh. ²⁸ Awit iki getihku kanggo netepké prejanjiané Gusti Allah. Getihku iki mili kanggo wong okèh, supaya bisa nampa pangapura sangka dosané. ²⁹ Pada ngertia, Aku bakal ora ngombé anggur iki menèh nganti waktuné Aku bakal ngombé anggur anyar karo kowé kabèh ing Kratoné Gusti Allah Bapakku.”

³⁰ Sakwisé kuwi Gusti Yésus lan para muridé terus pada menyanyi lan memuji, terus budal nang gunung Olèf.

Rasul Pétrus bakal nyélaki

Gusti Yésus

³¹ Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Ing wengi iki waé kowé bakal pada mblayu ninggal Aku ijèn. Awit nang Kitab ya wis ketulis ngéné: ‘Gusti Allah bakal matèni pangoné lan wedus-wedusé bakal buyar.’ ³² Nanging nèk Aku wis tangi sangka pati, Aku bakal budal nang bawah Galiléa, ndisiki kowé.”

³³ Rasul Pétrus terus ngomong ngéné marang Gusti Yésus: “Gusti, senjata murid-murid liyané ninggal Kowé, aku ora pisan-pisan bakal ninggal Kowé!”

³⁴ Gusti Yésus semaur ngéné: “Rungokké Pétrus, ing wengi iki waé, sakdurungé jago kluruk, kowé bakal nyélaki Aku sampèk ping telu.”

³⁵ Nanging rasul Pétrus ngomong: “Gusti, Aku ora pisan-pisan bakal ninggal Kowé, senjata aku kudu mati bareng karo Kowé.”

Lan murid-murid liyané uga kabèh pada ngomong ngono.

Gusti Yésus ndonga nang Gètsémané

³⁶ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus budal karo murid-muridé nang panggonan sing jenengé Gètsémané. Nang kono Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Kowé pada njagong nang kéné waé. Aku arep mbrana ndonga.” ³⁷ Gusti Yésus terus ngejèk rasul Pétrus lan anaké Sébédéus kabèh loro. Nang kono Gusti Yésus terus kétok sedi lan wedi banget. ³⁸ Dèkné terus ngomong marang murid-murid kuwi: “Atiku

jan sedi banget, rasané kaya wong arep mati. Pada ngentèni nang kéné lan Aku diréwangi melèk.”

³⁹ Gusti Yésus terus mlaku rada adoh, terus niba lan ndonga: “Duh Gusti Allah Bapakku, nèk Kowé gelem, mbok kasangsaran iki disimpangké sangka Aku. Nanging ora kekarepanku, mung kekarepanmu sing kudu klakon.”

⁴⁰ Gusti Yésus terus balik menèh lan nemu murid sing telu mau pada turu. Gusti Yésus terus ngomong marang rasul Pétrus: “Mosok kowé kabèh telu ora ènèng sing bisa ngréwangi Aku melèk namung sak jam waé? ⁴¹ Pada melèka lan pada ndedongaa, supaya ora tiba ing panggoda. Pantyèn, atiné kepéngin nglakoni sing betyik, nanging awaké ora kuwat.”

⁴² Gusti Yésus terus lunga menèh ping pindoné ndedonga ngéné: “Gusti Allah Bapakku, nèk kasangsaran iki pantyèn ora kenèng disimpangké, ya mosok bodo, apa karepmu kudu klakon.” ⁴³ Gusti Yésus terus balik menèh, nanging nemu muridé telu mau ijik pada turu menèh, awit mripaté ora kuwat melèk.

⁴⁴ Murid-muridé kuwi terus ditinggal menèh lan Gusti Yésus terus ndonga ping teluné, ya kaya sing ndisik. ⁴⁵ Sakwisé kuwi Dèkné terus marani murid-muridé. Dèkné ngomong: “Ijik pada turu lan lèrèn? Saiki wis waktuné, Anaké Manungsa bakal dipasrahké marang wong dosa. ⁴⁶ Hayuk pada tangi lan hayuk pada lunga. Delokké, wong sing ngelungké Aku wis teka.”

Gusti Yésus dityekel

⁴⁷ Gusti Yésus durung sampèk rampung sing ngomong, kok Yudas, salah-sakwijiné murid sing rolas, teka. Dèkné teka bareng karo wong okèh sing nggawa pedang lan pentung. Wong-wong kuwi dikongkon karo para pengarepé imam lan para pinituwané bangsa Ju. ⁴⁸ Yudas wis nggawé tengeran karo wong-wong kuwi ngéné: “Wong sing tak ambung, yakuwi wongé. Wong kuwi sing kudu mbok tyekel.”

⁴⁹ Yudas terusan marani Gusti Yésus terus ngomong: “Slamet Guru,” terus ngambung Dèkné.

⁵⁰ Gusti Yésus terus semaur: “Ndang ditindakké apa sing mbok karepké!”

Wong-wong terus pada maju nyekel Gusti Yésus. ⁵¹ Salah-sakwijiné muridé Gusti Yésus terus narik pedangé dienggo nyabet kupingé slafé Imam Gedé. Kupingé tyepol. ⁵² Gusti Yésus terus ngomong: “Pedangmu lebokké menèh! Awit sapa waé sing nganggokké pedangé, bakal mati karo pedang.

⁵³ Apa kowé mikir nèk Aku ora bisa nyuwun marang Bapakku. Nèk Aku gelem, Dèkné bisa ngongkon mulékat-mulékaté teka sakwat, ngungkuli rolas golongan. ⁵⁴ Lah nanging semunggoné ngono, lah kepriyé sing ketulis nang Kitab bisané keturutan? Awit nang Kitab wis ketulis nèk kabèh iki kudu keturutan.”

⁵⁵ Gusti Yésus saiki ngomong marang wong-wong: “Apa rumangsamu Aku iki wong tukang ngrampok, kok kowé arep nyekel Aku nganggo pedang lan pentung? Saben dina Aku lak mulangi nang Gréja Gedé ta? Lah kok ora mbok tyekel Aku?”

⁵⁶ Nanging kabèh iki kudu klakon ngéné, supaya apa sing wis ditulis karo para nabi nang Kitab bisa keturutan.”

Sakwisé kuwi para muridé Gusti Yésus terus ninggal Dèkné lan pada mblayu lunga.

Gusti Yésus nang Kruton Agama

⁵⁷ Gusti Yésus terus digawa nang omahé Imam Gedé Kayafas. Nang kono para guru Kitab lan para pinituwané bangsa Ju wis pada nglumpuk. ⁵⁸ Rasul Pétrus ngetutké Gusti Yésus sangka kadohan, sampèk tekan lataré omahé Imam Gedé. Rasul Pétrus terus mlebu, terus njagong kono karo wong-wong sing jaga. Dèkné kepéngin weruh kepriyé bakal entèk-entèkané. ⁵⁹ Imamé Gedé lan para wargané Kruton Agama kabèh pada nggolèk akal arep nyalahké Gusti Yésus nganggo seksi-seksi palsu, supaya Dèkné éntuk setrapan pati.

⁶⁰ Nanging senjata okèh wong sing pada maju lan gelem dadi seksi, paseksiné ora ènèng buktiné. ⁶¹ Terus ènèng wong loro maju ngomong: “Wong kuwi tau ngomong: ‘Aku bisa mbubrah Gréja Gedé lan bisa ngedekké menèh ing sakjeroné telung dina.’ ”

⁶² Imam Gedé terus ngadek lan takon: “Apa Kowé ora arep semaur apa-apa enggoné wong-wong kuwi nyalahké Kowé?” ⁶³ Nanging Gusti Yésus meneng waé. Imam Gedé terus ngomong menèh: “Ing jenengé Gusti Allah sing urip, apa Kowé ngaku nèk Kowé Kristus, Anaké Gusti Allah?”

⁶⁴ Gusti Yésus semaur: “Pantyané bener. Nanging ngertia, wiwit saiki kowé bakal weruh Anaké Manungsa njagong nang tengené Gusti Allah sing kwasa déwé. Kowé bakal weruh Dèkné teka nang méga nang langit.”

⁶⁵ Krungu tembungé Gusti Yésus kuwi mau, Imam Gedé terus nyuwèk-nyuwèk saliné karo ngomong: “Wong iki ngolok-olok Gusti Allah! Wis ora mbutuhké seksi menèh! Kowé kabèh pada krungu déwé enggoné wong kuwi ngolok-olok Gusti Allah. ⁶⁶ Saiki kepriyé pinemumu?”

Kabèh terus semaur: “Wong kuwi salah, kudu dipatèni!”

⁶⁷ Wong-wong terus ngidoni lan ngantemi Gusti Yésus.
⁶⁸ Enèng liyané sing ngeplak Dèkné karo ngomong: “Jajal bedèken, Kristus, sapa sing ngeplak Kowé?”

Rasul Pétrus nyélaki Gusti Yésus

⁶⁹ Rasul Pétrus ijik njagong nang njaba, nang latar. Terus ènèng wong wédok slafé Imam Gedé marani dèkné karo ngomong: “Lo, kowé lak mèlu Yésus ta, wong sangka Galiléa kaé?”

⁷⁰ Nanging rasul Pétrus ora ngaku. Nang ngarepé wong okèh kono dèkné ngomong: “Aku ora ngerti apa sing mbok omong kuwi.” ⁷¹ Rasul Pétrus terus lunga sangka lataré kono terus mlaku lawang ngarep. Nang kono ènèng slaf wédok liyané sing weruh dèkné. Wongé ngomong karo wong-wong liyané sing nang kono: “Wong iki uga mèlu Yésus sangka Nasarèt kaé!”

⁷² Nanging sepisan menèh rasul Pétrus ora ngaku, malah wani sumpah ngomong: “Aku blas ora kenal marang wong kuwi!”

⁷³ Ora let suwi wong-wong sing nang kono pada marani rasul Pétrus terus ngomong: “Pantyèn, kowé uga mèlu Yésus, awit ketara omonganmu!”

⁷⁴ Rasul Pétrus terus sumpah menèh: “Aku wani mati, aku jan ora kenal tenan karo wong kuwi.” ⁷⁵ Ing waktu kuwi terus ènèng jago kluruk. Rasul Pétrus sakwat kélingan tembungé Gusti Yésus, dongé Dèkné ngomong: “Sakdurungé jago kluruk, kowé bakal sélak nganti ping telu, nèk kowé ora kenal Aku.” Rasul Pétrus terus metu sangka panggonan kono lan nangis kelara-lara.

27

Gusti Yésus dipasrahké marang gramang Pilatus

¹ Esuké kabèh pengarepé imam lan para pinituwané bangsa Ju pada nggawé putusan arep matèni Gusti Yésus.
² Dèkné terus dibanda lan digawa lunga, arep dipasrahké marang Pilatus, gramangé bawah kono.

Matiné Yudas

³ Kadung Yudas ngerti nèk Gusti Yésus bakal dipatèni, dèkné terus gela tenan. Yudas iki sing ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé. Dèkné terus mbalèkké duwité telung puluh sèkel selaka marang para pengarepé imam lan para pinituwané bangsa Ju. ⁴ Yudas ngomong ngéné: “Aku nggawé dosa, awit aku ngelungké wong sing ora salah, marakké Dèkné éntuk setrapan pati.”

Nanging para pengarepé imam lan para pinituwa mau semaur: “Awaké déwé ora ngerti jawané, iku urusanmu déwé.”

⁵ Yudas terus nguntyalké duwité nang Gréja Gedé, mlaku lunga terus nggantung.

⁶ Para pengarepé imam terus njikuki duwité karo ngomong: “Iki duwit sing gupak getih, ora kenèng dilebokké nang wadah duwit kurban.” ⁷ Terus pada setuju nèk duwité dienggo tuku keboné wong sing tukang nggawé kendi. Kebon kuwi arep dienggo kuburané wong sangka liya negara sing mati nang kono. ⁸ Mulané tekan sepréné kebon kuwi dijenengké Akeldama, tegesé: kebon gupak getih.

⁹ Kuwi mau kabèh marakké klakon apa sing wis diomong karo nabi Yéremia dèk mbiyèn, uniné: “Pada nampa duwit telung puluh sèkel selaka, yakuwi regané wong siji miturut timbangané wong Israèl. ¹⁰ Duwit mau dienggo nuku keboné tukang nggawé kendi. Kuwi tembungé Gusti marang aku.”

Gusti Yésus nang nggoné

gramang Pilatus

¹¹ Gusti Yésus terus ditakon-takoni karo gramang Pilatus. Pitakonané ngéné: “Apa Kowé ratuné wong Ju?”

Gusti Yésus semaur: “Ya, kuwi bener.” ¹² Para pengarepé imam lan para pinituwané bangsa Ju terus pada nyalah-nyalahké Gusti Yésus, nanging Dèkné meneng waé.

¹³ Gramang Pilatus terus takon: “Apa Kowé ora krungu enggoné wong-wong pada nyalahké Kowé bab werna-werna prekara?”

¹⁴ Nanging Gusti Yésus ora semaur apa-apa blas, marakké Pilatus nggumun banget.

Gusti Yésus nampa setrapan pati

¹⁵ Lumrahé, saben taun nèk wayah dina Paskah, Pilatus ngetokké setrapan siji, sing dipilih karo wong okèh. ¹⁶ Ing waktu kuwi ènèng setrapan sing jenengé Barabas. ¹⁷ Kadung wong sing pada nglumpuk wis okèh, Pilatus terus takon marang wong-wong kuwi: “Sapa sing mbok jaluk metu: Barabas apa Yésus sing diarani Kristus?” ¹⁸ Pilatus ngomong ngono kuwi, awit dèkné ngerti nèk wong Ju sengit marang Gusti Yésus, mulané Dèkné dipasrahké marang Pilatus.

¹⁹ Dongé Pilatus njagong nang krosi kruton, bojoné dèkné terus kongkonan ngomongi dèkné ngéné: “Aja mèlu-mèlu ngurusi prekarané wong sing ora salah kuwi. Awit mau mbengi aku ngimpi lan krasa sedi tenan nyawang wong kuwi.”

²⁰ Nanging para pengarepé imam lan para pinituwané wong Ju pada ngojok-ojoki wong-wong sing nang kono, pada

njaluk supaya Barabas dietokké lan Gusti Yésus dipatèni. ²¹ Pilatus terus takon marang wong-wong: “Karepmu wong loro kuwi, sing endi sing kudu tak etokké?”

Wong-wong semaur: “Barabas!”

²² Pilatus terus ngomong: “Lah nèk Barabas sing metu, lah Yésus, sing dityeluk Kristus, kudu tak kapakké?”

Wong-wong semaur bareng: “Dipentèng waé!”

²³ Pilatus terus takon: “Lah apa salahé wong iki?”

Nanging wong-wong malah tambah banter sing mbengok: “Wong kuwi dipentèng waé!”

²⁴ Pilatus weruh nèk ngono kuwi dèkné ora bisa nentremké wong-wong, malah tambah gedé rétyokké. Mulané dèkné terus ngongkon njikukké banyu lan nang ngarepé wong-wong kuwi dèkné misuhi tangané karo ngomong: “Aku ora nduwé salah apa-apa nèk wong iki mati. Kuwi urusanmu déwé!”

²⁵ Wong-wong semaur bareng: “Ora dadi apa, awaké déwé lan anak-anaké awaké déwé sing tanggung jawab patiné wong kuwi!”

²⁶ Pilatus terus nuruti karepé wong-wong. Barabas dietokké, nanging Gusti Yésus dipetyuti. Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus dipasrahké marang para soldat supaya dipentèng.

Gusti Yésus digawé sembrana

²⁷ Para soldat terus nggawa Gusti Yésus nang palèsé Pilatus, terus pada nyeluk soldat kabèh sing nang kono, kongkon pada nglumpuk ngubengi Dèkné. ²⁸ Saliné Gusti Yésus terus dityepot, diganti salin abang mbranang kaya ratu. ²⁹ Soldat-soldat mau terus pada nggawé makuta karo pangé eri-eri, terus dipasang nang sirahé Gusti Yésus. Tangané tengen dityekeli teken. Sakwisé kuwi terus étok-étoké pada sujut nang ngarepé, ngomong: “Dipuji ratuné wong Ju!” ³⁰ Para soldat mau terus ngidoni Gusti Yésus. Tekené terus dijikuk sangka tangané terus dienggo ngantemi sirahé. ³¹ Sakwisé moyoki kuwi, para soldat terus nyepot saliné sing abang, terus dienggoni saliné déwé menèh. Gusti Yésus terus digawa metu arep dipentèng.

Gusti Yésus dipentèng

³² Nang sak njabané kuta terus pada metuki sakwijiné wong sangka kuta Siréné. Wongé jenengé Simon. Simon dipeksa kongkon nggawa kayuné sing arep dienggo mentèng Gusti Yésus. ³³ Sing mlaku terus tekan panggonan sing jenengé Golgota. Golgota kuwi tegesé: endasé wong mati. ³⁴ Nang kono Gusti Yésus dikèki ngombé anggur dityampuri rasa pait. Kadung ngityipi, Dèkné terus ora gelem ngombé.

³⁵ Gusti Yésus terus dipentèng lan saliné diedum nganggo lotré. ³⁶ Para soldat terus pada njagong nang kono karo njaga. ³⁷ Nang nduwuré sirahé Gusti Yésus dipasang tulisan sing ngomongké apa jalarané Dèkné dipentèng. Tulisané ngéné: “Iki Yésus, wong Nasarèt, ratuné wong Ju.” ³⁸ Bareng karo Gusti Yésus uga ènèng wong nakal loro dipentèng, siji nang sebelah tengen, liyané nang sebelah kiwa.

³⁹ Wong-wong sing liwat kono pada gèdèk-gèdèk lan moyoki Gusti Yésus. ⁴⁰ Tembungé ngéné: “Kowé jaréné arep mbubrah Gréja Gedé lan arep ngedekké menèh sakjeroné telung dina. Nèk Kowé pantyèn Anaké Gusti Allah tenan, jajal utyuli awakmu déwé lan meduna sangka pentèngan!”

⁴¹ Para pengarepé imam lan para guru Kitab lan uga para pinituwané bangsa Ju pada mèlu moyoki Gusti Yésus. ⁴² Pada ngomong ngéné: “Wong liyané ditulungi, lah awaké dèkné déwé ora bisa nulungi! Nèk wong iki pantyèn ratuné Israèl tenan, jajal medun sangka pentèngan, dadiné awaké déwé bisa pretyaya. ⁴³ Dèkné njagakké Gusti Allah lan ngakuné Anaké Gusti Allah. Nèk Gusti Allah trésna marang Dèkné, ditulungi kono!”

⁴⁴ Wong nakal sing dipentèng bareng, uga pada mèlu moyoki Gusti Yésus.

Ninggalé Gusti Yésus

⁴⁵ Molai jam rolas awan sak negara malih peteng, kira-kira telung jam suwéné. ⁴⁶ Kira-kira jam telu soré Gusti Yésus terus mbengok banter: “Eloi, Eloi, lamah sabaktani!” Kuwi tegesé: “Gustiku, Gustiku, kenèng apa Aku kok mbok tinggal?”

⁴⁷ Wong-wong sing liwat kono sing pada krungu kuwi pada ngomong: “Wong kuwi nyeluk nabi Elia.” ⁴⁸ Terus ènèng siji njikuk spons dietylupké nang anggur ketyut. Sponsé terus dipasang nang putyuké garan kayu terus dikèkké Gusti Yésus kongkon nyesep.

⁴⁹ Nanging wong-wong liyané ngomong: “Mengko ndisik, jajal dientèni, nabi Elia arep nulungi Dèkné apa ora!”

⁵⁰ Gusti Yésus terus mbengok banter sepisan menèh, terus ninggal.

⁵¹ Ing waktu kuwi kordèné Gréja Gedé suwèk dadi loro, sangka nduwur mengisor. Terus ènèng lindu lan gunung-gunung pada mbengkak. ⁵² Kuburan-kuburan pada menga lan okèh wong mati sing mauné temen nurut Gusti, pada urip menèh. ⁵³ Wong-wong iki pada metu sangka kuburané lan sakwisé Gusti Yésus tangi sangka pati, wong-wong iki mlebu nang Kuta Sutyi Yérusalèm. Nang kono wong okèh pada weruh wong-wong iki.

⁵⁴ Kumendan-kumendan lan para soldaté sing njaga Gusti Yésus pada krasa linduné lan uga pada weruh sembarang sing klakon mau. Kabèh pada wedi tenan lan pada ngomong: “Wong iki pantyèn Anaké Gusti Allah tenan.”

⁵⁵ Nang kono okèh wong wédok sing nyawang sangka kadohan. Wong-wong iki mauné pada mèlu Gusti Yésus wiwit sangka bawah Galiléa, tujuané ngladèni Dèkné. ⁵⁶ Wong wédok-wédok iki kayadéné: Maria Makdaléna, Maria ibuné Yakobus lan Yosèf lan bojoné Sébédéus.

Gusti Yésus dikubur

⁵⁷ Ing wayah soré ènèng wong sugih sangka kuta Arimatéa teka. Wongé jenengé Yosèf lan dèkné uga muridé Gusti Yésus. ⁵⁸ Yosèf iki mara nang nggoné Pilatus nembung layoné Gusti Yésus. Pilatus terus mréntah supaya layoné Gusti Yésus dikèkké marang Yosèf. ⁵⁹ Yosèf terus ngedunké layoné sangka pentèngan, terus dibuntel mori anyar. ⁶⁰ Layoné terus disèlèhké nang kuburané Yosèf déwé sing ijik anyar. Kuburan iki sakwijiné guwa sing digrowong nang watu. Sakwisé nutup lawangé kuburané karo watu gedé, Yosèf terus lunga. ⁶¹ Maria Makdaléna lan Maria sing liyané pada kèri nang kono, njagong nang ngarepé kuburan.

Kuburané Gusti Yésus dijaga

⁶² Esuké, ing dina sabat, para pengarepé imam lan para Farisi pada mara nang nggoné Pilatus. ⁶³ Tembungé ngéné: “Bapak gramang, awaké déwé kélingan nèk wong tukang ngapusi kuwi tau ngomong ngéné dongé ijik urip: ‘Sakwisé telung dina Aku bakal urip menèh.’” ⁶⁴ Mulané apik nèk bapak gramang mréntah kongkon njaga kuburané tekan telung dinané. Awit nèk ora ngono, mengko murid-muridé bisa nyolong layoné, terus ngomong-omong marang wong-wong: ‘Gusti Yésus urip menèh.’ Lah apusan sing anyar iki mengko nyamariné ngungkuli apusan sing ndisik.”

⁶⁵ Pilatus terus ngomong: “Kana nggawa soldat lan kuburané dijaga sing apik.”

⁶⁶ Wong-wong terus pada budal nang kuburané Gusti Yésus. Lawangé kuburané terus diségel lan soldat-soldaté dikongkon njaga nang kono.

28

Tanginé Gusti Yésus sangka pati

¹ Kadung dina sabat wis kliwat, ing dina minggu éruk mruput, Maria Makdaléna lan Maria liyané pada lunga niliki kuburané Gusti Yésus. ² Dadakan waé ènèng lindu sing gedé banget, awit ènèng mulékat medun sangka swarga. Mulékaté

terus ngglundungké watu tutupé kuburan, terus njagong nang watu mau. ³ Mulékaté kétoké kaya klélapé bledèk lan saliné putih sumeblak. ⁴ Soldat-soldat sing jaga kono pada kagèt tenan lan sangking wediné sampèk pada kaya wong mati.

⁵ Mulékaté terus ngomong marang wong wédok-wédok mau: “Aja pada wedi! Aku ngerti nèk kowé pada nggolèki Yésus sing wis dipentèng. ⁶ Dèkné ora nang kéné, Dèkné wis tangi, tyotyok karo sing diomongké dèk mbiyèn. Mbok jajal didelok panggonan tilasé. ⁷ Mulané kana pada ndang balika ngomongi murid-muridé nèk Dèkné wis tangi lan budal ndisiki nang Galiléa. Murid-muridé diomongi nèk bakal metuki Dèkné nang kana. Yakuwi sing kudu tak omongké marang kowé.”

⁸ Wong wédok-wédok mau terus gelis-gelis lunga sangka kuburan kono karo rasa wedi tyampur bungah. Mlakuné gelis, awit ndang kepéngin ngomongi murid-muridé Gusti Yésus bab lelakon kuwi mau.

⁹ Gusti Yésus terus metuki wong wédok-wédok mau, ngomong: “Pada slameta!” Wong wédok-wédok mau terus pada nyedeki lan sujut nang ngarepé, terus pada nyekeli sikilé Gusti Yésus. ¹⁰ Gusti Yésus ngomong: “Aja pada wedi! Kana balika lan sedulur-sedulurku pada diomongi kongkon pada budal nang Galiléa. Nang kana mengko bakal weruh Aku!”

Tembungé sing jaga kuburan

¹¹ Dongé wong wédok-wédok ijik pada mlaku, soldat-soldat sing jaga kuburan terus pada lunga nang kuta Yérusalèm, arep ngomongi marang para pengarepé imam bab apa sing klakon kabèh. ¹² Para pengarepé imam terus pada rembukan karo para pinituwané bangsa Ju. Wong-wong terus nggawé putusan ngekèki duwit okèh marang soldat-soldat sing jaga kuburan. ¹³ Para soldat sing jaga dikongkon ngomong-omongké nèk murid-muridé Gusti Yésus teka ing wayah wengi terus nyolong layoné, dongé sing jaga ijik turu. ¹⁴ Para soldat sing jaga kuburan dipenging wedi, senajan gramangé krungu, awit para pengarepé imam bakal omong-omongan karo dèkné, supaya sing jaga kuburan ora bakal disetrap.

¹⁵ Para soldat mau terus nampa duwité lan nuruti apa karepé para pengarepé imam lan pinituwané bangsa Ju. Tembungé para soldat mau terus kesebar nang tengahé bangsa Ju, tekan sepréné.

Tembungé Gusti Yésus marang murid-muridé

¹⁶ Murid-muridé Gusti Yésus sewelas pada budal nang Galiléa, nang gunung sing wis diomong karo Gusti Yésus.

¹⁷ Kadung pada weruh Gusti Yésus, murid-murid mau terus pada sujut nang ngarepé. Nanging ènèng murid siji-loro sing durung pretyaya. ¹⁸ Gusti Yésus terus nyedeki murid-muridé, terus ngomong: “Sak ènèngé pangwasa nang swarga lan nang bumi wis dipasrahké marang Aku karo Gusti Allah. ¹⁹ Mulané, kana pada budala, bangsa-bangsa nang sak lumahé bumi diparani kabèh lan didadèkké muridku. Pada dibaptis ing jenengé Gusti Allah Bapaké, Anaké lan Roh Sutyi. ²⁰ Pada diblajari nuruti sakkèhé piwulang sing wis tak wulangké marang kowé. Lan pada titènana, Aku bakal ngantyani kowé terus tekan entèk-entèkané jaman.”

Kabar kabungahan sangka Gusti Allah miturut Markus

Yohanes Pembaptis

¹ Iki kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah. ² Kabar kabungahan iki wiwitané kaya sing wis ditulis karo nabi Yésaya ing jaman mbiyèn. Ketulis nèk Gusti Allah ngomong ngéné marang Anaké:

“Ya wong iki sing tak kongkon teka ndisik, kongkon nata atiné wong-wong, supaya pada gelem nggugu marang Kowé!”

³ Terus ènèng tulisan menèh ngomong ngéné:

“Nang wustèn ènèng wong bengok-bengok, ngomongi wong-wong kongkon pada nata uripé, awit Gusti arep teka.”

⁴⁻⁶ Kuwi mau kabèh ngomongké Yohanes sing manggon nang wustèn. Saliné Yohanes wulu unta lan sabuké lulang. Pangané namung walang lan maduné tawon alasan. Yohanes ngomongi wong-wong kongkon pada ninggal klakuan ala lan pada dibaptis, supaya Gusti Allah ngapura salahé kabèh. Sangka bawah Yudéa lan sangka kuta Yérusalèm wong pirang-pirang pada teka ngrungokké piwulangé Yohanes. Kabèh pada ngakoni salahé marang Gusti Allah lan pada dibaptis nang laut Yordan.

⁷ Yohanes ngomongi wong-wong ngéné: “Bakal ènèng wong liyané teka. Wong kuwi kwasané ngungkul-ungkuli aku. Aku jan blas ora kenèng dipadakké karo Dèkné! ⁸ Aku mbaptis kowé namung karo banyu, nanging Dèkné bakal mbaptis kowé karo Roh Sutyi.”

Gusti Yésus dibaptis karo Yohanes

⁹ Ing wayah kuwi Gusti Yésus lunga sangka kuta Nasarèt, sangka distrik Galiléa. Dèkné terus dibaptis karo Yohanes nang laut Yordan. ¹⁰ Kadung Gusti Yésus wis mentas sangka banyu, Dèkné terus weruh langité menga. Sakwisé kuwi terus Roh Sutyi medun kétoké kaya manuk dara, méntyloki Dèkné. ¹¹ Terus ènèng swara sangka langit ngomong: “Kowé Anakku sing tak trésnani. Aku jan lega banget karo Kowé!”

Gusti Yésus nang wustèn

¹² Sakwisé kuwi Roh Sutyi terus nuntun Gusti Yésus digawa nang wustèn. ¹³ Nang wustèn kono Gusti Yésus patang puluh dina suwéné. Dèkné dijajal karo Sétan, manut marang Gusti Allah apa ora. Panggonan kono kuwi okèh kéwané galak,

nanging Gusti Yésus dijaga lan diladèni karo mulékat-mulékaté Gusti Allah.

Gusti Yésus molai nggelar kabar kabungahan lan nggolèk murid

¹⁴ Sakwisé Yohanes dityekel lan dilebokké nang setrapan karo ratu Hérodès, Gusti Yésus terus teka nang Galiléa. Nang bawah kono Gusti Yésus nggelar kabar kabungahané Gusti Allah. ¹⁵ Dèkné ngomong ngéné: “Saiki wantyiné wis teka enggoné Gusti Allah arep ngedekké kratoné. Mulané pada pretyayaa marang kabar kabungahané Gusti Allah lan pada ninggala klakuan ala!”

¹⁶ Dongé Gusti Yésus mlaku nang pinggiré mér Galiléa kono, Dèkné weruh Simon lan Andréas ijik pada nguntyalké jalané. Wong loro kakang-adi iki kerjanané nggolèk iwak. ¹⁷ Gusti Yésus terus ngomong: “Pada mèlua Aku! Kowé bakal tak blajari dadi tukang nggolèk wong.” ¹⁸ Simon lan Andréas terus pada ninggal jalané lan ngetutké Gusti Yésus.

¹⁹ Kadung Gusti Yésus mlaku rada adoh menèh terus weruh Yakobus lan Yohanes, kabèh loro anaké Sébédéus. Wong loro iki ijik pada ndandani jalané nang prauné. ²⁰ Nanging kadung dityeluk karo Gusti Yésus terus pada mèlu Dèkné. Bapaké lan wong-wong sing ngréwangi nggolèk iwak pada ditinggal nang prauné.

Gusti Yésus ngetokké demit

²¹ Gusti Yésus lan murid-muridé pada teka nang kuta Kapèrnakum. Ing dina sabat Gusti Yésus mlebu nang sinaguk lan mulangi wong-wong. ²² Wong-wong kagèt lan nggumun bab enggoné Gusti Yésus mulangi, awit Dèkné mulangi nganggo kwasané Gusti Allah, ora kaya guru-guru Kitab.

²³ Dongé Gusti Yésus ijik mulangi, terus dadakan waé ènèng wong sing nang kono bengok-bengok. Wong iki dikwasani demit. ²⁴ Wongé bengok-bengok ngomong: “Yésus wong Nasarèt, aku arep mbok kapakké? Apa tekamu iki arep matèni awaké déwé? Aku ngerti Kowé kuwi sapa. Kowé kuwi wong sutyi, wong kongkonané Gusti Allah.”

²⁵ Demité mau terus digentak karo Gusti Yésus, Dèkné ngomong: “Meneng! Metua sangka wong kuwi!”

²⁶ Demité terus ngontang-antingké wongé, terus metu karo njerit-njerit. ²⁷ Wong-wong nggumun kabèh lan pada takon marang sakpada-pada: “Apa iku ya? Iki wulangan anyar nganggo kwasané Gusti Allah. Dèkné wani mréntah demit kongkon metu lan demité ya manut tenan.”

²⁸ Sakwat jenengé Gusti Yésus kesuwur nang sak bawah Galiléa kono.

Gusti Yésus nambani sing lara

²⁹ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus metu. Dèkné terus bareng karo Yakobus lan Yohanes budal nang omahé Simon. Andréas mbarang ya manggon nang omah kuwi. ³⁰ Ibu maratuwané Simon ijik ngglétak nang ambèn, awit lara panas. Gusti Yésus ya terus diomongi nèk wongé lara. ³¹ Gusti Yésus terus niliki sing lara. Wongé dityekel tangané lan ditangèkké. Wongé terus mari lan ngladèni dayohé.

³² Ing wayah wengi, sakwisé srengéngé wis medun, wong sing lara lan sing dikwasani demit pada digawa nang nggoné Gusti Yésus. ³³ Wong sak kuta terus pada nglumpuk nang latar nang ngarepé omah. ³⁴ Wong lara werna-werna ditambahi kabèh karo Gusti Yésus. Uga demit-demit sing ngwasani uripé wong okèh pada dietokké kabèh. Lan demit-demit mau pada dipenging ngomong apa-apa bab Gusti Yésus, senajana demité pada ngerti Dèkné kuwi sapa.

Gusti Yésus nggelar kabar kabungahan nang désa-désa

nang bawah Galiléa

³⁵ Ing wayah ésub mruput, dongé ijik peteng ndedet, Gusti Yésus tangi terus lunga nang panggonan sing sepi. Nang kono Dèkné ndonga. ³⁶ Simon lan murid-murid liyané terus pada nggolèki Gusti Yésus. ³⁷ Kadung wis ketemu, murid-murid mau terus ngomong: “Gusti, wong-wong pada nggolèki Kowé!”

³⁸ Gusti Yésus malah semaur: “Hayuk awaké déwé budal nang désa-désa liyané nang sak kiwa-tengené kéné. Kana mbarang kudu tak gawani kabar kabungahan, awit enggonku teka mbréné iki perluné ya namung kuwi.”

³⁹ Gusti Yésus terus mlaku-mlaku marani désa-désa nang bawah Galiléa karo nggelarké kabar kabungahan nang sinaguk-sinaguk. Lan demit-demit sing ngwasani wong pada dietokké kabèh.

Gusti Yésus nambani wong lara lépra

⁴⁰ Enèng wong lara lépra mara nang nggoné Gusti Yésus, terus niba nang ngarepé njaluk tulung ngomong: “Nèk Kowé gelem, Kowé bisa nambani aku!”

⁴¹ Gusti Yésus melas banget, mulané terus ndemèk wongé lan ngomong: “Aku gelem! Kowé wis mari saiki!” ⁴² Sakwat wongé ya terus mari tenan. ⁴³⁻⁴⁴ Gusti Yésus terus ngongkon wongé lunga, nanging dipenging ngomong-omong karo wong-wong. Gusti Yésus ngongkon wongé ngéné: “Kana kowé maraa nang nggoné imamé, supaya dèkné weruh awakmu lan kowé ngekèkana kurban marang Gusti Allah miturut wèté

nabi Moses. Dadiné wong-wong ngerti nèk kowé wis mari tenan.”

⁴⁵ Nanging kadung wongé lunga sangka kono, dèkné terus molai ngomong-omongi wong-wong nèk dèkné wis ditambahi karo Gusti Yésus. Saiki Gusti Yésus ora bisa ngleboni kuta apa désa, tanpa dititèni karo wong-wong. Mulané Dèkné terus nang sak njabané kuta waé, nang panggonan sing ora ènèng wongé. Nanging wong-wong sangka endi-endi ijik meksa teka marani Dèkné.

2

Wong lumpuh bisa mlaku menèh

¹ Let kira-kira rong dina Gusti Yésus balik menèh nang Kapèrnakum. Wong-wong krungu nèk Dèkné nang omah. ² Wong pirang-pirang terus pada ngumpul, sampèk nang omahé ora ènèng nggoné menèh. Nang ngarep lawang mbarang ya kebek karo wong. Gusti Yésus terus mulangi wong-wong bab pitururé Gusti Allah. ³ Terus ènèng wong teka arep nang nggoné Gusti Yésus nggawa wong lumpuh. Wong lumpuh iki digotong wong papat. ⁴ Nanging sangking okèhé wong, sing nggotong wong lumpuh mau ora bisa tekan nggoné Gusti Yésus. Mulané terus pada njebol payoné omahé. Kadung wis nggawé bolongan nang payoné, wongé sing lumpuh terus diedunké sak klasané. ⁵ Gusti Yésus weruh pengandelé wong-wong iki, mulané terus ngomong marang sing lumpuh: “Anakku, Aku ngapura dosamu!”

⁶ Nang omah kono uga ènèng guru-guru Kitab mèlu ngrungokké. ⁷ Guru-guru iki pada mbatin: “Lah wong kuwi kok wani-wani ngomong ngono? Kuwi lak ngèlèk-èlèkké Gusti Allah, awit namung Gusti Allah déwé sing bisa ngapura dosané manungsa!”

⁸ Nanging Gusti Yésus weruh pikirané guru-guru mau, mulané Dèkné terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada nduwé pikiran kaya ngono? ⁹ Gampang sing endi, ngomong marang wong lumpuh iki: ‘Dosamu wis dingapura’ apa ngomong: ‘Ngadeka, klasamu diangkat lan mlakua!’ ¹⁰ Aku namung kepéngin ndudukké marang kowé, nèk Anaké Manungsa nduwèni kwasa ngapura dosa nang jagat kéné!” Gusti Yésus terus ngomong marang wong lumpuh mau: ¹¹ “Aku ngongkon kowé, ngadeka, klasamu diangkat lan kana mulih!”

¹² Wongé terus ngadek nang ngarepé wong okèh kono, njikuk klasané terus lunga. Wong kabèh pada nggumun lan pada ngluhurké Gusti Allah karo ngomong: “Barang kaya ngéné iki awaké déwé durung tau weruh!”

Gusti Yésus merdayoh nang omahé wong belasting

¹³ Gusti Yésus terus lunga menèh sangka Kapèrnakum. Saiki Dèkné mlaku nang pinggir mér. Wong okèh terus pada teka marani Dèkné. Kabèh terus pada diwulangi. ¹⁴ Dongé liwat, Gusti Yésus weruh wong belasting, sing jenengé Lévi, ijik njagong nang kantoré. Lévi kuwi anaké Alféus. Gusti Yésus terus nyeluk Lévi ngomong: “Hayuk mèlu Aku!” Lévi terus ngadek lan mèlu Gusti Yésus.

¹⁵ Ing sakwijiné dina Gusti Yésus lan murid-muridé pada jagongan nang omahé Lévi, tunggal sak méja karo wong-wong belasting lan wong-wong liyané sing dianggep dosa. Wong kaya ngono kuwi okèh sing pada mèlu Gusti Yésus.

¹⁶ Enèng guru-guru Kitab sangka golongané wong Farisi pada weruh nèk Gusti Yésus mangan tyampur karo wong belasting lan wong dosa. Mulané guru-guru Kitab mau terus takon marang murid-muridé Gusti Yésus: “Lah Yésus kok jagongan lan mangan tyampur karo wong kaya ngono?”

¹⁷ Gusti Yésus krungu pitakonané guru-guru Kitab mau, mulané Dèkné terus semaur: “Sing mbutuhké dokter kuwi mesti ya sing lara ta, mosok sing waras? Mulané, tekaku nang jagat kéné ora nggolèki wong sing nganggep nèk uripé wis bener, nanging nggolèki wong sing dosa.”

Pitakonan bab pasa

¹⁸ Ing sakwijiné dina murid-muridé Yohanes Pembaptis lan para Farisi pada pasa. Ing dina kuwi ènèng wong pada mara nang nggoné Gusti Yésus takon: “Kenèng apa murid-muridé Yohanes lan murid-muridé para Farisi pada pasa, nanging murid-muridmu kok ora?”

¹⁹ Gusti Yésus terus semaur: “Apa dayoh nang mantènan kaé ora pada mangan énak lan pada mèlu bungah. Suwéné ijik tyampur karo mantèné mesti ya ora ènèng sing sedi. ²⁰ Nanging bakal ènèng wayahé mantèné lanang kuwi bakal digawa lunga. Ing wayah kuwi kantya-kantyané bakal pada sedi lan ora mangan.”

²¹ Mosok salin lawas kenèng ditambah karo gombal anyar sing durung tau diumbah? Ya ora ta. Awit nèk diumbah tambalané bisa mengkeret terus suwèk menèh, ambané ngungkuli mauné. ²² Lan menèh, mosok anggur anyar diwadahi kantong lanang lawas? Mesti ora ta! Mengko ndak kantongané bedah lan angguré wutah nganggur. Anggur anyar kuduné diwadahi kantong anyar.

Tujuané dina sabat

kanggo manungsa

²³ Ing sakwijiné dina sabbat Gusti Yésus mlaku turut kebon gandum karo murid-muridé. Sak barengé mlaku murid-muridé pada ngepèki wohé gandum dipangan. ²⁴ Wong Farisi sing pada weruh kuwi terus ngomong marang Gusti Yésus: “Lah kepriyé kuwi? Ing dina sabbat lak ora éntuk nyambutgawé apa-apa ta? Lah murid-muridmu kok ngepèki gandum?”

²⁵ Gusti Yésus semaur: “Apa kowé ora tau matya bab ratu Daved, dongé dèkné lan kantya-kantyané pada ngelih banget, nanging ora nduwé panganan apa-apa? ²⁶ Apa dèkné ora terus mlebu nang omahé Gusti Allah lan mangan rotiné. Dèkné lak wis ngerti ta nèk namung para imam sing éntuk mangan roti sing wis dipasrahké marang Gusti Allah kuwi. Ing waktu kuwi sing dadi Imam Gedé Abiatar. Malah kantyané mbarang diedumi lan pada mèlu mangan karo Daved. Lan ora ènèng wong sing ngomong nèk dèkné klèru.”

²⁷ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Gusti Allah enggoné nganakké dina sabbat kuwi ora kanggo ngangèlké, nanging kanggo ngepénakké uripé manungsa. ²⁸ Mulané, Anaké Manungsa sing bisa ngarani bab sing éntuk lan sing ora éntuk ditandangi ing dina sabbat.”

3

Gusti Yésus nambani wong

ing dina sabbat

¹ Ing dina sabbat liyané Gusti Yésus mlebu nang sinaguk menèh. Nang kono ènèng wong sing tangané lumpuh sebelah. ² Nang kono uga ènèng wong-wong sing pada nggolèk jalaran kanggo ngelaké Gusti Yésus. Wong-wong iki pada ndelokké, awit kepéngin ngerti Gusti Yésus nambani wongé apa ora ing dina sabbat iki. ³ Gusti Yésus terus nyeluk wong sing lumpuh tangané kongkon maju, supaya wong-wong bisa weruh dèkné. ⁴ Gusti Yésus terus takon marang wong-wong: “Aku kepéngin krungu: ing dina sabbat apik nggawé betyik apa apik nggawé ala? Apik nulungi wong apa apik matèni?”

Wong-wong amleng kabèh, ora ènèng sing wani semaur apa-apa. ⁵ Gusti Yésus nyawang wong-wong karo ya jèngkèl ya sedi, awit wong-wong ora gelem nitèni barang sing bener. Mulané Dèkné terus ngomong marang wong sing lumpuh tangané: “Tanganmu dietungké!” Wongé terus ngetungké tangané, awit wis ora lumpuh menèh. Saiki wis mari kaya mauné. ⁶ Wong Farisi sing nang kono terus pada lunga. Terus pada rembukan karo wong-wong golongané Hérodès. Bebarengan wong-wong kuwi pada nggawé akal kepriyé enggoné arep matèni Gusti Yésus.

Gusti Yésus mulangi sangka prau

⁷⁻⁸ Gusti Yésus lan murid-muridé pada lunga nang pinggir mér Galiléa. Wong okèh banget pada ngetutké Dèkné. Ènèng sing sangka bawah Galiléa lan Yudéa lan sangka kuta Yérusalèm. Uga ènèng sing sangka bawah Iduméa, sangka abrahamé laut Yordan lan sangka sak kiwa-tengené kuta Tirus lan Sidon. Wong-wong iki pada gemruduk marani Gusti Yésus, awit kabèh krungu nèk Dèkné nindakké barang sing nggumun-nggumunké. ⁹ Mulané Gusti Yésus ngomongi murid-muridé kongkon pada nyawiské prau siji. Dadiné senajan wong okèh pada esuk-esukan kepéngin maju, Gusti Yésus ora usah diesuk-esuk wong, awit Dèkné bisa njagong nang prauné. ¹⁰ Gusti Yésus wis nambani wong pirang-pirang, mulané wong-wong sing nduwé lara pada ngesuk-esuk, kepéngin ndemèk Dèkné supaya bisa mari. ¹¹ Wong-wong sing dikwasani demit nèk weruh Gusti Yésus terus pada niba nang ngarepé. Demité terus pada bengok-bengok ngomong: “Kowé kuwi Anaké Gusti Allah!”

¹² Nanging demit-demit mau disenèni karo Gusti Yésus, dipenging ngomong-omongké Dèkné kuwi sapa.

Gusti Yésus milih rasul rolas

¹³ Gusti Yésus saiki terus munggah nang gunung. Dèkné milih wong-wong sing kongkon mèlu. Wong-wong ya terus pada teka. ¹⁴⁻¹⁵ Sangka tengahé wong-wong sing pada teka kuwi Gusti Yésus terus milih wong rolas sing kudu mèlu Dèkné nang endi waé. Awit wong rolas iki sing bakal nggelar kabar kabungahané Gusti Allah lan bakal nduwèni kwsa nundungi demit.

¹⁶⁻¹⁷ Sing dipilih ya wong rolas iki: Simon sing dikèki jeneng liyané, yakuwi Pétrus, Yakobus karo Yohanes sing kakang-adi. Kabèh loro iki anaké Sébédéus lan pada diarani Boanèrges karo Gusti Yésus, tegesé: anak gluduk. ¹⁸⁻¹⁹ Sing liya-liyané jenengé Andréas, Filipus, Bartoloméus, Matéus, Tomas, Yakobus anaké Alféus, Tadéus, Simon sing diarani Patriot lan Yudas sangka Iskariot, sing ing tembé bakal ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé.

Gusti Yésus lan Sétan

²⁰ Gusti Yésus terus balik nang omah. Nanging wong okèh banget pada teka menèh marani Dèkné, sampèk ora kober mangan. ²¹ Sedulur-seduluré Gusti Yésus pada krungu bab kuwi. Lan menèh ènèng sing ngomong nèk Dèkné kuwi ora waras. Mulané sedulur-seduluré mau terus budal arep marani Gusti Yésus diejèk mulih.

²² Guru-guru Kitab sing teka sangka Yérusalèm pada ngomong: “Wong kuwi dikwasani Bèlsebul, penggedéné demit. Mulané Dèkné bisa ngetokké demit.”

²³ Wong-wong mau terus dityeluk karo Gusti Yésus lan diwulangi nganggo tembung gambar. Gusti Yésus ngomong: “Mosok Sétan arep nglawan balané déwé? Mesti ora ta!
²⁴ Semunggoné ing sakjeroné negara wongé pada memungsuhan marang sakpada-pada, negara kuwi mesti bakal rusak.
²⁵ Uga ing sakjeroné omah-omah, nèk wongé pada neng-nengan lan memungsuhan, brayat kuwi mesti ndang bubrah.
²⁶ Lah saiki dipikir déwé sing apik: nèk Sétan nglawan balané déwé, lah gèk kepriyé? Mesti Sétan ya wis ora nduwé bala menèh.

²⁷ “Apa ènèng wong bisa ngleboni omahé wong sing gedé lan rosa pawakané, terus nyolongi sembarang sak ènèngé? Mesti ya ora bisa! Malingé kudu bisa mbanda sing nduwé omah ndisik, sakdurungé bisa ngusungi sembarangé.

²⁸ “Iki dirungokké sing apik. Gusti Allah gelem ngapura manungsa, senjata salahé gedéné lan okèhé kaya ngapa, uga nèk ngèlèk-èlèkké wong liyané. ²⁹ Nanging sapa sing ngèlèk-èlèkké Roh Sutyi ora bakal dingapura slawas-lawasé, nanging bakal nyangga salah iku sak terusé.” ³⁰ Gusti Yésus ngomong ngono kuwi, awit wong-wong pada ngarani nèk Dèkné dikwasani demit.

Gusti Yésus lan seduluré

³¹ Sakwisé kuwi ibuné lan adik-adiké Gusti Yésus pada teka. Wong-wong iki pada ngentèni nang njaba lan kongkonan nyelukké Gusti Yésus. ³² Wong okèh pada jagongan ngubengi Gusti Yésus. Wong-wong terus ngomong: “Gusti, ibu lan adikmu pada nang njaba nékokké Kowé!”

³³ Gusti Yésus semaur: “Ibuku lan adikku kuwi sakjané sapa ta?” ³⁴⁻³⁵ Dèkné terus nyawang wong-wong sing pada njagong ngubengi Dèkné lan ngomong: “Ya iki ibuku lan sedulurku. Sapa waé sing manut marang Gusti Allah, yakuwi sedulurku lanang lan sedulurku wédok lan ibuku tenan.”

4

Tembung gambar bab wong nyebar

¹ Gusti Yésus mulangi wong-wong menèh nang pinggiré mér Galiléa. Nanging sangking okèhé wongé sing pada ngrungokké, Dèkné terus munggah nang prau sing nang kono terus mulangi sangka kono. Wong-wong sing ngrungokké pada ngadek nang pinggir. ² Pirang-pirang prekara sing dirembuk karo Gusti Yésus. Dèkné nèk mulangi nganggo gambar.

³ Gusti Yésus ngomong ngéné: “Dirungokké sing apik. Enèng wong budal nang kebon arep nyebar. ⁴ Dongé nyebar, wijiné ènèng sing tiba nang pinggir dalan terus dipangan manuk. ⁵⁻⁶ Saloké tiba nang panggonan sing atos, sing tipis lemahé. Ya gelis tukul, nanging kadung panas banter terus garing, awit ora ènèng oyoté. ⁷ Liyané tiba nang panggonan sing okèh eriné. Wijiné tukul, nanging kalah karo eri-eriné, mulané ya ora bisa metu wohé. ⁸ Nanging uga ènèng wiji sing tiba nang lemah apik. Wiji iki tukul sampèk gedé terus ngetokké woh dadi telung puluh, liyané malih swidak lan ènèng liyané sing dadi satus.”

⁹ Gusti Yésus terus nutup piwulangé ngomong: “Sapa sing nduwé kuping, dirungokké sing apik!”

¹⁰ Dongé Gusti Yésus njagong déwé, terus ènèng wong sing mèlu ngrungokké piwulangé mau pada teka bareng karo murid sing rolas. Wong-wong nyuwun marang Gusti Yésus ndunungké gambar mau. ¹¹ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Ing jaman mbiyèn Gusti Allah ora ndunung-ndunungké bab iki, nanging saiki kowé wis pada ngerti wewadiné Kratoné Gusti Allah. Nanging kanggo wong-wong sing ora gelem pretyaya, Aku sing mulangi nganggo tembung-tembung gambar. ¹² Dadiné,
‘Senajana pada weruh,
nanging ora bisa nitèni
lan senajana pada ngrungokké
ora bisa dunung.
Awit nèk pada nitèni
lan pada dunung,
wong-wong kuwi mesti
terus pada manut marang Gusti Allah
lan salahé uga bisa dingapura.
Nanging ora pada gelem.’ ”

Gusti Yésus ndunungké tembungé

¹³ Gusti Yésus terus ngomong marang wong-wong: “Mosok kowé ora pada dunung piwulangé sangka tembung gambar iki? Lah kepriyé kowé bisané dunung sing liya-liyané? ¹⁴ Wong sing nyebar kuwi wong sing ngabarké pituturé Gusti Allah. ¹⁵ Wiji-wiji sing tiba nang pinggir dalan kuwi nggambarké wong-wong sing krungu pituturé Gusti Allah, nanging terus pada lali. Sétan mbuwang pitutur mau sangka atiné. ¹⁶ Wiji-wiji sing tiba nang panggonan sing atos, kuwi nggambarké wong-wong sing krungu lan gelem nampa pituturé Gusti Allah. Wong-wong iki terus pada seneng lan nduwèni kabungahan. ¹⁷ Nanging pituturé Gusti Allah ora ngoyot ing atiné. Mung demen anyar waé. Nèk katekan kangèlan

lan disengiti karo liyané, jalaran nurut pituturé Gusti Allah, wong-wong iki terus semplak pengandelé. ¹⁸ Wiji-wiji sing tiba nang tengahé eri-eri kuwi nggambarké wong-wong sing krungu lan nampa pituturé Gusti Allah. ¹⁹ Nanging terus pada bingung bab kauripan ing donya lan mung mikirké barang sing ora-ora, awit pada kepéngin sugih. Mulané terus pada lali marang pituturé Gusti Allah. ²⁰ Nanging wiji sing tiba nang lemah sing apik kuwi nggambarké wong-wong sing krungu pituturé Gusti Allah terus pada pretyaya sak atiné. Dadiné pituturé Gusti Allah ngetokké woh ing uripé wong kuwi, ping telung puluh, liyané swidak lan liyané menèh ping satus.”

Pituturé Gusti Allah kaya dian

²¹ Gusti Yésus terus mulangi menèh: “Pituturé Gusti Allah kuwi kenèng dipadakké karo dian. Apa ènèng wong nyumet dian terus ditutupi ténggok apa didèkèk nang ngisor kolong? Ya ora ta! Diané mesti didèkèk nang méja apa dityantèlké nang tyagaké. ²² Awit apa sing didelikké kuwi mesti kapan-kapan bakal dietokké lan apa waé sing disimpen kuwi mesti ya supaya kapan-kapan dikétokké. ²³ Sing nduwé kuping, dirungokké sing apik.”

²⁴ Gusti Yésus terus ngomong: “Aja namung ngrungokké karo kupingmu waé, nanging sembarang kudu mbok pikir sing apik. Nèk kowé ngrungokké sing tenanan, mesti kowé ya bakal dunung okèh lan pangertimu bakal mundak terus. ²⁵ Awit sapa sing nggatèkké marang pituturku bakal mundak okèh kaweruhé, nanging sing ora gelem nggugu, senajana ngerti namung setitik, kuwi waé bakal lali.”

Tembung gambar bab wiji sing tukul

²⁶ Gusti Yésus neruské tembungé: “Kratoné Gusti Allah kuwi kenèng dipadakké karo sakwijiné wong sing nyebar wiji nang keboné. ²⁷ Sakwisé nyebar terus ditinggal, mbengi turu, ésuk tangi, suwi-suwi wijiné tukul déwé sampèk gedé, wongé déwé ora ngerti kepriyé tukulé! ²⁸ Lemahé sing nukulké, sampèk metu wohé, ndisiké gagangé, terus ngembang lan metu wulèné. ²⁹ Nèk pariné wis tuwa terus dierit, awit wis wayahé panèn.”

Tembung gambar bab wiji

sing tyilik déwé

³⁰ Gusti Yésus terus ngomong: “Kratoné Gusti Allah kenèng dipadakké karo apa menèh? ³¹ Kenèng dipadakké karo wiji sing tyilik déwé. ³² Nanging nèk disebar terus tukul, gedéné ngungkuli tanduran liyané. Pangé gedé-gedé, mulané manuk-manuk seneng ngiyup lan nggawé susuk nang kono.”

³³ Gusti Yésus enggoné mulangi wong-wong bab pituturé Gusti Allah ya nganggo tembung-tembung gambar ngono kuwi, sak kuwaté wong-wong sing ngrungokké. ³⁴ Dèkné ora tau mulangi tanpa nganggokké tembung gambar. Nanging nèk Dèkné déwé karo murid-muridé, sembarang didunung-dunungké.

Gusti Yésus ngendek ombak gedé

³⁵ Dongé wis surup ing dina kuwi, Gusti Yésus ngejèk murid-muridé, ngomong: “Hayuk pada ngabrah!” ³⁶ Gusti Yésus wis nang njeroné prau. Murid-muridé terus budal numpak prauné, wong-wong liyané ditinggal nang daratan. Enèng prau-prau liyané mbarang sing mèlu. ³⁷ Ora let suwi terus ènèng angin banter. Ombaké ngantemi prauné sampèk kebek banyu lan mèh kelep. ³⁸ Gusti Yésus malah ijik turu nang mburi, bantalan. Murid-muridé terus pada nggugah Dèkné ngomong: “Gusti, apa awaké déwé arep mbok ejarké bèn kelep?”

³⁹ Gusti Yésus terus tangi. Angin lan ombak dipréntah: “Mandeka!” Anginé sakwat mandek lan banyuné malih anteng. ⁴⁰ Gusti Yésus terus nyenèni murid-muridé: “Kenèng apa kowé kok pada wedi? Apa kowé durung pretyaya marang Aku?”

⁴¹ Murid-muridé pada wedi banget lan takon marang sakpada-pada: “Wong iki sapa ta? Angin lan banyu kok manut marang Dèkné?”

5

Gusti Yésus kepetuk wong

sing dikwasani demit

¹ Gusti Yésus lan murid-muridé wis ngabrah lan saiki pada tekan panggonané bangsa Gérasa. ² Kadung medun sangka prau Dèkné terus kepetuk wong sing dikwasani demit. Wong iki tekané sangka guwa-guwa kuburané wong kono. ³ Pantyèn wong iki manggoné ya nang guwa-guwa kuburan kono. ⁴ Wis bolak-balik dèkné tangan-sikilé diranté, nanging ajek dipedot. Mulané saiki ora ènèng wong sing wani mbanda dèkné menèh. ⁵ Awan-wengi wong iki kluyuran nang kuburan lan gunung-gunung kono, karo bengak-bengok lan ngantemi awaké karo watu.

⁶ Ing dina kuwi, dongé wongé weruh Gusti Yésus sangka kadohan, dèkné terus mblayu marani terus niba nang ngarepé. ⁷⁻⁸ Gusti Yésus terus mréntah demité: “Demit, metua sangka wong iki!” Demité terus mbengok banter ngomong: “Duh Gusti Yésus, Anaké Gusti Allah sing kwasa déwé, Kowé

kok ngurusi aku. Aku nyuwun, Gusti Allah dadi seksi, aku mbok aja disetrap.”

⁹ Gusti Yésus terus takon: “Sapa jenengmu?”

Demité semaur: “Awaké déwé jenengé Légiun, awaké déwé nang kéné okèh banget.” ¹⁰ Demité terus nyuwun banget marang Gusti Yésus, supaya ora dikongkon lunga sangka panggonan kono.

¹¹ Saiki nang gunungané panggonan kono ènèng babi pirang-pirang ijik pada nggolèk pangan. ¹² Demit-demité mau terus pada nyuwun marang Gusti Yésus: “Mbok awaké déwé dililani mlebu nang babi-babi kaé.” ¹³ Gusti Yésus nglilani. Demité terus pada metu sangka wongé lan mlebu nang babi-babi mau. Kira-kira ènèng babi rong èwu okèhé, kabèh pada pating gruduk medun sangka gunungan kono, terus mblandang nang mér. Kabèh kelep.

¹⁴ Sing tukang angon babiné terus pada mblayu lunga, ngomongi wong-wong sing nang kuta bab lelakon kuwi. Wong-wong terus pada teka, awit kepéngin weruh déwé. ¹⁵ Kadung tekan nggoné Gusti Yésus, terus pada weruh wong sing mauné dikwasani demit njagong nang kono. Wongé saiki nganggo salin lan angen-angené wis waras. Nanging wong-wong ijik pada wedi. ¹⁶ Wong-wong sing weruh lelakoné wong sing mauné dikwasani demit lan babi-babi mau terus pada ngomongi wong-wong kuwi.

¹⁷ Mulané kabèh terus pada nyuwun marang Gusti Yésus supaya lunga sangka panggonan kono.

¹⁸ Kadung Gusti Yésus arep munggah nang prauné, wong sing mauné dikwasani demit terus marani Dèkné, nembung arep mèlu.

¹⁹⁻²⁰ Nanging ora éntuk. Gusti Yésus ngomong: “Kana kowé mulih waé. Diomongké marang sedulur-sedulurmu apa sing ditindakké karo Gusti Allah lan sepira gedéné kabetyikané Dèkné marang kowé.” Wongé terus lunga lan ngabar-ngabarké nang sak bawah Dékapolis bab enggoné Gusti Yésus nulungi dèkné. Wong-wong sing krungu pada nggumun kabèh.

Gusti Yésus nangèké anaké Jairus lan nambani wong wédok sing lara

²¹ Gusti Yésus ngabrah menèh karo prauné. Wong pirang-pirang terus pada nglumpuk marani Dèkné. Mulané Dèkné terus nang pinggir mér kono waé. ²² Ora let suwi terus ènèng wong mara nang nggoné Gusti Yésus. Wong iki pengarepé sinaguk, jenengé Jairus. Tekan nggoné Gusti Yésus Jairus terus niba nang ngarepé. ²³ Dèkné nyuwun: “Duh Gusti, anakku wédok lara nemen tenan. Mbok hayuk nang nggonku

ta! Anakku mbok ditumpangi tangan supaya bisa waras lan urip terus.”

²⁴ Gusti Yésus terus mèlu Jairus. Wong pirang-pirang pada mèlu, sampèk pada ngesuk-esuk Gusti Yésus.

²⁵ Nang tengahé wong-wong kuwi ènèng wong wédok siji sing lara ngetokké getih. Wis rolas taun suwéné wongé nduwé lara kuwi. ²⁶ Pirang-pirang dokter wis diparani, sampèk duwité lan bandané entèk kabèh, nanging ora bisa mari, malah mundak nemen. ²⁷ Saiki wongé krungu nèk Gusti Yésus bisa nambani wong lara, mulané dèkné terus nékat mèlu nrombol nang mburiné Gusti Yésus. ²⁸ Wongé pretyaya ngéné: “Nèk aku bisa ndemèk saliné waé, aku mesti mari.”

Mulané wongé ya terus ndemèk saliné Gusti Yésus. ²⁹ Sakwat getihé wongé mampet lan wongé krasa nèk larané wis ilang kabèh. ³⁰ Gusti Yésus uga krasa nèk ènèng kekuwatan metu sangka awaké. Dèkné terus minger ndelokké wong-wong nang mburiné lan takon: “Sapa sing ndemèk salinku?”

³¹ Murid-muridé semaur: “Gusti, lah sapa sing ngerti! Wong pirang-pirang kaya ngono pada ngesuk-esuk Kowé, lah kok Kowé takon: ‘Sapa sing ndemèk salinku?’ ”

³² Nanging Gusti Yésus nyawang wong-wong, nggolèki wongé sing ndemèk saliné. ³³ Wong wédok mau rumangsa sing ndemèk lan dèkné saiki wis krasa waras awaké, mulané terus maju. Karo ndredek sangking wediné, dèkné niba nang ngarepé Gusti Yésus terus ngaku. ³⁴ Gusti Yésus ngomong: “Yu, kowé saiki wis mari, awit kowé pretyaya. Kana mulih. Mlaku sing apik-apik. Kowé wis mari tenan.”

³⁵ Gusti Yésus durung rampung sing ngomong, kok terus ènèng kongkonan sangka omahé Jairus ngomong nèk anaké wis mati. Wongé ngomong ngéné marang Jairus: “Anakmu wis ninggal. Guruné wis aja dirusuhi!”

³⁶ Gusti Yésus krungu, nanging ora ngrèwès omongané wong kuwi mau, malah ngomong: “Aja wedi Jairus, pretyaya waé!” ³⁷ Wong-wong dipenging mèlu nang omahé Jairus. Sing diejèk namung rasul Pétrus, Yakobus lan Yohanes. ³⁸ Kadung wis tekan omahé, Gusti Yésus krungu wong tangisan pating jlerit. ³⁹ Dèkné mlebu terus ngomong marang wong-wong: “Kenèng apa kok pada nangis pating jlerit? Botyahé ora mati, namung turu!”

⁴⁰ Nanging Gusti Yésus malah diguyu. Wong-wong terus dikongkon metu kabèh. Namung wong tuwané botyahé lan murid telu mau diejèk mlebu nang kamaré. ⁴¹ Gusti Yésus terus nyekel tangané botyahé karo ngomong: “Talita kum!” Nèk tyara Jawa: “Tangi wuk!”

⁴² Sakwat botyahé tangi terus mlaku. (Botyahé umuré rolas taun.) Wong tuwané botyahé lan murid-muridé mau pada nggumun banget. ⁴³ Gusti Yésus terus ngomong: “Aja sampèk wong liya-liyané krungu bab iki.”

Wong tuwané terus dikongkon ngekèki mangan botyahé.

6

Nang panggonané déwé

Gusti Yésus ora diajèni

¹ Sangka nggoné Jairus Gusti Yésus terus mulih nang kuta panggonané. Iku kuta Nasarèt. Murid-muridé mbarang pada mèlu. ² Ing dina sabat Gusti Yésus terus molai mulangi nang sinaguk kono. Wong-wong sing ngrungokké pada nggumun kabèh. Pada ngomong: “Wong iki éntuk piwulangan sangka ngendi ya? Kok pinter temen? Kok bisa nindakké mujijat-mujijat mbarang? ³ Iki lak sing tukang nggawé krosi-méja kaé ta? Anaké Maria, tunggalé Yakobus, Yoses, Yudas lan Simon. Adik-adiké sing wédok mbarang lak manggon nang kéné ta?” Wong-wong pada nampik Gusti Yésus.

⁴ Mulané Gusti Yésus ngomong marang wong-wong: “Nabi kuwi nang endi-endi diajèni, kejaba nang panggonané déwé. Seduluré déwé waé ora ngajèni.”

⁵ Mulané Dèkné ora bisa nindakké mujijat-mujijat nang kono. Namung wong lara siji-loro ditumpangi tangan karo Gusti Yésus, terus pada mari. ⁶ Gusti Yésus déwé ya nggumun, wong-wong kok ora gelem pretyaya.

Gusti Yésus ngongkon murid rolas budal

Gusti Yésus terus budal nang désa-désa nang kiwa-tengené kuta Nasarèt kono, mulangi wong-wong bab pituturé Gusti Allah. ⁷ Dèkné uga manggil murid sing rolas dikongkon budal loro-loro nggelar kabar kabungahan lan dikèki pangwasa nundungi demit. ⁸ Nanging dipenging nggawa apa-apa, kejaba tekené. Pangan ora, duwit ya ora. ⁹ Kenèng nganggo tèklèk, nanging ora éntuk nggawa salin dobel. ¹⁰ Gusti Yésus terus ngomong: “Nèk kowé merdayoh nang omahé sakwijiné wong, nginepa nang kono waé nganti kowé lunga menèh. ¹¹ Nèk nang sakwijiné panggonan wongé ora gelem nampa lan ora gelem ngrungokké kowé, lungaa waé sangka kono. Nanging lemahé diketokké sangka sikilmu, supaya pada ngerti nèk pada nampik kowé.”

¹² Murid rolas mau terus pada budal mituturi wong-wong, kongkon pada ninggal urip ala lan manut marang Gusti Allah. ¹³ Demit pirang-pirang pada ditundungi lan okèh wong lara pada ditambani nganggo usapan lenga.

Yohanes Pembaptis dipatèni

¹⁴ Gusti Yésus selot suwi selot kesuwur lan nang endi-endi wong-wong pada krungu bab Dèkné, uga ratu Hérodès. Enèng sing ngomong: “Yésus iki ya Yohanes Pembaptis sing urip menèh, mulané Dèkné bisa nindakké mujijat.”

¹⁵ Liyané ngomong: “Yésus iki mesti nabi Elia sing urip menèh.”

Enèng liyané menèh sing ngomong: “Yésus kuwi nabi tunggalé liya-liyané ing jaman mbiyèn.”

¹⁶ Kadung ratu Hérodès krungu, dèkné ngomong: “Yésus iki Yohanes sing wis tak ketok guluné, nanging urip menèh.”

¹⁷ Awit mauné Yohanes wis dilebokké nang setrapan karo ratu Hérodès, nuruti jalukané Hérodias. Jalaran Yohanes ajek ngomongi ratuné nèk klakuané kebatyut. Hérodès ngepèk Hérodias, bojoné Filipus, kakangé déwé. ¹⁸ Yohanes ngomong: “Kowé ora kenèng ngepèk ipému déwé nèk bojoné ijik urip!”

¹⁹ Mulané Hérodias ngintyim-intyim Yohanes arep dipatèni, nanging durung bisa, awit ijik dialang-alangi karo ratu Hérodès. ²⁰ Hérodès déwé wedi karo Yohanes, awit ngerti nèk Yohanes kuwi wong bener lan wong sutyi, mulané dèkné ya dijaga. Hérodès seneng ngrungokké Yohanes, senajan tembungé marakké dèkné wedi lan bingung.

²¹ Nanging ing sakwijiné dina Hérodias nemu kelunggaran kanggo matèni Yohanes, yakuwi, dongé ratu Hérodès tutup taun lan nganakké pésta gedé; wong gedé-gedé, uga para penggedéné militèr lan para penggedéné distrik Galiléa pada teka kabèh. ²² Kadung anaké Hérodias molai njogèt, ratuné lan dayoh-dayohé terus pada seneng tenan karo botyah wédok kuwi. Mulané ratu Hérodès terus ngomong marang botyahé: “Kowé kepéngin apa Wuk, sak njalukmu tak kèki. ²³ Tenan, aku janji marang kowé, senajana kowé njaluk separoné negaraku, bakal tak kèkké!”

²⁴ Botyahé terus lunga takon ibuné: “Bu, aku énaké njaluk apa ya?”

Ibuné semaur: “Kana kowé njaluk endasé Yohanes Pembaptis!”

²⁵ Botyahé terus balik menèh nang nggoné ratuné ngomong: “Aku njaluk endasé Yohanes Pembaptis nang piring!”

²⁶ Ratu Hérodès sedi banget krungu penjalukan kuwi. Nanging dèkné ora bisa apa-apa, awit wis kadung janji. Karomenèh dayohé pada mèlu nyeksèni janjiné. ²⁷ Mulané dèkné terus ngongkon sing tukang jaga kono ngetok guluné Yohanes lan kongkon nggawakké mbronon. Wongé terus budal lan nang setrapan kono dèkné ngetok guluné Yohanes.

²⁸ Endasé terus digawa nang piring dikèkké botyahé. Botyahé terus masrahké endasé marang ibuné. ²⁹ Murid-muridé Yohanes krungu nèk dèkné wis ninggal, mulané terus pada njikuk layoné dikubur.

Rangsuman pangan sing nggumunké

³⁰ Para rasul wis pada balik menèh nang nggoné Gusti Yésus. Nang kono pada nyritakké bab sembarang sing ditindakké lan diwulangké. ³¹ Gusti Yésus terus ngomong: “Hayuk pada nggolèk panggonan sing sepi kanggo lèrèn sedilut.” Awit wong okèh pada teka-lunga sampèk Gusti Yésus lan murid-muridé ora kober mangan. ³² Mulané terus ninggal wong-wong lunga karo prauné nggolèk panggonan sepi.

³³ Nanging wong okèh weruh lungané lan nitèni parané Gusti Yésus. Sangka kuta-kuta wong-wong pada budal mlaku ndisiki. ³⁴ Kadung Gusti Yésus medun sangka prauné, Dèkné weruh wong okèh wis nang kono. Dèkné terus melas banget, awit wong-wong kuwi kaya wedus sing ora ènèng sing ngengon. Mulané Gusti Yésus terus mulangi wong-wong bab warna-warna prekara. ³⁵ Dongé wis soré murid-muridé ngomong marang Gusti Yésus: “Saiki wis soré lan nang panggonan kéné ora ènèng apa-apa. ³⁶ Mbok wong-wong dikongkon lunga bèn pada nggolèk mangan déwé-déwé nang désa-désa.”

³⁷ Nanging Gusti Yésus semaur: “Kowé sing kudu ngekèki mangan wong-wong.”

Murid-muridé ngomong: “Lah kuwi pirang duwit waé?”

³⁸ Gusti Yésus terus takon: “Kana didelok ènèng roti pira!”

Kadung wis niliki terus ngomong: “Ènèng roti lima lan iwak loro!”

³⁹ Gusti Yésus terus ngongkon murid-muridé nata wong-wong, bèn pada njagong nang suketan, sakkrompol-sakkrompol. ⁴⁰ Wong-wong terus pada njagong; ènèng krompolan sing wongé satus, ènèng sing sèket. ⁴¹ Gusti Yésus terus njikuk roti lima lan iwak loro mau. Dèkné nyawang nduwur karo ndonga. Sakwisé kuwi rotiné terus dityuwil-tyuwil lan dikèkké marang murid-muridé kongkon ngedum marang wong-wong. Iwak loro mau uga dityuwil-tyuwil terus diedum-edumké. ⁴² Wong kabèh pada mangan sampèk warek. ⁴³ Turahané roti lan iwak sing ora kepangan dilumpukké ènèng rolas ténggok. ⁴⁴ Sing mangan ènèng wong limang èwu, kuwi namung wong lanangé.

Gusti Yésus mlaku nang mér

⁴⁵ Sakwisé iku Gusti Yésus terus ngongkon murid-muridé numpak prauné ndisik nang désa Bètsaida, nang abrahan. Wong-wong liyané terus disuwun kongkon mulih. ⁴⁶ Kadung

wis pisah karo murid-muridé, Gusti Yésus terus munggah gunung arep ndonga. ⁴⁷ Dongé surup prauné wis nang tengah-tengah, nanging Gusti Yésus ijik nang daratan déwé. ⁴⁸ Gusti Yésus weruh nèk murid-muridé kangèlan tenan sing ndayung, awit tatapan angin. Kira-kira jam telu tekané jam nenem ésuks Gusti Yésus terus nusul, mlaku nang mér. Kétoké Dèkné mlaku terus, kaya arep ngliwati prauné. ⁴⁹ Kadung murid-muridé weruh Gusti Yésus mlaku nang banyu terus pada njerit. Ndarani weruh mokmedi. ⁵⁰ Kabèh weruh Dèkné terus pada wedi.

Mulané Gusti Yésus ngomong: “Aja pada kagèt! Iki Aku! Wis aja pada wedi menèh!” ⁵¹ Gusti Yésus terus mèlu numpak prauné lan anginé terus mandek. ⁵² Murid-muridé durung pada nitèni kwasané Gusti Yésus, senajana weruh Dèkné ngekèki mangan wong limang èwu.

Wong lara pada mari menèh

⁵³ Gusti Yésus lan murid-muridé terus ngabrah mér tekan bawah Genésarèt. Nang kono terus medun sangka prauné. ⁵⁴ Wong-wong pada nitèni nèk kuwi Gusti Yésus. ⁵⁵ Sakwat liya-liyané sak désa terus diomongi kabèh. Sing lara terus digotongi sak lèmèké. ⁵⁶ Endi waé sing ditekani Gusti Yésus, kebonan, désa apa kuta, wong-wong mesti pada teka nggawa sing lara, terus diglétakké nang lataré pasar. Wong-wong pada nyuwun marang Gusti Yésus nglilani sing lara ndemèk saliné Dèkné, senajan namung gombyoké. Sing ndemèk terus pada mari.

7

Bab pernatan gawéané manungsa

¹ Ing sakwijiné dina ènèng wong Farisi lan guru Kitab sak krompol sangka Yérusalèm teka nang nggoné Gusti Yésus. ² Wong-wong iki weruh nèk murid-muridé Gusti Yésus ènèng sing mangan tanpa wisuh tangané ndisik.

³ Para Farisi lan sasaté wong Ju kabèh lumrahé wisuh ndisik nèk arep mangan, manut pernatané mbah-mbahané mbiyèn. ⁴ Kaya nèk tekan pasar mbarang, mesti wisuh ndisik sakdurungé mangan apa-apa. Lan ijik ènèng pernatan pirang-pirang menèh sing kudu dilakoni, kaya ngumbah mangkok, tyangkir lan kendil.

⁵ Mulané para Farisi lan guru-guru Kitab mau pada maido Gusti Yésus ngéné: “Kenèng apa kok murid-muridmu ora pada nurut pernatan tinggalané mbah-mbahané awaké déwé? Kok pada mangan tanpa wisuh ndisik?”

6 Gusti Yésus semaur: “Kowé kuwi namung kétok apik njabané. Pantyèn tyotyok banget sing diomong karo nabi Yésaya mbiyèn bab kowé kuwi, sing uniné ngéné:

‘Tembungé Gusti Allah: Bangsa iki enggoné memuji Aku namung karo lambéné, nanging atiné adoh sangka Aku!’

7 ‘Enggoné nyembah marang Aku ora ènèng gunané, awit pada mulangi wong-wong kongkon nglakoni pernatan-pernatan gawéané manungsa.’

8 “Kowé namung nurut pernatané manungsa, wèté Gusti Allah malah pada mbok singkirké.

9 “Pantyèn pinter nggonmu pada nyingkiri wèté Gusti Allah, supaya bisa neruské karepmu déwé. 10 Nabi Moses lak wis tau ngomong ngéné ta: ‘Ngajènana marang wong tuwamu. Sapa ngolok-olok bapa-biyungé kudu dipatèni.’ 11-12 Nanging kowé malah pada mulangi ngéné: Urunan sing arep mbok kèkké marang wong tuwamu kenèng dikèkké marang Gusti Allah. Dadiné kowé ora usah ngekèki marang wong tuwamu menèh. 13 Dadiné wèté Gusti Allah mbok singkirké, kowé malah pada nganggokké pernatanmu déwé. Lan ijik ènèng liya-liyané menèh bab kaya ngono kuwi sing mbok lakoni!”

Barang sing marakké ala

14-15 Gusti Yésus terus nyeluk wong-wong kabèh dipituri ngéné: “Tembungku iki dirungokké, supaya kabèh bisa dunung sing apik. Barang sing mlebu nang wetengé manungsa kuwi ora bisa marakké ala, nanging barang sing metu sangka pikirané, iku sing marakké manungsa nglakoni ala. (16 Mulané, dirungokké sing apik, kowé sing nduwé kuping.”)

17 Wong-wong terus ditinggal, Dèkné terus mlebu omah. Nang njero omah kono murid-muridé takon marang Gusti Yésus bab sing diwulangké mau, awit ora pada dunung. 18-19 Gusti Yésus semaur: “Mosok kowé mbarang ora dunung. Apa kowé ora ngerti nèk barang sing dipangan kuwi ora mlebu atiné, nanging mlebu wetengé manungsa terus metu menèh. Mulané panganan kuwi ora bisa marakké manungsa ala.” (Nang kéné Dèkné ndunungké nèk panganan apa waé kenèng dipangan.)

20 Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Sing marakké manungsa nglakoni ala kuwi barang sing metu sangka atiné, yakuwi pikirané. 21-22 Kayadéné laku bédang, nyenyolong, mematèni, ngrusui bojoné liyané, murka, srakah, sak werané penggawé ala, memèrèn, memisuh, sombong lan sembrana.” 23 Kuwi kabèh metuné sangka pikirané manungsa. Kuwi sing marakké manungsa ala.

Pengandelé wong wédok

sangka Siro-Fenisia

²⁴ Sangka panggonan kono Gusti Yésus terus lunga nang bawah Sidon lan Tirus. Nang kono Dèkné terus mlebu nang sakwijiné omah, supaya ora ènèng wong ngerti nèk Dèkné teka. Nanging wong-wong meksa ngerti. ²⁵⁻²⁶ Ora let suwi terus ènèng wong wédok teka. Wongé krungu bab Gusti Yésus. Wong iki nduwé anak wédok sing keblon demit. Wongé niba nang ngarepé Gusti Yésus lan nyuwun supaya ngetokké demit sing ngwasani anaké. Nanging wong wédok iki dudu wong Ju, dèkné wong lairan Fenisia nang negara Siro. ²⁷ Mulané Gusti Yésus ngomong ngéné: “Ah, mbok bèn anak-anaké déwé pada warek ndisik. Ora lumrah nèk pangané anak-anak dikèkké asu!”

²⁸ Nanging wong wédoké semaur: “Bener Gusti, nanging asuné lak éntuk rèbèlané anak-anak ta?”

²⁹ Gusti Yésus terus ngomong: “Wis, kana mulih. Anakmu wis mari. Sangka tembungmu kuwi Aku ngerti nèk kowé pretyaya marang Aku!”

³⁰ Wongé terus mulih. Tekan omah nemu anaké ngglétak anteng nang ambèn. Demité wis lunga.

Gusti nambani wong budek-bisu

³¹ Gusti Yésus lunga sangka bawah Tirus budal nang bawah mér Galiléa. Nanging mlakuné ngliwati kuta Sidon lan bawah Dékapolis. ³² Nang Galiléa kono ènèng wong sing budek lan bisu digawa nang nggoné Dèkné. Wong-wong nyuwun marang Gusti Yésus supaya numpangi tangan marang wong lara iki. ³³ Wong budek-bisu iki terus didèwèkké karo Gusti Yésus, adoh karo wong-wong liyané. Kupingé wongé kabèh loro terus didulek. Sakwisé ngono Gusti Yésus terus idu lan ndemèk ilaté wongé. ³⁴ Dèkné terus nyawang nduwur karo ngetyulké ambekan, terus ngomong marang wongé: “Efata!” Tegesé: “Mengaa!”

³⁵ Kupingé wongé terus bisa krungu lan ilaté malih lemes, terus bisa omong-omongan kaya sak lumrahé. ³⁶ Gusti Yésus menging wong-wong ngabar-ngabarké lelakon mau, nanging wong-wong malah pada ndadi sing ngomong-omongi liya-liyané. ³⁷ Kabèh pada nggumun banget lan ngomong: “Wah, jan nyata tenan. Dèkné bisa sembarang. Sing budek bisa krungu lan sing bisu bisa ngomong.”

8

Rangsuman sing nggumunké

¹ Ora let suwi wong-wong pada ngumpul menèh ngrungokké piwulangé Gusti Yésus. Nanging nang kono ora ènèng panganan apa-apa. Mulané Gusti Yésus terus nyeluk murid-muridé ngomong: ² “Aku melas marang wong-wong! Wis telung dina suwéné wong-wong pada mèlu Aku lan saiki sing dipangan wis entèk. ³ Mengko nèk sakdurungé mangan wis tak kongkon mulih, menawa bisa ambruk nang dalan. Lah katik ènèng sing omahé adoh pisan.”

⁴ Murid-muridé terus semaur: “Lah awaké déwé sing arep ngekèki mangan wong semono okèhé gèk kepriyé? Nang panggonan kéné ora ènèng panganan apa-apa!”

⁵ Gusti Yésus takon: “Kowé nduwé roti pira?”

Muridé semaur: “Enèng pitu!”

⁶ Wong-wong terus dikongkon njagong kabèh. Gusti Yésus terus njikuk roti pitu mau. Sakwisé didongakké terus dityuwil-tyuwil dikèkké murid-muridé kongkon ngedum marang wong-wong. Wong-wong terus pada diedumi. ⁷ Enèng sing nduwé iwak mbarang. Iwaké terus didongakké terus kongkon ngedum uga. ⁸ Wong kabèh mangan sampèk warek. Turahané dilumpukké ènèng pitung ténggok. ⁹ Sing mèlu mangan kira-kira ènèng wong patang èwu. ¹⁰ Gusti Yésus lan murid-muridé terus numpak prau budal nang bawah Dalmanutah.

Wong Farisi kepéngin weruh tanda

¹¹ Enèng wong Farisi pada marani Gusti Yésus terus bantah-bantahan karo Dèkné. Wong Farisi mau arep ngenèng Gusti Yésus lan pada njaluk tandané nèk Gusti Allah sing ngekèki pangwasa marang Dèkné. ¹² Gusti Yésus terus sambat ing ati lan ngomong: “Kenèng apa wong-wong iki kok pada kepéngin weruh tanda? Ora, ora bakal tak kèki tanda!”

¹³ Wong-wong mau terus ditinggal. Dèkné terus ngabrah karo prauné.

Gusti Yésus nyenèni murid-muridé

¹⁴ Nang prauné namung ènèng roti siji, awit murid-muridé lali nggawa liyané. ¹⁵ Kadung prauné wis mlaku, Gusti Yésus mulangi murid-muridé ngomong: “Kowé kudu sing ati-ati tenan karo raginé wong Farisi lan raginé Hérodès.” (Gusti Yésus sakjané ngomong: “Sing ati-ati karo piwulangé para Farisi lan piwulangé Hérodès.”)

¹⁶ Murid-muridé ora dunung apa tegesé sing diomong karo Gusti Yésus, mulané pada takon marang sakpada-pada: “Gusti kuwi sakjané ngomongké bab apa ya? Mestiné waé ya sangking awaké déwé ora sangu roti, mulané Gusti ngomong ngono!”

17 Gusti Yésus ngerti sing dirembuk murid-muridé. Dèkné terus ngomong: “Kowé kok pada ramé ngomongké bab roti. Mosok kowé durung pada nitèni lan durung dunung? Kowé kok angèl banget! 18 Mosok kowé nduwé mripat, nanging ora bisa weruh. Lan kupingmu kuwi kanggo ngapa kok ora pada krungu? Apa ora ènèng sing kélingan? 19 Dongé Aku nyuwil-nyuwil roti lima kanggo ngekèki mangan wong limang èwu kaé, pirang ténggok sing turah? Wis lali?”

Muridé pada semaur: “Rolas ténggok!”

20 “Lan liyané dina menèh, dongé Aku ngekèki mangan wong patang èwu karo roti pitu, pirang ténggok sing turah?”

Muridé semaur: “Pitung ténggok!”

21 Gusti Yésus terus ngomong: “Lah kowé kok durung dunung nèk kekurangan roti kuwi ora kenèng ndadèkké bingung lan répot. Mulané, sing tak omong mau prekara liyané.”

Wong lamur bisa weruh menèh

22 Saiki pada tekan désa Bètsaida. Nang kono ènèng wong lamur digawa nang nggoné Gusti Yésus. Sing nggawa pada nyuwun marang Dèkné ndemèk wong sing lamur. 23 Gusti Yésus terus nyekel tangané wongé sing lamur terus digawa metu nang njabané désa. Nang kono mripaté terus diidoni. Wongé ditumpangi tangan lan ditakoni: “Kowé weruh apa?”

24 Wongé terus ndengongok lan semaur: “Aku weruh wong-wong, nanging kétoké kaya wit-witan mlaku.”

25 Mripaté terus didemèk sepisan menèh. Saiki terus mari lan wongé bisa weruh mat. 26 Wongé terus dikongkon mulih lan dipenging balik menèh nang désané.

Pengakoné rasul Pétrus

27 Gusti Yésus lan murid-muridé budal nang désa-désa nang sak kiwa-tengené kuta Sésaréa Filipi. Dongé pada mlaku Dèkné takon marang murid-muridé: “Wong-wong ngarani Aku iki sapa?” 28 Muridé pada semaur: “Wah, wis werna-werna! Enèng sing ngomong nèk Kowé kuwi Yohanes Pembaptis. Liyané ngarani Kowé kuwi nabi Elia. Enèng menèh sing ngomong nèk Kowé kuwi sakwijiné nabi jaman mbiyèn sing saiki teka menèh.”

29 Gusti Yésus terus takon: “Lah kowé kepriyé? Aku iki sapa?”

Rasul Pétrus semaur: “Kowé kuwi Kristus!”

30 Sakwisé krungu kuwi Gusti Yésus menging murid-muridé ngabar-ngabarké nèk Dèkné kuwi Kristus.

Gusti Yésus ngomongké bab sangsara lan patiné

31 Gusti Yésus terus molai ndunung-ndunungké marang murid-muridé nèk Dèkné kuwi Anaké Manungsa sing bakal

nglakoni sangsara okèh. Dèkné bakal disepèlèkké karo para pinituwa, para pengarepé imam lan guru-guru Kitab. Dèkné bakal dipatèni, nanging bakal tangi menèh ing telung dinané. ³² Gusti Yésus sing ngomongké bab kuwi ya blaka waé. Krungu kuwi mau rasul Pétrus terus ngomong marang Gusti Yésus, nanging tanpa liyané krungu: “Gusti, mbok aja ngomong kaya ngono!” ³³ Nanging Gusti Yésus malah minger ndelokké murid-murid liyané terus nyenèni rasul Pétrus: “Lungaa sangka ngarepku Sétan, awit kowé ora manut kekarepané Gusti Allah, nanging manut pikirané manungsa.”

Murid sing sejati

³⁴ Gusti Yésus terus nyeluk wong-wong sing nang kono lan murid-muridé mbarang diomongi ngéné: “Sapa sing kepéngin dadi muridku kudu saguh ninggal kekarepané déwé, manggul pentèngané lan mèlu Aku. ³⁵ Awit sapa sing éman uripé, yakuwi sing bakal kélangan. Nanging sapa sing nglabuhé Aku lan kabar kabungahan tekan pati, wong kuwi nyawané bakal slamet slawas-lawasé. ³⁶ Lan menèh, senajana sembarang sing mbok golèki lan mbok senengi bisa keturutan kabèh, apa gunané, nèk kowé kélangan nyawamu? ³⁷ Apa ing donya kéné sing kenèng dadi ijolé nyawamu? Lak ora ènèng ta? ³⁸ Mulané, sapa sing isin ngakoni Aku lan piwulangku ing jaman sing kebek ala iki, mbésuk nèk Anaké Manungsa teka, bareng karo mulékat-mulékat sing sutyi nganggo kamulyané Bapaké, Dèkné ya ora bakal ngaku nèk kenal wong kuwi.”

9

¹ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Mbok dititèni ta! Nang tengahé wong-wong sing nang kéné iki ènèng sing bakal ora mati, sakdurungé weruh Kratoné Gusti Allah teka nganggo pangwasa.”

Gusti Yésus karo nabi Moses

lan nabi Elia

² Nem dina sakwisé kuwi Gusti Yésus ngejèk rasul Pétrus, Yohanes lan Yakobus munggah nang gunung duwur. Kejaba wong papat iki ora ènèng wong liyané menèh. Nang kono Gusti Yésus terus malih. Murid-muridé pada weruh kabèh. ³ Saliné Gusti Yésus malih putih sumeblak, jan puti tenan. ⁴ Rasul Pétrus, Yohanes lan Yakobus terus weruh nabi Moses lan nabi Elia omong-omongan karo Gusti Yésus. ⁵ Rasul Pétrus terus ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, kok ndilalah temen awaké déwé nang kéné. Apiké awaké déwé nggawé gubuk telu waé, siji kanggo Kowé, siji kanggo nabi Moses lan

siji menèh kanggo nabi Elia.”⁶ Rasul Pétrus ngomong ngono kuwi, awit ora ngerti kudu ngomong apa, sangking kagèté.

⁷ Terus ènèng méga teka, ayang-ayangé nutupi wong-wong. Sangka méga mau terus ènèng swara ngomong: “Iki Anakku sing tak trésnani. Dèkné kudu mbok gugu.”⁸ Kadung para rasul nolèh kiwa-tengen wis ora weruh sapa-sapa menèh, namung Gusti Yésus déwé.

Pitakonon bab tekané nabi Elia

⁹ Dongé pada mlaku medun gunung, Gusti Yésus ngomong marang murid-muridé: “Sembarang sing kowé weruh mau aja diomongké sapa-sapa ndisik. Mbésuk nèk Anaké Manungsa wis tangi sangka pati kowé kenèng ngomongké.”

¹⁰ Pantyèn murid telu kuwi ya ora ngomong karo sapa-sapa, nanging bab “tangi sangka pati” sing dirembuk karo Gusti Yésus kuwi wong telu mau ora pada dunung. Pada kepéngin ngerti apa tegesé. ¹¹ Mulané terus takon marang Gusti Yésus: “Lah kenèng apa guru-guru Kitab kok ngomong nèk nabi Elia kudu teka ndisik?”

¹² Gusti Yésus semaur: “Pantyèn, guru-guru Kitab kuwi bener. Nabi Elia kudu teka ngélingké wong-wong menèh bab dalané Gusti Allah. Nanging bab Anaké Manungsa ketulis nèk Dèkné bakal nglakoni sangsara okèh lan bakal disepèlèkké. ¹³ Mulané Aku ngomong nèk ènèng nabi kaya nabi Elia wis teka, kaya sing ketulis nang Kitab. Nanging dèkné digawé sak gelemé, tyotyok karo sing wis ketulis nang Kitab Sutyi.”

Gusti Yésus nambani botyah

sing keleton demit

¹⁴ Dongé Gusti Yésus karo murid telu mau wis balik menèh, terus pada weruh murid-murid liyané ijik èngkèl-èngkèlan karo guru-guru Kitab, sampèk dirubung wong okèh. ¹⁵ Kadung weruh Gusti Yésus terus sakwat pada bungah kabèh, terus marani lan mbagèkké Dèkné. ¹⁶ Gusti Yésus terus takon marang murid-muridé: “Apa sing mbok rembuk karo guru-guru kuwi?”

¹⁷ Terus ènèng wong sing semaur: “Gusti, aku arep nggawa anakku nang nggonmu. Botyah iki keleton demit malih bisu. ¹⁸ Nèk kumat botyah iki niba-niba nang lemah. Tyangkemé metu umpluké lan botyahé terus kerot-kerot untu lan awaké terus kaku. Mulané aku njaluk tulung marang murid-muridmu kuwi kongkon ngetokké demité, nanging ora bisa.”

¹⁹ Gusti Yésus terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok ora nduwé pengandel? Sepira menèh suwéné Aku ijik kudu nang tengahmu lan sepira menèh suwéné Aku ijik kongkon

nyabari kowé? Digawa mbréné botyahé!”²⁰ Botyahé terus digawa nang nggoné Gusti Yésus.

Kadung demité weruh Gusti Yésus, botyahé terus metyityil-metyityil niba nang lemah terus nggulung-nggulung tyangkémé metu umpluké.²¹ Gusti Yésus terus takon marang bapaké: “Botyah iki wiwit kapan lara?”

²² Bapaké semaur: “Wis wiwit tyilik! Lan wis ping okèh demité njongkrokké botyahé nang geni apa nang mbanyu bèn mati. Mulané aku nyuwun, nèk Kowé bisa, mbok melas, aku ditulungi!”

²³ Gusti Yésus ngomong: “Nèk Aku bisa? Sembarang bisa nèk kowé pretyaya!”

²⁴ Bapaké botyahé terus ngomong: “Aku pretyaya, Gusti! Nanging pengandelku kurang. Aku mbok diréwangi pretyaya!”

²⁵ Gusti Yésus weruh nèk wong-wong sing ngrubung mau tambah okèh, mulané demité terus ditundung. Gusti Yésus ngomong: “Demit sing marakké botyah iki budek lan bisu, metua lan aja pisan-pisan balik menèh!”

²⁶ Demité terus metu karo njerit-njerit lan botyahé ngetyetyeng-ngetyetyeng terus niba kaya wong mati. Wong-wong mikiré botyahé mati tenan.²⁷ Gusti Yésus terus nyekel tangané botyahé ditangèkké. Botyahé terus ngadek.

²⁸ Kadung Gusti Yésus wis mlebu nang omah murid-muridé terus takon: “Gusti, kenèng apa awaké déwé kok ora bisa ngetokké demité?”

²⁹ Gusti Yésus semaur: “Demit kaya ngono kuwi lungané namung karo pandonga!”

Gusti Yésus ngomong kaping pindoné nèk Dèkné bakal di-patèni

³⁰ Gusti Yésus lan murid-muridé lunga sangka panggonan kono terus pada mlaku terus ngliwati Galiléa. Gusti Yésus ora gelem nèk wong-wong sampèk ngerti nèk Dèkné liwat kono, awit Dèkné ijik mulangi murid-muridé.³¹ Gusti Yésus ngomong ngéné: “Anaké Manungsa bakal dielungké marang wong-wong sing bakal matèni Dèkné. Nanging ing telung dinané Dèkné bakal tangi menèh sangka pati.”

³² Murid-muridé sakjané ora dunung sing diomong karo Gusti Yésus, nanging ora ènèng sing wani takon apa-apa.

Piwulang bab sapa sing gedé déwé

³³ Gusti Yésus lan murid-muridé teka nang kuta Kapèrnakum. Kadung wis nang omah Gusti Yésus takon: “Nang dalan mau kowé pada ngomongké apa ta?”³⁴ Murid-muridé ora ènèng sing wani semaur apa-apa, awit nang

dalan mau pada èngkèl-èngkèlan ngomongké bab sapa sing gedé déwé. ³⁵ Gusti Yésus terus njagong, murid rolas mau dityeluk kabèh terus diwulangi ngéné: “Wong sing kepéngin diajèni lan dianggep gedé kuwi wong sing gelem ngalah lan gelem ngladèni liyané!” ³⁶ Gusti Yésus terus nyekel botyah tyilik didèkèk nang tengahé murid-muridé. Dèkné ngrangkul botyahé karo ngomong: ³⁷ “Wong sing nampani botyah kaya ngéné iki ing jenengku, wong kuwi nampani Aku. Lan menèh, wong sing nampani Aku kuwi ora namung nampani Aku déwé, ora, nanging uga nampani sing ngongkon Aku.”

Bab kantya lan mungsuh

³⁸ Rasul Yohanes ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, awaké déwé weruh ènèng wong ngetokké demit nganggo jenengmu. Nanging wong iku dudu tunggalé awaké déwé, mulané awaké déwé ya menging wongé.”

³⁹ Nanging Gusti Yésus semaur: “Aja, wongé aja mbok penging. Awit ora ènèng wong sing saiki nganggokké jenengku kanggo nindakké mujijat terus sésuké wongé ngèlèk-èlèkké Aku. ⁴⁰ Awit sapa sing ora nglawan awaké déwé mesti ya ngrujuki awaké déwé. ⁴¹ Tenan, ngandela ta! Sapa sing ngekèki ngombé marang kowé jalaran wongé ngerti nèk kowé kuwi muridé Kristus, wong kuwi mesti bakal éntuk upahé sangka Gusti Allah.”

Bab marakké liyané nglakoni ala

⁴² Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Sapa sing marakké wong sing enom ing pengandel ninggal dalanku, wong kuwi luwung dibanduli watu giligan waé guluné, terus dityemplungké nang segara. ⁴³ Nèk tanganmu marakké kowé nglakoni ala, diketok waé. Luwung kowé mlebu urip langgeng karo tangan siji, tenimbang tanganmu genep loro, nanging kowé mlebu nang neraka, nang geni sing ora bisa mati. (⁴⁴ Nang neraka uléré ora mati lan geniné murup terus.) ⁴⁵ Nèk sikilmu marakké kowé mlaku nang dalan ala, diketok waé. Luwung kowé mlebu urip langgeng karo sikil siji, tenimbang sikilé genep loro, nanging dibuwang nang neraka. (⁴⁶ Nang neraka uléré ora mati lan geniné murup terus.) ⁴⁷ Nèk mripatmu marakké kowé nglakoni ala, dityepol waé. Luwung mlebu Kratoné Gusti Allah karo mripat siji, tenimbang mripatmu genep loro, nanging dityemplungké nang neraka. ⁴⁸ Nang neraka kuwi kowé bakal ngalami sangsara gedé slawasé.

⁴⁹ “Saben wong kudu dijajal pengandelé supaya ora luntur. Kuwi kenèng dipadakké karo nèk nguyahi kaé, supaya awèt.

50 “Uyah kuwi kanggo gawé tenan. Nanging nèk uyahé ilang asiné, ora ènèng apa-apa menèh sing kenèng dienggo ngasinké?”

“Mulané, kowé kuwi kudu kaya wong sing wis diuyahi. Pada urip bebarengan sing rukun.”

10

Bab pegatan

1 Gusti Yésus lunga sangka panggonan kono terus budal nang Yudéa, terus ngabrah laut Yordan. Wong pirang-pirang pada nglumpuk ngrubung Dèkné, mulané kaya lumrahé, wong-wong terus diwulangi bab Gusti Allah.

2 Terus ènèng wong Farisi pada teka arep ngenèng Gusti Yésus nganggo pitakonan. Wong Farisi mau takon ngéné: “Apa wong lanang éntuk megat bojoné?”

3 Gusti Yésus semaur: “Lah wèté nabi Moses mulangi kepriyé?”

4 “Éntuk, janji wong lanangé gelem nulis layang pegat terus dikèkké sing wédok.”

5 Gusti Yésus terus ngomong: “Nabi Moses nggawé pernatan ngono kuwi jalaran sangka wangkoté atimu. 6 Nanging kawit mbiyèné Gusti Allah nggawé wong lanang lan wong wédok. 7 Mulané wong lanang kuwi bakal ninggal bapa-biyungé lan dadi siji karo bojoné. 8 Ora wong loro menèh, nanging wong loro kuwi wis dadi siji. 9 Dadiné, apa sing wis digatukké karo Gusti Allah, manungsa ora kenèng misah.”

10 Dongé wis nang omah menèh, murid-muridé terus takon marang Gusti Yésus bab pegatan mau. 11 Gusti Yésus mulangi ngéné: “Nèk wong lanang megat sing wédok terus ngepèk wong wédok liyané, wong lanang kuwi laku bédang. 12 Uga nèk wong wédok megat sing lanang terus ngepèk wong lanang liyané, wong wédok kuwi ya pada waé laku bédang.”

Gusti Yésus mberkahi botyah-botyah

13 Wong-wong pada nggawa anaké nang nggoné Gusti Yésus supaya didongakké lan diberkahi. Nanging murid-muridé pada nyenèni wong-wong kuwi dipenging ngrusui Gusti Yésus. 14 Kadung Gusti Yésus weruh, dèkné terus jèngkèl. Mulané Dèkné nyenèni murid-muridé ngéné: “Mbok bèn! Botyah-botyah aja dialang-alangi. Bèn pada mbréné nang nggonku. Awit Kratoné Gusti Allah namung kanggo wong sing atiné kaya botyah-botyah iki. 15 Pantyèn tenan, sapa sing ora nampa Kratoné Gusti Allah kaya botyah-botyah iki ora bakal bisa ngleboni kraton iki.” 16 Botyah-botyah terus dirangkuli, terus ditumpangangi tangan lan diberkahi siji-siji.

Wong enom sing sugih

17 Dongé Gusti Yésus arep budal menèh terus ènèng wong mblayu marani Dèkné. Wongé sujut nang ngarepé Gusti Yésus terus takon: “Guru, pantyèn Kowé betyik tenan. Bisané éntuk urip langgeng aku kudu nglakoni apa?”

18 Gusti Yésus semaur: “Kowé kok ngarani Aku betyik? Gusti Allah déwé sing betyik, ora ènèng liyané! 19 Kowé wis ngerti wèt-wèté ta? Aja matèni wong, aja ngrusui bojoné liyané, aja nyolong, aja goroh, aja ngapusi wong lan ngajènana marang bapa-biyungmu.”

20 Wongé semaur: “Guru, kawit tyilik aku wis nurut wèt-wèt kabèh kuwi.”

21 Gusti Yésus nyawang wongé terus krasa trésna marang dèkné, mulané terus ngomong: “Barang siji sing durung mbok lakoni: kana mulih, apa nduwému diedol kabèh. Sepira payuné dikèkké marang wong sing ora nduwé supaya kowé bisa nduwé banda nang swarga. Nèk kuwi wis mbok lakoni kowé terus mbrénéa mèlu Aku!” 22 Wongé krungu Gusti Yésus ngomong ngono kuwi terus amleng. Dèkné lunga karo sedi, awit dèkné sugih tenan.

23 Gusti Yésus terus nyawang murid-muridé ngomong: “Pantyèn angèl tenan kanggo wong sugih mlebu Kratoné Gusti Allah.”

24 Murid-muridé kagèt krungu tembung kuwi. Mulané Gusti Yésus terus ngomong: “Anak-anak, pantyèn angèl banget mlebu Kratoné Gusti Allah. 25 Luwih gampang unta mlebu bolongan dom, tenimbang wong sugih mlebu Kratoné Gusti Allah.”

26 Murid-muridé saiki ora dunung blas, mulané takon: “Gusti, lah sapa sing bisa slamet?”

27 Gusti Yésus ndelokké murid-muridé terus semaur: “Pantyèn, angèl banget kanggo manungsa, nanging ora angèl kanggo Gusti Allah. Kanggo Gusti Allah sembarang bisa klakon.”

Upahé wong sing nurut Gusti Yésus

28 Rasul Pétrus terus ngomong: “Gusti, awaké déwé wis ninggal sembarang terus mèlu Kowé!”

29 Gusti Yésus semaur: “Dirungokké sing apik omongku iki. Sapa sing ninggal omah lan keboné, ninggal wong tuwa, sedulur lan anaké jalaran nglabuhi Aku lan nglabuhi kabar kabungahané Gusti Allah, wong kuwi saiki mesti nampa sembarang ngungkul-ungkuli mauné. 30 Bakal nampa ping satus, ya omah, sedulur, wong tuwa, anak lan kebon, senajana karo ngalami kasangsaran. Lan ing tembé bakal nampa urip langgeng. 31 Nanging okèh sing nang ngarep bakalé kèri, malah sing teka kèri bakalé nang ngarep.”

Gusti Yésus mlambang menèh nèk dèkné bakal sangsara

³² Saiki Gusti Yésus karo murid-muridé pada mlaku budal nang Yérusalèm. Gusti Yésus mlaku nang ngarep déwé. Murid-muridé durung mari kagèté lan wong-wong liyané sing mèlu uga pada wedi. Murid rolas mau terus dityeluk didèwèkké karo Gusti Yésus terus diomongi bab sing bakal dialami karo Dèkné. ³³ Gusti Yésus ngomong ngéné: “Dititèni déwé! Saiki awaké déwé arep nang Yérusalèm. Nang kono para pengarepé imam lan para guru Kitab bakal nyekel Anaké Manungsa. Bakal pada nyalahké Dèkné lan masrahké Dèkné marang bangsa liya sing ora kenal marang Gusti Allah kongkon matèni. ³⁴ Wong-wong kuwi bakal pada moyoki, ngidoni lan metyuti Dèkné lan entèk-entèké bakal pada matèni Dèkné. Nanging ing telung dinané Dèkné bakal tangi sangka pati.”

Bab ngladèni

³⁵ Rasul Yakobus lan Yohanes, kabèh loro anaké Sébédéus, terus maju lan ngomong marang Gusti Yésus: “Guru, awaké déwé nduwé pitakonan.” ³⁶ “Arep takon apa?” Gusti Yésus semaur.

³⁷ “Gusti, nèk Kowé wis dadi ratu, awaké déwé kepéngin mèlu njagong kaya ratu nang sebelahmu, siji nang tengen lan siji nang kiwa.”

³⁸ Gusti Yésus ngomong: “Kowé ora ngerti apa sing mbok jaluk! Apa kowé gelem nglakoni kasangsaran sing bakal tak alami?”

³⁹ “Gelem Gusti!”

Gusti Yésus terus ngomong: “Pantyané, kasangsaran sing bakal tak alami kowé uga bakal mèlu ngalami. ⁴⁰ Nanging bab njagong nang tengen apa kiwaku aku ora nduwèni kwasa ngarani. Iku wis dityawiské karo Gusti Allah kanggo sing dipilih karo Dèkné déwé.”

⁴¹ Krungu kuwi murid sing sepuluh terus jèngkèl karo rasul Yakobus lan Yohanes. ⁴² Mulané kabèh terus dityeluk karo Gusti Yésus, diomongi ngéné: “Kowé ngerti déwé tyarané wong sing ora pretyaya marang Gusti Allah. Para penggedé sing kudu nata bangsané malah pada ngwasani lan ngerèh. ⁴³⁻⁴⁴ Nanging kowé ora kenèng kaya ngono. Sapa sing kepéngin dadi pengarep kudu ngladèni liyané lan sapa sing kepéngin dianggep gedé déwé kudu dadi peladènè liya-liyané. ⁴⁵ Awit Anaké Manungsa tekané ya ora njaluk diladèni, nanging supaya ngladèni lan masrahké uripé kanggo nebus uripé wong okèh.”

Wong lamur bisa weruh menèh

⁴⁶ Gusti Yésus lan murid-muridé teka nang kuta Yériko. Kadung bareng karo wong pirang-pirang lunga menèh

sangka Yérikó, ènèng wong lamur ngemis nang pinggir dalan. Wong iki jenengé Bartiméus, anaké Timéus. ⁴⁷ Bartiméus krungu nèk sing liwat nang dalan kono kuwi Gusti Yésus sangka kuta Nasarèt, mulané dèkné terus tyeluk-tyeluk: “Yésus, Turunané ratu Daved, mbok melas marang aku.”

⁴⁸ Wong-wong terus nyenèni Bartiméus kongkon meneng. Nanging wongé malah tambah seru sing tyeluk-tyeluk: “Turunané Daved, mbok melas marang aku!”

⁴⁹ Gusti Yésus terus mandek lan ngomong: “Wong kuwi dikongkon mbréné!”

Wong lamur mau terus dityeluk karo wong-wong: “Wis aja wedi, ndang ngadeka. Gusti nyeluk kowé.”

⁵⁰ Bartiméus terus mbuwang saliné njaba sing nyrimpet-nyrimpeti terus gelis-gelis marani Gusti Yésus.

⁵¹ Gusti Yésus terus takon: “Aku mbok kongkon ngapa?”

“Aku kepéngin weruh, Gusti!”

⁵² Gusti Yésus semaur: “Ya wis, kana! Pengandelmumu sing nylametké kowé.”

Sakwat Bartiméus bisa weruh terus mèlu Gusti Yésus.

11

Gusti Yésus mlebu nang Yérusalèm

¹ Wong-wong saiki wis tyedek karo Yérusalèm, wis tekan désa Bètfaqué lan désa Bétani, tyedek karo gunung Oléf. Gusti Yésus terus ngongkon murid loro ngomong: ² “Kana mlebu nang désa sing nang ngarep kaé. Nang kono kowé mengko bakal nemu kimar enom sing dikentyang. Kimar kuwi durung tau ditumpaki wong. Diutyuli terus digawa mbréné. ³ Nèk ènèng wong takon apa-apa, ngomong: ‘Gusti sing ngongkon lan Gusti sing mbutuhké lan bakal ndang dibalèkké menèh.’ ”

⁴ Murid loro mau terus budal lan pada nemu kimar enom sing dikentyang nang lawang nang pinggir dalan. ⁵ Wong-wong sing ngadek nang kono terus takon: “Lah kok mbok utyuli kimaré, bèn ngapa?”

⁶ Murid loro mau ngomong nèk Gusti sing mbutuhké lan bakal dibalèkké menèh. Wong-wong terus ora ngomong apa-apa. ⁷ Kimaré terus digawa nang nggoné Gusti Yésus terus gezeré dilèmèki klambiné. Gusti Yésus terus numpak kimaré. ⁸ Wong-wong terus pada nggelar klambiné nang dalan lan liyané pada nggawa godongan-godongan sangka kebon terus disebar nang dalan. ⁹ Wong-wong sing mlaku nang ngarepé lan mburiné Gusti Yésus terus pada surak-surak ngomong: “Hosana! Nampaa berkah sing teka ing

jenengé Gusti! ¹⁰ Langgenga kratoné ratu Daved, leluhuré awaké déwé. Hosana kanggo Gusti Allah nang swarga.”

Gusti Yésus misuh wit anjir

¹¹ Tekan Yérusalèm Gusti Yésus terus mlebu nang Gréja Gedé, nyawang sembarang-mbarang nang kono. Dèkné terus budal karo murid rolas nang désa Bétani, awit wis rada surup. ¹² Esuké, dongé lunga sangka Bétani, Gusti Yésus krasa ngelih. ¹³ Sangka kadohan Dèkné weruh wit anjir sing gembel godongé terus diparani arep ditiliki ènèng wohé apa ora. Kadung tekan wité Gusti Yésus ora nemu apa-apa blas. Namung ènèng godongé, awit durung ungsomé woh. ¹⁴ Murid-muridé terus krungu Gusti Yésus ngomong marang wité: “Wiwit saiki tekan slawasé ora bakal ènèng wong sing mangan wohmu menèh!”

Omahé Gusti Allah aja digawé pasar

¹⁵ Gusti Yésus lan murid-muridé wis tekan Yérusalèm. Nang kono Dèkné arep mlebu nang Gréja Gedé. Nanging nang lataré kono okèh wong sing dodolan lan liyané sing pada tuku. Mulané wong-wong iki terus disenèni lan dikongkon lunga kabèh karo Gusti Yésus. Méja-méjané sing tukang ngijoli duwit lan dingklik-dingkliké sing tukang adol manuk dara diglémpang-glémpangké kabèh. ¹⁶ Wong-wong sing pada teka nggawa dagangané diendek, ora éntuk liwat lataré gréja menèh. ¹⁷ Gusti Yésus ngomong: “Nang Kitab lak wis ketulis ta! Gusti Allah déwé ngomong ngéné: ‘Omahku iki papan pandonga kanggo kabèh bangsa.’ Nanging kéné saiki mbok dadèkké delikané maling.”

¹⁸ Para pengarepé imam lan guru Kitab krungu sing diomong karo Gusti Yésus terus pada wedi, awit wong-wong liyané kabèh seneng ngrungokké piwulangé Gusti Yésus. Mulané para imam lan guru Kitab mau pada mikir lan nggolèk akal arep matèni Gusti Yésus.

¹⁹ Kadung wis surup Gusti Yésus lan murid-muridé terus lunga sangka Yérusalèm.

Bab pengandel

²⁰ Esuké, dongé liwat menèh, terus pada weruh nèk wité malih garing kabèh sak oyot-oyoté. ²¹ Rasul Pétrus kélingan nèk Gusti Yésus misuh wité, mulané terus ngomong: “Gusti, delokké iku, wité sing mbok pisuh wingi malih garing.”

²² Gusti Yésus terus semaur: “Pada ngandela marang Gusti Allah. ²³ Tenan, ngandela ta! Nèk kowé mréntah gunung iki ngomong: ‘Mumbula lan nibaa nang segara,’ mesti ya bakal klakon tenan, anggeré kowé blas ora mangu-mangu, nanging pretyaya nèk apa sing mbok omong bakal klakon

tenan. ²⁴ Mulané Aku ngomong: apa sing mbok jaluk ing pandonga, ngandela nèk kowé wis nampa kuwi, tenan, mesti bakal keturutan. ²⁵ Lan menèh, nèk kowé ndonga, sapa waé sing nduwé salah karo kowé dingapura. Dadiné Gusti Allah nang swarga ya bakal ngapura salahmu. (²⁶ Nanging nèk kowé ora gelem ngapura liyané, Gusti Allah nang swarga ya ora bakal ngapura kowé.”)

Pitakonan bab pangwasané

Gusti Yésus

²⁷ Gusti Yésus lan murid-muridé pada teka nang Yérusalèm menèh. Dongé Dèkné ijik mlaku-mlaku nang lataré Gréja Gedé terus para pengarepé imam, para guru Kitab lan para penuntuné wong Ju marani Dèkné. ²⁸ Wong-wong iki takon marang Gusti Yésus: “Sapa sing ngekèki pangwasa marang Kowé kok wani nindakké kaya ngono?”

²⁹ Gusti Yésus semaur: “Alon ndisik, sakdurungé Aku semaur, Aku nduwèni pitakonan ndisik marang kowé. Nèk kowé bisa nyauri Aku, kowé ya bakal tak omongi sapa sing ngekèki pangwasa marang Aku! ³⁰ Sapa sing ngekèki pangwasa Yohanes kanggo mbaptis? Gusti Allah apa manungsa?”

³¹ Wong-wong terus pada guneman kepriyé enggoné arep semaur. Awit nèk ngomong: “Gusti Allah,” wong-wong pada wedi nèk Gusti Yésus takon: “Lah kenèng apa dèkné kok ora mbok gugu?” ³² Nèk pada semaur: “Manungsa,” lah kepriyé, mengko wong-wong pada nesu, awit kabèh pretyaya nèk Yohanes kuwi nabi sangka Gusti Allah. ³³ Mulané terus pada ngomong: “Embuh ya, awaké déwé ora ngerti!”

Gusti Yésus semaur: “Kowé ya ora bakal tak omongi sapa sing ngekèki pangwasa marang Aku!”

12

Piwulang bab wong-wong

sing nyéwa kebon

¹ Gusti Yésus terus mulangi wong-wong mau nganggo tembung gambar ngéné: “Enèng sakwijiné wong nduwé kebon ditanduri dreif. Keboné dipageri mubeng terus wongé ngawé luwangan kanggo meres dreifé. Uga digawèkké omah-omahan sing rada duwur kanggo njaga keboné. Keboné terus diséwakké marang wong-wong liyané. Wongé déwé lunga nang negara liya. ² Kadung wis wayah panèn sing nduwé kebon ngongkon slafé nang nggoné wong-wong sing nyéwa keboné, njaluk bagèané. ³ Nanging slaf sing dikongkon mau malah dityekel karo sing nyéwa kebon terus digebuki.

Sakwisé kuwi slafé terus dikongkon lunga nganggur, ora nggawa apa-apa.

⁴ “Sing nduwé kebon terus ngongkon slaf liyané, nanging sing iki uga dipentungi sirahé lan dielok-elokké sak gelemé. ⁵ Liyané menèh dikongkon, iki malah dipatèni. Kabèh sing dikongkoni menèh nèk ora dipatèni ya dipentungi. ⁶ Sing nduwé kebon saiki namung nduwé wong siji sing kenèng dikongkon, yakuwi anaké déwé, sing ditrésnani. Wongé terus ngongkon anaké ngomong ngéné: ‘Menawa waé wong-wong wedi marang kowé, awit kowé anakku déwé!’ ⁷ Nanging wong-wong sing nyéwa keboné malah ngomong marang sakpada-pada: ‘Iki anaké sing nduwé kebon. Hayuk dipatèni waé, dadiné keboné wèké awaké déwé.’ ⁸ Anaké mau terus dityekel; kadung wis dipatèni terus diuntyalké nang njabané kebon.

⁹ “Dipikir déwé jajal. Sing nduwé kebon kudu ngapa saiki? Dèkné mesti bakal budal déwé. Sing nyéwa keboné mesti bakal dipatèni kabèh lan keboné mesti bakal diséwakké wong liya-liyané? ¹⁰ Apa kowé ora tau matya nang Kitab, ayat sing uniné ngéné:

‘Watu sing dibuwang
karo sing tukang nggawé omah,
malah watu kuwi
sing dadi watu wiwitan.

¹¹ Iki penggawéné Gusti Allah,
sing nggumunké banget.’ ”

¹² Para penuntuné wong Ju pada rumangsa disemoni karo Gusti Yésus lan wis kudu nyekel Dèkné, nanging pada wedi karo wong okèh liyané. Mulané Gusti Yésus terus diejarké waé, terus pada lunga.

Bab sing wèké ratuné lan sing wèké Gusti Allah

¹³ Wong-wong terus ènèng sing ngongkon wong Farisi siji-loro lan wong sangka golongané ratu Hérodès nang nggoné Gusti Yésus, supaya ngenèng Dèkné nganggo pitakonan-pitakonan. ¹⁴ Kadung wis tekan nggoné Gusti Yésus wong-wong mau ngomong: “Guru, awaké déwé ngerti nèk piwulangmu kuwi bener tenan. Karomenèh Kowé ora wedi sapa-sapa. Kowé nèk mulangi bab dalané Gusti Allah bener lan ènèng wujuté, awit Kowé ora perduli karo sapa-sapa. Mulané awaké déwé kepéngin takon marang Kowé. Nèk miturut agamané awaké déwé kepriyé? Kudu mbayar belasting marang ratuné apa ora?”

¹⁵ Nanging Gusti Yésus wis ngerti nèk wong-wong sing takon kuwi namung étok-étok. Mulané Dèkné ngomong: “Kenèng

apa kowé kok kepéngin ngenèng Aku? Jajal nggawa duwit rètyèh siji mbréné tak deloké.”

¹⁶ Terus ènèng sing nggawa duwit rètyèh siji. Gusti Yésus terus takon marang wong-wong mau: “Didelok ta! Nang duwit iki ènèng gambaré sapa lan jenengé sapa?”

Wong-wong semaur: “Gambaré lan jenengé ratuné Rum!”

¹⁷ Gusti Yésus terus ngomong: “Lah ya wis ta! Apa sing kudu mbok kèkké marang ratuné ya kèkké marang ratuné lan apa sing kudu mbok kèkké marang Gusti Allah ya kèkké marang Gusti Allah.”

Wong-wong nggumun krungu saurané Gusti Yésus.

Bab tangi sangka pati

¹⁸ Enèng wong Saduki siji-loro mara nang nggoné Gusti Yésus. Wong Saduki kuwi ora ngandel nèk wong mati bakal tangi menèh. Wong-wong iki takon marang Gusti Yésus: ¹⁹ “Guru, nabi Moses wis nggawèkké pernatan kanggo awaké déwé ngéné: ‘Nèk ènèng wong lanang mati ninggal randa tanpa anak, seduluré wong lanang sing mati kuwi kudu ngepèk randa mau dadi bojoné lan nggawèkké turunan kanggo seduluré sing mati.’

²⁰ “Lah saiki ènèng sedulur lanang-lanang pitu. Sing mbarep ngepèk bojo, nanging kadung mati ora ninggal anak. ²¹ Sing nomer loro terus ngepèk randané dadi bojoné, nanging sing iki uga mati tanpa nduwé anak. Karo sing nomer telu ya pada waé ngono. ²² Entèk-entèké sedulur pitu mau kabèh mati, tanpa ninggal turunan siji-sijia. Mbok randané ya terus mati pisan. ²³ Saiki awaké déwé arep takon: lah mbésuk nèk wantyiné wong mati pada tangi menèh, wong wédok mau bakal dadi bojoné sing endi? Awaké déwé takon, awit wong wédok iki wis dadi bojoné sedulur kabèh pitu mau?”

²⁴ Gusti Yésus semaur: “Kowé kuwi jan klèru banget. Kowé ora dunung isiné Kitab lan kowé blas ora ngerti kwané Gusti Allah. ²⁵ Awit mbésuk nèk wong-wong tangi sangka pati uripé bakalé kaya mulékat swarga, ora ènèng tyarané bebojoan. ²⁶ Lan bab tangi menèh sangka pati, apa kowé ora matya nang kitabé nabi Moses bab grumbulan eri sing murup? Nang kono Gusti Allah lak ngomong ta marang nabi Moses: ‘Aku iki Gusti Allahé Abraham, Gusti Allahé Isak lan Gusti Allahé Yakub.’ ²⁷ Tegesé Bapa Abraham, Isak lan Yakub kuwi saiki ngabekti marang Gusti Allah. Lah wong sing ngabekti marang Gusti Allah kuwi lak wong urip ta, mosok wong mati? Dadiné Bapa Abraham, Isak lan Yakub kuwi saiki urip menèh. Nèk kowé ora pretyaya kuwi, kowé jan klèru tenan!”

Wèt sing gedé déwé

²⁸ Ènèng guru Kitab krungu enggoné wong-wong pada bantah-bantahan lan wong iki nitèni nèk Gusti Yésus sing nyauri wong-wong ya bener tenan. Guru Kitab iki mara nang nggoné Gusti Yésus takon ngéné: “Wèt sing endi sing penting déwé?”

²⁹ Gusti Yésus semaur: “Wèt sing penting déwé ya iki: ‘Rungokké bangsa Israèl, Gusti Allahé awaké déwé kuwi siji. ³⁰ Trésnaa marang Gusti Allah sak atimu lan nyawaragamu, kapinteranmu lan kekuwatanmu dikanggokna kanggo ngladèni Gusti Allah.’ ³¹ Wèt liyané sing penting ya iki: ‘Trésnaa marang tunggal manungsa kaya enggonmu nrésnani awakmu déwé.’ Ora ènèng wèt liyané sing gedéné ngungkuli wèt loro iki.”

³² Guru Kitab mau semaur: “Kowé bener, Guru. Pantyèn Gusti Allah mung siji, ora ènèng liyané. ³³ Pantyèn awaké déwé kudu nrésnani Gusti Allah sak atiné, ing lair lan batin lan karo sakkèhé kekuwatané. Uga kudu trésna marang liyané kaya enggoné nrésnani awaké déwé. Iku pantyèn luwih apik tenimbang mbelèh kéwan lan pawèh liya-liyané marang Gusti Allah.”

³⁴ Gusti Yésus weruh nèk guru Kitab iki sing semaur nggenah lan bener, mulané Dèkné terus ngomong marang wongé: “Kowé wis tyedek karo Kratoné Gusti Allah.”

Sakwisé kuwi terus ora ènèng sing wani takon apa-apa menèh.

Pitakonan bab Kristus

³⁵ Gusti Yésus dongé mulangi nang Gréja Gedé gentènan takon: “Lah guru-guru Kitab kok ngomong nèk Kristus namung manungsa turunané ratu Daved, dudu Gusti Allah? ³⁶ Ratu Daved déwé lak wis ngomong ngéné ta, dongé dèkné dikwasani karo Rohé Allah:

‘Gusti Allah wis ngomong ngéné marang Gustiku:
Mbrénéa njagong nang tengenku,
nganti mungsuhmu wis tak telukké kabèh.’

³⁷ Lah ratu Daved déwé ngarani Kristus kuwi Gusti. Mosok Kristus turunané ratu Daved?”

Wong okèh seneng ngrungokké piwulangé Gusti Yésus. ³⁸ Dèkné uga mulangi wong-wong ngéné: “Pada sing ati-ati karo para guru Kitab. Wong-wong kuwi namung seneng mlaku-mlaku nganggo salin kaya wong sing gedé pangkaté. Nèk nang pasar njaluk digatèkké lan diajèni karo wong liyané. ³⁹ Nèk nang sinaguk apa nang kumpulan pésta njagongé nang ngarep déwé. ⁴⁰ Pada seneng lan pinter ngrampasi omahé randa-randa terus étok-étoké ndonga suwi kanggo nutupi klakuané. Wong kaya ngono kuwi bakal éntuk setrapan sing luwih abot.”

Pawèhé mbok randa

⁴¹ Gusti Yésus terus njagong nang ngarepé wadah duwit nang Gréja Gedé kono. Dèkné ndelokké wong-wong sing pada nglebokké pawèhé. Okèh wong sugih pada nglebokké duwité. Wong-wong iki pawèhé ya ora setitik. ⁴² Terus ènèng randa mlarat nglebokké rètyèh loro sing tyilik banget ajiné. ⁴³ Gusti Yésus terus nyeluk murid-muridé diomongi ngéné: “Pada ngertia, kanggo Gusti Allah randa mlarat iku pawèh sing okèh déwé tenimbang liya-liyané. ⁴⁴ Awit wong sing sugih ngekèki sangka kasugihané, nanging randa iku ngekèki sangka kemlaratané.”

13*Gréja Gedé bakal dirusak*

¹ Dongé Gusti Yésus metu sangka Gréja Gedé terus ènèng murid sing ngomong marang Dèkné: “Guru, delokké ta, gréjané kuwi jan nggumunké tenan apiké. Delokké watu-watuné gedéné!”

² Gusti Yésus semaur: “Kowé weruh Gréja Gedé iki ta? Bakalé ora ènèng watu siji waé temumpang liyané. Kabèh bakal ambruk rata lemah.”

Bab sak wernané karusakan lan kasangsaran nang jagat

³ Gusti Yésus terus njagong nang gunung Olèf, adep-adepan karo Gréja Gedé. Nang kono rasul Pétrus, Yakobus, Yohanes lan Andréas terus mara lan takon: ⁴“Gusti, kapan sembarang-mbarang kuwi bakal klakon lan kepriyé awaké déwé bisané ngerti nèk wis tekan wantyiné? Apa tandané?”

⁵ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Pada sing ati-ati. Aja sampèk kowé diapusi lan disasarké wong. ⁶ Okèh wong bakal teka nganggo jenengku ngomong: ‘Ya aku iki Kristus!’ Okèh wong sing bakal diapusi. ⁷ Nèk kowé krungu ènèng perangan lan kabar-kabar nèk bakal ènèng perangan, aja pada kagèt. Kuwi kabèh kudu klakon, nanging iku durung entèk-entèkané. ⁸ Awit bangsa sing siji bakal nglawan bangsa liyané lan negara sing siji bakal perang nglawan negara liyané. Uga bakal ènèng lindu lan kekurangan pangan nang pirang-pirang panggonan. Nanging kuwi ijik wiwitané waé, kaya wong wédok nèk nglarani kaé nèk arep mbayi.

⁹ “Pada sing ati-ati. Awit kowé bakal disèrèt nang ngarep kruton lan bakal dipentungi nang sinaguk. Kowé bakal digawa nang ngarepé gramang lan ratu kongkon ngekèki paseksi kanggo Aku. ¹⁰ Pantyèn, kabar kabungahané Gusti Allah kudu digelarké ndisik marang saben bangsa. ¹¹ Nèk kowé dityekel lan digawa nang ngarep kruton, aja pada bingung bab sing kudu mbok omong; Roh Sutyi déwé sing

bakal ngekèki tembung ing atimu ing wantyi kuwi. Kuwi sing kudu mbok omongké. ¹² Sedulur bakal ngandakké seduluré déwé lan bapak bakal ngandakké anaké déwé supaya dipatèni. Anak-anak bakal nglawan lan ngandakké wong tuwané supaya dipatèni. ¹³ Wong kabèh bakal nyengiti kowé jalaran kowé nurut aku. Nanging sapa sing mantep terus tekan entèk-entèkané, kuwi sing bakal slamet.”

Bab kasusahan sing gedé lan kristus-kristus sing palsu

¹⁴ Gusti Yésus neruské tembungé: “Kowé bakal weruh nggegilané karusakan nang panggonan sing dudu panggonané. (Sing pada matya iki mikira sing apik supaya bisa dunung.) Wong-wong sing nang Yudéa mblayua nang gunung-gunung, supaya kowé aja sampèk dipatèni. ¹⁵ Wong-wong sing nang nduwur omah aja pada medun. Aja pada mlebu njikuk apa-apa. ¹⁶ Sing ijik nang kebon, aja mulih njikuk salin. ¹⁷ Melaské banget bakalé wayah kuwi kanggo wong sing meteng lan sing nduwé bayi. ¹⁸ Ndongaa supaya sembarang iki aja sampèk tiba wayahé adem gedé. ¹⁹ Awit bakal ènèng kasusahan gedé banget. Kawit Gusti Allah nggawé jagat iki tekané saiki durung tau ènèng kasangsaran kaya ngono gedéné lan sakwisé kuwi ya ora bakal ènèng liyané sing ngungkuli kuwi gedéné. ²⁰ Semunggoné kasusahan kuwi ora dityekakké karo Gusti Allah, mesti ya ora bakal ènèng wong siji waé sing slamet. Nanging jalaran melas marang wong-wong sing wis dipilih, Gusti Allah nyekakké wayah kasangsaran kuwi.

²¹ “Lan nèk ènèng wong ngomong: ‘Ya iki Kristus,’ apa ‘ya kaé Kristus,’ aja pada ngandel. ²² Awit okèh wong bakal teka ngomong: ‘Aku iki Kristus,’ apa ‘Aku iki kongkonané Gusti Allah,’ nanging wujuté dudu lan namung ngapusi. Wong-wong kuwi bakal nggawé tanda-tanda lan mujijat-mujijat. Tujuané namung kanggo nyasarké kowé. Semunggoné bisa ngono ya arep nyasarké wong-wong sing wis dipilih karo Gusti Allah mbarang. Nanging ora bisa. ²³ Mulané pada sing awas lan ati-ati, awit kowé wis tak omongi sakdurungé bab sembarang-mbarang kuwi.”

Tekané Anaké Manungsa

²⁴ Gusti Yésus ngomong: “Sakwisé waktu kasusahan gedé kuwi, srengéngé bakal malih peteng lan mbulané ora bakal semlorot menèh. ²⁵ Lintang-lintang bakal tiba sangka langit lan pangwasa-pangwasa nang langit bakal hoyak kabèh. ²⁶ Sakwisé kuwi kabèh Anaké Manungsa bakal ngétok nang méga. Kabèh bakal weruh gedéné kwasané sing semlorot nganggo pepadangé swarga. ²⁷ Dèkné bakal ngongkon

mulékat-mulékaté nglumpukké wong-wong sing wis dipilih, sangka wétan, kulon, lor lan kidul, sangka entèk-entèkané bumi lan entèk-entèkané langit.”

Piwulang sangka wit anjir

²⁸ Gusti Yésus nutup tembungé ngéné: “Mbok dititèni wit anjir kaé. Nèk pangé molai ijo lan memes lan metu godongé, kowé ngerti nèk wayah panas wis tyedek. ²⁹ Kaya ngono uga, nèk kowé weruh kabèh sing tak omong mau molai klakon, ngertia nèk wis tyedek banget wantyiné enggonku bakal teka. ³⁰ Pada dititèni! Kowé bakal menangi kabèh iki klakon. ³¹ Langit lan bumi iki bakal ilang, nanging tembungku bakal ènèng terus, slawas-lawasé.

³² “Nanging yakuwi, bab kapan bakalé klakon, ora ènèng wong ngerti. Mulékat-mulékat nang swarga ya ora ngerti lan Anaké Gusti Allah ya ora ngerti. Sing ngerti namung Gusti Allah Bapaké. ³³ Mulané, pada sing awas lan sing ati-ati, awit kowé ora ngerti kapan bakalé klakon. ³⁴ Kenèng tak padakké karo wong nèk arep lunga adoh kaé. Dèkné lunga lan sembarangé dipasrahké marang para peladéné. Kabèh dipréntah lan dikèki bagèan déwé-déwé. Uga sing jaga lawang dipréntah kongkon melèk aja sampèk ngantuk. ³⁵ Mulané, pada melèka lan sing awas, awit kowé ora ngerti kapan sing nduwé omah mau bakalé teka, wayah soré, tengah wengi, wayah jago kluruk, apa wayah ésum. ³⁶ Aja sampèk, nèk dèkné teka dadakan, terus nemu kowé ijik turu. ³⁷ Mulané saiki Aku ngomong marang kowé kabèh: ‘Pada melèka lan sing jaga-jaga.’ ”

14

Putusan arep matèni Gusti Yésus

¹ Rong dina menèh wis wayahé Paskah. Ing dina Paskah kuwi wong Ju pada mangan roti sing ora ènèng raginé. Para pengarepé imam lan para guru Kitab pada nggolèk akal enggoné arep nyekel lan matèni Gusti Yésus, tanpa wong-wong ngerti. ² Mulané pada ngomong: “Aja wayahé Paskah, mengko ndak marakké ramé lan gègèran.”

Gusti Yésus diusapi lenga wangi sing larang

³ Gusti Yésus saiki nang désa Bétani, merdayoh nang omahé Simon sing mauné lara lépra. Dongé Gusti Yésus ijik jagongan ènèng wong wédok teka nggawa botol isiné lenga wangi tus sing larang banget regané. Lenga wangi iki sing digawé oyot-oyoté tanduran nardus. Botolé terus dipetyah guluné lan isiné diesokké nang sirahé Gusti Yésus. ⁴ Wong-wong terus

ènèng sing rasan-rasan: “Lah apa jawané lenga wangi larang-larang kok diebrèh-ebèh ngono? ⁵ Semunggoné diedol lak payu okèh ta? Duwité lak ya kenèng dikèkké wong ora nduwé ta?” Wong-wong iki terus nyenèni wong wédoké.

⁶ Nanging Gusti Yésus ngomong: “Bèn, mbok diejarké! Kenèng apa kok mbok penging? Wong wédok iki nindakké barang sing apik banget marang Aku. ⁷ Wong mlarat slawasé ènèng waé lan sak wantyi-wantyi nèk kowé kepéngin nulungi kowé bisa. Nanging Aku iki ora slawasé tyampur kowé. ⁸ Wong wédok iki nindakké sak bisané kanggo ndudukké katrésnané marang Aku. Dèkné interé namung nglen-gani awakku karo lenga wangi, sakdurungé Aku dikubur. ⁹ Ditutèni ta, nang endi waé ing donya kéné sing bakal digelari kabar kabungahané Gusti Allah bakal krungu uga bab sing ditindakké karo wong wédok iki, kanggo pengéling-éling marang dèkné.”

Yudas Iskariot ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé

¹⁰ Sangka muridé Gusti Yésus sing rolas terus ènèng siji sing budal nang nggoné para pengarepé imam arep ngelungké Dèkné marang wong-wong kuwi, yakuwi Yudas Iskariot. ¹¹ Wong-wong kadung krungu kuwi terus pada bungah banget lan saguh ngekèki duwit. Saiki Yudas molai nggolèk kelunggaran enggoné arep ngelungké Gusti Yésus marang para pengarepé imam mau.

Tyetyawis kanggo mangan Paskah

¹² Saiki wis wayahé Riyaya Roti Tanpa Ragi. Ing dina sing ndisik déwé wong-wong lumrahé mbelèh tyempé. Ing dina iku murid-muridé takon marang Gusti Yésus: “Gusti, Kowé arep mangan Paskah nang endi? Dadiné awaké déwé bisa tata-tata!”

¹³ Gusti Yésus terus ngongkon murid loro. Dèkné ngomong: “Kana mlebu nang Yérusalèm. Nang dalan kowé bakal kepetuk wong lanang nggawa kendi isiné banyu. Kowé pada mèlua wong kuwi. ¹⁴ Nèk kowé wis tekan omahé, ngomong karo sing nduwé omah ngéné: ‘Guruné nakokké kamar sing arep dienggo mangan Paskah karo murid-muridé.’ ¹⁵ Wongé mengko terus nggawa kowé nang kamar gedé nang nduwur sing wis ditata. Kana sing arep dipangan dityawis-tyawiské nang kono.”

¹⁶ Muridé mau terus pada budal nang Yérusalèm, terus kepetuk wongé, kaya sing diomong karo Gusti Yésus mau. Nang kono terus pada nyawiské panganan Paskah.

Gusti Yésus ngomong sapa sing arep ngelungké Dèkné marang mungsuhé

17 Mbenginé kuwi Gusti Yésus teka karo murid-muridé.
 18 Dongé pada jejagongan mangan Gusti Yésus terus ngomong: “Aku ngomong, ènèng siji bakal ngelungké Aku marang mungsuhé. Siji sing mangan tyampur karo Aku iki.”

19 Murid-muridé terus kagèt lan sedi. Terus pada gentèn takon marang Gusti Yésus: “Mosok aku ta, Gusti?”

20 Gusti Yésus semaur: “Ya siji tunggalé kowé wong rolas kuwi waé, sing mèlu nyelupké rotiné nang mangkok.

21 Pantyèn, Anaké Manungsa kudu mati. Kuwi wis ketulis kawit jaman mbiyèn. Nanging tyilaka tenan wong sing ngelungké Anaké Manungsa marang mungsuhé. Wong kuwi luwung ora lair waé mauné.”

Pésta Sutyi

22 Dongé pada jejagongan mangan Gusti Yésus terus njikuk roti lan sakwisé didongakké terus dityuwil-tyuwil dikèkké marang murid-muridé. Dèkné ngomong: “Pada dipangan. Roti iki badanku.”

23 Gusti Yésus terus njikuk ombèné. Sakwisé maturkesuwun marang Gusti Allah ombèné terus dielungké marang murid-muridé. Kabèh mèlu ngombé. 24 Gusti Yésus ngomong marang murid-muridé: “Iki getihku sing mili kanggo wong okèh. Getih iki tandané nèk Gusti Allah nggawé prejanjian anyar karo kowé. 25 Tenan, Aku ngomong, Aku ora bakal ngombé anggur iki menèh tekané Aku ngombé anggur sing anyar mbésuk nang swarga.”

26 Sakwisé kuwi terus pada singi-singi maturkesuwun lan ngluhurké Gusti Allah, terus pada budal nang gunung Olèf.

Gusti Yésus ngomong nèk rasul Pétrus bakal nyélaki Dèkné

27 Gusti Yésus ngomong marang murid-muridé: “Kowé bakal pada semplak pengandemu lan bakal ninggal Aku, kaya sing wis ketulis nang kitabé nabi Sakarias, nèk Gusti Allah bakal matèni sing tukang angon lan wedusé bakal pada buyar kabèh. 28 Nanging nèk Aku wis ditangèkké sangka pati, Aku bakal budal nang Galiléa, ndisiki kowé.”

29 Rasul Pétrus semaur: “Ora Gusti, senajan liyané ninggal Kowé, aku ora bakal ninggal Kowé.”

30 Gusti Yésus terus ngomong marang rasul Pétrus: “Titènana déwé, wengi iki waé, sakdurungé jago kluruk ping pindo, kowé bakal ngengkeng sampèk ping telu nèk ora kenal Aku.”

31 Rasul Pétrus terus semaur menèh: “Ora Gusti, tenan, ora pisan-pisan aku bakal nglakoni kaya ngono. Senajan aku kudu mati bareng karo Kowé, tak lakoni, nanging aku ora bakal nyélaki Kowé.”

Murid-murid liyané uga ngomong ngono.

Gusti Yésus ndonga nang Gètsémané

³² Gusti Yésus lan murid-muridé terus budal nang panggonan sing jenengé Gètsémané. Dèkné ngomong marang murid-muridé: “Kowé ngentèni nang kéné waé. Aku arep ndonga.” ³³ Rasul Pétrus, Yakobus lan Yohanes diejèk karo Gusti Yésus. Nang kono Gusti Yésus molai krasa wedi lan susah banget. ³⁴ Dèkné ngomong: “Atiku jan sedi banget. Rasané kaya arep mati. Kowé nang kéné waé lan aja turu.”

³⁵ Gusti Yésus terus rada ngedohi murid-muridé kuwi, terus niba nang lemah lan ndonga marang Gusti Allah. Dèkné nyuwun, nèk bisa, Dèkné ora usah ngalami wantyi kasangsaran kuwi. ³⁶ Tembungé: “Duh Bapakku, Kowé bisa sembarang. Mbok kasangsaran iki disingkirké sangka Aku! Nanging senajan abot, Aku kepéngin nglakoni karepmu, ora karepku déwé.”

³⁷ Gusti Yésus terus balik menèh lan nemu muridé sing telu mau ijik turu. Dèkné terus ngomong marang rasul Pétrus: “Simon, lah kowé kok turu. Mosok ora bisa melèk sak jam?” ³⁸ Pada melèka lan pada ndedongaa supaya ora pada kalah nèk Sétan nyoba. Pantyèn, atiné karep, nanging awaké ora kuwat.”

³⁹ Gusti Yésus terus ninggal murid-muridé terus budal ndonga menèh. Sing disuwun ya tunggalé, kaya sing ndisik. ⁴⁰ Kadung balik menèh murid-muridé ijik turu, awit pada ngantuk tenan. Murid-muridé kadung tangi ora wani ngomong apa-apa.

⁴¹ Ping teluné, dongé Gusti Yésus balik menèh sangka ndedonga, Dèkné ngomong marang murid-muridé: “Ijik pada énak-énak turu waé? Wis, saiki wis tekan wantyiné enggoné Anaké Manungsa bakal dielungké marang wong ala. ⁴² Pada tangi, hayuk budal. Delokké, sing arep ngelungké Aku marang mungsuhé wis teka!”

Gusti Yésus dityekel

⁴³ Gusti Yésus durung sampèk rampung sing ngomong kuwi terus Yudas teka karo wong okèh, pada nggawa pedang lan pentung. Yudas muridé Gusti Yésus déwé, tunggalé murid sing rolas. Yudas lan wong-wong mau dikongkon karo para pengarepé imam, guru Kitab lan pengarepé wong Ju. ⁴⁴ Yudas wis nggawé tanda karo wong-wong kuwi ngomong: “Wong sing tak ambung, yakuwi wongé. Dityekel terus digawa lunga lan dijaga sing apik!”

⁴⁵ Kadung wis tekan kono Yudas terusan marani Gusti Yésus, terus ngomong: “Guru!” Sakwisé ngomong ngono dèkné terus ngambung Gusti Yésus. ⁴⁶ Gusti Yésus terus dityekel karo wong-wong. ⁴⁷ Nanging ènèng murid siji narik

pedangé lan ngantem kupingé slafé Imam Gedé sampèk tye-pol. ⁴⁸ Gusti Yésus ngomong marang wong-wong mau: “Apa Aku iki wong nakal kok kowé marani Aku nggawa pedang lan pentung. ⁴⁹ Saben dina Aku tyampur karo kowé nang Gréja Gedé nèk Aku mulangi. Lah kok ora pada nyekel Aku? Nanging pantyèn ya wis kudu klakon ngéné, kaya sing wis ketulis nang Kitab.”

⁵⁰ Murid-muridé terus pada mblayu lunga, Gusti Yésus ditinggal déwé.

⁵¹⁻⁵² Enèng botyah enom mèlu Gusti Yésus. Botyah enom iki namung nganggo salin mori. Botyah iki dityekel karo wong-wong, nanging namung kenèng saliné, botyahé mblayu ora nganggo apa-apa.

Gusti Yésus digawa

nang Kruton Agama

⁵³ Gusti Yésus terus digawa nang ngarepé Imam Gedé. Para pengarepé imam, para guru Kitab lan para pengarepé bangsa Ju terus ngumpul kabèh. ⁵⁴ Rasul Pétrus ngetutké Gusti Yésus sangka kadohan sampèk mlebu tekan lataré omahé Imam Gedé. Nang kono rasul Pétrus terus njagong nang bediyangan nggolèk anget tyampur karo wong-wong sing njaga panggonan kono. ⁵⁵ Para pengarepé imam lan wong-wong sing tukang ngrutu pada nggolèk seksi, supaya bisa nemu jalaran kanggo nyalahké lan matèni Gusti Yésus, nanging ora nemu siji-sijia. ⁵⁶ Pantyèn okèh sing dadi seksi nyalahké Gusti Yésus, nanging tembungé ora tyotyok.

⁵⁷ Enèng sing nyalahké Gusti Yésus ngéné: ⁵⁸ “Awaké déwé krungu Dèkné ngomong nèk bakal mbubrah Gréja Gedé gawéané manungsa iki lan omongé dèkné bisa ngedekké liyané sakjeroné telung dina, sing dudu gawéané manungsa. ⁵⁹ Nanging seksi iki ya pada waé ora tyotyok karo liya-liyané.”

⁶⁰ Imam Gedé terus ngadek lan maju nang tengahé wong-wong terus nakoni Gusti Yésus: “Lah kowé saiki arep ngomong apa? Tembungé wong-wong kuwi bener apa ora?”

⁶¹ Nanging Gusti Yésus meneng waé, ora semaur apa-apa. Imamé terus takon menèh: “Apa kowé kuwi Kristus? Apa kowé Anaké Gusti Allah sing Sutyi Déwé?”

⁶² Gusti Yésus semaur: “Pantyèn, ya Aku iki. Kowé bakal weruh Anaké Manungsa njagong nang tengené Gusti Allah sing Kwasa Déwé. Kowé bakal weruh Dèkné teka nang mégané langit.”

⁶³ Imam Gedé krungu Gusti Yésus ngomong ngono terus nesu lan nyuwèk saliné ngomong: “Awaké déwé wis ora

mbutuhké seksu menèh. ⁶⁴ Kowé kabèh wis krungu déwé Dèkné ngèlèk-èlèkké Gusti Allah. Kepriyé pinemumu kabèh?"

Kabèh pada nyalahké Gusti Yésus lan pada setuju nèk Dèkné kudu dipatèni.

⁶⁵ Enèng sing pada ngidoni lan nutupi rainé Gusti Yésus terus diantemi karo ngomong: "Mbedèk jajal, sapa sing ngantemi Kowé!" Sing jaga mbarang mèlu ngantemi Gusti Yésus.

Rasul Pétrus nyélaki Gusti Yésus

⁶⁶ Dongé rasul Pétrus ijik nang lataré kono, nang ngisor, terus ènèng slaf wédok teka, slafé Imam Gedé. ⁶⁷ Dèkné weruh rasul Pétrus njagong nang bediyangan terus ngematké lan ngomong: "Kowé mbarang tau mèlu Yésus, wong Nasarèt kaé."

⁶⁸ Nanging rasul Pétrus ora ngaku, malah ngèngkèl ngomong: "Kowé kuwi ngomongké apa ta? Aku ora ngerti apa sing mbok omong kuwi." Rasul Pétrus terus mlaku metu tekan lawang njaba. (Terus ènèng jago kluruk.)

⁶⁹ Nang kono slaf wédok mau weruh dèkné menèh terus ngomong karo wong liya-liyané: "Wong iki tunggalé sing mèlu Yésus." ⁷⁰ Nanging sepisan menèh rasul Pétrus ora ngaku.

Ora let suwi wong-wong sing nang kono ngomong marang rasul Pétrus: "Pantyèn tenan, kowé tunggalé muridé Yésus, awit ketara nèk kowé wong sangka Galiléa."

⁷¹ Rasul Pétrus terus sumpah: "Aku jan ora kenal blas karo wong sing mbok omongké kuwi. Nèk Aku goroh aku gelem mati."

⁷² Sakwisé rasul Pétrus ngomong ngono kuwi, terus ènèng jago kluruk ping pindoné. Rasul Pétrus sakwat kélingan nèk Gusti Yésus ngomong: "Sakdurungé jagoné kluruk ping pindo kowé bakal ngomong ping telu nèk ora kenal Aku." Rasul Pétrus terus nangis kelara-lara.

15

Gusti Yésus digawa nang ngarepé gramang Pilatus

¹ Esuké mruput para warga Kruton Agama pada ngumpul nggawé putusan; kuwi para pengarepé imam, para pengarepé bangsa Ju lan para guru Kitab. Gusti Yésus terus dibanda digawa nang nggoné gramang Pilatus. ² Pilatus takon marang Gusti Yésus: "Apa kowé ratuné bangsa Ju?"

Gusti Yésus semaur: "Pantyèn bener sing mbok omong kuwi."

³ Para pengarepé imam terus pada nyalahké Gusti Yésus bab pirang-pirang prekara. ⁴ Pilatus terus takon menèh: "Mosok Kowé ora semaur apa-apa? Delokké, wong-wong pada nyalahké Kowé. Lah Kowé ngaku apa ora?"

⁵ Nanging Gusti Yésus blas ora semaur apa-apa, marakké Pilatus nggumun tenan.

Gusti Yésus apa Barabas

⁶ Lumrahé saben taun, nèk wayahé riyaya Paskah, gramang Pilatus ngetokké wong setrapan siji. Wong-wong dililani milih déwé sapa. ⁷ Saiki nang setrapan kono ènèng wong pembruntakan sing pada disetrap. Ènèng siji sing jenengé Barabas, sing matèni wong dongé ènèng rerusuh. ⁸ Wong okèh teka nang nggoné gramang Pilatus njaluk setrapan siji dietokké. ⁹ Pilatus semaur marang wong-wong: “Semunggoné Yésus, ratuné bangsa Ju, tak etokké, kowé gelem apa ora?” ¹⁰ Pilatus takon iki, awit dèkné wis nitèni nèk para pengarepé imam kuwi ora seneng marang Gusti Yésus.

¹¹ Nanging para pengarepé imam pada ngojok-ojoki wong-wong supaya pada njaluk Barabas sing dietokké. ¹² Pilatus terus semaur menèh: “Lah aku kongkon ngapakké karo Yésus, sing mbok arani ratuné bangsa Ju!”

¹³ Wong-wong terus pada mbengok: “Dipentèng, Yésus kudu dipentèng!”

¹⁴ Pilatus takon: “Lah apa salahé Dèkné?”

Nanging wong-wong malah pada mbengok luwih banter: “Dipentèng!”

¹⁵ Supaya wong-wong pada lega, Barabas terus dietokké. Pilatus terus mréntah kongkon metyuti lan mentèng Gusti Yésus.

Gusti Yésus digawé sembrana

¹⁶ Para soldat terus nggawa Gusti Yésus mlebu nang lataré kruton terus nyeluk liya-liyané kongkon pada nglumpuk. ¹⁷ Gusti Yésus terus dienggoni salin abang lan sirahé dipasang makuta gawéan eri. ¹⁸ Sakwisé kuwi terus pada mbagèkké Dèkné ngomong: “Slamet ratuné bangsa Ju!” ¹⁹ Gusti Yésus terus dipentungi sirahé lan diidoni. Soldat-soldat mau terus sedeku, étok-étoké nyembah Dèkné. ²⁰ Kadung wis marem enggoné nggawé sembrana marang Gusti Yésus, saliné abang mau terus dityepot menèh lan saliné déwé dienggokké, terus digawa lunga arep dipentèng.

Gusti Yésus dipentèng

²¹ Ing wantyi kuwi ènèng wong mulih sangka kebon liwat kono. Wong iki jenengé Simon, bapaké Alèksander lan Rufus, mbiyèn manggoné nang kuta Siréné. Simon dipeksa kongkon manggul kayu sing arep dienggo mentèng Gusti Yésus. ²² Gusti Yésus terus digawa nang panggonan sing jenengé Golgota. Golgota kuwi tegesé: endasé wong mati. ²³ Nang kono Gusti Yésus dikèki anggur dityampur mur kongkon ngombé,

nanging Dèkné ora gelem. ²⁴ Gusti Yésus terus dipentèng lan saliné diedum nganggo lotré, dadiné ngerti bagèané déwé-déwé. ²⁵ Gusti Yésus dipentèng jam sanga ésuks. ²⁶ Kayu sing dienggo mentèng dikèki tulisan ngéné: “Ratuné bangsa Ju.” Ya tembung iki sing dienggo nyalahké Gusti Yésus. ²⁷ Bareng karo Gusti Yésus uga ènèng wong ala loro dipentèng. Siji nang sebelah tengen lan liyané nang sebelah kiwa. (²⁸ Dadiné keturutan tenan sing ketulis nang Kitab: “Dèkné didadèkké siji karo wong ala!”)

²⁹ Wong-wong sing liwat kono pada moyoki Dèkné. Pada gèdèk-gèdèk lan muni: “Rasakna saiki! Jaréné Kowé arep mbubrah Gréja Gedé lan arep mbok dekné menèh sakjeroné telung dina. ³⁰ Jajal tulungana awakmu déwé? Meduna sangka pentèngan kuwi.”

³¹ Para pengarepé imam lan para guru Kitab uga pada moyoki lan ngomong marang sakpada-pada: “Jaréné bisa nulungi wong liyané, lah awaké Dèkné déwé kok ora bisa nulungi? ³² Jaréné Dèkné Kristus, ratuné Israèl. Jajal medun sangka pentèngan kono, dadiné awaké déwé bisa weruh lan pretyaya.”

Wong-wong sing disalib bareng karo Gusti Yésus uga mèlu moyoki.

Gusti Yésus ninggal

³³ Wiwit jam rolas awan sak negara malih peteng, telung jam suwéné. ³⁴ Ing wayah jam telu Gusti Yésus mbengok banter: “Eloi, Eloi, lamah sabaktani?” Nèk tyara Jawa: “Duh Allahku, kenèng apa Aku kok mbok tinggal?”

³⁵ Wong liwat sing krungu kuwi ngomong: “Rungokké ta, Dèkné nyeluk nabi Elia.” ³⁶ Enèng siji njikuk spons dietylupké nang anggur terus disundukké putyuké kayu dawa terus dikèkké Gusti Yésus kongkon nyutyup. Wongé ngomong: “Hayuk dientèni. Awaké déwé kepéngin ngerti nabi Elia nulungi Dèkné apa ora.”

³⁷ Nanging Gusti Yésus malah mbengok banter terus ninggal.

³⁸ Kordèn tutupé kamar sing sutyi déwé nang Gréja Gedé terus suwèk dadi loro, sangka nduwur mengisor. ³⁹ Penggedéné soldat sing jaga nang ngarepé kayu pentèngan kono weruh ninggalé Gusti Yésus. Dèkné ngomong: “Wong iki pantyèn Anaké Gusti Allah tenan.”

⁴⁰ Nang kono uga ènèng wong wédok-wédok sing nyawang lelakon mau sangka kadohan. Kayadéné Maria Makdaléna, Salum lan Maria, ibuné Yakobus Tyilik lan Yoses. ⁴¹ Wong wédok-wédok iki pada mèlu lan ngladèni Gusti Yésus dongé

Dèkné ijik nang Galiléa. Nanging uga ènèng wong wédok-wédok liyané sing teka nang Yérusalèm bareng karo Gusti Yésus.

Gusti Yésus dikubur

⁴²⁻⁴³ Ing dina kuwi, dina jemuah, wong Ju pada tata-tata kanggo dina sabat. Soréné kuwi ènèng wong nang nggoné gramang Pilatus nembung layoné Gusti Yésus. Wong iki jenengé Yosèf, mbiyèné sangka kuta Arimatéa. Dèkné wargané Kraton Agama, mulané ya diajèni banget karo wong liyané. Yosèf uga ngarep-arep tekané Kratoné Gusti Allah. ⁴⁴ Pilatus déwé nggumun krungu nèk Gusti Yésus wis ninggal, mulané dèkné nyeluk penggedéné soldat sing jaga ditakoni apa ninggalé Gusti Yésus wis suwi. ⁴⁵ Sakwisé Pilatus krungu déwé sangka soldat mau nèk Gusti Yésus wis ninggal tenan, layoné terus dipasrahké marang Yosèf. ⁴⁶ Yosèf terus tuku mori. Gusti Yésus diedunké sangka kayuné, terus dibuntel mori didèkèk nang kuburané. Kuburané kuwi guwa gawéan nang gunung watu. Yosèf terus ngglundungké watu kanggo nutup lawangé guwa kuwi. ⁴⁷ Maria Makdaléna lan Maria ibuné Yoses uga weruh panggonané sing dienggo ngglétakké layoné Gusti Yésus.

16

Gusti Yésus tangi menèh

¹ Kadung dina sabat wis kliwat, Maria Makdaléna, Maria ibuné Yakobus lan Salum pada tuku lenga wangi kanggo nglengani layoné Gusti Yésus. ² Dina mingguné, ésuk mruput, wayahé srengéngé njedul, wong wédok-wédok iki terus budal nang kuburan. ³ Nang dalan pada rasan-rasan: “Mengko sapa ya sing ngréwangi ngglundungké watu tutup kuburané?” Awit watuné gedé banget. ⁴ Nanging kadung wis tekan kuburané, wong-wong weruh nèk watuné wis diglundungké. ⁵ Wong-wong terus mlebu, nanging pada kagèt, awit weruh wong enom njagong nang sebelah tengené. Saliné wongé putih.

⁶ Wongé ngomong: “Aja pada kagèt. Aku ngerti nèk kowé nggolèki Yésus, wong Nasarèt sing dipentèng. Dèkné wis ora nang kéné, awit wis tangi. Delokké déwé, mauné wongé didèlèh nang kéné ta? ⁷ Kana saiki pada balik waé. Murid-muridé diomongi lan aja lali ngomongi rasul Pétrus. Diomongi nèk Gusti Yésus wis budal ndisik nang Galiléa. Nang kana bakal pada kepetuk Dèkné, kaya sing wis diomong sakturungé Dèkné ninggal.”

⁸ Wong wédok-wédok mau terus mblayu metu karo ndredek lan bingung. Sangking wediné terus ora ngomongi liya-liyané.

Gusti Yésus ngétok marang murid-muridé

(⁹ Sakwisé Gusti Yésus tangi sangka pati ing dina minggu ésub, dèkné ndisik déwé ngétok marang Maria Makdaléna, wong wédok sing mauné diluwari sangka demit pitu. ¹⁰ Maria Makdaléna terus ngabari murid-muridé sing ijik pada sedi lan pada nangis. ¹¹ Nanging kadung diomongi nèk Gusti Yésus urip menèh lan ngétok marang dèkné, murid-muridé malah ora pada ngandel.

¹² Gusti Yésus terus ngétok marang murid loro, dongé ijik pada mlaku arep nang sakwijiné désa. Gusti Yésus ngétok nganggo rupa liya. ¹³ Murid loro mau terus balik ngomongi liya-liyané, nanging ora pada ngandel.

¹⁴ Ora let suwi Gusti Yésus terus ngétok marang murid sing sewelas, dongé ijik pada mangan. Dèkné nyenèni murid-murid mau, awit ora pada gelem ngandel marang omongané wong-wong sing wis pada weruh Dèkné, sakwisé tangi menèh sangka pati. ¹⁵ Gusti Yésus mréntah murid-muridé ngéné: “Kana pada lunga nggelarké kabar kabungahané Gusti Allah marang saben wong nang sak lumahé jagat. ¹⁶ Sapa sing pretyaya lan dibaptis bakal slamet, nanging sing ora gelem pretyaya bakal disetrap. ¹⁷ Sing pada pretyaya bakal tak kèki tanda, yakuwi, bakal bisa ngetokké demit nganggo jenengku lan bakal ngetokké basa anyar. ¹⁸ Senajan nyekel ula lan senajan ngombé ratyun ora bakal masah. Bakal numpangi tangan marang wong lara lan sing lara bakal mari.”

¹⁹ Sakwisé Gusti Yésus ngomong kuwi kabèh marang murid-muridé, Dèkné terus mumbul munggah nang swarga. Nang kana Dèkné njagong nang tengené Gusti Allah. ²⁰ Murid-muridé terus budal nggelar kabar kabungahané Gusti Allah nang endi-endi. Gusti déwé ya ngréwangi lan ngétokké kwané nganggo mujijat-mujijat. Dadiné wong-wong nitèni déwé nèk tembungé murid-muridé pantyèn pituturé Gusti Allah tenan.)

Kabar kabungahan sangka Gusti Allah miturut Lukas

Pembukakan

¹ Sedulurku Téofilus sing tak ajèni, iki layang sangka nggonku, Lukas. Pantyèn ya wis ènèng wong pirang-pirang sing nulis bab lelakon-lelakon sing kedadéan nang tengahé awaké déwé. ² Kuwi mau kabèh miturut omongané wong-wong sing pada weruh déwé kawit wiwitané, terus pada nggelarké kabar kabungahan kuwi. ³ Mulané aku déwé ya terus mikir nulis bab prekara iki kanggo kowé. Sakdurungé tak tulis, lelakon-lelakon mau kabèh tak titipriksa ndisik, terus tak tata. ⁴ Dadiné kenèng dititèni déwé nèk pitutur sing diwulangké marang sedulur Téofilus kuwi kenèng dipretyaya kabèh.

Kabar nèk Yohanes Pembaptis

arep lair

⁵ Dongé Hérodès ijik dadi ratu nang distrik Yudéa, ènèng sakwijiné imam sing jenengé Sakarias, sangka golongané imam Abia. Bojoné imam Sakarias jenengé Elisabèt. Ibu Elisabèt iki turunané imam Aron. ⁶ Wong loro iki temen enggoné nuruti kekarepané Gusti Allah, awit pada temen nglakoni angger-angger lan pernatané Gusti Allah sak kabèhé. ⁷ Imam Sakarias lan ibu Elisabèt ora nduwé anak, awit ibu Elisabèt ora bisa nduwé anak. Karomenèh wong loro iki ya wis tuwa banget.

⁸ Ing sakwijiné dina imam Sakarias nglakoni kerjanané nang Gréja Gedé kono, awit wis tiba wantyiné golongané dèkné. ⁹ Lah saiki imam Sakarias sing kudu mlebu nang Panggonan Sutyi, kudu ngobong menyan. Kuwi sing ngarani nganggo lotré. ¹⁰ Ing wantyi kuwi, dongé menyané diobong, nang njaba ènèng wong pirang-pirang pada ndedonga.

¹¹ Lah dadakan waé kok terus ènèng mulékat ngétok marang imam Sakarias. Mulékaté ngadek nang sebelah tengené altar sing dienggo ngobong menyan. ¹² Imam Sakarias weruh mulékaté terus kagèt lan wedi banget. ¹³ Nanging mulékaté ngomong: “Aja wedi, Sakarias! Pandongamu wis ketampa lan Elisabèt, bojomu, bakal mbayi anak lanang. Botyahé kudu mbok jenengké Yohanes. ¹⁴ Kowé bakal bungah banget lan wong okèh bakal bungah nèk botyah iki lair. ¹⁵ Botyah iki bakal dadi wong sing gedé ajiné kanggo Gusti Allah, mulané dèkné ora kenèng ngombé anggur apa ombèn liyané sing

marakké mendem. Wiwit sangka wetengé ibuné botyah iki bakal kebek karo Roh Sutyi. ¹⁶ Mbésuk dèkné bakal nuntun wong Israèl, supaya pada manut menèh marang Gusti Allahé. ¹⁷ Anakmu iku bakal dadi kongkongané Gusti Allah lan ing roh lan pangwasa dèkné tunggalé waé karo nabi Elia. Dèkné bakal ngrukunké bapak karo anaké lan wong sing ora manut marang Gusti Allah bakal katuntun malih manut. Dadiné dèkné bisa nyawiské umat sing pantes kanggo Gusti.”

¹⁸ Imam Sakarias terus semaur: “Kepriyé aku bisané ngerti nèk tembungé Gusti kuwi bakal klakon tenan, awit aku déwé wis tuwa, semono uga bojoku?”

¹⁹ Mulékaté terus ngomong: “Aku iki Gabrièl sing ngladèni Gusti Allah nang ngarepé. Aku dikongkon nggawa kabar kabungahan iki marang kowé. ²⁰ Apa sing tak omong iki mesti bakal klakon ing waktu sing wis ditengeri karo Gusti Allah. Nanging kowé bakal dadi bisu tekan waktu kuwi, awit kowé ora ngandel marang tembungku.”

²¹ Wong-wong sing ngentèni nang njaba pada nggumun imam Sakarias kok suwi temen nang njero Panggonan Sutyi kono. ²² Kadung metu, imam Sakarias ora bisa ngomong apa-apa, namung njajal ndunung-ndunungké nganggo tangané. Wong-wong terus ngerti nèk imam Sakarias entas dikétoki ing njero Panggonan Sutyi kono. Dèkné ya bisu terus.

²³ Sakwisé rampung enggoné nglakoni kerjanané nang Gréja Gedé ing minggu kuwi, imam Sakarias terus mulih. ²⁴ Ora let suwi ibu Elisabèt, bojoné, terus meteng. Limang sasi suwéné ibu Elisabèt ora metu sangka omahé. ²⁵ Dèkné ngomong: “Saiki Gusti Allah nulung aku tenan. Saiki Dèkné wis ngilangké isinku, aku wis ora usah isin menèh marang wong-wong.”

Kabar nèk Gusti Yésus arep lair

²⁶ Kadung ibu Elisabèt wis meteng nem sasi, Gusti Allah terus ngongkon mulékat Gabrièl teka nang kuta Nasarèt nang distrik Galiléa. ²⁷ Mulékat Gabrièl dikongkon metuki sakwi-jiné prawan sing jenengé Maria. Maria iki patyangané Yosèf, turunané ratu Daved. ²⁸ Kadung Gabrièl wis nemu Maria, dèkné ngomong ngéné: “Maria, kowé pantyèn diberkahi tenan karo Gusti, awit Dèkné miji kowé.”

²⁹ Krungu tembungé mulékat kuwi mau Maria kagèt banget, terus mikir ing ati: “Apa ta tegesé tembung kuwi?” ³⁰ Mulékaté terus ngomong: “Maria, aja wedi! Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang kowé. ³¹ Kowé bakal meteng lan nglairké anak lanang. Botyahé kudu mbok jenengké Yésus. ³² Dèkné bakal dadi wong sing pinunjul lan bakal dityeluk Anaké Sing Luhur Déwé. Gusti Allah bakal ndadèkké

Dèkné dadi ratu, nurut bapak-bapakané mbiyèn, yakuwi ratu Daved. ³³ Dèkné bakal dadi ratuné turun-turunané Bapa Yakub slawas-lawasé lan enggoné Dèkné bakal dadi ratu ora bakal ènèng lèrèné.”

³⁴ Maria terus takon marang mulékaté: “Kepriyé kuwi mau kabèh bakalé klakon, awit aku durung nduwé bojo?”

³⁵ Mulékaté semaur: “Roh Sutyi bakal nyedeki kowé lan kwanané Gusti Allah bakal nutupi kowé. Mulané anak sing lair kuwi sutyi lan bakal dityeluk Anaké Gusti Allah. ³⁶ Lan ngertia nèk uga ibu Elisabèt, sedulurmu sing wis tuwa lan sing jaréné ora bisa nduwé anak, saiki wis meteng nem sasi. ³⁷ Awit kanggo Gusti Allah ora ènèng prekara sing mokal.”

³⁸ Maria terus ngomong: “Aku iki peladèné Gusti. Sembarang kuwi mau kabèh bakal klakon karo aku kaya sing mbok omong kuwi.” Sakwisé kuwi mulékaté terus lunga.

Maria niliki ibu Elisabèt

³⁹ Ora let suwi Maria terus budal nang kuta nang gunungané bawah Yudéa. ⁴⁰ Maria njujuk nang omahé imam Sakarias, terus mlebu mbagèkké ibu Elisabèt. ⁴¹ Dongé ibu Elisabèt krungu swarané Maria, bayi sing nang wetengé terus nggronjal. Ibu Elisabèt terus dikwasani karo Roh Sutyi. ⁴² Mulané dèkné terus ngomong karo swara banter: “Maria, kowé pantyèn wong wédok sing nampa berkah sing gedé déwé ing sak tengahé wong wédok kabèh. Semono uga bayi sing nang wetengmu, kuwi bayi sing gedé déwé berkahé. ⁴³ Sapa ta aku iki, kok sampèk ditekani karo ibuné Gustiku? ⁴⁴ Awit dongé kowé mbagèkké aku, bayi sing nang wetengku nggronjal sangking bungahé. ⁴⁵ Gedé tenan berkahé Gusti Allah marang kowé, awit kowé pretyaya nèk sembarang sing diomong karo Gusti Allah marang kowé bakal klakon.”

⁴⁶ Maria terus ngomong:

“Nyawaku ngluhurké Gusti!

⁴⁷ Gusti Allah, Juru Slametku, marakké atiku bungah.

⁴⁸ Dèkné nggatèkké marang aku iki, peladèn sing tyilik déwé. Wiwit saiki kabèh wong bakal ngomong nèk aku iki wong sing gedé berkahé.

⁴⁹ Awit Gusti Allah, sing gedé déwé kwanané, wis nindakké barang sing gedé banget ing uripku. Pantyèn sutyi tenan jenengé Gusti Allah.

⁵⁰ Gusti ngétokké kawelasané marang wong sing ngajèni marang Dèkné, Gusti melasi turun-turunané.

⁵¹ Gusti Allah ngétokké pangwasané lan wong-wong sing gemunggung ing atiné dibuyarké kabèh. Rantyané diorat-arit.

- 52 Gusti Allah nglorotké para pangwasa sangka jagongané, malah sing tyilik diunggahké.
- 53 Gusti Allah ngekèki mangan marang wong sing ngelih, malah diudani karo sembarang sing betyik, nanging wong sing sugih dikongkon lunga, ora dikèki apa-apa.
- 54 Gusti Allah nulungi Israèl, peladèné, awit Dèkné arep netepi prejanjiané marang para mbah-mbahané.
- 55 Awit Gusti Allah wis janji nèk bakal mberkahi Bapa Abraham lan turun-turunané kabèh, slawas-lawasé.”
- 56 Maria terus telung sasi suwéné nang nggoné ibu Elisabèt. Sakwisé telung sasi kuwi dèkné terus mulih.

Lairé Yohanes Pembaptis

57 Kadung wis tekan wayahé, ibu Elisabèt mbayi anak lanang. 58 Tangga-teparo lan sanak-seduluré pada krungu bab gedéné kabetyikané Gusti marang ibu Elisabèt. Wong-wong iki kabèh pada mèlu bungah banget.

59 Kadung bayiné wis nduwé umur wolung dina, tangga-teparo lan sanak-seduluré mau kabèh pada teka, awit bayiné arep disunati. Karepé wong-wong botyahé arep dijenengké Sakarias, kaya bapaké. 60 Nanging ibuné ngomong: “Ora, botyah iki kudu dijenengké Yohanes!”

61 Wong-wong terus takon: “Lo, nang tengahé sanak-sedulurmu apa ènèng sing jenengé Yohanes?” 62 Wong-wong terus takon marang imam Sakarias nganggo tangané, botyahé kudu dijenengké sapa.

63 Imam Sakarias terus njaluk lèi dienggo nulis. Kadung wis éntuk dèkné terus nulis: “Jenengé Yohanes!” Wong-wong nggumun kabèh. 64 Sakwat imam Sakarias terus bisa ngomong menèh lan dèkné terus ngluhurké Gusti Allah. 65 Tangga-teparoné kabèh pada wedi lan kabar mau terus mrèmèn-mrèmèn nang bawah pegunungan nang Yudéa kabèh. 66 Wong kabèh sing krungu bab lelakon kuwi terus pada nggatèkké tenan ing atiné lan pada mikir: “Botyah iki mbésuk bakal dadi apa ya?” Awit ketara tenan nèk pangwasané Gusti Allah ana ing botyah iki.

Imam Sakarias memuji Gusti Allah

67 Imam Sakarias, bapaké bayi mau, terus dikwasani karo Roh Sutyi lan ngetokké tembung ngéné:

68 “Hayuk pada memuji marang Gusti, Gusti Allahé bangsa Israèl! Awit Dèkné wis nggatèkké marang umaté lan pada diluwari.

69 Gusti Allah ngekèki Juru Slamet sing kwasa marang awaké déwé, yakuwi turunané ratu Daved, peladèné.

- 70 Gusti Allah dèk mbiyèn wis janji liwat para nabiné sing sutyi.
- 71 Dèkné bakal ngluwari awaké déwé sangka pangwasané mungsuh-mungsuh lan wong-wong sing sengit marang awaké déwé.
- 72 Mengkono kuwi Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang mbah-mbahané awaké déwé lan netepi prejanjiané sing sutyi.
- 73 Gusti Allah wis sumpah marang Bapa Abraham, mbah-mbahané awaké déwé
- 74 lan Dèkné wis janji nèk bakal ngluwari awaké déwé sangka mungsuhé awaké déwé.
- 75 Supaya awaké déwé bisa ngabekti marang Dèkné tanpa rasa wedi, nganggo ati sing sutyi lan jujur nang ngarepé Gusti, slawasé urip.
- 76 Lah kowé anakku, kowé bakal diarani nabiné Gusti Allah sing gedé déwé kwasané. Kowé dikongkon teka ndisik, supaya nggawèkké dalan kanggo Gusti.
- 77 Kowé kudu ndunungké marang umaté, nèk bakal dislametké, awit bakal dingapura dosa-dosané.
- 78 Gusti Allah iku gedé kawelasané. Dèkné bakal teka ngluwari awaké déwé.
- 79 Kaya srengéngé mletèk ing wayah ésuk, mengkono Gusti bakal madangi kabèh wong sing ana ing pepeteng lan sing tansah krasa wedi. Gusti Allah nuntun awaké déwé marang dalan katentreman.”
- 80 Botyah mau terus mundak gedé lan tambah ing kekuwatané Roh Sutyi. Dèkné manggoné nang panggonan-panggonan sing ora kanggonan wong, nganti tekan wayahé dèkné ngétok marang bangsa Israèl.

2

Lairé Gusti Yésus

¹ Ing waktu kuwi ratu Agustus ngetokké tembung nèk kabèh wong sing manggon nang negara-negara sing ana ing pangwasané kraton Rum kudu nyatetké jenengé lan kaitung kabèh. ² Itung-itungan wong sing sepisanan kuwi dianakké dongé Kirénius dadi gramang nang bawah Siria. ³ Wong kabèh terus pada budal nyatetké jenengé nang kutané mbah-mbahané mbiyèn.

⁴ Lan jalaran Yosèf kuwi turunané ratu Daved, mulané dèkné ya terus budal sangka kuta Nasarèt nang distrik Galiléa, lunga nang kuta Bètlehèm nang distrik Yudéa. Bètlehèm kuwi kuta lairané ratu Daved. ⁵ Yosèf lunga nggawa Maria, patyangané sing meteng. ⁶ Dongé wong loro mau

teka nang kuta Bètlehèm wis wayahé Maria kudu mbayi. ⁷ Maria ya terus mbayi anak lanang sing mbarep. Bayiné terus digedong lan disèlèhké nang wadiah pakan kéwan, awit Yosèf lan Maria wis ora bisa nemu panggonan menèh nang omah inepan.

Para pangon lan para mulékat

⁸ Nang bawah kono ing wengi kuwi ènèng pangon-pangon sing ijik njaga wedusé nang kebon. ⁹ Dadakan waé terus mulékaté Gusti ngadek nang ngarepé lan pangwasané Gusti Allah madangi para pangon mau. Wong-wong pada wedi banget. ¹⁰ Nanging mulékaté terus ngomong: “Aja pada wedi, awit aku teka nggawa kabar betyik kanggo kowé, kabar sing mbungahké atiné wong kabèh. ¹¹ Ing dina iki Juru Slametmu wis lair nang kutané ratu Daved. Dèkné kuwi Kristus, Gusti. ¹² Iki tengere: kowé bakal nemu bayi digedong lan disèlèhké nang wadiah pakan kéwan!”

¹³ Terus dadakan waé ènèng mulékat pirang-pirang pada ngantyani mulékat mau lan bebarengan terus pada memuji Gusti Allah. ¹⁴ Tembungé ngéné:

“Pujia Gusti Allah sing nang nduwur lan tentrem ayem nang bumi,
awit Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang manungsa.”

¹⁵ Kadung para mulékat mau wis lunga nang swarga, para pangon terus ngomong marang sakpada-pada: “Hayuk pada budal nang kuta Bètlehèm. Gusti Allah wis ngomongi awaké déwé bab sing klakon nang kana. Hayuk pada ndelok!”

¹⁶ Para pangon mau terus gelis-gelis budal, terus nemu Maria lan Yosèf lan Bayiné sing disèlèhké nang wadiah pakan kéwan. ¹⁷ Kadung wis weruh Bayiné, para pangon terus ngabar-ngabarké bab apa sing diomong karo mulékaté bab Bayiné. ¹⁸ Kabèh wong sing krungu kabaré para pangon mau pada nggumun banget. ¹⁹ Nanging Maria nyimpen lelakon-lakon kuwi mau kabèh ing atiné lan digagas apa tegesé. ²⁰ Para pangon terus balik menèh nang kebon karo memuji lan ngluhurké Gusti Allah, awit kabèh sing dirungu lan sing diseksèni pantyèn tyotyok karo sing diomong karo mulékaté.

Gusti Yésus disunati

lan dikèki jeneng

²¹ Kadung umuré wis wolung dina, Bayiné terus disunati lan dikèki jeneng. Jenengé Yésus, awit mulékaté ngekèki jeneng kuwi marang Maria, sakdurungé dèkné meteng.

Gusti Yésus digawa nang Gréja Gedé

²² Miturut wèté nabi Moses Maria dianggep resik menèh nèk wis kliwat patang puluh dina sakwisé mbayi. Kadung

wis tekan wayahé, Maria lan Yosèf terus budal nang kuta Yérusalèm arep masrahké Bayiné marang Gusti. ²³ Awit nang Kitab ketulis ngéné: “Sabèn anak mbarep sing lanang kudu dipasrahké marang Gusti.” ²⁴ Maria lan Yosèf budal nang kuta Yérusalèm kuwi uga arep nggawa kurban miturut wèté Gusti Allah sing ketulis nang Kitab. Kurbané yakuwi: manuk dara sak jodo apa manuk dara tyilik loro.

²⁵ Ing waktu kuwi nang kuta Yérusalèm kono ènèng wong sing jenengé Siméon. Siméon iki sakwijiné wong sing nuruti kekarepané Gusti Allah lan ngabekti marang Gusti Allah. Dèkné ngarep-arep kapan Gusti Allah bakal nekakké keslametan marang bangsa Israèl. Siméon iki kebek karo Roh Sutyi. ²⁶ Roh Sutyi déwé sing ngomong marang dèkné nèk dèkné ora bakal mati sakdurungé weruh Juru Slameté manungsa, sing wis dijanji karo Gusti Allah. ²⁷ Katuntun Roh Sutyi Siméon terus mlebu nang Gréja Gedé. Maria lan Yosèf uga mlebu nang Gréja Gedé nggawa Bayiné arep dipasrahké marang Gusti Allah, miturut pernatané agama. ²⁸ Siméon terus nyekel Bayiné, terus dibopong karo memuji Gusti Allah ngomong:

²⁹ “Duh Gusti, Kowé netepi janjimu marang peladènmu. Saiki aku wis bisa ninggal karo ayem.

³⁰ Awit mripatku wis weruh Juru Slamet Kongkonanmu.

³¹ Dèkné sing mbok tyawiské kanggo nylametké kabèh bangsa, ³² kaya pepadang sing madangi dalané wong sing ora pretyaya, supaya pada mara nang nggonmu. Dadiné umatmu, bangsa Israèl, nampa pengaleman sangka liya-liya bangsa.”

³³ Yosèf lan Maria pada nggumun krungu tembungé Siméon sing ngomongké bab anaké mau. ³⁴ Siméon terus mberkahi Yosèf, Maria lan Bayiné, terus ngomong marang Maria: “Botyah iki wis dikarepké karo Gusti Allah dadi jalarané tiba lan tanginé wong okèh nang Israèl. Dèkné bakal dadi tanda sangka Gusti Allah, sing bakal dibantah karo wong okèh. ³⁵ Mengkono kuwi angen-angen sing kasimpen ing atiné wong okèh bakal kebukak. Kowé déwé Maria, bakal ngrasakké sedi, atimu rasané kaya disuwèk karo pedang sing landep kaé.”

³⁶ Nang kono uga ènèng nabi wédok sing wis tuwa banget, jenengé Hanah, anaké Fanuèl sangka turunané Aser. Nabi Hanah sakwisé kawin pitung taun suwéné terus ditinggal mati bojoné. ³⁷ Dadiné dèkné saiki randa, umuré wis wolung puluh papat taun. Nabi Hanah kuwi sasaté awan-wengi nang Gréja Gedé ngabekti marang Gusti Allah nganggo pandonga lan pasa. ³⁸ Ing waktu kuwi ya dongé nabi Hanah uga

teka nang Gréja Gedé. Dèkné terus memuji Gusti Allah lan ngomongké bab Botyah Bayi mau marang wong kabèh sing pada ngarep-arep kapan Gusti Allah enggoné ngluwaru kuta Yérusalèm.

Balik nang kuta Nasarèt

³⁹ Sakwisé rampung enggoné pada netepi pernatané Gusti Allah kabèh, Yosèf lan Maria terus pada mulih nang kuta Nasarèt nang distrik Galiléa. ⁴⁰ Botyah Bayi mau terus mundak gedé lan rosa, dadi botyah sing jembar kaweruhé lan Gusti Allah ya mberkahi Dèkné.

Gusti Yésus nang Gréja Gedé

⁴¹ Saben taun wong tuwané Gusti Yésus budal nang kuta Yérusalèm mèlu ngurmat riyaya Paskah. ⁴² Kadung Gusti Yésus wis nduwé umur rolas taun, Dèkné uga diejèk nang Yérusalèm. ⁴³ Sakwisé rampung karo riyaya Paskah Yosèf lan Maria terus pada mulih, nanging Gusti Yésus ijik kèri nang Yérusalèm. Wong tuwané malah ora ngerti ⁴⁴ Ndarani Gusti Yésus wis ndisiki mulih, bareng karo wong-wong. Kadung wis mlaku sedina muput, Yosèf lan Maria terus nggolèki Gusti Yésus nang nggoné sedulur-seduluré lan kenal-kenalané. ⁴⁵ Nanging ora bisa ketemu, mulané terus pada balik menèh nang kuta Yérusalèm. ⁴⁶ Sakwisé nggolèki telung dina suwéné, Yosèf lan Maria bisa nemu Anaké nang Gréja Gedé. Dèkné ijik njagong ing sak tengahé para guru. Gusti Yésus ngrungokké piwulangé para guru mau lan Dèkné uga ngetokké werna-werna pitakonan. ⁴⁷ Kabèh wong sing krungu tembungé Gusti Yésus pada nggumun bab kapinterané enggoné mangsuli para guru mau. ⁴⁸ Bapaké lan ibuné uga nggumun banget. Maria ngomong: “Lik, kenèng apa kowé kok nggawé bingungé bapak lan ibumu? Awaké déwé nggolèki kowé sampèk susah.”

⁴⁹ Gusti Yésus semaur ngéné: “Kenèng apa kowé kok pada nggolèki Aku? Apa kowé ora pada ngerti nèk Aku kudu nang omahé Bapakku?” ⁵⁰ Yosèf lan Maria ora dunung marang tembungé Gusti Yésus kuwi.

⁵¹ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus mèlu mulih karo wong tuwané nang kuta Nasarèt. Dèkné tansah manut marang tembungé wong tuwané. Maria mikirké prekara-prekara iki kabèh ing atiné. ⁵² Gusti Yésus terus mundak gedé lan mundak kaweruhé. Dèkné uga mundak ditrésnani karo Gusti Allah lan manungsa.

3

Yohanes Pembaptis molai nyambutgawé

¹ Ing wantyi kuwi ratu Tibérius wis nyekel pangwasa limalas taun suwéné. Sing dadi gramang nang distrik Yudéa ing waktu kuwi Pontius Pilatus. Ratu Hérodès ngwasani distrik Galiléa lan seduluré, sing jenengé Filipus, dadi ratu nang distrik Ituréa lan Trankonitis. Lisantias dadi ratuné distrik Abiléne. ² Sing dadi Imam Gedé ing waktu kuwi Anas lan Kayafas. Yohanes kuwi anaké imam Sakarias lan ing waktu kuwi, dongé dèkné ijik manggon nang wustèn, Yohanes nampa tembung sangka Gusti Allah. ³ Yohanes terus ndlajahi kiwa-tengené laut Yordan kabèh. Dèkné mulangi wong-wong ngomong ngéné: “Pada ninggala urip sing dosa lan pada njaluka dibaptis, supaya kowé bisa nampa pangapura sangka Gusti Allah!” ⁴ Lelakon iki pantyèn tyotyok karo sing ketulis nang kitabé nabi Yésaya, sing uniné ngéné:

“Rungokké! Enèng wong bengok-bengok nang wustèn ngomong ngéné:

‘Gusti pada digawèkké dalan.

Pada dilempengké dalan sing arep diambahi.

⁵ Jeglongan-jeglongan kudu dihuruki, gunung-gunung lan puntuk-puntuk kudu dirata. Dalan sing ménggak-ménggok kudu dilempengké lan sing endèk-duwur kudu dirata.

⁶ Kabèh bangsa bakal pada weruh enggoné Gusti Allah bakal nylametké manungsa.’ ”

⁷ Wong pirang-pirang terus pada teka nang nggoné Yohanes njaluk dibaptis. Yohanes ngomong ngéné marang wong-wong kuwi: “Kowé kuwi anakan ula. Sapa ta sing ngomongi kowé nèk bisa nyimpangi setrapané Gusti Allah sing bakal teka? ⁸ Kétokna nganggo klakuanmu nèk kowé wis ninggal tenan uripmu sing dosa kuwi. Aja mikir dumèh kowé anak turunané Bapa Abraham waé kuwi wis tyukup. Ngandela omongku iki: Gusti Allah nduwèni kwasa ngekèki anak-turunan marang Bapa Abraham sangka watu-watu iki. ⁹ Delokké, kampaké wis dityepakké kanggo negor wité nang poké oyoté. Saben wit sing ora ngetokké woh sing apik bakal ditegor lan dibuwang nang geni.”

¹⁰ Wong okèh mau terus pada takon marang Yohanes: “Nèk ngono, lah saiki awaké déwé kudu ngapa?”

¹¹ Yohanes semaur: “Sapa sing nduwé klambi loro, sing siji kudu dikèkké marang sing ora nduwé blas. Sapa sing nduwé pangan kudu ngekèki marang sing ora nduwé.”

¹² Wong-wong sing tukang njaluki belasting uga pada teka nang nggoné Yohanes njaluk dibaptis. Wong-wong iki pada takon marang Yohanes ngéné: “Guru, awaké déwé kudu ngapa?”

¹³ Yohanes semaur: “Aja pada njaluk belasting ngliwati sak perluné.”

¹⁴ Uga para soldat pada takon: “Lah awaké déwé iki kepriyé? Awaké déwé kudu nglakoni apa?” Yohanes sing semaur: “Aja pada meres apa ngrampas lan ngarani wong sing ora salah. Nanging sampé ora sampé pada mangana gajihamu déwé.”

¹⁵ Ing jaman kuwi wong okèh pada ngarep-arep tekané Kristusé. Mulané ya okèh wong sing pada mikir nèk Yohanes kuwi Kristusé. ¹⁶ Mulané Yohanes terus ngomong ngéné marang wong-wong kuwi: “Aku mbaptis kowé nganggo banyu, nanging bakal ènèng wong liyané teka; Dèkné bakal mbaptis kowé nganggo Roh Sutyi lan geni. Wong kuwi kwasané ngungkul-ungkuli aku. Kanggo ngutyuli sepatuné wongé waé durung pantes aku. ¹⁷ Dèkné bakal napèni pariné sing wis diiles. Gabahé bakal dilebokké nang lumbung, nanging kapahé bakal diobong nang geni sing ora bisa mati.”

¹⁸ Ya ngono kuwi lan uga nganggo tembung liya-liyané menèh Yohanes nggelarké kabar kabungahané Gusti Allah marang wong-wong. ¹⁹ Yohanes uga blaka enggoné melèkké marang Hérodès, ratuné Galiléa. Awit Hérodès mlaku karo Hérodias, bojoné seduluré Hérodès déwé. Yohanes uga ngomongké bab dosa-dosa liyané sing dilakoni karo ratu Hérodès. ²⁰ Nanging Hérodès malah ndadra enggoné nglakoni ala, malah nglebokké Yohanes nang setrapan.

Gusti Yésus dibaptis

²¹ Bareng karo wong pirang-pirang Gusti Yésus mbarang dibaptis. Dongé Dèkné ijik ndonga, langité menga. ²² Roh Sutyi terus medun nekani Gusti Yésus, kétoké kaya manuk dara. Terus sangka swarga swarané Gusti Allah ngomong ngéné: “Kowé kuwi Anakku sing tak trésnani lan sing ndadèkké legané atiku!”

Urut-urutané Gusti Yésus

²³⁻²⁴ Dongé Gusti Yésus molai nyambutgawé umuré kira-kira telung puluh taun. Miturut pikirané wong-wong Gusti Yésus kuwi anaké Yosèf. Lah Yosèf kuwi anaké Eli lan Eli anaké Matat. Matat anaké Lévi lan Lévi anaké Mèlki. Mèlki anaké Yanai lan Yanai anaké Yosèf. ²⁵ Yosèf anaké Matatias lan Matatias anaké Amos. Amos anaké Nahum lan Nahum anaké Hèslì. Hèslì anaké Nagai. ²⁶ Nagai anaké Mahat lan Mahat anaké Matatias. Matatias anaké Simèin lan Simèin anaké Yosèk. Yosèk anaké Yoda. ²⁷ Yoda anaké Yohanan lan Yohanan anaké Résa. Résa anaké Sérubabil lan Sérubabil anaké Séaltièl. Séaltièl anaké Néri. ²⁸ Néri anaké Mèlki lan Mèlki anaké Adi. Adi anaké Kosam lan Kosam anaké Elmadam. Elmadam anaké Er.

²⁹ Er anaké Yosua lan Yosua anaké Elièser. Elièser anaké Yorim lan Yorim anaké Matat. Matat anaké Lévi. ³⁰ Lévi anaké Siméon lan Siméon anaké Yudah. Yudah anaké Yosèf lan Yosèf anaké Yonam. Yonam anaké Eliakim. ³¹ Eliakim anaké Meléa lan Meléa anaké Minah. Minah anaké Matata lan Matata anaké Natan. Natan anaké Daved. ³² Daved anaké Isai lan Isai anaké Obèd. Obèd anaké Boas lan Boas anaké Salmon. Salmon anaké Nakson. ³³ Nakson anaké Aminadab lan Aminadab anaké Admin. Admin anaké Arni lan Arni anaké Hèsron. Hèsron anaké Pèrès lan Pèrès anaké Yudah. ³⁴ Yudah anaké Yakub lan Yakub anaké Isak. Isak anaké Abraham lan Abraham anaké Téràh. Téràh anaké Nakor. ³⁵ Nakor anaké Seruk lan Seruk anaké Réhu. Réhu anaké Pèlèk lan Pèlèk anaké Eber. Eber anaké Sélak. ³⁶ Sélak anaké Kenan lan Kenan anaké Arpaksad. Arpaksad anaké Sèm lan Sèm anaké Noah. Noah anaké Lamèh. ³⁷ Lamèh anaké Métusalah lan Métusalah anaké Hénok. Hénok anaké Yarèd lan Yarèd anaké Mahalalèl. Mahalalèl anaké Kenan. ³⁸ Kenan anaké Enos lan Enos anaké Sèt. Sèt anaké Adam lan Adam anaké Gusti Allah.

4

Gusti Yésus digoda karo Sétan

¹ Gusti Yésus saiki kebek karo Roh Sutyi terus lunga sangka laut Yordan. Dèkné terus digawa nang wustèn karo Roh Sutyi, patang puluh dina suwéné. ² Nang kono Gusti Yésus digoda karo Sétan. Suwéné nang wustèn kono Gusti Yésus ora mangan apa-apa. Kadung wis rampung waktuné Dèkné krasa ngelih.

³ Sétan terus ngomong: “Jaréné Kowé Anaké Gusti Allah, ya watu iki dipréntah kongkon dadi roti!”

⁴ Gusti Yésus semaur: “Nang Kitab ketulis ngéné: ‘Manungsa uripé ora namung sangka roti waé.’ ”

⁵ Sétan terus nggawa Gusti Yésus munggah nang panggonan sing duwur banget. Ing sak kedèpan Sétan terus ngétokké kraton-kraton kabèh sak jagat marang Gusti Yésus. ⁶ Sétan terus ngomong: “Sak ènèngé pangwasa lan kamulyan bakal tak kèkké marang Kowé. Kabèh kuwi wèkku lan aku bisa ngekèkké marang sapa waé sak karepku. ⁷ Mulané, nèk Kowé gelem nyembah marang aku, kabèh kuwi bakal tak kèkké marang Kowé.”

⁸ Gusti Yésus semaur: “Nang Kitab ènèng tulisan ngéné: ‘Nyembaha marang Gusti, Dèkné Allahmu. Namung Dèkné sing kudu mbok ladèni.’ ”

⁹ Sakwisé kuwi Sétan terus nggawa Gusti Yésus nang kuta Yérusalèm, didekné nang putyuké payoné Gréja Gedé. Sétan terus ngomong: “Jaréné Kowé Anaké Gusti Allah, kana anjlok medun. ¹⁰ Nang Kitab lak ketulis ta: ‘Gusti Allah bakal

ngongkon mulékaté mageri kowé.' ¹¹ Uga ènèng tulisan liyané uniné ngéné: 'Kowé bakal ditampani nganggo tangané, supaya sikilmu ora kenèng watu.' "

¹² Gusti Yésus semaur: "Nang Kitab uga ènèng tulisan sing uniné ngéné: 'Kowé aja nyoba Gusti Allahmu!'" "

¹³ Sakwisé rampung sing nggoda nganggo sak ènèngé akal, Sétan terus ninggal Gusti Yésus sak untara.

Gusti Yésus molai nyambutgawé nang bawah Galiléa

¹⁴ Ing kekuwatané Roh Sutyi Gusti Yésus terus balik menèh nang bawah Galiléa. Nang kono lan sak kiwa-tengené wong kabèh pada krungu bab Dèkné. ¹⁵ Gusti Yésus terus mulang nang sinaguk-sinaguk lan wong-wong pada ngelem Dèkné.

Kuta Nasarèt nampik Gusti Yésus

¹⁶⁻¹⁷ Gusti Yésus terus teka nang kuta Nasarèt, kuta panggonané Dèkné. Kaya sak lumrahé, ing dina sabat Gusti Yésus budal nang sinaguk. Nang kono Dèkné terus maju arep matya. Dèkné terus dielungi kitabé nabi Yésaya. Kadung dibukak terus nemu ayat sing uniné ngéné:

¹⁸ "Rohé Gusti ana ing Aku, awit Gusti wis milih Aku. Aku dikongkon nggelarké kabar kabungahan marang wong mlarat. Wong setrapan kudu tak kabari nèk bakal dietokké lan wong lamur bakal weruh. Aku kudu ngluwari sing ngalami kasangsaran.

¹⁹ Lan menèh, aku kudu ngabarké nèk saiki wis wantyiné enggoné Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang manungsa."

²⁰ Sakwisé matya, Gusti Yésus terus nutup kitabé terus dibalèkké marang peladèné Kitab. Dèkné terus njagong. Wong kabèh sing nang sinaguk kono pada nyawang Dèkné.

²¹ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: "Ing dina iki, sak barengé kowé ngrungokké sing tak watya mau, isiné ayat-ayat mau wis keturutan."

²² Wong-wong pada ngrungokké tenan marang tembungé Gusti Yésus lan pada nggumun apiké piwulangé. Mulané pada rasan-rasan: "Apa kuwi dudu anaké Yosèf kaé?" ²³ Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang wong-wong: "Kowé mesti bakal nyotyokké paribasan iki marang aku: 'Dokter, tambanana awakmu déwé! Awaké déwé krungu bab prekara-prekara sing mbok tindakké nang kuta Kapèrnakum, kuwi tindakna nang kéné, nang kuta panggonanmu déwé.' "

²⁴ Gusti Yésus terus ngomong menèh: "Ngandela ta, ora ènèng nabi sing kajèn nang panggonané déwé. ²⁵ Kowé pada ngerti nèk ing jamané nabi Elia nang negara Israèl ènèng wong randa pirang-pirang. Telung taun setengah suwéné ora

ènèng udan, sampèk nang sak negara ènèng kurang pangan gedé. ²⁶ Nanging Gusti Allah ora ngongkon nabi Elia nulungi randa nang Israèl, ora. Nanging nabi Elia malah dikongkon marani randa nang kuta Saréfát nang bawah Sidon. ²⁷ Uga ing jamané nabi Elisa, nang Israèl okèh wong sing lara lépra. Nanging ora ènèng siji waé sing ditambahi, kejaba namung Naaman, wong sangka negara Siria.”

²⁸ Sakwisé krungu tembungé Gusti Yésus kuwi mau wong sak sinaguk pada nesu kabèh. ²⁹ Wong-wong pada ngadek, Gusti Yésus terus disèrèt nang njabané kuta, terus digawa nang pinggiré gunung sing nyangga kutané kono. Jawané Gusti Yésus arep dijongkrokké medun. ³⁰ Nanging Dèkné nrobos nang tengahé wong-wong mau terus lunga sangka kono.

Wong dikwasani demit

³¹ Gusti Yésus terus medun nang kuta Kapèrnakum nang bawah Galiléa. Ing dina sabat Dèkné mulang nang sinaguk. ³² Wong-wong pada nggumun bab tyarané enggoné Gusti Yésus memulang, awit tembung-tembungé ènèng kwasané. ³³ Nang sinaguk kono ènèng wong sing dikwasani demit. ³⁴ Wongé bengok-bengok ngomong: “Yésus sangka Nasarèt, awaké déwé arep mbok kapakké? Apa Kowé arep ngrusak awaké déwé? Awaké déwé ngerti Kowé kuwi sapa! Kowé kuwi Wong Sutyi, kongkonané Gusti Allah!”

³⁵ Demité terus digentak karo Gusti Yésus: “Meneng! Metua sangka wong kuwi!” Demité terus mbanting wongé, terus wongé tiba nang tengahé wong pirang-pirang kono. Demité terus metu tanpa nggawé larané wongé.

³⁶ Wong-wong pada nggumun kabèh lan ngomong marang sakpada-pada: “Wah, jan antep banget tembungé. Dèkné nundung demit-demité nganggo pangwasa lan wujudé ya pada metu tenan.” ³⁷ Kabar bab Gusti Yésus iki terus mrèmèn-mrèmèn terus nang panggonan-panggonan sak kiwa-tengené kono.

Gusti Yésus nambani ibu-maratuwané Simon

³⁸ Gusti Yésus terus metu sangka sinaguk kono, terus merdayoh nang omahé Simon. Ibu-maratuwané Simon ing waktu iku dongé lara panas lan ènèng sing ngomongi Gusti Yésus bab kuwi. ³⁹ Gusti Yésus terus nyedeki sing lara nang sebelah sirahé, terus nundung larané. Wongé terus waras menèh lan terusan waé ngladèni dayoh-dayohé.

⁴⁰ Kadung wis surup, wong kabèh sing nduwé sedulur sing lara pada digawani nang nggoné Gusti Yésus, larané werna-werna. Wong-wong sing lara terus ditumpangi tangan siji-siji karo Gusti Yésus, terus pada mari kabèh. ⁴¹ Demit pirang-pirang pada metu pating jlerit, ngomong: “Aku ngerti nèk Kowé kuwi Anaké Gusti Allah.”

Demit-demit kuwi digentaki karo Gusti Yésus, dipenging ngomong apa-apa, awit demit-demit kuwi pada ngerti nèk Gusti Yésus kuwi Kristus.

Gusti Yésus mulangi nang sinaguk-sinaguk

⁴² Ing ésuké mruput Gusti Yésus lunga sangka omah nggolèk panggonan sing sepi. Wong-wong terus pada nggolèki Dèkné. Kadung wis ketemu terus pada nyuwun marang Dèkné supaya ora lunga. ⁴³ Nanging Gusti Yésus ngomong marang wong-wong mau: “Kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Allah iki uga kudu tak gelarké nang liya-liya panggonan, awit iku kongkonané Gusti Allah marang Aku.”

⁴⁴ Gusti Yésus ya terus mulangi nang sinaguk-sinaguk nang bawah Yudéa.

5

Murid-murid sing ndisik déwé

¹ Ing sakwijiné dina Gusti Yésus ngadek nang pinggiré mér Genésarèt. Wong pirang-pirang pada esuk-esukan, awit pada kepéngin ngrungokké pituturé Gusti Allah. ² Gusti Yésus weruh ènèng prau loro nang pinggir kono. Sing nduwé prauné wis pada medun, ijik ngresiki jalané. ³ Gusti Yésus terus munggah nang prauné Simon. Simon terus dityeluk kongkon nyurung prauné sangka daratan. Gusti Yésus terus njagong lan mulangi wong-wong sangka prauné kono.

⁴ Kadung wis rampung sing mulangi, Gusti Yésus terus ngomong marang Simon: “Simon, praumu kana digawa nang tengah lan jalamu diuntyalké kono supaya éntuk iwak okèh.”

⁵ Semaure Simon: “Guru, wis sewengi muput awaké déwé nggolèk iwak sak kuwaté, nanging ora éntuk apa-apa. Nanging jalaran Kowé sing ngongkon, jalané tak untyalké menèh.”

⁶ Kadung jalané wis diuntyalké terus éntuk iwak okèh banget, sampèk jalané arep bedah. ⁷ Mulané terus pada tyeluk-tyeluk njaluk tulung kantya-kantyané sing nang prau liyané. Kantya-kantyané terus gelis-gelis teka. Prauné kabèh loro terus diisèni iwak sampèk kebek, sampèk prauné mèh kelep. ⁸ Kadung weruh kuwi mau kabèh, Simon terus niba nang ngarepé Gusti Yésus karo ngomong: “Aja nyedeki aku Gusti, awit aku wong dosa.”

⁹ Simon ngomong ngono kuwi, awit dèkné lan kantya-kantyané pada nggumun tenan weruh iwak semono okèhé.
¹⁰ Uga Yakobus lan Yohanes, kantya-kantyané Simon, mèlu nggumun tenan. Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang Simon: “Aja wedi Simon, wiwit saiki kowé bakal tak dadèkké wong sing tukang nggolèk wong.”

¹¹ Simon lan kantya-kantyané terus minggirké prauné, terus mèlu Gusti Yésus, ninggal sembarang-mbarangé.

Gusti Yésus nambani wong lara lépra

¹² Ing sakwijiné dina Gusti Yésus nang sakwijiné kuta. Nang kono ènèng wong lanang sing lara lépra sak awaké. Kadung weruh Gusti Yésus, wongé terus niba nang ngarepé terus nyuwun: “Duh Gusti, nèk Kowé gelem Kowé bisa nambani aku!”

¹³ Gusti Yésus ngelungké tangané terus ndemèk wongé karo ngomong: “Aku gelem, dadia waras!” Sakwat wongé terus mari tenan. ¹⁴ Gusti Yésus terus menging wongé ngomong-omongké bab lelakon kuwi. Wongé dikongkon nang nggoné imamé, kongkon nduduhké awaké sing wis waras. Gusti Yésus ngomong ngéné: “Kana nang nggoné imamé nduduhké awakmu. Kana ngekèki kurbané miturut pernatané nabi Moses. Dadiné wong kabèh bisa ngerti nèk kowé wis mari tenan.”

¹⁵ Nanging kabar bab Gusti Yésus kuwi malah mrèmèn-mrèmèn terus tekan endi-endi. Wong pirang-pirang terus pada teka kepéngin ngrungokké piwulangé lan uga supaya ditambahi larané. ¹⁶ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus mundur nggolèk panggonan sing sepi, arep ndonga.

Gusti Yésus nambani wong lumpuh

¹⁷ Ing sakwijiné dina, dongé Gusti Yésus ijik memulang, uga ènèng wong Farisi lan guru-guru Kitab mèlu njagong ngrungokké. Wong-wong kuwi tekané sangka kuta-kuta nang bawah Galiléa, Yudéa lan Yérusalèm. Gusti Yésus nampa pangwasané Gusti Allah kanggo nambani sing pada lara. ¹⁸ Terus nang kono ènèng wong pada teka nggotong wong lumpuh nganggo peturoné. Jawané arep digawa nang nggoné Gusti Yésus. Wong-wong kuwi nggolèk akal kepriyé bisané nglebokké wong lumpuh mau nang njero omah sing dienggo mulangi karo Gusti Yésus. ¹⁹ Nanging sangking okèhé wong, wong lumpuh mau ora bisa mlebu. Mulané terus digawa munggah, dijebolké payoné, terus sing lumpuh diedunké sak peturoné nang tengahé wong pirang-pirang sing nang kono, pener nang ngarepé Gusti Yésus. ²⁰ Gusti Yésus weruh gedéné pengandelé wong lumpuh lan wong-wong sing

nggotong kuwi, mulané Dèkné terus ngomong marang wong sing lumpuh: “Kang, dosamu wis dingapura!”

²¹ Para guru Kitab lan para Farisi terus pada rerasan: “Sapa ta wong iki kok wani nyepèlèkké Gusti Allah? Wong urip ora bisa ngapura dosa, namung Gusti Allah déwé?”

²² Nanging Gusti Yésus ngerti pikirané wong-wong kuwi, mulané terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada mikir ngono? ²³ Pikiren déwé, gampang sing endi: ngomong ‘dosamu wis dingapura’ apa ngomong ‘ngadek lan mlakua?’

²⁴ Aku namung arep nduduhké marang kowé nèk Anaké Manungsa kuwi nduwèni kwasa ngapura dosa nang bumi.” Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang wong sing lumpuh mau: “Aku ngomong marang kowé: ‘Ngadek, peturonmu dipanggul lan kana mulih!’ ”

²⁵ Wongé ya terus sakwat ngadek nang ngarepé wong pirang-pirang kono, terus manggul peturoné, terus mulih karo memuji lan ngluhurké Gusti Allah. ²⁶ Wong-wong kabèh mau nggumuné éram-éram lan pada ngluhurké Gusti Allah. Atiné pada krasa wedi, mulané rerasan: “Lelakon iki jan ngidap-idapi tenan!”

Gusti Yésus manggil Lévi

²⁷ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus lunga sangka kono. Dèkné terus weruh sakwijiné wong belasting sing jenengé Lévi. Lévi ijik njagong nang kantoré. ²⁸ Gusti Yésus ngomong ngéné marang dèkné: “Hayuk mèlua Aku.” Lévi terus menyat, sembarangé ditinggal kabèh, terus mèlu Gusti Yésus.

²⁹ Lévi terus nganakké pésta nang omahé kanggo Gusti Yésus. Wong belasting pirang-pirang lan uga wong liya-liyané pada bebarengan mangan nang pésta kono. ³⁰ Para Farisi lan para guru Kitab sing mèlu golongané para Farisi sing pada weruh kuwi mau ora setuju karo lelakon kuwi. Mulané terus pada ngomong marang murid-muridé Gusti Yésus: “Kenèng apa kowé kok pada mangan tyampur karo wong belasting lan wong dosa?”

³¹ Gusti Yésus nyauri: “Wong sing waras ora mbutuhké dokter. Sing mbutuhké dokter kuwi sing lara. ³² Aku iki ora teka nggolèki wong sing ngakuné wis apik uripé, ora. Nanging aku teka iki nggolèki wong dosa, supaya pada ngakoni salahé lan pada nurut Gusti Allah.”

Pitakonan bab pasa

³³ Enèng wong sing pada takon ngéné marang Gusti Yésus: “Murid-muridé nabi Yohanes ajek pasa lan ndedonga, semono uga murid-muridé para Farisi. Kenèng apa murid-muridmu kok ora nglakoni kuwi?” ³⁴ Saurané Gusti Yésus:

“Apa tau ènèng dayoh nang kawinan dikongkon pasa, nèk mantèné lanang ijik tyampur karo dayohé mau? Mesti ora ta!
³⁵ Nanging ènèng wantyiné nèk mantèné lanang bakal digawa lunga. Ing waktu kuwi wong-wong bakal pada pasa.”

³⁶ Gusti Yésus terus mulangi nganggo gambar. Dèkné ngomong ngéné: “Apa tau ènèng wong nggunting klambi anyar kanggo nambal klambi sing lawas? Mesti ora! Awit klabiné anyar mengko mesti rusak. Karomenèh gombalé anyar ya ora pantes karo klabiné lawas. ³⁷ Semono uga ora ènèng wong madahi anggur anyar nang kantongang lulang sing lawas. Awit nèk ngono mengko anggur sing anyar bakal mbedahké kantongané sing lawas. Angguré mesti bakal wutah lan kantongané bakal ora kanggo gawé. ³⁸ Anggur anyar kuwi kudu disimpen nang kantongang lulang sing anyar uga. ³⁹ Semono uga, wong sing ngombéné anggur lawas ora bakal gelem ngombé anggur anyar. Dèkné bakal ngomong: ‘Anggur sing lawas énak tenan.’ ”

6

Bab dina sabat

¹ Ing sakwijné dina sabat Gusti Yésus mlaku turut kebon pari gandum. Para murid pada ngepèk pariné. Pariné mau terus diremeti, terus gandumé dipangan. ² Mulané terus ènèng wong Farisi siji-loro pada ngluruhi ngéné: “Kowé kuwi pada ngapa iku. Kowé ngerti ta nèk ora kenèng nindakké kuwi ing dina sabat!”

³ Gusti Yésus semaur: “Apa kowé ora tau matya bab sing ditindakké karo Daved, dongé dèkné sak balané pada ngelih.

⁴ Daved ngleboni omahé Gusti Allah, terus njikuk roti sutyi terus dipangan lan liya-liyané sing mèlu dikèki mbarang. Lah sakjané lak namung para imam ta sing éntuk mangan roti sutyi kuwi? Wong liya ora éntuk!”

⁵ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Anaké Manungsa nduwèni kwasa ngarani apa sing kenèng lan apa sing ora kenèng ditindakké ing dina sabat.”

Gusti Yésus nambani wong

ing dina sabat

⁶ Ing dina sabat liyané Gusti Yésus mulangi nang sinaguk. Nang kono ènèng wong sing lumpuh tangané tengen. ⁷ Para guru Kitab lan para Farisi kepéngin ngerti Gusti Yésus nambani wongé apa ora ing dina sabat kuwi. Wong-wong kuwi nggolèk jalaran kanggo ngelahké Gusti Yésus. ⁸ Nanging Gusti Yésus ngerti kekarepané wong-wong kuwi, mulané Dèkné ngomong marang wong sing lumpuh mau: “Réné ngadek

nang tengah kéné.” Wongé ya manut. ⁹ Gusti Yésus terus takon marang para guru Kitab lan para Farisi mau: “Aku arep takon marang kowé saiki: ing dina sabat awaké déwé kudu nggawé betyik apa nggawé ala. Kudu nulungi uripé wong apa kudu ngejarké bèn mati?” ¹⁰ Sakwisé nyawang wong-wong mau Gusti Yésus terus ngomong marang wong sing lumpuh: “Tanganmu dietungké!” Wongé ya manut apa omongé, tangané terus mari kaya mauné menèh.

¹¹ Nanging para guru Kitab lan para Farisi malah pada nesu, terus pada ngrembuk Gusti Yésus arep dikapakké.

Gusti Yésus milih rasul rolas

¹² Ora let suwi Gusti Yésus munggah gunung arep ndonga. Sewengi muput Dèkné ndonga marang Gusti Allah. ¹³ Esuké Dèkné terus nyeluk murid-muridé kongkon pada mara. Gusti Yésus terus milih murid rolas sing diarani rasul. ¹⁴⁻¹⁶ Rasul rolas iki yakuwi: Simon, sing uga dityeluk Pétrus karo Gusti Yésus. Liyané Andréas, seduluré Pétrus. Uga Yakobus, Yohanes, Filipus, Bartoloméus, Matéus, Tomas, Yakobus anaké Alféus, Simon wong Patriot, Yudas anaké Yakobus lan Yudas Iskariot. Yudas iki sing ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé.

Gusti Yésus mulangi

lan nambani wong

¹⁷ Gusti Yésus terus medun sangka gunung. Rasul rolas mau mèlu. Nang panggonan sing rata Dèkné terus mandek. Nang kono wong pirang-pirang pada nglumpuk. Kejaba para murid uga wong liya-liyané pada teka sangka bawah Yudéa, sangka kuta Yérusalèm lan uga sangka kuta-kuta uruté pinggir laut, kayadéné kuta Sidon lan Tirus. ¹⁸ Wong-wong pada teka, jalaran pada kepéngin ngrungokké piwulangé Gusti Yésus lan uga supaya ditambahi lelarané. Uga wong-wong sing dikwasani demit pada nampa waras. ¹⁹ Wong kabèh mau pada kepéngin ndemèk Gusti Yésus, awit ènèng kekuwatan metu sangka awaké lan kekuwatan kuwi nambani wong sing lara.

Piwulangé Gusti Yésus

²⁰ Gusti Yésus nyawang murid-muridé terus ngomong:

“Beja kowé kabèh sing mlarat,
awit kowé kuwi nduwèni Kratoné Gusti Allah.

²¹ Beja kowé kabèh sing ngelih,
awit kowé bakal warek.
Beja kowé kabèh sing saiki tangisan,
awit kowé bakal ngguyu.

22 “Beja kowé kabèh sing disengiti wong, sing ora diitung, sing dityatur ala lan diolok-olok jalaran nurut Anaké Manungsa. 23 Ing waktu kuwi kowé malah kudu bungah lan jingklak-jingklak, awit kowé bakal nampa upah sing gedé nang swarga. Mbah-mbahané wong-wong kuwi dèk mbiyèn wujuté ya wis nindakké sing ala kuwi marang para nabi.

24 Nanging awas, kowé sing saiki sugih, awit saiki kowé wis ngrasakké kepénaké donya.

25 Awas, kowé sing saiki warek, awit kowé bakal kekurangan pangan.

Awas kowé sing saiki ngguyu, awit kowé bakal sedi lan nangis.

26 “Awas, kowé sing dielem karo kabèh wong, awit ya ngono kuwi enggoné mbah-mbahané wong-wong kuwi pada nglem nabi-nabi sing palsu.”

Bab nrésnani mungsuhé

27 Gusti Yésus neruské tembungé: “Kowé sing nampa tembungku, rungokké iki: pada trésnaa marang mungsuhmu, nggawéa betyik marang wong sing sengit marang kowé.

28 Wong sing mujèkké ala marang kowé malah kudu mbok suwunké berkah lan wong sing nggawé ala marang kowé kudu mbok dongaké slamet. 29 Wong sing ngeplak pipimu sing siji, kèkna pisan pipimu sing liyané. Wong sing ngrebut jasmu, kèkna pisan klambimu. 30 Nèk ènèng wong njaluk apa-apa marang kowé, kèkna. Nèk ènèng wong ngrebut barangmu, aja dijuluk menèh. 31 Nèk kowé kepéngin wong liya nggawé betyik marang kowé, kowé kudu nggawé betyik marang liyané.

32 “Lah nèk kowé namung nrésnani wong sing trésna marang kowé, aja njagakké upahé Gusti Allah, awit kowé ora ènèng bédané karo wong dosa. Wong-wong kuwi namung nrésnani wong sing trésna marang wong-wong kuwi. 33 Uga nèk kowé nggawé betyik marang wong sing nggawé betyik marang kowé, kowé aja njagakké upahé Gusti Allah, awit wong dosa ya nindakké ngono. 34 Lah nèk kowé namung ngutangi wong sing bisa nyaur, aja njagakké upahé Gusti Allah. Awit wong dosa ya ngutangi wong dosa, ngerti nèk bakal nampa menèh apa sing diutangké. 35 Nanging kowé aja kaya ngono! Pada trésnaa marang mungsuhmu lan nggawéa betyik marang dèkné. Nèk ngutangi wong, aja mikir bakal disaur apa ora. Nèk kowé nindakké ngono, kowé bakal nampa upah sing gedé lan kowé bakal dadi anaké Gusti Allah sing luhur déwé. Awit Gusti Allah nggawé betyik marang wong sing ora ngerti dibetyiki lan marang wong sing ala.

³⁶ Mulané kowé kudu nduwé ati welas kaya enggoné Gusti Allah Bapakmu nduwé welas.

³⁷ “Aja maido liyané, supaya Gusti Allah ora maido kowé. Aja nyalahké liyané, supaya Gusti Allah ora nyalahké kowé. Ngapuraa liyané, supaya Gusti Allah ngapura kowé. ³⁸ Pada pawèha marang liyané lan Gusti Allah ya bakal pawèh marang kowé. Kowé bakal nampa pawèhé Gusti Allah kanti lubèr, kanti tetel-tetel. Awit takeran sing mbok kanggokké kanggo liyané, ya takeran kuwi sing dikanggokké Gusti Allah kanggo kowé.”

³⁹ Gusti Yésus uga ngekèki gambar ngéné: “Wong lamur apa bisa nuntun wong lamur liyané? Mesti ora! Mengko kabèh loro ketyemplung luwangan. ⁴⁰ Ora ènèng murid sing ngungkuli guruné. Nèk muridé wis tutuk sing sinau, dèkné bisa pada karo guruné.

⁴¹ “Kenèng apa kowé weruh klilip nang mripaté sedulurmu, nanging balok ing mripatmu déwé kowé ora weruh. ⁴² Lah kowé bisa ngomong karo kantyané: ‘Kéné klilip nang mripatmu tak buwangé,’ nanging balok nang mripatmu déwé kowé ora weruh. Kowé kuwi wong lamis. Balok sing nang mripatmu kuwi buwangen ndisik, supaya kowé bisa weruh mat lan bisa mbuwang klilip sangka mripaté wong liya.”

Bab sing apik lan sing ala

⁴³ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Ora ènèng wit apik ngetokké woh sing ala. Semono uga ora ènèng wit ala ngetokké woh sing apik. ⁴⁴ Saben wit kuwi ketarané sangka wohé. Kowé ora bisa ngepèk jambu sangka rerungkutan lan tukanan eri ora bakal ngetokké dreif. ⁴⁵ Wong betyik kuwi atiné ya mesti betyik lan bakal bisa ngetokké barang sing betyik sangka simpenané. Nanging wong ala kuwi atiné ya ala lan ya ngetokké barang sing ala sangka simpenané. Awit apa sing diomong kuwi metuné sangka mbludakké atiné.”

Bab ngrungokké lan nglakoni

⁴⁶ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Kenèng apa kowé kok nyeluk Aku: ‘Gusti, Gusti,’ nanging kowé ora nglakoni omongku? ⁴⁷ Sapa waé sing teka nang nggonku, gelem ngrungokké tembungku lan nindakké piwulangku, wong iku kenèng tak padakké karo apa? Saiki arep tak omongi. ⁴⁸ Wong kuwi kenèng tak padakké karo wong nggawé omah. Wongé ngeduk luwangan jeru terus masang pondasiné nang watu. Nèk udané gedé lan banyuné laut ngantemi omahé, omah kuwi ora bisa rubuh, awit ngadek kentyeng nang watu. ⁴⁹ Nanging wong sing ngrungokké piwulangku, mung ora

dilakoni, kuwi kaya wong sing ngedekké omah tanpa pondasi. Kadung banyuné laut ngantem omahé, omahé rubuh, ambruk sak kabèhé.”

7

Gusti Yésus nambani slafé ofisir

¹ Sakwisé rampung enggoné memulang marang wong-wong, Gusti Yésus terus mlebu nang kuta Kapèrnakum. ² Nang kono ènèng sakwijiné ofisir Rum sing nduwé slaf sing ditrésnani tenan. Slaf iki lara nemen, wis arep mati. ³ Kadung ofisir mau krungu bab Gusti Yésus, dèkné terus kongkonan pengarepé wong Ju siji-loro nyuwun marang Gusti Yésus supaya teka nang omahé lan nambani slafé. ⁴ Wong-wong sing dikongkon mau terus budal nang nggoné Gusti Yésus. Kadung wis tekan terus pada nyuwun banget marang Dèkné ngomong: “Mbok ofisir iki ditulungi ta, awit ora ènèng ilangé. ⁵ Wongé trésna marang bangsané awaké déwé, wujuté dèkné nggawèkké sinaguk awaké déwé.”

⁶ Gusti Yésus terus mèlu wong-wong mau. Kadung wis tyedek omahé, ofisiré terus kongkonan kantya-kantyané metuki Gusti Yésus, kongkon ngomong: “Guru, ora usah nglumui teka nang omahku. Aku ora pantes mbok dayohi. ⁷ Aku déwé ya rumangsa ora pantes mara nang nggonmu. Mbok ngetokké tembung sak ketyap waé, mesti slafé bisa mari. ⁸ Awit aku déwé ya ing sak ngisoré penggedéku lan aku déwé uga nduwé soldat-soldat ing sak ngisorku sing kudu manut marang aku. Nèk aku mréntah sing siji ngomong: Kana lunga, wongé ya lunga lan liyané tak tyeluk: réné, wongé mesti teka. Nèk aku ngomong karo slafku: iki ditandangi, mesti ya ditandangi.”

⁹ Gusti Yésus nggumun krungu tembungé ofisir mau. Dèkné terus ndelokké wong-wong sing pada mèlu, terus ngomong: “Tenan, Aku durung tau tumon wong sing nduwé pengandel semono gedéné. Ing sak tengahé wong Israèl waé ora ènèng!”

¹⁰ Kadung wis balik menèh, wong-wong sing dikongkon metuki Gusti Yésus mau terus pada weruh nèk slaf sing lara wis mari.

Gusti Yésus nangèké wong mati

¹¹ Ora let suwi Gusti Yésus terus budal nang kuta Nain. Murid-muridé ya mèlu lan wong pirang-pirang pada ngetutké. ¹² Kadung Gusti Yésus wis mèh tekan lawangé kuta kono, kok ènèng wong mati dipanggul metu. Sing mati kuwi botyah enom, anak sing ora ènèng tunggalé. Ibiné wis randa. Wong pirang-pirang sangka kuta kono pada mèlu layat. ¹³ Gusti Yésus terus melas marang mbok randa mau,

Dèkné krasa sedi uga. Mulané terus ngomong: “Aja nangis Bu!”¹⁴ Gusti Yésus nyedeki bandosané terus didemèk. Wong-wong sing manggul bandosané pada mandek. Gusti Yésus terus ngomong: “Lik, Aku ngomong marang kowé, tangi!”¹⁵ Botyah sing mati mau terus jenggèlèk njagong, terus molai ngomong. Gusti Yésus terus masrahké botyahé marang ibuné.

¹⁶ Wong kabèh pada wedi terus ngluhurké Gusti Allah ngomong: “Enèng nabi gedé tangi nang tengahé awaké déwé. Gusti Allah wis teka arep nylametké umaté!”¹⁷ Kabar bab Gusti Yésus iki terus mrèmèn-mrèmèn nang bawah Yudéa sak kabèhé lan uga nang sak kiwa-tengené.

Gusti Yésus lan Yohanes Pembaptis

¹⁸ Yohanes krungu kabar bab Gusti Yésus sangka murid-muridé.¹⁹ Dèkné terus nyeluk murid loro dikongkon nang nggoné Gusti Yésus kongkon takon ngéné: “Apa Kowé kuwi Kristus sing wis ketulis nèk bakal teka, apa awaké déwé kudu ngentèni wong liyané?”

²⁰ Kadung murid loro mau wis tekan nggoné Gusti Yésus, terus ngomong: “Yohanes Pembaptis sing ngongkon awaké déwé teka nang nggonmu kongkon takon apa Kowé kuwi Kristus sing kudu teka, apa awaké déwé kudu ngentèni wong liyané?”

²¹ Ing waktu kuwi peneré Gusti Yésus ijik nambani wong pirang-pirang sing lara; demit-demit ditundungi lan wong sing lamur ditambani bisa weruh menèh.²² Gusti Yésus terus semaur ngéné marang wong loro mau: “Kana balik nang nggoné Yohanes. Kana diomongi bab apa sing kowé weruh lan krungu. Kana Yohanes diomongi nèk wong lamur bisa weruh menèh, wong lumpuh bisa mlaku menèh, wong lara lépra bisa resik menèh awaké, wong budek bisa krungu menèh, wong mati urip menèh lan kabar kabungahané Gusti Allah digelarké marang wong sing ora nduwé.²³ Beja wong sing ora mangu-mangu bab Aku.”

²⁴ Sakwisé murid-muridé Yohanes lunga, Gusti Yésus terus ngomong ngéné bab Yohanes marang wong-wong: “Dongé kowé marani Yohanes nang wustèn kaé, sakjané kowé pada mikir bakal weruh apa? Apa ndarani bakal weruh damèn sing keterak angin rana-réné? Lak ya ora ta?²⁵ Lah ndarani arep weruh apa? Apa wong sing nganggo salin sing larang. Wong-wong sing saliné apik-apik lan uripé adus banda kuwi manggoné nang palès.²⁶ Lah kowé nang wustèn nggolèki apa? Apa pada kepéngin weruh nabi? Ya bener! Kowé malah weruh wong sing ngungkuli nabi.²⁷ Awit Yohanes kuwi kongkonané Gusti Allah sing tekané wis ketulis nang Kitab ngéné: ‘Gusti Allah ngomong: iki kongkonanku, sing

tak kongkon budal ndisik nggawèkké dalan Kowé!’ ”²⁸ Gusti Yésus terus ngomong: “Tembungku iki dirungokké: ing sak tengahé wong kabèh ing donya kéné ora ènèng wong sing ngungkuli Yohanes Pembaptis. Nanging senajan ngono, wong sing tyilik déwé ing Kratoné Gusti Allah gedéné ijk ngungkuli Yohanes.”

²⁹ Wong kabèh sing krungu tembungé, uga wong-wong belasting, pada ngakoni nèk Gusti Allah bener lan pada njaluk dibaptis karo Yohanes. ³⁰ Nanging para Farisi lan para guru Kitab pada nampik apa sing dikarepké Gusti Allah ing uripé. Mulané ora pada mèlu njaluk dibaptis karo Yohanes.

³¹ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Wong-wong jaman saiki kenèng tak padakké karo apa ya? ³² Eling-éling kaya botyah-botyah sing dolanan nang lataré pasar; sing sak krompol ngomong karo liyané: ‘Kowé tak mainké lagu kabungahan, nanging ora gelem njogèt; wis tak kidungké lagu kasusahan, kowé ora nangis!’ ³³ Dongé Yohanes teka, dèkné pasa lan ora ngombé anggur, lah kowé ngomong jaréné Yohanes keleston demit. ³⁴ Lah nanging dongé Anaké Manungsa teka, Dèkné mangan lan ngombé, kowé ngomong: ‘Delokké kaé, wong murka lan tukang ngombé, kantyané wong belasting lan wong ala!’ ³⁵ Nanging Gusti Allah gedé kaweruhé lan kuwi diwujutké karo wong-wong sing pada nampa kaweruhé.”

Gusti Yésus merdayoh nang omahé Simon, wong Farisi

³⁶ Sakwijiné wong Farisi, jenengé Simon, nyuwun marang Gusti Yésus teka lan mangan nang omahé. Gusti Yésus ya terus teka nang omahé Simon terus njagong. ³⁷ Nang kuta kono ènèng sakwijiné wong wédok sing nglakoni urip dosa. Kadung wong wédok iki krungu nèk Gusti Yésus merdayoh nang omahé Simon, wong Farisi, dèkné terus teka nggawa botol isiné lenga wangi. ³⁸ Wong wédoké terus ngadek nang mburiné Gusti Yésus, nang sebelah sikilé, terus nangis. Eluhé tumètès nelesi sikilé Gusti Yésus, terus dilapi karo rambuté. Wong wédok mau terus ngambungi sikilé Gusti Yésus, terus diusapi karo lenga wangi. ³⁹ Simon, sing ngampirke Gusti Yésus, weruh sing ditindakké karo wong wédok kuwi terus nggagas: “Nèk Yésus kuwi nabi tenan, mesti Dèkné ya ngerti nèk wong wédok sing ndemèk sikilé kuwi wong dosa?”

⁴⁰ Mulané Gusti Yésus terus ngomong marang Simon: “Simon, aku arep nduwé omong setitik marang kowé!” Simon semaur: “Mangga Guru, mangga!” ⁴¹ Tembungé Gusti Yésus marang Simon ngéné: “Enèng wong loro nduwé utang karo wong sing tukang ngutang duwit. Sing siji utangé 500.000

péрак, sing liyané 50.000 péрак. ⁴² Kabèh loro ora bisa mba-
 yar utangé, mulané wong sing ngutang duwité ngomong
 marang wong loro kuwi nèk wis ora usah mbayar utangé.
 Saiki Aku takon marang kowé Simon: Wong sing endi sing
 luwih gedé katrésnané marang wong sing ngutang duwité?”

⁴³ Simon semaur: “Tak kira ya wong sing luwih okèh
 utangé!” Gusti Yésus ngomong: “Kowé bener.” ⁴⁴ Gusti
 Yésus terus ndelokké wong wédoké karo ngomong marang
 Simon: “Kowé weruh wong wédok iki! Dongé Aku mlebu
 nang omahmu, kowé ora nyawisi banyu kanggo wisuh sikil,
 nanging wong wédok iki nelesi sikilku nganggo eluhé terus
 diusapi karo rambuté. ⁴⁵ Dongé Aku mlebu omahmu Aku ora
 mbok ambung, nanging wong wédok iki ora lèrèn enggoné
 ngambungi sikilku, wiwit Aku teka nang omahmu. ⁴⁶ Kowé
 ora nglengani sirahku, nanging wong wédok iki nglengani
 sikilku karo lenga wangi. ⁴⁷ Ngertia, katrésnané wong iki
 sing semono gedéné, ngétokké sepira gedéné dosané wongé
 sing wis dingapura karo Gusti Allah. Wong sing nampa
 pangapura mung setitik, katrésnané ya setitik.”

⁴⁸ Gusti Yésus terus ngomong marang wong wédoké:
 “Dosamu kabèh wis dingapura.”

⁴⁹ Wong-wong sing bebarengan mangan karo Gusti Yésus
 terus pada rasan-rasan: “Wong kuwi sapa ta kok wani nga-
 pura dosané manungsa?”

⁵⁰ Nanging Gusti Yésus ngomong marang wong wédok mau:
 “Pengandemu sing nylametké kowé. Wis, kana mlaku sing
 apik-apik.”

8

Wong wédok-wédok sing mèlu Gusti Yésus

¹ Ora let suwi Gusti Yésus mlaku turut kuta-kuta lan désa-
 désa, tujuané nggelarké kabar kabungahan bab Kratoné Gusti
 Allah. Rasul rolas uga mèlu. ² Kejaba para rasul uga ènèng
 wong wédok siji-loro sing mèlu, wong wédok-wédok sing wis
 ditambahi karo Gusti Yésus sangka lelara lan pangwasané
 demit kayadéné: Maria, sing tyelukané Makdaléna, sing
 demité pitu wis dietokké. ³ Uga Yohanah, bojoné Kusah.
 Kusah kuwi ministeré ratu Hérodès. Semono uga Susanah
 lan wong wédok-wédok liyané pada mèlu Gusti Yésus. Wong
 wédok-wédok iki enggoné ngladèni Gusti Yésus lan para rasul
 disangga sangka sak nduwéné déwé.

Gambar bab wong nyebar

⁴ Wong pirang-pirang sangka kuta-kuta kabèh pada teka
 terus. Kadung kabèh wis ngumpul, Gusti Yésus terus mulangi
 nganggo gambar ngéné:

⁵ “Enèng sakwijiné wong budal nyebar. Sak barengé nyebar ènèng wiji sing tiba nang dalan, terus kepidek-pidek wong liwat lan uga ènèng sing dipangan manuk. ⁶ Enèng wiji uga sing tiba nang lemah atos. Kadung molai tukul terus garing, awit lemahé garing. ⁷ Enèng wiji liyané menèh tiba nang tengahé eri-eri. Kadung tukul terus ketyepit karo eri-eri mau, terus mati. ⁸ Nanging uga ènèng wiji sing tiba nang lemah apik. Wiji iki terus tukul lan ngetokké woh okèh, atusan.”

Gusti Yésus terus nutup tembungé kuwi ngomong ngéné: “Sapa sing nduwé kuping, rungokké sing apik tembungku mau.”

Gusti Yésus ndunungké tembungé

⁹ Para rasul terus takon marang Gusti Yésus apa tegesé gambar wong nyebar kuwi mau. ¹⁰ Saurané Gusti Yésus: “Pituté Kratoné Gusti Allah sing kasimpen wis diudarké marang kowé. Nanging wong-wong liya mung diwulangi nganggo tembung gambar, supaya, senajana nyawang, nanging ora weruh lan senajana krungu, nanging ora dunung.”

¹¹ Gusti Yésus terus ndunungké gambar wong nyebar mau ngéné: “Wiji kuwi pituté Gusti Allah. ¹² Wiji sing tiba nang dalan kuwi nggambarké wong sing krungu pituté Gusti Allah. Nanging Sétan terus teka nyaut pituté mau sangka atiné wongé. Dadiné wongé terus ora bisa pretyaya lan ora bisa nemu keslametan. ¹³ Lah wiji sing tiba nang lemah atos kuwi nggambarké wong sing krungu pituté Gusti Allah lan nampa karo bungah. Nanging pituté ora ngoyot tenan, wongé sing pretyaya namung sedilut. Nèk kangèlan teka, wongé terus semplak pengandelé. ¹⁴ Wiji sing tiba nang tengahé tukan eri kuwi nggambarké wong sing ngrungokké pituté Gusti Allah, nanging pituté mau kalah karo rasa sumelang, kasugihan lan kesenangané donya. Dadiné pituté mau ora bisa mrasuk ing ati lan ora bisa ngetokké pretyaya sing mantep. ¹⁵ Lah wiji sing tiba nang lemah apik kuwi nggambarké wong sing ngrungokké pituté Gusti Allah, terus mikir pituté kuwi nganggo ati sing resik, terus dilakoni. Dadiné pituté kuwi nukulké pretyaya sing mantep ing atiné wong kuwi.”

Gambar bab dian

¹⁶ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Mosok ènèng wong nyumet dian terus dikrukupi ténggok apa didèkèk nang ngisor ambèn? Mesti ora. Diané mesti didèkèk nang méja, supaya sapa waé sing mlebu bisa weruh padangé.

¹⁷ “Awit barang sing kasimpen mesti bakal metu lan prekara sing didelikké mesti bakal kéték lan dikabar-kabarké.

18 “Mulané, dipikir sing apik kepriyé enggonmu ngrungokké pitutur iki. Awit sapa sing wis nduwé bakal ditambahi, nanging sapa sing ora nduwé apa-apa malah bakal karebut apa sing dikira diduwèni.”

Gusti Yésus lan sedulur-seduluré

19 Gusti Yésus diparani karo ibuné lan sedulur-seduluré, nanging sangking okèhé wong, wong-wong kuwi ora bisa nyedeki Dèkné. 20 Terus ènèng wong ngomongi Dèkné ngéné: “Guru, ibumu lan sedulur-sedulurmu nang njaba, kepéngin metuki Kowé.”

21 Nanging Gusti Yésus semaur: “Ibuku lan sedulur-sedulurku kuwi kabèh wong sing ngrungokké lan nindakké pituturé Gusti Allah.”

Gusti Yésus ngendek ombak gedé

22 Ing sakwijiné dina Gusti Yésus lan murid-muridé pada numpak prau. Gusti Yésus ngomong marang murid-murid mau: “Hayuk pada ngabrah.” Terus budal. 23 Nanging sak barengé ngabrah Gusti Yésus keturon. Lah terus dadakan waé nang mér kono ènèng ombak gedé teka. Prauné keleton banyu sampèk medèni. 24 Murid-murid mau terus nggugah Gusti Yésus ngomong: “Guru, Guru, awaké déwé kelepi!”

Gusti Yésus terus tangi lan angin lan ombaké terus dipréntah kongkon mandek. Angin lan ombaké ya terus anteng. 25 Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Lah endi pengandelmu?”

Murid-murid mau pada wedi lan nggumun banget, terus pada ngomong marang sakpada-pada: “Wong iki sapa ta, kok angin lan ombak manut marang tembungé?”

Gusti Yésus nambani wong

sing dikwasani demit

26 Gusti Yésus lan murid-muridé pada numpak prau terus tekan bawah Gérasa, nang wétané bawah Galiléa. 27 Kadung Gusti Yésus wis medun nang daratan terus ènèng wong lanang sing dikwasani demit marani Dèkné. Wong mau tekané sangka kuta lan ya wis suwi wongé ora nganggo salin lan ora manggon nang omah. Manggoné nang guwa-guwa sing dienggo ngubur wong mati. 28 Kadung weruh Gusti Yésus wongé terus mbengok lan niba nang ngarepé, terus ngomong karo swara banter: “Yésus, Anaké Gusti Allah sing kwsa déwé, aku arep mbok kapakké? Aku nyuwun tenan, aku aja dipilara.” 29 Wongé ngomong ngono kuwi, awit demité wis dipréntah karo Gusti Yésus kongkon metu. Awit demité ajek ngrèt-èrèt wongé. Wongé wis dilebokké nang setrapan lan

diranté tangan lan sikilé karo wong-wong, nanging meksa bisa medot terus digawa karo demité nang wustèn.

³⁰ Gusti Yésus terus nakoni wongé: “Sapa jenengmu?”

Semaure: “Jenengku Légiun,” awit demit pirang-pirang manggon nang awaké wongé. ³¹ Demit-demit mau terus nyuwun marang Gusti Yésus, supaya ora ditundung mlebu nang jurangé wong mati.

³² Tyedek karo panggonan kono ènèng babi pirang-pirang pada nggolèk pangan nang gunung. Demit-demité pada nyuwun marang Gusti Yésus, supaya kelilan mlebu nang babi-babi kuwi. Gusti Yésus nglilani. ³³ Demit-demité terus pada metu sangka wongé, terus pada mlebu nang babi-babiné. Babi-babi mau terus pada njegur nang mér sangka gunungan kono, terus pada mati.

³⁴ Wong-wong sing angon babi-babi mau weruh lelakon kuwi, terus pada mblayu nang kuta ngomong-omongké bab lelakon mau nang kuta kono lan désa-désa nang sak kiwa-tengené. ³⁵ Wong-wong sing krungu terus pada budal ndelok lelakon mau. Kadung marani Gusti Yésus terus pada weruh wongé sing mauné dikwasani demit. Wongé njagong nang sandingé sikilé Gusti Yésus, saiki wis nganggo salin lan sirahé wis waras. Wong-wong sing sangka kuta mau malah terus pada wedi. ³⁶ Wong-wong liyané sing pada weruh déwé terus pada ngomongké bab enggoné Gusti Yésus nundung demit-demit sing ngwasani wong mau. ³⁷ Wong kabèh nang bawah Gérasa kono terus pada nyuwun banget marang Gusti Yésus, supaya lunga sangka panggonan kono, awit wong-wong pada wedi banget. Mulané Gusti Yésus ya terus numpak prau lunga sangka kono, arep balik nang panggonan sing ndisik. ³⁸ Wong sing mauné dikwasani demit terus nyuwun banget marang Gusti Yésus arep mèlu Dèkné. Nanging Gusti Yésus ora nglilani.

³⁹ Gusti Yésus ngomong: “Kana kowé balik nang désamu waé lan wong-wong diomongi bab sing ditindakké karo Gusti Allah ing uripmu.” Wongé ya terus balik lan wong sak kuta kabèh diomongi apa sing ditindakké karo Gusti Yésus ing uripé dèkné.

Gusti Yésus menangké lara lan pati

⁴⁰ Kadung Gusti Yésus balik lan tekan nggoné, Dèkné dipetuk wong pirang-pirang sing pada bungah, awit wong-wong pantyèn wis ngarep-arep Dèkné. ⁴¹ Nang kono ènèng wong marani Gusti Yésus. Wongé jenengé Jairus, pengarepé sinaguk kono. Jairus niba nang ngarepé Gusti Yésus lan nyuwun banget marang Dèkné kongkon teka nang omahé. ⁴² Jairus nduwé anak namung siji, anak wédok sing umuré rolas taun. Botyahé lara nemen, wis arep mati. Gusti Yésus

terus budal nang omahé Jairus. Nang dalan wong-wong pada desek-desekan arep mèlu Gusti Yésus. ⁴³ Nang kono ènèng wong wédok sing wis rolas taun suwéné lara ngetokké getih. Bandané wis entèk kanggo mbayar dokter, nanging durung bisa mari. ⁴⁴ Wong wédok mau bisa nyedeki Gusti Yésus sangka mburi, terus ndemèk gombyoké saliné. Sakwat getihé mampet. ⁴⁵ Gusti Yésus terus ngomong: “Sapa sing ndemèk Aku?”

Jalaran ora ènèng sing ngaku, mulané rasul Pétrus terus semaur: “Gusti, wong sing ngesuk-esuk Kowé okèhé kaya ngéné iki, lah kok Kowé takon sapa sing ndemèk Kowé?”

⁴⁶ Nanging Gusti Yésus ngomong: “Ènèng wong sing ndemèk Aku. Aku krasa, awit ènèng kekuwatan metu sangka awakku.” ⁴⁷ Kadung wong wédok mau ngerti nèk konangan, wongé terus niba nang ngarepé Gusti Yésus. Nang ngarepé wong okèh kono wong wédok mau terus ngomong kenèng apa dèkné kok ndemèk saliné Gusti Yésus lan kepriyé enggoné dèkné bisa mari sakwat. ⁴⁸ Gusti Yésus terus ngomong: “Bener kowé Wuk, pantyèn pengandemu sing marakké kowé mari. Kana mlaku sing apik-apik.”

⁴⁹ Dongé Gusti Yésus ijik ngomong iku, kok ènèng wong teka sangka omahé Jairus terus ngomong: “Bapak Jairus ora usah ngrusui Guruné menèh, awit anaké wis ninggal!”

⁵⁰ Gusti Yésus krungu kabaré wong mau, terus ngomong marang Jairus: “Jairus, aja bingung, ngandela waé, anakmu bakal mari.”

⁵¹ Tekan omahé Jairus Gusti Yésus ora nglilani wong liyané mèlu Dèkné. Namung rasul Pétrus, Yohanes lan Yakobus lan wong tuwané botyahé éntuk mèlu mlebu. ⁵² Wong-wong pada sedi lan pada nangisi botyahé. Gusti Yésus ngomong marang wong-wong kuwi: “Aja pada nangis. Botyahé ora mati, namung turu!”

⁵³ Wong-wong pada ngguyu, awit ngerti nèk botyahé wis mati tenan. ⁵⁴ Gusti Yésus terus nyekel tangané botyahé, terus dityeluk: “Wuk, tangia!” ⁵⁵ Botyahé terus urip menèh, terus sakwat ngadek. Gusti Yésus terus ngongkon ngekèki mangan botyahé. ⁵⁶ Wong tuwané botyahé nggumun banget. Nanging Gusti Yésus menging ngabar-ngabarké bab lelakon kuwi.

9

Rasul rolas dikongkon budal

¹ Gusti Yésus ngumpulké rasul rolas terus dikèki kekuwatan lan pangwasa, supaya bisa nundungi demit lan nambani wong lara. ² Para rasul mau terus dikongkon budal ngabarké bab Kratoné Gusti Allah lan nambani wong sing lara. ³ Gusti

Yésus ngomong ngéné: “Aja pada sangu apa-apa. Aja nggawa teken apa kantong, pangan apa duwit apa salin sèrep. ⁴Nèk ènèng wong nampa kowé nang omahé, manggona nang omah kuwi tekané kowé lunga sangka kuta kono. ⁵Nèk kowé teka nang kuta sing ora gelem nampa kowé, lungaa waé sangka kuta kuwi. Lemahé diketok-ketokké sangka sikilmu, supaya wong-wong nang kuta kono ngerti déwé.”

⁶ Para rasul terus pada budal turut désa-désa, nggelarké kabar kabungahané Gusti Allah lan nambani wong lara.

Ratu Hérodès bingung

⁷ Hérodès, ratuné distrik Galiléa, krungu sakkèhé lelakon kuwi, terus bingung. Awit ènèng sing ngomong nèk Yohanes Pembaptis urip menèh. ⁸ Liyané menèh ngomong jaréné nabi Elia teka menèh. Uga ènèng liyané menèh ngomong nèk sakwijiné nabi jaman mbiyèn urip menèh. ⁹ Hérodès ngomong: “Lah Yohanes wis tak ketok guluné. Lah wong iki sapa, kok aku krungu jaréné nindakké prekara-prekara kabèh kuwi.” Mulané Hérodès ya kepéngin weruh Gusti Yésus.

Gusti Yésus ngekkèki mangan wong limang èwu

¹⁰ Para rasul saiki wis balik menèh lan pada ngabarké marang Gusti Yésus bab sembarang sing dilakoni. Gusti Yésus terus ngejèk para rasul lèrèn nang panggonan sing sepi nang kuta Bètsaida, supaya bisa karo para rasul déwé. ¹¹ Nanging kadung wong-wong krungu, kabèh terus pada nututi. Gusti Yésus nampa wong-wong mau lan pada dipituturi bab Kratoné Gusti Allah. Sing lara pada diwaraské.

¹² Kadung wis soré para rasul terus mara nang nggoné Gusti Yésus ngomong: “Gusti, apa ora apik nèk wong-wong mbok kongkon lunga waé, supaya bisa nggolèk pangan lan inepan déwé-déwé nang désa-désa nang sak kiwa-tengené kéné, awit nang panggonan kéné ora ènèng apa-apa.”

¹³ Gusti Yésus semaur: “Ora, kowé sing kudu ngekkèki mangan wong-wong!”

Para rasul terus ngomong: “Lah kepriyé Gusti, awaké déwé namung nduwé roti lima lan iwak loro. Apa awaké déwé kudu nukokké pangan kanggo wong-wong kuwi kabèh?”
¹⁴ Nang kono wong lanangé waé kira-kira ènèng limang èwu okèhé.

Gusti Yésus terus ngomong marang para rasul: “Kana wong-wong dikongkon njagong, sak krompol wong sèket!”

¹⁵ Para rasul nuruti tembungé Gusti Yésus lan wong kabèh pada dikongkon njagong. ¹⁶ Gusti Yésus terus njikuk roti lima lan iwak loro mau. Sakwisé nyawang nduwur, roti lan iwaké terus diberkahi, terus dityuwil-tyuwil dikèkké marang para

rasul, kongkon ngedum marang wong kabèh. ¹⁷ Kabèh terus pada mangan sampèk warek. Turahané terus dilumpukké karo para rasul, ènèng rolas ténggok kebek.

Pengakoné rasul Pétrus

bab Gusti Yésus

¹⁸ Ing sakwijiné dina Gusti Yésus ijik ndedonga déwé. Kadung murid-muridé teka, Gusti Yésus terus takon ngéné: “Wong-wong ngarani Aku iki sapa?”

¹⁹ Para murid terus pada semaur: “Enèng sing ngomong nèk Gusti kuwi Yohanes Pembaptis, liyané ngomong jaréné Gusti kuwi nabi Elia. Lah liyané menèh ngarani Gusti kuwi sakwijiné nabi jaman mbiyèn sing saiki urip menèh.”

²⁰ Gusti Yésus terus takon menèh: “Lah miturut pinemumu déwé, Aku iki sapa?”

Rasul Pétrus terus semaur: “Gusti, Kowé Kristus, sing dikongkon teka nang jagat karo Gusti Allah!”

Gusti Yésus ngomongké sepisanan bab kasangsarané lan patiné

²¹ Murid-murid mau terus pada diwanti-wanti, dipenging ngomongké bab kuwi mau marang wong liya. ²² Gusti Yésus ngomong: “Anaké Manungsa bakal nglakoni kasangsaran lan bakal ditampik karo para pinituwa, para pengarepé imam lan para guru Kitab. Dèkné bakal dipatèni, nanging ing telung dinané Dèkné bakal ditangèkké sangka pati.”

Apa tegesé nurut Gusti Yésus

²³ Saiki Gusti Yésus terus ngomong marang wong kabèh: “Sabèn wong sing kepéngin dadi muridku kudu nyingkirké awaké déwé, sabèn dina kudu manggul pentèngané lan nge-tutké Aku. ²⁴ Awit sapa sing namung ngudi nggolèk kepénaké uripé, kuwi bakal kélangan urip sing sejati. Nanging sapa sing ngurbanké uripé kanggo Aku, kuwi sing nemu urip sing sejati. ²⁵ Awit apa gunané wong bisa nduwèni donya iki kabèh, nanging rusak uripé lan kélangan nyawané? ²⁶ Sapa sing isin ngaku nèk dadi muridku lan isin ngakoni nèk nurut piwulangku, Anaké Manungsa uga bakal isin ngakoni wong kuwi, mbésuk nèk Dèkné teka ing sloroté kwasané, kwasané Gusti Allah Bapaké lan para mulékat sutyi. ²⁷ Pada rungokna tembungku iki: ing sak tengahé wong sing nang kéné iki bakal ènèng sing ora mati sakdurungé weruh Kratoné Gusti Allah.”

Gusti Yésus nang gunung karo

nabi Moses lan nabi Elia

²⁸ Kira-kira seminggu sakwisé Gusti Yésus ngomongké bab prekara-prekara kuwi mau, Dèkné terus ngejèk rasul Pétrus, Yohanes lan Yakobus digawa munggah nang gunung arep ndedonga. ²⁹ Dongé ijik ndedonga, rupané Gusti Yésus malih lan saliné malih putih sumeblak. ³⁰ Ujuk-ujuk terus ènèng wong loro omong-omongan karo Dèkné, yakuwi nabi Moses lan nabi Elia. Kabèh loroné teka nganggo sloroté swarga. ³¹ Sing dirembuk bab enggoné Gusti Yésus bakal nglakoni kasangsaran lan pati nang kuta Yérusalèm, ora suwi menèh, supaya apa sing wis dirantyam karo Gusti Allah bisa klakon kabèh. ³² Rasul Pétrus lan kantya-kantyané pada keturon. Kadung tangi terus pada weruh Gusti Yésus ing sloroté kwasané lan uga weruh wong loro liyané ngadek karo Dèkné. ³³ Rasul Pétrus weruh nèk nabi Moses lan nabi Elia arep lunga, mulané dèkné terus ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, kok ndilalah temen awaké déwé nang kéné. Apik nèk awaké déwé ngedekké gubuk telu: siji kanggo Gusti, siji kanggo nabi Moses lan siji kanggo nabi Elia.” Rasul Pétrus ngomong ngono kuwi, jalaran dèkné ora ngerti apa sing diomong.

³⁴ Dongé rasul Pétrus ijik ngomong kuwi, terus ènèng méga teka nutupi wong-wong kuwi. Rasul Pétrus, Yohanes lan Yakobus pada wedi banget, awit wong-wong kuwi ilang nang mégané. ³⁵ Terus ènèng swara sangka méga mau ngomong ngéné: “Iki Anakku sing wis tak pilih. Pada digugu tembungé.”

³⁶ Kadung swara mau wis meneng, sing kétok nang kono namung Gusti Yésus déwé, nabi Moses lan nabi Elia wis ora ènèng. Murid-murid mau ora tau ngomongké bab lelakon iki marang sapa waé.

Gusti Yésus nundung demité

botyah lara ayan

³⁷ Ing ésuké Gusti Yésus lan para muridé medun sangka gunung. Wong pirang-pirang pada marani Dèkné. ³⁸ Nang sak tengahé wong okèh kono ènèng wong lanang sing mben-gok: “Guru, aku mbok ditulungi! Mbok anakku didelok iki, aku namung nduwé anak siji iki. ³⁹ Botyahé nèk dik-wasani demit terus ujuk-ujuk njerit-njerit, awaké terus kaku lan ngetyetyeng-ngetyetyeng lan tyangkemé metu umpluké. Demité jan milara botyahé tenan, tanpa lèrèn lan ora gelem ngetyulké. ⁴⁰ Aku wis njaluk tulung marang murid-muridmu, nanging ora bisa ngetokké demité.”

⁴¹ Gusti Yésus terus ngomong: “Kok kebatyut tenan enggonmu ora pretyaya marang Gusti Allah. Sepira menèh

suwéné enggonku kudu tyampur lan nyabari kowé? Botyahé gawanen mbréné!”

⁴² Dongé ijik mlaku marani Gusti Yésus botyahé terus dibanting karo demité lan awaké terus ngetyetyeng-ngetyetyeng. Nanging Gusti Yésus terus nyentak demité. Botyahé terus diwaraské, terus dipasrahké marang bapaké. ⁴³ Wong kabèh pada nggumun weruh kwasané Gusti Allah sing semono gedéné.

Gusti Yésus ngomong sepisan menèh nèk Dèkné bakal

nglakoni kasangsaran

Wong-wong durung mari nggumuné bab lelakon-lelakon mau. ⁴⁴ Gusti Yésus terus ngomong marang para muridé: “Pada rungokké sing apik tembungku iki. Anaké Manungsa bakal dielungké marang pangwasané manungsa.” ⁴⁵ Nanging para murid ora pada dunung apa tegesé tembungé Gusti Yésus mau. Prekara kuwi pantyèn peteng kanggo para murid, dadiné ora ngerti apa tegesé. Nanging ora pada wani takon apa-apa.

Sapa ta sing gedé déwé?

⁴⁶ Ing sak tengahé para muridé Gusti Yésus ènèng èngkèl-èngkèlan bab sapa sing penting déwé. ⁴⁷ Gusti Yésus ngerti pikirané murid-muridé, mulané terus nyeluk botyah tyilik siji, dikongkon ngadek nang jèjèré. ⁴⁸ Gusti Yésus terus ngomong marang para murid ngéné: “Sapa sing nampa botyah tyilik iki ing Jenengku, wong kuwi nampa Aku. Lah wong sing nampa Aku kuwi uga nampa Gusti Allah sing ngongkon Aku. Awit sing tyilik déwé nang tengahmu kabèh, yakuwi sing gedé déwé.”

Sapa sing ora nglawan,

yakuwi sing ngrujuki

⁴⁹ Rasul Yohanes ngomong ngéné marang Gusti Yésus: “Guru, awaké déwé weruh ènèng wong nundung demit nganggo Jenengmu. Awaké déwé menging wongé, awit wongé ora mèlu awaké déwé.”

⁵⁰ Gusti Yésus semaur: “Wongé aja dialang-alangi. Awit wong sing ora nglawan kowé, kuwi ngrujuki kowé!”

Sakwijiné désa nang bawah Samaria ora gelem nampa Gusti Yésus

⁵¹ Dinané enggoné Gusti Allah bakal njikuk Gusti Yésus mlebu swarga wis tyedek. ⁵² Saiki Gusti Yésus pantyèn wis nggawé putusan arep budal nang kuta Yérusalèm, mulané terus kongkonan wong budal ndisik. Wong-wong mau terus

mlebu nang sakwijiné désa nang bawah Samaria, arep nggolèk inepan. ⁵³ Nanging wong-wong nang désa kono ora gelem nampa Gusti Yésus, awit wong-wong ngerti nèk sing dituju karo Gusti Yésus kuta Yérusalèm. ⁵⁴ Kadung murid loro, yakuwi rasul Yakobus lan Yohanes, weruh sing kaya ngono kuwi, terus pada ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, apa awaké déwé kelilan mujèkké wong-wong disamber bledèk waé, supaya mati kabèh!”

⁵⁵ Nanging Gusti Yésus minger mandeng murid-murid mau terus pada disenèni. ⁵⁶ Gusti Yésus lan murid-muridé terus budal nang désa liyané.

Apa tegesé mèlu Gusti Yésus

⁵⁷ Sak barengé mlaku arep nang désa liyané mau, ènèng wong ngomong ngéné marang Gusti Yésus: “Guru, aku arep mèlu Kowé nang endi waé!”

⁵⁸ Saurané Gusti Yésus: “Asu alasan nduwé rong lan manuk nduwé susuk, nanging Anaké Manungsa ora nduwé panggonan kanggo nyèlèhké sirahé.”

⁵⁹ Gusti Yésus terus ngomong marang wong liyané: “Hayuk mèlua Aku!”

Nanging wongé semaur: “Gusti, aku dililani ngubur bapakku ndisik!”

⁶⁰ Tembungé Gusti Yésus: “Bèn wong mati ngubur sing mati, nanging kowé kana budal ngabarké bab Kratoné Gusti Allah.”

⁶¹ Ènèng wong liyané menèh ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, aku gelem mèlu Kowé, nanging aku tak pamitan marang brayatku ndisik!”

⁶² Nanging Gusti Yésus semaur: “Wong sing ngepluk sawahé, nanging nolèh mburi, wong kuwi ora pantes nyambutgawé ing Kratoné Gusti Allah.”

10

Gusti Yésus miji murid pitung puluh

¹ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus miji murid menèh, pitung puluh loro okèhé. Murid-murid iki terus dikongkon budal bareng loro-loro, ndisiki Gusti Yésus, ngleboni saben kuta lan panggonan sing arep ditekani. ² Gusti Yésus ngomong marang murid-murid iki: “Sing kudu dienèni pantyèn okèh, nanging bauné setitik. Mulané, pada nyuwuna marang sing nduwé kebon, supaya ngongkon wong okèh kanggo nglumpukké panènané. ³ Kana pada budala lan pada ngertia: Aku ngongkon kowé budal kaya tyempé nang tengahé matyan-matyan. ⁴ Aja pada sangu duwit apa nggawa kantong apa sepatu. Nèk nang dalan aja mandek mbagèkké wong.

⁵ Nèk kowé mlebu nang sakwijiné omah, mbagèkké ngéné: 'Tentrem-slamet marang omah iki.' ⁶ Nèk wong sing manggon nang omah kono seneng marang katentreman, pamujimu marakké wong-wong mau nampa katentreman. Nanging nèk wong-wong ora seneng marang katentreman, pamujimu bakal balik menèh marang kowé. ⁷ Nèk kowé ditampa nang sakwijiné omah, manggona terus nang omah kono. Pada mangana lan ngombéa apa sing disuguhké marang kowé, awit wong sing nyambutgawé wis sak mestiné nèk nampa upahé. Nanging aja ngolah-ngalih enggonmu nginep. ⁸ Nèk kowé mlebu nang sakwijiné kuta lan wong-wong nang kono nampa kowé apik, mangana apa sing disuguhké marang kowé. ⁹ Wong lara sing nang kono pada diwarasna lan wong-wong pada diomongi ngéné: 'Kratoné Gusti Allah wis nang tengahmu.' ¹⁰⁻¹¹ Nèk kowé mlebu nang sakwijiné kuta, nanging wong-wong nang kuta kono ora gelem nampa kowé, mlakua nang dalan-dalan lan ngomong: 'Lemahé kuta iki, sing nèmpele nang sikilku, tak ketok-ketokké nang ngarepmu, supaya kowé pada ngerti déwé. Aja lali nèk Kratoné Gusti Allah wis tyedek karo kowé.' ¹² Pada ngertia, mbésuk ing dina kruton setrapané kuta Sodom ijik èntèng nèk dipadakké karo setrapané kuta sing nampik kowé kuwi."

Kuta-kuta sing ora gelem pretyaya

¹³ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: "Tyilaka kowé, kuta Korasim! Tyilaka uga kowé, kuta Bètsaida! Awit semunggoné nang kuta Sidon lan Tirus ènèng mujijat-mujijat kaya sing nang tengahmu, wong-wong nang kono mesti wis mbiyèn-mbiyèn pada ngakoni salahé lan pada nganggo salin sakah lan usapan awu sirahé kanggo tanda kasusahané. ¹⁴ Mbésuk ing dina kruton kuta Tirus lan Sidon setrapané luwih èntèng nèk dipadakké karo setrapanmu. ¹⁵ Uga kowé sing manggon nang kuta Kapèrnakum! Apa kowé bakal dijunjung munggah swarga? Ora bakal! Kowé malah bakal dityemplungké nang panggonané wong mati." ¹⁶ Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: "Sapa sing manut marang piwulangmu, kuwi uga manut marang Aku. Sapa sing nampik kowé, kuwi ya nampik Aku. Lan sapa sing nampik Aku, kuwi nampik Gusti Allah sing ngongkon Aku!"

Murid pitung puluh loro wis balik

¹⁷ Murid pitung puluh loro mau pada balik karo bungah. Pada ngomong ngéné: "Gusti, gèk demit-demit waé pada manut marang awaké déwé nèk awaké déwé nyeluk Jenengmu."

18 Gusti Yésus semaur: “Aku weruh Sétan tiba sangka langit kaya klélapé bledèk. 19 Pada diéling! Kowé wis tak kèki pangwasa ngidek-idek ula lan kalajengking lan uga ngalahké kekuwatané mungsuh. Ora ènèng apa waé sing bakal nggawé tyilakamu. 20 Nanging, kowé aja pada bungah jalaran demit-demit manut marang kowé, luwung pada bungaha nèk jenengmu wis ketulis nang swarga.”

Gusti Yésus bungah atiné

21 Ing waktu kuwi Gusti Yésus bungah tenan ing atiné, jalaran kebek karo Roh Sutyi. Dèkné terus maturkesuwun marang Gusti Allah ngomong: “Bapakku, Gusti Allahé langit lan bumi, Aku maturkesuwun marang Kowé, awit Kowé nyimpen prekara-prekara iki kanggo wong pinter lan sing nduwé kaweruh, nanging mbok udarké kanggo wong sing tyilik. Pantyèn, kabèh iki mbok tindakké manut kekarepanmu lan senengmu déwé.

22 “Sembarang kabèh wis dipasrahké marang Aku karo Bapakku. Ora ènèng wong sing ngerti Anaké Gusti Allah kuwi sapa, namung Anaké Gusti Allah déwé sing ngerti lan ora ènèng wong ngerti Gusti Allah Bapaké, kejaba Anaké lan wong-wong sing wis dipilih karo Anaké supaya kenal marang Bapaké.”

23 Gusti Yésus terus ngomong, nanging namung marang murid-murid: “Kowé pantyèn wong sing beja banget, awit kowé weruh prekara-prekara kuwi karo mripatmu déwé. 24 Awit pada ngertia: okèh nabi lan ratu pada kepéngin weruh prekara-prekara sing kowé weruh, nanging ora bisa. Uga pada kepéngin krungu sing mbok rungokké, nanging ora bisa.”

Wong Samaria sing nduwé melas

25 Ing sakwijiné dina ènèng guru Kitab teka nang nggoné Gusti Yésus arep ngenèng Dèkné. Wongé ngomong ngéné: “Guru, aku kudu nglakoni apa bisané nampa urip langgeng?”

26 Gusti Yésus semaur: “Lah nang wèté Kitab ketulis kepriyé? Apa sing mbok watya nang kono?”

27 Guru Kitab mau terus semaur ngéné: “Pada trésnaa marang Gusti Allahmu sak atimu, sak nyawamu, nganggo sak ènèngé kekuwatanmu lan sak ènèngé pikiranmu. Uga, trésnaa marang pepadamu kaya enggonmu nrésnani awakmu déwé.”

28 Gusti Yésus ngomong: “Sauranmu kuwi pantyèn bener. Kuwi kudu mbok lakoni lan kowé bakal nampa urip langgeng.”

²⁹ Nanging guru Kitab mau arep mbenerké dèkné déwé, mulané terus takon marang Gusti Yésus: “Lah sing diarani pepadamu kuwi sakjané sapa ta?”

³⁰ Gusti Yésus nyauri pitakonan kuwi ngéné: “Enèng sakwijiné wong medun sangka kuta Yérusalèm arep nang kuta Yériko. Nang dalam wongé dirampok maling terus digebuki pisan sampèk setengah mati terus ditinggal nang dalam. ³¹ Ndilalahé ènèng imam liwat dalam kono. Nanging kadung dèkné weruh wong sing dirampok mau, malah terus mlipir nyimpangi wongé. ³² Uga ènèng wong Lévi liwat kono, nanging uga dèkné nyimpangé wongé. ³³ Terus ènèng wong Samaritan sing lelungan, liwat dalam kono. Dèkné weruh wong sing dirampok mau terus melas banget. ³⁴ Wongé terus diparani, tatuné terus diusapi anggur lan dilengani, terus diperban. Sakwisé kuwi wongé terus ditumpakké kimaré dèkné, terus digawa nang omah penginepan lan dirumati nang kono. ³⁵ Ing ésuké wong Samaritan mau ngekèki duwit marang sing nduwé omah, tyukup kanggo ngrumati wongé sedina-rongdina, karo ngomong: ‘Wong iki dirumatké sing apik. Nèk aku balik ongkos-ongkos liyané bakal tak bayar kabèh.’”

³⁶ Gusti Yésus terus nutup tembungé nganggo pitakonan ngéné marang guru Kitab mau: “Miturut pinemumu, wong telu mau, sing endi sing dadi pepadané wong sing dirampok mau?”

³⁷ Guru Kitab mau semauré: “Ya wong sing melas marang wongé!” Gusti Yésus terus ngomong: “Bener kowé, kana dilakoni ngono uga!”

Gusti Yésus nang omahé Marta

lan Maria

³⁸ Ing sakwijiné dina Gusti Yésus lan murid-muridé teka nang sakwijiné désa. Nang kono ènèng wong wédok jenengé Marta. Marta ngampirké Gusti Yésus nang omahé. ³⁹ Marta nduwé adik sing jenengé Maria. Maria njagong nyedeki Gusti Yésus, ngrungokké piwulangé. ⁴⁰ Nanging Marta ribut banget ngladèni dayoh-dayohé. Marta terus mara nang nggoné Gusti Yésus ngomong: “Gusti, mbok disawang ta! Adikku ora weruh nèk aku nyambutgawé ijèn. Mbok diomongi kongkon ngréwangi aku!”

⁴¹ Gusti Yésus semaur: “Marta, Marta! Kowé kuwi répot mikirké barang pirang-pirang. ⁴² Nanging sing perlu kuwi namung siji. Malah Maria wis milih prekara sing apik déwé, sing ora bakal karebut sangka dèkné!”

11

Gusti Yésus mblajari murid-muridé ndonga

¹ Ing sakwijiné dina Gusti Yésus ndedonga nang sakwijiné panggonan. Kadung wis rampung terus ènèng murid takon marang Dèkné: “Gusti, mbok awaké déwé diblajari ndonga ta, kaya enggoné Yohanes mulangi murid-muridé?” ²⁻⁴ Gusti Yésus semaur ngéné: “Nèk kowé ndedonga, ngomong ngéné: ‘Bapaké awaké déwé nang swarga muga Jenengmu kasutyèkna.

Muga kratonmu tumekaa lan kekarepanmu klakonana ing donya kayadéné nang swarga. Nyuwun rejeki saiki lan saben dina lan pangapura sangka ing dosa awit awaké déwé ya ngapura dosané wong liya.

Nyuwun aja tyedekna panggoda nanging luwarana sangka ala.’ ”

⁵⁻⁶ Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Semunggoné nang tengahmu ènèng wong sing mbengi-mbengi nang nggoné kantyané nembung: ‘Mbok aku diselangi rotiné telu, awit ènèng kantya dolan terus mampir nang nggonku, nanging aku ora nduwé suguhan apa-apa.’

⁷ Semunggoné kantya sing dijaluhi tulung mau semaur: ‘Aja ngrusui aku, lawangé wis tak kantying lan aku lan anak-anakku wis turu. Aku ora arep tangi lan ngekèki apa-apa marang kowé.’ ⁸ Lah kuwi terus kepriyé? Ngandela, ora jalaran wongé kuwi kantyané terus sing dijaluhi tulung mau bakal tangi lan ngekèki roti, ora. Nanging wongé bakal tangi, jalaran kantyané ora nduwé isin lan ngetyek sing njaluk tulung, mulané bakal dikèki penjaluké.

⁹ “Mulané kowé pada élinga iki: nèk kowé njaluk, kowé bakal dikèki; nèk kowé nggolèk, kowé bakal nemu; nèk kowé totok-totok lawang, kowé bakal dibukakké. ¹⁰ Awit sapa waé sing njaluk bakal dikèki; wong sing nggolèk bakal nemu lan wong sing totok lawang bakal dibukakké. ¹¹ Para bapak sing nang kéné, mosok nèk anakmu njaluk iwak arep mbok kèki ula? Mesti ora! ¹² Mosok mbok kèki kalajengking nèk anakmu njaluk endok. ¹³ Lah nèk kowé waé, wong sing ala, bisa ngekèki barang sing apik marang anak-anakmu, lah Bapakmu sing nang swarga menèh. Dèkné mesti bakal ngekèki Roh Sutyi marang sapa waé sing nembung.”

Gusti Yésus lan Bèlsebul

¹⁴ Ing sakwijiné dina Gusti Yésus nundung demit sing marakké wong bisu. Kadung demité wis metu, wongé terus

bisa ngomong. Wong kabèh pada nggumun. ¹⁵ Nanging ènèng siji-loro sing ngomong ngéné: “Yésus kuwi enggoné bisa nundung demit jalaran dikèki pangwasa karo Bèlsebul, ratuné demit.”

¹⁶ Uga ènèng liya-liyané sing arep njajal Gusti Yésus. Wong-wong kuwi nyuwun Gusti Yésus nggawé tanda pangwasa sangka swarga. ¹⁷ Nanging Gusti Yésus ngerti pikirané wong-wong kuwi, mulané ngomong ngéné: “Nèk nang sakjeroné negara wongé pada tukaran, negara kuwi bakal bubrah. Semono uga brayat, nèk wongé tukaran karo sakpada-pada, brayat kuwi bakal bubrah. ¹⁸ Nèk ing kratoné Sétan demité pada nglawan sakpada-pada, apa kraton kuwi bisa ngadek terus? Mesti ora. Aku ngomong ngono kuwi, jalaran kowé ngarani Aku jaréné enggonku nundungi demit nganggo pangwasané Bèlsebul. ¹⁹ Semunggoné enggonku nundungi demit nganggo pangwasané Bèlsebul, lah murid-muridmu kuwi enggoné nundungi demit nganggo pangwasané sapa? Dadiné murid-muridmu déwé nduduhké nèk pikiranmu kuwi klèru. ²⁰ Enggonku nundungi demit kuwi sangka pangwasané Gusti Allah lan kuwi tandané nèk Gusti Allah wis molai ngétokké pangwasané nang tengahmu.

²¹ “Nèk ènèng wong rosa njaga omahé nganggo gaman sing pepak, barang-barangé wongé mesti ora bakal ilang. ²² Nanging nèk wongé ditekani wong liyané sing luwih rosa, dèkné bakal dikalihaké lan gaman-gamané sing dijagakké mau bakal dirampas lan barang nduwéné wongé bakal diedum-edum.

²³ “Sapa sing ora ngrujuki Aku, kuwi tegesé nglawan Aku lan sapa sing ora mèlu nglumpukké wedusé karo Aku, kuwi sing mbuyarké.”

Demit sing wis metu

bisa balik menèh

²⁴ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Nèk ènèng demit metu sangka sakwijiné wong, demit mau terus mlaku-mlaku turut panggonan sing ora kanggonan wong, nggolèk panggonan kanggo lèrèn. Nèk demit mau ora nemu panggonan kuwi, terus mikir: ‘Enaké tak balik nang omah sing wis tak tinggal kaé.’ ²⁵ Demité terus balik nang omahé lan weruh nèk saiki wis resik lan ditata apik. ²⁶ Demit mau terus lunga nggolèki kantyané, terus balik nggawa demit pitu sing alané ngungkul-ungkuli dèkné déwé. Demit-demit kuwi terus manggon ing wong mau. Entèk-entèké wong kuwi kasusahané malah ngungkul-ungkuli mauné, dongé namung kanggonan demit siji.”

²⁷ Sakwisé Gusti Yésus ngomong kuwi mau, terus ènèng wong wédok nang tengahé wong pirang-pirang kono ngomong banter: “Beja tenan wong wédok sing nglairké lan nyusoni Kowé!”

²⁸ Nanging Gusti Yésus semaur: “Bener, nanging sing luwih beja kuwi wong sing ngrungokké lan nglakoni tembungé Gusti Allah.”

Wong sing pada njaluk tanda

²⁹ Dongé ijik dirubung wong pirang-pirang Gusti Yésus ngomong ngéné: “Pantyèn ala tenan wong jaman iki. Pada njaluk tanda pangwasa sing nggumunké, nanging ora bakal éntuk. Namung bakal éntuk tandané nabi Yonah. ³⁰ Kaya enggoné nabi Yonah dadi tanda kanggo wong-wong nang kuta Ninewé, mengkono uga Anaké Manungsa ya bakal dadi tanda kanggo wong-wong iki. ³¹ Mbésuk nèk Gusti Allah ngrutu manungsa, ratu wédok sangka bawah kidul bakal maju lan nyalahké wong-wong iki. Awit ratu kuwi wis teka sangka pojoké bumi, kepéngin ngrungokké kaweruhé ratu Soléman. Nanging ngertia, sing nang kéné iki gedéné ngungkuli ratu Soléman. ³² Mbésuk, ing dinané nèk Gusti Allah ngrutu manungsa, wong kuta Ninewé bakal pada maju mbarang karo wong-wong iki lan bakal nyalahké wong-wong iki. Awit dongé wong Ninewé krungu tembungé Gusti Allah sing digelarké karo nabi Yonah, terus pada njaluk ngapura marang Gusti Allah lan pada ninggal laku ala. Pada ngertia, sing ngadek nang kéné gedéné ngungkuli nabi Yonah.”

³³ Gusti Yésus neruské tembungé: “Mosok ya ènèng wong nyumet dian terus didelikké nang ngisor ambèn, apa ditutupi ténggok? Mesti ora ta! Diané mesti dipasang sing duwur, supaya kabèh wong sing mlebu bisa weruh padangé. ³⁴ Mripat kuwi diané awak. Nèk mripaté waras, awaké sak kujur ya padang njingglang. Nanging nèk mripaté buret, awaké sak kujur ya peteng ndedet. ³⁵ Mulané pada sing ati-ati, supaya pepadang sing ana ing kowé ora dadi peteng. ³⁶ Nèk awakmu padang sak kabèhé lan ora ènèng petengé blas, awakmu sak kujur ya bakal padang njingglang, pada waé kaya nèk kowé keslorotan padangé dian kaé.”

Gusti Yésus nyenèni wong Farisi

lan guru Kitab

³⁷ Kadung wis rampung sing memulang, Gusti Yésus terus disuwun mangan nang omahé wong Farisi. Mulané Dèkné ya terus budal lan mangan nang kono. ³⁸ Nanging wong Farisi mau nggumun banget, awit weruh Gusti Yésus mangan, tanpa wisuh tangané ndisik. ³⁹ Mulané Gusti Yésus terus

ngomong: “Bener wong Farisi, kowé pada misuhi njabané awakmu kaya nèk ngisahi njabané mangkok lan piring, nanging njeroné atimu kebek gagasan murka lan ala. ⁴⁰ Kowé wong bodo, Gusti Allah sing nggawé njaba, apa ya ora nggawé sing njero uga? ⁴¹ Isiné mangkok lan piringmu kuwi kudu mbok kèkné wong sing ora nduwé, supaya kowé bisa resik sak kabèhé.

⁴² “Tyilaka kowé wong Farisi! Awit sangka tanduranmu bumbu-bumbu lan janganan-janganan waé kowé ngekèki prasepuluhané, nanging sing bener kanggo wong liya lan katrésnan marang Gusti Allah ora mbok perlokké. Sakjané kuwi sing kudu mbok perlokké ndisik lan liyané uga kudu mbok tindakké.

⁴³ “Tyilaka kowé wong Farisi! Awit nèk nang sinaguk kowé njalukké njagong nang ngarep déwé, nang jagongané wong gedé, uga nèk nang pasar-pasar kowé njaluk diajèni. ⁴⁴ Tyilaka kowé! Awit kowé kuwi kaya kuburan sing ora ènèng tengerané, kuburan sing diidek-idek wong, awit ora ngerti nèk kuwi kuburan.”

⁴⁵ Terus ènèng guru Kitab semaur: “Guru, ngono kuwi kowé ngèlèk-èlèkké awaké déwé mbarang!” ⁴⁶ Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé guru-guru Kitab, kowé uga wong tyilaka! Kowé numpangké momotan sing abot nang pundaké wong, lah nanging kowé déwé emoh ndemèk momotan kuwi karo drijimu. ⁴⁷ Tyilaka kowé! Awit kowé pada nggawèkké kuburan pengéling-éling kanggo para nabi, lah nanging mbah-mbahanmu déwé sing matèni para nabi kuwi dèk mbiyèn. ⁴⁸ Dadiné ngono kuwi kowé ngétokké nèk kowé setuju karo sing ditindakké karo mbah-mbahanmu dèk mbiyèn. Wujuté, wong-wong kuwi sing matèni para nabi lan kowé sing nggawèkké kuburan kanggo para nabi. ⁴⁹ Jalaran sangka kuwi, Gusti Allah ing kaweruhé ngetokké tembung ngéné: ‘Aku bakal ngongkon nabi-nabi lan rasul-rasul teka; ènèng sing bakal dipatèni lan ènèng sing bakal disiya-siya.’ ⁵⁰⁻⁵¹ Ngandela ta! Getihé para nabi sing mili wiwit jamané bumi digawé, tegesé wiwit getihé Abel, nganti tekan getihé nabi Sakarias, sing dipatèni nang sak tengahé altar lan Omahé Gusti Allah, kuwi kabèh bakal ditibakké marang para Farisi lan para guru Kitab iki.

⁵² “Tyilaka kowé, para guru Kitab! Awit kowé nyekel kuntyiné kaweruh bab wèt-wèté nabi Moses, nanging kowé déwé ora ngleboni, malah wong sing kepéngin ngerti isiné wèt-wèt kuwi mbok alang-alangi!”

⁵³ Kadung Gusti Yésus wis lunga sangka kono, para Farisi lan para guru Kitab terus pada nesu banget marang Dèkné. Wong-wong mau pada ngetokké pitakonan pirang-pirang lan

bab warna-warna prekara marang Gusti Yésus. ⁵⁴ Nanging sing dituju supaya Gusti Yésus ngetokké tembung sing klèru, sing kenèng dienggo jalaran kanggo nyekel Dèkné.

12

Pitutur kanggo wong

sing étok-étokan

¹ Ing waktu kuwi wong èwon-èwon pada nglumpuk sampèk esuk-esukan. Gusti Yésus terus memulang, nomer siji kanggo murid-muridé déwé. Tembungé Gusti Yésus ngéné: “Kowé kudu sing ati-ati tenan karo para Farisi sing étok-étokan, aja sampèk mrasuk marang kowé kaya ragi. ² Awit sembarang sing ditutup-tutupi bakal kétok lan sembarang sing digawé simpenan bakal kebukak. ³ Apa sing mbok omong ing wayah mbengi bakal dirungokké ing wayah awan lan apa sing mbok omong alon-alon nang kamar kantyingan bakal dikabar-kabarké marang wong kabèh.”

Wedi marang Gusti Allah

⁴ Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Kowé kuwi kantya-kantya! Aku ngomong marang kowé: aja wedi marang wong-wong sing bisa matèni awak, nanging sakwisé kuwi ora bisa ngapa-apakké kowé menèh. ⁵ Kowé tak omongi sapa sing kudu mbok wedèni. Pada wedia marang Gusti Allah, awit Dèkné nduwèni kwasa mbuwang kowé nang neraka, sakwisé matèni awakmu. Mulané pada élinga, Gusti Allah sing kudu mbok wedèni.

⁶ “Manuk tyilik kaé nèk diedol pira regané? Nanging ora ènèng manuk tyilik siji waé sing Gusti Allah lali. ⁷ Malah rambut nang sirahmu waé Gusti Allah ngerti ènèng pira. Mulané aja wedi, ajimu kuwi ngungkuli manuk tyilik pirang-pirang.”

Bab ngakoni Gusti Yésus

⁸ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Pada ngandela marang sing tak omong iki! Sapa sing ngaku nang tengahé wong nèk dadi muridku, Anaké Manungsa uga bakal ngakoni dèkné nang ngarepé para mulékaté Gusti Allah. ⁹ Nanging sapa sing ngaku nang tengahé wong nèk ora kenal marang Aku, wong kuwi ya bakal tak sélaki nang ngarepé para mulékaté Gusti Allah.

¹⁰ “Sapa sing ngetokké tembung ala bab Anaké Manungsa, kuwi bakal dingapura. Nanging sapa sing ngetokké tembung ala bab Roh Sutyi ora bakal dingapura.

¹¹ “Nèk kowé digawa nang sinaguk arep dikrutu karo penggedéné pasamuan lan para pangwasa, aja pada wedi

kepriyé sing arep ngomong kanggo mbélani prekaramu.
 12 Aja wedi, awit ing waktu kuwi Roh Sutyi bakal ngekèki tembung marang kowé, sing kudu mbok omongké.”

Wong sugih sing bodo

13 Nang tengahé wong okèh sing pada ngrungokké piwulangé Gusti Yésus kono ènèng siji sing ngomong ngéné marang Dèkné: “Guru, mbok sedulurku diomongi kongkon ngedum karo aku warisan tinggalané bapak.”

14 Gusti Yésus semaur: “Kang, lah Aku kok mbok dadèkké tukang mratung warisan? Apa iku kerjananku?” 15 Gusti Yésus terus mituturi wong kabèh sing nang kono: “Pada sing ati-ati, aja sampèk pada nduwé watek murka, awit senjata wong nduwé banda okèh, ora ngomong nèk wong kuwi nduwèni nyawané uga.”

16 Gusti Yésus terus ngekèki gambar ngéné: “Enèng sakwiji-jiné wong sugih nduwé kebon okèh lan lemahé ya jan apik tenan. Mulané pametuné lemahé ya okèh banget. 17 Wong sugih mau terus rasan-rasan ing atiné: ‘Aku saiki kudu ngapa menèh ya? Aku wis ora nduwé panggonan menèh kanggo nyimpen pametuné kebonku. 18 Saiki apiké ngéné waé: magesèn-magesènké arep tak bubrahi kabèh, tak nggawé sing luwih gedé kanggo nyimpen pametuné kebonku lan uga barang-barangku liyané kabèh. 19 Sakwisé kuwi aku terus bisa ngomong marang atiku: Aku wis ayem saiki. Simpenanku wis okèh, sampé dipangan pirang-pirang taun. Aku wis ora usah mikir apa-apa menèh. Garèk mangan, ngombé lan nuruti seneng.’ 20 Nanging Gusti Allah ngomong ngéné marang wong mau: ‘Kowé kuwi wong bodo. Mbengi iki nyawamu bakal dijuluk. Lah sembarang sing wis mbok tyawis-tyawiské kanggo awakmu kuwi mengko sapa sing nduwèni?’ ”

21 Gusti Yésus terus nutup pitutur mau karo tembung iki: “Ya kaya ngono kuwi lelakoné wong sing nglumpukké banda kadonyaan kanggo awaké déwé sampèk sugih banget, nanging kanggo Gusti Allah wong kuwi ora sugih blas.”

Bab sumelang

22 Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Pada dirungokké sing apik pituturku iki: Aja pada sumelang bab uripmu, bab apa sing mbok pangan lan apa sing mbok enggo. 23 Uripmu kuwi ajiné ngungkuli pangan lan badanmu kuwi ajiné ngungkuli sandang. 24 Mbok disawang manuk-manuk ireng kaé, lak ya ora nyebar apa panèn lan ora nduwé godang apa lumbung kanggo nyimpen pangan, nanging pada dikèki mangan karo Gusti Allah. Lah kowé kuwi apa ajiné

ora ngungkul-ungkuli manuk-manuk kuwi? ²⁵ Sapa nang tengahmu bisa nambahi umuré jalaran sangka enggonmu sumelang? Mesti ora ènèng. ²⁶ Lah nèk prekara sing tyilik waé kowé ora bisa nindakké, kenèng apa kowé kok bingung bab prekara-prekara liyané? ²⁷ Disawang kembang-kembang sing tukul nang kebon kaé. Apa ya kerja apa nggawé salin? Lak ora ta. Nanging sawangen déwé, gèk ratu Soléman waé sing sugihé kaya ngono, ora nduwé salin sing apiké kaya kembang-kembang kuwi. ²⁸ Semono uga suket sing nang kebon, sing dina iki tukul lan sésuk diobong. Kuwi waé diapik-apik tenan karo Gusti Allah. Lah kowé menèh. Gusti Allah mesti bakal nyandangi kowé ngungkul-ungkuli suket-suket kuwi. Nanging kowé pada tyilik pengandelé.

²⁹ “Mulané, aja pada sumelang lan aja pada bingung bab apa sing bakal mbok pangan lan mbok ombé. ³⁰ Wong sing nggolèki barang-barang kuwi lak wong sing ora kenal marang Gusti Allah. Bapakmu nang swarga lak wis ngerti nèk barang-barang kuwi mbok butuhké. ³¹ Sing kudu mbok perlökké ndisik yakuwi, Kratoné Gusti Allah lan kekarepané, mengko Dèkné bakal ngekèki kowé barang liya-liyané uga.”

Bab banda nang swarga

³² Gusti Yésus neruské piwulangé ngéné: “Kowé wedus sak krompol tyilik, aja pada wedi. Wis dadi kekarepané Bapakmu nang swarga ngekèkké kratoné marang kowé. ³³ Barang-barang nduwému pada edolana lan apa payuné kèkna marang wong sing ora nduwé. Pada nggawéa wadah duwit sing ora bisa rusak lan bandamu pada simpenen nang swarga. Nang kono kasugihanmu ora bakal kalong, awit ora bakal dityolong maling apa dipangan renet. ³⁴ Awit nang endi bandamu, ya nang kono uga atimu.”

Bab peladèn sing tata-tata

³⁵ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Kowé kudu sing jaga-jaga ngadepi prekara apa waé. Klambimu dienggo lan dianmu panjeren. ³⁶ Ora béda slaf sing ngentèni mulihé sing nduwé omah sangka nggoné wong nduwé gawé kawinan. Nèk sing nduwé omah teka lan totok-totok lawang, slafé gelis-gelis mbukakké. ³⁷ Beja tenan slaf sing ketemu ijik melèk nèk sing nduwé omah teka. Ngandela, nèk sing nduwé omah mau wis salin, slafé bakal diejèk mangan bareng lan diladèni. ³⁸ Malah-malah nèk sing nduwé omah mau tekané sampèk tengah wengi apa ésuk mruput lan slafé ijik pada melèk. Slaf sing kaya ngono kuwi jan beja tenan. ³⁹ Pada élinga, semunggoné wong sing nduwé omah ngerti jam pira tekané malingé, wongé mesti ora turu, supaya malingé ora mlebu

omahé. ⁴⁰ Mulané kowé uga kudu pada tata-tata, awit Anaké Manungsa bakal teka ing waktu sing kowé ora mikir.”

⁴¹ Rasul Pétrus terus semaur: “Gusti, enggonmu ngekèki pitutur nganggo gambar kuwi mau namung kanggo awaké déwé iki waé apa kanggo wong kabèh?”

⁴² Gusti Yésus terus ngomong: “Slaf sing kaya ngapa sing kenèng diarani slaf sing temen lan dunung? Ya slaf sing dipasrahi penjawab nata kantya-kantyané tunggal slaf, supaya ngekèki bagèané pangan marang slaf-slaf liyané nèk wis wayahé. ⁴³ Beja tenan slaf sing ketemu ngerjani penggawéané kaya sak mestiné, wayahé sing nduwé omah teka. ⁴⁴ Pada ngandela, slaf kuwi bakal dipretiyaya karo sing nduwé omah kongkon ngurusi bandané sak kabèhé. ⁴⁵ Nanging semunggoné slaf mau terus nduwé gagasan ing atiné: ‘Ah, sing nduwé omah ijik lunga suwi kok’ lan slaf mau terus ngeplaki slaf-slaf liyané sing lanang lan sing wédok, nanging dèkné déwé malah énak-énak mangan-ngombé sampèk mabuk, slaf mau bakal tyilaka. ⁴⁶ Awit ing dina sing ora dijagakké sing nduwé omah bakal teka. Slaf mau bakal dipatèni lan didadèkké siji karo wong sing ora pretyaya.

⁴⁷ “Slaf sing ngerti apa karepé sing nduwé omah, nanging ora tata-tata lan tyawis-tyawis, slaf kuwi bakal digebuki sak kuwaté. ⁴⁸ Nanging slaf sing ora ngerti kekarepané sing nduwé omah lan uga nindakké sing ora bener, slaf kuwi ya bakal disetrap, nanging setrapané bakal èntèng. Awit wong sing dikèki okèh bakal ditagih okèh. Semono uga wong sing dipasrahi prekara okèh, wong kuwi bakal dijaluki luwih okèh.”

Tekané Gusti Yésus misah

⁴⁹ Gusti Yésus terus neruské tembungé: “Tekaku ngurupké geni nang bumi lan kaya ngapa ta kepénginku geni kuwi wis bisa murup. ⁵⁰ Nanging sakdurungé kuwi, Aku kudu kebaptis ndisik, Aku durung ayem nèk baptisan kuwi durung klakon. ⁵¹ Apa kowé pada mikir nèk tekaku ing donya kuwi nggawa katentreman? Blas ora! Malah tekaku ndadèkké tyongkrèh. ⁵² Wiwit saiki nèk sak brayat ènèng wong lima, wong lima kuwi bakal tyongkrèh, sing telu tukaran karo sing loro lan sing loro tukaran karo sing telu. ⁵³ Kabèh bakal pada tukaran: bapak karo anaké lanang lan anak lanang karo bapaké, ibu karo anaké wédok lan anaké wédok karo ibuné, ibu maratuwa tukaran karo mantuné wédok lan mantuné wédok karo ibuné maratuwa.”

Nitèni tandané jaman

⁵⁴ Gusti Yésus saiki terus ngomong marang wong kabèh: “Nèk kowé weruh mendung nang kulon, kowé mesti

ngomong nèk arep udan lan ya terus udan tenan. ⁵⁵ Lah nèk anginé teka kidul, kowé terus ngomong nèk bakal panas lan wujuté ya terus panas tenan. ⁵⁶ Kowé kuwi pantyèn wong lamis. Awit kowé bisa nitèni tanda nang langit lan tanda nang bumi, lah kenèng apa kowé kok ora bisa nitèni tanda-tandané jaman iki?

⁵⁷ “Kenèng apa kowé kok ora bisa ngarani déwé apa sing bener? ⁵⁸ Nèk kowé digawa nang kruton karo sak-wijiné wong, sakdurungé tekan kruton kowé mesti nglu-mui nggolèk dalan kepriyé bisané ngrampungké prekara karo wong liyané kuwi. Nèk ora ngono, wongé bakal mas-rahké kowé marang rèkter lan rèkteré bakal masrahké kowé marang sekaut sing bakal nglebokké kowé nang setrapan. ⁵⁹ Pada ngandela, kowé ora bakal metu sangka setrapan, nèk utangmu durung mbok bayar sak kabèhé.”

13

Bab dosa lan setrapané

¹ Ing waktu kuwi ènèng wong sing pada ngomongké marang Gusti Yésus bab wong Galiléa sing pada dipatèni karo gramang Pilatus, dongé wong-wong kuwi ijik pada pasrah kurban marang Gusti Allah. ² Saurané Gusti Yésus: “Apa kowé mikir nèk wong Galiléa sing pada dipatèni kuwi dosané luwih gedé ngungkuli dosané wong Galiléa liya-liyané? ³ Ora ngono! Pada ngertia iki, nèk kowé ora pada ninggal dosa-dosamu lan ora pada manut marang Gusti Allah, kowé uga bakal mati kaya wong-wong kuwi. ⁴ Lan menèh, wong wolulas sing pada mati kerubuhan putyuké Siloam kaé, apa kowé mikir nèk dosané wong-wong kuwi gedéné ngungkuli dosané wong-wong nang kuta Yérusalèm kabèhé? ⁵ Ora ngono! Nanging nèk kowé ora nglakoni kauripan anyar, kowé uga bakal mati kaya wong-wong kuwi.”

Wit anjir sing ora ngetokké woh

⁶ Sakwisé kuwi, Gusti Yésus terus ngekèki piwulang nganggo gambar sing uniné ngéné: “Ènèng wong nduwé wit anjir nang keboné. Wongé nggolèk wohé, nanging ora nemu siji-sijia. ⁷ Mulané wongé terus ngomong ngéné marang tukang keboné: ‘Wis telung taun suwéné enggonku ngarep-arep wohé wit anjir iki, nanging ora tau metu siji-sijia. Wit iki ditegor waé, awit ora ènèng gunané urip, kejaba namung ngentèkké isiné lemah!’ ⁸ Nanging tukang keboné semaur: ‘Gusti, mbok wité dililani urip setaun menèh. Lemahé mengko tak patyuli mubeng, terus tak kèki mès. ⁹ Menawa

taun ngarep wit iki bisa metu wohé. Nèk ora, ya apiké suk ditegor waé.”

Gusti Yésus nambani wong lara bungkuk ing dina sabat

¹⁰ Ing sakwijiné dina sabat Gusti Yésus memulang nang sinaguk. ¹¹ Nang kono ènèng wong wédok wis wolulas taun suwéné dikwasani demit, marakké wongé gejeré ora bisa lempeng, dadiné bungkuk. ¹² Kadung Gusti Yésus weruh wong wédok mau, wongé terus dityeluk ngéné: “Bu, kowé saiki wis waras!” ¹³ Gusti Yésus terus numpangi tangan marang wong mau, terus sakwat gejeré bisa lempeng, mulané wongé memuji Gusti Allah.

¹⁴ Nanging pengarepé sinaguk kono malah nesu banget, terus muni-muni marang wong-wong sing nang kono, ngomong: “Enèng nem dina kanggo nyambutgawé. Nèk nggolèk waras, mbok teka ing dina-dina kuwi. Aja ing dina sabat.”

¹⁵ Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang pengarepé sinaguk mau: “Kowé kuwi pantyèn wong lamis. Ing dina sabat kowé apa ora ngetokké sapi apa kimarmu digawa ngombé? ¹⁶ Lah iki ènèng wong wédok anak turunané Bapa Abraham. Wong iki wis wolulas taun suwéné dibanda karo Sétan. Mosok wongé ora éntuk diutyuli sangka ranténé Sétan ing dina sabat?” ¹⁷ Sakwisé krungu tembungé Gusti Yésus, wong-wong sing pada nglawan mau abang kabèh sangking kisinin. Nanging wong-wong liyané pada bungah weruh lelakon sing nggumunké kuwi sing ditindakké karo Gusti Yésus.

Wulangan bab wiji sing tyilik banget

¹⁸ Gusti Yésus terus ngomong: “Kepriyé enggonku nggambarké Kratoné Gusti Allah? Kenèng tak padakké karo apa? ¹⁹ Kratoné Gusti Allah kuwi kaya wiji sing tyilik banget. Wiji kuwi ditandur terus tukul dadi wit lan manuk-manuk pada nggawé susuk nang pangé.”

Wulangan bab ragi

²⁰ Gusti Yésus mulangi ngéné: “Kratoné Gusti Allah kenèng tak padakké karo apa? ²¹ Kratoné Gusti Allah kuwi kaya ragi. Enèng wong wédok njikuk ragi mau terus dityampurké glepung telung takeran, sampèk raginé mrasuk nang glepungé kabèh.”

Bab lawang sing tyiyut

²² Gusti Yésus saiki budal nang kuta Yérusalèm, ngliwati kuta-kuta lan désa-désa. Nang panggonan-panggonan sing diliwati Gusti Yésus mulangi wong-wong. ²³ Terus ènèng wong

takon marang Dèkné: “Guru, apa namung wong setitik sing nampa keslametan?”

²⁴ Gusti Yésus semaur ngéné: “Pada ngudia mlebu liwat lawang sing tyiyut. Awit pada ngertia nèk wong okèh pada ngudi mlebu liwat lawang tyiyut mau, nanging ora bisa. ²⁵ Nèk wis tekan waktuné, sing nduwé omah bakal tangi nutup lawangé. Kowé bakal ngadek nang njaba totok-totok, ngomong: ‘Gusti, mbok dibukakké lawangé ta!’ Nanging sing nduwé omah bakal semaur: ‘Aku ora kenal kowé!’ ²⁶ Kowé bakal semaur: ‘Gusti, awaké déwé wis mangan lan ngombé bebarengan karo Kowé lan Kowé ya wis mulangi nang dalan-dalané awaké déwé!’ ²⁷ Nanging sing nduwé omah bakal semaur menèh, ngomong: ‘Aku ora kenal kowé! Pada lungaa sangka kéné, kowé sing pada nglakoni ala!’ ²⁸ Kowé bakal nangis nèk kowé weruh Bapa Abraham lan Isak lan Yakub lan para nabi kabèh ing Kratoné Gusti Allah, nanging kowé déwé bakal diusir metu sangka kono. ²⁹ Bakal ènèng wong pada teka sangka wétan lan kulon, sangka lor lan kidul lan pada mèlu pésta ing Kratoné Gusti Allah. ³⁰ Pada élinga, ènèng wong sing tekané kèri, nanging mleburné ndisik, lah sing tekané ndisik, nanging mleburné kèri.”

Katrésnané Gusti Yésus marang

kuta Yérusalèm

³¹ Ing waktu kuwi ènèng wong Farisi siji-loro mara nang nggoné Gusti Yésus lan ngomong: “Kana lunga sangka kéné, awit Hérodès arep matèni kowé!”

³² Gusti Yésus semaur: “Kana ngomong marang kanyil kuwi: ‘Dina iki lan sésuk Aku nundungi demit lan nambani wong lara, nanging ing telung dinané Aku bakal rampung penggawéanku.’ ³³ Dadiné saiki, sésuk lan sésuké menèh Aku bakal neruské enggonku mlaku. Awit ora lumrah nèk nabi dipatèni nang panggonan liyané, kuduné nang Yérusalèm.

³⁴ “Yérusalèm, Yérusalèm! Kowé sing matèni nabi-nabi lan wong-wong sing dikongkon Gusti Allah nekani kowé pada mbok bandemi watu. Kaya ngapa enggonku saben-saben arep nglumpukké anak-anakmu, kaya pitik babon enggoné nglumpukké anak-anaké nang ngisoré swiwiné. Nanging kowé ora gelem. ³⁵ Saiki omahmu bakal ditinggal suwung. Kowé bakal ora weruh Aku menèh, nganti tekan waktuné kowé pada ngomong: ‘Kaberkahan sing teka ing jenengé Gusti!’ ”

14

Gusti Yésus nambani wong lara

ing dina sabat

¹ Ing sakwijiné dina sabat Gusti Yésus merdayoh nang omahé sakwijiné pengarepé wong Farisi arep pésta. Wong-wong sing nang kono kabèh pada nyawang marang tindak-tanduké Dèkné. ² Terus ènèng wong, sing tangan lan sikilé abuh, mara nang nggoné Gusti Yésus. ³ Gusti Yésus terus takon marang para guru Kitab lan para Farisi: “Kitab Sutyi nglilani wong lara ditambahi ing dina sabat apa ora?”

⁴ Wong-wong ora semaur apa-apa. Gusti Yésus terus nyekel wong sing lara mau, terus diwaraské lan dikongkon lunga. ⁵ Gusti Yésus terus ngomong marang para guru Kitab lan para Farisi: “Nèk nang tengahmu ènèng wong sing nduwé anak apa nduwé sapi sing ketyemplung sumur ing dina sabat, mosok ora ndang ditarik munggah anaké apa sapiné ing dina sabat kuwi?”

⁶ Para guru Kitab lan para Farisi ora bisa semaur apa-apa.

Bab andap-asor

⁷ Gusti Yésus nitèni nèk dayohé pada milih njagong nang ngarep déwé. ⁸ Mulané Dèkné terus ngomong ngéné: “Nèk kowé diulemi nang kawinan, kowé aja njagong nang jagongan sing nang ngarep déwé. Awit menawa waé sing nduwé gawé wis ngulemi wong liyané sing luwih diajèni tenimbang kowé. ⁹ Mengko wong sing ngulemi kowé kudu nyuwun kowé kongkon nggolèk jagongan liyané, awit jagongan kuwi wis dityawiské kanggo wong liya. Dadiné kowé bakal kisinin lan kepeksa njagong nang mburi déwé. ¹⁰ Mulané, nèk kowé diulemi, njagonga nang mburi déwé, supaya sing nduwé omah marani kowé lan nyuwun kowé: ‘Tak suwun njagong nang ngarep.’ Dadiné kétok nang ngarepé dayoh liya-liyané nèk kowé diajèni. ¹¹ Awit sapa sing ngungahké awaké déwé, kuwi bakal diedunké. Lah sapa sing asor, kuwi bakal diungahké.”

Sapa sing kudu diulemi

¹² Gusti Yésus terus ngomong marang wong sing ngulemi Dèkné: “Nèk kowé ngulemi wong diejèk pésta, senajana awan apa mbengi, aja namung ngulemi kantya-kantamu apa sedulur-sedulurmu, apa krandah lan tangga-teparomu sing sugih. Awit wong-wong kuwi bakal mbales ngulemi kowé. Dadiné kowé nampa balesané penggawému. ¹³ Nanging nèk kowé nganakké pésta, ngulemana wong sing mlarat, wong sing ora bisa mlaku, sing lumpuh lan sing lamur. ¹⁴ Kowé mesti bakal nampa berkah, awit wong-wong kuwi ora bakal bisa mbales apa-apa marang kowé. Kowé bakal nampa

upahmu sangka Gusti Allah, mbésuk nèk wong sing wis resik atiné bakal ditangèkké sangka pati.”

Tembung gambar bab pésta gedé

¹⁵ Krungu tembungé Gusti Yésus kuwi mau, terus ènèng sakwijiné dayoh ngomong: “Beja tenan wong sing kelilan mèlu pésta ing Kratoné Allah!”

¹⁶ Gusti Yésus terus ngekèki gambar ngéné: “Ènèng wong nganakké pésta gedé lan ngulemi wong okèh. ¹⁷ Sakdurungé pésta mau diwiwiti, wongé kongkonan wong pada marani wong-wong sing diulemi, tembungé: ‘Hayuk pada teka, awit sembarang wis ditata.’ ¹⁸ Nanging wong kabèh sing diulemi siji-siji pada nyuwun dingapura waé, awit ora bisa nekani. Wong sing ndisik déwé ngomong: ‘Aku entas tuku kebon. Saiki aku arep lunga ndelok keboné. Nyuwun ngapura waé, aku ora bisa teka.’ ¹⁹ Wong sing liyané ngomong: ‘Aku entas tuku sapi limang jodo. Saiki aku arep mbrana njajal sapi-sapi mau kanggo nyambutgawé. Aku dingapura waé, ora bisa teka.’ ²⁰ Wong liyané sing diulemi ngomong: ‘Aku entas kawin, aku ora bisa teka.’

²¹ “Wong sing undang-undang mau terus balik lan ngomongi sing nduwé omah bab kuwi mau kabèh. Krungu tembungé sing undang-undang mau sing nduwé omah terus nesu banget, terus ngomong: ‘Saiki kana ndang pada lungaa nang dalan-dalan gedé lan tyilik nang kuta. Kana wong sing ora nduwé, sing ora bisa mlaku, sing lamur lan sing lumpuh pada digawa mbréné kabèh.’ ²² Ora let suwi kongkonan mau balik lan ngomong marang sing nduwé omah: ‘Kongkonanmu wis tak lakoni, nanging jagongané ijik ènèng okèh.’ ²³ Sing nduwé omah terus ngomong: ‘Kana lunga nang dalan-dalan nang sak njabané kuta lan saben wong diulemi, awit omahku kudu kebek. ²⁴ Ngandela, wong sing pada tak ulemi sing ndisik mau, siji waé ora ènèng sing bakal mèlu ngrasakké suguhanku.’ ”

Ora gampang dadi muridé

Gusti Yésus

²⁵ Wong pirang-pirang pada gemruduk ngetutké Gusti Yésus. ²⁶ Dèkné terus minger lan ngomong: “Sapa sing arep dadi muridku kudu gelem kélangan bapa-ibuné, bojo-anaké, seduluré lanang lan wédok, malah uga kudu saguh kélangan awaké déwé. ²⁷ Sapa ora manggul pentèngané déwé lan ngetutké Aku, ora bisa dadi muridku.

²⁸ “Nèk nang tengahmu ènèng wong nduwé rantyaman ngedekké omah duwur, wong kuwi kudu ngitung ndisik pira kostuné. Dadiné ngerti, duwité tyukup apa ora kanggo

ngostoni sak rampungé. ²⁹⁻³⁰ Nèk ora ngono, wong mau sak-wisé masang pondasi, terus ora bisa ngrampungké omahé duwur. Saben wong sing weruh mesti bakal ngguyu wongé lan ngomong: ‘Wong kuwi bisa molai ngedekké, nanging ora bisa ngrampungké.’

³¹ “Lan menèh, nèk ènèng ratu sing nduwé soldat 10.000 arep perang, jalaran diluruk ratu liyané sing nduwé soldat 20.000, apa ratu sing ndisik ora arep mikir-mikir balané tyukup apa ora kanggo nglawan mungsuhé? ³² Nèk kétok nèk ora bakal kuwat, ratu mau kudu kongkonan metuki ratu sing ngluruk. Pumpung mungsuhé ijik adoh, takon apa penjalukané, supaya ora usah perang.” ³³ Gusti Yésus terus nutup tembungé: “Semono uga wong bisa dadi muridku, namung nèk gelem kélangan sembarang nduwéné.”

Bab uyah sing ilang asiné

³⁴ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Uyah kuwi pantyèn apik, nanging nèk ilang rasané, apa sing kenèng kanggo ngasinké? ³⁵ Uyah kuwi wis ora ènèng gunané, ora kanggo lemah, ora kanggo ngemès. Apiké namung dibuwang. Sapa sing nduwé kuping, pada dirungokké!”

15

Tembung gambar bab wedus

sing ilang

¹ Ing sakwijiné dina okèh wong belasting lan wong sing dianggep ala karo rayat, pada teka ngrungokké piwulangé Gusti Yésus. ² Wong Farisi lan para guru Kitab pada pating kedumel ngomong: “Yésus kok gelem nampani wong ala, malah mangan bareng karo wong-wong kuwi?” ³ Mulané Gusti Yésus terus ngekèki gambar ngéné:

⁴ “Semunggoné nang tengahmu ènèng wong sing nduwé wedus gèmbèl satus, sing siji ilang. Apa wongé ora terus ninggal wedusé sing sangang puluh sanga nang pangonan lan lunga nggolèki wedus siji sing ilang, nganti ketemuné? ⁵ Nèk wis ketemu, wong mau bungahé ora ènèng entèké. Wedusé mesti terus dipanggul, digawa mulih. ⁶ Tekan omah kantya lan tanggané bakal diundangi lan ngomong: ‘Hayuk pada bungah karo aku, awit wedusku sing ilang saiki wis ketemu.’ ⁷ Ngandela, kaya ngono uga kahanané nang swarga. Para mulékat bakal pada bungah banget, awit ènèng wong dosa siji sing ninggal dosané lan nglakoné urip anyar, ketimbang karo wong sangang puluh sanga sing ora usah.”

Gambar bab duwit sing ilang

⁸ Gusti Yésus ngekèki gambar liyané sing uniné ngéné: “Enèng wong wédok nduwé duwit sepuluh pérak terus ilang siji. Wongé mesti terus nyumet dian lan nyaponi omahé, terus nggolèki njlimet, nganti duwit sing ilang mau ketemu. ⁹ Nèk wis ketemu, wong wédok mau bakal ngundang kantya lan tanggané lan diomongi: ‘Hayuk pada bungah-bungah karo aku, awit duwit sing ilang wis ketemu.’ ¹⁰ Ngandela, kaya ngono uga para mulékaté Allah bakal pada bungah-bungah, nèk ènèng wong dosa siji waé sing ninggal dosané lan nglakoni urip anyar.”

Tembung gambar bab anak sing ilang

¹¹ Gusti Yésus neruské tembungé karo gambar liyané: “Enèng wong nduwé anak lanang loro. ¹² Anak ragil ngomong karo bapaké: ‘Pak, aku njaluk bagèanku sangka sembarang sing arep mbok tinggalké aku.’ Bapaké terus ngedum apa nduwéné marang anaké loro. ¹³ Ora let suwi anak sing ragil terus ngedol bagèané. Dèkné terus lunga nang liya negara, duwité digawa kabèh. Nang kana duwité diebrèh-ebèh dienggo nuruti kesenengané, sampèk entèk kabèh. ¹⁴ Nang negara kono ndilalahé ènèng kekurangan pangan sing gedé. Lah botyah mau wis ora nduwé apa-apa. ¹⁵ Mulané dèkné terus mondok nang omahé wong kono, terus dikongkon kerja ngrumati babi. ¹⁶ Botyah mau kaliren lan kaya ngapa kepénginé mareki wetengé karo ampas pakané babi, nanging ora ènèng sing ngekèki. ¹⁷ Botyah mau terus éling lan mikir: ‘Bapakku nduwé wong kerja pirang-pirang lan kabèh bisa mangan sak wareké. Lah aku kok nang kéné kaliren. ¹⁸ Apiké aku tak balik nang nggoné bapakku, tak ngomong: Pak, aku nggawé dosa marang Gusti Allah lan marang Bapak. ¹⁹ Aku wis ora pantes diarani anaké Bapak. Aku dianggep wong kerja waé.’ ²⁰ Botyah mau terus ngadek lan budal nang nggoné bapaké.

“Dongé ijik adoh, bapaké wis weruh dèkné. Bapaké terus melas banget, mulané terus dipapak, dirangkul lan diambungi. ²¹ Botyahé terus ngomong: ‘Pak, aku nggawé dosa marang Gusti Allah lan marang Bapak. Aku wis ora pantes diarani anaké Bapak.’ ²² Nanging bapaké nyeluk peladèné terus dipréntah ngéné: ‘Ndang gelis dijikukké salin sing apik déwé lan dienggokké. Drijiné dienggoni ali-ali lan sikilé dienggoni sepatu. ²³ Terus dijikukké pedèt sing lemu dibelèh. Hayuk awaké déwé pada nganakké pésta. ²⁴ Awit anakku iki wis mati, saiki urip menèh; wis ilang, saiki ketemu!’ Wong sak omah terus pada bungah-bungah.

²⁵ “Ing waktu kuwi anak sing mbarep ijik nang kebon. Kadung mulih lan wis tyedek karo omahé, dèkné krungu tabuan lan jogètan. ²⁶ Botyah mau terus nyeluk sakwijiné peladèn ditakoni: ‘Nang omah ènèng apa?’ ²⁷ Peladèné semaur: ‘Adikmu wis mulih lan Bapak ngongkon mbelèhké sapi sing lemu déwé, awit anaké wis mulih kanti slamet.’

²⁸ “Anak mbarep mau nesu banget sakwisé krungu tembungé peladèné. Dèkné ora gelem mlebu omah. Bapaké terus metu marani lan ngomongi anaké sing ijik nesu. ²⁹ Nanging anaké malah ngomong: ‘Pirang-pirang taun aku nyambutgawé setengah mati kanggo Bapak lan aku ora tau wani marang tembungé Bapak. Nanging Bapak apa tau ngekèki apa-apa marang aku. Wedus siji waé kanggo bungah-bungah karo kantya-kantya ora tau. ³⁰ Nanging anak ragil iki wis ngentèkké bandané Bapak kabèh kanggo médok, saiki ijik entas teka waé wis dibelèhké pedèt lemu karo Bapak.’ ³¹ Bapaké terus nyauri: ‘Enggèr anakku, kowé kuwi slawasé lak nang kéné karo aku. Apa nduwéku kuwi lak ya wis wèkmu. ³² Ing waktu iki awaké déwé kabèh kudu bungah-bungah, awit adikmu wis mati, urip menèh, wis ilang, ketemu!’ ”

16

Tembung gambar bab penjawab banda sing ngapusi

¹ Gusti Yésus ngomong marang murid-muridé: “Enèng wong sugih nduwé wong sing dadi penjawab banda. Wong sugih mau éntuk wadulan, nèk penjawab banda mau ngebrèh-ebrèh barangé wongé. ² Mulané penjawab banda kuwi terus dityeluk lan diomongi ngéné: ‘Aku krungu bab lakumu sing ora bener. Saiki kowé nggawé laporan bab mlebu-metuné banda sing tak pasrahké marang penjawabmu. Wiwit saiki kowé tak lèrèni enggonmu dadi penjawabé bandaku.’ ³ Wong mau terus mikir: ‘Nèk aku dietokké, lah aku arep kerja apa? Matyul aku ora kuwat, ngemis aku ya isin. ⁴ Apiké ngéné waé. Nèk aku dietokké, aku kudu nduwé kantya sing gelem tak pondoki!’

⁵ “Wongé terus nyeluki saben wong sing nduwé utang karo wong sugih mau. Wong sing nomer siji ditakoni: ‘Utangmu pira?’ ⁶ Saurané wongé: ‘Lenga olèf satus blèk!’ Penjawab banda mau terus ngomong marang wongé: ‘Iki layangmu utang. Kana njagong lan nggawéa layang liyané, ditulis 50 blèk!’ ⁷ Wong sing nomer loro ditakoni: ‘Lah utangmu pira?’ Wongé semaur: ‘Gandum satus sakah!’ Penjawab banda mau terus ngomong: ‘Nya iki layang utangmu. Nggawéa layang liyané, ditulis 80 sakah.’

8 “Penjawab banda mau dielem karo sing nduwé banda enggoné nduwé akal ngono, awit wong kadonyaan nèk ngurus apa-apa akalé ngungkuli wong sing nurut Gusti Allah.”

9 Gusti Yésus terus ngomong: “Rungokké tembung-tembungku iki. Banda kadonyaan kuwi enggonen kanggo nggolèk kantya, dadiné nèk banda kuwi entèk, kowé bakal ditampani nang omah sing langgeng. ¹⁰ Sapa sing temen karo prekara sing tyilik, wong kuwi uga kenèng dipretyaya karo prekara sing gedé. Nanging sapa sing ora temen karo prekara sing tyilik, wong kuwi ya ora temen karo prekara sing gedé. ¹¹ Dadiné, nèk kowé ora temen karo banda kadonyaan iki, sapa sing bakal pretyaya marang kowé karo banda kaswargan. ¹² Lah nèk kowé ora temen karo barangé wong liya, sapa sing arep ngekèkké barangmu marang kowé?”

¹³ “Ora ènèng wong sing bisa ngrangkep ngladèni gusti loro. Awit wongé bakal sengit marang sing siji lan nrésnani liyané apa ngelem sing siji lan nyepèlèkké liyané. Kowé ora bisa ngawula marang Gusti Allah lan uga ngawula marang duwit.”

Tembungé Gusti Yésus bab

prekara siji-loro

¹⁴ Wong Farisi pada krungu apa sing diomong karo Gusti Yésus mau kabèh, mulané pada nyembranani Dèkné. ¹⁵ Nanging Gusti Yésus ngomong ngéné marang wong-wong kuwi: “Nang ngarepé manungsa kowé bisa ngomong nèk kowé kuwi bener, nanging Gusti Allah ngerti apa sing ana ing njeroné atimu. Awit apa sing dianggep pinunjul karo manungsa, kuwi dianggep asor karo Gusti Allah.

¹⁶ “Wèt-wèté nabi Moses lan kitab-kitabé para nabi kuwi kanggoné namung nganti jamané Yohanes Pembaptis. Wiwit waktu kuwi kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Allah digelarké nang endi-endi. Wong pada ngudi sak kuwaté kepéngin mlebu ing Kratoné Allah mau. ¹⁷ Langit lan bumi kuwi malah gampang ilang, tenimbang ilangé tyetyek siji waé sangka wèté nabi Moses.

¹⁸ “Sapa sing megat bojoné terus kawin karo liyané, wong kuwi laku bédang. Wong lanang sing kawin karo wong sing dipegat mau, kuwi ya laku bédang.”

Tembung gambar bab wong sugih lan Lasarus

¹⁹ Gusti Yésus ngomong: “Ènèng wong sugih sing nganggo salin sing apik banget lan dina-dina namung pésta-ramé. ²⁰ Lan uga ènèng wong ngemis jenengé Lasarus. Lasarus awaké sak kujur gudiken, nglésot nang ngarep lawangé wong sugih mau. ²¹ Lasarus kepéngin mangan turahané péstané

wong sugih mau. Dèkné malah diparani asu-asu sing ndilati boroké.

²² “Ora let suwi Lasarus mati, terus nyawané digawa mulékat nang swarga, tyedek karo Bapa Abraham. Wong sugih mau uga mati terus dikubur. ²³ Nang kono wong sugih mau nandang sangsara sing gedé banget. Kadung ndelok menduwur, wong sugih mau weruh Bapa Abraham sangka kadohan lan Lasarus nang sebelahé. ²⁴ Wong sugih mau terus mbengok: ‘Duh Bapa Abraham! Mbok aku dimelasi. Mbok Lasarus dikongkon ngetylupké drijiné nang banyu lan nètèské banyu mau nang ilatku, awit aku ngrasakké lara nang geni murup iki!’

²⁵ “Nanging Bapa Abraham semaur: ‘Elinga Nggèr anakku, dongé kowé urip ing donya kowé wis nampa sembarang sing apik, nanging Lasarus namung nampa sing ora kepénak. Saiki gentèn Lasarus nang kéné kepénak, lah kowé nandang sing ora kepénak. ²⁶ Kejaba sangka kuwi, nang tengahé aku lan kowé ènèng jurang sing ora kenèng dilumpati. Wong sangka kéné ora bisa mbronon lan wong sangka kono ya ora bisa mbréné.’ ²⁷ Wong sugih mau terus ngomong: ‘Nèk ngono, mbok aku nyuwun tenan, supaya Lasarus dikongkon marani omahé bapakku. ²⁸ Awit aku ijik nduwé sedulur lima. Muga-muga sedulurku aja sampèk pada mlebu nang panggonan kasangsaran iki.’

²⁹ “Nanging Bapa Abraham semaur: ‘Sedulur-sedulurmu lak pada nduwé kitab-kitabé nabi Moses lan para nabi liyané ta? Ya kuwi sing kudu diturut!’ ³⁰ Wong sugih mau ijik meksa nyuwun: ‘Mbok ya ta Bapa Abraham, kuwi durung tyukup. Nanging nèk ènèng wong mati terus urip menèh lan marani sedulur-sedulurku, menawa terus pada ninggal urip dosa.’ ³¹ Nanging Bapa Abraham semaur menèh: ‘Nèk sedulur-sedulurmu ora gelem ngrungokké piwulangé nabi Moses lan para nabi liyané, mesti ya ora bakal pada pretyaya, senajan ènèng wong mati tangi sangka kuburané lan ngomongi wong-wong kuwi!’ ”

17

Bab dosa

¹ Gusti Yésus ngomong marang para muridé: “Enèng prekara-prekara sing marakké wong tiba ing dosa, nanging tyilaka banget wong sing dadi jalarané. ² Apiké wong sing kaya ngono kuwi dikalungi watu gilingan, terus di-tyemplungké nang segara. Apik ngono tenimbang wong kuwi marakké wong pretyaya sing ijik ringkih nggawé dosa. ³ Mulané pada sing ati-ati!

“Nèk sedulurmu nggawé dosa, diwelèhké. Nèk dèkné rumangsa getun enggoné nggawé dosa, dingapura. ⁴ Semunggoné sedulur kuwi nggawé dosa marang kowé sampèk ping pitu sedina lan ping pitu dèkné nang nggonmu njaluk ngapura, sedulur kuwi kudu mbok ngapura.”

Bab pengandel

⁵ Para rasul terus ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, awaké déwé nyuwun ditambahi pengandelé.” ⁶ Gusti Yésus semaur: “Nèk kowé nduwé pengandel sing gedéné sak wiji sing tyilik déwé, kowé bisa ngomong marang wit anjir iki: ‘Mbedola lan mantyepa nang segara,’ mesti wit mau bakal manut tembungmu.”

Kuwajibané slaf

⁷ Gusti Yésus ngomong: “Semunggoné nang tengahmu ènèng sing nduwé slaf sing mbok kongkon ngepluk apa angon wedus, mosok nèk slaf mau mulih sangka penggawéané terus mbok omongi: ‘Kéné ndang mangan!’ ⁸ Mesti ora ta! Kowé malah bakal ngomong: ‘Manganku ndang ditata! Nganggoa salin resik lan tunggoni enggonku mangan tekan rampungé. Sakwisé kuwi kowé kana mangan.’ ⁹ Slaf kuwi lak ora usah dielem enggoné manut préntahé sing nduwé omah? ¹⁰ Mengkono uga kowé. Nèk kowé wis nglakoni kabèh sing dipréntah, kowé nyebuta: ‘Aku iki namung slaf sing lumrah, namung nglakoni kuwajibanku.’”

Gusti Yésus maraské wong lara lépra sepuluh

¹¹ Dongé Gusti Yésus neruské lakuné nang kuta Yérusalèm, Dèkné ngliwati bawah kompasé distrik Samaria lan distrik Galiléa. ¹² Dongé Gusti Yésus mlebu nang sakwijiné désa ènèng wong lara lépra sepuluh marani Dèkné. ¹³ Wong-wong mau ngadek lan bengok-bengok sangka kadohan ngomong: “Yésus, Guru, mbok awaké déwé dimelasi!”

¹⁴ Gusti Yésus weruh wong-wong mau terus ngomong: “Pada lungaa, awakmu diduduhké marang para imam.”

Sak barengé mlaku wong-wong mau malih waras. ¹⁵ Enèng siji weruh nèk wis waras, terus balik karo memuji Gusti Allah nganggo swara banter. ¹⁶ Wong mau terus sujut nang ngarepé Gusti Yésus lan maturkesuwun. Kuwi wong Samaritan. ¹⁷ Gusti Yésus ngomong: “Apa ora wong sepuluh sing diwaraské? Lah sing sanga nang endi? ¹⁸ Apa ora bisa teka maturkesuwun marang Gusti Allah? Kenèng apa kok malah namung wong sing dudu Ju iki sing balik?” ¹⁹ Gusti Yésus terus ngomong marang wong Samaritan mau: “Ngadeka, kana mulih, pengandelmu wis maraské kowé!”

Tekané Kratoné Allah

²⁰ Enèng wong Farisi siji-loro takon marang Gusti Yésus kapan enggoné Gusti Allah miwiti Kratoné. Gusti Yésus ngomong: “Kratoné Gusti Allah kuwi ora diwiwiti nganggo tanda-tanda sing kéték. ²¹ Wong ora bisa ngomong: ‘Hé, delokké, iki Kratoné Allah!’ Apa: ‘Lah kaé nang kana!’ Awit Kratoné Allah kuwi nang tengahmu.”

²² Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Bakal ènèng waktuné kowé pada kepéngin weruh dinané Anaké Manungsa, senajana namung sedina, nanging ora bisa. ²³ Mbésuk bakal ènèng wong sing ngomong marang kowé: ‘Lah kaé nang kana,’ apa, ‘Lah iki nang kéné!’ Kowé aja nggugu terus metu nggolèki. ²⁴ Awit kaya klélapé bledèk sing semlorot nang langit sangka sebelah kéné tekan sebelah kana, mengkono uga tekané Anaké Manungsa ing dina gedé kuwi. ²⁵ Nanging Dèkné kudu nandang sangsara ndisik lan ditampik karo wong-wong jaman saiki. ²⁶ Mbésuk kahanané ing jaman tekané Anaké Manungsa pada waé karo kahanané ing jamané nabi Noah. ²⁷ Wong-wong pada mangan-ngombé, omah-omah, nganti tekan dinané nabi Noah mlebu nang kapalé lan udané gedé teka lan matèni wong kabèh. ²⁸ Uga kaya dèk jamané Lot. Wong-wong pada mangan-ngombé, adol-tuku, nenandur lan nggawé omah. ²⁹ Nanging dongé Lot metu sangka kuta Sodom, ing dina kuwi uga geni lan lirang medun sangka langit ngobong wong kabèh. ³⁰ Kaya mengkono uga mbésuk bakalé kahanané dina tekané Anaké Manungsa.

³¹ “Wong sing nang payoné omah ing dina kuwi aja medun mlebu nang omah njikuk barang-barangé. Semono uga wong sing ijik nang kebon, aja pada balik nang omahé. ³² Pada élinga marang apa sing klakon karo bojoné Lot. ³³ Sapa sing ngudi nylameté uripé malah bakal kélangan urip sing sejati. Nanging sapa sing kélangan uripé malah bakal nampa urip sejati. ³⁴ Ngandela Aku, ing wengi kuwi wong loro pada turu nang peturon, sing siji bakal kajupuk, sing liyané ditinggal. ³⁵ Wong wédok loro ijik pada nggiling gandum, sing siji bakal dijikuk, sing liyané ditinggal. (³⁶ Wong lanang loro ijik pada nang kebon, sing siji bakal dijikuk, sing liyané ditinggal.)”

³⁷ Para murid terus takon: “Nang endi Gusti?”

Gusti Yésus semaur: “Ngendi ènèng batang, nang kono manuk gagak pada ngrompol.”

18

*Tembung gambar bab rèkter
sing sak karepé*

¹ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngekèki gambar marang para muridé, supaya pada mantep ndedonga tanpa semplak. ² Gusti Yésus ngomong ngéné: “Nang sakwijiné kuta ènèng rèkter sing ora wedi marang Gusti Allah lan ora perduli marang wong. ³ Nang kuta kono uga ènèng randa sing bolak-balik teka nang nggoné rèkter kuwi njaluk apa beneré, enggoné nduwé karépotan karo wong liya. ⁴⁻⁵ Wis suwi rèkter mau ora gelem ngréwangi. Nanging entèk-entèké rèkter mau nggagas ngéné: ‘Senajan aku ora wedi marang Gusti Allah lan ora perduli marang wong, nanging jalaran randa kuwi teka waé ngrusui aku, apiké prekara iki tak urusané. Dadiné wongé ora bolak-balik teka waé lan mengko entèk-entèké ngamuk aku!’ ”

⁶ Gusti Yésus neruské tembungé: “Pada dirungokké tembungé rèkter sing sak karepé kuwi. ⁷ Nèk umaté Gusti awan-wengi pada njaluk tulung, apa Gusti Allah ora terus bakal ngekèki apa beneré marang umaté? Mosok Dèkné ijik arep ngentèni suwi menèh enggoné nulungi? Mesti ora! ⁸ Ngandela, Dèkné bakal ndang ngekèki apa beneré. Nanging nèk Anaké Manungsa mbésuk teka, apa nang bumi kéné ijik ènèng wong sing nduwé pengandel?”

Tembung gambar bab wong Farisi lan wong belasting

⁹ Gusti Yésus terus ngekèki gambar liyané kanggo wong-wong sing nganggep awaké déwé wis apik lan ngepal marang liyané. ¹⁰ Tembungé ngéné: “Ènèng wong loro mlebu nang Gréja Gedé arep ndonga. Sing siji wong Farisi, sing liyané wong belasting.

¹¹ “Wong Farisi mau ngadek nang panggonan sing gampang kétok wong lan ndonga ngéné: ‘Duh Allah, aku maturkesuwun marang Kowé, awit aku ora kaya wong liya-liyané sing srakah, ngapusi, laku bédang lan ora kaya wong belasting kuwi. ¹² Saben minggu aku pasa ping pindo lan aku pawèh prasepuluhé pametuku.’

¹³ “Nanging wong belasting mau ngadek adoh, malah ndangak waé ora wani, namung ngantemi dadané karo sambat: ‘Duh Allah, aku wong dosa, mbok aku dimelasi!’ ¹⁴ Ngandela, sak lungané sangka panggonan kono, pandongané wong belasting sing ditampa karo Gusti Allah, ora pandongané wong Farisi. Awit saben wong sing ngunggahké awaké déwé bakal diedunké, nanging wong sing ngedunké awaké déwé bakal diunggahké.”

Gusti Yésus mberkahi botyah-botyah

¹⁵ Wong-wong pada nggawa anak-anaké sing ijik tyilik nang nggoné Gusti Yésus, supaya ditumpangi tangan lan

diberkahi. Kadung para murid weruh kuwi terus pada nyenèni wong-wong. ¹⁶ Nanging Gusti Yésus nyeluk anak-anak ngomong: “Botyah-botyah kuwi mbok bèn mara nang nggonku. Aja dipenggak, awit Kratoné Gusti Allah kanggo wong sing kaya botyah-botyah iki. ¹⁷ Elinga, wong sing ora manut kaya botyah-botyah tyilik iki ora bisa mlebu ing Kratoné Gusti Allah.”

Wong sugih angèl mlebu ing Kratoné Gusti Allah

¹⁸ Ènèng sakwijiné pinuntuné wong Ju takon marang Gusti Yésus: “Guru sing apik déwé, apa sing kudu tak lakoni supaya bisa nampa urip langgeng?”

¹⁹ Saurané Gusti Yésus: “Kenèng apa kowé kok ngarani Aku apik? Ora ènèng wong siji waé sing apik, awit sing apik déwé namung Gusti Allah. ²⁰ Kowé mesti wis ngerti angger-anggeré kabèh: aja laku bédang, aja matèni, aja nyolong, aja goroh lan ngajènana marang bapa lan ibumu!”

²¹ Wongé semaur: “Angger-angger kuwi kabèh wis tak lakoni kawit tyilik.”

²² Sakwisé krungu tembung kuwi Gusti Yésus terus ngomong: “Ijik ènèng sak prekara sing kudu mbok lakoni, yakuwi, kabèh sak nduwému diedol lan duwité diedum-edumké marang wong sing ora nduwé lan kowé mesti bakal éntuk banda nang swarga. Sakwisé kuwi terus réné mèlua Aku.” ²³ Kadung krungu tembung kuwi wongé terus sedi, awit dèkné sugih banget.

²⁴ Gusti Yésus weruh nèk wongé susah banget, mulané terus ngomong: “Pantyèn angèl tenan kanggo wong sugih mlebu Kratoné Gusti Allah! ²⁵ Luwih gampang unta mlebu bolongané dom tenimbang wong sugih mlebu Kratoné Gusti Allah.”

²⁶ Wong-wong sing ngrungokké tembungé Gusti Yésus mau terus takon: “Nèk ngono, lah sapa sing bisa slamet?”

²⁷ Saurané Gusti Yésus: “Apa sing mokal kanggo manungsa ora mokal kanggo Gusti Allah.”

²⁸ Rasul Pétrus terus ngomong: “Awaké déwé wis ninggal sembarangé awaké déwé lan mèlu Kowé!”

²⁹⁻³⁰ Tembungé Gusti Yésus: “Bener! Lan ngandela, saben wong sing ninggal omahé, bojoné, seduluré lan bapa-ibuné, jalaran nglabuhi kratoné Allah, wong kuwi mesti bakal nampa balesan ping pirang-pirang ing jaman saiki lan napani urip langgeng ing jaman tembé.”

Gusti Yésus ngomongké ping teluné nèk Dèkné bakal dipatèni

³¹ Gusti Yésus terus nyeluk murid sing rolas didèwèkké terus ngomong: “Pada titènana! Awaké déwé saiki lunga nang Yérusalèm lan kabèh sing wis ditulis karo para nabi bab Anaké

Manungsa bakal klakon. ³² Dèkné bakal dielungké marang wong sing dudu bangsa Ju lan bakal diolok-olok, disiya-siya lan diidoni. ³³ Dèkné bakal dipetyuti lan dipatèni, nanging ing telung dinané dèkné bakal tangi menèh.”

³⁴ Nanging para murid ora dunung blas tegesé tembung kuwi mau kabèh, ora ngerti bab apa sing diomong karo Gusti Yésus.

Gusti Yésus maraské wong lamur

³⁵ Dongé Gusti Yésus lakuné wis tyedek karo kuta Yériko ènèng wong lamur ngemis nang pinggir dalan. ³⁶ Kadung wong lamur kuwi krungu swarané wong okèh liwat kono, dèkné terus takon: “Ènèng apa ta?”

³⁷ Ènèng wong semaur: “Yésus sangka Nasarèt liwat kéné!”

³⁸ Wong lamur mau terus tyeluk-tyeluk: “Yésus, Anaké ratu Daved, aku mbok dimelasi!”

³⁹ Wong-wong sing nang ngarep kono pada nyenèni kongkon meneng, nanging wong lamur mau malah mundak banter sing tyeluk-tyeluk: “Anaké ratu Daved, aku mbok dimelasi!”

⁴⁰ Gusti Yésus terus mandek lan ngongkon nggawa wongé nang nggoné Dèkné. Kadung wongé wis nang ngarepé, Gusti Yésus terus takon: ⁴¹ “Aku arep mbok kongkon ngapa?”

Wongé semaur: “Gusti, aku kepéngin weruh!”

⁴² Gusti Yésus terus ngomong marang wongé: “Ya, weruha! Pengandemu sing maraské kowé.”

⁴³ Sakwat wongé bisa weruh. Wongé terus memuji Gusti Allah lan mèlu Gusti Yésus. Kabèh wong sing weruh lelakon kuwi mau uga pada memuji Gusti Allah.

19

Gusti Yésus lan Sakéus

¹ Gusti Yésus terus mlebu nang kuta Yériko lan mlaku-mlaku nang sak kuta kono. ² Nang kuta kono ènèng wong sugih jenengé Sakéus, penggedéné wong belasting. ³ Sakéus kepéngin banget weruh Gusti Yésus. Nanging dèkné tyendèk awaké lan jalaran kaling-alingan wong okèh, dèkné ora bisa weruh Gusti Yésus. ⁴ Mulané Sakéus mblayu ndisiki terus mènèk nang wit anjir, supaya bisa weruh nèk Gusti Yésus liwat kono. ⁵ Kadung Gusti Yésus mlaku tekan kono, Dèkné ndelok nduwur nang wité anjir terus ngomong marang Sakéus: “Sakéus, ndang medun! Awit ing dina iki aku arep mampir nang omahmu.”

⁶ Sakéus terus gelis-gelis medun lan nampa Gusti Yésus karo bungah. ⁷ Wong kabèh sing weruh lelakon kuwi mau pada patang kedumel ngomong: “Lo, lah Dèkné kok gelem merdayoh nang omahé wong ala?”

⁸ Sakéus terus ngadek lan ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, bandaku sing separo arep tak kèkké kanggo wong sing ora nduwé lan sapa waé sing tau tak apusi bandané bakal tak balèkké pating papat.”

⁹ Gusti Yésus ngomong marang Sakéus: “Ing dina iki Gusti Allah nylametké kowé lan brayatmu kabèh. Kowé kuwi uga anak-turunané Bapa Abraham. ¹⁰ Awit Anaké Manungsa kuwi tekané nggolèki lan nylametké wong-wong sing ketriwal.”

Tembung gambar bab duwit emas

¹¹ Saiki Gusti Yésus wis mèh tekan kuta Yérusalèm, mulané okèh wong pada ngira nèk Kratoné Gusti Allah ora suwi menèh bakal kebabar ing donya. ¹² Mulané Gusti Yésus terus ngekèki gambar marang wong-wong sing pada ngrungokké piwulangé. Tembungé: “Enèng wong gedé lunga nang negara adoh arep ditetepké dadi ratu nang kana. Sakwisé kuwi dèkné arep balik menèh. ¹³ Sakdurungé budal wong gedé mau nyeluk slafé sepuluh. Saben slaf dipasrahi duwit emas siji. Tembungé: ‘Duwit iki kana dienggo dedagang nganti aku teka menèh.’ ¹⁴ Jalaran rayaté negara kono sengit marang wongé, mulané pada kongkonan nusul, kongkon ngomong: ‘Awaké déwé ora gelem dikwasani wong iku.’

¹⁵ “Sakwisé wong gedé mau wis didadèkké ratu, dèkné terus balik nang negarané. Dèkné kepéngin ngerti kepriyé enggoné slafé pada dedagang, mulané pada dityeluk. ¹⁶ Slaf sing nomer siji mara ngomong: ‘Ratu, aku wis éntuk bati duwit emas sepuluh.’ ¹⁷ Ratuné ngomong: ‘Apik banget, kowé slaf sing apik. Jalaran kowé kenèng dipretyaya karo prekara sing tyilik, saiki kowé tak angkat ngwasani kuta sepuluh.’ ¹⁸ Slaf sing nomer loro mara ngomong: ‘Ratu, karo duwit emas siji sing mbok pasrahké aku, aku éntuk bati duwit emas lima.’ ¹⁹ Ratuné terus ngomong: ‘Apik banget, saiki kowé bakal tak pasrahi ngwasani kuta lima.’

²⁰ “Slaf sing nomer telu mara ngomong: ‘Ratu, lah iki duwitmu, tak bundel nang katyu lan tak simpen. ²¹ Aku wedi karo kowé, awit aku ngerti nèk kowé wong kereng. Kowé njikuk barang sing dudu wèkmu lan ngunduh sangka tanduran sing kowé ora nandur.’ ²² Ratu mau terus ngomong marang slaf kuwi: ‘Kowé kuwi slaf sing ala, kowé bakal tak setrap miturut tembungmu déwé. Kowé wis ngerti nèk aku iku wong kereng, sing njikuk apa sing dudu wèkku lan ngunduh tanduran sing aku ora nandur. ²³ Nèk ngono tenan, kenèng apa duwit kuwi kok ora mbok dèkèk nang bank, supaya nèk aku balik aku bisa nampa duwitku sak rèntené?’

²⁴ “Ratuné terus ngomong marang wong sing nang kono: ‘Duwité sing nang nggoné slaf kuwi dijikuk lan dikèkké marang slaf sing wis nduwé duwit emas sepuluh mau.’
²⁵ Wong-wong mau pada semaur: ‘Ratu, slaf kuwi lak wis nduwé duwit emas sepuluh, ta?’
²⁶ Saurané ratuné: ‘Pada élinga, sapa sing nduwé bakal ditambahi, nanging sing ora nduwé, barang setitik nduwéné bakal dijikuk.’
²⁷ Saiki, digawa mbréné kabèh mungsuhku sing ora seneng nèk aku dadi ratuné. Wong kuwi pada patènana nang ngarepku!’ ”

Gusti Yésus diarak mlebu nang

kuta Yérusalèm

²⁸ Sakwisé Gusti Yésus ngomongké kuwi mau kabèh, Dèkné terus budal nang Yérusalèm ndisiki wong-wong.
²⁹ Kadung wis tyedek karo désa Bètaké lan désa Bétani sing nang gunung Olèf, Gusti Yésus terus ngongkon murid loro kongkon mlaku ndisik.
³⁰ Dèkné ngomong: “Kana mlebu nang désa nang ngarep kuwi. Kowé bakal weruh kimar enom dikentyang. Kimar kuwi durung tau ditumpaki wong. Diutyuli lan digawa mbréné.
³¹ Nèk ènèng wong takon: ‘Kenèng apa kok mbok utyuli?’
 Semaura: ‘Gusti mbutuhké.’ ”

³² Murid loro sing dikongkon mlaku ndisik mau terus budal. Lan sing diomong karo Gusti Yésus mau tyotyok kabèh.
³³ Dongé murid loro mau ijik ngutyuli kimaré, sing nduwé kimar ngluruh: “Lah kenèng apa kok mbok utyuli?”

³⁴ Murid-muridé terus semaur: “Gusti sing mbutuhké.”
³⁵ Kimaré terus digawa nang nggoné Gusti Yésus. Murid-murid mau terus ngutyuli saliné, terus dilèmèkké nang gezeré kimaré. Gusti Yésus terus diangkat lan dijagongké nang kimaré.
³⁶ Sakwisé mlaku, murid-muridé terus pada njèrèng saliné nang dalan sing diliwati.

³⁷ Kadung wis tyedek karo kuta Yérusalèm, nang dalan sing medun sangka gunung Olèf, murid-muridé Gusti Yésus kabèh terus pada surak-surak karo bungah, memuji jenengé Gusti Allah, jalaran sangka sakkèhé mujijat sing pada weruh.
³⁸ Wong-wong mau surak-surak ngomong: “Nampaa berkah Ratu sing teka ing Jenengé Gusti! Katentreman nang swarga lan Gusti Allah nang nduwur sing kudu dipuji!”

³⁹ Wong Farisi siji-loro sing nang tengahé wong okèh kono terus ngomong marang Gusti Yésus: “Guru, mbok murid-murid kuwi dikongkon meneng!”

⁴⁰ Nanging Gusti Yésus semaur: “Nèk wong-wong kuwi meneng, watu-watu iki sing bakal surak-surak.”

Gusti Yésus nangisi kuta Yérusalèm

⁴¹ Kadung Gusti Yésus wis tyedek karo Yérusalèm lan weruh kutané, Dèkné mripaté metu eluhé. ⁴² Tembungé: “Yérusalèm, kaya ngapa ta apiké semunggoné ing dina iki kowé ngerti apa sing mbok butuhké kanggo katentremanmu. Nanging tekan saiki kowé durung weruh. ⁴³ Bakal teka waktuné mungsuh-mungsuhmu bakal ngleboni kowé, nepung lan nyepit kowé. ⁴⁴ Mungsuhmu kuwi bakal ngrusak kowé lan rayatmu kabèh nganti rata karo lemah. Watu siji waé ora bakal temumpang nang watu liyané, awit kowé ora nggatèkké marang tekané Gusti Allah sing arep nylametké kowé!”

Gusti Yésus mlebu nang Gréja Gedé

⁴⁵ Gusti Yésus terus mlebu nang Gréja Gedé lan nggurak wong-wong sing dodolan nang kono. ⁴⁶ Tembungé: “Nang Kitab Sutyi ènèng tulisan: ‘Omahku kuwi kanggo pamuji,’ nanging panggonan sutyi iki mbok dadèkké rongé maling.”

⁴⁷⁻⁴⁸ Gusti Yésus saben dina mulang nang Gréja Gedé. Para pengarepé imam, para guru Kitab lan para penuntuné bangsa Ju pada nggolèk akal arep matèni Dèkné, nanging ora bisa apa-apa, awit rayaté seneng ngrungokké piwulangé lan pada ketarik tenan karo Dèkné.

20

Pitakonan bab pangwasané

Gusti Yésus

¹ Ing sakwijiné dina Gusti Yésus mulang lan nggelarké kabar kabungahané Gusti Allah marang wong okèh nang Gréja Gedé. Para pengarepé imam, para guru Kitab lan penuntuné bangsa Ju pada mara. ² Wong-wong kuwi takon marang Gusti Yésus: “Guru, apa Kowé bisa nduduhké sangka ngendi pangwasamu kanggo nindakké kabèh prekara kuwi? Sapa sing ngekèki pangwasa marang Kowé?”

³ Gusti Yésus terus ngomong: “Aku uga kepéngin takon marang kowé. Jajal ngomong! ⁴ Sapa sing ngekèki pangwasa marang Yohanes kanggo mbaptis wong? Gusti Allah apa manungsa?”

⁵ Wong-wong terus pada rembukan. Sing siji ngomong marang liyané: “Kepriyé awaké déwé sing nyauri? Nèk awaké déwé ngomong: ‘Sangka Gusti Allah,’ mengko Dèkné bakal ngomong: ‘Lah kenèng apa kowé kok ora pada pretyaya marang Yohanes?’ ⁶ Nanging nèk awaké déwé ngomong: ‘Sangka manungsa,’ awaké déwé mengko dibandemi watu karo wong okèh iki, awit wong-wong kuwi kabèh nganggep Yohanes nabi.” ⁷ Dadiné wong-wong mau terus semaur ngéné marang Gusti Yésus: “Awaké déwé ora ngerti.”

⁸ Gusti Yésus terus ngomong: “Nèk ngono kowé ya ora tak omongi sapa sing ngekèki pangwasa marang Aku kanggo nindakké kuwi mau kabèh.”

Tembung gambar bab wong

nyéwa kebon

⁹ Gusti Yésus ngekèki gambar marang wong-wong mau, uniné: “Enèng wong nduwé kebon dreif. Keboné diséwakké marang wong tani. Sing nduwé kebon terus lunga adoh lan manggon nang kana sampèk suwi. ¹⁰ Kadung wis wayahé ngunduh, sing nduwé kebon ngongkon slafé marani wong-wong sing pada nggarap keboné, kongkon njaluk bagèané sangka pametuné. Nanging wong sing dikongkon mau dipentungi karo wong sing nggarap keboné, terus dikongkon balik tanpa nggawa apa-apa. ¹¹ Wong sing nduwé kebon terus ngongkon slaf liyané, nanging slaf iki uga dipentungi lan diolok-olok karo sing nggarap kebon, terus dikongkon balik tanpa nggawa apa-apa. ¹² Sing nduwé kebon terus ngongkon slaf menèh, kaping teluné. Nanging kongkonan kuwi uga dipentungi terus dibuwang nang sak njabané kebon. ¹³ Entèk-entèké sing nduwé kebon mikir: ‘Saiki apiké kepriyé? Aku tak ngongkon anakku déwé waé, anak sing tak trésnani. Menawa wong-wong kuwi ngajèni marang anakku.’ ¹⁴ Nanging kadung para penggarap kebon mau weruh anaké sing nduwé kebon teka, terus pada rembukan ngéné: ‘Anaké sing nduwé kebon iki énaké dipatèni waé supaya awaké déwé éntuk warisané.’ ¹⁵ Wong-wong kuwi terus nyèrèt anaké sing nduwé kebon nang sak njabané kebon terus dipatèni.”

Gusti Yésus terus takon marang wong-wong sing pada ngrungokké: “Saiki para penggarap kebon mau bakal dikapakké karo sing nduwé kebon? ¹⁶ Wis mesti nèk wong sing nduwé kebon dreif bakal teka lan matèni para penggarap lan keboné bakal diséwakké marang wong liya.”

Kadung krungu tembungé Gusti Yésus mau, wong sing ngrungokké terus ngomong: “Iku ora bakal klakon!”

¹⁷ Gusti Yésus nyawang wong-wong mau terus ngomong: “Nèk ngono, apa ta tegesé ayat iki:

‘Watu sing ditampik karo wong sing tukang nggawé omah, awit dianggep ora ènèng gunané, yakuwi jebul watu sing apik déwé.’

¹⁸ Sapa sing tiba nang watu kuwi bakal ajur-mumur lan sapa sing ketiban watu kuwi bakal remuk.”

Pitakon bab mbayar belasting

¹⁹ Para guru Kitab lan para pengarepé imam ngerti nèk gambar kuwi kanggo dèkné kabèh, mulané pada kepéngin

nyekel Gusti Yésus ing waktu kuwi, nanging pada wedi karo wong okèh. ²⁰ Kekarepané mau terus diundurké ndisik, ngentèni waktu sing pener. Wong-wong kuwi terus pada kongkonan wong siji-loro sing dibayar, kongkon étok-étoké wong apik sing ngetokké pitakonan-pitakonan marang Gusti Yésus, tujuané namung kanggo ngenèng Dèkné. Dadiné nèk Gusti Yésus ngetokké tembung sing klèru, wong-wong nduwé jalaran kanggo nyekel Dèkné lan masrahké Dèkné marang gramangé. ²¹ Wong-wong kongkonan mau terus ngomong ngéné marang Gusti Yésus: “Guru, awaké déwé ngerti nèk sembarang sing mbok wulangké lan mbok gelarké kuwi bener kabèh. Awaké déwé uga ngerti nèk Kowé ora wedi marang sapa-sapa, nanging namung nggelarké apa kekarepané Gusti Allah. ²² Saiki awaké déwé kepéngin ngerti bab iki: manut agamané awaké déwé iki mbayar belasting marang ratuné éntuk apa ora?”

²³ Gusti Yésus ngerti nèk wong-wong kuwi nduwé tujuan sing ora apik, mulané Dèkné ngomong: ²⁴ “Ndelok, Aku kepéngin weruh duwit pérak kéné. Kuwi ènèng gambaré sapa lan ènèng tulisané apa?”

Wong-wong terus semaur: “Gambaré lan tulisané ratuné!” ²⁵ Gusti Yésus terus ngomong: “Nèk ngono, kèkna marang ratuné apa sing wèké ratuné lan kèkna marang Gusti Allah apa sing wèké Gusti Allah.” ²⁶ Mengkono kuwi kétok nèk wong-wong kongkonan kuwi ora bisa ngenèng Gusti Yésus nang ngarepé wong okèh. Wong-wong pada nggumun lan ora wani ngomong apa-apa.

Pitakon bab tanginé wong mati

²⁷ Enèng wong Saduki siji-loro mara nang nggoné Gusti Yésus. Wong Saduki kuwi ora pretyaya nèk wong mati bakal tangi menèh. ²⁸ Wong-wong iki takon marang Gusti Yésus: “Guru, nabi Moses wis ngekèki wèt marang awaké déwé kabèh ngéné: ‘Nèk ènèng wong lanang mati ninggal bojo tanpa nduwé anak, seduluré lanang kudu ngepèk randa sing ditinggal mati kuwi. Tujuané supaya nukulké turunan kanggo seduluré sing mati.’ ²⁹ Saiki ènèng sedulur pitu. Sing mbarep kawin, nanging terus mati tanpa ninggal anak. ³⁰ Randané terus diepèk karo adiké sing nomer loro. Dèkné uga mati. ³¹ Terus diepèk karo sing nomer telu. Mengkono kuwi mbok randané sampèk wis diepèk karo sedulur pitu kabèh, nanging pada mati tanpa ninggal anak. ³² Entèk-entèké randané ya mati pisan. ³³ Lah mbésuk nèk wong mati pada tangi, wong wédok kuwi dadi bojoné sing endi? Awit wong lanang pitu kuwi kabèh wis tau dadi bojoné wong wédok kuwi?”

³⁴ Gusti Yésus terus semaur: “Ing donya kéné wong lanang lan wédok pada kawin. ³⁵ Nanging wong lanang lan wédok sing kaanggep pantes ditangèkké sangka pati lan urip ing jaman kelanggengan kuwi ora pada kawinan. ³⁶ Bakalé kaya mulékat, awit ora pada mati menèh. Wong-wong kuwi pada dadi anaké Gusti Allah, awit wis pada ditangèkké sangka pati. ³⁷ Nabi Moses déwé ngomongké kanti tyeta nèk wong mati bakal ditangèkké menèh. Nang tulisan sing ngomongké bab grumbul eri sing murup dèkné ngarani Gusti Allah: Gusti Allahé Abraham, Isak lan Yakub. ³⁸ Gusti Allah kuwi dudu Gusti Allahé wong mati, nanging Gusti Allahé wong urip. Awit kanggo Gusti Allah wong-wong kuwi kabèh urip.”

³⁹ Enèng guru Kitab siji-loro sing ngomong: “Tembungmu kuwi pantyèn bener tenan, Guru.” ⁴⁰ Wong-wong mau wis ora wani takon apa-apa menèh marang Gusti Yésus.

Pitakon bab Kristus

⁴¹ Gusti Yésus terus takon marang wong-wong mau: “Lah kepriyé kok wong bisa ngarani Kristus kuwi turunané ratu Daved? ⁴²⁻⁴³ Lah mangka ratu Daved déwé nang kitab Mas-mur ngomong ngéné: ‘Gusti Allah ngomong marang Gustiku: Kowé njagonga nang tengenku, nganti tekan waktuné mung-suhmu pada tak telukké marang kowé.’ ⁴⁴ Nèk ratu Daved nyebut Dèkné nganggo tembung Gusti, lah kepriyé Kristus kok uga dadi turunané?”

Gusti Yésus ngomongi supaya pada ngati-ati karo para guru Kitab

⁴⁵ Dongé wong kabèh ijik ngrungokké marang Dèkné, Gusti Yésus ngomong marang murid-muridé: ⁴⁶ “Pada sing ati-ati karo para guru Kitab. Wong-wong kuwi pada seneng nganggo salin dawa, seneng dibagèkké karo wong-wong nang pasar. Nèk nang sinaguk apa nang pésta senengé milih jagongan sing kajèn. ⁴⁷ Nanging wong-wong iki pada ngram-pas omahé randa-randa lan kanggo mamèrké apiké pada ndedonga sampèk suwi banget. Wong-wong kuwi mesti bakal disetrap sing abot tenan.”

21

Pawèhé mbok randa

¹ Nang Gréja Gedé kono Gusti Yésus weruh wong sugih-sugih pada nglebokké duwit nang wadah duwit pawèh. ² Dèkné uga weruh ènèng mbok randa miskin nglebokké pawèhé duwit rétyèh loro sing tyilik banget ajiné. ³ Gusti Yésus terus ngomong: “Dititèni! Mbok randa miskin kuwi pawèhé

luwih okèh tenimbang wong-wong liyané. ⁴ Awit wong liya-liyané kuwi enggoné pawèh njikuk sangka kalubèrané kasugihané. Nanging mbok randa miskin pawèh duwit kabèh sak nduwéné, sing dibutuhké kanggo ngrumat uripé déwé.”

Gusti Yésus mlambanghi nèk

Gréja Gedé bakal dirusak

⁵ Enèng wong siji-loro pada omong-omongan bab apiké Gréja Gedé, enggoné diapik-apikké nganggo watu-watu sing apik banget lan uga barang warna-warna sing disumbangké marang Gusti Allah. ⁶ Nanging Gusti Yésus ngomong: “Mbésuk bakal klakon, kabèh sing mbok sawang kuwi bakal ambruk, ora ènèng watu sing bakal temumpang nang watu liyané.”

Kasangsaran lan panyiya-nyiya

⁷ Wong-wong mau takon marang Gusti Yésus: “Guru, kapan prekara sing mbok omong kuwi klakon? Lah apa tandané sing nduduhké nèk prekara kuwi bakal teka?”

⁸ Gusti Yésus semaur: “Kowé pada sing awas, aja sampèk kenèng disasarké wong. Awit okèh wong sing bakal teka nganggo Jenengku. Wong-wong mau bakal ngomong: ‘Aku iki Kristus!’ lan ‘Saiki wis tekan wantyiné!’ Aja pada nggugu! ⁹ Kowé aja pada kagèt nèk krungu kabar bab peperangan lan pembruntakan. Awit kuwi kabèh wis pantyèn kudu klakon ndisik. Nanging kuwi durung entèk-entèkané jaman.”

¹⁰ Gusti Yésus terus neruské tembungé: “Bangsa-bangsa bakal pada peperangan, negara sing siji bakal nglawan negara sing liyané. ¹¹ Nang endi-endi bakal ènèng lindu sing nggegirisi, kurang pangan lan lelara, saiki nang kéné, sésuk nang kana. Uga bakal ènèng prekara-prekara sing nggegirisi lan sangka langit bakal ènèng tanda-tanda sing nggumunké. ¹² Nanging sakdurungé kabèh kuwi klakon, kowé bakal di-tyekel lan dipilara. Kowé bakal dikrutu nang sinaguk lan dilebokké nang setrapan. Kowé bakal digawa nang ngarepé para ratu lan para pangwasa, jalaran kowé nglabuhi Aku. ¹³ Kuwi kelunggaran kanggo kowé ngetokké paseksimu bab Aku. ¹⁴ Aja pada bingung sakdurungé bab kepriyé enggonmu kudu nanduki kanggo mbélani awakmu déwé. Pada élinga tenan bab kuwi. ¹⁵ Awit Aku déwé sing bakal ngekèki tembung lan kapinteran marang kowé, marakké mungsuhmu ora bakal bisa ngendek apa mbantah marang apa sing mbok omong. ¹⁶ Kowé bakal dielungké karo bapa-ibumu, karo sedulur-sedulurmu lan kantya-kantamu. Kowé bakal ènèng sing dipatèni uga. ¹⁷ Kowé bakal disengiti karo wong kabèh, jalaran kowé nglabuhi Aku. ¹⁸ Nanging rambutmu sakeler

waé ora bakal ènèng sing kalong. ¹⁹ Nèk kowé mantep pretyaya terus, kowé bakal slamet.”

Gusti Yésus ngomongké bab rusaké kuta Yérusalèm

²⁰ Gusti Yésus neruské tembungé: “Nèk kowé weruh kuta Yérusalèm dikupeng karo soldat, pada ngertia, ora suwi menèh kuta kuwi bakal dirusak. ²¹ Ing waktu kuwi wong-wong nang bawah Yudéa pada lungaa nang pegunungan. Wong-wong sing nang kuta pada metua sangka kuta lan wong-wong sing nang njabané kuta aja pada mlebu nang kuta. ²² Awit ing dina-dina kuwi Gusti Allah bakal netepké setrapané lan sembarang sing wis ketulis nang Kitab Sutyi bakal klakon. ²³ Melaské tenan wong wédok sing meteng lan sing nduwé bayi. Awit negara iki bakal ngalami kasusahan gedé, jalaran Gusti Allah bakal nyetrap bangsa iki. ²⁴ Enèng wong sing bakal dipatèni karo pedang lan ènèng uga sing dadi setrapan diboyong nang negara-negara liya. Wong-wong sing ora kenal marang Gusti Allah bakal ngidek-idek kuta Yérusalèm, nganti tekané waktuné sing wis ditetepké karo Gusti Allah kanggo bangsa kuwi.”

Tekané Anaké Manungsa

²⁵ Gusti Yésus neruské tembungé ngéné: “Mbésuk bakal ènèng tanda-tanda sing kétok nang srengéngé, mbulan lan lintang-lintang. Nang bumi bangsa-bangsa bakal pada bingung, jalaran sangka gemlegeré segara lan ombaké sing medèni. ²⁶ Okèh wong bakal setengah mati wediné nèk pada mikir prekara-prekara sing bakal klakon nang jagat. Awit kekuwatan-kekuwatan sing nata lakuné jagat bakal utyul. ²⁷ Ing waktu kuwi wong-wong bakal weruh Anaké Manungsa teka nang méga nganggo kamulyan lan pangwasa gedé. ²⁸ Nèk kabèh kuwi molai klakon, pada ngadeka lan nyawanga nduwur, awit ora suwi menèh kowé bakal pada keluwaran.”

Piwulang sangka wit anjir

²⁹ Gusti Yésus terus ngekèki gambar ngéné: “Pada titènana wit anjir lan wit apa waé. ³⁰ Nèk wité wis semi, kowé ngerti nèk wis nyedeki wayah panas. ³¹ Mengkono uga, nèk kowé weruh prekara-prekara sing tak omong mau klakon, pada ngertia nèk Kratoné Gusti Allah wis tyedek.

³² “Pada ngandela! Wong-wong sing urip ing jaman iki bakal pada menang prekara-prekara kuwi mau kabèh klakon. ³³ Langit lan bumi bakal ilang, nanging tembungku bakal tetep terus slawas-lawasé.”

Bab ati-ati

³⁴ Gusti Yésus ngomong: “Jaganen awakmu déwé! Aja sampèk kowé namung mikirké bab sukak-sukak, mangan énak lan ombèn-ombèn waé. Lan aja kokèhan mikirké bab kabutuhané urip, mengko kadung dinané Gusti teka dadakan, kowé durung tata-tata. ³⁵ Awit tekané dina kuwi kaya kala kanggo njiret wong sak jagat kabèh. ³⁶ Pada sing melèk lan pada tetep ndedongaa, supaya kowé dikèki kekuwatan bisa ngliwati kabèh sing bakal klakon kanti slamet lan bisa mara nang ngarepé Anaké Manungsa.”

³⁷ Gusti Yésus saben awan mulang nang Gréja Gedé, mbenginé munggah nang gunung Olèf nang sak njabané kuta. ³⁸ Saben éruk wong kabèh pada teka nang Gréja Gedé, pada ngrungokké piwulangé Gusti Yésus.

22

Rantyanan arep matèni Gusti Yésus

¹ Saiki wis tyedek karo wayahé riyaya Pésta Roti Tanpa Ragi, sing diarani Paskah. ² Para pengarepé imam lan para guru Kitab pada nggolèk akal arep matèni Gusti Yésus, awit wong-wong kuwi pada wedi karo rayaté.

Yudas gelem nyekelké Gusti Yésus

³ Sétan ngleboni Yudas Iskariot, sakwijiné rasul sangka rasul rolas. ⁴ Yudas terus marani para pengarepé imam lan para kumendané sekaut sing jaga Gréja Gedé, arep ngrembuk kepriyé enggoné dèkné nyekelké Gusti Yésus kanggo wong-wong kuwi. ⁵ Para pengarepé imam lan para kumendané sekaut mau pada bungah banget lan janji arep ngekèki duwit marang Yudas. ⁶ Yudas setuju lan wiwit waktu kuwi dèkné nggolèk akal enggoné arep nyekel Gusti Yésus kanggo wong-wong kuwi, tanpa wong okèh weruh.

Tyetyawisan Paskah

⁷ Saiki wis tekan dinané riyaya Pésta Roti Tanpa Ragi, yakuwi dinané wong-wong pada mbelèh tyempé kanggo riyaya Paskah. ⁸ Gusti Yésus ngongkon rasul Pétrus lan Yohanes, tembungé ngéné: “Kana pada tata-tata nyawiské kaperluané Paskah sing bakal dipangan awaké déwé.”

⁹ Saurané rasul Pétrus lan Yohanes: “Lah karepé Gusti arep mangan Paskah nang endi?”

¹⁰ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Rungokké! Nèk kowé mlebu nang kuta Yérusalèm, kowé bakal kepetuk karo wong sing nggawa kendi isi banyu. Wong kuwi dietutké tekan omah sing dileboni. ¹¹ Kowé terus ngomong marang sing nduwé omah: ‘Guru takon, Dèkné lan para muridé kudu mangan Paskah nang endi?’ ¹² Sing nduwé omah bakal

nduduhké kamar gedé nang nduwur sing wis pepak ènèng sembarangé. Pada tyawisna kaperluané Paskah kabèh nang kono.”

¹³ Murid loro mau budal lan sembarang keturutan kaya sing diomong karo Gusti Yésus, terus pada nyawiské kaperluané Paskah nang kono.

Pésta Sutyi

¹⁴ Kadung wis tekan wayahé mangan Paskah, Gusti Yésus terus njagong bebarengan karo para rasulé. ¹⁵ Dèkné terus ngomong ngéné marang para rasul mau: “Aku kepéngin tenan mangan Paskah iki bebarengan karo kowé, sakdurungé Aku nandang sangsara. ¹⁶ Awit pada ngertia! Aku bakal ora mangan Paskah menèh, nganti tegesé Paskah iki keturutan ing Kratoné Gusti Allah.”

¹⁷ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngangkat mangkoké ombèn terus maturkesuwun marang Gusti Allah. Gusti Yésus terus ngomong marang para rasul: “Mangkok iki tampanana lan pada ngombéa. ¹⁸ Awit kowé tak omongi, wiwit saiki iki Aku bakal ora ngombé anggur menèh, nganti tekané Kratoné Gusti Allah.”

¹⁹ Sakwisé ngono Gusti Yésus terus njikuk roti terus maturkesuwun marang Gusti Allah. Rotiné terus dityuwil-tyuwil terus dikèkké marang para rasul karo ngomong: “Roti iki badanku sing dikèkké kanggo kowé. Iki tindakké kanggo pengéling-éling marang Aku.” ²⁰ Semono uga, sakwisé mangan, Dèkné terus ngekèkké mangkoké ombèn marang para rasul karo ngomong: “Mangkok iki prejanjiané Gusti Allah sing anyar, sing ditetepké nganggo getihku, yakuwi getih sing tumètès kanggo kowé.

²¹ “Nanging pada dirungokké! Wong sing arep nyekel Aku saiki nang kéné, njagong sak méja karo Aku! ²² Anaké Manungsa pantyèn kudu mati, kaya sing wis dikarepké karo Gusti Allah, nanging tyilaka tenan wong sing nyekel Dèkné kanggo mungsuhé.”

²³ Para rasul terus pada takon marang sakpada-pada, sapa sing arep nyekel Gusti Yésus.

Sapa sing gedé déwé

²⁴ Para murid pada èngkèl-èngkèlan bab sapa sing dianggep gedé déwé. ²⁵ Gusti Yésus terus ngomong marang para murid mau: “Ratu-ratu ing donya kéné pada ngerèh rayaté lan para pangwasa mau diarani ‘Pembélané rayat.’ ²⁶ Nanging kowé aja kaya ngono. Malah walikané: wong sing gedé déwé nang tengahmu kudu dadi sing tyilik déwé lan sing dadi pengarep kuwi kudu dadi kaya peladèn. ²⁷ Sapa sing luwih kajèn: sing

njagong mangan apa sing ngladèni dèkné? Mesti sing njagong mangan ta? Nanging nang tengahmu Aku iki kaya peladèn.

²⁸ “Sakjeroné Aku nandang susah kowé slawasé tyampur karo Aku. ²⁹ Kaya enggoné Bapakku wis ngekèki pangwasa marang Aku nindakké kratoné, mengkono uga kowé bakal tak kèki pangwasa nindakké kratonku. ³⁰ Kowé bakal mèlu mangan lan ngombé karo Aku ing kratonku lan kowé bakal pada njagong nang damparé kraton mau, ngrutu bangsa Israèl turunan rolas.”

Gusti Yésus mlambangni nèk rasul Pétrus bakal nyélaki Dèkné

³¹ Gusti Yésus terus ngomong marang Simon: “Simon, Simon! Sétan dililani karo Gusti Allah njajal pretyayamu sak kabèhé, kaya wong tani ngayaki gandumé, dipisah sangka rambuté. ³² Nanging kowé wis tak dongaké, supaya pretyayamu ora nganti semplak. Lah nèk kowé wis ngakoni salahmu lan balik menèh, kowé kudu gentèn nguwatké pengandelé sedulur-sedulurmu.”

³³ Saurané rasul Pétrus: “Gusti, aku saguh disetrap lan mati bareng karo Kowé!”

³⁴ Gusti Yésus terus ngomong: “Pétrus, ngandela! Ing dina iki, sakdurungé jago kluruk, kowé bakal ngomong ping telu, nèk kowé ora kenal marang Aku.”

Bab dompèt, kantong lan pedang

³⁵ Gusti Yésus terus ngomong marang para muridé: “Dèk mbiyèn dongé kowé tak kongkon budal kaé, kowé ora tak lilani nggawa dompèt isi duwit, kantong lan sepatu. Apa kowé pada kekurangan apa-apa? Lak ora ta?”

Saurané para murid: “Ora Gusti, awaké déwé ora kekurangan apa-apa!”

³⁶ Gusti Yésus terus ngomong: “Nanging saiki, sing nduwé dompèt lan kantong kudu digawa; sing ora nduwé pedang kudu ngedol jasé kanggo tuku pedang. ³⁷ Awit, pretyayaa! Tulisan nang Kitab sing uniné: ‘Dèkné bakal dianggep wong ala,’ bakal klakon karo awakku. Lan apa sing ketulis kuwi saiki klakon tenan.”

³⁸ Para murid terus semaur: “Gusti, lah iki ènèng pedang loro.”

Gusti Yésus ngomong: “Wis tyukup!”

Gusti Yésus ndedonga nang

gunung Olèf

³⁹ Gusti Yésus terus metu sangka kuta Yérusalèm lan kaya lumrahé Dèkné munggah nang gunung Olèf. Para murid pada mèlu. ⁴⁰ Kadung wis tekan nggoné, Gusti Yésus ngomong: “Pada ndedongaa supaya ora kenèng panggoda.”

⁴¹ Gusti Yésus terus mlaku rada adoh sangka kono, kira-kira adohé sak balangan watu. ⁴² Dèkné terus sedeku ndonga ngomong: “Duh Bapakku, nèk Kowé gelem, mbok kasangsaran iki disingkirké sangka Aku! Nanging, aja sampèk kekarepanku, nanging kekarepanmu sing kudu keturutan.” (⁴³ Terus ènèng mulékat sangka swarga ngétok marang Gusti Yésus lan nguwatké Dèkné. ⁴⁴ Gusti Yésus jan wedi banget, mulané terus tambah tenanan sing ndedonga. Kringeté sampèk kaya getih tumètès nang lemah.)

⁴⁵ Kadung wis rampung enggoné ndedonga, Gusti Yésus terus marani murid-muridé. Murid-murid mau ketemu ijik pada turu, sangking sediné. ⁴⁶ Gusti Yésus terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada turu? Pada tangia lan ndedongaa, supaya ora kenèng panggoda.”

Gusti Yésus dityekel

⁴⁷ Dongé Gusti Yésus ijik ngomong karo murid-muridé, terus ènèng wong sak rombongan teka. Wong-wong kuwi digawa karo Yudas. Yudas terus marani Gusti Yésus arep ngambung Dèkné. ⁴⁸ Nanging Gusti Yésus ngomong: “Yudas, apa enggonmu nyekel Anaké Manungsa nganggo ambung iki?”

⁴⁹ Kadung murid-muridé Gusti Yésus weruh lelakon kuwi terus ngomong: “Gusti, apa éntuk diantem karo pedang waé?” ⁵⁰ Sakwijiné murid terus nyabet slafé Imam Gedé karo pedang, sampèk kupingé sing tengen tyepol.

⁵¹ Nanging Gusti Yésus ngomong: “Wis, seméné waé!” Kupingé wongé terus didemèk, terus bisa waras menèh.

⁵² Gusti Yésus terus ngomong marang para pengarepé imam lan para kumandané sekauté Gréja Gedé lan para penuntuné bangsa Ju sing pada teka nang kono arep nyekel Dèkné: “Apa Aku iki mbok kira wong nakal, kok arep nyekel Aku nganggo pedang lan pentung?” ⁵³ Apa Aku saben dina ora nang Gréja Gedé karo kowé. Kenèng apa Aku kok ora mbok tyekel nang kono? Nanging pantyèn wis tekan waktumu lan waktuné pangwasané pepeteng tumandang.”

Rasul Pétrus nyélaki Gusti Yésus

⁵⁴ Sakwisé Gusti Yésus dityekel, Dèkné terus digawa nang omahé Imam Gedé. Rasul Pétrus ngetutké sangka kadohan. ⁵⁵ Wong-wong pada nggawé bediyang nang tengahé latar kono terus pada njagong ngubengi bediyangé. Rasul Pétrus terus mèlu njagong nang kono. ⁵⁶ Sakwijiné slaf wédok weruh rasul Pétrus nang padangé geni, terus ngematké dèkné karo ngomong: “Wong kuwi uga mèlu Yésus!”

⁵⁷ Nanging rasul Pétrus sélak ngomong: “Aku ora kenal blas karo wong kuwi!”

⁵⁸ Ora let suwi ènèng wong liyané weruh rasul Pétrus terus ngomong: “Kowé uga muridé Yésus!”

Nanging rasul Pétrus semaur: “Ora, dudu aku!”

⁵⁹ Kira-kira let sak jam ènèng wong liyané menèh sing ngomong banter: “Pantyèn wong kuwi muridé Yésus, awit dèkné ya wong Galiléa!”

⁶⁰ Nanging rasul Pétrus semaur: “Kowé ngomong apa kuwi? Aku ora ngerti apa sing mbok omong kuwi!”

Rasul Pétrus durung sampèk rampung sing ngomong kuwi, kok terus ènèng jago kluruk. ⁶¹ Gusti Yésus terus nolèh lan ndelokké rasul Pétrus. Rasul Pétrus terus kélingan marang tembungé Gusti: “Ing dina iki, sakdurungé jago kluruk, kowé bakal nyélaki Aku ping telu.” ⁶² Rasul Pétrus terus metu sangka kono karo nangis kelara-lara.

Gusti Yésus digawé sembrana

⁶³ Wong-wong sing nyekel Gusti Yésus terus pada moyoki lan nggebuki Dèkné. ⁶⁴ Mripaté ditutupi terus dikeplaki lan ditakoni: “Jaréné kowé nabi, bedèken sapa sing ngeplaki Kowé?” ⁶⁵ Wong-wong sing njaga kuwi pada moyoki Gusti Yésus nganggo tembung liya-liyané menèh.

Gusti Yésus nang ngarepé

Kruton Agama

⁶⁶ Ing ésuké para pengarepé wong Ju, para pengarepé imam lan para guru Kitab pada nglumpuk. Gusti Yésus terus digawa nang ngarepé Kruton Agama. ⁶⁷ Wong-wong terus takon marang Gusti Yésus ngomong: “Apa kowé kuwi Kristus tenan!”

Gusti Yésus semaur: “Senajan Aku ngomong, kowé ya ora bakal ngandel. ⁶⁸ Senajan Aku takona apa-apa, kowé ya ora bakal pada mangsuli. ⁶⁹ Nanging saiki Anaké Manungsa bakal njagong nang tengené Gusti Allah sing kwaswa déwé.”

⁷⁰ Wong-wong terus takon: “Dadiné Kowé Anaké Gusti Allah?”

Gusti Yésus semaur: “Kowé déwé sing ngomong ngonol!”

⁷¹ Wong-wong terus ngomong: “Awaké déwé wis ora mbutuhké seksi menèh. Awaké déwé wis krungu sangka tembungé Dèkné déwé.”

¹ Wong kabèh mau terus pada ngadek lan nggawa Gusti Yésus nang ngarepé gramang Pilatus. ² Nang kono wong-wong pada nyalahké Dèkné, ngomong: “Awaké déwé wis ngerti nèk wong iki nyasarké rayat. Dèkné ngojok-ojoki wong supaya ora mbayar belasting marang ratuné, awit Dèkné déwé ngakuné Kristus, ratu.”

³ Gramang Pilatus terus takon marang Gusti Yésus: “Apa kowé kuwi ratuné bangsa Ju?”

Gusti Yésus semaur: “Bener, pantyèn mengkonol!”

⁴ Gramang Pilatus terus ngomong marang para pengarepé imam lan wong okèh sing nang kono: “Nèk manut pinemuku wong iki ora salah apa-apa.”

⁵ Nanging wong-wong ngetyek waé ngomong: “Wong iki mulangi wong-wong kongkon pada mbruntak, molai nang bawah Galiléa terus nang sak Yudéa lan saiki sampèk tekan kéné.”

Gusti Yésus nang ngarepé

ratu Hérodès

⁶ Kadung gramang Pilatus krungu omongé wong-wong mau, dèkné terus takon: “Apa wong iki tekané sangka Galiléa?” ⁷ Bareng krungu nèk Gusti Yésus kuwi sangka panggonan pengurusané ratu Hérodès, dèkné terus ngongkon nggawa Gusti Yésus nang nggoné ratu Hérodès, sing ing waktu kuwi ndilalahé nang kuta Yérusalèm. ⁸ Kadung ratu Hérodès weruh Gusti Yésus, dèkné bungah banget, awit wis suwi krungu bab Dèkné, mulané kepéngin weruh déwé. Malah dèkné ngarep-arep bisaa weruh Gusti Yésus nindakké mujijat. ⁹ Mulané ratu Hérodès ngetokké pitakonan pirang-pirang marang Gusti Yésus, nanging Dèkné ora gelem semaur apa-apa. ¹⁰ Para pengarepé imam lan para guru Kitab uga nang kono lan pada nyalahké Gusti Yésus nganggo prekara-prekara sing abot. ¹¹ Gusti Yésus digawé sembrana karo ratu Hérodès lan para soldat. Dèkné terus dienggoni penganggoné ratu terus digawa balik menèh nang ngarepé gramang Pilatus. ¹² Wiwit dina iku ratu Hérodès lan gramang Pilatus pada kekantyan menèh, mauné memungsuhan.

Gusti Yésus nampa setrapan pati

¹³ Gramang Pilatus terus ngumpulké para pengarepé imam, para penuntun lan uga rayaté. ¹⁴ Dèkné terus ngomong marang wong-wong: “Kowé nggawa wong iki nang nggonku lan kowé ngomong nèk wong iki nyasarké rayat. Wongé wis tak takoni nang ngarepmu, nanging aku ora nemu salah blas sing mbok omongké. ¹⁵ Uga ratu Hérodès ora nemu salah apa-apa, awit dèkné ngongkon nggawa Yésus balik nang nggonku

menèh. Wong iki ora nglakoni salah apa-apa sing marakké Dèkné kudu dikèki setrapan pati. ¹⁶ Mulané wongé arep tak kongkon metyuti waé terus tak etyulké.” (¹⁷ Wis dadi adat, saben riyaya Paskah gramang Pilatus ngetokké setrapan siji, manut penjaluké rayat.)

¹⁸ Wong okèh sing nang kono pada bengok-bengok: “Wong iku dipatèni! Barabas dietokké.” ¹⁹ Barabas kuwi disetrap, jalaran dèkné mbruntak nang kuta lan matèni wong.

²⁰ Jalaran gramang Pilatus kepéngin ngetokké Gusti Yésus, mulané dèkné ngomong sepisan menèh marang wong okèh mau. ²¹ Nanging wong-wong pada bengok-bengok ngomong: “Dipentèng waé! Dipentèng!”

²² Gramang Pilatus sampèk ngomong ping teluné marang wong okèh mau, tembungé: “Nanging wong iki salahé apa? Aku ora nemu salahé wong iki sing marakké kudu dipatèni. Wong iki arep tak kongkon metyuti waé terus tak etyulké.”

²³ Nanging wong-wong malah tambah bengok-bengok sak kuwaté, ngomong nèk Gusti Yésus kudu dipentèng. Entèk-entèké wong okèh mau menang. ²⁴ Gramang Pilatus terus nggawé putusan ngekèki setrapan pati marang Gusti Yésus, manut karepé wong okèh mau. ²⁵ Barabas, sing disetrap jalaran nglakoni pembruntakan lan matèni wong, dietokké, manut karepé wong-wong. Gramang Pilatus terus masrahké Gusti Yésus marang wong okèh mau, supaya pada nglakoni apa karepé.

Gusti Yésus dipentèng

²⁶ Gusti Yésus terus digawa metu sangka kuta Yérusalèm. Nang dalan kepetuk wong sing jenengé Simon, sangka kuta Siréné, arep mlebu kuta. Simon dityeluk lan dipeksa kongkon manggul kayu pentèngané nang mburiné Gusti Yésus.

²⁷ Okèh wong pada ngetutké lakuné Gusti Yésus. Nang tengahé wong okèh kuwi uga ènèng wong wédok siji-loro. Wong wédok-wédok mau pada ngantemi dadané nangisi Gusti Yésus lan pada sambat. ²⁸ Gusti Yésus terus nolèh lan ngomong marang wong wédok-wédok mau: “Kowé, wong wédok Yérusalèm, kowé aja pada nangisi Aku; tangisana awakmu déwé lan anak-anakmu. ²⁹ Awit bakal ènèng waktuné wong ngomong: ‘Beja tenan wong wédok sing gabuk, sing ora tau nglairké anak lan ora tau nyusoni bayi!’ ³⁰ Bakal ènèng waktuné wong pada ngomong marang gunung-gunung: ‘Aku tibanana,’ lan uga ngomong marang puntuk-puntuk: ‘Aku hurukana!’ ³¹ Awit nèk kaya ngéné penggawéné marang kayu sing urip, lah kayu sing garing menèh bakal dikapakké?”

³² Enèng wong nakal loro sing digiring bareng karo Gusti Yésus, sing uga arep dipatèni. ³³ Kadung wis tekan panggongan sing jenengé “Endas wong,” Gusti Yésus terus dipentèng bareng karo wong nakal loro mau, siji nang tengené lan siji nang kiwané. ³⁴ Gusti Yésus terus ndonga: “Duh Bapakku, salahé wong-wong iki mbok dingapura, awit ora pada ngerti apa sing dilakoni.”

Saliné Gusti Yésus terus dipratung nganggo lotré karo para soldat sing njaga. ³⁵ Wong okèh pada nyawang lelakon nang kono kuwi. Para pengarepé bangsa Ju pada moyoki Gusti Yésus, tembungé: “Dèkné wis nulungi wong liya. Nèk pantyèn wong kuwi Kristus, kongkonané Gusti Allah tenan, jajal kono apa bisa nulungi awaké dèkné déwé.”

³⁶ Soldat-soldat ya pada moyoki terus marani Gusti Yésus lan ngekèki anggur ketyut. ³⁷ Terus ngomong: “Nèk Kowé ratuné wong Ju, tulungana awakmu déwé.”

³⁸ Nang sak nduwuré sirahé Gusti Yésus ènèng tulisan: “Yésus, ratuné wong Ju.”

³⁹ Salah sijiné wong nakal sing dipentèng ngolok-olok Gusti Yésus, ngomong: “Nèk Kowé kuwi Kristus tenan, tulungana awakmu déwé lan awaké déwé wong loro pisan.”

⁴⁰ Nanging wong nakal sing liyané nyenèni kantyané ngomong: “Apa kowé ora wedi blas karo Gusti Allah, awaké déwé iki éntuk setrapan pati. ⁴¹ Kanggo awaké déwé setrapan iki wis sak mestiné. Nanging wong iki ora salah apa-apa.” ⁴² Wongé terus ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, mbok éling marang aku nèk Kowé wis ing kratonmu.”

⁴³ Gusti Yésus semaur: “Pretyayaa, dina iki waé kowé bakal bareng karo Aku mlebu ing Pirdus.”

Ninggalé Gusti Yésus

⁴⁴ Kira-kira jam rolas awan sak negara kono kabèh malih peteng ndedet, sampèk jam telu, awit srengéngéné ketutupan. ⁴⁵ Kordèn nang Gréja Gedé suwèk tengahé. ⁴⁶ Gusti Yésus terus mbengok banter: “Duh Bapakku, Aku masrahké nyawaku nang tanganmu!” Sakwisé ngomong kuwi Dèkné terus ninggal.

⁴⁷ Kadung kumendané para soldat sing jaga nang kono weruh lelakon kuwi mau kabèh, dèkné terus ngluhurké Gusti Allah ngomong: “Nyata tenan nèk wong iki ora salah.”

⁴⁸ Wong-wong sing pada teka mbrononé kepéngin weruh lelakon nang kono uga pada weruh kuwi mau kabèh. Pada rumangsa salah kabèh lan ngantemi dadané terus pada mulih. ⁴⁹ Wong kabèh sing pada kenal karo Gusti Yésus lan uga wong wédok-wédok sing mèlu Gusti Yésus sangka Galiléa

pada ngadek lan ndelokké lelakon kuwi kabèh sangka kadohan.

Gusti Yésus dikubur

⁵⁰⁻⁵¹ Enèng wong sing jenengé Yosèf, sangka Arimatéa, kutané wong Ju. Yosèf iki wong apik lan kajèn, wong pretyaya sing ngarep-arep tekané Kratoné Allah. Yosèf iki wargané Kruton Agama, nanging dèkné ora nyetujoni putusané liya-liyané mau bab Gusti Yésus. ⁵² Yosèf terus mara nang nggoné gramang Pilatus nyuwun layoné Gusti Yésus. ⁵³ Yosèf terus ngedunké layoné sangka kayu pentèngan terus dibuntel mori alus. Sakwisé kuwi layoné terus dikubur nang kuburan sing ditatah sangka watu. Kuburan iki durung tau kanggo. ⁵⁴ Saiki wis dinané kanggo tata-tata, awit sedilut menèh wis tiba dina sabat.

⁵⁵ Wong wédok-wédok sing mèlu Gusti Yésus sangka Galiléa ya pada ngetutké Yosèf, mèlu ngeterké layoné nang kuburan. Wong-wong kuwi pada weruh déwé sing nyèlèhké layoné Gusti Yésus. ⁵⁶ Wong wédok-wédok mau terus pada mulih lan nyawiské bumbu-bumbu lan lenga-wangi sing arep dienggo ngusapi awaké Gusti Yésus.

Esuké, dina sabat, wong-wong mau pada lèrèn enggoné nyambutgawé, manut wèté dina sabat.

24

Gusti Yésus tangi sangka pati

¹ Ing dinané minggu, ésuks mruput, wong wédok-wédok mau pada budal nang kuburan nggawa barang-barangé sing wis dityawiské kanggo ngrumati layoné Gusti Yésus. ² Kadung tekan nggoné, wong-wong weruh nèk watu sing nutupi kuburané wis diglundungké. ³ Wong wédok-wédok mau terus mlebu, nanging layoné wis ora ènèng. ⁴ Dongé ijik pada ngadek nang kono lan bingung mikirké prekara kuwi, lah kok dadakan ènèng wong lanang loro nganggo salin putih sumeblak ngadek nang ngarepé. ⁵ Wong wédok-wédok mau kagèt banget terus pada ndingkluk. Wong lanang loro mau terus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada nggolèki wong sing urip nang tengahé wong mati? ⁶ Dèkné ora ènèng nang kéné, Dèkné wis tangi. Apa ora pada kélingan marang tembungé, dongé Dèkné ijik nang Galiléa. ⁷ Dèkné lak ngomong ngéné ta: ‘Anaké Manungsa wis pinesti dielungké marang tangané wong dosa terus dipentèng. Sakwisé kuwi, ing telung dinané, Dèkné bakal tangi menèh.’”

⁸ Wong wédok-wédok mau terus kélingan marang tembungé Gusti Yésus kuwi. ⁹ Sakwisé balik sangka kuburan, wong wédok-wédok mau terus pada ngomongké bab

lelakon kuwi kabèh marang murid sewelas lan marang liya-liyané. ¹⁰ Wong wédok-wédok sing ngomongké bab lelakon mau yakuwi: Maria Makdaléna, Yohanah lan Maria, ibuné Yakobus lan wong wédok-wédok liyané sing uga bebarengan karo wong-wong mau. ¹¹ Nanging para rasul ora pada ngandel marang omongé wong-wong kuwi, jaréné namung ngobrol. ¹² Nanging rasul Pétrus terus gelis-gelis lunga nang kuburan. Kadung nginguk njeruh dèkné namung weruh moriné nang kono. Dèkné nggumuné éram-éram, terus mulih karo mikir-mikir apa sing entas klakon nang kuburan kono.

Gusti Yésus ngétok marang

murid loro

¹³ Ing dina kuwi ènèng muridé Gusti Yésus loro sing pada mlaku arep nang désa Emaus. Désa Emaus kuwi adohé kira-kira rolas kilomèter sangka kuta Yérusalèm. ¹⁴ Karo mlaku wong loro kuwi pada ngomongké bab sing entas klakon mau. ¹⁵ Dongé ijik omong-omongan ngono kuwi Gusti Yésus déwé terus teka mbarengi mlaku. ¹⁶ Wong loro mau ora nitèni nèk kuwi Gusti Yésus, embuh kenèng apa kok pada pangling karo Dèkné. ¹⁷ Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé kuwi pada ngomongké apa ta?”

Wong loro mau terus mandek lan kétok sedi. ¹⁸ Sing siji, sing jenengé Kléopas, semaur: “Tak kira namung Kowé déwé sing manggon nang Yérusalèm sing ora ngerti bab lelakon-lelakon ing dina-dina sing kepungkur kuwi.”

¹⁹ Gusti Yésus terus takon: “Enèng lelakon apa ta?”

Saurané: “Lelakon bab Gusti Yésus sangka kuta Nasarèt. Dèkné nabi sing kwasa banget ing penggawéné lan ing piwulangé, sing kajèn tenan nang ngarepé Gusti Allah lan nang tengahé manungsa. ²⁰ Para pengarepé imam lan para pengarepé bangsané awaké déwé wis pada netepké setrapan pati marang Dèkné, mulané terus dipentèng. ²¹ Awaké déwé kabèh malah wis njagak-njagakké nèk Dèkné sing bakal ngluwari bangsa Israèl. Saiki lelakon kuwi malah wis kliwat telung dina. ²² Malah saiki sedulur-sedulur wédok sangka golongané awaké déwé pada marakké awaké déwé kagèt banget. ²³ Jaréné mau ésuks mruput pada budal nang kuburan, nanging ora nemu layoné Gusti Yésus. Terus pada mulih lan ngomong nèk weruh mulékat loro. Mulékaté mau jaréné ngomong nèk Gusti Yésus wis tangi sangka pati. ²⁴ Kantyané awaké déwé terus pada budal nang kuburan lan pada nyeksèni déwé nèk sembarang sing diomong karo sedulur-sedulur wédok bener kabèh. Nanging kantya-kantya mau ora weruh Dèkné.”

²⁵ Gusti Yésus terus ngomong marang wong loro mau: “Kowé kok bodo temen lan angèl temen pretyaya marang sembarang sing wis diomongké karo para nabi. ²⁶ Kristus kuwi lak kudu nglakoni kasangsaran, supaya sakwisé kuwi kaangkat ing kaluhuran.” ²⁷ Gusti Yésus terus ndunung-ndunungké marang wong loro mau bab apa sing wis diomong nang Kitab Sutyi bab Kristus, wiwit sangka kitab-kitabé nabi Moses nganti tekan kitab-kitabé para nabi liyané.

²⁸ Kadung wis tyedek karo désa sing arep diparani, Gusti Yésus étok-étoké arep mlaku terus. ²⁹ Nanging wong loro mau pada ngalang-alangi Dèkné ngomong: “Mbok hayuk mampir nang omahé awaké déwé waé, awit wis surup, sedilut menèh wis peteng.” Gusti Yésus terus mlebu nang omahé wong loro mau. ³⁰ Kadung njagong bebarengan arep mangan, Gusti Yésus terus njikuk roti lan ndonga, maturkesuwun marang Gusti Allah. Sakwisé kuwi terus nyuwil roti, terus dielungké marang wong loro mau. ³¹ Sakwat mripaté wong loro mau kebukak terus bisa nitèni Gusti Yésus, nanging Dèkné wis ngilang sangka mripaté wong-wong mau. ³² Wong loro mau terus ngomong: “Wah, mau atiku jan krasa tenan, dongé Dèkné ndunung-ndunungké isiné kitab-kitabé nabi Moses lan para nabi liyané.”

³³ Wong loro mau terus terusan ngadek lan balik menèh nang kuta Yérusalèm. Nang kono pada ketemu karo rasulé Gusti Yésus sing sewelas, sing wis pada ngumpul karo murid-murid liyané. ³⁴ Sing pada ngumpul mau ngomong: “Gusti wis ngétok marang Simon! Dèkné pantyèn wis tangi menèh!”

³⁵ Wong loro sangka désa Emaus mau uga ngomongké marang para murid sing pada nglumpuk bab apa sing wis dialami déwé dongé nang dalan. Uga pada ngomongké nèk ora pangling karo Gusti Yésus, dongé Dèkné nyuwil roti.

Gusti Yésus ngétok marang murid-muridé

³⁶ Dongé murid-murid mau ijik pada ngomongké bab kuwi terus dadakan waé Gusti Yésus ngadek nang tengahé lan mbagèkké: “Tentrem anaa ing kowé!”

³⁷ Murid-murid kabèh pada kagèt lan wedi, mikiré weruh memedi. ³⁸⁻³⁹ Nanging Gusti Yésus ngomong: “Kenèng apa kowé kok pada wedi lan kenèng apa kok pada mangu-mangu? Delokké tangan lan sikilku. Iki pantyèn Aku tenan. Demèken déwé kéné awakku. Apa memedi nduwé daging lan balung kaya Aku iki. Kowé weruh déwé ta?”

⁴⁰ Sak barengé ngomong ngono kuwi Gusti Yésus ndudukké tangané lan sikilé. ⁴¹ Jalaran murid-muridé durung ngandel sangking bungah lan nggumuné, Gusti Yésus terus takon: “Apa nang kéné ènèng apa-apa sing kenèng dipangan?”

⁴² Murid-muridé terus nggawa iwak gorèngan sak iris. ⁴³ Iwak sak iris mau terus dipangan nang ngarepé murid-muridé karo Gusti Yésus.

⁴⁴ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Prekara-prekara iki wis tak omongké marang kowé dongé Aku ijik bebarengan karo kowé. Aku wis ngomong nèk kabèh sing wis ditulis bab Aku nang kitabé nabi Moses lan kitabé para nabi liyané lan uga nang kitab Masmur kudu klakon.”

⁴⁵ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus mbukak pikirané murid-muridé, supaya pada dunung marang Kitab Sutyi. ⁴⁶ Gusti Yésus ngomong: “Nang Kitab Sutyi wis ketulis nèk Kristus kudu nglakoni sangsara lan tangi menèh sangka pati ing telung dinané. ⁴⁷ Uga wis ketulis nèk Jenengé Kristus bakal dikabarké marang kabèh bangsa, nèk Gusti Allah ngekèki pangapura marang wong sing pada ngakoni dosa-dosané lan pada nglakoni urip sing anyar. Kabar iki bakal digelarké molai nang kuta Yérusalèm. ⁴⁸ Lah kowé kabèh wis nyeksèni bab prekara kuwi mau kabèh. ⁴⁹ Lan Aku déwé bakal ngekèki marang kowé apa sing wis dijanji karo Bapakku. Mulané kowé aja pada lunga sangka kuta Yérusalèm ndisik, nanging pada ngentènana tekané kekuwatan sangka swarga kanggo kowé.”

Gusti Yésus munggah swarga

⁵⁰ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus nggawa murid-muridé metu sangka kuta Yérusalèm nang panggonan tyedek karo désa Bétani. Nang kono Gusti Yésus terus ngunggahké tangané lan mberkahi murid-muridé. ⁵¹ Sak barengé mberkahi mau, Gusti Yésus kaangkat munggah nang swarga, pisah sangka para muridé. ⁵² Murid-muridé terus pada sujut nyembah marang Dèkné, terus balik nang kuta Yérusalèm karo ati sing bungah banget. ⁵³ Murid-murid mau terus ora lunga sangka Gréja Gedé lan pada memuji lan maturkesuwun marang Gusti Allah.

Kabar kabungahan sangka Gusti Allah miturut Yohanes

Tembungé Gusti Allah sumberé urip

¹ Sakdurungé jagat digawé, Tembung wis ènèng. Tembung iki mauné nang nggoné Gusti Allah lan Tembung iki ya pantyèn Gusti Allah. ² Sakdurungé jagat ènèng, Tembung wis dadi siji karo Gusti Allah. ³ Sembarang ènèngé sangka Tembung lan tanpa Tembung ya ora ènèng apa-apa. ⁴ Tembung kuwi sumberé urip lan urip kuwi dadi pepadangé manungsa. ⁵ Pepadang semlorot ing pepeteng lan pepeteng ora bisa matèni.

Yohanes nggawèkké dalan

Gusti Yésus

⁶⁻⁷ Enèng sakwijiné wong sing jenengé Yohanes. Yohanes iki sing dikongkon karo Gusti Allah dadi seksiné Pepadang. Tekané Yohanes namung kanggo ndunungké marang wong-wong, supaya pada pretyaya marang Pepadang iki. ⁸ Yohanes déwé dudu Pepadang. Dèkné namung ngabarké Pepadang kuwi sapa. ⁹ Pepadang sing sejati iki arep teka lan madangi kabèh manungsa.

¹⁰ Tembung wis teka nang jagat. Nanging senajana jagat iki ènèngé sangka Dèkné, jagat ora nitèni Dèkné. ¹¹ Tembung nekani bangsané déwé, nanging bangsané déwé ora gelem nampa Dèkné. ¹² Nanging kabèh wong sing nampa Dèkné lan pretyaya marang Dèkné pada diaku anak karo Gusti Allah. ¹³ Bisané dadi anaké Gusti Allah kuwi ora jalaran manungsa sing nglairké ora, nanging jalaran lair sangka Gusti Allah.

¹⁴ Tembung dadi manungsa wujud daging lan kulit. Dèkné manggon tyampur karo awaké déwé. Awaké déwé pada nyeksèni gedéné kwanané, sing namung Anaké sing ora ènèng tunggalé lan sing kebek kawelasan lan kabeneran, bisa nampa sangka Bapaké.

¹⁵ Ya iki sing diomong karo Yohanes, dongé dèkné ngabar-ngabarké, ngomong: “Ya wong iki sing tak omong, dongé aku ngomong: ‘Sak mburiku bakal ènèng wong teka, nanging Dèkné luwih ndisik tenimbang aku, awit Dèkné wis ènèng sakdurungé aku lair.’ ”

¹⁶ Kabetyikané Anaké Gusti Allah gedé banget. Sangka lubèré kabetyikan kuwi awaké déwé kabèh saben dina nampa berkah tanpa mandek. ¹⁷ Bener, wèt-wèté Gusti Allah tekané karo nabi Moses, nanging Gusti Yésus Kristus sing

nggawa kabetyikané lan kawujutané Gusti Allah marang awaké déwé. ¹⁸ Ora ènèng wong siji waé sing tau weruh Gusti Allah, nanging Anaké, sing ora ènèng tunggalé, sing wujud Gusti Allah lan dadi siji karo Bapaké, Dèkné sing ngétokké Gusti Allah marang awaké déwé.

Tembungé Yohanes bab Kristus

¹⁹ Para penggedéné wong Ju nang kuta Yérusalèm pada kongkonan para imam lan para peladéné Gréja Gedé nang nggoné Yohanes. Kongkon takon, dèkné kuwi sakjané sapa.

²⁰ Yohanes saurané ya blaka waé: dèkné ngakoni nèk dudu Kristus.

²¹ “Lah kowé kuwi sapa? Apa kowé kuwi menawa nabi Elia?”

“Dudu!”

“Apa kowé kuwi nabi sing kudu teka?”

“Ya dudu!”

²² “Lah sapa? Mbok ngomong ta? Lah mengko awaké déwé kongkon ngomong apa karo wong-wong sing ngongkon awaké déwé?”

²³ Yohanes semaur nganggo tembungé nabi Yésaya: “Aku iki swara sing tyeluk-tyeluk nang wustèn: dalané dirata kanggo Gusti!”

²⁴ Wong-wong sing pitakonan marang Yohanes kuwi uga wong Farisi. ²⁵ Wong Farisi iki terus pada takon menèh marang Yohanes: “Lah nèk kowé dudu Kristus lan dudu nabi Elia lan dudu nabi sing kudu teka, lah kowé kok mbaptisi wong-wong?”

²⁶ Yohanes semaur: “Kowé pada ngerti nèk aku mbaptis karo banyu, nanging nang tengahmu ènèng sakwijiné wong sing kowé durung kenal. ²⁷ Ora suwi menèh kowé bakal weruh penggawéné Dèkné. Nanging aku aja dipadakké karo Dèkné, awit nalèni sepatuné Dèkné waé aku durung pantes.”

²⁸ Wong-wong sing pitakonan kuwi mau nang désa Bétani, nang wétané laut Yordan. Yohanes mbaptisi wong-wong nang laut iki.

Gusti Yésus Tyempéné Gusti Allah

²⁹ Ing ésuké Yohanes weruh Gusti Yésus marani dèkné. Yohanes terus ngomong: “Delokké kaé! Ya iku Tyempéné Gusti Allah sing nebus dosané manungsa. ³⁰ Ya wong iki sing tak omong kaé, nèk Dèkné bakal teka sak mburiku, nanging ènèngé wis kawit mbiyèn, sakdurungé aku lair. ³¹ Aku déwé mauné ya durung nitèni Dèkné. Nanging enggonku mbaptis karo banyu kuwi supaya bangsa Israèl bisa nitèni Dèkné kuwi sapa.”

³² Yohanes terus ngomong menèh: “Aku weruh Roh Sutyi kaya manuk dara medun sangka langit terus méntyloki Dèkné. ³³ Mauné aku ora nitèni Dèkné. Nanging Gusti Allah sing ngongkon aku mbaptis karo banyu, Gusti Allah déwé ngomong marang aku: ‘Nèk kowé weruh Roh Sutyi medun terus méntyloki wong, ya wong kuwi sing bakal mbaptis karo Roh Sutyi!’ ³⁴ Saiki aku wis weruh déwé karo mripatku, mulané aku ngerti tenan nèk Dèkné kuwi Anaké Gusti Allah.”

Murid-muridé Gusti Yésus

sing ndisik déwé

³⁵ Ing ésuké Yohanes ya nang kono menèh karo murid loro. ³⁶ Kadung Gusti Yésus liwat, Yohanes terus nyawang Dèkné karo ngomong: “Yakuwi Tyempéné Gusti Allah sing bakal dadi kurbané manungsa.”

³⁷ Murid loro mau krungu Yohanes ngomong ngono, mulané terus pada mèlu Gusti Yésus. ³⁸ Gusti Yésus nolèh mburi weruh wong loro mau mèlu Dèkné terus takon: “Kowé pada arep nang endi?”

Wongé pada semaur: “Guru, omahmu nang endi?”

³⁹ Gusti Yésus semaur: “Hayuk mèlu Aku, mengko kowé lak weruh déwé!” Mulané terus pada mèlu lan pada weruh omahé sing dienggoni Gusti Yésus. Mbenginé pada nginep nang kono, awit tekané wis soré, kira-kira jam papat.

⁴⁰ Murid loro mau sing krungu sangka Yohanes terus mèlu Gusti Yésus, sing siji jenengé Andréas, seduluré Simon Pétrus. ⁴¹ Esuké Andréas terus gelis-gelis nggolèki Simon, diomongi: “Awaké déwé wis kepetuk karo Kristus, Juru Slamet sing wis dijanji karo Gusti Allah!” ⁴² Andréas terus ngeterké Simon nang nggoné Gusti Yésus.

Gusti Yésus nyawang Simon terus ngomong: “Kowé kuwi lak Simon anaké Yohanes ta? Saiki kowé tak jenengké Kéfas!” (Tembung Kéfas kuwi tunggalé waé karo Pétrus, tegesé: watu.)

⁴³ Esuké Gusti Yésus kepéngin budal nang Galiléa. Nang kana Dèkné kepetuk karo Filipus. Gusti Yésus terus ngomong: “Filipus, hayuk mèlua Aku!” ⁴⁴ Filipus kuwi manggoné nang Bètsaida, tunggalé waé karo Andréas lan Pétrus. ⁴⁵ Filipus kadung ketemu karo Natanaèl terus ngomong: “Awaké déwé wis kepetuk karo Yésus, anaké Yosèf, wong Nasarèt. Wong iki sing diomong nang Kitab karo nabi Moses lan nabi liya-liyané.”

⁴⁶ Natanaèl semaur: “Wong Nasarèt? Ah, sapa sing ngandel nèk Nasarèt kuwi ngetokké barang betyik!”

Filipus semaur: “Mbok hayuk dititèni déwé ta.”

⁴⁷ Gusti Yésus weruh Natanaèl teka terus ngomong: “Wah, ya iki sing jenengé wong jujur, wong sing kenèng dipretyaya. Ya iki turunané wong Israèl tenan!”

⁴⁸ Natanaèl terus semaur: “Lo, lah Kowé kok ngerti aku iki sapa Gusti?”

Gusti Yésus semaur: “Sakdurungé Filipus ngejèk kowé, Aku wis weruh kowé, dongé kowé njagong nang ngisoré wit anjir.”

⁴⁹ Natanaèl terus ngomong: “Gusti, ya Kowé kuwi Anaké Gusti Allah tenan. Kowé ratuné bangsa Israèl!”

⁵⁰ Gusti Yésus semaur: “Apa kowé ngomong ngono kuwi jalaran Aku ngomong nèk Aku weruh kowé njagong nang ngisor wit anjir? Dititèni ta! Kowé bakal weruh lelakon-lakon liyané sing nggumun-nggumunké ngungkul-ungkuli iki.” ⁵¹ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Titènana déwé ta! Kowé bakal weruh langit menga lan weruh mulékat-mulékaté Gusti Allah pada munggah-medun ngladèni Anaké Manungsa.”

2

Kawinan nang kuta Kana

¹ Let rong dina nang Kana, sakwijiné kuta nang bawah Galiléa, ènèng kawinan. Ibumé Gusti Yésus nang kono. ² Gusti Yésus lan murid-muridé uga éntuk undangan, mulané ya pada nang kono mbarang. ³ Kadung ombèné wis entèk ibuné Gusti Yésus terus ngomong marang Dèkné: “Yésus, wong-wong kentèkan anggur.”

⁴ Gusti Yésus semaur: “Bu, iki urusanmu apa urusanku. Waktuku durung teka kanggo tumandang.”

⁵ Ibumé Gusti Yésus terus ngomong marang para peladèn: “Apa tembungé Yésus marang kowé pada ditandangi.”

⁶ Nang kono ènèng kendi watu gedé-gedé nenem. Kendi siji bisa ngemot kira-kira satus liter. Kendi-kendi kuwi wadah banyu wisuhan sutyi, manut pernatané agamané wong Ju.

⁷ Gusti Yésus terus ngongkon para peladèn ngisèni kendi-kendiné karo banyu. Kendiné terus diisèni kabèh sampèk kebek. ⁸ Gusti Yésus terus ngomong: “Njikuka setitik dikèkké pengarepé pésta kongkon ngityipi!” Peladèné ya manut waé.

⁹ Pengarepé pésta ora ngerti blas bab sembarang iki. Sing ngerti ya namung para peladèn sing ngisèni kendiné. Kadung pengarepé pésta ngityipi banyuné sing wis dadi anggur, dèkné terus ngomong marang mantèné lanang: ¹⁰ “Lumrahé ombèn sing énak déwé disuguhké ndisik, lah nèk wong-wong wis warek terus sing ora patèka énak dietokké. Lah iki sing énak déwé mandak mbok suguhké kèri!”

¹¹ Tanda nang kuta Kana nang bawah Galiléa iki tanda sing ndisik déwé, kanggo ngétokké sepira gedéné kwasané Gusti Yésus. Murid-muridé terus pada pretyaya marang Dèkné.

¹² Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus budal nang kuta Kapèrnakum, bareng karo ibuné, sedulur-seduluré lan murid-muridé. Nanging ora nginep suwi nang kono.

Gusti Yésus mèlu nang Gréja Gedé nang Yérusalèm

¹³ Saiki wis nyedeki riyaya Paskahé wong Ju. Mulané Yésus budal nang Yérusalèm. ¹⁴ Nang lataré Gréja Gedé kono Gusti Yésus weruh wong-wong dodolan. Enèng sing dodol sapi, liyané dodol wedus lan uga ènèng sing dodol manuk dara. Sing tukang ngijoli duwit mbarang ya ènèng. ¹⁵ Gusti Yésus terus nggawé petyut nganggo tali. Wong-wong sing dodolan wedus-sapi terus dikongkon lunga sangka kono, sak kéwan-kéwané mbarang. Duwité sing tukang ngijoli duwit disebar nang lemah lan méja-méjané diglémpang-glémpangké kabèh. ¹⁶ Sing dodol manuk dara disenèni ngéné: “Digawa lunga kabèh daganganmu kuwi! Omahé Bapakku aja digawé pasar!” ¹⁷ Kadung murid-muridé weruh lelakon iki, terus pada kélingan tulisan nang Kitab sing ngomong ngéné: “Gusti, katrésnanku marang omahmu kaya geni murup.”

¹⁸ Para pengarepé wong Ju terus ngomong: “Kowé kuwi sapa kok wani ngongkon wong-wong lunga? Awaké déwé kepéngin weruh tandané.”

¹⁹ Gusti Yésus semaur: “Mbok Gréja Gedé iki dibubrah ta, sakjeroné telung dina bakal tak dekné menèh.”

²⁰ “Telung dina?” wong-wong mau semaur. “Patang puluh nem taun suwéné wong-wong nggawé Gréja iki, lah Kowé kok wani ngomong nèk bisa ngedekké ing telung dina?”

²¹ Sakjané Gusti Yésus ora ngomongké bab Gréja Gedé iki, nanging bab badané Dèkné déwé. ²² Let suwi, dongé Gusti Yésus wis tangi menèh sangka pati, murid-muridé terus pada kélingan sing diomong karo Gusti Yésus iki.

²³ Dongé riyaya Paskah Gusti Yésus nindakké tanda-tanda sing nggumun-nggumunké nang Yérusalèm kono. Mulané wong okèh terus pada pretyaya marang Dèkné. ²⁴⁻²⁵ Nanging Gusti Yésus déwé ora ngandel marang wong-wong kuwi, awit Dèkné ngerti atiné siji-sijiné. Ora usah ènèng sing ngomongi Dèkné apa-apa, Gusti Yésus déwé ngerti njeroné atiné manungsa.

3

Bab lair sepisan menèh

¹ Enèng wong Farisi sing jenengé Nikodémes, pengarepé agama Ju. ² Ing sakwijiné wengi Nikodémes mara nang

nggoné Gusti Yésus ngomong: “Gusti, awaké déwé ngerti nèk enggonmu mulangi awaké déwé kuwi sangka kongkonané Gusti Allah déwé. Awit nèk dudu Gusti Allah déwé sing ngongkon Kowé, Kowé ora bisa ngekèki tanda-tanda sing nggumunké.”

³ Gusti Yésus terus semaur: “Dirungokké sing apik: ora ènèng wong bisa ngrasakké Kratoné Gusti Allah, nèk wong kuwi ora lair sepisan menèh.”

⁴ Nikodémes takon: “Mosok wong wis tuwa bisa lair menèh? Lah kepriyé kuwi? Mosok mlebu nang wetengé ibuné terus dilairké menèh?”

⁵ Gusti Yésus semaur: “Iki dirungokké sing apik tenan! Sapa sing ora lair sangka banyu lan sangka Roh Sutyi ora bakal bisa mlebu Kratoné Gusti Allah. ⁶ Manungsa kuwi ya namung bisa nglairké urip kamanungsan, nanging sing lairé sangka Roh Sutyi kuwi urip ing roh. ⁷ Mulané kowé aja nggumun Aku mau ngomong: ‘Kowé kudu dilairké sepisan menèh!’ ⁸ Angin kaé mlakuné sak karepé. Awaké déwé krungu swarané, nanging ora weruh sangka ngendi tekané lan nang endi parané. Wong sing dilairké menèh karo Roh Sutyi ya kaya ngono kuwi.”

⁹ Nikodémes terus ngomong: “Lah kaya ngono kuwi bisané kepriyé?”

¹⁰ Gusti Yésus semaur: “Kowé kuwi lak sakwijiné guru sing kesuwur banget ta nang Israèl? Lah bab kaya ngono waé kok ora dunung. ¹¹ Ngandela ta, Aku ngerti apa sing tak omong lan Aku ngomongké bab sing Aku weruh déwé. Nanging kowé pada ora pretyaya marang Aku. ¹² Bab sing dialami manungsa ing saben dinané waé kowé ora pada pretyaya, lah nèk Aku ngomongké bab sing sangka swarga menèh kowé ngandela! ¹³ Durung tau ènèng wong siji waé munggah nang swarga, kejaba namung Anaké Manungsa sing tekané sangka swarga medun nang jagat kéné.

¹⁴ “Kowé ngerti déwé ta, nabi Moses mbiyèn nang wustèn nggawé ula-ulaan terus diunggahké duwur nang kayu, supaya wong-wong sing dityokot ula nèk nyawang ula-ulaan kuwi ora bisa mati; Anaké Manungsa uga bakal diunggahké nang kayu, kaya ulané nabi Moses kuwi. ¹⁵ Dadiné sapa sing pretyaya marang Dèkné bakal nduwèni urip langgeng. ¹⁶ Awit katrésnané Gusti Allah marang manungsa gedé banget, nganti Dèkné masrahké Anaké sing ora ènèng tunggalé, supaya saben wong sing pretyaya marang Dèkné ora tiba ing karusakan, nanging nduwèni urip langgeng. ¹⁷ Gusti Allah enggoné ngongkon Anaké medun nang jagat kéné ora

kongkon nyalahké manungsa, nanging kongkon dadi Juru Slameté manungsa.

¹⁸ “Sapa sing pretyaya marang Dèkné ora bakal disalahké, nanging sapa sing ora gelem pretyaya kuwi wis disalahké, awit ora pretyaya marang jenengé Anaké Gusti Allah sing ora ènèng tunggalé. ¹⁹ Salahé manungsa kuwi ngéné: Pepadang teka nang jagat kéné, nanging manungsa malah pada seneng marang pepeteng tenimbang marang pepadang, awit klakuané ala. ²⁰ Pantyèn, lumrahé, wong sing nglakoni ala kuwi ora seneng marang pepadang lan sak inter-interé nglungani pepadang, awit wedi nèk salahé konangan. ²¹ Nanging wong sing nglakoni sing bener kuwi malah nggolèki pepadang, supaya bisa kétok nèk sing dilakoni dèkné kuwi manut kekarepané Gusti Allah.”

Gusti Yésus lan Yohanes Pembaptis

²² Sakwisé kuwi Gusti Yésus lan murid-muridé pada budal nang bawah Yudéa. Suwéné nang kono Gusti Yésus mbaptisi wong-wong sing pretyaya. ²³⁻²⁴ Yohanes uga mbaptisi wong-wong, awit dèkné durung dilebokké nang setrapan. Yohanes mbaptis nang désa Enon, tyedek karo kuta Salim, awit nang kono okèh banyuné. Wong-wong pada teka mbrono lan pada dibaptis.

²⁵ Saiki murid-muridé Yohanes Pembaptis pada bantah-bantahan karo wong Ju liyané bab wisuh sutyi. ²⁶ Mulané murid-muridé mau terus mara nang nggoné Yohanes ngomong: “Guru, wong sing mbok omongké kaé, sing kepetuk karo kowé nang abrahamé laut Yordan kaé lo, Dèkné mbaptis wong-wong mbarang lan wong okèh sing mara mbrono.”

²⁷ Yohanes semaur: “Ya malah apik ta? Manungsa kuwi bisané nduwé apa-apa namung jalaran Gusti Allah ngekèki. ²⁸ Kowé wis pada krungu déwé nèk aku iki dudu Kristus. Aku namung dikongkon teka ndisik nggawèkké dalan Dèkné. ²⁹ Mantèn wédok kuwi sing nduwèni ya namung mantèné lanang. Kantyané mantèné lanang bungah banget nèk weruh mantèné lega. Kaya ngono uga aku iki. Saiki aku bungah tenan. ³⁰ Aku suwi-suwi kudu mundur, malah Dèkné sing kudu maju.

³¹ “Aku iki mung wong jagat kéné, mulané sing tak omong ya manut tyarané jagat. Dèkné tekané sangka swarga, mulané Dèkné ngungkuli sak kabèhé. ³² Sing dirembuk Dèkné kuwi barang sing Dèkné weruh lan krungu déwé, nanging ora ènèng sing pretyaya. ³³ Wong sing pretyaya marang Dèkné kuwi pada ngakoni nèk Gusti Allah bener sak kabèhé. ³⁴ Pantyèn, sing dikongkon karo Gusti Allah kuwi mesti ya

namung ngetokké tembungé Gusti Allah. Gusti Allah sing ngekèki Rohé tanpa wates marang Dèkné. ³⁵ Gusti Allah Bapaké nrésnani Anaké lan sembarang wis dipasrahké marang Dèkné. ³⁶ Wong sing pretyaya marang Anaké Gusti Allah kuwi nduwèni urip langgeng, sing ora gelem pretyaya ora bakal ngrasakké urip iki, nanging bakal nyangga setrapané Gusti Allah sak terusé.”

4

Gusti Yésus omong-omongan karo wong wédok sangka bawah Samaria

¹⁻³ Wong Farisi pada krungu nèk sing mèlu lan sing dibaptis karo Gusti Yésus okèhé ngungkuli sing mèlu Yohanes. (Sakjané sing mbaptis dudu Gusti Yésus déwé, nanging murid-muridé.) Kadung Gusti Yésus krungu bab iki, Dèkné terus lunga sangka bawah Yudéa lan balik menèh nang bawah Galiléa. ⁴ Dèkné kudu liwat bawah Samaria.

⁵⁻⁶ Kira-kira jam rolas awan Dèkné tekan sakwijiné kuta nang Samaria sing jenengé Sikar, ora adoh karo keboné Yoséf mbiyèn sing dikèki karo Yakub, bapaké. Nang kebon kono ènèng sumuré, yakuwi sumuré Bapa Yakub. Sangking keselé, Gusti Yésus terus lèrèn nang kono. Dèkné njagong nang pinggiré sumur mau.

⁷⁻⁸ Ora let suwi ènèng wong wédok Samaritan teka arep nimba banyu. Iku dongé Gusti Yésus njagong déwé nang sumur kono, awit murid-muridé pada lunga nang kuta tuku pangan. Gusti Yésus terus njaluk ngombé marang wongé.

⁹ Wong wédoké semaur: “Kowé kuwi wong Ju, lah kok wani njaluk ngombé marang aku, wong Samaritan?” (Lumrahé wong Ju ora omong-omongan karo wong Samaritan.)

¹⁰ Gusti Yésus terus ngomong: “Nèk kowé ngerti pawèhé Gusti Allah lan nèk kowé ngerti sapa sing njaluk ngombé marang kowé iki, mesti malah kowé déwé sing bakal njaluk ngombé marang Aku lan Aku bakal ngekèki kowé banyu sing marakké urip.”

¹¹ Wong wédok mau terus semaur: “Lah kowé ora nggawa timba, katik sumuré jeru pisan. Kepriyé enggonmu arep njikuk banyu sing marakké urip iki? ¹² Sumur iki tinggalané Bapa Yakub. Dèkné déwé mbiyèn ngombé banyuné sumur iki, uga anak-anaké lan ingon-ingoné. Lah apa kowé ngungkuli Bapa Yakub, kok arep ngekèki banyu sing ngungkuli banyuné Bapa Yakub?”

¹³⁻¹⁴ Gusti Yésus terus ngomong: “Kabèh wong sing ngombé banyu iki bakal ngelak menèh, nanging sapa sing ngombé banyu sing sangka nggonku ora bakal ngelak menèh slawasé.

Banyu sing sangka nggonku ndadèkké sumur sing mili terus ngetokké banyu sing marakké urip slawasé.”

¹⁵ Wong wédoké terus ngomong: “Gusti, mbok aku dikèki banyu sing mbok omong kuwi ta! Dadiné aku ora bakal ngelak menèh lan ora usah mbréné menèh nimba banyu.”

¹⁶ Gusti Yésus ngomong: “Kana bojomu dityeluk terus balik mbréné menèh!”

¹⁷ Wongé semaur: “Aku ora nduwé bojo Gusti.”

Gusti Yésus terus ngomong: “Pantyèn kowé ora goroh nèk kowé ngomong ora nduwé bojo. ¹⁸ Awit kowé wis kawin ping lima lan wong sing saiki manggon karo kowé kuwi dudu bojomu déwé. Pantyèn kowé ora goroh!”

¹⁹ Wong wédoké ngomong: “Gusti, aku saiki ngerti nèk Kowé kuwi nabi. ²⁰ Mbah-mbahané awaké déwé mbiyèn-mbiyèné pada nyembah Gusti Allah nang gunung iki. Nanging wong Ju mulangi nèk nyembah Gusti Allah kuwi kuduné namung nang kuta Yérusalèm. Kuwi sakjané kepriyé ta?”

²¹ Gusti Yésus ngomong: “Yu, ngandela ta, bakal ènèng wantyiné kowé ora bisa nyembah Gusti Allah nang gunung kéné lan uga ora bisa nang Yérusalèm. ²² Kowé kuwi wong Samaritan ora ngerti sapa sing mbok sembah, nanging awaké déwé ngerti, awit wong sing bakal nylametké jagat kuwi tekané sangka bangsa Ju. ²³ Ora dadi sebab nang panggonan endi awaké déwé sing nyembah Gusti Allah, nanging sing dadi sebab kuwi kepriyé awaké déwé sing nyembah. Panyembah sing sak mestiné kuwi panyembah sing sangka Roh Sutyi lan sangka ati sing resik. Gusti Allah kepéngin disembah mengkono kuwi. Pantyèn, wiwit saiki manungsa bisa nyembah Gusti Allah sing sak beneré. ²⁴ Gusti Allah iku wujud Roh. Pasembahan sing temenan kuwi ya pasembahan sing ing roh lan sangka ati sing resik.”

²⁵ Wong wédok mau terus ngomong marang Gusti Yésus: “Aku ngerti nèk Kristus, Juru Slamet sing dijanji karo Gusti Allah, bakal teka. Mbésuk nèk Dèkné teka, Dèkné sing bakal ndunung-ndunungké awaké déwé bab prekara iki kabèh.”

²⁶ Gusti Yésus semaur: “Kristus kuwi ya Aku, sing ngomong karo kowé iki!”

²⁷ Dongé Gusti Yésus ijik omong-omongan karo wong wédoké, murid-muridé terus pada teka. Kabèh kagèt weruh Gusti Yésus omong-omongan karo wong wédok, nanging ora ènèng sing wani takon apa perluné lan apa sing diomong.

²⁸ Wong wédoké malah terus mblayu mulih nang kuta, kendiné ditinggal nang kono. Tekan nggoné terus nyeluki wong-wong ngomong: ²⁹ “Hayuk mèlu aku ta! Aku kepetuk wong sing ngomongi aku bab kabèh lelakoné uripku, senjata

aku ora kenal wongé. Menawa waé Dèkné Kristus!”³⁰ Wong-wong terus pada lunga sangka kuta marani Gusti Yésus.

³¹ Murid-muridé terus ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, mbok mangan ndisik ta?”

³² “Ora,” Gusti semaur, “Aku nduwé pangan liyané, nanging kowé ora ngerti apa!”

³³ Murid-muridé terus pada takon marang sakpada-pada: “Apa wis ènèng sing ngekèki mangan Dèkné ya?”

³⁴ Gusti Yésus semaur: “Panganku kuwi nglakoni kekarepané Gusti Allah sing ngongkon Aku lan Aku kudu ngrampungké penggawéanku!”³⁵ Kowé lak ngomong ta: ‘Patang sasi menèh terus panèn.’ Nanging pada disawang déwé, sawah-sawahé wis kuning kudu dienèni.³⁶⁻³⁷ Sing tukang panèn wis nampa upahé. Wis nglebokké panènané penggawéané, yakuwi wong-wong sing pada nampa urip langgeng. Saiki sing nyebar lan sing panèn pada bungah kabèh loro. Bener sing ngomong: ‘Sing siji nyebar, liyané panèn.’³⁸ Kowé kuwi pada tak kongkon ngenèni sebarané liyané. Liyané sing kemringet, nanging kowé sing panèn.”

³⁹ Wong Samaritan pirang-pirang sangka kuta terus pada pretyaya nèk Gusti Yésus kuwi Kristus. Bisané ngerti ya sangka paseksiné wong wédok mau, sing ngomong nèk Gusti Yésus ngerti lelakoné uripé dèkné.⁴⁰ Mulané wong-wong terus pada nyuwun marang Gusti Yésus kongkon nginep nang kutané. Gusti Yésus ya terus nginep rong dina nang kono.

⁴¹ Wong-wong pada ngrungokké piwulangé Gusti Yésus, mulané sing pada pretyaya terus tambah okèh banget.

⁴² Wong-wong iki pada ngomong karo wong wédoké: “Awaké déwé saiki pretyaya tenan, nanging ora namung jalaran kowé ngomongi awaké déwé, ora, nanging awaké déwé saiki wis krungu déwé. Mulané awaké déwé ngerti tenan nèk pantyèn Dèkné Kristus, sing nylametké jagat.”

Gusti Yésus nambani anaké

amentar gedé

⁴³ Sakwisé rong dina kuwi Gusti Yésus terus mlaku terus nang bawah Galiléa.⁴⁴⁻⁴⁵ Nang Galiléa kono wong-wong pada bungah banget ditekani Gusti Yésus, senajan Dèkné déwé ngomong nèk nabi kuwi nang negarané déwé ora diajèni. Nanging saiki pada ngerti kwasané Gusti Yésus, awit dongé pada mèlu nang Yérusalèm wayah Paskah wong-wong pada weruh Dèkné nindakké barang sing nggumun-nggumunké.

⁴⁶ Gusti Yésus terus teka nang kuta Kana menèh. Ya nang kuta iki Gusti Yésus ndadèkké banyu dadi anggur, dongé Dèkné teka sepisanan nang kéné. Ènèng wong sangka

Kapèrnakum sing anaké lanang lara. Wong iki amtenar gedé nang palèsé ratuné. ⁴⁷ Wongé krungu nèk Gusti Yésus wis balik nang Galiléa, wis ora nang Yudéa menèh. Anaké wongé lara nemen, wis arep mati, mulané wongé terus mara nang nggoné Gusti Yésus lan nyuwun Dèkné supaya mèlu mulih nambani botyahé. ⁴⁸ Gusti Yésus mandak ngomong: “Kowé nèk ora pada weruh tanda karo mripatmu déwé ora gelem pretyaya!”

⁴⁹ Nanging wongé ngetyek waé nyuwun Gusti Yésus: “Mbok melas ta Gusti, hayuk mèlu ta. Mengko anakku ndak mati!”

⁵⁰ Gusti Yésus semaur: “Wis, kana mulih waé. Anakmu wis mari.”

Wongé pretyaya tembungé Gusti Yésus, mulané terus mulih. ⁵¹ Nang dalan dèkné dipapak karo para peladèné. Para peladèn mau ngomong nèk botyahé wis mari.

⁵² Wongé terus takon jam pira botyahé mari. Wong-wong semaur: “Wingi jam siji!” ⁵³ “Jam siji!” Wongé terus kélingan nèk iki wantyiné dongé Gusti Yésus ngomong marang Dèkné: “Kana mulih! Anakmu wis mari!” Mulané dèkné lan wong sak omah kabèh pada pretyaya marang Gusti Yésus.

⁵⁴ Nang Galiléa kéné iki tanda kwanané Gusti Yésus sing nomer loro. Lelakon iki ora let suwi sakwisé Dèkné teka sangka Yudéa.

5

Gusti Yésus nambani wong

ing dina sabat

¹ Ora let suwi Gusti Yésus budal nang Yérusalèm, arep mèlu ngguyupi riyayané wong Ju. ² Nang Yérusalèm kono, ora adoh karo Lawang Wedus, ènèng blumbangé, sing ing basa Ibrani jenengé Betèsda. Blumbang iki diubengi karo gadri lima.

³ Gadri-gadriné kuwi kebek karo wong lara sing pating glétak nang kono. Enèng sing lamur, liyané lumpuh lan uga ènèng sing pintyang mbarang. Wong-wong iki pada ngentèni obahé banyuné blumbang kono. ⁴ Awit ènèng wantyiné mulékat medun ngobahké banyuné. Nèk banyuné obah, sapa sing nyemplung ndisik ya bakal mari, ora perduli apa larané.

⁵ Nang kono ènèng wong sing wis lara telung puluh wolu taun suwéné. ⁶ Gusti Yésus weruh wongé lan ngerti nèk wong kuwi wis lara suwi banget, mulané ditakoni: “Apa kowé kepéngin mari tenan?”

⁷ Wongé semaur: “Lah kepriyé, aku ora nduwé sapa-sapa sing ngedunké aku nèk banyuné obah! Nèk aku arep nyemplung, aku wis kedisikan liyané.”

⁸ Gusti Yésus terus ngomong marang wongé: “Kowé ngadeka! Klasamu digulung lan mlakua!” ⁹ Wongé terus sakwat mari, nggulung klasané terus mlaku.

Kuwi tiba dina sabat. ¹⁰ Mulané para penggedéné bangsa Ju terus nyenèni wong sing ditambani karo Gusti Yésus kuwi, ngomong: “Saiki lak dina sabat ta? Kowé ora kenèng manggul klasamu.”

¹¹ Nanging wongé semaur: “Lah aku dikongkon karo wong sing nambani aku kongkon manggul klasaku lan mlaku!”

¹² “Sapa sing ngongkon kowé?”

¹³ Nanging wongé ora ngerti sapa sing nambani dèkné, awit Gusti Yésus wis lunga, jalaran nang kono wongé malih okèh banget.

¹⁴ Ora let suwi Gusti Yésus kepetuk wongé nang Gréja Gedé. Gusti Yésus terus ngomong marang dèkné: “Saiki kowé wis mari ta! Aja nglakoni barang sing ora apik menèh, mengko kowé ndak tiba ing kasangsaran sing ngungkul-ungkuli mauné.”

¹⁵ Wongé terus lunga nang nggoné para penggedéné bangsa Ju, ngomongi nèk sing nambani dèkné kuwi Gusti Yésus. ¹⁶ Mulané para penggedé mau arep nyekel Gusti Yésus, awit Dèkné nambani wong ing dina sabat. ¹⁷ Nanging Gusti Yésus ngomong marang wong-wong kuwi: “Bapakku ora lèrèn enggoné tandang betyik, uga ora lèrèn ing dina sabat, mulané Aku uga ya nulungi wong terus, ora perduli ing dina apa.”

¹⁸ Tembungé Gusti Yésus kuwi marakké para penggedé tambah jèngklèl lan pada kepéngin matèni Dèkné. Wong-wong kepéngin matèni Gusti Yésus kuwi ora namung jalaran Dèkné nerak wèté dina sabat, nanging uga jalaran Dèkné ngarani nèk Gusti Allah kuwi Bapaké, tegesé Dèkné madakké Dèkné déwé karo Gusti Allah.

Pangwasané Anaké Gusti Allah

¹⁹ Gusti Yésus ngomong ngéné marang wong-wong mau: “Aku arep ngomong sak beneré. Aku ora bisa nindakké apa-apa sangka karepku déwé, nanging Aku nuruti karepé Bapakku. Apa sing ditindakké karo Gusti Allah Bapakku, yakuwi tak tindakké uga. ²⁰ Bapakku nrésnani Aku. Dèkné nduduhké sembarang marang Aku, sembarang sing ditindakké karo Dèkné. Nambani wong kuwi durung apa-apa. Dèkné bakal nduduhké lelakon sing ngungkul-ungkuli kuwi, supaya kowé pada nggumun kabèh! ²¹ Kaya enggoné Gusti Allah Bapakku nangéke wong mati bisa urip menèh, Aku uga ngekèki urip marang sapa waé sak karepku. ²² Gusti Allah déwé ora ngrutu sapa-sapa. Kwasa kanggo ngrutu kuwi

wis dipasrahké marang Anaké. ²³ Dadiné wong kabèh kudu ngajèni marang Anaké, kaya enggoné ngajèni marang Gusti Allah Bapaké. Sapa sing ora ngajèni marang Anaké ya ora ngajèni marang Gusti Allah Bapaké sing ngongkon Anaké.”

²⁴ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Kowé tak omongi sak beneré! Sapa sing ngrungokké tembungku lan pretyaya marang sing ngongkon Aku, wong kuwi nduwèni urip langgeng. Dèkné ora bakal disetrap, awit wis utyul sangka pati lan mlebu ing urip. ²⁵ Ngandela Aku ta! Ora suwi menèh sing pada mati bakal krungu swarané Anaké Gusti Allah. Sapa sing krungu swarané bakal urip. Sing tak omong iki saiki wis molai klakon. ²⁶ Gusti Allah Bapaké, sing ngekèki urip marang sembarang ing donya kéné, Dèkné wis ngekèkké kwanané marang Anaké, mulané Anaké uga bisa ngekèki urip marang sembarang ing donya. ²⁷ Gusti Allah Bapaké uga wis ngekèki kwasa marang Anaké kanggo ngrutu manungsa, awit Dèkné kuwi Anaké Manungsa. ²⁸ Aja kagèt lan aja nggumun! Mbésuk wong-wong sing wis dikubur bakal krungu swarané. ²⁹ Sing mauné pada nindakké betyik bakal tangi nampa kau-ripan. Sing pada nindakké ala bakal tangi nampa setrapané. ³⁰ Aku ora bisa nindakké apa-apa sangka karepku déwé. Aku manut karepé Gusti Allah. Uga nèk Aku ngrutu manungsa, Aku manut karepé Gusti Allah, mulané ya sak beneré. Aku ora nuruti karepku déwé, nanging karepé Gusti Allah, sing ngongkon Aku.”

Gusti Yésus nduwé seksi

³¹ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Nèk Aku déwé sing ngomongké bab Aku, bener kowé nèk ora gelem pretyaya. ³² Nanging Gusti Allah sing ngomongké bab Aku. Aku ngerti nèk Dèkné ora goroh. Apa sing diomong karo Dèkné bab Aku kuwi tenan. ³³ Kowé pada kongkonan takon marang Yohanes bab Aku. Apa dèkné goroh bab Aku? Lak ora ta? ³⁴ Aku ngomong ngono kuwi ora jalaran Aku mbu-tuhké paseksiné manungsa, nanging jalaran Aku kepéngin nèk kowé nampa keslametan. ³⁵ Yohanes kuwi kaya dian sing murup lan madangi lan namung sak untara kowé gelem kepadangan dian kuwi. ³⁶ Nanging Aku nduwèni seksi sing ngungkul-ungkuli paseksiné Yohanes. Awit penggawé-penggawé kongkonané Gusti Allah Bapakku sing tak tindakké saiki ngujutké nèk Gusti Allah déwé sing ngongkon Aku. ³⁷ Gusti Allah sing ngongkon Aku, Dèkné déwé wis ngomongké bab Aku, senajana kowé durung tau krungu swarané lan weruh rupané. ³⁸ Mulané pituturé Gusti Allah ora bisa manggon ing atimu, awit kowé ora pretyaya marang Aku, kongkonané Gusti Allah. ³⁹ Kowé pada nyinau Kitab Sutyi,

awit kowé mikir nèk kuwi bisa ngekèki urip langgeng. Lah Kitab Sutyi kuwi ngomongké bab sapa? Apa ora ngomongké bab Aku? ⁴⁰ Nanging kowé ora gelem mara nang nggonku supaya bisa nampa urip langgeng.

⁴¹ “Aku ora kepéngin mbok elem. ⁴² Lan Aku wis ngerti nèk kowé ora trésna marang Gusti Allah. ⁴³ Aku teka jalaran Gusti Allah Bapakku ngongkon Aku, nanging Aku mbok tampik. Nèk ènèng wong liyané sing tekané sangka karepé déwé malah mbok tampa. ⁴⁴ Kowé ora pada nggolèk lelemané Gusti Allah sing siji. Kowé namung kepéngin dielem manungsa, mulané kowé ora bisa pretyaya. ⁴⁵ Aja mikir nèk Aku bakal nyalahké kowé nang nggoné Gusti Allah Bapakku. Nanging nabi Moses déwé, sing mbok jagakké, dèkné sing nyalahké kowé. ⁴⁶ Kowé kuwi ora pretyaya marang nabi Moses. Awit nèk kowé pretyaya marang nabi Moses, kowé mesti ya pretyaya marang Aku, awit sing ditulis karo nabi Moses kuwi ya ngomongké bab Aku. ⁴⁷ Nanging nèk kowé ora pretyaya marang sing ditulis karo nabi Moses, mosok kowé ya bakal pretyaya tembungku?”

6

Gusti Yésus ngekèki mangan marang wong limang èwu

¹ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngabrah mér Galiléa. Mér iki uga jenengé mér Tibérias. ² Wong okèh banget pada ngetutké Dèkné, awit wis pada weruh penggawé sing nggumungngumunké, dongé Dèkné nambani sing lara. ³ Gusti Yésus terus munggah gunung lan njagong nang kono karo murid-muridé. ⁴ Saiki riyaya Paskah wis tyedek. ⁵ Kadung Gusti Yésus nyawang kiwa-tengen Dèkné weruh wong okèh gemruduk pada teka. Mulané Dèkné terus takon marang rasul Filipus: “Ngendi sing dodol roti kanggo ngekèki mangan wong-wong kabèh iki ya?” ⁶ Sakjané Gusti Yésus wis ngerti kepriyé enggoné arep ngekèki mangan wong-wong iki, nanging Dèkné namung kepéngin ngerti sepira gedéné pengandelé rasul Filipus.

⁷ Rasul Filipus semaur: “Gusti, duwit sak tumpuk waé ijik kurang kanggo nukokké mangan wong seméné okèhé iki, senajana namung dikèki saktyuwil-saktyuwil!”

⁸⁻⁹ Rasul Andréas, adiké rasul Pétrus, terus ngomong: “Lah iki ènèng botyah nduwé roti lima lan iwak loro. Nanging apa ya sampé kanggo wong seméné okèhé?”

¹⁰ Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Wong-wong pada kongkon njagong kabèh!” Wong-wong terus pada njagong nang suketan. Namung wong lanangé kira-kira ènèng limang èwu okèhé. ¹¹ Gusti Yésus terus

njukuk rutiné. Sakwisé Dèkné maturkesuwun marang Gusti Allah rutiné terus diedum. Iwaké mbarang, sakwisé didongakké terus diedum-edumké. Kabèh mangan sak wareké. ¹² Kadung wis warek kabèh Gusti Yésus terus ngongkon murid-muridé nglumpukké turahané, supaya ora ènèng sing dietyèh-etyèh. ¹³ Turuhané roti lima mau dilumpukké kabèh éntuk rolas ténggok.

¹⁴ Wong-wong pada nggumun weruh lelakon kaya ngono kuwi, mulané ngomong: “Pantyèn tenan, wong iki nabi sing kudu teka, nabi sing diarep-arep karo awaké déwé.” ¹⁵ Saiki Gusti Yésus ngerti nèk wong-wong arep meksa Dèkné kongkon dadi ratuné, mulané Dèkné terus lunga menèh munggah gunung, déwékan.

Gusti Yésus mlaku

nang nduwuré banyu

¹⁶⁻¹⁷ Kadung wis surup murid-muridé terus pada numpak prauné arep ngabrah nang kuta Kapèrnakum. Saiki wis molai peteng, nanging Gusti Yésus durung nututi. ¹⁸ Anginé selot banter lan ombaké ya selot gedé. ¹⁹ Kadung wis ndayung kira-kira limang kilomèter murid-murid mau weruh Gusti Yésus mlaku nang nduwuré banyu nyedeki prauné. Kabèh pada wedi. ²⁰ Nanging Gusti Yésus ngomong: “Aja pada wedi! Iki Aku!” ²¹ Murid-muridé terus nembung Gusti Yésus supaya mèlu numpak prauné. Nanging ora suwi, awit prauné wis tekan nggoné.

Wong-wong nggolèki Gusti Yésus

²²⁻²⁴ Ing ésuké wong pirang-pirang pada teka menèh nang panggonan sing ing winginé Gusti Yésus ngedum roti. Wong-wong iki mikiré Gusti Yésus ijik nang kono, awit wingi namung ènèng prau siji lan prau iki digawa ngabrah karo murid-muridé. Wong-wong weruh nèk Gusti Yésus ora mèlu ngabrah. Nanging kadung Gusti Yésus ora ketemu nang kono, wong-wong terus pada ngabrah nang Kapèrnakum karo prau-prau sing teka sangka kuta Tibérias. Wong-wong arep nggolèki Gusti Yésus.

Gusti Yésus kuwi roti

sing ngekèki urip

²⁵ Nang abrahan kono wong-wong terus nemu Gusti Yésus, terus pada takon: “Guru, lah kapan Kowé mbréné?”

²⁶ Gusti Yésus semaur: “Aku ngerti apa jalarané kowé pada nggolèki Aku. Kowé nggolèki Aku jalaran kowé wis pada mangan roti sampèk warek. Ora jalaran kowé dunung tegesé tanda-tanda sing tak tindakké! ²⁷ Aja nggolèk pangan sing

bakal entèk, nanging pada nglumui nggolèk pangan sing ora ènèng entèké, pangan sing bisa ngekèki urip langgeng. Anaké Manungsa sing bisa ngekèki pangan iki. Gusti Allah Bapakku wis ngekèki kwasa marang Aku.”

²⁸ Wong-wong terus takon: “Kekarepané Gusti Allah kuwi kepriyé ta? Awaké déwé kudu nglakoni apa waé?”

²⁹ Gusti Yésus semaur: “Kekarepané Gusti Allah kuwi namung iki: kowé kudu pretyaya marang Aku, awit Aku kongkonané Gusti Allah.”

³⁰ Wong-wong terus ngomong: “Nèk ngono, apa tandané nèk Kowé kongkonané Gusti Allah? Awaké déwé kepéngin weruh supaya bisa pretyaya marang Kowé. ³¹ Mbahmbahané awaké déwé mbiyèn ya ora tau kekurangan pangan nang wustèn, awit dirangsumi roti sangka swarga karo nabi Moses, kaya sing ketulis nang Kitab: ‘Dèkné ngekèki mangan roti sangka swarga marang wong-wong.’ ”

³² Gusti Yésus terus ngomong: “Tak omong sak beneré, dudu nabi Moses sing ngekèki roti sangka swarga, nanging Gusti Allah Bapakku. Dèkné sing ngekèki roti sangka swarga, yakuwi roti sing sejati. ³³ Roti sing sangka nggoné Gusti Allah kuwi ya roti sing medun sangka swarga lan ngekèki urip langgeng marang manungsa.”

³⁴ Wong-wong terus nembung: “Guru, awaké déwé mbok dikèki roti iku sak terusé ta?”

³⁵ Gusti Yésus semaur: “Ya Aku iki roti sing ngekèki urip. Sapa sing mara nang nggonku ora bakal ngelih menèh lan sapa sing pretyaya marang Aku ora bakal nglak menèh. ³⁶ Aku pantyèn wis ngomong! Senajan kowé weruh Aku lan penggawéku, kowé ora pada pretyaya marang Aku. ³⁷ Nanging ènèng sing pada teka marani Aku, yakuwi wong sing dipilih lan sing dipasrahké marang Aku karo Gusti Allah Bapakku. Wong sing pada teka marani Aku kuwi ora bakal tak tampik. ³⁸ Aku medun sangka swarga kuwi ora arep nglakoni kekarepanku déwé, nanging Aku nglakoni kekarepané Gusti Allah sing ngongkon Aku. ³⁹ Lah kekarepané Gusti Allah kuwi apa? Ya iki: wong sing wis dipasrahké marang Aku kuwi aja sampèk ènèng sing ilang siji-sijia. Malah mbésuk, ing dina sing kèri déwé, dina sing wis dityawiské karo Gusti Allah, wong-wong iki bakal tak tangèkké sangka pati. ⁴⁰ Kekarepané Gusti Allah Bapakku kuwi ngéné: sapa sing nitèni nèk Aku Anaké lan pretyaya ing Aku bakal nduwèni urip langgeng lan bakal tak tangèkké ing dina kuwi.”

⁴¹ Wong-wong terus pada nggremeng. Ora pada ngandel apa sing diomong karo Gusti Yésus, ora ngandel nèk Dèkné

roti sangka swarga. ⁴² “Mosok? Dèkné lak anaké Yosèf lan Maria ta? Lah kok wani ngomong nèk Dèkné medun sangka swarga?”

⁴³ “Aja pada pating gremeng,” Gusti Yésus semaur. ⁴⁴ “Ora ènèng wong sing bisa dadi muridku, nèk dudu Bapakku, sing ngongkon Aku, narik wong kuwi. Mulané wong sing dadi muridku kuwi bakal tak tangèkké sangka pati, mbésuk ing dina sing kèri déwé. ⁴⁵ Sapa waé sing wis diwulangi lan didunung-dunungké karo Gusti Allah Bapakku bakal pretyaya marang Aku. Lak wis ketulis ta nang kitabé para nabi nèk Gusti Allah bakal mulangi wong-wong! ⁴⁶ Ora ngomong nèk ènèng wong sing wis tau weruh Gusti Allah, ora. Sing wis tau weruh ya namung Aku iki, awit Aku tekané sangka nggoné Gusti Allah Bapakku. ⁴⁷ Pantyèn tenan. Sapa sing pretyaya marang Aku nduwèni urip langgeng. ⁴⁸ Aku iki roti sing ngekèki urip. ⁴⁹ Mbah-mbahanmu mbiyèn pada mati kabèh nang wustèn, senajan pada mangan manah. ⁵⁰ Séjé banget karo roti sing sangka swarga. Wong sing mangan roti kuwi ora bakal mati. ⁵¹ Aku iki roti sing nguripké, roti sing sangka swarga. Sapa sing mangan roti iki bakal urip slawasé. Roti sing tak kèkké ya awakku déwé iki. Awakku tak kèkké supaya jagat iki nduwèni urip.”

⁵² Sakwisé krungu Gusti Yésus ngomong ngono wong-wong terus pada bantah-bantahan karo kantya-kantyané déwé ngomong: “Lah gèk kepriyé wong iki enggoné arep ngekèkké dagingé marang awaké déwé kongkon mangan?”

⁵³ Gusti Yésus semaur: “Pada élinga! Nèk kowé ora mangan dagingé lan ngombé getihé Anaké Manungsa, kowé ora bakal nduwèni urip blas! ⁵⁴ Sapa sing mangan dagingku lan ngombé getihku nduwèni urip langgeng. Mbésuk, ing dina sing kèri déwé, wong kuwi bakal tak tangèkké sangka pati. ⁵⁵ Awit daging lan getihku kuwi pangan lan ombèn sing sejati. ⁵⁶ Wong sing mangan dagingku lan ngombé getihku bakal dadi siji karo Aku lan Aku uga dadi siji karo wongé. ⁵⁷ Gusti Allah Bapakku sing ngongkon Aku, Dèkné ngekèki urip sing sejati. Aku urip, jalaran Dèkné ngekèki urip iki marang Aku. Mengkono uga sapa sing mangan dagingku bakal urip, jalaran Aku ngekèki urip iki marang Dèkné. ⁵⁸ Ya iku roti sing sangka swarga. Sapa sing mangan roti iki bakal urip slawasé. Ora tunggalé manah sing dipangan wong-wong mbiyèn nang wustèn. Awit kabèh pada mati.”

⁵⁹ Ya iku mau kabèh sing diomong karo Gusti Yésus, dongé Dèkné mulangi nang sinaguk nang kuta Kapèrnakum.

lan panguripan

⁶⁰ Okèh wong sing pada mèlu Gusti Yésus. Kadung krungu piwulang mau terus pada sambat: “Piwulang iki abot! Sapa sing kuwat?”

⁶¹ Senajan ora ènèng sing ngomongi Dèkné, nanging Gusti Yésus ngerti nèk wong-wong mau ora setuju karo piwulangé, mulané pada nggremeng. ⁶² Gusti Yésus terus ngomong: “Lah kok pada kagèt? Mbésuk kowé bakal pada weruh déwé Anaké Manungsa balik menèh munggah nang swarga. ⁶³ Sing ngekèki urip kuwi namung Rohé Gusti Allah. Kekuwatané manungsa ora bisa nambahi apa-apa. Tembung-tembung sing tak omongké marang kowé kuwi ngrembuk bab kasukman. Tembung-tembung kuwi sing nguripké. ⁶⁴ Nanging nang tengahmu ènèng sing ora pretyaya.” Kawit mauné Gusti Yésus wis ngerti sapa waé sing ora gelem pretyaya lan sapa sing bakal ngelungké Dèkné marang mungsuhé. ⁶⁵ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Mulané Aku wis ngomong marang kowé nèk ora ènèng wong gelem dadi muridku, nèk ora Gusti Allah Bapakku sing narik.”

⁶⁶ Sakwisé kuwi okèh wong sing pada mundur, ora gelem mèlu Gusti Yésus menèh.

Pengakoné rasul Pétrus

⁶⁷ Gusti Yésus terus ngomong marang murid sing rolas: “Apa kowé mbarang arep ninggal Aku?”

⁶⁸ Rasul Simon Pétrus semaur: “Gusti, lah awaké déwé kongkon mèlu sapa? Namung Kowé sing bisa mulangi awaké déwé bab urip langgeng. ⁶⁹ Awaké déwé saiki wis pretyaya lan wis ngerti tenan nèk Kowé kuwi Kristus, Anaké Gusti Allah sing urip.”

⁷⁰ Gusti Yésus ngomong: “Sing milih kowé kabèh wong rolas lak Aku déwé ta? Nanging nang tengahmu sing siji Sétan.”

⁷¹ Gusti Yésus nyemoni Yudas, anaké Simon sangka Iskariot. Awit, senajan Yudas tunggalé murid rolas, nanging dèkné sing bakal ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé.

7*Gusti Yésus lan seduluré*

¹ Sakwisé kuwi Gusti Yésus mlaku turut bawah Galiléa, Dèkné ora gelem nang bawah Yudéa, awit para penggedéné wong Ju nang kono pada nggolèk jalaran arep matèni Dèkné. ² Saiki dongé arep ènèng riyaya gedé, yakuwi riyaya Ngedekké Tarup. ³ Mulané adik-adiké Gusti Yésus pada ngomong marang Dèkné: “Mbok kéné ditinggal. Kana budal nang Yudéa waé, dadiné murid-muridmu bisa weruh kwasamu. ⁴ Sapa kepéngin kesuwur ora kenèng ndelikké

pangwasané. Nèk niyat nduduhké kwasamu, ya dikétokké marang wong kabèh pisan.”⁵ Adik-adiké ngomong ngono kuwi, jalaran ora pada pretyaya marang Dèkné.

⁶ Nanging Gusti Yésus semaur: “Kanggo Aku saiki durung wantyiné. Séjé karo kowé, kowé sak wantyi-wanyi bisa budal. ⁷ Wong-wong ora bisa sengit marang kowé, awit kowé tunggalé karo wong-wong. Nanging Aku disengiti banget, awit Aku nyalahké wong-wong nèk klakuané ala. ⁸ Kana kowé pada budal. Aku ora budal ndisik, awit kanggo Aku iki durung wantyiné.”⁹ Mulané Gusti Yésus ya terus kèri nang Galiléa kaya sing diomong mau.

Gusti Yésus nang Gréja Gedé

¹⁰ Kadung adik-adiké wis pada budal, Gusti Yésus terus budal mbarang, nanging ijèn, tanpa ènèng wong sing ngerti. ¹¹ Nang riyaya kono para penggedéné wong Ju pada nggolèki Gusti Yésus. Pada takon marang sakpada-pada: “Wongé nang endi?”

¹² Pinemuné wong-wong bab Gusti Yésus séjé-séjé. Enèng sing ngomong: “Yésus kuwi wong apik!” Nanging ènèng liyané sing ngomong: “Ora, Dèkné arep nyasarké wong-wong!”¹³ Nanging ora ènèng sing wani ngomong blaka, awit pada wedi karo para penggedé.

¹⁴ Nang tengahé minggu riyaya kuwi Gusti Yésus terus mlebu nang Gréja Gedé lan mulangi nang kono. ¹⁵ Para penggedéné wong Ju pada nggumun banget, mulané ngomong: “Wong iki lak ora tau mèlu sekolahané awaké déwé ta? Lah kok nduwèni kaweruh semono okèhé?”

¹⁶ Gusti Yésus semaur: “Sing tak wulangké iki ora pikiranku déwé, nanging piwulangé Gusti Allah sing ngongkon Aku. ¹⁷ Sapa sing gelem nuruti karepé Gusti Allah mesti bakal nitèni déwé nèk sing tak omong kuwi piwulang sangka Gusti Allah, ora pikiranku déwé. ¹⁸ Wong sing mulang manut pikirané déwé kuwi namung nggolèk lem-lemané wong kanggo dèkné déwé. Nanging sapa sing nuju supaya Gusti Allah sing dielem, wong kuwi mesti kenèng diendelké lan dèkné ora bakal nyasarké. ¹⁹ Kowé lak wis ditinggali wèté Gusti Allah ta karo nabi Moses? Ya apa ora? Nanging siji waé ora ènèng sing nglakoni. Lah kenèng apa kowé kok arep matèni Aku?”

²⁰ Wong-wong semaur: “Kowé kuwi édan! Sapa sing arep matèni Kowé?”

²¹ Gusti Yésus ngomong: “Namung barang siji sing tak lakoni ing dina sabat, namung nambani wong lara, lah kowé kok wis pada ramé kaya ngono! ²² Wis ping pira waé kowé pada nyunati bayi lanang ing dina sabat nèk wolung dinané tiba ing dina kuwi. Awit nabi Moses wis mulangi kowé, kudu

nyunati botyah bayi nèk umuré wis wolung dina. Nanging sakjané dudu nabi Moses sing molai karo sunatan. Sakdurungé nabi Moses ènèng, sunatan wis dilakokké. ²³ Nèk kowé nyunati botyah ing dina sabat jalaran kowé manut pernatané nabi Moses, lah kowé kok pada nesu karo Aku nèk Aku nambani wong ing dina sabat? ²⁴ Mulané, nèk ngomong kuwi aja namung manut sak weruhmu ing njabané waé, nanging sembarang kudu mbok timbang sing apik ndisik.”

²⁵ Sakwisé kuwi terus ènèng wong siji-loro sangka Yérusalèm kono sing ngomong: “Iki lak wong sing digolèki arep dipatèni kaé ta! ²⁶ Lah Dèkné kok malah mulangi nang ngarepé wong-wong. Lah kok ora ènèng sing nyekel? Apa penggedé-penggedéné wong Ju saiki pada pretyaya nèk Dèkné Kristus? ²⁷ Mosok ah? Jaréné nèk Kristus teka ora ènèng wong ngerti Dèkné kuwi sangka ngendi! Nanging panggonané wong iki awaké déwé ngerti!”

²⁸ Mulané dongé Gusti Yésus mulangi nang Gréja Gedé Dèkné terus ngomong karo swara sing banter: “Bener, menawa waé kowé pada ngerti Aku iki sapa lan Aku iki sangka ngendi. Nanging tekaku iki ora sangka karepku déwé! Aku iki ènèng sing ngongkon lan sing ngongkon Aku kuwi kenèng mbok pretyaya. Mung waé kowé ora kenal marang Dèkné. ²⁹ Nanging Aku ngerti Dèkné, awit Aku tekané sangka nggoné Dèkné lan Dèkné sing ngongkon Aku.”

³⁰ Krungu kuwi wong-wong terus kudu nyekel Gusti Yésus, nanging ora ènèng sing wani, awit durung wantyiné. ³¹ Saiki malah wong okèh terus pada pretyaya marang Gusti Yésus. Wong-wong iki pada ngomong: “Ya iki Kristus. Apa bakal ènèng liyané sing bisa nindakké penggawé sing gedéné ngungkuli sing ditindakké wong iki. Aku ora ngandel!”

³² Para Farisi krungu omongané wong-wong bab Gusti Yésus, mulané terus pada pertimbangan karo para pengarepé imam. Sakwisé kuwi para Farisi lan para pengarepé imam pada ngongkon sekaut-sekauté Gréja Gedé kongkon nyekel Gusti Yésus. ³³ Gusti Yésus ngomong: “Enggonku tyampur karo kowé iki namung garèk sedilut. Ora suwi menèh Aku bakal balik menèh nang nggoné sing ngongkon Aku mbréné iki. ³⁴ Kowé bakal nggolèki Aku, nanging ora bakal bisa nemu Aku, awit panggonan sing bakal tak enggoni iki kowé ora bisa nekani.”

³⁵ Para penggedéné wong Ju mau terus pada takon marang sakpada-pada: “Wong iki arep lunga nang endi ta kok ngomong nèk awaké déwé ora bakal bisa nemu Dèkné. Apa Dèkné arep lunga mèlu wong-wong sing saiki pada buyar tyampur wong Grik? Menawa arep mulangi wong-wong

sing ora ngerti Gusti Allah? ³⁶ Aku kok ora dunung. Dèkné ngomong nèk awaké déwé bakal nggolèki Dèkné, nanging ora bakal nemu. Dèkné ngomong menèh nèk awaké déwé ora bakal bisa nekani panggonané Dèkné. Dèkné sakjané ngomongké apa ta?”

³⁷ Dina penutupé riyaya kuwi dina sing penting déwé. Gusti Yésus ngadek terus ngomong banter: “Sapa ngelak, mbrénéa nang nggonku, bakal tak kèki ngombé. ³⁸ Nang Kitab wis ketulis nèk banyu sing nguripké bakal mbludak sangka atiné wong sing pretyaya marang Aku!” ³⁹ Nang kéné Gusti Yésus ngomongké bab Roh Sutyi, tegesé, sapa sing pretyaya marang Dèkné bakal nampa Roh Sutyi. Nanging Roh Sutyi durung teka, awit Gusti Yésus durung munggah nang swarga.

Pinemuné wong-wong bab

Gusti Yésus séjé-séjé

⁴⁰ Okèh wong sing pada ngrungokké piwulangé Gusti Yésus mau. Enèng sing ngomong: “Wong iki pantyèn nabi sing kudu teka!”

⁴¹ Nanging ènèng liyané sing ngomong: “Ya, wong iki Kristus!”

Terus ènèng sing liyané menèh semaur: “Mosok? Apa Kristus tekané sangka Galiléa! Ora ngandel Aku? ⁴² Lak wis ketulis nang Kitab ta nèk Kristus kuwi turunané ratu Daved lan lairé kuwi nang Bètlehèm, kuta lairané ratu Daved.” ⁴³ Dadiné pikirané wong-wong mau bab Gusti Yésus ora tunggalé, ènèng sing ngomong ngéné, ènèng sing ngomong ngono. ⁴⁴ Enèng sing arep nyekel Dèkné, nanging ora pada wani.

⁴⁵ Sekaut-sekaut sing njaga Gréja Gedé terus pada balik menèh nang nggoné para pengarepé imam lan para Farisi, terus pada ditakoni: “Lah endi wongé? Kok ora mbok gawa mbréné?”

⁴⁶ Sekaut-sekaut mau semaur: “Piwulangé wongé jan nggumunké tenan. Awaké déwé durung tau krungu wong liyané ngomong kaya wong iki!”

⁴⁷ Para Farisi terus ngomong: “Lah apa kowé mbarang wis dikenèng karo wongé? ⁴⁸ Apa ènèng wong siji waé sangka para penggedéné wong Ju lan sangka para Farisi sing pretyaya marang Dèkné? Lak ora ènèng ta? ⁴⁹ Wong-wong kuwi pada keblinger, awit ora pada dunung isiné Kitab!”

⁵⁰ Ing tengahé para Farisi iki ènèng wong siji sing wis tau mara nang nggoné Gusti Yésus. Dèkné jenengé Nikodémes. ⁵¹ Nikodémes ngomong: “Miturut wèté agamané awaké déwé, awaké déwé ora kenèng nyalahké wong, sakdurungé wongé ditakoni lan digolèki apa salahé?”

⁵² Liyané pada semaur: “E, é, omongmu kok kaya-kaya kowé arep mbélani wong Galiléa kuwi. Mbok digolèki déwé nang Kitab ta, mengko lak kowé weruh déwé nèk Galiléa kuwi ora tau ngetokké nabi.” ⁵³ Sakwisé iki wong-wong terus pada mulih nang omahé déwé-déwé.

8

Wong wédok laku bédang konangan

¹ Gusti Yésus ora mulih, nanging terus budal nang gunung Olèf. ² Esuké Dèkné mruput budal menèh nang Gréja Gedé. Wong okèh teka. Gusti Yésus terus njagong lan mulangi wong-wong iki. ³ Nang tengahé wulangan terus ènèng guru-guru Kitab lan wong Farisi pada teka nggawa wong wédok kongkon ngadek nang tengahé wong-wong. Wong wédok iki konangan laku bédang. ⁴ Guru-guru Kitab lan para Farisi terus ngomong marang Gusti Yésus: “Guru, wong wédok iki konangan laku bédang. ⁵ Miturut wèté nabi Moses wong sing nglakoni dosa kaya ngono kuwi kudu dipatèni, dibandemi watu. Lah pine-mumu kepriyé?” ⁶ Wong-wong takon iki tujuané namung arep ngenèng Gusti Yésus, nggolèk jalaran kanggo nyalahké Dèkné. Nanging Gusti Yésus malah ndingkluk terus nulis nang lemah karo drijiné.

⁷ Wong-wong mau pada ngetyek terus kepéngin krungu Gusti Yésus semaur, mulané Gusti Yésus terus ngadek lan ngomong: “Sapa sing rumangsa blas ora nduwé salah kenèng molai mbandem watu marang wong wédok iki.” ⁸ Gusti Yésus terus ndingkluk lan nulis nang lemah menèh. ⁹ Kadung krungu Gusti Yésus semaur ngono guru-guru Kitab lan para Farisi terus pada lunga siji-siji, molai karo para pinituwa. Dadiné namung garèk Gusti Yésus déwé karo wong wédoké sing ijik nang ngarepé wong-wong kono. ¹⁰ Gusti Yésus terus ngadek lan takon marang wong wédoké: “Lah wong-wong sing nggawa kowé mbréné pada nang endi saiki? Apa ora ènèng sing nyalahké kowé?”

¹¹ Wongé semaur: “Ora Gusti, ora ènèng siji-sijia!”

Gusti Yésus terus ngomong: “Aku uga ora nyalahké kowé, kana mulih, nanging aja nglakoni dosa menèh!”

Gusti Yésus pepadangé jagat

¹² Ing liya waktu Gusti Yésus ngomong marang wong-wong: “Aku iki pepadangé jagat. Wong sing mèlu Aku ora bakal mlaku ing pepeteng menèh, nanging bakal nduwèni pepadangé urip.”

13 Para Farisi terus semaur: “Kowé kuwi ngomongké awakmu déwé, ora ènèng seksi liyané, tembungmu ora kanggo!”

14 Gusti Yésus terus ngomong: “Tembungku iki nyata, senajana namung Aku déwé sing ngomongké. Aku ngerti tekaku iki sangka ngendi lan paranku iki nang endi. Nanging kowé ora ngerti apa-apa bab Aku! 15 Kowé kuwi nèk ngomong namung manut apa weruhmu waé. Aku ora nyalahké sapa-sapa. 16 Nanging semunggoné Aku kudu nyalahké, putu-sanku mesti bener, awit dudu Aku déwé sing nggawé putusan, nanging Aku karo Bapakku sing ngongkon Aku. 17 Nang wètmu déwé ketulis nèk paseksi bisané kanggo namung nèk ènèng wong loro sing nyeksèni. 18 Sing dadi seksiku kuwi wong loro, yakuwi Aku déwé lan Bapakku, sing ngongkon Aku.”

19 Wong-wong terus takon: “Lah endi Bapakmu.”

Gusti Yésus semaur: “Kowé kuwi ora ngerti Aku iki sapa, mulané kowé ya ora pada ngerti Bapakku. Semunggoné kowé ngerti Aku iki sapa, kowé ya mesti ngerti Bapakku!”

20 Gusti Yésus ngomong iki dongé Dèkné mulangi nang Gréja Gedé. Dèkné ngadek tyedek karo kotakan-kotakan wadah duwit pawèh marang Gusti Allah. Ora ènèng wong sing nyekel Dèkné, awit durung wantyiné.

Gusti Yésus ora sangka jagat kéné

21 Ora let suwi Gusti Yésus terus ngomong menèh marang wong-wong: “Aku iki bakal lunga lan kowé bakal pada nggolèki Aku lan bakal mati nggémol salahmu. Kowé ora bisa teka nang panggonan sing bakal tak parani.”

22 Para pengarepé wong Ju terus ngomong: “Lah wong kuwi kok ngomong nèk awaké déwé ora bisa teka nang panggonan sing arep diparani Dèkné. Wong kuwi arep nggantung apa kepriyé ta?”

23 Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé kuwi sangka ngisor, nanging Aku sangka nduwur. Kowé wong donya kéné, nanging Aku ora. 24 Mulané, Aku wis ngomong nèk kowé bakal mati nggawa salahmu. Awit nèk kowé ora pada pretyaya nèk Aku iki pantyèn wujud kaya sing tak omong, tenan, nèk mati kowé bakal nggawa salahmu.”

25 Wong-wong terus takon: “Kowé kuwi sakjané sapa ta?”

Gusti Yésus semaur: “Iku wis ora usah tak omong menèh, awit enggonku ngomong wis ora kurang-kurang. 26 Okèh prekara sing kudu tak omong kanggo nduduhké salahmu, nanging Aku emoh ngomongké kuwi. Aku namung kepéngin nggelarké marang saben wong apa tembungé sing ngongkon Aku. Dèkné kuwi bener lan kenèng dipretyaya.”

²⁷ Wong-wong ora ngerti nèk Gusti Yésus ngomongké bab Gusti Allah, Bapaké. ²⁸ Mulané Gusti Yésus terus ngomong: “Mbésuk nèk kowé wis pada ngunggahké Anaké Manungsa nang kayu pentèngan, kowé bakal ngerti Aku iki sapa. Kowé uga bakal ngerti nèk Aku ora nglakoni apa-apa sangka karepku déwé, nanging sing tak omong namung manut piwulangé Gusti Allah Bapakku marang Aku. ²⁹ Sing ngongkon Aku kuwi slawasé karo Aku. Dèkné ora tau ninggal Aku déwé, awit Aku slawasé namung nglakoni sembarang sing ndadèkké legané atiné Dèkné.”

³⁰ Sakwisé Gusti Yésus ngomongké kuwi mau kabèh terus okèh wong sing pada pretyaya marang Dèkné.

Turunané Bapa Abraham

³¹ Gusti Yésus terus ngomong marang wong Ju sing pada pretyaya: “Nèk kowé pada nglakoni piwulangku, kowé kuwi nyata dadi muridku. ³² Kowé bakal nglakoni kekarepané Gusti Allah lan jalaran sangka kuwi kowé bakal merdéka.”

³³ Wong-wong terus semaur: “Kowé kuwi ngomong apa ta? Awaké déwé bakal merdéka? Kapan awaké déwé tau dadi slafé wong? Awaké déwé lak turunané Bapa Abraham ta?”

³⁴ Gusti Yésus semaur: “Pada ngertia! Sapa waé sing nglakoni ala kuwi dadi slafé ala. ³⁵ Slaf kuwi ora nduwèni kwasa apa-apa lan ora bakal slawasé nang omahé sing nduwé. Nanging anaké wongé nduwèni kwasa nang omah kono slawasé. ³⁶ Mulané, nèk Anaké Gusti Allah wis ngluwari kowé, kowé bakal merdéka tenan. ³⁷ Aku ngerti nèk kowé kuwi kabèh turunané Bapa Abraham, nanging senajan ngono kowé pada arep matèni Aku, awit piwulangku blas ora mbok tanpa ing atimu. ³⁸ Sing tak omong iki apa sing diduduhké marang Aku karo Bapakku, nanging kowé kuwi nglakoni kekarepané bapakmu, yakuwi Sétan.”

³⁹ Wong-wong semaur: “Bapaké awaké déwé kuwi Bapa Abraham!”

Gusti Yésus ngomong: “Nèk kowé kuwi turunané Bapa Abraham tenan, klakuanmu ya mesti kaya Bapa Abraham! ⁴⁰ Aku ngomongi kowé bab sing bener lan sing nyata, awit iki Aku krungu sangka nggoné Gusti Allah déwé, malah Aku arep mbok patèni. Apa Bapa Abraham mbiyèn ya ngono? Lak ora ta! ⁴¹ Kowé kuwi niru bapakmu!”

Wong-wong terus semaur: “Bapakmu? Gusti Allah déwé bapaké awaké déwé lan awaké déwé ora tau ninggal Dèkné.”

Anak-anaké Sétan

⁴² Gusti Yésus ngomong: “Semunggoné Gusti Allah kuwi bapakmu tenan, kowé mesti ya trésna marang Aku. Aku

iki tekané sangka nggoné Gusti Allah terus mara nang tengahmu. Aku mbréné iki ora sangka karepku déwé, nanging Gusti Allah sing ngongkon Aku. ⁴³ Kowé kuwi ora pada dunung tembungku, awit kowé ora sabar ngrungokké piwulangku! ⁴⁴ Kowé kuwi anaké Sétan lan kowé namung seneng nuruti karepé bapakmu. Sétan kuwi kawit mbiyèné tukang matèni. Klakuané blas ora tau ènèng beneré, awit dèkné setitik waé ora ènèng beneré. Nèk dèkné goroh kuwi pantyèn wis lumrah, awit dèkné tukang goroh lan goroh kuwi tukulé sangka Sétan. ⁴⁵ Mulané ora nggumunké nèk kowé ora pada pretyaya marang piwulangku, awit piwulangku kuwi bener. ⁴⁶ Jajal, sapa sing bisa nduduhké dosaku? Kenèng apa kowé kok ora pada pretyaya marang Aku, senajana Aku ngomong sak beneré. ⁴⁷ Pantyèn! Wong nèk anaké Gusti Allah tenan mesti ya nggugu tembungé Gusti Allah. Nanging kowé dudu anaké Gusti Allah, mulané ya ora pada nggatèkké marang piwulangé!”

Gusti Yésus lan Bapa Abraham

⁴⁸ Wong-wong terus ngomong: “Awaké déwé lak wis ngomong ta, kowé dudu wong Ju tenan, nanging wong Samaritan. Kowé keleton sètan!”

⁴⁹ Gusti Yésus semaur: “Ora, Aku ora keleton sètan. Aku nggunggung Gusti Allah Bapakku, nanging kowé malah ngèlèk-èlèkké Aku. ⁵⁰ Aku ora kepéngin dielem, ora. Enèng siji sing ngelem Aku lan Dèkné bakal nduduhké sapa sing bener lan sapa sing klèru. ⁵¹ Elinga! Wong sing nglakoni piwulangku kuwi slawasé ora bakal ngalami pati.”

⁵² Wong-wong Ju mau terus pada ngomong: “Saiki awaké déwé ngerti tenan nèk kowé gemblung. Bapa Abraham lak mati ta? Lan para nabi mbarang! Lah kowé kok ngomong: ‘Sapa sing nglakoni piwulangku ora bakal mati?’ ⁵³ Lah nèk Bapa Abraham waé mati, para nabi uga kabèh mati, lah kowé kuwi sapa? Apa kowé ngungkuli Bapa Abraham?”

⁵⁴ Gusti Yésus semaur: “Apa Aku ngungkuli Bapa Abraham? Semunggoné Aku ngelem awakku déwé, tembungku ora ènèng ajiné. Nanging Gusti Allah déwé, Bapakku, sing ngelem Aku. Dèkné sing mbok arani Gusti Allahmu. ⁵⁵ Nanging kowé ora kenal marang Dèkné. Aku iki sing kenal marang Dèkné. Aku goroh nèk Aku ngomong Aku ora kenal marang Dèkné, kaya enggonmu pada goroh kuwi. Aku kenal marang Dèkné lan Aku manut marang tembungé. ⁵⁶ Bapa Abraham ngareparep tekaku karo bungah. Saiki kuwi wis klakon, mulané Dèkné ya bungah tenan.”

⁵⁷ Wong-wong mau terus ngomong marang Gusti Yésus: “Lah umurmu waé durung ènèng sèket taun kok ngomong nèk wis weruh Bapa Abraham?”

⁵⁸ Gusti Yésus semaur: “Pada ngertia! Sakdurungé Bapa Abraham ènèng Aku wis ènèng.”

⁵⁹ Wong-wong terus pada njikuk watu kanggo mbandemi Gusti Yésus, nanging Dèkné terus ndelik lan lunga sangka Gréja Gedé kono.

9

Gusti Yésus nambani wong lamur

¹ Dongé Gusti Yésus mlaku Dèkné terus weruh wong sing lamur kawit lairé. ² Murid-muridé terus takon: “Guru, apa sing marakké wong iki lair lamur: salahé dèkné déwé apa salahé wong tuwané?”

³ Gusti Yésus semaur: “Ora salahé sapa-sapa! Wongé déwé ora salah lan wong tuwané ya ora salah. Wong kuwi lamur supaya kwané Gusti Allah bisa kétok sangka uripé. ⁴ Saiki pumpung ijik awan awaké déwé kudu nyambutgawé nuruti kekarepané Gusti Allah sing ngongkon Aku. Ora suwi menèh wengi bakal teka lan awaké déwé ora bisa nyambutgawé apa-apa menèh. ⁵ Suwéné Aku nang jagat kéné Aku pepadangé jagat.”

⁶ Sakwisé ngomong ngono Gusti Yésus terus idu nang lemah. Lemahé terus diulet-ulet karo iduné terus diusapké mripaté wongé sing lamur. ⁷ Gusti Yésus ngomong marang wongé: “Kana saiki raup nang blumbang Siloam!” (Siloam kuwi tegesé: sing dikongkon.) Wongé terus budal. Sakwisé raup dèkné terus mulih, nanging saiki mripaté wis weruh.

⁸ Tangga-tanggané lan wong-wong liyané sing saben dinané weruh wongé ngemis pada rasan-rasan: “Wong iki apa dudu sing tukang ngemis kaé?”

⁹ Enèng sing semaur: “Ya, pantyèn dèkné!” Liyané ngomong: “Dudu, namung rupané sing kaya dèkné.”

Nanging wong sing mauné lamur semaur: “Pantyèn aku iki sing tukang ngemis!”

¹⁰ Wong-wong terus takon: “Lah saiki kowé kok bisa weruh?”

¹¹ “Wong sing jenengé Yésus sing nambani aku. Dèkné ngulet-ulet lemah karo iduné terus diusapké mripatku. Sakwisé kuwi aku terus dikongkon raup nang blumbang Siloam. Kadung aku wis raup aku terus bisa weruh.”

¹² Wong-wong takon: “Lah wongé nang endi?”

“Embuh ya,” wongé semaur.

Para Farisi kepéngin ngerti kepriyé wongé bisané mari

13-14 Gusti Yésus enggoné ngulet-ulet lemah karo iduné kanggo nambani wong lamur mau ing dina sabat. Ing dina sabat kuwi wong Ju ora éntuk nyambutgawé apa-apa, mulané wongé terus digawa nang nggoné para Farisi arep dikelahké. 15 Wongé ditakoni: “Kepriyé mripatmu bisané mari?” Wongé semaur: “Mripatku diusapi lemah teles, aku terus raup terus bisa weruh!”

16 Enèng para Farisi sing terus ngomong: “Aku ora ngandel nèk wong iki kongkonané Gusti Allah. Nèk wongé ngerti Gusti Allah mosok nerak wèté dina sabat?”

Nanging liyané ngomong: “Nèk wong ala mosok bisa nambani wong lamur?” Pinemuné wong-wong séjé-séjé.

17 Wongé terus ditakoni menèh: “Kowé sing ditambani karo wongé, lah kowé ngarani wongé kuwi sapa?”

“Dèkné kuwi nabi,” wongé semaur.

18 Nanging para penggedéné wong Ju ora ngandel nèk wongé kuwi mauné lamur terus saiki bisa weruh. Mulané terus nyeluk wong tuwané. 19 Wong tuwané ditakoni: “Apa iki anakmu sing jaréné lamur kawit lairé. Lah saiki kok bisa weruh?”

20 Wong tuwané semaur: “Ya, iki anakku sing lamur kawit lairé! 21 Nanging awaké déwé ora ngerti kepriyé dèkné bisané weruh saiki lan sapa sing nambani. Mbok dèkné ditakoni déwé ta. Dèkné wis gedé, mesti ya bisa ngomong déwé!”

22 Wong tuwané ngomong ngono kuwi, jalaran pada wedi karo para Farisi. Awit para Farisi wis pada setuju nèk sapa waé sing ngakoni nèk Gusti Yésus kuwi Kristus, wong kuwi bakal dietokké sangka sinaguk. 23 Kuwi jalarané wong tuwané ngomong marang wong-wong kongkon takon déwé.

24 Wongé terus dityeluk sepisan menèh lan diomongi: “Janjia nang ngarepé Gusti Allah nèk kowé ora goroh. Awaké déwé weruh nèk Yésus kuwi wong salah.”

25 Wongé semaur: “Embuh wongé wong salah embuh ora, kuwi aku ora ngerti. Aku namung ngerti nèk aku mauné lamur, nanging saiki aku bisa weruh!”

26 “Lah kowé diapakké kok saiki bisa weruh?”

27 “Aku mau lak wis ngomong ta, nanging kowé ora gelem ngrungokké. Apa kowé mbarang kepéngin dadi muridé Dèkné!”

28 Wong-wong terus pada nesu ngomong: “Kowé sing dadi muridé Dèkné. Awaké déwé iki muridé nabi Moses. 29 Awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah wis omong-omongan karo nabi Moses, nanging Yésus kuwi embuh sangka ngendi, awaké déwé ora ngerti.”

30 Wongé terus semaur: “Saiki aku jan nggumun tenan. Lah wongé sing nambani mripatku marakké aku bisa weruh kok

kowé durung ngerti Dèkné kuwi sapa? ³¹ Awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah ora nampa pandongané wong salah. Gusti Allah namung ngrungokké marang wong sing ngajèni lan manut marang Dèkné. ³² Kawit mbiyèn awaké déwé ora tau krungu nèk ènèng wong tau nambani mripaté wong lamur kawit lairé, terus bisa weruh. ³³ Nèk wong iki dudu Gusti Allah sing ngongkon Dèkné mesti ya ora bisa nambani aku?"

³⁴ Para Farisi terus semaur: "Kowé kuwi apa? Kawit lairmu tekan saiki kowé kebek salah. Lah kowé kok arep mulangi awaké déwé!" Wongé terus dietokké sangka sinaguk.

³⁵ Gusti Yésus krungu nèk wongé dietokké sangka sinaguk. Kadung kepetuk karo wongé Dèkné terus ngomong: "Apa kowé pretyaya marang Anaké Manungsa?"

³⁶ Wongé semaur: "Lah Anaké Manungsa kuwi sapa ta? Aku kepéngin ngerti, dadiné aku bisa pretyaya marang Dèkné."

³⁷ Gusti Yésus ngomong: "Kowé wis weruh wongé, ya sing omong-omongan karo kowé iki!"

³⁸ "Aku pretyaya, Gusti!" Wongé terus niba nyembah Gusti Yésus.

³⁹ Gusti Yésus ngomong: "Tekaku nang jagat kéné ngétokké sapa sing gelem manut marang Gusti Allah lan sapa sing ora! Dadiné, sing lamur bisa weruh lan sing weruh dadi lamur."

⁴⁰ Enèng wong Farisi sing krungu kuwi terus pada ngomong: "Apa awaké déwé iki lamur?"

⁴¹ Gusti Yésus semaur: "Semunggoné kowé lamur, kowé ora nduwé salah. Lah saiki kowé déwé ngomong nèk kowé weruh, mulané kowé salah sak terusé!"

10

Gusti Yésus pangon sing sejati

¹ Gusti Yésus terus mulangi wong-wong mau nganggo gambar ngéné: "Iki dirungokké sing apik. Nèk ènèng wong mlebu kandang wedus, nanging ora liwat lawangé, wong kuwi mesti maling apa tukang ngrampok. ²⁻³ Pangoné mlebu kandang liwat lawangé lan sing jaga kandang mesti bakal mbukakké lawangé. Wedusé kabèh nitèni swarané pangoné. Wongé nyeluki jenengé wedusé siji-siji terus digiring metu arep diengon. ⁴ Nèk wedusé kabèh wis dietokké, pangoné terus mlaku nang ngarep déwé. Wedusé terus ngetutké dèkné, awit kabèh nitèni swarané. ⁵ Wedus-wedus iki ora bakal ngetutké wong liyané. Nèk ènèng wong liyané teka, wedusé malah pada mblayu lunga, awit ngerti nèk kuwi dudu pangoné."

⁶ Gusti Yésus nganggo kéké gambar iki, nanging wong-wong ora dunung.

⁷⁻⁸ Mulané Dèkné terus ndunung-ndunungké ngéné: “Omongku iki dirungokké sing apik tenan! Ya Aku iki lawangé kandang wedus. Kabèh sing tekané sakdurungé Aku, kuwi maling lan tukang ngrampok. Mulané wedus-wedus ora ngrungokké swarané. ⁹ Aku iki lawangé. Wong sing mlebu liwat Aku bakal slamet. Wong kuwi mlebu-metu bakal nemu pangan. ¹⁰ Kowé pada ngerti, maling kuwi tekané namung arep nyolong, matèni lan ngrusak. Nanging Aku teka ngekèki urip kalubèran.

¹¹ “Aku iki pangon sing sejati. Pangon sing sejati saguh mati nglabuhi wedus-wedusé. ¹²⁻¹³ Wong sing namung kerja angon kuwi dudu pangoné lan dudu sing nduwé wedusé. Wong kaya ngono kuwi malah mblayu lunga nèk ènèng kéwan galak teka arep mangan wedusé. Wedus-wedusé mesti ditinggal, awit dèkné namung kerja. Wedus-wedusé ditubruk karo kéwané galak terus pada buyar. ¹⁴⁻¹⁵ Aku iki pangon sing sejati. Kaya enggoné Gusti Allah Bapakku mangertèni Aku lan Aku mangertèni Dèkné, kaya ngono uga Aku ngerti wedusku siji-sijiné lan wedusku siji-sijiné ya ngerti Aku. Aku ora éman uripku kanggo nglabuhi wedus-wedusku. ¹⁶ Aku uga nduwé wedus-wedus liyané sing ora nang kandang kéné. Wedus-wedus kuwi uga kudu tak engon lan bakal pada ngrungokké swaraku. Bakal tak giring dadi siji karo wedus-wedus sing wis nang kéné. Dadiné wedus-wedusku kabèh bakal tunggal kandang lan tunggal pangon.

¹⁷ “Gusti Allah Bapakku nrésnani Aku, awit Aku masrahké uripku, supaya Aku bisa nampa uripku menèh. ¹⁸ Aku masrahké uripku sangka karepku déwé. Ora ènèng sing bisa ngrebut sangka Aku. Mati ya karepku déwé lan urip ya karepku déwé. Kuwi kekarepané Gusti Allah Bapakku.”

¹⁹ Tembung-tembungé Gusti Yésus kuwi marakké para penggedéné wong Ju sing nang kono pada èngkèl-èngkèlan. ²⁰ Okèh sing ngomong: “Yésus kuwi wong édan, wong keleton sétan. Aja dirungokké.”

²¹ Saloké ngomong: “Nèk wong keleton sétan mosok bisa mulangi kaya ngono. Mosok sétan bisa nambani wong lamur? Lak ora ta?”

Sing pretyaya lan sing ora

²² Saiki nang kuta Yérusalèm ènèng riyaya gedé. Saben taun ènèng riyaya iki kanggo ngélingké bukakané Gréja Gedé. Riyaya iki tiba wayahé adem. ²³ Gusti Yésus mlaku-mlaku nang Gréja Gedé kono nang panggonan sing jenengé Gadriné Soléman. ²⁴ Para penggedéné wong Ju terus pada ngubengi

Dèkné takon: “Mbok awaké déwé ndang diomongi ta! Nèk kowé kuwi pantyèn Kristus tenan, mbok ngomong blaka ta?”

²⁵ Gusti Yésus terus semaur: “Aku lak wis ngomong ta! Nanging kowé ora gelem pretyaya. Aku nindakké penggawé sing nggumun-nggumunké kanggo tanda nèk Gusti Allah Bapakku sing ngongkon Aku lan sing ngekèki kwasa Aku. ²⁶ Nanging kowé meksa ora pretyaya. Kowé ngerti kenèng apa kowé kok ora pada pretyaya? Jalaran kowé kuwi dudu wedusku. ²⁷ Wedusku nitèni swaraku lan mèlu Aku. Aku ngerti wedusku siji-sijiné. ²⁸ Kabèh tak kèki urip langgeng lan ora bakal tiba ing karusakan. Ora ènèng sing bisa ngrebut wedusku sangka tanganku. ²⁹ Gusti Allah Bapakku sing ngekèki wedus-wedus kuwi marang Aku lan kwanané Gusti Allah Bapakku kuwi ngungkuli kwasa sak kabèhé. Ora ènèng sing bisa ngrebut wedus-wedusku sangka kwanané Gusti Allah Bapakku. ³⁰ Aku karo Gusti Allah Bapakku kuwi tunggalé.”

³¹ Para penggedéné wong Ju terus njikuki watu menèh arep dienggo mbandemi Gusti Yésus. ³² Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé lak wis pada weruh déwé ta? Wis ping pira Aku nindakké penggawé betyik? Kuwi mau kabèh sangka karepé Gusti Allah Bapakku. Lah sing endi sing marakké kowé arep mbandemi watu Aku?”

³³ Wong-wong mau terus semaur: “Dudu kuwi sing marakké awaké déwé arep mbandemi kowé! Kowé kuwi namung manungsa ta? Lah kok ngomong nèk Kowé karo Gusti Allah tunggalé. Kowé kuwi ngèlèk-èlèkké Gusti Allah!”

³⁴ Gusti Yésus terus ngomong: “Nang kitabmu déwé Gusti Allah lak tau ngomong ngéné ta marang wong-wong sing dikongkon nuntun bangsané: ‘Kowé kuwi pada tak arani allah!’ Lan kowé ngerti ta nèk sing ketulis nang Kitab kuwi nyata. ³⁵⁻³⁶ Lah nèk wong-wong sing dipilih dikongkon nuntun bangsané diarani allah karo Gusti Allah, lah kowé kok pada nyalahké Aku. Kok pada ngomong nèk Aku ngèlèk-èlèkké Gusti Allah? Lak Gusti Allah déwé ta sing miji Aku lan ngongkon Aku teka nang jagat kéné? Lah Aku kok ora éntuk ngomong nèk Aku iki Anaké Gusti Allah? ³⁷ Nèk Aku ora ngétokké kwanané Gusti Allah Bapakku, kowé ora usah pretyaya marang Aku. ³⁸ Kowé kabèh wis pada weruh déwé, nanging meksa kowé ora pada pretyaya marang Aku. Senajana kowé ora pretyaya marang Aku, mbok pada pretyayaa tanda-tanda sing tak tindakké kuwi. Dadiné kowé bisa nitèni lan dunung nèk Gusti Allah Bapakku karo Aku siji lan Aku karo Gusti Allah Bapakku ya siji.”

³⁹ Wong-wong krungu Gusti Yésus ngomong ngono kuwi terus arep nyekel Dèkné, nanging Gusti Yésus terus nglungani.

⁴⁰ Dèkné terus ngabrah laut Yordan tekan sakwijiné panggonan. Mbiyèn Yohanes molai mbaptis nang panggonan kuwi. Gusti Yésus terus nang kono rada suwi. ⁴¹ Okèh wong pada teka nang nggoné Gusti Yésus lan pada ngomong: “Yohanes déwé ora tau nindakké penggawé sing nggumunké, nanging sembarang sing diomong karo dèkné bab Gusti Yésus kuwi nyata.” ⁴² Mulané wong okèh terus pada pretyaya marang Gusti Yésus.

11

Lasarus ninggal

¹ Saiki nang désa Bétani ènèng wong lara. Wong iki jenengé Lasarus, kakangé Marta lan Maria. ² Ya Maria iki sing ora let suwi menèh ngusapi sikilé Gusti Yésus karo lenga wangi sing larang terus dilapi karo rambuté. ³ Marta lan Maria terus kongkonan ngomongi Gusti Yésus nèk Lasarus lara. Lasarus kuwi ditrésnani karo Gusti Yésus.

⁴ Kadung Gusti Yésus krungu kabaré, Dèkné terus ngomong ngéné: “Pernyakit iki ora bakal marakké Lasarus ninggal, malah bakal kanggo ngluhurké Gusti Allah lan jalaran sangka kuwi uga ngluhurké Anaké Gusti Allah.”

⁵⁻⁶ Bener Gusti Yésus trésna tenan marang Lasarus, Marta lan Maria, nanging Dèkné meksa ora ndang budal, malah ijik ngentèni rong dina menèh. ⁷ Sakwisé rong dina kuwi Gusti Yésus terus ngejèk murid-muridé ngomong ngéné: “Hayuk budal nang Yudéa menèh!”

⁸ Murid-muridé semaur: “Guru, apa Kowé wis lali nèk para penggedéné wong Ju pada arep matèni kowé nang kana. Lak durung suwi waé ta? Lah Kowé kok arep balik nang Yudéa menèh?”

⁹ Gusti Yésus ngomong ngéné: “Sedina kuwi lak rolas jam ta. Nèk kowé mlaku ing wayah awan kowé ora bakal kesandung, awit padang. ¹⁰ Nanging nèk kowé mlaku ing wayah wengi, kowé bakal kesandung, awit peteng.” ¹¹ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Lasarus, kantyané awaké déwé, wis turu saiki, nanging dèkné arep tak gugah.”

¹²⁻¹³ Murid-muridé mikir nèk Lasarus wis bisa turu kepénak, mulané terus pada ngomong: “Gusti, nèk Lasarus wis bisa turu kepénak, dèkné ya mesti ndang mari.” ¹⁴ Sakjané Gusti Yésus ngomongké nèk Lasarus wis ninggal, mulané terus ngomong blaka waé: “Lasarus wis ninggal! ¹⁵ Aku bungah nèk Aku durung nang kana, dadiné kowé bisa weruh menèh lan bisa pretyaya. Mulané hayuk saiki pada budal nang nggoné Lasarus.”

16 Rasul Tomas, anak kembar, terus ngomong marang murid-murid liyané: “Hayuk awaké déwé pada mèlu waé, dadiné bisa mati bareng karo Gusti Yésus.”

Gusti Yésus sing nangèké wong mati lan sing ngekèki urip

17 Kabèh terus budal nang désa Bétani. Kadung wis tekan nggoné, Gusti Yésus krungu nèk Lasarus wis dikubur patang dina. 18 Bétani kuwi ora adoh karo Yérusalèm, namung kira-kira telung kilomèter. 19 Mulané para penggedéné wong Ju okèh sing pada teka niliki Maria lan Marta sing kepatèn.

20 Kadung krungu nèk Gusti Yésus teka, Marta terus metu arep mapak, nanging Maria ora mèlu. 21 Marta terus ngomong marang Gusti Yésus: “O Gusti, nèk Kowé wis teka kawit wingi-wingi kakangku mesti ora sida ninggal. 22 Nanging uga saiki, senajan dèkné wis ninggal, aku ngerti nèk Gusti Allah bakal ngekèki Kowé apa penjalukmu.”

23 Gusti Yésus semaur: “Marta, kakangmu bakal urip menèh.”

24 Tembungé Marta: “Bener Gusti, aku ngerti nèk dèkné bakal urip menèh, mbésuk ing dina sing kèri déwé, nèk kabèh wong mati bakal tangi menèh!”

25 Gusti Yésus terus ngomong: “Ya Aku iki sing nangèké wong mati lan ngekèki urip langgeng. Sapa sing pretyaya marang Aku bakal urip menèh, senajan wis mati. 26 Wong kuwi wis nampa urip langgeng lan ora bakal mati slawasé, jalaran pretyaya marang Aku. Apa kowé pretyaya kuwi, Marta?”

27 Marta semaur: “Ya Gusti, aku pretyaya tenan nèk Kowé kuwi Kristus, Anaké Gusti Allah sing kudu teka nang jagat kéné.”

28 Marta terus balik nang nggoné Maria lan ngomong alon-alon marang dèkné: “Maria, Guruné wis teka. Dèkné nékokké kowé!” 29 Sakwisé krungu kuwi Maria terus sakwat ngadek arep metuki Gusti Yésus. 30 Gusti Yésus durung mlebu nang désané, nanging ijik nang panggonan dongé kepetuk karo Marta. 31 Para penggedéné wong Ju sing pada teka nglipur Maria weruh dèkné menyat lunga, ndarani Maria arep nangis nang kuburan, terus pada ngetutké.

32 Kadung Maria wis tekan nggoné Gusti Yésus, dèkné terus niba nang ngarepé ngomong: “O Gusti, nèk Kowé wis nang kéné kawit wingi-wingi, kakangku mesti ora sida ninggal.”

33 Gusti Yésus weruh Maria lan wong-wong sing pada mèlu mbronu mau pada nangis, Dèkné terus krasa melas lan sedi banget. 34 Dèkné terus takon: “Lasarus mbok kubur nang endi?”

“Hayuk tak gawa nang kuburané, Gusti,” wong-wong semaur.

³⁵ Mripaté Gusti Yésus terus metu eluhé. ³⁶ Para penggedéné wong Ju sing pada weruh kuwi terus ngomong: “Dèkné jan trésna tenan marang Lasarus!”

³⁷ Nanging saloké ènèng sing ngomong ngéné: “Dèkné lak bisa nambani wong sing lamur ta! Ajuré ya bisa ngalang-alangi supaya Lasarus ora mati.”

Gusti Yésus nangèké Lasarus

sangka pati

³⁸ Saiki Gusti Yésus wis tekan kuburané, atiné terus krasa susah lan jèngkèl menèh. Kuburané kuwi guwa sing ditutupi watu gedé. ³⁹ Gusti Yésus terus ngomong: “Kuburané dibukak!”

Marta semaur: “Gusti, kakangku wis dikubur patang dina suwéné. Saiki wis mambu!”

⁴⁰ Gusti Yésus ngomong marang Marta: “Aku lak wis ngomong marang kowé ta! Nèk kowé pretyaya tenan marang Aku, kowé bakal weruh sepira gedéné kwasané Gusti Allah!” ⁴¹ Watuné sing dienggo nutupi kuburané terus disurung. Gusti Yésus terus nyawang nduwur lan ndonga: “Bapakku, Aku kesuwun nèk Kowé nampa pandongaku.

⁴² Aku déwé ngerti nèk saben-saben Aku ndonga marang Kowé, apa penjalukku keturunan. Nanging Aku ngomong kuwi mau, supaya wong-wong sing nang kéné iki pada krungu lan pada pretyaya nèk Kowé sing ngongkon Aku.”

⁴³ Sakwisé ndonga, Gusti Yésus terus mbengok: “Lasarus, metua mbréné!” ⁴⁴ Lasarus, sing mauné mati, terus metu, nanging tangané lan sikilé ijik dibuntel mori. Rainé mbarang ijik ditutupi katyu mori. Gusti Yésus terus ngomong: “Moriné diutyuli supaya wongé bisa mlaku.”

⁴⁵ Para penggedéné wong Ju sing mèlu Maria pada weruh lelakon kuwi mau, mulané terus ènèng okèh sing pada pretyaya marang Gusti Yésus. ⁴⁶ Nanging ènèng sing pada budal nang nggoné para Farisi mbarang ngomongké nèk Gusti Yésus nguripké Lasarus menèh. ⁴⁷ Mulané para pengarepé imam lan para Farisi terus pada nglumpukké para penuntuné agama lan nang begandringan kono terus pada takon: “Lah awaké déwé saiki kepriyé? Yésus iki nindakké penggawé sing nggumun-nggumunké. ⁴⁸ Nèk diejarké ngono suwi-suwu wong kabèh pada mèlu Dèkné. Mengko bangsa Rum wedi nèk bangsané awaké déwé ora bakal manut lan entèk-entèké bangsa Rum bakal ngrusak Gréja Gedé lan bangsané awaké déwé.”

⁴⁹⁻⁵⁰ Nanging Kayafas, Imam Gedé, semaur ngéné: “Mosok kowé durung pada dunung? Luwung Dèkné sing mati tenimbang awaké déwé kabèh sak bangsa.” ⁵¹ Kayafas ngomong

ngono kuwi ora sangka pikirané dèkné déwé, nanging Gusti Allah sing ngekèki tembung dèkné, awit dèkné kuwi Imam Gedé ing taun kuwi. Kuwi jalarané dèkné ngomongké nèk Gusti Yésus kudu mati nglabuhi bangsané. ⁵² Lan menèh, Gusti Yésus enggoné mati ora namung nglabuhi bangsané waé, nanging uga supaya kabèh wong sing pretyaya marang Dèkné bisa dadi siji, senajana pada pentyar sakparan-paran.

⁵³ Sakploké dina kuwi para penggedéné wong Ju pada nggolèk akal arep matèni Gusti Yésus. ⁵⁴ Mulané Gusti Yésus ora ngétok menèh nang tengahé wong-wong, nanging Dèkné terus lunga sangka kono budal nang kuta Efraim, tyedek karo wustèn. Gusti Yésus terus nang kono karo murid-muridé.

⁵⁵ Saiki wayahé Paskah wis tyedek, mulané wong okèh pada teka nang Yérusalèm arep pada nindakké sesutyèn. ⁵⁶ Wong-wong pada lingak-linguk nggolèki Gusti Yésus. Nèk pada ngumpul nang Gréja Gedé kono terus pada takon marang sakpada-pada: “Dèkné bakal teka apa ora ya?” ⁵⁷ Para pengarepé imam lan para Farisi wis ngongkon ngabar-ngabarké, nèk ènèng wong ngerti Gusti Yésus kuwi nang endi, kudu diomongké, supaya Dèkné dityekel.

12

Gusti Yésus diusapi

lenga-wangi sikilé

¹ Nem dina sakdurungé riyaya Paskah molai Gusti Yésus teka nang désa Bétani. Bétani kuwi panggonané Lasarus, sing mauné wis mati, nanging terus ditangèkké menèh karo Gusti Yésus. ² Mulané saiki wong-wong pada mangan énak karo Gusti Yésus. Sing ladèn Marta, lah Lasarus jejagongan karo Gusti Yésus. ³ Maria kok terus njikuk lenga-wangi sak botol diesokké nang sikilé Gusti Yésus terus diusapi karo rambuté. Sak omah terus malih mambu lenga-wanginé. Kuwi lenga-wangi nardus sing tus, sing regané larang banget. ⁴⁻⁵ Nanging muridé Gusti Yésus sing jenengé Yudas Iskariot, nyenèni Maria ngéné: “Lenga-wangi kuwi semunggoné diedol payu pirang duwit waé, lak kenèng dienggo nulungi wong sing ora nduwé ta?” Ya Yudas iki sing mbésuké ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé. ⁶ Dèkné ngomong ngono kuwi sakjané ora jalaran dèkné mikirké wong sing ora nduwé, ora, nanging jalaran dèkné kuwi maling. Dèkné sing nyekel duwit lan dèkné ajek njikuki dienggo dèkné déwé.

⁷ Gusti Yésus terus ngomong ngéné: “Mbok bèn! Maria ngusapi Aku karo lenga-wangi iki ènèng tujuané. Dèkné molai tata-tata kanggo mbésuk nèk Aku bakal dikubur. ⁸ Wong

mlarat kuwi slawasé ènèng waé, nanging enggonku tyampur karo kowé iki ora suwi.”

Lasarus arep dipatèni

⁹ Saiki wong okèh pada krungu nèk Gusti Yésus nang Bétani kono, mulané terus pada mbrono mbarang. Nanging ora namung kepéngin weruh Gusti Yésus waé, wong-wong uga kepéngin weruh Lasarus sing urip menèh. ¹⁰⁻¹¹ Lelakoné Lasarus kuwi marakké wong Ju pirang-pirang pada pretyaya marang Gusti Yésus. Mulané para pengarepé imam saiki arep matèni Lasarus mbarang.

Gusti Yésus diarak mlebu Yérusalèm

¹² Liyané dina wong pirang-pirang pada teka nang Yérusalèm arep ngurmat riyaya Paskah. Wong-wong iki krungu nèk Gusti Yésus arep teka mbrono mbarang. ¹³ Mulané terus pada metu sangka kutané arep mapak Gusti Yésus. Wong-wong nggawa godong palem terus pada nyuraki Gusti Yésus ngomong: “Hosana, muga slameta kongkonané Gusti Allah sing teka iki, sing bakal dadi ratuné bangsa Israèl.”

¹⁴ Gusti Yésus nemu kimar enom terus ditumpaki. Kuwi tyotyok karo sing wis ketulis nang Kitab. ¹⁵ Ayat kuwi uniné ngéné:

“Aja wedi, anak Sion!

Delokké, ratumu teka numpak kimar enom.”

¹⁶ Ing waktu kuwi murid-muridé durung dunung apa sing klakon iki, nanging sakwisé Gusti Yésus mati lan tangi menèh sangka pati terus pada kélingan apa sing ketulis nang Kitab lan pada ngerti nèk kuwi saiki wis klakon kabèh.

¹⁷ Wong-wong sing pada weruh Gusti Yésus nangèké Lasarus sangka pati terus pada ngomong-omongké bab kuwi. ¹⁸ Mulané wong pirang-pirang terus budal metuki Gusti Yésus, jalaran pada krungu Dèkné nindakké penggawé sing nggumuké tenan. ¹⁹ Para Farisi saiki terus ngomong marang sakpada-pada: “Kowé weruh déwé ta! Awaké déwé wis ora bisa apa-apa! Delokké kuwi! Sasaté wong kabèh pada ngetutké Yésus!”

Gabah nèk ora dipendem nang lemah ora bakal tukul

²⁰ Bareng karo wong-wong sing pada nang riyaya kono uga ènèng wong Grik siji-loro teka arep nyembah Gusti Allah. ²¹ Lah terus ènèng sing mara nang nggoné rasul Filipus mbarang. Rasul Filipus kuwi muridé Gusti Yésus sing sangka kuta Bètsaida nang bawah Galiléa. Wong-wong Grik kuwi takon marang rasul Filipus ngéné: “Kangé, awaké déwé kepéngin omong-omongan karo Yésus!”

²² Rasul Filipus terus ngomongi Andréas lan kabèh loro terus mara nang nggoné Gusti Yésus ngomongké bab karepé wong-wong Grik mau. ²³ Gusti Yésus semaur ngéné: “Pantyné, saiki wis wantyiné. Gusti Allah bakal ngluhurké Anaké Manungsa. ²⁴ Dirungokké sing apik omongku iki: gabah sak elas kaé nèk ora dipendem nang lemah terus mati ya ora bakal dadi okèh. Slawasé ya sak elas waé. Nanging nèk dipendem nang lemah terus mati, malah bisa ngetokké woh okèh. ²⁵ Mulané, sapa sing éman uripé malah bakal kélangan. Nanging sapa sing ora éman uripé ing donya iki, malah bakal nemu urip sing langgeng. ²⁶ Lan menèh, sapa sing kepéngin ngladèni Aku kudu ngetutké Aku, supaya bisa mèlu Aku ngendi paranku. Sapa sing ngladèni Aku bakal diajèni karo Gusti Allah Bapakku.”

Gusti Yésus ngomong nèk

Dèkné bakal mati

²⁷ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Atiku saiki sedi lan bingung. Lah Aku kudu ngomong apa? Mosok Aku nembung marang Gusti Allah Bapakku supaya Aku ora usah nglakoni kasangsaran iki? Ora, awit Aku teka nang jagat kéné tujuané nglakoni kuwi!” ²⁸ Gusti Yésus terus ndonga: “Gusti Allah Bapakku, mbok diluhurké Jenengmu!”

Sakwisé Gusti Yésus ndonga ngono kuwi terus ènèng swara sangka langit ngomong ngéné: “Wis tak kétokké kwasaku, nanging bakal tak wujutké sepisan menèh!”

²⁹ Wong-wong sing nang kono uga krungu swarané, ndarani ènèng gluduk. Liya-liyané ngomong nèk ènèng mulékat omong-omongan karo Gusti Yésus.

³⁰ Nanging Gusti Yésus ngomong ngéné: “Swara kuwi mau ora kanggo Aku, nanging kanggo kowé. ³¹ Saiki wis wantyiné enggoné Gusti Allah bakal nduduhké salahé manungsa nang jagat kéné. Saiki wis wantyiné enggoné Sétan, sing ngwasani jagat iki, bakal diedunké. ³² Nanging Aku bakal diunggahké sangka bumi iki. Nèk Aku diunggahké sangka bumi iki, Aku bakal narik wong kabèh marang Aku!” ³³ Kuwi Gusti Yésus ngomongké nèk Dèkné bakal mati nang kayu pentèngan.

³⁴ Mulané wong-wong terus pada semaur: “Lo, awaké déwé ngerti sangka Kitab nèk Kristus bakal urip slawasé. Lah jaréné Kowé Anaké Manungsa, lah Kowé kok ngomong nèk Kowé bakal mati. Lah Anaké Manungsa kuwi sapa?”

³⁵ Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang wong-wong: “Aja pada bingung. Pepadang iki nang tengahmu mung garèk sak gebyaran waé. Mulané, pumpung ijik ènèng, mlakua nang pepadang. Mengko nèk wis peteng kowé ora weruh

dalan. ³⁶ Pretyayaa marang pepadang, pumpung ijik ènèng nang tengahmu, supaya kowé dadi anaké pepadang.”

Sakwisé ngomong ngono kuwi Gusti Yésus terus lunga, ora ngétok marang wong-wong. ³⁷ Nanging senajana Gusti Yésus nindakké penggawé sing nggumun-nggumunké lan wong-wong pada weruh déwé, meksa wong-wong ora pretyaya marang Dèkné. ³⁸ Pantyèn tyotyok tenan karo sing diomong karo nabi Yésaya, sing uniné ngéné:

“Gusti, sapa sing gelem pretyaya tembungé awaké déwé? Sapa sing gelem nggatèkké marang kwasamu? Ora ènèng!”

³⁹ Mulané, kangèlan tenan wong-wong enggoné arep pretyaya. Nabi Yésaya mbiyèn ya wis tau ngomong ngéné mbarang:

⁴⁰ “Gusti Allah sing marakké wong-wong ora weruh lan Gusti Allah sing marakké wong-wong atiné kaku. Nèk ora ngono, mengko ndak pada dunung lan pada balik menèh nang nggoné Gusti Allah lan diwaraské.”

⁴¹ Kuwi mau nabi Yésaya ngomongké bab Gusti Yésus, awit nabi Yésaya wis weruh kwasané Gusti Yésus.

⁴² Nanging senajan kepriyé waé ènèng wong gedé-gedé pirang-pirang, yakuwi penggedé-penggedéné wong Ju, sing pada pretyaya nèk Gusti Yésus kuwi kongkonané Gusti Allah. Nanging wong-wong iki pada wedi karo para Farisi, mulané ora gelem blaka nèk pretyaya, mengko ndak dietokké sangka sinaguk. ⁴³ Karomenèh wong-wong luwih seneng dielem manungsa tenimbang dielem Gusti Allah.

Tembungé Gusti Yésus

sing ngrutu manungsa

⁴⁴ Ing liya dina Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang wong-wong: “Wong sing pretyaya marang Aku kuwi sakjané ora namung pretyaya marang Aku waé, nanging wong kuwi pretyaya marang Gusti Allah, awit Gusti Allah sing ngongkon Aku. ⁴⁵ Dadiné wong sing weruh Aku kuwi uga weruh Gusti Allah sing ngongkon Aku. ⁴⁶ Tekaku nang jagat kéné dadi pepadang, supaya wong sing pretyaya marang Aku ora nang pepeteng menèh. ⁴⁷ Nèk ènèng wong ngrungokké pituturku nanging ora dilakoni, Aku ora bakal nyetrap wong kuwi. Aku teka nang jagat kéné ora arep nyalahké manungsa, ora. Aku mbréné iki arep nulungi manungsa. ⁴⁸ Aku ora bakal nyalahké wong sing nyepèlèkké Aku lan sing ora manut pituturku, ora! Nanging pitutur sing tak gelarké, kuwi sing bakal nyalahké manungsa, mbésuk nèk kabèh wong bakal dikrutu. ⁴⁹ Enggonku memulang ora metu sangka karepku

déwé, ora. Gusti Allah Bapakku sing ngongkon Aku, Dèkné sing ngomongi Aku apa sing kudu tak omong. ⁵⁰ Lan Aku ngerti nèk sing dikarepké karo Gusti Allah kuwi nggawa urip langgeng kanggo manungsa. Mulané, sing tak omong ya namung apa omongé Gusti Allah Bapakku.”

13

Gusti Yésus misuhi sikilé murid-muridé

¹ Riyaya Paskah wis kurang sedina. Gusti Yésus wis ngerti nèk saiki Dèkné kudu ninggal jagat kéné lan kudu budal nang nggoné Gusti Allah Bapaké. Gusti Yésus pantyèn nrésnani murid-muridé sing nang jagat kéné lan saiki Dèkné kepéngin nduduhké nèk katrésnané Dèkné langgeng.

² Saiki Gusti Yésus lan murid-muridé ijik jejagongan mangan. Yudas, anaké Simon Iskariot, wis dikenèng karo Sétan lan arep ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé. ³ Gusti Yésus wis ngerti kuwi lan Dèkné uga ngerti nèk sembarang wis dipasrahké marang Dèkné karo Gusti Allah. Gusti Yésus uga ngerti nèk Dèkné tekané sangka nggoné Gusti Allah lan kudu balik menèh nang nggoné Gusti Allah. ⁴ Mulané Dèkné terus ngadek, saliné njaba disèlèhké, terus ngubetké gombal nang bangkèkané. ⁵ Sakwisé kuwi sikilé murid-muridé terus disirami lan diwisuhi terus dilapi karo gombal sing diubetké nang bangkèkané mau. ⁶ Kadung tiba rasul Simon Pétrus sing kudu disiram sikilé, dèkné menging Gusti Yésus ngomong ngéné: “Gusti, mosok Kowé arep misuhi sikilku?”

⁷ Gusti Yésus semaur: “Enggonku misuhi sikilmu iki saiki kowé durung ngerti apa tegesé, nanging mbésuk kowé bakal dunung.”

⁸ Rasul Pétrus terus ngomong: “Aja Gusti, Kowé aja pisan-pisan misuhi sikilku!”

Gusti Yésus semaur: “Nèk kowé ora tak wisuhi, kowé ora bisa nyambutgawé karo Aku.”

⁹ Saiki rasul Simon Pétrus terus ngomong: “Nèk ngono ya aja namung sikilku sing diwisuhi, nanging tanganku lan sirahku mbarang!”

¹⁰ Nanging Gusti Yésus semaur: “Wong sing wis adus kuwi wis resik kabèh awaké. Namung sikilé sing kudu diwisuhi. Kowé wis resik, awit salahmu wis dingapura, nanging ora kowé kabèh.” ¹¹ Gusti Yésus ngerti sapa sing arep ngelungké Dèkné marang mungsuhé, mulané Dèkné ngomong nèk ora kabèh resik.

¹² Sakwisé Gusti Yésus misuhi sikilé murid-muridé, Dèkné terus nganggo saliné njaba menèh terus njagong. Dèkné terus ngomong: “Apa kowé pada dunung kenèng apa kok

Aku misuhi sikilmu? ¹³ Kowé lak ngarani Aku iki Gurumu lan Gustimu ta? Kuwi bener, Aku pantyèn Gurumu lan Gustimu tenan. ¹⁴ Lah nèk Aku iki, sing dadi Gurumu lan Gustimu, misuhi sikilmu, kowé uga kudu misuhi sikilé liyané. ¹⁵ Aku wis ngekèki tulada marang kowé, kuwi kudu mbok lakoni uga. ¹⁶ Mulané pada élinga sing tak omong iki: slaf kuwi ora ngungkuli sing nduwé lan wong sing dikongkon ora ngungkuli sing ngongkon. ¹⁷ Saiki kowé wis pada ngerti iki, beja kowé, nèk kuwi mbok lakoni.”

¹⁸ “Nanging Aku ora ngomong nèk kowé kabèh bakal slamet. Aku ngerti sapa sing tak pilih. Nang Kitab wis ketulis ngéné: ‘Wong sing mangan bareng karo Aku bakal mungsuh Aku.’ Tulisan kuwi kudu klakon. ¹⁹ Kuwi durung klakon, nanging kowé saiki molai tak omongi. Dadiné mbésuk nèk wis klakon, kowé kabèh pada pretyaya nèk Aku iki sing dikongkon karo Gusti Allah. ²⁰ Elinga iki: sapa sing nampa kongkonanku ya nampa Aku. Lan sapa nampa Aku ya nampa Gusti Allah sing ngongkon Aku.”

Gusti Yésus ngomong sapa sing arep ngelungké Dèkné marang mungsuhé

²¹ Sakwisé ngomong ngono kuwi Gusti Yésus terus sedi atiné. Dèkné ngomong: “Aku ora goroh. Enèng siji nang tengahmu sing bakal ngelungké Aku marang mungsuhé.”

²² Murid-muridé ora patèka pretyaya terus pada ndelokké sakpada-pada, ora ngerti Gusti Yésus kuwi ngomongké sapa. ²³ Rasul Yohanes, murid sing disenengi karo Gusti Yésus, njagong nang jèjèré. ²⁴ Mulané rasul Simon Pétrus terus ngongkon takon marang Gusti Yésus, sapa sing arep ngelungké Dèkné marang mungsuhé.

²⁵ Rasul Yohanes terus lèndèn nyedeki Gusti Yésus karo takon: “Sapa ta Gusti?”

²⁶ Gusti Yésus semaur: “Aku arep ngetylupké roti sak tyuwil nang mangkok. Sing tak elungi tyuwilan roti, yakuwi wongé!” Gusti Yésus terus ngetylupké roti sak tyuwil nang mangkoké terus dikèkké marang Yudas, anaké Simon Iskar-iot. ²⁷ Kadung Yudas nampani roti kuwi mau, Sétan terus ngleboni dèkné. Gusti Yésus ngomong marang Yudas: “Apa sing mbok karepké ndang dilakoni.” ²⁸ Nanging murid-muridé ora dunung sing diomong Gusti Yésus marang Yudas. ²⁹ Ndarani Gusti Yésus ngongkon Yudas ndang tuku kaperluané riyaya minggu Paskah kuwi, apa ngekèki duwit marang wong sing ora nduwé, awit Yudas sing nyekel duwit.

³⁰ Sakwisé Yudas nampa rotiné dèkné terus lunga. Saiki wis wayah wengi.

Pepakon sing anyar

³¹ Kadung Yudas wis lunga Gusti Yésus terus ngomong: “Saiki Anaké Manungsa bakal diluhurké lan lantaran Dèkné Gusti Allah bakal diluhurké. ³² Nèk Gusti Allah diluhurké lantaran Anaké, Gusti Allah uga bakal ngluhurké Anaké lantaran Dèkné déwé. Lan ora suwi menèh Gusti Allah bakal ngétokké iki. ³³ Kanyaku sing tak trésnani, enggonku kumpul karo kowé garèk sedilut. Kowé bakal nggolèki Aku. Aku wis tau ngomong marang para penggedéné wong Ju lan saiki Aku ngomong marang kowé: panggonan sing tak parani kowé ora bisa nekani. ³⁴ Saiki kowé tak kèki pepakon anyar sing kudu mbok lakoni tenan: pada tréсна marang sakpada-pada. Kaya enggonku nrésnani kowé, kowé uga kudu nrésnani sakpada-pada. ³⁵ Nèk kowé pada tréсна tenan marang sakpada-pada, wong-wong liyané bakal nitèni nèk kowé kuwi murid-muridku.”

Gusti Yésus ngomong nèk rasul Pétrus bakal nyélaki Dèkné

³⁶ Rasul Simon Pétrus takon marang Gusti Yésus: “Lah Kowé arep lunga nang endi Gusti?”

Gusti Yésus semaur: “Kowé saiki durung bisa mèlu nang panggonan sing arep tak parani iki, nanging mbésuk kowé bakal nututi Aku.”

³⁷ “Lah kenèng apa aku saiki kok ora bisa ngetutké Kowé Gusti? Aku kepéngin mèlu Kowé, senajan tak labuhi mati!”

³⁸ Gusti Yésus terus semaur: “Kowé gelem tenan? Ora Pétrus, titènana ta, sakdurungé jago kluruk kowé bakal ngomong sampèk ping telu nèk kowé ora kenal karo Aku!”

14

Gusti Yésus dalané nang nggoné Gusti Allah

¹ Gusti Yésus terus ngomong marang murid-muridé: “Kowé aja pada sedi lan bingung, nanging pada pretyaya terus marang Gusti Allah lan marang Aku. ² Nang omahé Gusti Allah Bapakku okèh panggonané. Semunggoné ora ngono mesti kowé ya tak omongi. Saiki Aku arep budal nggawèkké panggonan kowé. ³ Nèk Aku wis rampung Aku bakal balik menèh marani kowé, supaya kowé bisa manggon dadi siji karo Aku. ⁴ Panggonan sing bakal tak parani kuwi kowé wis pada ngerti dalané!”

⁵ Rasul Tomas terus semaur: “Gusti, panggonan sing arep mbok parani waé awaké déwé ora ngerti, lah dalané menèh awaké déwé ngertia.”

⁶ Gusti Yésus terus ngomong: “Aku iki dalané marang Gusti Allah lan Aku sing nduduhké Gusti Allah kuwi sapa lan Aku sing ngekèki urip marang manungsa. Ora ènèng wong bisa

mara nang nggoné Gusti Allah Bapakku nèk ora liwat Aku. ⁷ Nèk kowé ngerti Aku kowé ya ngerti Gusti Allah Bapakku. Saiki kowé wis ngerti Dèkné, awit kowé wis weruh Dèkné. ⁸ Rasul Filipus terus takon marang Gusti Yésus: Gusti, awaké déwé wis lega nèk mbok duduhi Gusti Allah Bapaké awaké déwé!”

⁹ Gusti Yésus semaur: “Filipus, Aku lak wis suwi bebarengan karo kowé ta? Lah kok kowé ora nitèni Aku? Sapa sing weruh Aku ya weruh Gusti Allah Bapakku. Lah kowé kok ijik takon kepéngin weruh Gusti Allah Bapakku? ¹⁰ Kowé lak ngerti ta nèk Gusti Allah Bapakku karo Aku kuwi tunggalé. Pitutur sing tak wulangké marang kowé kuwi ora sangka karepku déwé, nanging sangka karepé Gusti Allah Bapakku. Dèkné manggon ing Aku lan Dèkné sing tumandang sangka Aku. ¹¹ Ngandela ta nèk Aku karo Gusti Allah Bapakku kuwi tunggalé. Penggawéku sing nggumun-nggumunké kuwi lak wis ngujutké kuwi ta! ¹² Iki dirungokké sing apik: sapa sing pretyaya marang Aku bisa kaya Aku nindakké penggawé sing nggumun-nggumunké. Ora namung kuwi waé, nanging malah bisa nindakké ngungkul-ungkuli kuwi, awit Aku arep budal nang nggoné Gusti Allah Bapakku. ¹³ Lan jalaran Aku nang kana, apa penjalukmu bakal keturunan, janji kowé nembung nganggo Jenengku. Mesti Aku bakal nuruti penjalukmu, dadiné Aku bisa ngluhurké Gusti Allah Bapakku. ¹⁴ Nèk kowé njaluk apa waé nganggo Jenengku, bakal tak turuti.”

Bab Roh Sutyi

¹⁵ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Nèk kowé trésna tenan marang Aku kowé uga mesti nglakoni omongku. ¹⁶ Semono uga, Aku bakal nembung marang Gusti Allah Bapakku, supaya Dèkné ngongkon liyané sing bakal nulungi kowé slawasé. Kuwi Roh Sutyi, sing bakal mulangi kowé bab Gusti Allah kaya sak beneré. ¹⁷ Wong sing ora pretyaya marang Gusti Allah ora bisa nampa Roh Sutyi, awit ora nitèni lan ora dunung. Nanging kowé bakal ngerti Roh Sutyi, awit Dèkné bakal karo kowé lan bakal manggon ing uripmu.

¹⁸ “Ora, kowé ora bakal tak tinggal déwé, Aku bakal balik marang kowé. ¹⁹ Ora suwi menèh wong jagat bakal ora weruh Aku menèh, nanging Aku bebarengan karo kowé terus. Lan kowé bakal urip, awit Aku urip. ²⁰ Ing wantyi kuwi kowé bakal dunung nèk Aku karo Gusti Allah Bapakku kuwi dadi siji. Semono uga kowé bakal dunung nèk kowé karo Aku iki uga dadi siji.

²¹ “Wong sing ngerti pituturku lan nglakoni apa omongku, ya wong kaya ngono kuwi sing trésna marang Aku tenan.

Wong kuwi bakal ditrésnani tenan karo Gusti Allah Bapakku lan Aku mbarang bakal nrésnani wong kuwi. Lan menèh, Aku bakal nduduké marang Dèkné Aku iki sapa.”

²² Enèng murid sing jenengé Yudas, nanging dudu Yudas Iskariot. Yudas iki ngomong marang Gusti Yésus: “Gusti, lah Kowé kok ngétokké kwasamu namung marang awaké déwé, ora marang wong-wong liyané sing ora pretyaya marang Kowé?”

²³ Gusti Yésus semaur: “Wong sing trésna marang Aku kuwi uga bakal nurut pituturku lan Gusti Allah Bapakku bakal nrésnani wong sing kaya ngono kuwi. Aku lan Gusti Allah Bapakku bakal urip bebarengan karo wong kuwi.

²⁴ Nanging wong sing ora trésna marang Aku uga ora bakal nurut pituturku, senajana pituturku kuwi dudu tembungku déwé, nanging tembungé Gusti Allah sing ngongkon Aku.

²⁵ “Suwéné Aku ijik tyampur karo kowé Aku mulangi kowé sembarang-mbarang kuwi. ²⁶ Nanging Gusti Allah Bapakku bakal ngongkon Roh Sutyi, Penulungmu, teka dadi wakilku. Dèkné sing bakal ngréwangi kowé lan ndunung-ndunungké marang kowé bab sembarang. Dèkné uga bakal ngéling-élingké marang kowé bab sembarang sing wis tak wulangké.

²⁷ “Saiki kowé tak tinggali katentreman. Ora katentremané donya kéné, ora, nanging katentreman sing namung Aku déwé bisa ngekèki. Mulané, kowé aja pada sedi lan aja pada wedi. ²⁸ Pantyèn Aku wis ngomong nèk Aku arep lunga, nanging Aku bakal balik menèh. Mulané, nèk kowé pada trésna tenan marang Aku, kowé malah kudu bungah nèk Aku bakal lunga nang nggoné Gusti Allah Bapakku, awit Gusti Allah Bapakku kuwi gedéné ngungkuli Aku. ²⁹ Sakdurungé sembarang iki klakon kowé wis tak omongi, dadiné mbésuk nèk wis klakon tenan, kowé bisa nitèni nèk sembarang sing tak omong kuwi tenan. ³⁰ Aku wis ora bisa ngomong okèh-okèh menèh marang kowé, awit Sétan, ratuné donya, wis ngétok. Aku ora ngomong nèk dèkné kuwi bisa menangké Aku, ora. ³¹ Nanging Aku namung manut apa kongkonané Gusti Allah Bapakku. Dadiné wong kabèh bisa nitèni nèk Aku trésna tenan marang Gusti Allah Bapakku.

“Wis, hayuk saiki pada lunga!”

15

Gusti Yésus, wit sing sejati

¹ Gusti Yésus terus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Aku iki kenèng dipadakké karo wité, lah kowé pangé. Gusti Allah Bapakku kenèng dipadakké karo sing tukang kebon.

² Pang sing ora ngetokké woh kuwi mesti diketok karo sing

tukang kebon lan pang sing metu wohé dikeprasi lan diresiki supaya ngetokké woh sing luwih okèh. ³ Kowé wis pada resik atiné. Pitutur sing tak wulangké marang kowé kuwi wis ngresiki atimu. ⁴ Rumaketa marang Aku, dadiné Aku uga bisa rumaket marang kowé. Pangé kuwi ora bisa ngetokké woh nèk ora rumaket marang wité, kaya ngono uga kowé, nèk ora rumaket marang Aku kowé ora bisa ngetokké woh.

⁵ “Aku iki wité lan kowé kuwi pangé. Nèk kowé rumaket marang Aku lan Aku rumaket marang kowé, kowé bakal ngetokké woh okèh. Pedot sangka Aku kowé ora bisa apa-apa. ⁶ Wong sing ora rumaket marang Aku kuwi kaya pang sing diketok dadi garing, terus dilumpukké lan dibuwang nang geni bèn kobong. ⁷ Nèk kowé rumaket marang Aku lan nglakoni pituturku, mbok njaluka apa waé ta, mesti bakal keturutan. ⁸ Gusti Allah Bapakku bakal diluhurké nèk kowé ngetokké woh okèh. Kuwi ngétokké nèk kowé dadi muridku tenan. ⁹ Gusti Allah nrésnani Aku, mengkono uga katrésnanku marang kowé. Pada mantepa ing katrésnan iki. ¹⁰ Kaya enggonku manut marang karepé Gusti Allah Bapakku lan ngalami katrésnané, semono uga kowé. Nèk kowé manut marang pituturku, kowé uga bakal ngalami katrésnanku sak terusé.

¹¹ “Aku ngomong kuwi mau kabèh marang kowé, supaya kowé bisa nduwèni kabungahanku lan supaya kabungahan iki bisa mundak terus. ¹² Pituturku marang kowé ya iki: pada trésnaa terus marang sakpada-pada kaya enggonku trésna marang kowé. ¹³ Wong sing trésna lan saguh mati nglabuhi kantyané, kuwi wong sing nduwèni katrésnan tenan. Ora ènèng katrésnan sing gedéné ngungkuli kuwi. ¹⁴ Kowé dadi kanyaku nèk kowé pada manut marang pituturku. ¹⁵ Kowé saiki wis ora tak arani slaf menèh, awit slaf kuwi ora tau diejèki atungan karo sing nduwé omah. Nanging apa omongé Gusti Allah Bapakku marang Aku, kabèh tak dunung-dunungké marang kowé, supaya kowé uga pada ngerti. Mulané kowé kuwi ora tak arani slaf menèh, nanging kowé kanyaku. ¹⁶ Aku sing milih kowé, dudu kowé sing milih Aku. Kowé tak pilih lan tak kongkon budal ngetokké woh terus, aja sampèk ilang wohé. Apa penjalukmu marang Gusti Allah Bapakku mesti bakal keturutan nèk kowé nembung nganggo Jenengku.” ¹⁷ Sepisan menèh tembungku marang kowé: “Pada trésnaa marang sakpada-pada.”

Disengit wong

¹⁸ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Wong-wong sing ora pretyaya marang Aku pada sengit marang kowé. Nanging aja pada kagèt, malah pada ngertia nèk wong-wong kuwi

pantyèn sengit marang Aku. ¹⁹ Semunggoné kowé tunggal karo wong-wong kuwi, wong-wong mesti pada seneng karo kowé, awit kowé diaku tunggal waé. Nanging kowé wis tak pilih lan tak singkirké sangka tengahé wong-wong kuwi, dadiné kowé wis ora tunggal karo wong-wong kuwi, mulané kowé ya disengiti. ²⁰ Aku lak wis ngomong ta nèk slaf kuwi ora ngungkuli sing nduwé. Mulané, nèk wong-wong wis nyiya-nyiya Aku, wong-wong uga bakal nyiya-nyiya kowé. Semunggoné wong-wong gelem nampa pituturku, wong-wong mesti uga bakal nampa tembungmu. ²¹ Nanging aja nggumun, wong-wong pada ngono karo kowé kuwi, jalaran kowé muridku. Wong-wong kuwi ora pretyaya marang Gusti Allah sing ngongkon Aku. ²² Semunggoné Aku ora teka lan mituturi wong-wong bab Gusti Allah, wong-wong kuwi pantyèn ora kenèng disalahké nèk ora gelem nampa Aku. Nanging Aku wis mituturi wong-wong kuwi, mulané pada salah tenan. ²³ Sapa sing sengit marang Aku ya pada waé sengit marang Gusti Allah Bapakku. ²⁴ Semunggoné Aku ora ngujutké tembungku nganggo tanda sing nggumun-nggumunké, sing durung tau ditindakké karo wong liyané, wong-wong kuwi blas ora kenèng disalahké. Nanging wong-wong pada weruh sembarang-mbarang kuwi karo mripaté déwé, senajan ngono meksa ijik sengit marang Aku lan sengit marang Gusti Allah Bapakku. ²⁵ Pantyèn, nang kitabé kono déwé wis ketulis ngéné: 'Wong-wong pada sengit marang Aku tanpa jalaran.' Tulisan iki pantyèn klakon.

²⁶ "Nanging aja pada wedi, Aku arep budal nang nggoné Gusti Allah Bapakku lan Aku bakal ngongkon Roh Sutyi, Penulungmu, ndang teka nang nggonmu. Dèkné kuwi tekané sangka nggoné Gusti Allah Bapakku lan Dèkné bakal ndudukké bab Gusti Allah kaya sak beneré lan uga bab Aku. ²⁷ Nanging kowé uga dadi seksiku, awit kawit Aku molai nyambutgawé kowé mèlu Aku."

16

Penggawéané Roh Sutyi

¹ Gusti Yésus terus ngomong: "Kuwi mau kabèh tak dunung-dunungké marang kowé, supaya mbésuk nèk wis klakon tenan, kowé aja sampèk kagèt lan ilang pengandelé. ² Pantyèn bakal klakon tenan. Kowé ora namung bakal dietokké sangka sinaguk, nanging wong-wong bakal matèni kowé mbarang. Malah mikiré pada nggawé betyik marang Gusti Allah Bapakku nèk nglakoni ngono kuwi. ³ Wong-wong pada nglakoni kaya ngono kuwi, jalaran ora pada ngerti tenan marang Gusti Allah lan marang Aku. ⁴ Nanging kowé tak omongi

sakdurungé, supaya mbésuk nèk kabèh iki klakon tenan kowé pada éling marang tembungku lan ora pada kagèt.

“Mauné kowé ora tak omongi bab iki, awit Aku ijik tyampur karo kowé. ⁵ Nanging saiki Aku arep balik menèh nang nggoné Gusti Allah sing ngongkon Aku teka nang jagat kéné. Pantyèn Aku arep lunga, lah kok ora ènèng sing takon marang Aku kenèng apa Aku kok arep lunga. ⁶ Malah terus pada sedi ngono bab sembarang sing tak omongké kuwi. ⁷ Nanging tenan, luwih apik kanggo kowé nèk Aku lunga, supaya Aku bisa ngongkon Roh Sutyi, Penulungmu, teka. Nèk Aku ora lunga, Dèkné ora bakal teka. ⁸ Malah mbésuk nèk Roh Sutyi teka, Dèkné bakal nduduhké marang manungsa nèk pikirané bab dosa, bab sing bener lan bab kruton klèru kabèh. ⁹ Roh Sutyi nduduhké apa bab dosa? Manungsa dosa, jalaran ora pretyaya marang Aku. ¹⁰ Bab sing bener, Roh Sutyi bakal nduduhké nèk Gusti Allah nganggep Aku bener. Nèk ora ngono mosok Aku arep ninggal kowé lan balik menèh nang nggoné Gusti Allah Bapakku. ¹¹ Bab kruton, Roh Sutyi bakal nduduhké nèk Gusti Allah wis nggawé putusan nyetrap ratuné jagat, yakuwi Sétan, slawasé.

¹² “Enèng okèh sing ijik kudu tak omong marang kowé, nanging saiki kowé durung bisa dunung kuwi kabèh. ¹³ Mbésuk nèk Roh Sutyi teka, Dèkné sing bakal ndunung-ndunungké sembarang. Dèkné sing bakal mulangi bab Gusti Allah kaya sak beneré; ora nurut pikirané Dèkné déwé, ora, nanging Dèkné namung mulangké apa omongé Gusti Allah. Lan menèh, Roh Sutyi uga bakal ndunung-ndunungké bab sembarang-mbarang sing bakal klakon. ¹⁴ Sembarang sing diomong karo Dèkné kuwi sangka nggonku, mulané Dèkné bakal ngluhurké Aku. ¹⁵ Sembarang sing sangka nggoné Gusti Allah Bapakku kuwi ya sangka nggonku uga. Mulané Aku mau ngomong nèk sembarang sing diwulangké karo Roh Sutyi kuwi sangka nggonku.”

Susah lan bungah

¹⁶ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Ora suwi menèh Aku bakal lunga lan kowé ora bakal weruh Aku menèh, nanging ora let suwi sakwisé kuwi Aku bakal teka menèh.”

¹⁷ Murid-muridé terus pada takon marang sakpada-pada: “Lah Gusti Yésus kuwi sakjané ngomongké bab apa ta, kok ngomong nèk ora suwi menèh bakal lunga lan ora let suwi sakwisé lunga bakal teka menèh. Lan menèh, Dèkné ngomong nèk arep nang nggoné Gusti Allah Bapaké. ¹⁸ Kok ngomong ora let suwi menèh? Kuwi ngomongké apa ta? Awaké déwé kok ora dunung!”

¹⁹ Gusti Yésus weruh nèk murid-muridé pada kepéngin takon marang Dèkné, mulané Dèkné terus ngomong: “Kowé ora pada dunung enggonku ngomong nèk ora suwi menèh Aku bakal lunga terus ora let suwi menèh Aku bakal teka menèh. ²⁰ Saiki arep tak dunungké, mulané dirungokké sing apik. Kowé bakal pada sambat lan tangisan, nanging wong-wong sing ora pretyaya marang Gusti Allah bakal pada bungah. Kowé bakal pada sedi, nanging sedimu bakal dadi kabungahan. ²¹ Kaya wong wédok sing arep mbayi kaé: suwéné mbayi ngrasakké lara, nanging nèk bayiné wis lair wongé bungah tenan, lali larané. ²² Kaya ngono uga kowé. Saiki kowé pada sedi, jalaran Aku arep lunga. Nanging nèk Aku balik menèh kowé bakal pada bungah ora ènèng entèké. Ora ènèng wong sing bakal bisa ngrebut kabungahan iki sangka atimu.

²³ “Ing wayah kuwi kowé ora usah takon Aku apa-apa menèh. Diéling tenan omongku iki: nembunga apa waé marang Gusti Allah Bapakku, Dèkné mesti bakal nuruti, jalaran sangka Aku. ²⁴ Tumekané saiki kowé durung tau nembung apa-apa nganggo jenengku. Pada nembunga, Gusti Allah mesti bakal ngekèki. Kuwi kekarepané Dèkné, supaya kowé bisa bungah tenan.”

Gusti Yésus wis menangké jagat

²⁵ Gusti Yésus terus ngomong menèh: “Tekané saiki enggonku mulangi kowé namung nganggo tembung-tembung gambar, nanging ora let suwi menèh Aku ora usah mulangi ngono menèh. Sembarang bab Gusti Allah Bapakku bakal tak omongké blaka waé. ²⁶ Ing wayah kuwi Aku ora usah nembungké kowé, nanging kowé déwé sing bakal nembung nganggo jenengku marang Gusti Allah Bapakku. ²⁷ Gusti Allah déwé trésna marang kowé, jalaran kowé pada trésna marang Aku lan pada pretyaya nèk Gusti Allah sing ngongkon Aku. ²⁸ Pantyèn tenan, Aku iki tekané sangka nggoné Gusti Allah Bapakku medun nang jagat kéné. Saiki Aku arep ninggal jagat iki balik nang nggoné Gusti Allah Bapakku.”

²⁹ Murid-muridé terus ngomong: “Lah mbok ngono ta Gusti! Saiki Kowé sing mulangi ora angèl. ³⁰ Saiki awaké déwé ngerti nèk Kowé ngerti sembarang. Awaké déwé ora usah takon marang Kowé menèh. Mulané saiki awaké déwé pretyaya nèk Kowé kuwi tekané sangka nggoné Gusti Allah.”

³¹ Gusti Yésus ngomong: “Apa kowé pada pretyaya tenan saiki? Aku ora ngandel nèk kowé nduwé pretyaya sing mantep tenan. ³² Dititèni ta! Bakal ènèng wantyiné, ora suwi menèh, kowé kabèh bakal buyar déwé-déwé parané. Aku bakal mbok tinggal déwé. Sakjané ya ora déwé, awit Gusti

Allah Bapakku ngantyani Aku. ³³ Kowé tak omongi kuwi mau kabèh supaya kowé bisa rumaket marang Aku lan nduwèni ayem. Nang jagat kéné kowé bakal kangèlan tenan, awit kowé nurut Aku, nanging dikuwatké terus, Aku wis menangké sembarang kuwi.”

17

Pandongané Gusti Yésus kanggo Dèkné déwé, murid-muridé lan kabèh wong sing pretyaya

¹ Sakwisé ngomong kuwi mau kabèh Gusti Yésus terus nyawang nduwur lan ndonga: “Duh Bapakku, saiki wis tekan wantyiné. Mbok diluhurké Anakmu, supaya Anakmu bisa ngluhurké Kowé. ² Kowé wis ngekèki kwasa marang Dèkné, supaya Dèkné bisa ngwasani saben wong lan bisa ngekèki urip langgeng marang saben wong sing wis mbok pasrahké marang Dèkné. ³ Urip langgeng iku yakuwi: nèk wong-wong pada ngakoni nèk Kowé déwé Gusti Allah sing nyata lan ora ènèng tunggal lan Yésus Kristus, sing mbok kongkon nulungi manungsa. ⁴ Duh Bapakku, Aku wis ngluhurké Kowé ing jagat kéné, awit Aku wis ngrampungké penggawéan kongkonanmu marang Aku. ⁵ Mulané, mbok saiki Aku dijikuk menèh, supaya Aku bisa nampa kaluhuran nang ngarepmu, kaya mbiyèn sakdurungé jagat ènèng.

⁶ “Wong-wong sing wis mbok pilih sangka donya lan mbok pasrahké marang Aku kuwi saiki wis pada ngerti Kowé kuwi sapa, awit Aku wis ngétokké Kowé marang wong-wong kuwi. Wong-wong iki mauné wèkmu, nanging saiki wis mbok pasrahké marang Aku. Pantyèn wong-wong iki pada nampa pituturmu. ⁷ Mulané saiki pada nitèni nèk sembarang sing tak wulangké lan tak tindakké kuwi mau kabèh tekané sangka nggonmu. ⁸ Pantyèn, Aku namung mulangké marang wong-wong apa omongmu marang Aku. Kuwi kabèh pada ditampa, mulané saiki kabèh pada dunung tenan nèk Aku tekané sangka nggonmu lan pada pretyaya nèk kowé sing ngongkon Aku.

⁹ “Aku saiki ora ndongakké wong-wong sing ora pretyaya, ora, Aku ndongakké murid-murid iki, sing wis mbok pasrahké marang Aku. Murid-murid iki pada waé wèkmu. ¹⁰ Apa sing wèkku kuwi ya wèkmu lan apa sing wèkmu ya pada waé wèkku. Pantyèn, murid-murid iki ngétokké sepira gedéné katrésnanku lan kwasaku. ¹¹ Aku saiki arep lunga sangka jagat iki, Aku arep balik nang nggonmu menèh, nanging murid-murid iki tak tinggal nang kéné. Duh Bapakku sing sutyi, Aku nyuwun, murid-murid iki sing wis mbok pasrahké marang Aku, mbok dipageri karo kwasané jenengmu. Aku nyuwun

supaya pada bisa bebarengan dadi siji ing sembarang, kaya Awaké Déwé iki. ¹² Suwéné Aku nang jagat kéné Aku déwé sing nuntun nganggo kwasané jenengmu lan ora ènèng sing mbalik dalan karusakan, kejaba mung siji. Pantyèn sing siji kuwi wis nduwé karep ala, supaya apa sing wis ketulis nang Kitab klakon tenan. ¹³ Nanging Aku saiki arep balik nang nggonmu. Mulané, pumpung Aku ijik nang jagat kéné Aku ngomong sembarang iki, supaya murid-murid iki bisa nduwèni kabungahan tenan, kabungahan sing namung Aku déwé bisa ngekèki. ¹⁴ Pada tak wulangi pituturmu lan saiki uripé pada waé kaya Aku, malih séjé karo wong sing ora pretyaya marang Kowé. Mulané ya pada disengiti tenan karo wong sing ora pretyaya. ¹⁵ Duh Bapakku, Aku ora nyuwun supaya murid-murid iki mbok jikuk sangka jagat kéné, nanging Aku nyuwun supaya mbok pageri sangka kwasané Sétan. ¹⁶ Murid-murid iki uripé wis ora tunggalé karo wong-wong sing ora pretyaya marang kowé, awit Aku ya ora tunggalé uga. ¹⁷ Mulané Aku nyuwun, supaya pada nurut pituturmu, dadiné bisa temen nurut Kowé. Pituturmu sing ngétokké Kowé sak nyatané. ¹⁸ Kaya enggonmu ngongkon Aku teka nang jagat kéné ngabarké pituturmu marang manungsa, Aku semono uga ngongkon murid-murid iki. ¹⁹ Aku masrahké uripku marang Kowé kanggo nglabuhi murid-muridku iki, supaya kabèh uga pada masrahké uripé marang Kowé ing lair lan batin.

²⁰ “Duh Bapakku, Aku ora namung ndongakké murid-murid iki waé, nanging Aku uga ndongakké wong sing nampa pituturé murid-murid iki terus pada pretyaya marang Aku. ²¹ Aku nyuwun bisaa kabèh pada rukun bebarengan lan bisaa rumaket marang Awaké Déwé, kaya enggonku rumaket marang Kowé lan Kowé marang Aku. Dadiné wong sing ora pretyaya bisa nitèni nèk Kowé sing ngongkon Aku teka nang jagat kéné. ²² Kaya enggonmu ngétokké ing uripku Kowé kuwi kaya ngapa, Aku uga ngétokké ing uripé sing pada pretyaya, Aku iki kaya ngapa. Nèk kabèh bisa kaya Aku, kabèh uga bakal bisa rukun dadi siji kaya enggoné Kowé karo Aku iki dadi siji. ²³ Dadiné Kowé urip ing Aku lan Aku urip ing atiné wong-wong kuwi lan kabèh bisa dadi siji, kaya sing mbok karepké. Nèk bisa ngono jagat bakal pretyaya nèk Kowé sing ngongkon Aku lan uga bisa pretyaya nèk Kowé trésna tenan marang manungsa, kaya enggonmu trésna marang Aku.

²⁴ “Duh Bapakku, murid-murid iki mbok pasrahké marang Aku. Karepku murid-murid iki bisa nang nggonku, supaya bisa weruh kamulyanku. Ya Kowé sing ngekèki kamulyan iki

marang Aku, awit Kowé trésna marang Aku kawit jagat iki durung ènèng. ²⁵ Duh Bapakku sing bener slawasé, senajan wong jagat kéné ora ngerti Kowé, Aku ngerti Kowé lan murid-muridku iki saiki wis ngerti nèk Kowé sing ngongkon Aku. ²⁶ Aku wis nduduhké marang murid-muridku Kowé kuwi sapa lan bakal tak duduhké terus. Karepku, supaya pada nduwèni katrésnan kaya enggonmu nrésnani Aku lan supaya Aku bisa dadi siji karo murid-muridku kuwi.”

18

Gusti Yésus dityekel

¹ Sakwisé Gusti Yésus ndonga kuwi Dèkné terus ngabrah kriki Kidron karo murid-muridé. Kadung wis ngabrah terus pada mlebu nang kebon olèf. ² Gusti Yésus ajek mbréné karo murid-muridé, mulané Yudas mbarang ya ngerti panggonan iki. Ya Yudas iki sing ora let suwi ngelungké Gusti Yésus marang mungsuhé. ³ Yudas mbarang mbrono nggawa soldat-soldat lan sekaut-sekaut sing njaga Gréja Gedé. Soldat-soldat lan sekaut-sekaut iki kongkonané para pengarepé imam lan para Farisi lan pada teka nggawa obor lan sentir lan uga gaman-gaman. ⁴ Gusti Yésus wis ngerti bakal ènèng apa, mulané Dèkné terus metu mapak wong-wong. Dèkné takon: “Kowé kuwi pada nggolèki sapa?”

⁵ Wong-wong semaur: “Awaké déwé nggolèki Yésus, wong sangka Nasarèt!”

Gusti Yésus terus ngomong: “Yésus kuwi ya Aku iki!”

Yudas mbarang ya nang kono karo soldat-soldat lan sekaut-sekaut sing pada teka mau. ⁶ Wong-wong krungu Gusti Yésus ngomong ngono terus pada mundur sampèk nggeblak. ⁷ Gusti Yésus takon sepisan menèh: “Sapa ta sing mbok golèki kuwi?”

Terus pada semaur: “Yésus, wong sangka Nasarèt!”

⁸ “Aku lak wis ngomong ta nèk Yésus kuwi ya Aku iki. Nèk namung nggolèki Aku, kantya-kantya iki ya diejarké waé.” ⁹ Ya pantyèn bener, awit Gusti Yésus wis tau ngomong ngéné marang Gusti Allah Bapaké: “Sing wis mbok pasrahké marang Aku ora ènèng siji-sijia sing tak ilangké!”

¹⁰ Rasul Simon Pétrus, sing nggawa pedang, narik pedangé dienggo nyabet kupingé slafé Imam Gedé sampèk tyepol. Slaf iki jenengé Malkus. ¹¹ Nanging Gusti Yésus malah nyenèni rasul Pétrus: “Pedangmu kuwi dilebokké menèh! Mosok Aku ora gelem nglakoni kasangsaran sing wis dikarepké karo Gusti Allah Bapakku?”

Gusti Yésus digawa

nang ngarepé Anas

¹² Soldat-soldat lan kumendané lan sekaut-sekauté Gréja Gedé terus pada nyekel Gusti Yésus. ¹³ Tangané ditalèni terus digawa nang nggoné Anas. Anas iki bapak maratuwané Kayafas, sing dadi Imam Gedé ing wayah kuwi. ¹⁴ Ya Kayafas iki sing ngomong marang para penggedéné wong Ju nèk luwih apik wong siji mati tenimbang sak bangsa kabèh.

Rasul Pétrus ngomong nèk

ora kenal Gusti Yésus

¹⁵ Rasul Simon Pétrus lan murid liyané, yakuwi rasul Yohanes, pada ngetutké Gusti Yésus. Rasul Yohanes kuwi kenal karo Imamé Gedé, mulané dèkné terus mèlu mlebu nang omahé Imamé Gedé. ¹⁶ Nanging rasul Pétrus ngentèni nang njabané lawang. Murid liyané sing kenal karo Imamé Gedé terus metu lan ngomong marang wong wédoké sing tukang mbukak lawang. Rasul Pétrus mbarang terus diejèk mlebu. ¹⁷ Wong wédok sing jaga lawang terus ngomong marang rasul Pétrus: “Apa kowé dudu tunggalé muridé wongé?”

Rasul Pétrus semaur: “Ora!”

¹⁸ Iki dongé wayah adem, mulané slaf-slaf lan sekaut-sekauté Gréja Gedé sing nang kono pada nggawé bediyang karo areng supaya anget. Wong-wong pada ngadek ngubengi bediyangé. Rasul Pétrus mbarang mèlu ngadek nang kono.

Gusti Yésus ditakoni karo Anas

¹⁹ Saiki Gusti Yésus ditakoni karo Imamé Gedé bab murid-muridé lan piwulangé. ²⁰ Gusti Yésus semaur: “Aku nèk mulangi nang ngarepé wong okèh, nang sinaguk apa nang Gréja Gedé, nang panggonan sing dienggo ngumpul wong Ju. Aku ora tau ndelik-ndelik. ²¹ Nèk kepéngin ngerti apa sing tak wulangké ya takon marang wong-wong sing pada ngrungokké. Wong-wong kuwi mesti ngerti apa sing tak wulangké.”

²² Sakwisé Gusti Yésus ngomong ngono terus sekauté Gréja Gedé sing ngadek nang kono napuk Dèkné karo ngomong: “Karo Imam Gedé aja wani ngomong ngono ya!”

²³ Gusti Yésus semaur: “Nèk omongku kuwi mau ora bener, apa klèruné? Lah nèk omongku bener, Aku kok mbok tapuk?”

²⁴ Anas terus mréntah kongkon nggawa Gusti Yésus nang nggoné Kayafas, Imamé Gedé. Tangané Gusti Yésus ijik dibanda.

²⁵ Saiki rasul Pétrus ijik ngadek nang bediyangan kono. Wong-wong sing nang kono takon marang dèkné: “Kowé lak muridé wong kuwi ta?”

Rasul Pétrus semaur: “Ora ah!”

²⁶ Terus ènèng slafé Imam Gedé, seduluré slaf sing dibatyok kupingé karo rasul Pétrus, ngomong: “Kaya-kaya aku weruh kowé mbarang karo Dèkné nang kebon olè!”

²⁷ Rasul Pétrus terus semaur menèh: “Ora ah!”
Sakwat terus ènèng jago kluruk.

Gusti Yésus nang ngarepé Pilatus

²⁸ Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus digawa lunga sangka omahé Kayafas. Saiki digawa nang omahé gramangé. Kuwi ijik ésuk banget. Wong-wong Ju malah ora pada mlebu nang omahé gramangé, awit gramangé kuwi dudu wong Ju. Lan miturut agamané wong Ju ora éntuk mlebu omahé sing dudu bangsané, mengko ndak reget awaké. Nèk ora resik ora éntuk mèlu mangan pangan Paskah. ²⁹ Mulané gramang Pilatus terus nglumui metu lan takon marang wong-wong: “Apa salahé wong iki?”

³⁰ Wong-wong semaur: “Nèk ora wong nakal mosok digawa mbréné karo awaké déwé!”

³¹ Pilatus terus ngomong: “Kana dikrutu kowé déwé miturut wèté agamamu déwé!”

Wong-wong semaur: “Nanging awaké déwé ora dililani ngongkon matèni wong!” ³² Pantyèn kudu klakon sing wis diomong karo Gusti Yésus bab kepriyé Dèkné enggoné bakal mati.

³³ Gramang Pilatus terus mlebu menèh nang omahé. Gusti Yésus terus dityeluk lan ditakoni: “Apa Kowé kuwi ratuné bangsa Ju tenan?”

³⁴ Gusti Yésus semaur: “Kuwi pitakonanmu déwé apa wong liyané sing ngongkon kowé?”

³⁵ Pilatus terus ngomong: “Anggitanmu kuwi aku wong Ju? Bangsamu déwé lan pengarep-pengarepé imam sing nggawa kowé mbréné nang nggonku! Salahmu apa kok kowé dityekel!”

³⁶ Gusti Yésus semaur: “Dudu wong jagat kéné sing ndadèkké Aku dadi ratu. Semunggoné wong jagat kéné sing ndadèkké Aku dadi ratu, balaku mesti pada nglawan mbélani Aku supaya Aku ora dityekel karo wong Ju. Nanging yakuwi, dudu wong jagat kéné sing ndadèkké Aku dadi ratu.”

³⁷ Pilatus terus ngomong marang Gusti Yésus: “Nèk ngono Kowé ratu tenan?”

Gusti Yésus semaur: “Pantyèn, bener sing mbok omong kuwi. Aku lair lan Aku teka nang jagat kéné kanggo nduduhké bab sing bener. Sapa sing seneng marang pitutur sing bener mesti nggugu tembungku.”

³⁸ Pilatus terus semaur: “Pitutur sing bener? Ah, kuwi apa!”

Sakwisé ngomong kuwi Pilatus terus mara menèh nang nggoné wong-wong Ju sing nang njaba. Dèkné terus ngomong: “Aku ora nemu salah ing wong iki! ³⁹ Nanging wis lumrahé aku ngetokké wong setrapan siji nèk wayah Paskah. Lah karepmu kepriyé? Apa kowé njaluk ratuné bangsa Ju sing tak etokké?”

⁴⁰ Wong-wong terus pada mbengok: “Ora, ora Dèkné! Awaké déwé njaluk Barabas!” Barabas kuwi wong nakal.

19

¹ Gramang Pilatus mréntah ngongkon metyuti Gusti Yésus. ² Soldat-soldat sing nang kono terus pada ngubet-ubetké pangé eri digawé kaya makuta terus dipasang nang sirahé Gusti Yésus, terus dienggoni salin abang mbarang, supaya kétok kaya ratu. ³ Soldat-soldat mau terus étok-étoké mbagèkké ngomong: “Slameta ratuné bangsa Ju!” Sakwisé ngono Gusti Yésus terus dikeplaki.

⁴ Pilatus terus metu sepisan menèh nang ngarepé wong-wong Ju mau! Dèkné ngomong: “Lah iki wongé tak gawa nang nggonmu menèh. Sak ngertiku wong iki ora nduwé salah apa-apa!” ⁵ Gusti Yésus terus digawa metu, ijik nganggo makuta eri lan salin abang mau. Pilatus terus ngomong menèh marang wong-wong: “Ya iki wongé!”

⁶ Kadung para pengarepé imam lan sekaut-sekauté Gréja Gedé weruh Gusti Yésus, sakwat terus pada mbengok: “Dipentèng! Dipentèng!”

Pilatus terus semaur: “Ya kono nèk arep mbok pentèng. Kanggo aku wong iki ora salah apa-apa!”

⁷ Wong-wong terus pada semaur: “Miturut wèté agamané awaké déwé wong kuwi kudu dipatèni, awit Dèkné ngomong nèk Dèkné kuwi Anaké Gusti Allah!”

⁸ Pilatus krungu wong-wong ngomong ngono kuwi mau terus tambah wedi. ⁹ Dèkné terus mlebu menèh lan takon marang Gusti Yésus: “Kowé kuwi sakjané sapa ta?”

Nanging Gusti Yésus ora semaur apa-apa. ¹⁰ Mulané Pilatus terus ngomong: “Kowé mesti ngerti ta sapa sing nakoni Kowé iki? Lah kok ora gelem semaur? Apa kowé ora ngerti nèk Aku nduwèni kwasa ngongkon ngutyuli lan ngongkon mentèng Kowé!”

¹¹ Gusti Yésus terus semaur: “Nèk Gusti Allah ora ngekèki kwasa kowé, kowé blas ora bisa ngapa-apakké Aku. Mulané, sing salah gedé déwé kuwi ya wong sing ngelungké Aku marang kowé!”

¹² Pilatus krungu Gusti Yésus ngomong ngono kuwi terus nggolèk akal supaya Gusti Yésus ora usah disetrap menèh, nanging wong-wong pada mbengok: “Nèk wong kuwi ora

mbok setrap, kowé ya dudu kantyané ratuné, awit sapa sing ngaku nèk dèkné kuwi ratu ya nglawan ratuné.”

¹³ Kadung Pilatus krungu wong-wong ngomong ngono dèkné terus nggawa Gusti Yésus metu, terus njagong nang krosi sing dienggo ngrutu. Krosi iki ngadek nang jogan watu, nèk tyara Ibrani jenengé Gabata. ¹⁴ Iki tiba dinané wong Ju pada tyetyawisan kanggo dina sabbat minggu Paskah kuwi, kira-kira jam rolas awan. Pilatus terus ngomong marang wong-wong: “Lah iki ratumu!”

¹⁵ Wong-wong malah terus pada bengok-bengok: “Digawa lunga, digawa lunga wong kuwi, kana dipentèng!”

Pilatus terus ngomong: “Mosok aku mbok kongkon mentèng ratumu?”

Para pengarepé imam terus semaur: “Namung Sésar ratuné awaké déwé, awaké déwé ora nduwé ratu liyané.”

¹⁶ Gusti Yésus terus dipasrahké marang para penggedéné wong Ju supaya dipentèng.

Gusti Yésus dipentèng

¹⁷ Para soldat terus nggawa Gusti Yésus metu sangka kutané kono digawa nang panggonan sing jenengé “Endasé Wong Mati,” nèk tyara Ibrani jenengé Golgota. ¹⁸ Gusti Yésus déwé sing manggul kayuné sing arep dienggo mentèng Dèkné. Gusti Yésus terus dipentèng bareng karo wong loro liyané, sing siji nang tengené lan liyané nang sebelah kiwa, dadiné Gusti Yésus nang tengah-tengah. ¹⁹ Nang kayuné pentèngan terus dikongkon ngekèki tulisan ngéné karo Pilatus: “Yésus sangka Nasarèt, ratuné wong Ju!” ²⁰ Panggonan sing dienggo mentèng kuwi ora adoh karo kutané kono, mulané wong Ju okèh pada weruh lan matya tulisan kuwi. Karomenèh kuwi ketulis ing tembung Ibrani, Latin lan Grik. ²¹ Para pengarepé imamé bangsa Ju terus pada nembung marang Pilatus ngganti tulisan kuwi. Dadiné tulisané ora: “Ratuné wong Ju,” nanging: “Wong iki ngomong nèk Dèkné ratuné wong Ju!”

²² Nanging Pilatus semaur: “Apa sing wis tak tulis wis bèn ngono!”

²³ Sakwisé soldat-soldat pada mentèng Gusti Yésus, saliné Dèkné terus diutyuli kabèh lan diedum dadi papat, dadiné kabèh papat éntuk bagèan. Namung garèk saliné njero, sing ora ènèng dondomané. ²⁴ Mulané soldat-soldat mau terus ngomong: “Aja disuwèk ah, hayuk dilotrè waé, sing menang sing éntuk!” Iki tyotyok karo sing wis ketulis nang Kitab, uniné ngéné:

“Sandanganku diedum-edumké lan salinku dilotrè!”

Apa sing diomong ya terus dilakoni tenan karo para soldat.

²⁵ Ibuné lan bibiké Gusti Yésus, uga Maria Klopas lan Maria Makdaléna pada ngadek nang ngarepé kayu pentèngan kono.

²⁶ Gusti Yésus weruh ibuné karo rasul Yohanes. Rasul Yohanes kuwi murid sing disenengi tenan karo Gusti Yésus. Gusti Yésus terus ngomong marang ibuné: “Bu, kuwi anakmu!”

²⁷ Sakwisé ngono terus ngomong marang murid sing disenengi kuwi ngéné: “Kuwi ibumu!” Mulané sakploké kuwi ibuné Gusti Yésus terus dirumati karo rasul Yohanes.

Gusti Yésus ninggal

²⁸ Gusti Yésus ngerti nèk saiki sembarang wis klakon, mulané, supaya apa sing wis ketulis nang Kitab uga bisa klakon, Dèkné ngomong: “Aku ngelak!”

²⁹ Nang kono ènèng kendi isiné anggur ketyut. Terus ènèng soldat ngetylupké spons nang angguré kuwi terus dipasang nang putyuké kayu hisop, terus didèkké nang lambéné Gusti Yésus. ³⁰ Sakwisé Gusti Yésus nyesep angguré, Dèkné terus ngomong: “Wis rampung!”

Dèkné terus ndingluk terus ninggal.

³¹ Lah kuwi tiba dina jemuah, dina wayahé wong Ju pada tyetyawisan kanggo dina sabat. Wong-wong ora gelem nèk ing dina sabat kuwi layoné Gusti Yésus ijik nang kayu pentèngan, awit iki dina sabat sing gedé. Mulané para penggedéné wong Ju pada nembung marang Pilatus, supaya wong-wong sing dipentèng pada diremuki sikilé lan diedunké sangka kayu pentèngan kono. ³² Para soldat terus nang nggoné sing liyané ndisik sing dipentèng bareng karo Gusti Yésus. Kabèh loro sikilé terus diremuk. ³³ Nanging kadung para soldat mau nang nggoné Gusti Yésus pada weruh nèk Dèkné wis mati. Mulané sikilé Dèkné ora sida diremuk. ³⁴ Nanging terus ènèng soldat njojoh bangkèkané Gusti Yésus karo tumbak, terus sakwat metu getihé lan banyuné. ³⁵ Aku, Yohanes, weruh sembarang iki lan aku dadi seksi, aku ora goroh. Aku ngerti tenan lan sing tak omong iki apa wujuté. Aku ngomong iki supaya kowé pretyaya marang Gusti Yésus. ³⁶ Ngertia nèk sembarang iki klakon, awit nang Kitab wis ketulis ngéné: “Balungé Dèkné blas ora ènèng sing bakal diremuk.” Dadiné tulisan iki wis klakon. ³⁷ Lan ènèng tulisan liyané menèh nang Kitab sing uniné ngéné: “Wong-wong bakal nyawang marang wong sing wis dijojoh.”

Gusti Yésus dikubur

³⁸ Sakwisé kuwi mau kabèh terus Yosèf, murid sing sangka kuta Arimatéa, nembung marang Pilatus, apa éntuk njikuk layoné Gusti Yésus. Yosèf iki muridé Gusti Yésus, nanging mauné ndelik-ndelik, awit wedi karo para penggedéné wong

Ju. Pilatus ya nglilani penjaluké Yosèf, mulané layoné Gusti Yésus ya terus arep dijikuk karo Yosèf. ³⁹ Nikodémes mbarang mèlu teka karo nggawa wangi-wangi tyampurané mur lan alué. Okèhé kira-kira ènèng telung puluh kilo. Ya Nikodémes iki sing teka nang nggoné Gusti Yésus ing wayah wengi, dongé teka sepisanan. ⁴⁰ Yosèf lan Nikodémes terus njikuk layoné sangka kayu pentèngan kono, terus dibuntel mori bareng karo wangi-wanginé mbarang. Kuwi pantyèn wis dadi lumrahé wong Ju nèk arep ngubur wong mati. ⁴¹ Tyedek karo panggonan sing dienggo mentèng Gusti Yésus kono ènèng kebon. Nang kebon kuwi ènèng kuburané anyar sing durung tau dienggo ngubur wong. ⁴² Layoné Gusti Yésus terus dikubur nang kono, awit kuburan kuwi tyedek, katik wis lat pisan, dina sabat wis arep molai.

20

Kuburané suwung. Gusti Yésus

tangi sangka pati

¹ Ing dina mingguné, ésuks-ésuk ijik peteng, Maria Makdaléna teka nang kuburan. Nang kono dèkné weruh nèk watuné sing dienggo nutupi kuburané wis ora ènèng. ² Maria terus sakwat lunga nggolèki rasul Simon Pétrus lan murid liyané sing disenengi karo Gusti Yésus. Dèkné terus ngomong marang murid loro kuwi: “Layoné Gusti Yésus dijikuk karo wong-wong, nanging awaké déwé ora ngerti embuh didèkèk nang endi.”

³ Rasul Pétrus lan murid liyané mau terus gelis-gelis budal nang kuburan. ⁴ Kabèh loro mblayu, nanging rasul Yohanes mblayuné luwih banter, mulané dèkné sing teka ndisik nang kuburané. ⁵ Rasul Yohanes nginguk njeruh terus weruh moriné nang kono, nanging dèkné ora mlebu. ⁶ Ora let suwi rasul Pétrus teka terus mlebu. ⁷ Rasul Pétrus weruh moriné lan uga gombal mori sing dienggo mbuntel sirahé. Nanging gombal iki ora tyampur karo mori liyané, malah wis dilempit. ⁸ Rasul Yohanes, sing teka ndisik nang kuburané, terus mèlu mlebu mbarang. Dèkné weruh kuwi mau kabèh terus pretyaya nèk Gusti Yésus wis tangi menèh. ⁹ Awit, senajan wis ketulis nang Kitab nèk Gusti Yésus bakal mati terus urip menèh, murid-muridé mauné durung pada dunung tulisan kuwi. ¹⁰ Rasul Pétrus lan Yohanes terus pada mulih menèh.

Gusti Yésus ngétok marang

Maria Makdaléna

¹¹ Maria, sing uga mèlu rono menèh, saiki nang kono déwé nang njabané kuburané. Dèkné terus nginguk njeruh

karo nangis. ¹² Maria terus weruh mulékat loro nganggo salin putih njagong nang panggonan sing mauné dienggo ngglétakké layoné Gusti Yésus. Sing siji njagong nang sebelah sikil lan liyané sebelah sirah. ¹³ Mulékaté mau terus pada takon marang Maria: “Yu, kenèng apa kowé kok nangis?”

Maria semaur: “Gustiku digawa lunga karo wong-wong, nanging aku ora ngerti Dèkné embuh didèkèk nang endi!”

¹⁴ Sakwisé semaur ngono dèkné terus minger lan weruh Gusti Yésus, nanging Maria ora nitèni nèk kuwi Dèkné. ¹⁵ Gusti Yésus terus ngomong: “Yu, kenèng apa kowé kok nangis? Kowé kuwi nggolèki sapa?”

Ndarani Maria sing takon kuwi wong sing tukang resik-resik kebono, mulané dèkné semaur: “Kang, nèk kowé sing nggawa lunga layoné, mbok aku diduduhi nggoné ta, arep tak jikuk!”

¹⁶ Gusti Yésus terus ngomong: “Maria!”

Maria terus sakwat minger lan semaur: “Rabuni!” (Rabuni iku tembung Ibrani tegesé: “Guruku.”)

¹⁷ Gusti Yésus terus ngomong: “Aku aja didemèk ndisik, awit Aku durung budal nang nggoné Gusti Allah Bapakku. Kana saiki sedulur-sedulurku diomongi nèk Aku budal nang nggoné Gusti Allah Bapakku sing uga Bapakmu, Gusti Allahku lan uga Gusti Allahmu.”

¹⁸ Maria terus nang nggoné murid-muridé ngomong: “Aku weruh Gusti!” Apa sing diomong karo Gusti Yésus terus diomongké marang murid-muridé.

Gusti Yésus ngétok marang murid-muridé

¹⁹ Mbenginé kuwi murid-muridé Gusti Yésus pada ngumpul. Lawang-lawangé dikantyingi kabèh, awit pada wedi karo para penggedéné wong Ju. Gusti Yésus terus dadakan teka ngadek nang ngarepé murid-muridé terus ngomong: “Pada slameta!” ²⁰ Sakwisé ngomong kuwi Gusti Yésus terus nduduhké tangané lan bangkèkané. Murid-muridé pada bungah tenan weruh Gusti Yésus. ²¹ Gusti Yésus terus ngomong sepisan menèh: “Pada slameta! Kaya enggoné Gusti Allah Bapakku ngongkon Aku, semono uga Aku ngongkon kowé.” ²²⁻²³ Sakwisé ngomong ngono kuwi Gusti Yésus terus ndamu murid-muridé karo ngomong: “Nampaa Roh Sutyi! Sapa sing mbok ngapura salahé ya nampa pangapura, sing ora mbok ngapura ya uga ora nampa pangapura.”

Rasul Tomas ora ngandel

²⁴ Rasul Tomas, muridé Gusti Yésus sing diarani Anak Kembar, ora nang kono dongé Gusti Yésus teka nang tengahé

murid-muridé mau. ²⁵ Nanging kadung dèkné diomongi karo murid-murid liyané nèk pada weruh Gusti Yésus, dèkné ora ngandel.

Malah ngomong: “Aku ngandel nèk aku weruh tipaké bolongané pakuné nang tangané lan aku bisa nglebokké driji ku nang bolongané kuwi lan aku bisa ndemèk bangkèkané sing dijojoh!”

²⁶ Let seminggu murid-muridé Gusti Yésus pada ngumpul menèh. Saiki rasul Tomas mbarang ènèng. Lawang-lawangé dikantyingi kabèh, nanging Gusti Yésus teka menèh, ngerti-ngerti wis ngadek nang tengahé terus mbagèkké: “Pada slameta kabèh!” ²⁷ Gusti Yésus terus ngomong marang rasul Tomas: “Tomas, delokké tanganku iki, réné demèken. Bangkèkanku mbarang iki didemèk jajal! Mbok aja kaya wong sing ora pretyaya, nanging ngandela!”

²⁸ Rasul Tomas terus semaur: “Duh Gusti, pantyèn Kowé Gusti Allahku.”

²⁹ Gusti Yésus terus ngomong: “Kowé saiki pretyaya, awit kowé wis weruh Aku. Nanging beja tenan wong sing pretyaya tanpa weruh Aku!”

Tujuané buku iki

³⁰ Ijik ènèng prekara liyané pirang-pirang menèh sing ngumunké, sing ditindakké karo Gusti Yésus nang ngarepé murid-muridé, sing ora ketulis nang buku iki. ³¹ Nanging sing ketulis iki nduduhké nèk Gusti Yésus kuwi Kristus Anaké Gusti Allah. Nèk kowé pretyaya marang Dèkné, kowé nduwèni urip langgeng.

21

Gusti Yésus ngétok nang

pinggir mér Tibérias

¹ Ora let suwi Gusti Yésus ngétok marang murid-muridé sepisan menèh. Saiki nang mér Tibérias. Kuwi ngéné.

² Murid-muridé dongé pada ngumpul, yakuwi Simon Pétrus, Tomas Kembar, Natanaèl sing sangka kuta Kana nang bawah Galiléa, anaké Sébédeus loro lan murid loro liyané. ³ Lah rasul Simon Pétrus terus ngomong karo liya-liyané: “Aku arep nggolèk iwak!”

Liya-liyané semaur: “Awaké déwé arep mèlu!” Kabèh terus budal karo prauné, nanging mbengi kuwi ora éntuk apa-apa.

⁴ Esuké Gusti Yésus teka nang pinggir mér kono, nanging murid-muridé ora nitèni nèk kuwi Dèkné. ⁵ Gusti Yésus terus takon: “Ora éntuk apa-apa?”

Murid-muridé semaur: “Ora!”

⁶ Gusti Yésus terus ngomong: “Jalané diuntyalké nang tengéné prauné ta, mengko lak éntuk!” Murid-muridé terus nguntyalké jalané, nanging sangking okèhé iwaké ora kuwat narik.

⁷ Rasul Yohanes terus ngomong marang rasul Pétrus: “Kuwi Gusti!” Kadung rasul Pétrus krungu nèk kuwi Gusti Yésus, dèkné sakwat nganggo saliné terus njegur, awit mauné nampung nganggo salin njero. ⁸ Murid-murid liyané terus nggawa prauné nang daratan karo narik jalané sing kebek iwak. Daratané ora adoh, kira-kira satus mèter. ⁹ Kadung wis tekan daratan terus pada weruh geni areng lan iwak dipanggang nang nduwuré. Enèng rotiné mbarang. ¹⁰ Gusti Yésus terus ngomong: “Kana njikuk iwak setitik éntukmu njala kuwi!”

¹¹ Rasul Pétrus terus narik jalané nang daratan. Jalané kebek karo iwak gedé-gedé, ènèng satus sèket telu, nanging senajana iwaké okèhé semono, jalané ora bedah. ¹² Gusti Yésus terus nyeluk murid-muridé: “Réné pada sarapan!” Ora ènèng sing wani takon kuwi Gusti Yésus apa dudu, awit wis pada ngerti nèk kuwi Dèkné. ¹³ Gusti Yésus terus njikuk rotiné dikèkké murid-muridé, iwaké mbarang.

¹⁴ Sakwisé Gusti Yésus tangi sangka pati Dèkné wis ngétok marang murid-muridé ping telu iki.

Gusti Yésus lan rasul Pétrus

¹⁵ Gusti Yésus terus takon marang rasul Pétrus: “Simon, anaké Yohanes, apa kowé trésna tenan marang Aku, ngungkuli liya-liyané?”

Rasul Pétrus semaur: “Kowé wis ngerti déwé Gusti, Aku trésna marang Kowé!”

Gusti Yésus terus ngomong: “Tyempé-tyempéku pada diengon!” ¹⁶ Gusti Yésus takon sepisan menèh: “Simon, anaké Yohanes, apa kowé trésna tenan marang Aku?”

Rasul Pétrus semaur: “Ya Gusti, Kowé wis ngerti déwé ta!”

Gusti Yésus terus ngomong: “Wedus-wedusku pada diengon!” ¹⁷ Saiki Gusti Yésus takon ping teluné: “Simon, anaké Yohanes, apa kowé trésna tenan marang Aku?”

Rasul Pétrus terus sedi banget krungu Gusti Yésus takon kaya ngono kuwi sampèk ping telu.

Dèkné semaur: “Gusti, Kowé ngerti sembarang. Kowé ngerti nèk Aku trésna marang Kowé!”

Gusti Yésus terus ngomong: “Wedus-wedusku pada diengon!” ¹⁸ Gusti Yésus saiki ngomong: “Mbiyèn dongé kowé ijik enom, kowé sabukan déwé lan kowé rana-réné sak karepmu déwé. Nanging mbésuk nèk kowé wis tuwa, kowé bakal ngunggahké tanganmu lan wong liyané bakal nyabuki kowé

lan nggawa kowé nang panggonan sing kowé ora seneng.”
¹⁹ Gusti Yésus ngomong ngono kuwi kanggo mlambang rasul Pétrus kepriyé dèkné enggoné bakal mati kanggo ngluhurké Gusti Allah. Sakwisé kuwi Gusti Yésus terus ngomong: “Hayuk mèlu Aku!”

²⁰ Kadung rasul Pétrus nolèh mburi dèkné weruh nèk rasul Yohanes mbarang mèlu. Ya rasul Yohanes iki sing njagong jèjèré Gusti Yésus dongé pada mangan bareng lan dèkné sing takon: “Sapa sing arep ngelungké Kowé marang mungsuhé, Gusti?”
²¹ Rasul Pétrus weruh rasul Yohanes kuwi terus takon marang Gusti Yésus: “Gusti, lah Yohanes kepriyé?”

²² Gusti Yésus semaur: “Semunggoné Aku karep nèk dèkné urip terus tekané mbésuk nèk Aku teka menèh, lah kuwi lak dudu prekaramu ta! Nanging kowé kudu mèlu Aku!”

²³ Nang tengahé wong-wong sing pada pretyaya marang Gusti Yésus terus ènèng omongan mrèmèn-mrèmèn, jaréné rasul Yohanes ora bakal mati. Nanging Gusti Yésus ora ngomong nèk rasul Yohanes ora bakal mati, Dèkné ngomong: “Semunggoné Aku karep nèk Dèkné urip terus tekané mbésuk nèk Aku teka menèh, lah kuwi lak dudu prekaramu ta?”

Penutup

²⁴ Ya aku iki, Yohanes, sing nyeksèni lan nulis sembarang iki. Awaké déwé ngerti nèk sembarang sing tak omong kuwi wujut tenan. ²⁵ Nanging Gusti Yésus ijik nindakké barang liya-liyané okèh banget. Semunggoné kabèh ditulis siji-siji, aku mikir jagat iki ora kamot kanggo madahi buku-bukuné sing ditulis.

Lelakoné para Rasul

Pembukakan

¹⁻² Sedulurku Téofilus, iki layangku sing nomer loro. Nang layang sing ndisik aku wis nulis okèh bab penggawéané lan piwulangé Gusti Yésus, wiwit Dèkné molai nyambutgawé tekané Dèkné munggah menèh nang swarga. Sakdurungé munggah menèh nganggo kwanané Roh Sutyi, Gusti Yésus ngomongi lan ndunung-ndunungké ndisik marang rasul-rasulé sing wis dipilih, bab sembarang-mbarang sing kudu dilakoni. ³ Sakwisé tangi menèh sangka pati, Gusti Yésus ngétok ping okèh marang para rasul, patang puluh dina suwéné. Kuwi kanggo tanda sing nyata tenan nèk Dèkné urip. Gusti Yésus uga mulangi marang para rasul bab Kratoné Gusti Allah. ⁴ Dongé Gusti Yésus ijik tyampur karo para rasul, Dèkné menging wong-wong kuwi ora éntuk lunga nang endi-endi ndisik. Gusti Yésus ngomong ngéné marang murid-muridé: “Kowé aja pada lunga sangka kuta Yérusalèm ndisik, nanging pada entènana enggoné Gusti Allah Bapakku nuruti prejanjiané ndisik, kaya sing wis tak omongké marang kowé kaé. ⁵ Pantyèn Yohanes mbaptis kowé, nanging namung karo banyu. Ora suwi menèh kowé bakal kebaptis karo Roh Sutyi.”

Gusti Yésus munggah nang swarga

⁶ Ing sakwijiné dina, dongé ngumpul karo Gusti Yésus, para rasul terus pada takon ngéné: “Gusti, apa Kowé bakal dadi ratuné bangsa Israèl, supaya bangsa Israèl bisa ngwasani bangsa liya-liyané menèh kaya mbiyèn!”

⁷ Gusti Yésus semaur: “Gusti Allah Bapakku ora nglilani kowé ngerti bab iku. Dèkné déwé sing ngarani kapan kuwi klakon. ⁸ Nanging kowé bakal nampa kekuwatan nèk Roh Sutyi medun lan ngwasani kowé. Lan nèk kuwi wis klakon, kowé bakal dadi seksiku nang kuta Yérusalèm, nang bawah Yudéa kabèh lan nang bawah Samaria lan nang sak lumahé bumi.” ⁹ Sakwisé ngomong ngono kuwi Gusti Yésus terus munggah nang swarga. Para rasul pada weruh munggahé nganti ora kétok, awit terus ketutupan méga.

¹⁰ Dongé para rasul ijik pada nyawang nduwur terus dadakan ènèng wong loro nganggo salin putih ngadek nang jèjèré. ¹¹ Wong loro mau terus ngomong: “Hé wong Galiléa, lah kowé kok pada ngadek lan pada ndelokké nang langit ngono? Kaya enggonmu pada weruh Gusti Yésus munggah nang swarga, ya ngono kuwi Dèkné bakal balik menèh.”

Para rasul pada ngentèni

tekané Roh Sutyi

¹² Sangka gunung Olèf kono para rasul terus balik nang kuta Yérusalèm. Kuwi kira-kira ènèng sak kilomèter. ¹³ Tekan Yérusalèm terus pada munggah nang kamar nduwur nang omah sing dienggoni kono. Para rasulé Gusti Yésus kabèh yakuwi: Pétrus, Yohanes, Yakobus, Andréas, Filipus, Tomas, Bartoloméus, Matéus, Yakobus anaké Alféus, Simon wong Patriot lan Yudas anaké Yakobus. ¹⁴ Para rasul mau arep nganakké kumpulan pandonga bebarengan karo wong wédok-wédok, uga Maria, ibuné Gusti Yésus lan sedulur-seduluré.

Matias kepilih dadi gantiné

Yudas Iskariot

¹⁵ Ora let suwi, dongé para rasul ijik ngumpul, kabèh kira-kira ènèng wong satus rong puluh, rasul Pétrus terus maju ngomong ngéné: ¹⁶ “Para sedulur, sing wis ketulis nang Kitab, sing wis diomong karo Roh Sutyi lantaran ratu Daved, kudu klakon. Nang Kitab kuwi ngomongké bab Yudas, sing ngréwangi wong-wong sing nyekel Gusti Yésus. ¹⁷ Yudas kuwi tunggalé karo awaké déwé, awit dèkné wis dipilih karo Gusti Yésus mèlu ngerjani penggawéané awaké déwé.

¹⁸ “Karo duwit upahé ala sing dilakoni mau Yudas terus tuku kebon. Nang kono dèkné mati, tiba mengkurep, wetengé ngebrot sampèk mbrodol ususé. ¹⁹ Wong-wong nang Yérusalèm pada ngerti kabèh bab iki, mulané keboné kuwi dijenengké ‘Akeldama’ tegesé: ‘Kebon Getih.’ ”

²⁰ Rasul Pétrus terus ngomong menèh: “Nang kitab Masmur ènèng tulisan ngéné:

‘Omahé dadia suwung,
aja sampèk ènèng sing ngenggoni.’

Uga ènèng tulisan liyané ngéné:

‘Bèn wong liyané nggentèni penggawéané.’

²¹⁻²² “Mulané para sedulur, saiki kudu ènèng wong siji sing kudu nggenepi dadi rasul sing dipilih karo Gusti, wong sing uga mèlu nyeksèni enggoné Gusti Yésus tangi sangka pati. Wong iki kudu dipilih sangka tengahé sedulur-sedulur sing kawit wiwitané bebarengan karo awaké déwé, suwéné awaké déwé mèlu Gusti Yésus, wiwit Dèkné dibaptis karo Yohanes nganti tekan budalé nang swarga.”

²³ Wong-wong sing kumpulan mau terus pada milih wong loro, yakuwi Yosèf, sing uga jenengé Barsabas (uga katyeluk Yustus) lan wong sing liyané jenengé Matias. ²⁴⁻²⁵ Wong-wong terus pada ndedonga marang Gusti ngomong ngéné:

“Duh Gusti, Kowé sing mangertèni atiné kabèh manungsa. Mulané Gusti, mbok dipilih sangka wong loro iki, sapa sing kudu ngganti Yudas. Awit Yudas ninggal penggawéané lan lunga nang panggonan sing wis dityawiské kanggo dèkné.”²⁶ Saiki sing milih terus nganggo lotré lan Matias sing kepilih dadi rasulé Gusti Yésus, kanggo nggenepi rasul sing rolas.

2

Tekané Roh Sutyi

¹ Saiki dongé dina Pantékosta. Wong-wong sing pretyaya marang Gusti Yésus ijik pada ngumpul bebarengan, pada ndedonga. ² Lah kok terus dadakan waé ènèng swara sangka langit, gemrubuk kaya angin gedé. Swarané ngebeki omah sing dienggo kumpulan kuwi. ³ Wong-wong terus weruh kaya ilat geni. Ilat geni iki nang nduwuré saben wong sing nang kono. ⁴ Wong-wong kuwi kabèh terus dikwasani karo Roh Sutyi, terus ngetokké tembung sangka basa liya, tembung-tembung sing metu sangka karepé Roh Sutyi.

⁵ Ing wayah kuwi kuta Yérusalèm katekan wong Ju pirang-pirang sangka negara ngendi waé, wong sing pretyaya marang Gusti Allah. ⁶ Kadung wong-wong kuwi krungu swara mau terus pada gemruduk marani panggonané. Wong-wong iki pada nggumun kabèh, awit saben wong krungu murid-muridé Gusti Yésus ngetokké tembung ing basané wong-wong Ju sing pada teka mau. ⁷ Sangking nggumuné wong-wong mau terus pada ngomong: “Wong-wong kuwi lak sangka Galiléa ta? ⁸ Lah awaké déwé kok krungu wong-wong kuwi ngomong basané awaké déwé kabèh? ⁹⁻¹¹ Awaké déwé iki lak teka sangka werna-werna negara ta, kayadéné negara Parti, Medi, Elam lan Mésopotami, Yudéa lan Kapadosia, Pontus lan Asia, Frigia lan Pamfli, negara Egipte lan bawah Kiréné nang negara Libia. Uga nang kéné ènèng wong Ju lan wong liya bangsa sing pada ngleboni agama Ju sing sangka kuta Rum, sangka pula Kréta lan bawah Arab. Lah awaké déwé kok bisa krungu wong-wong kuwi ngomongké penggawéné Gusti Allah sing nggumun-nggumunké ing basa-basané awaké déwé?” ¹² Wong-wong sing pada nyawang kuwi pada nggumun tenan, mulané pada takon marang sakpada-pada: “Iki apa ta sakjané?”

¹³ Malah terus ènèng sing pada sembrana lan semaur: “Wong-wong kuwi mabuk!”

Tembungé rasul Pétrus

¹⁴ Rasulé Gusti Yésus sing rolas terus pada maju lan rasul Pétrus terus ngomong karo swara banter: “Para sedulurku

kabèh bangsa Ju lan para sedulurku kabèh sing manggon nang kuta Yérusalèm, omongku iki dirungokké sing apik, supaya kowé kabèh bisa dunung lelakon sing nang kéné iki.
¹⁵ Aja mikir nèk wong-wong iki mabuk, ora, awit saiki ijik jam sanga ésuk. ¹⁶ Nanging lelakon iki wis diomong karo nabi Joèl ing jamané mbiyèn. Dèkné ngomong ngéné:

¹⁷ 'Ing entèk-entèkané jaman Gusti Allah bakal ngedunké Rohé marang kabèh manungsa.

Anak-anakmu lanang lan wédok bakal ngetokké tembung-tembung sangka Gusti Allah.

Sing enom-enom bakal nampa kaweruh lan sing tuwa-tuwa bakal éntuk impèn.

¹⁸ Ing wayah kuwi

Gusti Allah bakal ngedunké Roh Sutyi marang peladèn-peladèn lanang lan wédok lan peladèn-peladèn iki bakal pada ngetokké tembung-tembung sangka Gusti Allah.

¹⁹ Gusti Allah bakal ngekèki mujijat-mujijat nang langit nduwur lan nang bumi ngisor bakal ènèng tandané uga, yakuwi getih, geni lan kebul.

²⁰ Sakdurungé dinané Gusti teka, dina sing gedé lan nggumunké, srengéngé bakal malih peteng lan mbulané bakal malih abang kaya getih.

²¹ Ing wayah kuwi

saben wong sing nyebut jenengé Gusti bakal kapitulungan.' ”

²² Rasul Pétrus terus ngomong menèh: “Para sedulurku bangsa Israèl! Pada pretyayaa marang sing tak omong iki. Gusti Yésus sangka kuta Nasarèt, pantyèn Dèkné sing dikongkon teka nang jagat kéné karo Gusti Allah. Bab kuwi kowé kabèh wis pada nitèni déwé sangka prekara-prekara sing nggumun-nggumunké, sing ditindakké karo Gusti Allah lantaran Gusti Yésus. Kowé kabèh wis pada ngerti bab kuwi, awit kabèh kuwi klakon nang tengahmu kéné. ²³ Manut pikirané lan kekarepané Gusti Allah déwé Gusti Yésus wis dipasrahké marang kowé kabèh. Gusti Yésus mbok patèni lantaran wong dosa sing maku Dèkné nang kayu pentèngan.

²⁴ Nanging kesuwun marang Gusti Allah sing nangèké Gusti

Yésus sangka pati lan ngutyuli Dèkné sangka sangsarané pati, awit pangwasané pati ora bisa nggondèli Dèkné. ²⁵ Ratu Daved mbiyèn ngomongké bab Gusti Yésus ngéné:

‘Aku slawasé karo Gusti Allah,
Dèkné nang jèjèrku,
mulané Aku ora wedi.
²⁶ Atiku lan tembungku
kebek karo kabungahan.
Senajana Aku kudu mati,
Aku ora wedi,
nanging Aku nduwèni pengarep-arep.

²⁷ Awit Gusti Allah
ora bakal ngelungké Aku
nang panggonané wong mati
lan ora bakal
nglilani badanku
dadi rusak nang kuburan,
awit Aku temen marang Dèkné.

²⁸ Gusti Allah wis nduduhké
dalan sing nekakké kauripan
marang Aku.

Nang jèjèré Gusti Allah
Aku nduwèni bungah ing ati.’

²⁹ “Para sedulur kabèh, ratu Daved, mbah-mbahané awaké déwé, wis mati lan kakubur. Wujuté kuburané dèkné kawit saiki ijik ènèng nang nggoné awaké déwé. ³⁰ Ratu Daved kuwi pantyèn nabi lan dèkné ngerti nèk Gusti Allah wis ngetokké prejanjian marang dèkné nganggo sumpah, yakuwi, Gusti Allah bakal ngedekké ratu sangka turunané ratu Daved déwé. ³¹ Ratu Daved mau sakjané wis weruh apa sing bakal ditindakké karo Gusti Allah ing tembé. Dèkné ngomongké bab tanginé Kristus sangka pati, dongé dèkné ngomong:

‘Gusti Allah ora bakal
ngelungké aku
nang panggonané wong mati
lan Gusti Allah ora bakal
nglilani badanku
dadi rusak nang kuburan.’

³² “Ya Gusti Yésus iki sing ditangèkké sangka pati karo Gusti Allah. Awaké déwé iki kabèh dadi seksiné kuwi. ³³ Para sedulur, Gusti Yésus saiki wis munggah nang swarga lan Dèkné njagong nang tengené Gusti Allah lan wis nampa Roh Sutyi sangka Gusti Allah Bapaké, kaya sing wis dijanji. Ya Roh Sutyi iki sing wis diedunké marang awaké déwé kabèh. Ya penggawéané Roh Sutyi iki sing saiki mbok sawang lan mbok rungokké. ³⁴ Awit para sedulur, ratu Daved déwé ora munggah nang swarga, dèkné namung ngomong ngéné:

‘Gusti Allah wis ngomong marang Gustiku:
Réné njagong nang tengenku.

³⁵ Nganti mungsuh-mungsuhmu
wis tak dadèkké
antyik-antyiké sikilmu.’

³⁶ “Para sedulur, dadiné bangsa Israèl kabèh saiki kudu ngerti, nèk Gusti Yésus sing mbok patèni nang kayu pentèngan, sing didadèkké Gusti lan Kristus karo Gusti Allah.”

Mundaké pasamuhan Kristen

³⁷ Kadung wong-wong pada krungu tembungé rasul Pétrus kuwi mau, atiné terus krasa susah banget. Terus pada takon marang rasul Pétrus lan rasul liya-liyané: “Lah saiki awaké déwé kudu nglakoni apa?” ³⁸ Rasul Pétrus semaur: “Kowé kabèh kudu ninggal urip sing ala lan kudu nurut Gusti. Kowé kudu njaluk dibaptis nganggo jenengé Gusti Yésus Kristus, supaya kowé bisa nampa pangapura sangka dosamu lan kowé mesti bakal nampa pawèhé Gusti Allah, yakuwi Roh Sutyi. ³⁹ Awit prejanjian iki pantyèn kanggo kowé lan turunanmu kabèh lan kabèh bangsa liyané sing dipanggil karo Gusti Allahé awaké déwé.”

⁴⁰ Ya ngono kuwi enggoné rasul Pétrus ndunung-ndunungké marang wong-wong lan ngundang wong-wong supaya pada nylametké uripé sangka karusakan sing bakal nekani kabèh wong sing nglakoni ala. ⁴¹ Okèh wong sing pada pretyaya marang tembungé rasul Pétrus, terus pada dibaptis. Ing dina kuwi sing pretyaya tambah telung èwu wong. ⁴² Wong-wong sing pretyaya pada temen enggoné nggatèkké marang piwulangé para rasul lan pada bebarengan ing sembarang, pada mangan bebarengan lan pada ndedonga bebarengan.

Uripé wong-wong nang pasamuhan sing ndisik déwé

⁴³ Para rasul nindakké prekara pirang-pirang sing nggumun-nggumunké, mulané kabèh wong pada wedi lan ngajèni tenan. ⁴⁴ Wong-wong sing pretyaya pada tambah kentyeng enggoné bebarengan. Apa nduwéné dianggep wèké wong kabèh. ⁴⁵ Enèng sing ngedoli apa nduwéné lan sepira payuné diedum-edumké marang liya-liyané, manut butuhé déwé-déwé. ⁴⁶ Saben dina wong-wong mau pada ngumpul nang Gréja Gedé lan pada mangan bebarengan nang omahé, gentèn-gentènan. Apa ènèngé dipangan karo ati bungah lan trima. ⁴⁷ Wong-wong iki pada memuji marang Gusti Allah lan pada diajèni lan disenengi karo wong kabèh. Saben dina Gusti nambahi wong sing pada nampa keslametan.

3

Wong lumpuh diwaraské

¹ Ing sakwijiné dina, kira-kira jam telu awan, wayahé kumpul pandonga, rasul Pétrus lan rasul Yohanes budal nang Gréja Gedé. ² Nang jèjèré lawangé gréjané, sing jenengé Lawang Apik, ènèng wong sing lumpuh kawit lairé. Wong iki saben dina digéndonong disèlèhké nang jèjèré lawang kono, supaya ngemis marang wong sing pada mlebu nang Gréja Gedé kono. ³ Kadung wongé weruh rasul Pétrus lan rasul Yohanes liwat kono, wongé terus njaluk duwit. ⁴ Rasul loro mau mandeng wongé terus rasul Pétrus ngomong: ⁵ “Delokké aku iki!” Wongé terus ndelokké rasul Pétrus lan rasul Yohanes, ndarani arep dikèki apa-apa. ⁶ Nanging rasul Pétrus malah ngomong: “Dwit aku ora nduwé, nanging apa nduwéku tak kèkké marang kowé: ing Jenengé Gusti Yésus Kristus sangka Nasarèt, mlakua!” ⁷ Rasul Pétrus terus nyekel tangané wongé sing tengen terus diréwangi ngadek. Sikilé lan poloké wongé terus sakwat krasa kuwat. ⁸ Wongé terus ngadek jejek lan molai mlaku rana-réné, terus mèlu rasul Pétrus lan rasul Yohanes mlebu Gréja Gedé karo mentyolot-mentyolot lan memuji Gusti Allah. ⁹ Wong pirang-pirang sing nang kono pada weruh wongé mlaku lan memuji Gusti Allah. ¹⁰ Wong-wong nitèni nèk wongé kuwi sing tukang ngemis nang jèjèré Lawang Apik. Mulané wong-wong nggumuné ora ènèng entèké bab sing klakon ing uripé wong kuwi.

*Tembungé rasul Pétrus**nang Gréja Gedé*

¹¹ Wong sing mauné lumpuh nanging saiki bisa mlaku kuwi terus ngetutké rasul Pétrus lan rasul Yohanes waé, mulané wong-wong sing nggumun mau pada ngrubung rasul Pétrus lan rasul Yohanes nang kono, nang panggonan sing jenengé Gadriné Soléman. ¹² Kadung rasul Pétrus weruh wong pirang-pirang mau, dèkné terus ngomong: “Para sedulur bangsa Israèl, kenèng apa kowé kok pada nggumun. Lah kok pada nyawang kaya awaké déwé waé sing marakké wongé bisa mlaku. ¹³ Gusti Allahé Bapa Abraham, Isak lan Yakub, Gusti Allahé mbah-mbahané awaké déwé, wis ngung-gulké peladèné, yakuwi Gusti Yésus. Kowé wis masrahké Dèkné marang para pangwasa, nang ngarepé gramang Pilatus. Dèkné mbok tampik, senajan Pilatus déwé wis nggawé putusan arep ngetyulké Dèkné. ¹⁴ Dèkné wong sing nglakoni kekarepané Gusti Allah lan Dèkné ora ènèng salahé, nanging malah mbok tampik. Kowé malah nembung marang Pilatus kongkon ngutyuli wong sing tukang matèni wong. ¹⁵ Tibaké

kowe matèni wong sing dadi dalané kauripan. Nanging Gusti Allah wis nangèké Gusti Yésus sangka pati lan aku lan kantya-kantya wis nyeksèni kuwi déwé. ¹⁶ Ya pangwasané Jenengé Gusti Yésus sing ngekèki kekuwatan marang wong iki. Kowé pada nitèni déwé, jalaran sangka pretyaya ing jenengé Gusti Yésus Kristus wong lumpuh iki bisa waras sak kabèhé. Kowé pada weruh déwé.

¹⁷ “Para sedulur, aku saiki pantyèn wis ngerti nèk kowé mauné pada kurang pangertiné. Mulané kowé lan penuntun-penuntunmu pada nindakké ngono. ¹⁸ Nanging pantyèn wis kudu klakon ngono, supaya apa sing diomong karo Gusti Allah lantaran para nabi ing jaman mbiyèn saiki bisa keturutan, yakuwi: Kristus kudu nglakoni sangsara. ¹⁹ Mulané para sedulur, pada ninggala urip sing ala lan pada balika marang Gusti Allah, supaya kowé bisa nampa pangapura sangka dosamu. ²⁰ Gusti Allah mengko mesti terus ngepénakké atimu lan ngongkon Gusti Yésus, sing wis dadi Juru Slametmu, teka. ²¹ Gusti Yésus saiki kudu ngentèni nang swarga nganti tekan waktuné sembarang dadi anyar, kaya sing wis diomong karo Gusti Allah lantaran para nabi ing jaman mbiyèn. ²² Wujuté nabi Moses wis ngomong ngéné:

‘Gusti Allahmu bakal
ngongkon nabi teka marang kowé,
kaya enggoné ngongkon aku,
nabi sangka tengahmu déwé.
Kowé kudu nggatèkké
marang sembarang
sing diomong karo dèkné.

²³ Nanging sapa sing ora nggugu
marang nabi mau,
bakal dipisah lan diusir
sangka brayaté Gusti Allah.’

²⁴ Para nabi kabèh sing pada ngetokké tembungé Gusti Allah, molai karo nabi Samuël lan liya-liyané sak mburiné dèkné, kabèh wis pada ngomongké bab jaman iku. ²⁵ Prejanji-prejanjiané Gusti Allah sing diomong karo para nabi kuwi kabèh kanggo kowé. Mulané kowé katut ing prejanjiané Gusti Allah marang para simbah ing jaman mbiyèn, yakuwi prejanjiané Gusti Allah marang Bapa Abraham sing uniné ngéné:

‘Kabèh bangsa nang sak lumahé bumi
bakal mèlu nampa berkah,
jalara sangka turunanmu.’

²⁶ Yakuwi mau jalarané enggoné Gusti Allah wis milih lan ngongkon Peladènè nekani kowé ndisik, mberkahi lan nun-tun kowé kabèh, supaya kowé pada ninggal dalan sing ala.”

4

Rasul Pétrus lan rasul Yohanes dityekel

¹ Dongé rasul Pétrus lan rasul Yohanes ijik pada mituturi wong pirang-pirang mau, dadakan waé terus diparani para imam, uga kumendané sing jaga Gréja Gedé lan wong-wong sangka golongané para Saduki. ² Wong-wong kuwi pada nesu, jalaran para rasul mau mulangi wong-wong nèk Gusti Yésus wis tangi sangka pati. Kuwi kanggo tanda nèk wong mati bakal tangi menèh. ³ Rasul loro mau terus dityekel lan dilebokké nang setrapan sampèk ésuké, awit wis soré. ⁴ Nanging wong-wong sing pada ngrungokké piwulangé para rasul mau okèh sing pretyaya marang Gusti Yésus lan saiki sing pretyaya okèhé malih kira-kira limang èwu, namung wong lanangé.

Rasul Pétrus lan rasul Yohanes nang ngarepé Kruton Agama

⁵ Ing ésuké para pengarepé wong Ju, para pinituwa lan para guru Kitab pada ngumpul nang kuta Yérusalèm. ⁶ Wong-wong kuwi arep pada rembukan karo Imam Gedé Anas, uga Kayafas, Yohanes lan Alèksander lan wong kabèh sing dadi brayaté Imam Gedé. ⁷ Para rasul mau terus dikongkon maju lan ditakoni: “Sapa sing ngekèki pangwasa marang kowé bisa nambani wong? Kowé nganggokké jenengé sapa?”

⁸ Rasul Pétrus terus semaur ing pangwasané Roh Sutyi: “Para pengarep lan para pinituwa! ⁹ Awaké déwé saiki dikrutu jalaran awaké déwé nggawé betyik marang wong sing lumpuh kaé. Lan kowé kepéngin ngerti kepriyé wongé bisané mari! ¹⁰ Mulané, saiki kowé kabèh lan bangsa Israèl pada ngertia iki: wong iki bisa waras ngadek nang ngarepmu sangka pangwasané Jenengé Gusti Yésus Kristus sangka kuta Nasarèt. Dèkné sing mbok patèni nang kayu pentèngan, nanging ditangèkké sangka pati karo Gusti Allah. ¹¹ Ya bab Gusti Yésus iki sing ketulis ngéné nang Kitab:

‘Watu sing ora dikanggokké
karo sing tukang nggawé omah
malah dadi watu
sing penting déwé.’

¹² Keslametan kuwi tekané namung sangka Gusti Yésus, ora sangka wong liya. Awit nang sak ngisoré langit iki ora ènèng jeneng liyané pawèhé Gusti Allah marang manungsa, sing bisa nylametké awaké déwé.”

¹³ Para warga Kruton Agama pada nggumun kabèh weruh kekendelané rasul Pétrus lan rasul Yohanes, malah-malah pada krungu nèk rasul loro iki namung wong tyilik waé, ora wong sing duwur sekolahané. Wong-wong mau terus kélingan nèk para rasul iki tau mèlu Gusti Yésus. ¹⁴ Nanging para warga Kruton Agama mau ora bisa ngomong apa-apa, jalaran weruh wong sing ditambahi kuwi ngadek karo para rasul. ¹⁵ Mulané wong-wong sing ngrutu mau terus ngongkon para rasul metu sangka kamar kono. Para warga Kruton Agama terus pada rembukan déwé. ¹⁶ Wong-wong iki terus takon marang sakpada-pada: “Wong-wong kuwi kudu dikapakké ya? Kabèh wong sing manggon nang Yérusalèm wis ngerti nèk wong-wong kuwi nindakké tanda sing nggumunké tenan. Bab kuwi awaké déwé kudu ngakoni. ¹⁷ Nanging supaya prekara iki ora mrèmèn-mrèmèn, apiké wong-wong kuwi dipenging ngomong karo wong liyané menèh bab Yésus.”

¹⁸ Rasul Pétrus lan rasul Yohanes terus dityeluk kongkon mlebu menèh terus dipenging aja pisan-pisan ngomongké apa mulang bab Jenengé Gusti Yésus. ¹⁹ Nanging rasul loro mau semaur: “Mbok pada dipikir déwé ta? Sing endi sing bener nang ngarepé Gusti Allah: manut omongmu apa manut tembungé Gusti Allah? ²⁰ Awaké déwé ora bisa nyimpen apa sing awaké déwé wis weruh lan krungu déwé.” ²¹ Para warga Kruton Agama mau ora nemu jalaran blas kanggo nyetrap para rasul mau, mulané ya namung dipenging sing tenanan. Rasul Pétrus lan rasul Yohanes terus dietokké, awit wong kabèh pada memuji Gusti Allah, sakwisé weruh lelakon karo wong sing lumpuh mau. ²² Wujuté wong sing bisa mlaku jalaran sangka mujijat kuwi umuré ya wis patang puluh taun.

Wong pasamuhan pada ndonga njaluk kekendelan

²³ Sakwisé dietokké, rasul Pétrus lan rasul Yohanes terus pada balik marani kantya-kantyané lan pada nyritakké apa sing diomong karo para imam lan para pinituwa. ²⁴ Krungu tembungé rasul Pétrus lan rasul Yohanes mau, wong-wong terus pada ndonga marang Gusti Allah: “Duh Gusti sing nggawé langit, bumi, segara, lan sak isiné kabèh! ²⁵ Lantaran Roh Sutyi Gusti wis ngomong ngéné liwat peladèné Gusti, yakuwi ratu Daved, mbah-mbahané awaké déwé mbiyèn:

‘Kenèng apa wong
sing ora kenal
marang Gusti Allah
kok pada nesu
lan pada nggawé rantyaman
sing ora ènèng gunané?’

²⁶ Ratu-ratuné pada tata-tata lan para pangwasa pada nglumpuk arep nglawan marang Gusti Allah lan Kristus.'

²⁷ Wujuté ratu Hérodès lan gramang Pontius Pilatus ya wis pada setuju karo wong sing ora kenal marang Gusti Allah lan karo bangsa Israèl, supaya pada nglawan marang Gusti Yésus, Peladèné Gusti sing temen, sing wis dipilih karo Gusti. ²⁸ Enggoné wong-wong kabèh kuwi pada nglumpuk, tujuané arep nindakké sembarang sing wis dikarepké karo Gusti déwé kawit wiwitané. ²⁹ Mulané saiki Gusti, rungokké enggoné wong-wong kuwi pada medèn-medèni marang awaké déwé kabèh lan muga-muga Gusti ngekèki kekendelan marang peladèn-peladèné, supaya awaké déwé bisa nggelarké pituturé Gusti terus. ³⁰ Muga Gusti ngelungké tangané kanggo nambani sing lara lan nindakké mujijat nganggo jenengé Peladèné Gusti sing sutyi, yakuwi Gusti Yésus."

³¹ Kadung wong-wong rampung enggoné ndedonga, panggonan sing dienggo ngumpul mau terus hoyak. Kabèh terus dikwasani karo Roh Sutyi terus pada ngabarké pituturé Gusti Allah karo kendel.

Urip bebarengan nang pasamuan

³² Wong-wong sing pretyaya mau pada rukun dadi siji ing ati lan kekarepan. Ora ènèng wong sing ngarani apa nduwéné kuwi namung wèké dèkné déwé, nanging sembarang dikanggokké bebarengan. ³³ Para rasul pada ngekèki paseksi bab tanginé Gusti Yésus sangka pati nganggo pangwasa sing gedé lan Gusti Allah ngedunké berkahé kanti lubèr marang wong-wong mau kabèh. ³⁴ Nang pasamuan ora ènèng wong siji-sijia sing kekurangan, awit wong-wong sing nduwé kebon lan omah pada diedoli. ³⁵ Sepira payuné terus dipasrahké marang para rasul. Duwité terus diedum-edum marang wong-wong sing mbutuhké, miturut butuhé déwé-déwé.

³⁶⁻³⁷ Semono uga Yosèf, wong Lévi sangka pula Siprus, sing dityeluk Barnabas karo para rasul. Tembung Barnabas kuwi tegesé panglipur. Yosèf iki ngedol keboné. Duwité terus dipasrahké marang para rasul.

5

Lelakoné Ananias lan Safira

¹⁻² Nang pasamuan kono uga ènèng sakwijiné wong sing jenengé Ananias lan bojoné jenengé Safira. Ananias ngedol keboné, nanging sakdurungé masrahké duwité marang para rasul, dèkné njikuk kanggo dèkné déwé. Safira uga setuju.

Duwité liyané terus dikèkké marang para rasul. ³ Nanging rasul Pétrus ngomong: “Ananias, kenèng apa kowé kok nglilani Sétan ngwasani atimu, nganti kowé wani ngapusi Roh Sutyi lan nyolong duwité kebonmu? ⁴ Sakdurungé mbok edol kebon kuwi lak wèkmu déwé ta? Sakwisé mbok edol duwité lak ya wèkmu déwé ta? Apa jalarané kowé kok nindakké sing kaya ngono? Dudu manungsa sing mbok apusi, nanging Gusti Allah!” ⁵ Kadung krungu tembung kuwi, Ananias terus tiba mati. Wong kabèh sing krungu bab kuwi terus pada wedi banget. ⁶ Sedulur enom-enoman sing nang kono terus pada mlebu, mbuntel layoné terus dikubur.

⁷ Kira-kira telung jam sakwisé kuwi Safira terus teka, nanging ora ngerti nèk bojoné wis mati. ⁸ Rasul Pétrus takon marang Safira: “Apa duwit iki éntuk-éntuké kabèh sing dodol kebon?”

Safira semaur: “Ya, namung semono!”

⁹ Rasul Pétrus terus nyenèni: “Kenèng apa kowé kok nyetujoni bojomu lan pada njajal Rohé Gusti? Wong-wong sing entas ngubur layoné bojomu wis teka arep nggotong kowé!” ¹⁰ Safira sakwat tiba mati nang ngarepé rasul Pétrus. Sedulur enom-enoman mau terus pada mlebu lan weruh wong wédok mau wis mati. Layoné terus digotong metu, dikubur nang jèjèré sing lanang. ¹¹ Wong sak pasamuhan lan wong-wong liyané kabèh sing pada krungu bab kuwi pada wedi banget.

Lelakon-lelakon sing nggumunké

¹² Para rasul pada nindakké mujijat lan tanda pangwasa pirang-pirang nang tengahé wong okèh. Wong-wong sing pretyaya pada ngumpul nang Gréja Gedé, nang panggonan sing jenengé Gadriné Soléman. ¹³ Wong sak njabané pasamuhan ora ènèng sing wani mèlu kumpulan, senjata kabèh pada ngajèni tenan marang wong pasamuhan mau. ¹⁴ Nanging sing pretyaya marang Gusti Yésus selot suwi selot tambah okèh, lanang lan wédok. ¹⁵ Mujijat-mujijat sing ditindakké karo para rasul mau marakké wong sing lara pada digotongi nang dalan-dalan lan disèlèhké nang ambèn apa klasa. Wong-wong kuwi ngentèni rasul Pétrus liwat, supaya sak ora-oraé ayang-ayangé nibani salah-sijiné. ¹⁶ Wong pirang-pirang sangka kuta-kuta nang sak ubengé kuta Yérusalèm pada gemruduk teka, nggawa sing lara lan sing keleton demit lan kabèh nampa kwarasan.

Para rasul dityekel lan disetrap

¹⁷ Lelakon-lelakon kuwi kabèh marakké Imam Gedé lan kantya-kantyané sangka golongan Saduki pada mèri marang para rasul. Mulané terus pada tumandang. ¹⁸ Para rasul terus dityekel lan dilebokké nang setrapan. ¹⁹ Nanging mbengi

kuwi mulékaté Gusti mbukak lawang-lawangé setrapané lan nuntun para rasul metu sangka kono. ²⁰ Mulékat mau ngomong ngéné: “Kana pada nang Gréja Gedé lan wong-wong diwulangi sembarang bab urip anyar iki.” ²¹ Para rasul pada manut marang tembung kuwi lan ésum-ésum mruput pada mlebu nang Gréja Gedé terus molai mulangi wong-wong.

Ing wayah kuwi Imam Gedé lan kantya-kantyané pada nglumpukké pinituwané bangsa Ju kabèh, pada nganakké Kruton Agama. Wong-wong terus kongkonan ngetokké para rasul arep ditakoni. ²² Nanging kadung tekan setrapané, para rasul wis ora ènèng. Wong-wong terus balik ngomong: ²³ “Dongé awaké déwé tekan setrapan, lawangé ijik dikantying kabèh lan sing tukang jaga ya ijik pada njaga nang ngarepé lawangé. Nanging kadung lawangé dibukak, nang njero ora ènèng wongé siji-sijia.” ²⁴ Kumendané sekaut sing jaga Gréja Gedé lan para pengarepé imam krungu kabar kuwi mau, terus pada gèdèk-gèdèk kabèh, nggumun mikirké lelakon karo para rasul kuwi. ²⁵ Nanging ora let suwi ènèng wong mlebu kono ngomong: “Wong-wong sing mbok lebokké nang setrapan saiki pada nang Gréja Gedé mulangi wong okèh.” ²⁶ Kumendané sekaut sing jaga Gréja Gedé terus budal karo sekaut-sekauté arep nyekel para rasul, nanging ora nganggo patrap sing kasar, awit wedi nèk dibandemi watu karo wong-wong.

²⁷ Para rasul terus digawa mlebu nang ngarepé Kruton Agama kono. Imamé Gedé ngomong: ²⁸ “Kowé lak wis tak pènging mulang bab Yésus ta. Lah malah kepriyé? Kowé malah pada nyebar piwulang sampèk mrèmèn-mrèmèn nang sak kuta Yérusalèm kabèh lan awaké déwé arep mbok salahké matèni Yésus.”

²⁹ Rasul Pétrus lan para rasul liyané terus semaur: “Awaké déwé kudu manut marang Gusti Allah ngungkuli kekarepané manungsa. ³⁰ Gusti Allahé mbah-mbahané awaké déwé wis nangèké Gusti Yésus, sakwisé Dèkné mbok patèni nang kayu pentèngan. ³¹ Ya Gusti Yésus iki sing wis dikèki pangwasa sing duwur déwé karo Gusti Allah. Dèkné didadèkké Penuntun lan Juru Slamet, supaya bangsa Israèl bisa éntuk kelunggaran ninggal laku ala lan bisa nampa pangapurané dosa. ³² Prekara iki kabèh awaké déwé wis nyeksèni. Semono uga Roh Sutyi dadi seksi, ya Roh Sutyi iki sing dikèkké marang saben wong sing manut marang Gusti Allah.”

³³ Para wargané Kruton Agama mau pada nesu banget krungu sauran kuwi, lan nggawé putusan arep matèni para rasul. ³⁴ Nanging ènèng sakwijiné wong Farisi sing jenengé Gamalièl, guru wèté Kitab, sing diajèni banget karo wong

kabèh. Dèkné ngadek terus ngongkon nggawa para rasul metu sedélok. ³⁵ Gamalièl terus ngomong: “Para sedulur bangsa Israèl! Kowé kudu sing ati-ati tenan karo sing arep mbok tindakké karo wong-wong iki. ³⁶ Awit mbiyèn ya wis tau ènèng wong sing jenengé Téodas njedul; dèkné ngakuné nduwé kwasa gedé lan sing mèlu dèkné kira-kira ènèng wong patang atus okèhé. Téodas terus dipatèni lan sing mèlu dèkné saiki pada buyar kabèh lan golongan kuwi wis mati. ³⁷ Sakwisé kuwi terus ènèng liyané menèh njedul: Yudas sangka Galiléa. Kuwi wayahé ènèng itung-itungan bangsa. Wong pirang-pirang pada mèlu golongan sing ora apik kuwi. Yudas uga dipatèni lan wargané buyar kabèh. ³⁸ Semono uga saiki, mulané kowé kudu sing ati-ati tenan, aja sampèk wong-wong iki mbok apak-apakké. Aja dialang-alangi, awit nèk penggawéné wong-wong iki metuné sangka karepé manungsa, mesti suwi-suwi bakal mandek déwé. ³⁹ Nanging nèk penggawéné wong-wong iki metuné sangka Gusti Allah, kowé ora bakal bisa ngrusak. Aja sampèk mengko kowé entèk-entèké jebulé malah nglawan Gusti Allah.”

⁴⁰ Wong-wong nang Kruton Agama kono pada manut marang tembungé Gamalièl lan para rasul terus dityeluk kongkon mlebu menèh. Sakwisé dipetyuti, para rasul terus dipenging mulang bab Gusti Yésus menèh terus dietokké. ⁴¹ Para rasul terus lunga sangka Kruton Agama karo bungah, awit keanggep pantes nandang sangsara kanggo Gusti Yésus. ⁴² Para rasul mau saben dina terus pada neruské enggoné mulang lan nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus nang Gréja Gedé lan nang omah-omah lan ndunung-ndunungké nèk Gusti Yésus kuwi Kristus.

6

Milih wong pitu sing kudu ngurusi kabutuhané wong pasamuhan

¹ Ora let suwi, kadung wong-wong sing nurut Gusti Yésus mundak okèh, terus ènèng karépotan nang tengahé wong Ju sing ngomong Grik karo wong Ju sing ngomong Ibrani. Sing dadi jalaran edum-edumané duwit kanggo nulungi para mbok randa ing saben dinané. Wong-wong Ju sing ngomong Grik pada kelah nèk para randané pada kekurangan, awit ora nampa bagèan sing sak mestiné. ² Mulané para rasul rolas terus nglumpukké wong sing pretyaya kabèh diomongi ngéné: “Para sedulur, ora apik nèk awaké déwé iki kudu ninggal penggawéan mulang pituturé Gusti, jalaran kudu ngurusi duwit. ³ Mulané, pada nggolèka wong pitu sangka tengahmu, wong sing betyik lan sing kebek karo Roh Sutyi

lan kaweruh. Wong-wong kuwi bakal dibagèhi penggawéan ngedum duwit. ⁴Lah awaké déwé iki rasul namung merlokké pandonga lan pituturé Gusti waé.”

⁵ Wong sak pasamaan pada setuju kabèh karo tembungé para rasul mau, mulané terus pada milih Stéfanus, sakwijiné sedulur sing gedé pengandelé lan kebek karo Roh Sutyi. Liyané sing uga dipilih yakuwi: Filipus, Prokorus, Nikanor, Timon, Parménas lan Nikolaus. Nikolaus kuwi wong sangka kuta Antioki sing mlebu agama Ju. ⁶ Sedulur pitu mau terus dipasrahké marang para rasul, sing ndongakké lan numpangi tangan marang sedulur-sedulur kuwi.

⁷ Pituturé Gusti Allah terus mrèmèn-mrèmèn terus lan wong sing pada pretyaya marang Gusti Yésus terus mundak okèh nang Yérusalèm, malah imam-imam mbarang okèh sing pada pretyaya.

Stéfanus dityekel

⁸ Stéfanus kuwi wong sing kebek karo pengandel lan kekuwatané Gusti lan nindakké mujijat-mujijat lan tanda-tanda sing nggumunké nang ngarepé wong-wong kono. ⁹ Nanging sangka tengahé bangsa Ju ènèng sing pada nglawan marang Stéfanus. Kuwi para wargané sinaguk, golongan sing diarani Libèrtini, sangka kuta Siréné lan kuta Alèksandria. Wong-wong Libèrtini iki bebarengan karo wong Ju sangka bawah Silisia lan Asia pada molai bantah-bantahan karo Stéfanus. ¹⁰ Nanging Stéfanus nampa kaweruh sangka Roh Sutyi, mulané wong-wong mau ora bisa mbantahi tembungé Stéfanus. ¹¹ Wong-wong terus ngejokké wong siji-loro kongkon ngomong ngéné: “Awaké déwé krungu wong iki ngèlèk-èlèkké nabi Moses lan Gusti Allah!” ¹² Mengkono kuwi wong-wong mau marakké gègèran nang tengahé wong-wong kono lan uga nang tengahé para pinituwa lan para guru Kitab. Stéfanus terus dikroyok lan dityekel, terus digawa nang ngarepé Kruton Agama. ¹³ Enèng wong siji-loro sing dijokké kongkon dadi seksi sing goroh. Wong-wong iki ngomong ngéné: “Awaké déwé krungu wong iki bolak-balik ngèlèk-èlèkké Gréja Gedé iki lan wèt-wèté nabi Moses. ¹⁴ Awaké déwé krungu wong iki ngomong nèk Yésus sangka Nasarèt iki arep mbubrah Gréja Gedé iki lan arep ngganti adat-tata-tyara sing diwulangké nabi Moses kanggo awaké déwé.” ¹⁵ Wong kabèh sing dadi wargané Kruton Agama pada ndelokké Stéfanus lan weruh nèk rupané dèkné kétok kaya rupané mulékat.

7

¹ Imam Gedé terus takon marang Stéfanus: “Apa sing diomong karo wong-wong kuwi bener?”

² Stéfanus semaur: “Para sedulur lan para bapak kabèh. Omongku iki dirungokké sing apik. Gusti Allah, sing gedé déwé kwanané, wis ngétok marang mbah-mbahané awaké déwé Abraham, dongé dèkné ijik manggon nang tanah Mésopotami. Kuwi sakdurungé Bapa Abraham boyongan nang kuta Haran. ³ Gusti Allah ngomong marang dèkné: ‘Abraham, kana lungaa, sedulurmu lan panggonanmu tinggalan lan lungaa nang panggonan sing bakal tak duduhké!’ ⁴ Bapa Abraham terus ninggal tanah Kaldéa terus manggon nang kuta Haran. Sakwisé bapaké mati Gusti Allah terus ngongkon Bapa Abraham boyongan nang panggonan iki, sing mbok enggoni saiki. ⁵ Ing wayah kuwi Gusti Allah ora ngekèki kebon marang Bapa Abraham, sak mèter waé ora. Nanging Gusti Allah ngekèki janji marang Bapa Abraham nèk panggonan iki bakal dikèkké marang dèkné lan turunané, senajan ing waktu kuwi Bapa Abraham durung nduwé anak. ⁶ Gusti Allah ngomong ngéné marang Bapa Abraham: ‘Turunanmu bakal manggon nang negara liya lan bakal dadi slaf sing disiya-siya patang atus taun suwéné. ⁷ Nanging sak rampungé kuwi Aku bakal nyetrap bangsa sing ngwasani kowé lan turunanmu bakal pada metu sangka negara kuwi lan bakal ngabekti marang Aku nang panggonan kéné iki.’ ⁸ Gusti Allah terus ngekèki pernatan sunat marang Bapa Abraham, kanggo nengeri prejanjian iki. Mulané Bapa Abraham ya terus nyunati anaké sing jenengé Isak, wolung dina sakwisé lair. Bapa Isak semono uga terus nyunati Yakub, anaké lan Bapa Yakub uga terus nyunati turunané, yakuwi mbah-mbahané awaké déwé sing rolas.

⁹⁻¹⁰ “Mbah-mbahané awaké déwé terus ngedol Yosèf dadi slaf nang negara Egipte, jalaran pada mèri marang dèkné. Nanging Gusti Allah nuntun Yosèf. Gusti Allah ngluwaré Yosèf sangka sak wernané piala. Dongé Yosèf kudu mara nang ngarepé ratuné Egipte, Gusti Allah ngekèki kaweruh gedé marang dèkné, mulané ratuné ngunggahké Yosèf dadi gramangé negara Egipte lan pengurusé palèsé ratuné. ¹¹ Ing wayah kuwi negara Egipte lan Kanaan katekan kasusahan gedé, awit ènèng kekurangan pangan. Para mbah-mbahané awaké déwé ora bisa nemu pangan. ¹² Bapa Yakub krungu nèk nang negara Egipte ènèng, mulané dèkné terus ngongkon anak-anaké, kuwi mbah-mbahané awaké déwé, niliki nang kana. Kuwi teka-tekané mbah-mbahané awaké déwé sing sepisanan nang negara Egipte. ¹³ Kadung mbah-mbahané awaké déwé teka ping pindoné nang Egipte, Yosèf terus blaka

marang sedulur-seduluré lan ratuné terus uga bisa kenal marang seduluré Yosèf. ¹⁴ Yosèf terus mboyong bapaké lan sedulur-seduluré kabèh nang negara Egipte. Kabèhé ènèng wong pitung puluh lima. ¹⁵ Bapa Yakub lan mbah-mbahané awaké déwé matiné ya nang negara Egipte. ¹⁶ Layoné Bapa Yakub lan anak-anaké mau terus digawa nang kuta Sikem lan dikubur nang kono. Bapa Abraham sakdurungé wis tuku kuburan iki sangka bangsa Hamor.

¹⁷ “Kadung mèh wis tekan wayahé enggoné Gusti Allah arep nuruti prejanjiané marang Bapa Abraham, bangsa Israèl sing manggon nang Egipte wis mundak dadi okèh banget. ¹⁸ Negara Egipte terus dikwasani karo ratu sing ora kenal marang Yosèf. ¹⁹ Ratu iki nindakké sing ora apik lan nyiyan-nyiya mbah-mbahané awaké déwé. Mbah-mbahané awaké déwé dipeksa mbuwang bayi-bayi sing entas lair bèn mati. ²⁰ Ing waktu kuwi nabi Moses lair. Rupané jan ngganteng tenan. Telung sasi suwéné nabi Moses dirumati nang omahé wong tuwané. ²¹ Nanging sakwisé kuwi dèkné uga dibuwang. Ndilalahé ditemu karo anaké ratuné sing wédok. Dèkné sing ngrumati nabi Moses, malah kaya anaké déwé waé. ²² Nabi Moses terus diblajari sak ènèngé kapinterané wong Egipte, mulané ya terus dadi wong sing gedé banget kwasané, ing tembungé lan ing tumindaké.

²³ “Kadung wis nduwé umur patang puluh taun dèkné terus kepéngin niliki sedulur-seduluré, kuwi bangsa Israèl. ²⁴ Nang kono nabi Moses weruh wong Egipte ngantemi wong Israèl. Dèkné terus mbélani bangsané lan mbales wong Egipte mau, sampèk wongé mati. ²⁵ Dèkné mikir nèk bangsané dèkné dunung nèk Gusti Allah bakal nganggokké dèkné ngluwaré bangsané. Nanging wujuté bangsa Israèl ora dunung. ²⁶ Ing liyané dina nabi Moses weruh wong Israèl loro pada gelut. Dèkné jawané arep misah sing gelut mau, mulané ngomong: ‘Kowé lak tunggal sedulur ta? Lah kok pada gelut ngono?’ ²⁷⁻²⁸ Nanging wong sing ngantem liyané mau malah maido nabi Moses ngomong: ‘Sapa sing ndadèkké kowé dadi rèkteré awaké déwé? Apa kowé uga arep matèni awaké déwé kaya enggonmu matèni wong Egipte dèk wingi kaé?’ ²⁹ Krungu wongé ngomong ngono kuwi nabi Moses terus lunga sangka Egipte, budal nang tanah Midian lan manggon nang kono. Nang kono nabi Moses ngepèk bojo terus nduwé anak lanang loro.

³⁰ “Sakwisé patang puluh taun nang tanah Midian terus ènèng mulékat ngétok marang nabi Moses nang grumbulan sing metu geniné, nang wustèn nang gunung Sinai. ³¹⁻³² Dèkné nggumun weruh kaya ngono kuwi, mulané

terus nyedeki. Nanging terus krungu swarané Gusti Allah ngomong ngéné: ‘Aku iki Gusti Allahé mbah-mbahanmu, Gusti Allahé Abraham, Isak lan Yakub.’ Sangking kagèté nabi Moses ora wani ndelokké. ³³ Nanging Gusti terus ngomong marang dèkné: ‘Sepatumu dityepot, awit kowé ngadek nang lemah sing sutyi. ³⁴ Aku wis weruh kasangsané umatku sing nang Egipte lan Aku wis krungu sambaté. Aku teka arep ngluwari umatku, mulané Aku arep ngongkon kowé budal nang Egipte.’

³⁵ “Ya nabi Moses iki sing ditampik karo bangsané déwé nganggo tembung: ‘Sapa sing ndadèkké kowé dadi rèkteré awaké déwé?’ Ya nabi Moses iki sing dikongkon karo Gusti Allah dadi penuntuné bangsané lan sing kudu ngluwari bangsané nganggo pitulungané mulékat, sing ngétok marang dèkné nang grumbulan sing metu geniné. ³⁶ Nabi Moses iki sing nuntun bangsa Israèl metu sangka negara Egipte nganggo mujijat-mujijat lan tanda-tanda sing nggumunké, nang Egipte lan nang segara Abang lan uga nang wustèn, patang puluh taun suwéné. ³⁷ Ya nabi Moses iki sing ngomong marang bangsané: ‘Gusti Allah bakal ngongkon nabi kaya aku iki sangka tengahé sedulurmu kanggo kowé kabèh!’ ³⁸ Ya nabi Moses iki sing nglumpuk karo bangsa Israèl nang wustèn. Dèkné nang kono bebarengan karo mulékat sing ngetokké tembung marang dèkné nang gunung Sinai lan karo mbah-mbahané awaké déwé. Nabi Moses iki sing nampa tembung sangka Gusti Allah, tembung sing nekakké urip lan sing kudu dikabarké marang awaké déwé.

³⁹ “Nanging para mbah-mbahané awaké déwé ora gelem manut marang nabi Moses, malah pada nampik dèkné lan njaluk balik nang negara Egipte. ⁴⁰ Wong-wong mau ngomong marang Aron: ‘Awaké déwé mbok digawèkké gusti allah sing bisa nuntun awaké déwé terus. Awit awaké déwé ora ngerti embuh kepriyé saiki karo nabi Moses, sing mboyong awaké déwé sangka Egipte.’ ⁴¹ Wong-wong mau terus pada nggawé retya rupa sapi pedèt terus disajèni. Terus pada mangan énak kanggo ngurmat gawéané déwé. ⁴² Nanging Gusti Allah terus nyingkuri wong-wong mau, mulané diejarké enggoné pada nyembah marang lintang-lintang nang langit. Pantyèn wis ketulis nang kitabé para nabi, uniné ngéné:

‘Hé wong Israèl!

Enggonmu nyembelèh
lan kurban kéwan-kéwan
suwéné kowé nang wustèn
patang puluh taun

kuwi apa kanggo Aku?
⁴³ Ora! Nanging tarupé Molok
 lan lintangé déwa Réfan
 sing mbok arak-arak.
 Kuwi retya-retya
 sing mbok gawé
 lan mbok sembah.
 Jalaran sangka kuwi
 kowé bakal tak usir
 adohé ngliwati negara Babilon.'

⁴⁴ "Para mbah-mbahané awaké déwé pada nduwèni tarupé prejanjian nang wustèn. (Kuwi kanggo tanda nèk Gusti Allah manggon nang tengahé umaté). Tarup prejanjian iki gawéané miturut tembungé Gusti Allah marang nabi Moses, manut gambar sing wis diduduhké karo Gusti Allah marang nabi Moses. ⁴⁵ Para mbah-mbahané awaké déwé sing nampa tarup prejanjian iki sangka wong tuwané. Tarup mau digawa sak suwéné para mbah-mbahané awaké déwé dituntun karo Yosua mlebu negara iki. Negara iki karebut sangka bangsa-bangsa sing diusir karo Gusti Allah nang sak ngarepé para mbah-mbahané awaké déwé. Tarup mau kasimpen nganti tekan jamané ratu Daved. ⁴⁶ Ratu Daved nampa kawelasané Gusti Allah lan nyuwun marang Dèkné, supaya dililani nggawèkké omah kanggo Gusti Allah, sesembahané Yakub. ⁴⁷ Nanging wujuté sing ngedekké omahé Gusti Allah mau tiba Soléman.

⁴⁸ "Nanging Gusti Allah sing gedé déwé kwasané ora manggon nang omah gawéané manungsa, kaya sing wis ketulis nang kitabé para nabi sing uniné ngéné:

⁴⁹ 'Langit kuwi jagonganku
 lan bumi kuwi
 antyik-antyyiké sikilku.
 Omah sing kaya ngapa
 arep mbok gawé kanggo aku
 lan nang endi panggonanku
 kanggo lèrèn.

⁵⁰ Apa ora Aku déwé
 sing nggawé sembarang iki kabèh?
 Yakuwi tembungé Gusti Allah!

⁵¹ "Kok wangkot temen atimu! Kok kaya wong sing ora ngerti Gusti Allah waé! Kowé ora séjé karo mbah-mbahanmu sing tansah nglawan marang Roh Sutyi! ⁵² Apa ènèng nabi sing ora disiya-siya karo mbah-mbahanmu? Wong-wong sing ngabarké tekané Peladèné Gusti pada mbok patèni lan Peladèné Gusti déwé mbok pasrahké marang mungsuhé kongkon matèni. ⁵³ Ya kowé kuwi sing wis nampa wèté Gusti

Allah sangka para mulékat, nanging wèt-wèt kuwi ora mbok lakoni.”

Stéfanus dipatèni

⁵⁴ Krungu tembung-tembungé Stéfanus kuwi para warané Kruton Agama terus pada panas banget atiné lan pada nggeget untu sangking gregeten tenan. ⁵⁵ Nanging Stéfanus kebek karo Roh Sutyi. Dèkné nyawang nang langit weruh kamulyané Gusti Allah lan uga weruh Gusti Yésus ngadek nang tengené. ⁵⁶ Stéfanus ngomong: “Delokké, aku weruh swarga menga lan Anaké Manungsa ngadek nang tengené Gusti Allah.”

⁵⁷ Kadung krungu tembung kuwi para warané Kruton Agama terus pada bengok-bengok karo nutupi kupingé. Wong-wong terus ngroyok Stéfanus. ⁵⁸ Stéfanus disèrèt nang sak njabané kuta, terus dibandemi watu. Wong-wong sing nyeksèni mau terus pada utyul-utyul lan saliné njaba terus disèlèhké nang ngarepé sakwijiné wong enom sing jenengé Saulus. ⁵⁹ Sak barengé dibandemi watu mau Stéfanus ndonga marang Gusti ngomong: “Duh Gusti Yésus, tampanen nyawaku.” ⁶⁰ Dèkné terus sedeku lan ngomong banter: “Duh Gusti, mbok salahé wong-wong iki dingapura!” Sakwisé ngomong kuwi Stéfanus terus ninggal.

8

¹ Saulus uga setuju nèk Stéfanus dipatèni.

Pasamuan nang kuta Yérusalèm disiya-siya

Wiwit dina kuwi pasamuan nang kuta Yérusalèm dikuyakuya tanpa welas. Kejaba para rasul, kabèh wong sing pretyaya pada buyar, pentyar nang bawah Yudéa lan Samaria. ² Stéfanus terus dikubur karo wong-wong sing nurut Gusti; wong-wong mau tenanan enggoné nangisi Stéfanus.

³ Nanging Saulus mepeng tenan enggoné arep mbubrah pasamuan, mulané saben omah dileboni. Endi waé sing ènèng wong pretyaya, ora perduli lanang apa wédok, kabèh disèrèti metu lan dilebokké nang setrapan.

Kabar kabungahan bab Gusti Yésus kasebar nang kuta Samaria

⁴ Wong pretyaya sing pada pentyar nang endi waé malah pada nyebar kabar kabungahané Gusti Yésus. ⁵ Semono uga Filipus; dèkné teka nang kuta Samaria lan nggelarké nèk Gusti Yésus kuwi Kristus. ⁶ Wong okèh pada nggatèkké tenan marang piwulangé Filipus, awit pada weruh mujijat-mujijat sing ditindakké. ⁷ Demit-demit sing ditundungi sangka wong-wong sing kesurupan pada metu pating njlerit. Okèh wong

lumpuh lan pintyang uga pada nampa waras. ⁸ Mulané nang kuta Samaria kono wong-wong pada bungah banget.

Lelakoné Simon

⁹ Nang kuta kono ènèng wong jenengé Simon. Wis suwi Simon kuwi nggawé nggumuné wong pirang-pirang nang kuta Samaria kono nganggo pangwasa peteng. Dèkné ngakuné wong pinter tenan. ¹⁰ Mulané nang kuta kono gedé-tyilik kabèh dikenèng karo Simon. Wong-wong ngomong ngéné: “Ya Simon iki sing diarani pangwasané Gusti Allah sing gedé.” ¹¹ Wong okèh pada manut marang tembungé Simon, awit wis suwi Simon mau nggawé nggumuné wong pirang-pirang nganggo pangwasa peteng. ¹² Nanging kadung Filipus nggelarké kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Allah lan bab Gusti Yésus, wong pirang-pirang terus pada pretyaya. Kabèh, lanang-wédok, terus pada dibaptis. ¹³ Simon mbarang pretyaya marang Gusti Yésus. Sakwisé dibaptis dèkné terus ngetutké Filipus. Simon nggumun banget weruh mujijat-mujijat sing ditindakké karo Filipus.

¹⁴ Para rasul nang kuta Yérusalèm krungu nèk wong-wong nang Samaria pada gelem nampa pituturé Gusti Allah. Mulané para rasul mau terus ngongkon rasul Pétrus lan Yohanes budal nang kuta Samaria. ¹⁵ Kadung rasul Pétrus lan Yohanes teka nang kono terus pada ndongakké wong-wong sing wis dibaptis, supaya pada nampa Roh Sutyi. ¹⁶ Wong-wong iki durung ènèng siji waé sing dikwasani karo Roh Sutyi, awit namung dibaptis ing jenengé Gusti Yésus. ¹⁷ Rasul Pétrus lan Yohanes terus numpangi tangan marang wong-wong mau terus didongakké. Kabèh terus dikwasani karo Roh Sutyi.

¹⁸ Simon weruh wong-wong dikwasani Roh Sutyi sak barengé ditumpangi tangan karo para rasul mau. Mulané dèkné terus nawani duwit marang rasul Pétrus lan Yohanes. ¹⁹ Simon ngomong: “Mbok aku dikèki pangwasa kuwi ta, supaya saben wong sing tak tumpangi tangan bisa nampa Roh Sutyi.”

²⁰ Nanging rasul Pétrus semaur: “Muga-muga rusaka kowé lan duwitmu, awit kowé mikir nèk pawèhé Gusti Allah kenèng mbok tuku karo duwit! ²¹ Kowé ora mèlu apa-apa blas ing penggawéan iki, awit atimu ora resik nang ngarepé Gusti Allah. ²² Mulané, mbalika sangka klakuanmu sing ala kuwi lan njaluka ngapura marang Gusti Allah enggonmu nduwèni pikiran sing kesasar kuwi. ²³ Aku ngerti nèk atimu ijik kebek ala lan kowé ijik dikwasani karo dosa!”

²⁴ Simon terus nyuwun marang rasul Pétrus lan Yohanes: “Mbok aku didongakké marang Gusti Allah, supaya aja nganti klakon sing mbok omong kuwi!”

²⁵ Sakwisé ngekèki paseksi bab Gusti Yésus lan nggelarké kabar kabungahan nang kono, rasul Pétrus lan Yohanes terus balik menèh nang kuta Yérusalèm. Mulihé rasul Pétrus lan Yohanes mampir nang désa-désa nang bawah Samaria kono karo nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus.

Filipus lan pengurus duwit

sangka negara Etiopi

²⁶ Ing sakwijiné dina mulékaté Gusti Allah ngomong marang Filipus: “Filipus, kowé kana tata-tata lan mengko soré budala nang dalan sing medun sangka Yérusalèm nang Gaza.” Kuwi dalané wustèn. ²⁷ Filipus tata-tata terus budal. Ndilalahé terus kepetuk wong Etiopi, sing jaga palès lan ngurus bandané ratu Kandaké nang negara Etiopi. Wong iki entas sangka nyembah Gusti Allah nang Yérusalèm lan saiki balik mulih. ²⁸ Ing waktu kuwi wongé ijik numpak kréta karo matya sangka kitabé nabi Yésaya. ²⁹ Filipus terus diomongi karo Roh Sutyi: “Kana nyedeki krétané.” ³⁰ Filipus terus gelis-gelis nyedeki krétané lan krungu wongé matya kitabé nabi Yésaya. Filipus terus takon marang wongé: “Sedulur, apa kowé dunung sing mbok watya kuwi?”

³¹ Wongé semaur: “Lah kepriyé aku bisané dunung nèk ora ènèng sing ndunung-ndunungké marang aku?” Wong mau terus nyuwun marang Filipus mlebu nang krétané lan njagong nang jèjèré. ³² Ayat sing diwatya karo wongé mau uniné ngéné:

“Dèkné kaya wedus sing arep dibelèh kaé lan kaya tyempé sing ora nyuwara nang ngarepé wong sing motongi wuluné. Mengkono Dèkné ora ngetokké swara blas.

³³ Dèkné diasorké lan ora dikèki bener blas. Sapa sing bisa ngomongké bab turunané, awit nyawané dijikuk sangka bumi.”

³⁴ Wong Etiopi mau terus takon marang Filipus: “Aku kepéngin ngerti, sing diomong karo nabi Yésaya iki sapa ta? Apa nabi Yésaya ngomongké bab dèkné déwé apa ngomongké bab wong liyané?” ³⁵ Sangka ayat kuwi Filipus terus nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yésus. ³⁶ Sak barengé neruské lakuné terus tekan panggonan sing ènèng banyuné. Wong Etiopi mau terus takon: “Lah iku ènèng banyu! Lah aku éntuk dibaptis apa ora?” ³⁷ Filipus semaur: “Entuk, janji kowé pretyaya sak atimu!” Wongé semaur: “Aku pretyaya nèk Gusti Yésus kuwi Anaké Gusti Allah!”

³⁸ Krétané terus kongkon mandek. Filipus lan wongé terus medun nang banyu. Filipus terus mbaptis wongé. ³⁹ Sakwisé mentas Filipus terus dijikuk karo Roh Sutyi lan wong Etiopi

mau wis ora weruh dèkné menèh. Wongé neruské lakuné karo bungah. ⁴⁰ Ngerti-ngerti Filipus wis nang kuta Asdod. Dèkné ndlajahi kuta-kuta nang bawah kono nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus nganti tekan kuta Sésaréa.

9

Saulus kepetuk karo Gusti Yésus

¹ Saulus ijik kaya wong sétanen nggolèki murid-muridé Gusti Yésus arep dipatèni. ² Mulané dèkné terus nang nggoné Imam Gedé njaluk layang pangwasa sing arep didudukké marang pengarepé sinaguk-sinaguk nang kuta Damaskus. Dadiné nèk nang kuta kuwi ènèng wong sing mèlu “Golongan Anyar,” yakuwi dalané Gusti Yésus, Saulus bisa nyekel wong-wong mau digawa nang Yérusalèm, ora perduli lanang apa wédok.

³ Saulus terus budal nang kuta Damaskus. Lah nang dalan, wis tyedek karo kutané, kok dadakan ènèng padang semlorot sangka langit nyoloroti Saulus. ⁴ Saulus tiba terus krungu swara ngomong: “Saulus, Saulus! Kenèng apa kowé kok nyiya-nyiya Aku!”

⁵⁻⁶ Saulus terus takon: “Kowé kuwi sapa Gusti?”

Swara mau semaur: “Aku iki Yésus sing mbok siya-siya. Saiki ngadeka! Kana mlebu nang kutané lan nang kana kowé bakal diomongi apa sing kudu mbok lakoni.”

⁷ Kantya-kantyané Saulus pada mandek, kabèh kagèt ora bisa ngomong apa-apa. Wong-wong iki mèlu krungu swarané, nanging ora weruh apa-apa. ⁸ Saulus terus ngadek, nanging kadung melèk dèkné ora bisa weruh apa-apa. Dèkné terus dituntun mlebu nang kuta Damaskus. ⁹ Telung dina suwéné Saulus ora bisa weruh, dèkné ora mangan lan ora ngombé.

Saulus dibaptis karo Ananias

¹⁰ Nang Damaskus kono ènèng muridé Gusti Yésus sing jenengé Ananias. Gusti Yésus ngomong marang Ananias: “Ananias!” Dèkné semaur: “Kula Gusti!” ¹¹ Gusti Yésus terus ngomong: “Kana tata-tata lan budal nang dalan sing jenengé ‘Lempeng’. Mlebua nang omahé Yudas. Nang kono ènèng wong sangka kuta Tarsus sing jenengé Saulus. Wongé ijik ndonga. ¹² Nang njeroné impèn Saulus weruh kowé teka numpangi tangan lan ndongakké dèkné supaya bisa weruh menèh!”

¹³ Nanging Ananias semaur: “Gusti, aku krungu sangka wong pirang-pirang nèk Saulus iki nyiya-nyiya wong-wong sing nurut Gusti nang Yérusalèm. ¹⁴ Dèkné teka nang Damaskus kéné malah nggawa layang pangwasa sangka

penggedéné imam-imam, arep nyekeli kabèh wong sing nyebut jenengé Gusti!”

¹⁵ Gusti Yésus ngomong marang Ananias: “Kana budala, awit Aku wis milih Saulus iki dadi gamanku kanggo ngabarké jenengku marang bangsa-bangsa sing dudu Ju lan marang para ratu lan uga bangsa Israèl. ¹⁶ Aku déwé bakal nduduhké marang Saulus, nèk dèkné bakal nglakoni kasangsaran okèh jalaran nglabuhi Aku.”

¹⁷ Ananias terus budal lan mlebu omah sing diinepi Saulus. Ananias terus numpangi tangan Saulus karo ngomong: “Saulus sedulurku, Gusti Yésus sing wis ngétok marang kowé nang dalan dongé kowé mlaku réné, Dèkné sing ngongkon aku marani kowé, supaya kowé bisa weruh menèh lan dikwasani karo Roh Sutyi.” ¹⁸ Sakwat terus kaya ènèng sisik iwak tiba sangka mripaté Saulus lan dèkné bisa weruh menèh. Saulus terus ngadek lan dibaptis. ¹⁹ Sakwisé mangan dèkné awaké terus kuwat menèh.

Saulus nggelarké kabar kabungahan nang kuta Damaskus

Sakwisé kuwi Saulus terus nginep nang nggoné murid-muridé Gusti Yésus sedina-rongdina menèh. ²⁰ Dèkné terus ngabarké bab Gusti Yésus nang sinaguk-sinaguk, ngomongké nèk Gusti Yésus kuwi Anaké Gusti Allah.

²¹ Wong-wong sing krungu Saulus ngomong ngono kuwi pada nggumun kabèh. Wong-wong pada takon marang sakpada-pada: “Apa iki dudu Saulus kaé sing matèni saben wong nang kuta Yérusalèm sing nyebut jenengé Gusti Yésus? Dèkné tekané réné lak arep nyekel murid-muridé Gusti Yésus ta, arep digawa nang nggoné penggedéné para imam?”

²² Nanging Saulus enggoné ngabarké malah selot keras. Dèkné njlènrèk-njlènrèkké tandané nèk Gusti Yésus kuwi pantyèn nyata tenan sing ngluwari manungsa sangka pangwasané pepeteng. Lan Saulus sing ndunung-ndunungké kuwi jan tyeta banget, sampèk wong Ju sing nang kono ora bisa mbantah blas.

²³ Ora let suwi wong Ju nang Damaskus terus pada ngumpul arep ngrembuk kepriyé enggoné arep matèni Saulus. ²⁴ Nanging Saulus ngerti kekarepané wong-wong mau. Awan-wengi wong-wong pada njaga lawang-lawangé kuta arep matèni Saulus. ²⁵ Nanging ing sakwijiné wengi murid-muridé Gusti Yésus ngetokké Saulus nganggo kranjang, diedunké sangka témboké kuta.

Saulus nang kuta Yérusalèm

²⁶ Saulus terus lunga nang kuta Yérusalèm arep ngumpul karo murid-muridé Gusti Yésus sing nang kono. Nanging murid-murid mau ora pada ngandel nèk Saulus kuwi wis

dadi muridé Gusti Yésus tenan. Wong-wong pada wedi.
²⁷ Nanging Barnabas gelem nampa dèkné, mulané Saulus terus dieterké nang nggoné para rasul. Para rasul diomongi nèk Gusti Yésus ngétok marang Saulus nang dalan lan Gusti Yésus wis ngetokké tembung marang dèkné. Barnabas uga ngomong nèk Saulus wis nggelarké kabar kabungahan karo kendel nganggo jenengé Gusti Yésus nang kuta Damaskus.
²⁸ Saulus terus manggon bebarengan karo para rasul nang Yérusalèm. Mlebu-metu dèkné ora ènèng sing ngalang-alangi lan dèkné nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus karo kendel.
²⁹ Saulus uga rembukan lan bantah-bantahan karo wong Ju sing ngomong Grik. Nanging wong-wong iki pada ngarah arep matèni dèkné.
³⁰ Nanging kadung sedulur-sedulur ing pretyaya krungu bab iki, Saulus terus dieterké nang kuta Sésaréa lan sangka kono Saulus dikongkon nang kuta Tarsus.

³¹ Pasamuan-pasamuan nang Yudéa lan Galiléa lan uga nang Samaria saiki pada ngalami katentreman kabèh. Pasamuan-pasamuan mau pada mundak kuwat ing pengandel lan wong-wong sing nurut Gusti ya tambah okèh, jalaran sangka pitulungané Roh Sutyi lan jalaran wong-wong pada manut marang Gusti Allah.

Rasul Pétrus nambani Enéas

³² Ing wayah kuwi rasul Pétrus ndlajahi werna-werna panggonan. Ing sakwijiné dina dèkné niliki sedulur-sedulur sing nurut Gusti nang kuta Lida.
³³ Nang kuta Lida kono rasul Pétrus ketemu karo wong sing jenengé Enéas. Enéas kuwi lumpuh lan wis wolung taun nang ambèn.
³⁴ Rasul Pétrus terus ngomong marang Enéas: “Enéas, Gusti Yésus Kristus nambani kowé! Tangia lan ambènmu tatanen déwé!” Sakwat Enéas tangi.
³⁵ Kabèh wong nang kuta Lida lan nang bawah Saron pada pretyaya marang Gusti Yésus, awit weruh Enéas.

Rasul Pétrus nangèké Dorkas

sing wis mati

³⁶ Nang kuta Yopé ènèng sakwijiné wong pretyaya, wong wédok sing jenengé Tabita. Nèk tyara Grik jenengé Dorkas, tegesé Kidang. Dorkas iki okèh banget penggawéné betyik lan seneng pawèh marang liyané.
³⁷ Nanging ing wayah kuwi Dorkas lara terus ninggal. Sakwisé layoné diadusi terus disèlèhké nang kamar nduwur.
³⁸ Kuta Yopé kuwi ora adoh sangka kuta Lida. Kadung murid-muridé Gusti Yésus krungu nèk rasul Pétrus nang kuta Lida, terus pada kongkonan wong loro marani Pétrus, disuwun ndang gelis teka nang kuta Yopé.
³⁹ Sakwisé rasul Pétrus krungu kabaré,

dèkné terus tata-tata lan budal bareng karo wong loro mau. Tekan omahé Dorkas rasul Pétrus terus digawa munggah nang kamar nduwur. Randa-randa kabèh sing nang kono pada ngrubung layoné karo nangis lan nduduhké marang rasul Pétrus sandangan lan salin gawéané Dorkas kanggo randa-randa mau dongé dèkné ijik urip. ⁴⁰ Wong-wong mau terus dikongkon metu kabèh karo rasul Pétrus, dèkné terus sedeku lan ndonga. Sakwisé kuwi rasul Pétrus terus nyedeki layoné Dorkas ngomong: “Tabita, tangia!” Dorkas terus melèk. Kadung weruh rasul Pétrus dèkné terus tangi. ⁴¹ Rasul Pétrus nyekel tangané Dorkas diréwangi ngadek. Sakwisé kuwi sedulur-sedulur sing pretyaya lan randa-randa mau terus dityeluk karo rasul Pétrus. Dorkas, sing saiki wis urip, terus dipasrahké marang wong-wong mau. ⁴² Kabar bab Dorkas kuwi terus mrèmèn-mrèmèn nang sak kuta Yopé lan okèh wong terus pada pretyaya marang Gusti Yésus. ⁴³ Rasul Pétrus terus nginep sedina-rongdina menèh nang Yopé kono nang omahé sakwijiné Simon, tukang lulang.

10

Kornélius

¹ Nang kuta Sésaréa ènèng wong jenengé Kornélius. Kornélius kuwi kumendané bagèan militèr sing diarani “Bagèan Itali.” ² Kornélius kuwi sakwijiné wong sing pretyaya marang Gusti Allah. Dèkné déwé lan brayaté kabèh pada ngabekti marang Gusti Allah. Dèkné ya ora tau éman ngulungi wong Ju sing ora nduwé lan ing pandonga marang Gusti Allah dèkné ya temen tenan. ³ Ing sakwijiné dina, kira-kira jam telu soré, dongé ijik ndedonga, dèkné nampa weweruh sangka Gusti Allah. Ing weweruh kuwi Kornélius weruh mulékaté Gusti Allah mlebu terus nyeluk dèkné: “Kornélius!”

⁴ Kornélius nyawang mulékaté karo wedi terus semaur: “Kula Gusti!”

Mulékaté mau terus ngomong: “Pandongamu wis ketampa lan pawèhmu marang wong sing ora nduwé uga wis ngatèkké karo Gusti Allah. ⁵ Kana saiki ngongkon wong siji-loro budal nang kuta Yopé dikongkon nggolèki sakwijiné wong sing jenengé Simon Pétrus. ⁶ Simon Pétrus iki nginep nang omahé wong tukang lulang sing jenengé uga Simon. Dèkné manggon nang pinggir laut.” ⁷ Kadung mulékaté wis lunga Kornélius terus nyeluk peladèné loro lan uga soldat siji sing pretyaya marang Gusti Allah. ⁸ Kornélius terus ngomongké bab lelakon kuwi mau terus ngongkon wong-wong kuwi budal nang kuta Yopé.

Rasul Pétrus nampa weweruh sangka Gusti Allah

⁹ Ing liyané dina rasul Pétrus munggah nang nduwur omah arep ndonga. Ing waktu kuwi wong-wong kongkonané Kornélius wis arep tekan kuta Yopé. Kuwi kira-kira wis jam rolas awan. ¹⁰ Rasul Pétrus wis krasa ngelih lan kepéngin mangan. Lah dongé méjané ijik ditata, dèkné terus éntuk weweruh sangka Gusti Allah. ¹¹ Ing sakjeroné weweruh kuwi rasul Pétrus weruh langité menga terus ènèng kaya lèmèk amba medun. Lèmèk iki pojokané kabèh papat ditalèni terus dilorot medun nang bumi. ¹² Ing njeroné lèmèk kuwi ènèng sak wernané kéwan, kayadéné kéwan sing sikilé papat, kéwan sing mbrangkang lan manuk. ¹³ Terus ènèng swara ngomong: “Pétrus, kana kuwi dibelèh lan dipangan!”

¹⁴ Nanging rasul Pétrus semaur: “Ora Gusti, ora pisan-pisan! Aku durung tau mangan pangan sing ora apik lan ora éntuk dipangan.”

¹⁵ Nanging swara mau terus ngomong menèh marang rasul Pétrus: “Barang sing dianggep apik lan kenèng dipangan karo Gusti Allah aja mbok tampik!” ¹⁶ Lelakon iki dibalèni sampèk ping telu. Lèmèké terus diunggahké menèh nang langit.

¹⁷ Rasul Pétrus mikir apa tegesé weweruh mau. Lah ing waktu kuwi wong-wong kongkonané kumendan Kornélius wis pada teka nang ngarep lawang, sakwisé takon-takon omahé rasul Pétrus. ¹⁸ Wong-wong terus takon: “Apa nang omah iki ènèng wong sing jenengé Simon Pétrus?”

¹⁹ Rasul Pétrus ijik mikirké tegesé weweruh mau, mulané Roh Sutyi terus ngomong marang dèkné: “Pétrus, ènèng wong telu nggolèki kowé. ²⁰ Ndang medun lan aja wedi mèlu wong-wong kuwi, awit Aku sing ngongkon wong-wong kuwi mbréné.” ²¹ Rasul Pétrus terus medun lan ngomong marang wong-wong mau: “Ya aku iki wong sing mbok golèki. Enggonmu pada mbréné ènèng perluné apa?”

²² Wong-wong semaur: “Awaké déwé teka mbréné iki dikongkon karo kumendan Kornélius. Dèkné kuwi wong apik sing ngabekti marang Gusti Allah lan dèkné ya diajèni tenan karo bangsa Ju. Kumendan Kornélius dikétoki karo mulékaté Gusti Allah lan diomongi kongkon nyuwun kowé teka nang omahé, supaya bisa krungu apa sing arep mbok omong.” ²³ Wong-wong mau terus dikongkon nginep nang kono karo rasul Pétrus.

Rasul Pétrus lan Kumendan Kornélius

Esuké rasul Pétrus terus budal mèlu wong-wong sing dikongkon marani dèkné. Enèng sedulur siji-loro sangka kuta Yopé kono uga mèlu. ²⁴ Liyané dina rasul Pétrus wis tekan kuta Sésaréa. Kornélius wis ngentèni lan anak-seduluré lan kantya-kantyané wis dilumpukké kabèh nang omahé.

²⁵ Kadung rasul Pétrus mlebu Kornélius terus metuk dèkné, terus sedeku nang ngarepé lan ngurmat dèkné. ²⁶ Nanging Kornélius dikongkon ngadek karo rasul Pétrus: “Kornélius, ngadeka, awit aku iki ya namung manungsa kaya kowé.” ²⁷ Sakwisé kuwi rasul Pétrus terus mèlu mlebu omah karo omong-omongan. Nang kono wong pirang-pirang wis pada ngumpul. ²⁸ Rasul Pétrus terus ngomong: “Para sedulur, kowé pada ngerti déwé nèk wong Ju kuwi ora éntuk tyampur karo wong sing dudu Ju apa mlebu omahé. Nanging Gusti Allah wis ndunungké marang aku nèk aku ora kenèng ngarani wong ala apa ora apik. ²⁹ Mulané, sakwisé aku dityeluk kongkon mbréné, aku ya ora kepriyé-priyé, nanging terus teka. Lah saiki aku arep takon marang kowé, kenèng apa aku kok mbok kongkon teka mbréné?”

³⁰⁻³² Kornélius terus semaur: “Telung dina kepungkur, dongé aku ijik ndedonga, kira-kira jam telu soré, kok dadakan ènèng wong ngadek nang ngarepku nganggo salin putih sumeblak. Wongé ngomong: ‘Kornélius, Gusti Allah wis nampa pandongamu lan pawèhmu marang wong ora nduwé Dèkné ya nggatèkké. Kana ngongkon wong budal nang kuta Yopé nggolèki wong sing jenengé Simon Pétrus, sing nginep nang nggoné Simon tukang lulang, sing omahé nang pinggir laut.’ ³³ Mulané aku ya terus kongkonan marani kowé lan maturkesuwun banget kowé saiki wis teka. Saiki awaké déwé wis ngumpul nang kéné nang ngarepé Gusti Allah, awaké déwé kepéngin ngrungokké tembungé Gusti marang kowé kanggo awaké déwé kabèh.”

Tembungé rasul Pétrus

³⁴ Rasul Pétrus terus ngomong ngéné: “Saiki aku ngerti tenan nèk Gusti Allah ora mbédak-mbédakké manungsa. ³⁵ Dèkné nampa saben wong sing pretyaya marang Dèkné lan sing nuruti kekarepané Dèkné, ora perduli bangsa apa. ³⁶ Gusti Allah wis ngedunké pitutur marang bangsa Israèl, sing ngabarké bab katentreman lantaran Gusti Yésus Kristus, Gustiné kabèh manungsa. ³⁷ Kowé kabèh wis ngerti bab sing wis klakon kabèh nang Yudéa, molai nang Galiléa, sakwisé Yohanes Pembaptis ngundang wong-wong supaya dibaptis. ³⁸ Kowé kabèh wis ngerti nèk Gusti Yésus sangka Nasarèt sing dikèki Roh Sutyi lan pangwasa karo Gusti Allah. Dèkné terus budal nang endi-endi nulungi kabèh wong lan nambani sing dikwasani sétan, awit Gusti Allah mberkahi Dèkné. ³⁹ Aku déwé lan kantya-kantya kabèh weruh sembarang sing ditindakké karo Gusti Yésus nang negarané wong Ju lan nang kuta Yérusalèm. Senajan ngono, wong Ju malah matèni Gusti Yésus nang kayu pentèngan. ⁴⁰ Nanging Gusti

Allah nangèké Dèkné sangka pati ing telung dinané lan Gusti Allah ngétokké Dèkné marang wong-wong. ⁴¹ Ya ora dikétokké marang kabèh wong, nanging namung marang awaké déwé sing wis dipilih karo Gusti Allah, supaya weruh déwé lan dadi seksiné. Ya awaké déwé iki sing mangan lan ngombé bebarengan karo Gusti Yésus, sakwisé Dèkné tangi sangka pati. ⁴² Gusti Yésus ngongkon awaké déwé sing dadi seksi, supaya ngabarké marang manungsa nèk Dèkné sing dipilih karo Gusti Allah dadi rèkteré manungsa sing ijik urip lan sing wis mati. ⁴³ Nabi-nabi kabèh wis ngomongké nèk saben wong sing pretyaya marang Gusti Yésus nampa pangapura sangka dosa-dosané, awit Dèkné nduwèni kwasa!”

Wong-wong sing nang omahé Kornélius nampa Roh Sutyi

⁴⁴ Dongé rasul Pétrus ijik ngomongké kuwi mau kabèh, dadakan waé Roh Sutyi medun terus ngwasani wong-wong sing pada ngrungokké tembungé. ⁴⁵ Wong-wong Ju sing pretyaya sing teka karo rasul Pétrus pada nggumun kabèh. Nggumuné kuwi, Gusti Allah kok uga ngedunké Roh Sutyi marang wong-wong sing dudu Ju. ⁴⁶ Wong-wong Ju kuwi krungu wong-wong sing dikwasani karo Roh Sutyi pada ngetokké basa anèh lan pada memuji kwasané Gusti Allah. ⁴⁷ Rasul Pétrus terus ngomong: “Delokké déwé, wong-wong kuwi pada nampa Roh Sutyi, pada waé karo awaké déwé. Apa ènèng wong sing bisa ngalang-alangi wong-wong iki dibaptis karo banyu?” ⁴⁸ Rasul Pétrus terus ngongkon wong-wong sing dikwasani karo Roh Sutyi kuwi supaya dibaptis ing jenengé Gusti Yésus Kristus. Sakwisé kuwi wong-wong pada nyuwun marang rasul Pétrus supaya nginep sedina-rongdina menèh.

11

Laporané rasul Pétrus marang pasamuhan nang kuta Yérusalèm

¹ Para rasul lan para sedulur sing nang Yudéa pada krungu nèk wong sing dudu Ju uga pada nampa pituturé Gusti Allah. ² Kadung rasul Pétrus teka nang kuta Yérusalèm, dèkné dipaiduh karo wong-wong Ju sing pretyaya. Pinemuné wong-wong iki, wong sing dudu Ju sing mlebu dadi wargané pasamuhané Gusti Yésus kudu nglakoni sunat. Wong-wong iki ngomong ngéné marang rasul Pétrus: ³ “Kenèng apa kowé kok nginep nang omahé wong sing ora sunat, malah mangan bebarengan karo wong-wong kuwi mbarang? Kuwi lak ora apik ta?” ⁴ Mulané rasul Pétrus terus ngekèki laporan bab prekara-prekara sing wis klakon kabèh.

⁵⁻⁷ Dèkné molai ngéné: “Dongé aku nang kuta Yopé, wayahé aku ijik ndedonga, kok aku nampa weweruh. Aku weruh

kaya ènèng lèmèk amba sing pojokané papat ditalèni. Lèmèk mau diedunké sangka langit terus mandek nang ngarepku. Kadung tak ematké aku weruh nang njeroné lèmèk kuwi ènèng kéwan-kéwan sing sikilé papat, kéwan-kéwan galak lan kéwan-kéwan sing mbrangkang lan uga ènèng manuk-manuk. Aku terus krungu swara ngomong marang aku ngéné: ‘Pétrus, ngadeka, belèhana lan panganan!’⁸ Nanging aku terus semaur: ‘Ora Gusti, ora! Aku durung tau mangan pangan sing ora apik lan ora éntuk dipangan!’⁹ Swara sangka langit mau terus ngomong: ‘Barang sing dianggep apik lan kenèng dipangan karo Gusti Allah aja mbok tampik!’¹⁰ Prekara iki sampèk klakon ping telu. Sakwisé kuwi lèmèké lan sak isiné diangkat munggah menèh nang langit.¹¹ Ing waktu kuwi ènèng wong lanang telu teka nang omah sing tak inepi. Wong telu kuwi kongkonan sangka kuta Sésaréa, kongkon nggolèki aku.¹² Roh Sutyi ngomong marang aku penging wedi, aku kenèng mèlu wong-wong kuwi budal nang kuta Sésaréa. Sangka kuta Yopé kono ènèng sedulur nenem sing mèlu aku nang kuta Sésaréa. Awaké déwé terus nang nggoné kumendan Kornélius.¹³⁻¹⁴ Sak tekané awaké déwé Kornélius ya terus ngomong marang awaké déwé nèk dèkné ditekani mulékat nang omahé. Mulékaté ngomong ngéné marang dèkné: ‘Kornélius, kana ngongkon wong budal nang kuta Yopé nggolèki wong sing jenengé Simon Pétrus. Pétrus bakal ngomongi kowé kepriyé kowé sak brayatmu bisané slamet.’¹⁵⁻¹⁶ Nang omahé Kornélius kono aku entas molai ngomong, kok terus dadakan waé Roh Sutyi medun marang wong-wong, tunggalé kaya sing dialami awaké déwé kaé ndisik-ndisiké. Aku terus kélingan marang tembungé Gusti Yésus, dongé Dèkné ngomong ngéné: ‘Yohanes mbaptis karo banyu, nanging kowé bakal dibaptis nganggo Roh Sutyi!’¹⁷ Dadiné saiki tyeta tenan nèk Gusti Allah déwé wis ngekèki pawèh marang wong-wong sing dudu Ju, tunggalé waé karo pawèh sing ditampa karo awaké déwé, dongé awaké déwé pretyaya marang Gusti Yésus Kristus. Lah aku iki sapa ta, kok wani ngalang-alangi Gusti Allah?’

¹⁸ Sakwisé krungu tembungé rasul Pétrus kuwi mau, wong-wong terus ora pada maido dèkné menèh, malah terus pada memuji marang Gusti Allah ngomong: “Nèk ngono Gusti Allah uga ngekèki kelunggaran marang wong-wong liya bangsa, supaya pada ninggal laku sing ala lan molai urip sing anyar.”

Pasamuhan nang kuta Antioki

¹⁹ Wong-wong sing pretyaya terus pada buyar, jalaran pada diusir lan dipilara, sakwisé Stéfanus dipatèni. Wong-

wong pada buyar sampèk tekan bawah Fenisia, tekan pula Siprus lan uga tekan kuta Antioki. Wong-wong sing pretyaya sing pada buyar kuwi pada nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus nang panggonan-panggonan sing anyar, nanging namung marang wong Ju. ²⁰ Nanging uga ènèng wong pretyaya sing pada teka nang pula Siprus lan kuta Siréné, terus sangka kono lunga nang kuta Antioki. Nang Antioki kono wong-wong terus nggelarké kabar kabungahan marang wong-wong bangsa liya, kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus. ²¹ Pangwasané Gusti Yésus ngréwangi wong-wong pretyaya kuwi, mulané wong pirang-pirang terus pada pretyaya lan masrahké uripé marang Gusti Yésus.

²² Kadung sedulur-sedulur nang pasamuhan nang Yérusalèm krungu kabar bab lelakon nang pasamuhan nang Antioki, terus pada ngongkon sedulur Barnabas rana. ²³ Sak tekané nang kono Barnabas weruh wong-wong pretyaya sing nang kono pada diberkahi karo Gusti Allah. Barnabas bungah banget lan nyuwun marang sedulur-sedulur mau, supaya pada mantep lan temen terus nurut Gusti sak atiné. ²⁴ Barnabas kuwi wong apik sing kebek karo Roh Sutyi lan pengandel. Okèh wong pada pretyaya marang Gusti Yésus, jalaran sangka piwulangé Barnabas.

²⁵ Sakwisé kuwi Barnabas terus lunga nang kuta Tarsus, nggolèki sedulur Saulus. ²⁶ Kadung wis ketemu, Saulus terus diejèk nang kuta Antioki. Barnabas lan Saulus mulangi wong okèh nang pasamuhan nang Antioki kono, nganti setaun suwéné. Ya nang Antioki kono wong-wong sing nurut Gusti Yésus Kristus molai dityeluk wong Kristen.

²⁷ Ing waktu kuwi terus ènèng nabi siji-loro sangka Yérusalèm teka nang Antioki. ²⁸ Enèng siji, jenengé Akabus, nampa kaweruh sangka Roh Sutyi terus ngomong nèk bakal ènèng kekurangan pangan gedé nekani sak bumi. (Lan iki ya pantyèn klakon tenan dongé Klaudius dadi ratu.) ²⁹ Mulané para sedulur Kristen nang kuta Antioki terus molai nglumpukké urunan kanggo sedulur-sedulur Kristen sing nang Yudéa. Saben wong kudu nguruni sak bisané. ³⁰ Kadung wis rampung enggoné nglumpukké urunané, sedulur-sedulur terus ngongkon Barnabas lan Saulus ngeterké duwité marang para penuntuné pasamuhan nang Yérusalèm.

12

Rasul Yakobus dipatèni lan

rasul Pétrus dityekel

¹ Ing waktu kuwi ratu Hérodès molai ngongkon nyekeli wong pasamuhan. ² Dèkné ngongkon nyekel rasul Yakobus, kakangé rasul Yohanes. Yakobus terus diketok guluné. ³ Kadung ratu Hérodès weruh nèk kuwi ndadèkké senengé wong Ju, dèkné terus ngongkon nyekel rasul Pétrus mbarang. Kuwi tiba wayahé riyaya Roti tanpa Ragi. ⁴ Rasul Pétrus di-tyekel terus dilebokké nang setrapan. Sing dikongkon njaga rasul Pétrus soldat patang syif, sak syif soldaté papat. Karepé ratu Hérodès rasul Pétrus arep dikrutu nang ngarepé wong pirang-pirang, sakwisé riyaya Paskah. ⁵ Suwéné rasul Pétrus nang setrapan sedulur-sedulur sak pasamuhan pada ndonga tanpa mandek marang Gusti Allah kanggo dèkné.

Rasul Pétrus metu sangka setrapan

⁶ Ing wengi sakdurungé digawa nang ngarepé ratu Hérodès, rasul Pétrus turu, tangané diranté gandèng karo soldat loro nang kiwa lan tengené. Lawangé setrapané mbarang dijaga soldat. ⁷ Terus dadakan waé mulékaté Gusti ngadek nang sèl kono, semlorot madangi sèlé. Mulékaté terus nggugah rasul Pétrus: “Ndang tangi!” Sakwat ranténé utyul sangka tangané. ⁸ Mulékaté terus ngomong: “Sabukmu lan sepatumu ndang dienggo!” Rasul Pétrus ya manut apa omongé mulékaté. “Sal-inmu njaba dienggo lan hayuk mèlu aku.” ⁹ Rasul Pétrus terus ngetutké mulékaté metu sangka setrapan, nanging dèkné ora ngerti mulékaté kuwi ènèng tenan apa ora. Mikiré dèkné kuwi ngimpi. ¹⁰ Sampèk ngliwati tukang jaga sing sepisan, terus ngliwati tukang jaga sing nomer loro, terus tekan lawang wesi, dalané metu nang dalan gedé sing njujuk nang kuta. Lawang wesi mau menga déwé, mulékaté lan rasul Pétrus terus metu. Kadung wis tekan njaba, mulékaté terus mlaku sak dalan karo rasul Pétrus, terus ngilang.

¹¹ Rasul Pétrus terus dunung tenan, mulané ngomong: “Saiki aku ngerti nèk Gusti wis ngongkon mulékaté ngluwariku aku sangka pangwasané ratu Hérodès lan sangka kekarepané wong Ju.”

¹² Sakwisé dunung lelakon mau, rasul Pétrus terus budal nang omahé Maria, ibuné Yohanes, sing uga ketyeluk Markus. Nang omah kono ènèng wong okèh sing ijik pada ngumpul lan ndedonga. ¹³ Rasul Pétrus terus totok-totok nang lawang njaba. Botyah wédok, peladéné, sing jenengé Rodé terus niliki sapa sing totok-totok lawang. ¹⁴ Rodé ora pangling karo swarané rasul Pétrus, nanging sangking bungahé ora mbukakké lawangé, malah balik mlebu menèh ngomongi sedulur-sedulur liyané nèk rasul Pétrus nang ngarep lawang. ¹⁵ Wong-wong mau semaur: “Kowé kuwi gendeng apa kepriyé?” Nanging Rodé ngetyek terus: “Pantyèn rasul Pétrus

tenan, aku ora goroh! Dèkné tenan!” Liyané terus semaur: “O, menawa kuwi mulékat sing ngantyani rasul Pétrus!”

¹⁶ Nanging rasul Pétrus totok-totok lawangé terus. Wong-wong terus mbukak lawangé. Kadung weruh rasul Pétrus, terus pada kagèt tenan. ¹⁷ Rasul Pétrus terus karo tangané ngongkon wong-wong kongkon pada meneng. Dèkné terus nyritakké enggoné Gusti ngetokké dèkné sangka setrapan. Rasul Pétrus terus ngomong: “Kana sedulur Yakobus lan sedulur-sedulur liyané pada diomongi!” Dèkné terus lunga sangka kono budal nang liya panggonan.

¹⁸ Ing ésuké para soldat sing jaga setrapan pada gègèran, pada bingung jalaran ora ngerti rasul Pétrus nang endi. ¹⁹ Ratu Hérodès terus mréntah kongkon nggolèki, nanging rasul Pétrus ora ketemu. Sing jaga setrapan terus dityeluk lan ditakoni lan sakwisé kuwi dipatèni.

Ratu Hérodès terus lunga sangka Yudéa budal nang kuta Sésaréa lan manggon nang kono.

Patiné ratu Hérodès

²⁰ Dongé ratu Hérodès nang kuta Sésaréa kono, wong-wong sangka kuta Tirus lan kuta Sidon bebarengan pada kongkonan délegasi nang nggoné ratuné. Awit, ya embuh apa jalarané, wong-wong sing manggon nang kuta Tirus lan Sidon pada marakké ratu Hérodès nesu banget. Nanging, jalaran kuta Tirus lan Sidon kuwi pangané tekané sangka nggoné ratu Hérodès, mulané terus délegasiné ngglenik Blastus, sèkrètarisé Hérodès, kongkon nembungké ratuné nyuwun kawelasan lan bisa rukun menèh.

²¹ Ing sakwijiné dina sing wis dirantyam sakdurungé, Hérodès nganggo penganggoné ratu terus njagong nang damparé karo ngetokké tembung marang wong-wong. ²² Ing sak tengahé ngetokké tembung kuwi wong-wong pada surak-surak ngomong: “Kuwi dudu manungsa sing ngomong, nanging sakwijiné gusti allah!” ²³ Sakwat mulékaté Gusti Allah ngantem ratu Hérodès, awit dèkné nampa pengalemané manungsa. Kuduné pengaleman kuwi dipasrahké marang Gusti Allah. Ratu Hérodès terus ngglétak dipangan tyatying terus mati.

²⁴ Pituturé Gusti terus mrèmèn-mrèmèn terus lan wong pirang-pirang pada pretyaya marang Gusti Yésus Kristus.

²⁵ Sakwisé Barnabas lan Saulus masrahké duwit urunan marang para penuntun nang pasamuhan nang Yérusalèm, terus pada balik menèh nang kuta Antioki, nanging ngejèk Yohanes Markus mbarang.

13

Barnabas lan Saulus dipilih

karo Roh Sutyi

¹ Nang pasamuhan nang kuta Antioki kono ènèng nabi-nabi lan guru-guru kayadéné Barnabas, Siméon, sing uga katyeluk Niger, Lusius sangka Kiréné, Manain lan Saulus. Manain kuwi tyilikané diemong bareng karo ratu Hérodes.

² Ing sakwijiné dina, dongé wong-wong iki pada ngumpul memuji Gusti lan pasa, Roh Sutyi ngomong: “Aku mbutuhké Barnabas lan Saulus kanggo penggawéan sing gedé.” ³ Wong-wong terus pasa lan ndonga terus lan sakwisé kuwi terus numpangi tangan ndongakké Barnabas lan Saulus, terus dikongkon budal.

Barnabas lan Saulus nang pula Siprus

⁴ Barnabas lan Saulus terus manut kongkonané Roh Sutyi budal nang kuta Selukia. Sangka kono terus numpak prau ngabrah nang pula Siprus. ⁵ Kadung wis tekan kuta Salamis wong loro iki terus pada ngabarké pituturé Gusti Allah nang sinaguk-sinaguké wong Ju. Yohanes mbarang ya mèlu ngréwangi nang kono. Iki Yohanes sing uga katyeluk Markus.

⁶ Wong-wong mau terus pada ndlajahi pula Siprus sampèk rata nganti tekan kuta Pafos. Nang kuta Pafos kono Barnabas lan Saulus kepetuk karo wong Ju sing jenengé Bar-Yésus. Bar-Yésus iki ngakuné nabi, nanging dèkné nganggokké pangwasa pepeteng. ⁷ Bar-Yésus iki kantyané Sèrgius Paulus, gramangé pula kono, wong sing jeru kaweruhé. Gramang Sèrgius Paulus kongkonan nyeluk Barnabas lan Saulus, awit kepéngin krungu bab pituturé Gusti Allah. ⁸ Nanging Elimas, kuwi jenengé Bar-Yésus ing tembung Grik, ngalang-alangi supaya gramangé ora pretyaya marang Gusti Yésus. ⁹ Saulus, sing uga ketyeluk Paulus, mandeng wongé. ¹⁰ Ing kwasané Roh Sutyi rasul Paulus terus ngomong: “Elimas, kowé kuwi pantyèn anaké Sétan. Atimu kebek karo pikiran sing ala, mulané kowé nglawan sembarang sing betyik. Senengmu namung malik piwulang-piwulangé Gusti sing bener. ¹¹ Saiki tangané Gusti bakal nggebuk kowé lan kowé bakal lamur lan ora bakal weruh padangé srengéngé sak untara.”

Sakwat Elimas mripaté lamur lan ora weruh apa-apa, terus tyemumak-tyemumuk nggolèk dalan lan njaluk dituntun. ¹² Gramangé weruh lelakon kuwi terus pretyaya marang Gusti Yésus. Dèkné nggumuné éram-éram bab piwulangé Gusti.

Barnabas lan Paulus nang

kuta Antioki, bawah Pisidi

¹³ Rasul Paulus lan sak kantyané terus numpak prau lunga sangka kuta Pafos, budal nang kuta Pèrgi nang bawah Pamfili. Nanging Yohanes Markus ora gelem mèlu terus, malah balik nang Yérusalèm. ¹⁴ Sangka kuta Pèrgi Barnabas lan rasul Paulus terus budal terus nang kuta Antioki nang bawah Pisidi. Ing dina sabat wong loro iki terus mèlu ngumpul nang sinaguk. ¹⁵ Sakwisé matya sangka wèt-wèté nabi Moses lan kitabé para nabi, para pinituwané sinaguk terus kongkongan takon marang rasul Paulus lan Barnabas, menawa nduwèni tembung kanggo mbangun wong-wong sing nang kono. ¹⁶ Rasul Paulus terus ngadek lan ngumbulké tangané, ngekèki ngerti nèk dèkné kepéngin ngetokké tembung. Rasul Paulus ngomong ngéné:

“Para sedulur bangsa Israèl lan sedulur-sedulur liyané sing nyembah marang Gusti Allah nang panggonan kéné! Aku nyuwun pada ngrungokké sing arep tak omong iki. ¹⁷ Gusti Allah, ya Gusti Allahé bangsa Israèl, wis milih mbahmbahané awaké déwé lan bangsa iki didadèkké bangsa sing gedé, dongé ijik manggon nang negara Egipte. Nganggo kwasa sing nggumunké Gusti Allah terus ngluware bangsa iki sangka pangwasané negara Egipte. ¹⁸ Sakwisé kuwi terus patang puluh taun suwéné Gusti Allah nyabari wangkalé bangsa iki suwéné nang wustèn. ¹⁹ Gusti Allah wis nelukké bangsa pitu nang negara Kanaan lan negarané dikèkké marang bangsa Israèl kongkon ngenggoni, patang atus sèket taun suwéné.

²⁰ “Sakwisé kuwi terus dikèki penuntun-penuntun nganti jamané nabi Samuèl. ²¹ Bangsa Israèl terus njaluk ratu. Gusti Allah terus ngekèki Saul, anaké Kis, dadi ratuné. Saul iki sangka turunané Bènyamin lan dèkné dadi ratu patang puluh taun suwéné. ²² Nanging Saul terus diedunké karo Gusti Allah lan Daved sing didadèkké ratu. Bab Daved Gusti Allah ngomong ngéné: ‘Daved iki, anaké Isai, pantyèn wong sing tak senengi tenan. Dèkné bakal nuruti apa karepku.’ ²³ Lan kaya sing wis dijanji karo Gusti Allah, turunané Daved, yakuwi Gusti Yésus, dadi Juru Slameté bangsa Israèl. ²⁴ Sakdurungé Gusti Yésus teka, Yohanes Pembaptis wis ngundang wong Israèl kongkon pada ninggal klakuan ala lan molai urip anyar lan dibaptis. ²⁵ Sakdurungé rampung kerjanané, Yohanes Pembaptis mau ngomong marang wong-wong: ‘Aku iki dudu Kristus sing mbok arep-arep, dudu. Nanging Dèkné bakal teka sak mburiku. Ngutyuli sepatuné Dèkné waé durung pantes aku.’

26 “Para sedulur turunané Bapa Abraham lan sedulur-sedulur kabèh sing nyembah marang Gusti Allah, kabar kabungahan iki wis digelarké marang awaké déwé.²⁷ Wong-wong nang kuta Yérusalèm lan para pinituwané ora pada ngerti nèk Gusti Yésus kuwi Juru Slameté. Wong-wong kuwi ora dunung tembungé para nabi, senajan tembungé para nabi mau saben kumpulan ing dina sabat diwatya. Wong-wong mau malah pada nyalahké Gusti Yésus lan mengkono kuwi malah pada nuruti tembungé para nabi.²⁸ Senajan ora nduwé jalaran blas kanggo nyetrap pati marang Gusti Yésus, nanging wong-wong kuwi meksa pada nyuwun marang gramang Pilatus supaya Gusti Yésus dipatèni.²⁹ Sakwisé wong-wong mau nglakoni sembarang sing wis ketulis nang Kitab, layoné Gusti Yésus terus diedunké sangka kayu pentèngan lan disèlèhké nang kuburan.³⁰ Nanging Gusti Allah nangèké Gusti Yésus sangka pati.³¹ Gusti Yésus terus ngétok marang murid-muridé sing mauné mèlu Dèkné ndlajahi bawah Galiléa nganti tekan kuta Yérusalèm. Ya wong-wong iki sing saiki dadi seksiné Gusti Yésus marang bangsa Israèl.³²⁻³³ Mulané para sedulur, awaké déwé teka mbréné iki nggawa kabar kabungahan iki marang kowé kabèh, yakuwi, apa sing wis dijanji karo Gusti Allah marang mbah-mbahané awaké déwé saiki wis keturutan, awit Gusti Yésus wis ditangèkké sangka pati. Nang kitab Masmur bab loro lak ketulis ngéné ta:

‘Kowé kuwi Anakku,
ing dina iki Aku dadi Bapakmu!’

³⁴ Lan bab enggoné Gusti Allah nangèké Gusti Yésus sangka pati, supaya badané ora rusak, ketulis ngéné:

‘Aku bakal ngekèki berkah
marang kowé
sing wis tak janji
marang Daved!’

³⁵ Mulané nang kitab Masmur liyané ya ènèng tulisan sing uniné ngéné:

‘Gusti, Kowé ora bakal nglilani
nèk badané peladènmu,
sing manut marang Kowé,
sampèk rusak.’

³⁶ Para sedulur, tembung-tembung sangka Kitab kuwi ora ngomongké bab ratu Daved, ora. Awit ratu Daved mati, sakwisé dèkné nuntun bangsané miturut kekarepané Gusti Allah. Dèkné terus kakubur tyampur karo mbah-mbahané lan badané wujuté ya rusak.³⁷ Nanging badané Gusti Yésus, sing ditangèkké sangka pati karo Gusti Allah, ora rusak.

³⁸ Mulané kowé kudu ngerti para sedulur, ya Gusti Yésus iki sing marakké kowé bisa ngerti nèk dosa-dosamu bisa dingapura. ³⁹ Sapa sing pretyaya marang Dèkné wis dingapura dosa-salahé kabèh lan bakal ketampa Gusti Allah. Nglakoni wèt-wèté nabi Moses ora bisa marakké dosa-salahé kabèh dingapura. ⁴⁰ Mulané pada sing ati-ati, supaya kowé aja sampèk ngalami kaya sing diomong karo para nabi, sing uniné ngéné:

⁴¹ 'Awas kowé,
sing pada seneng
nyepèlèkké marang Gusti Allah.
Kowé bakal kagèt.
Lungaa sangka ngarepku.
Awit kowé ora bakal pretyaya
marang penggawéan
sing bakal tak tindakké saiki,
senajana ènèng wong
sing ndunungké marang kowé!' "

⁴² Sakwisé metu sangka sinaguk mau wong-wong terus pada nyuwun marang rasul Paulus lan Barnabas teka menèh, supaya ing dina sabat mingguné ngarep neruské piwulangé mau. ⁴³ Sak rampungé kumpulan okèh wong Ju lan wong liyané sing mèlu agama Ju pada pretyaya marang piwulangé rasul Paulus lan Barnabas. Rasul Paulus lan Barnabas ngomongi wong-wong iki kanti tenanan, supaya pada temen terus enggoné urip njagakké marang kabetyikané Gusti Allah.

⁴⁴ Ing dina sabat minggu liyané mèh wong sak kuta kabèh pada teka nang sinaguk, kepéngin ngrungokké pituturé Gusti. ⁴⁵ Nanging para pengarepé agama Ju terus pada panas atiné weruh nèk wong okèh pada nggatèkké marang piwulangé rasul Paulus lan Barnabas. Wong-wong kuwi terus pada ngèlèk-èlèkké rasul Paulus nganggo tembung-tembung sing ora pantes blas. ⁴⁶ Rasul Paulus lan Barnabas enggoné mulang malah mundak kendel lan ngomong ngéné: "Pantyèn awaké déwé kudu nggawa pituturé Gusti Allah marang kowé ndisik. Nanging malah mbok tampik lan kowé pada ngétokké nèk ora pantes nampa urip langgeng, mulané awaké déwé arep marani bangsa liyané, sing durung kenal marang Gusti Allah. ⁴⁷ Awit Gusti wis ngongkon awaké déwé, Dèkné ngomong ngéné:

'Kowé wis tak dadèkké pepadang
kanggo bangsa-bangsa
sing ora kenal marang Gusti Allah,
supaya kowé nggawa
dalan keslametan

marang kabèh manungsa nang sak jembaré jagat.' ”

⁴⁸ Wong-wong sing dudu Ju pada bungah krungu tembungé rasul Paulus kuwi lan pada ngelem pituturé Gusti. Sing wis tata-tata kepéngin nampa urip langgeng terus pada masrahké uripé marang Gusti.

⁴⁹ Pituturé Gusti terus sumebar nang endi-endi, rata nang sak bawah kono. ⁵⁰ Nanging para pengarepé agama Ju ora seneng karo lelakon kuwi, mulané terus ngojok-ojoki para penggedéné kuta kono, uga wong wédok-wédok sing pada mèlu agama Ju lan sing diajèni karo wong-wong nang kono. Wong-wong iki terus pada nyiya-nyiya rasul Paulus lan Barnabas terus pada diusir kongkon pada lunga sangka panggonan kono. ⁵¹ Rasul Paulus lan Barnabas terus ngetok-etokké lemahé sangka sikilé nang ngarepé wong okèh kuwi, kanggo tanda nèk wis ora ngerti jawané, terus lunga nang kuta Ikonium. ⁵² Nanging murid-muridé Gusti sing nang kuta Antioki kono pada bungah tenan lan pada kebek karo Roh Sutyi.

14

Rasul Paulus lan Barnabas nang kuta Ikonium

¹ Lelakoné rasul Paulus lan Barnabas nang kuta Ikonium ya tunggalé waé karo nang kuta Antioki. Nang kuta Ikonium rasul Paulus lan Barnabas uga mlebu nang sinaguk lan nggelarké pituturé Gusti Allah lan okèh wong Ju lan sing dudu Ju terus pada pretyaya marang Gusti Yésus Kristus. ² Nanging wong-wong Ju sing ora gelem pretyaya terus ngojok-ojoki wong-wong sing dudu Ju, marakké wong-wong kuwi terus pada nglawan marang para rasul. ³ Rasul Paulus lan Barnabas ora ngrèwès marang wong-wong kuwi, malah suwi nang kuta kono. Para rasul mau pada ngabarké bab Gusti Yésus karo kendel lan Gusti Allah déwé ngantepké kabar bab katrésnané Gusti kuwi nganggo mujijat-mujijat sing ditindakké karo para rasul. ⁴ Para wargané kuta kono terus petyah dadi loro: sing sebelah nurut wong-wong Ju lan sing liyané nurut rasul Paulus lan Barnabas.

⁵ Wong-wong Ju lan para pinituwané lan uga wong-wong dudu Ju terus pada ngumpul arep milara lan mbandemi watu marang para rasul. ⁶ Kadung para rasul krungu bab kuwi terus pada lunga nang kuta Listra lan Dèrbé, kuwi kuta-kuta nang bawah Likonia lan uga nang panggonan-panggonan nang sak kiwa-tengené kono. ⁷ Nang kono para rasul nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus.

Rasul Paulus lan Barnabas

nang kuta Listra

⁸ Nang kuta Listra kono ènèng sakwijiné wong sing kawit lairé lumpuh sikilé lan durung tau mlaku. ⁹⁻¹⁰ Wongé ngrungokké piwulangé rasul Paulus. Rasul Paulus nge-matké wongé tenan lan ngerti nèk wongé bisa waras, awit wongé nduwé pretyaya. Mulané rasul Paulus terus ngomong marang wongé nganggo swara banter: “Ngadeka!” Wongé terus ngadek jegénggak lan mlaku-mlaku. ¹¹ Kadung wong-wong kono weruh sing ditindakké karo rasul Paulus kuwi, kabèh terus pada ramé ngomong ing basa Likonia: “Déwa-déwa pada medun rupa wong urip marani awaké déwé.” ¹² Barnabas diarani Séus lan rasul Paulus diarani Hèrmès, awit dèkné sing ngomong. ¹³ Imamé déwa Séus, sing tèmpelé nang sak njabané kuta, terus teka nggawa sapi-sapi lan kembang digawa nang lawangé kuta. Imam lan wong pirang-pirang kuwi arep ngekèki kurban marang para rasul.

¹⁴⁻¹⁵ Kadung Barnabas lan rasul Paulus krungu apa sing arep ditindakké karo wong-wong mau, wong-wong terus dipenging nglakoni sing kaya ngono. Rasul Paulus lan Barnabas nyuwèk-nyuwèk saliné, terus pada mblayu marani wong-wong kuwi karo ngomong banter: “Para sedulur, kenèng apa kowé kok pada nindakké sing kaya ngono. Awaké déwé iki lak tunggalé manungsa kaya kowé kabèh. Awaké déwé iki mbréné arep nggawa kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus, supaya kowé kabèh ninggal brahala-brahala sing ora nyata lan pada manut marang Gusti Allah sing urip, sing nggawé langit, bumi, segara lan sak isiné. ¹⁶ Ing jaman sing wis kliwat Gusti Allah ngejarké marang para bangsa pada mlaku nurut dalané déwé-déwé. ¹⁷ Nanging Gusti Allah tansah ngétokké kabetyikané, awit Dèkné ngekèki udan lan panènan marang kowé, supaya kowé bisa ketyukupan ing pangan lan pada bungah.” ¹⁸ Senajan wis diomongi ngono, nanging meksa kangèlan nggagak wong-wong sing pada ngekèki kurban marang para rasul.

¹⁹ Sangka kuta Antioki lan kuta Ikonium ènèng wong Ju pada teka ngojok-ojoki wong-wong nang kono. Paulus terus dibandemi watu, terus disèrèt metu sangka kuta, ndarani dèkné wis mati. ²⁰ Nanging kadung wong-wong sing pretyaya pada ngrubung dèkné, rasul Paulus terus ngadek lan balik mlebu nang kuta menèh. Esuké rasul Paulus lan Barnabas terus budal nang kuta Dèrbé.

Rasul Paulus lan Barnabas balik nang kuta Antioki

²¹ Nang kuta Dèrbé kono rasul Paulus lan Barnabas uga nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus lan wong okèh pada dadi muridé. Sakwisé kuwi para rasul terus balik nang kuta Listra, Ikonium lan Antioki nang bawah Pisi. ²² Nang kuta-kuta kuwi para rasul pada ngantepké pengandelé sedulur-sedulur sing pretyaya, supaya pada kendel. Sedulur-sedulur pada diélingké kongkon pada mantep terus ing pretyaya. Tembungé para rasul ngéné: “Nèk awaké déwé kepéngin mlebu Kratoné Gusti Allah, awaké déwé bakal nglakoni kasangsaran okèh.” ²³ Nang saben pasamuhan nang kono para rasul terus miji pinituwa-pinituwané pasamuhan. Nganggo pandonga lan pasa para pinituwa kuwi terus dipasrahké marang Gusti Allah, sing dadi andel-andelé.

²⁴ Sakwisé rasul Paulus lan Barnabas ndlajahi bawah Pisi, terus pada balik menèh nang bawah Pamfli. ²⁵ Nang kono para rasul nggelarké kabar kabungahan nang kuta Pèrgi, terus pada budal nang kuta Atalia. ²⁶ Sangka kono para rasul terus ngabrah, balik nang kuta Antioki. Ya nang kuta Antioki kono dèk mbiyèn Paulus lan Barnabas ditetepké dadi rasul lan Gusti Allah ngétokké kabetyikané, awit miji rasul loro iki kanggo ngerjani penggawéané Gusti sing saiki wis rampung.

²⁷ Kadung wis pada teka nang kuta Antioki rasul Paulus lan Barnabas terus nglumpukké sedulur-sedulur nang pasamuhan kono, dikèli laporan bab sembarang sing wis ditindakké karo Gusti Allah lantaran rasul loro iki. Rasul Paulus lan Barnabas uga ngomongké enggoné Gusti Allah wis ngekèki dalan marang wong-wong sing dudu Ju bisa dadi wong Kristen. ²⁸ Para rasul terus rada suwi bebarengan karo sedulur-sedulur nang pasamuhan kono.

15

Begandringé para rasul

nang kuta Yérusalèm

¹ Terus ènèng wong Ju siji-loro sangka Yudéa teka nang kuta Antioki. Wong-wong iki mulang marang sedulur-sedulur Kristen nang Antioki kono, nèk ora bisa slamet nèk ora disunati miturut wèt-wèté nabi Moses. ² Piwulang kuwi marakké wong-wong sing sangka Yudéa mau èngkèl-èngkèlan karo rasul Paulus lan Barnabas. Entèk-entèkané para penuntuné pasamuhan terus nggawé putusan ngongkon rasul Paulus lan Barnabas lan uga sedulur siji-loro sangka pasamuhan Antioki kono pada budal nang kuta Yérusalèm, supaya ngrembuk prekara iki karo para rasul lan para pinituwa nang kana.

³ Wong-wong sing dikongkon budal terus dieterké karo sedulur-sedulur sangka pasamuhan. Wong-wong sing budal nang Yérusalèm kuwi mlakuné liwat bawah Fenisi lan Samaria. Kuwi ndadèkké bungahé sedulur-sedulur kono, awit pada dikabari nèk wong-wong sing dudu Ju pada pretyaya marang Gusti Yésus. ⁴ Sak tekané nang kuta Yérusalèm sedulur-sedulur sangka Antioki mau ditampa karo bungah karo sedulur-sedulur sangka pasamuhan kono lan uga para rasul lan para pinituwa. Sedulur-sedulur kongkongan sangka Antioki mau terus pada ngomongké sembarang sing ditindakké karo Gusti Allah lantaran rasul Paulus lan Barnabas. ⁵ Nanging ènèng sedulur Kristen siji-loro sangka golongané para Farisi ngadek lan ngomong: “Wong sing dudu Ju sing dadi wong Kristen kuwi kudu nglakoni sunat lan netepi wèt-wèté nabi Moses!”

⁶ Para rasul lan para pinituwa terus pada ngrembuk prekara iki. ⁷ Sakwisé suwi enggoné bebantahan, rasul Pétrus terus ngadek lan ngomong ngéné: “Para sedulur! Kowé kabèh wis pada ngerti kepriyé enggoné Gusti Allah kawit mbiyèn wis milih aku sangka tengahmu kabèh, kongkon nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus marang wong-wong sing dudu Ju, supaya wong-wong kuwi uga pada krungu kabar iki lan pada pretyaya. ⁸ Gusti Allah sing mangertèni pikirané manungsa wis nduduhké nèk Dèkné gelem nampa wong-wong sing dudu Ju, awit Dèkné ngekèki Roh Sutyi marang wong-wong kuwi, pada waé kaya enggoné Dèkné ngekèki marang awaké déwé. ⁹ Gusti Allah blas ora mbédak-mbédakké wong-wong sing dudu Ju karo awaké déwé. Gusti Allah ngresiki atiné wong-wong mau, jalaran wong-wong pada pretyaya. ¹⁰ Lah nèk ngono, kenèng apa kowé kok pada nglawan marang Gusti Allah lan arep ngebot-eboti sedulur-sedulur kuwi? Lah gèk mbah-mbahané awaké déwé lan awaké déwé waé ora kuwat nyangga momotan kuwi. ¹¹ Mbok aja kaya ngono! Awit awaké déwé pada pretyaya lan dislametké jalaran sangka kawelasané Gusti Yésus, semono uga wong-wong sing dudu Ju kuwi!”

¹² Wong sing pada ngumpul nang kono meneng kabèh sak barengé ngrungokké kabar-kabar sing digawa karo Barnabas lan rasul Paulus bab mujijat-mujijat sing ditindakké karo Gusti Allah nang tengahé wong-wong sing dudu Ju lantaran rasul loro kuwi. ¹³ Sakwisé kuwi Yakobus terus ngomong ngéné: “Para sedulur, dirungokké omongku iki. ¹⁴ Sedulur Simon Pétrus wis ngomongké nèk Gusti Allah enggoné nglumpukké bangsa kanggo Dèkné déwé, kawit witané wis ngétokké kabetyikané lan kawelasané marang

wong-wong sing dudu Ju. ¹⁵ Tembungé para nabi dèk mbiyèn pantyèn tyotyok karo prekara iki. Awit wis ketulis ngéné:

¹⁶ ‘Sakwisé kuwi
aku bakal balik
lan omahé Daved
sing wis rubuh
arep tak dekné menèh
supaya bisa kaya mbiyèn.

¹⁷ Dadiné wong liyané
sing dudu Ju
kabèh bakal nggolèki Aku,
kabèh wong
sing ora kenal marang Aku,
sing wis tak panggil
dadi wèkku.

¹⁸ Kuwi tembungé Gusti,
sing wis nindakké kuwi mau kabèh
kawit wiwitané!’ ”

¹⁹ Yakobus neruské tembungé: “Para sedulur, miturut pine-muku, ora bener nèk awaké déwé nggawé angèlé sedulur-sedulur sing dudu Ju sing wis pada pretyaya marang Gusti Allah. ²⁰ Apiké awaké déwé nulis layang waé, diomongi supaya ora mangan pangan sing wis dipasrahké marang brahala; uga dipenging supaya ora mangan dagingé kéwan tekekan; dipenging mangan getih; uga kudu dipenging nindakké laku bédang. ²¹ Awit pendak dina sabat wèt-wèté nabi Moses kawit mbiyèn diwatyakké nang sinaguk-sinaguk nang endi waé.”

Putusané rembukané para rasul

²² Para rasul, para pinituwa lan para wargané pasamuan terus nggawé putusan milih wong siji-loro sangka tengahé wong sing mèlu rerembukan mau, dikongkon budal nang kuta Antioki, bareng karo rasul Paulus lan Barnabas. Sing dipilih kuwi Yudas, sing uga jenengé Barsabas lan Silas. Wong loro iki diajèni tenan karo para sedulur nang pasamuan kono. ²³ Wong loro iki digawani layang sing isiné ngéné:

Kabar slamet sangka sedulurmu para rasul lan para pinituwa nang Yérusalèm marang sedulur-sedulur kabèh sing dudu Ju, sing manggon nang kuta Antioki lan uga nang bawah Siria lan Silisia.

²⁴ Awaké déwé krungu nèk ènèng wong siji-loro sangka Yérusalèm kéné nggawé susah lan bingungmu, awit mulangi sing ora bener. Kuwi ora sangka kekeapané awaké déwé. ²⁵ Mulané awaké déwé terus nganakké rembukan lan miji sedulur loro dikongkon teka nang nggonmu, yakuwi sedulur Yudas lan Silas. Sedulur loro iki budal bareng

karo Barnabas lan rasul Paulus. ²⁶ Sedulur loro iki ora éman nyawané kanggo nglabuhi Gustiné awaké déwé Yésus Kristus. ²⁷ Ya sedulur loro iki sing bakal ndunungké isiné layang iki marang kowé. ²⁸ Roh Sutyi lan awaké déwé kabèh wis dadi siji ing pinemu lan awaké déwé wis nggawé putusan nèk ora bakal nggawé susahmu lan ora ngebot-eboti kowé ngliwati sing perlu. ²⁹ Tegesé, kowé aja pada mangan pangan sing wis disajènké marang brahala, aja mangan getih lan aja mangan dagingé kéwan tekekan lan uga aja pada laku bédang. Nèk kowé nyingkiri prekara-prekara kuwi, kuwi wis tyukup. Ya mung semono tembungé awaké déwé, muga-muga Gusti mberkahi kowé kabèh!

³⁰ Sedulur-sedulur sing arep lunga pada pamitan terus budal nang kuta Antioki. Nang kono sedulur-sedulur sak pasamuhan terus dikumpulké kabèh lan layangé terus dipasrahké. ³¹ Sakwisé krungu isiné layangé, sedulur-sedulur pada bungah banget, awit pada kebangun. ³² Sedulur Yudas lan Silas, kabèh loroné nabi, terus pada mbangun sedulur-sedulur sampèk suwi, ngantepké pengandelé wong-wong, supaya pada mundak kendel. ³³ Sakwisé nang kono rada suwi, Yudas lan Silas terus dililani mulih lan digawani kabar slamet kanggo sedulur-sedulur sing kongkonan sedulur loro iki. ³⁴ Nanging Silas malah nang kono terus, dèkné ora mèlu balik.

³⁵ Rasul Paulus lan Barnabas terus rada suwi nang kuta Antioki kono. Bebarengan karo sedulur-sedulur okèh para rasul iki pada nggelarké pituturé Gusti.

Rasul Paulus pisah karo Barnabas

³⁶ Ora let suwi rasul Paulus ngomong marang Barnabas: “Hayuk awaké déwé pada niliki sedulur-sedulur nang saben kuta sing wis dikabari pituturé Gusti karo awaké déwé, supaya ngerti kepriyé kabaré karo sedulur-sedulur kuwi.” ³⁷ Lah Barnabas karepé ngejèk Yohanes Markus. ³⁸ Nanging rasul Paulus ora gelem nèk Markus mèlu, awit dèkné tau ninggal wong loro mau nang bawah Pamfili lan Markus kuwi ora temen lan ora ngréwangi tekan sak rampungé penggawéan. ³⁹ Prekara kuwi marakké padu, sampèk entèk-entèkané rasul Paulus karo Barnabas pisah. Saiki Barnabas ngejèk Markus, terus numpak kapal budal nang pula Siprus. ⁴⁰⁻⁴¹ Lah rasul Paulus terus ngejèk Silas. Sakwisé sedulur loro iki dipasrahké marang kabetyikané Gusti Allah terus pada budal arep ndlajahi bawah Siria lan Silisia, ngantepké pengandelé sedulur-sedulur nang pasamuhan-pasamuhan nang bawah kono.

16

Timotius mèlu rasul Paulus lan Silas

¹ Rasul Paulus uga teka nang kuta Dèrbé lan Listra. Nang kono ènèng sedulur Kristen sing jenengé Timotius. Ibuné Timotius kuwi wong Kristen sangka bangsa Ju, nanging bapaké wong Grik. ² Kabèh sedulur Kristen nang kuta Listra lan Ikonium pada ngerti nèk Timotius kuwi wong apik. ³ Rasul Paulus kepéngin ngejèk Timotius mèlu dèkné. Lan jalaran kabèh wong Ju ngerti nèk bapaké Timotius kuwi wong Grik lan Timotius ora sunat, mulané dèkné terus nglakoni sunat. ⁴ Nang saben kuta sing ditekani, rasul Paulus ngomongké bab putusan-putusan sing wis ditetepké karo para rasul lan para pinituwa nang Yérusalèm lan nyuwun marang sedulur-sedulur, supaya pada netepi putusan-putusan kuwi. ⁵ Mengkono kuwi rasul Paulus ngantepké pengandelé sedulur-sedulur nang pasamuhan-pasamuhan lan wargané saben dina mundak terus.

Rasul Paulus diweruhi bab wong sangka Masedonia

⁶ Jalaran Roh Sutyi ora nglilani rasul Paulus sak kantyané nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus nang bawah Asia Tyilik, wong telu mau terus ndlajahi bawah Frigia lan Galasia. ⁷ Kadung tekan bawah Misia, wong-wong terus njajal arep mlebu nang bawah Bitinia, nanging Rohé Gusti Yésus ora nglilani kuwi. ⁸ Mulané wong-wong terus budal nang kuta Troas liwat bawah Misia. ⁹ Nang kuta Troas kono mbenginé kuwi rasul Paulus éntuk weweruh, ènèng wong sangka Masedonia ngadek tyeluk-tyeluk: “Aku nyuwun kowé pada teka nang bawah Masedonia lan nulungi awaké déwé.” ¹⁰ Sakwisé éntuk weweruh kuwi awaké déwé dunung nèk Gusti Allah nyeluk awaké déwé kongkon budal nang bawah Masedonia nggelarké kabar kabungahan marang wong-wong nang kono. Awaké déwé terus tata-tata lan budal nang bawah Masedonia.

Nang kuta Filipi

¹¹ Awaké déwé terus numpak prau lunga sangka kuta Troas arep ngabrah nang pula Samotraké. Esuké awaké déwé terus budal nang kuta Néopolis. ¹² Sangka kono awaké déwé terus nuju arep nang Filipi, kuta sing ndisik déwé nang bawah Masedonia. Kuta Filipi kuwi panggonané wong Rum. Awaké déwé nginep sedilut nang kono. ¹³ Ing dina sabat awaké déwé metu sangka kutané arep nang pinggir laut, awit awaké déwé mikir nèk nang kono ènèng panggonan kanggo ndedonga marang Gusti Allah. Awaké déwé njagong lan omong-omongan karo wong wédok-wédok sing nang kono. ¹⁴ Nang

tengahé wong wédok-wédok kuwi ènèng siji sing jenengé Lidia, bakul purper sangka kuta Tiatira. Lidia kuwi wong sing ngabekti marang Gusti Allah, mulané Gusti Allah mbukak atiné supaya dèkné gelem nampa lan pretyaya marang piwulangé rasul Paulus. ¹⁵ Lidia sak brayaté terus dibaptis. Lidia terus nyuwun marang awaké déwé ngéné: “Nèk kowé ngandel tenan nèk aku iki wis pretyaya marang Gusti, mbok hayuk pada nginep nang omahku ta.” Lan jalaran Lidia meksa marang awaké déwé, awaké déwé ya terus budal nang nggoné dèkné.

Rasul Paulus lan Silas dilebokké nang setrapan

¹⁶ Ing sakwijiné dina, dongé awaké déwé budal nang sinaguk, awaké déwé kepetuk wong wédok, wong slaf, sing dikwasani karo demit. Wong wédok iki marakké wong-wong sing nduwé dèkné kuwi dadi sugih, jalaran dèkné bisa ngomongké prekara-prekara sing bakal klakon ing uripé wong. ¹⁷ Wong wédok kuwi ngetutké rasul Paulus lan awaké déwé karo bengok-bengok: “Wong-wong iki peladèné Gusti Allah sing gedé déwé kwasané. Tekané mbréné arep ngomongi kowé kepriyé bisané kowé nampa keslametan!” ¹⁸ Pirang-pirang dina suwéné wong wédok mau bengok-bengok terus, marakké rasul Paulus nesu banget. Dèkné terus minger lan nundung demité ngomong: “Ing jenengé Gusti Yésus, kowé tak tundung metu sangka wong wédok iki!” Sakwat demité metu sangka wong wédok mau.

¹⁹ Kadung wong-wong sing nduwé wong wédoké weruh nèk wis ora bakal éntuk bati menèh sangka wong wédok kuwi, terus pada nyekel rasul Paulus lan Silas. Wong loro iki disèrèt digawa nang lataré pasar arep dipasrahké marang penggedéné kuta kono. ²⁰ Kadung wis digawa nang ngarepé para penggedéné kuta kono, sing nduwé slaf mau terus ngomong: “Wong loro iki wong Ju sing nggawé gègèr nang kuta kéné. ²¹ Wong loro iki mulangi adat-tata-tyara sing séjé karo pernatané awaké déwé. Awaké déwé wargané negara Rum lan ora gelem mèlu adat-adat iki!” ²² Uga wong pirang-pirang pada mèlu nyalahké rasul Paulus lan Silas.

Para penggedéné kuta terus nyuwèk-nyuwèk saliné rasul Paulus lan Silas terus ngongkon metyuti. ²³ Sakwisé kuwi wong loro mau terus dilebokké nang setrapan lan sing jaga setrapan dipréntah, supaya wong loro kuwi dijaga sing apik. ²⁴ Jalaran dipréntah ngono, mulané sing jaga mau nglebokké rasul Paulus lan Silas nang sèl sing jeru déwé lan sikilé dipasang nang blok kayu.

²⁵ Kadung kira-kira wis tengah wengi, Paulus lan Silas terus pada ndonga lan singi-singi memuji Gusti Allah. Wong

setrapan liya-liyané pada ngrungokké. ²⁶ Terus dadakan ènèng lindu gedé sampèk pondasiné setrapan kono hoyak lan lawang-lawangé pada menga. Ranté-ranté sing dienggo ngranté wong-wong nang kono pada utyul. ²⁷ Sing jaga setrapan terus tangi lan weruh lawang-lawangé setrapan pada menga. Mikiré wong-wong sing disetrap wis pada lunga kabèh. Wongé terus njikuk pedangé arep matèni dèkné déwé. ²⁸ Nanging rasul Paulus terus mbengok: “Aja matèni awakmu déwé! Awaké déwé kabèh ijik nang kéné!”

²⁹ Sing jaga mau terus njaluk dian lan mlebu nang njero. Karo ndredek dèkné terus niba nang ngarepé rasul Paulus lan Silas. ³⁰ Sing jaga terus nggawa rasul Paulus lan Silas metu terus takon: “Bapak-bapak, apa sing kudu tak lakoni supaya bisa nampa keslametan?” ³¹ Rasul Paulus lan Silas semaur: “Pretyayaa marang Gusti Yésus lan kowé sak brayatmu bakal nampa keslametan!” ³² Rasul Paulus lan Silas terus ndunung-ndunungké bab pituturé Gusti Allah marang sing jaga setrapan mau sak brayaté. ³³ Ing wengi kuwi waé rasul Paulus lan Silas diejèk nang omahé lan tatu-tatuné rasul Paulus lan Silas terus diresiki lan dirumati. Sakwisé kuwi sing jaga setrapan sak brayaté terus dibaptis. ³⁴ Rasul Paulus lan Silas terus disuguhi mangan. Tukang jaga setrapan mau sak brayaté jan bungah tenan saiki bisa pretyaya marang Gusti Allah.

³⁵ Ing ésuké para penggedéné negara Rum ngongkon sekaut budal nang setrapan, kongkon ngomongi nèk rasul Paulus lan Silas kudu dietokké.

³⁶ Sing jaga setrapan mau terus ngomongi rasul Paulus: “Para penggedéné Rum ngomong nèk kowé kudu dietokké. Ya kana mlaku sing apik-apik!”

³⁷ Nanging rasul Paulus ngomong karo sekaut-sekaut sing nggawa kabar mau: “Tanpa dikrutu awaké déwé dipetyuti nang ngarepé wong okèh, lah mangka awaké déwé iki wargané negara Rum. Awaké déwé dilebokké setrapan lan saiki dikongkon lunga meneng-menengan waé. Ora ngono! Bèn para penggedéné Rum déwé teka ngetokké awaké déwé iki!”

³⁸ Sekaut-sekaut mau terus ngomongké kuwi marang para penggedéné Rum. Kadung krungu nèk rasul Paulus lan Silas kuwi wargané negara Rum, para penggedé mau terus wedi banget. ³⁹ Wong-wong iki terus gelis-gelis teka nang setrapan lan njaluk ngapura. Sakwisé kuwi para penggedé terus nuntun rasul Paulus lan Silas metu sangka setrapan lan nyuwun marang wong loro mau supaya lunga sangka kuta kono. ⁴⁰ Rasul Paulus lan Silas terus marani omahé Lidia. Nang kono pada ketemu karo sedulur-sedulur liyané.

Sakwisé mulangi lan ngantepké pengandelé sedulur-sedulur nang kono, rasul Paulus lan Silas terus lunga sangka kono.

17

Nang kuta Tèsalonika

¹ Rasul Paulus lan Silas terus liwat kuta Amfipolis lan kuta Apolonia tekan kuta Tèsalonika. Nang kono ènèng sinaguk. ² Kaya sak lumrahé rasul Paulus terus mlebu mbronon mèlu kumpulan. Sampèk telung sabbat terus-terusan rasul Paulus tukar pikiran karo wargané sinaguk kono bab ayat-ayaté Kitab Sutyi. ³ Rasul Paulus ndunung-ndunungké ayat-ayat mau lan mbuktèkké nèk Kristus kudu nandang sangsara lan ditangèkké sangka pati. Dèkné ngomong ngéné: “Gusti Yésus iki sing tak kabarké marang kowé, Dèkné sing dadi Kristus.” ⁴ Ènèng wong siji-loro sing pretyaya, terus pada mèlu karo rasul Paulus lan Silas; semono uga okèh wong Grik sing mauné mèlu agama Ju, malah okèh wong wédok, wong gedé-gedé, sing uga pada pretyaya.

⁵ Weruh wong okèh dadi wong Kristen wong-wong Ju terus pada panas atiné. Terus nglumpukké wong-wong nakal kongkon nggawé gègèran, marakké sak kuta kabèh ramé gègèran. Wong-wong terus mlebu omahé Jason nggolèki rasul Paulus lan Silas, arep digawa nang ngarepé kumpulané warga kuta. ⁶⁻⁷ Kadung rasul Paulus lan Silas ora ketemu, wong-wong terus nyèrèt Jason lan wong pretyaya siji-loro, digawa nang ngarepé penggedéné kuta kono karo ngomong: “Wong-wong kuwi nang endi waé nggawé rétyok lan saiki nang kéné ditampa karo Jason. Wong-wong kuwi nerak wèt-wèté ratuné Rum, awit ngomong nèk ènèng ratu liyané sing jenengé Yésus.” ⁸ Tembung kuwi nggawé gègèré wong okèh lan uga para penggedéné kuta. ⁹ Para penggedé mau terus njaluk bayaran duwit marang Jason lan kantya-kantyané. Sakwisé dibayar, Jason lan liyané terus dietyulké.

Nang kuta Béréa

¹⁰ Ing mbenginé kuwi sedulur-sedulur pada ngongkon rasul Paulus lan Silas lunga nang kuta Béréa. Sak tekané nang Béréa rasul Paulus lan Silas terus nggolèki sinaguk. ¹¹ Wong-wong Ju nang kuta kono luwih gemati tenimbang wong Tèsalonika. Wong-wong Ju nang kuta Béréa kono pada seneng ngrungokké piwulang sing digelarké karo rasul Paulus lan Silas. Saben dina wong-wong iki pada matya Kitab Sutyi, kepéngin ngerti piwulangé rasul Paulus kuwi bener apa ora. ¹² Ing sak tengahé wong-wong kono okèh sing pada pretyaya lan okèh wong gedé sangka bangsa Grik, lanang lan wédok,

dadi wong Kristen. ¹³ Nanging wong Ju nang kuta Tèsalonika pada krungu nèk rasul Paulus lan Silas nggelarké pituturé Gusti Allah nang kuta Béréa, terus pada mbrono, ngojok-ojoki lan ngobong-obongi atiné wong okèh sing ngumpul nang kono. ¹⁴ Mulané sedulur-sedulur terus gelis-gelis ngongkon rasul Paulus nang pinggir laut, arep digawa nang kuta Aténe, nanging Timotius lan Silas ditinggal nang Béréa. ¹⁵ Kadung wis tekan kuta Aténe, sedulur-sedulur sing ngeterké rasul Paulus terus balik menèh nang Béréa. Rasul Paulus nyuwun sedulur-sedulur iki kongkon ngomongi Silas lan Timotius, supaya ndang nusul dèkné.

Nang kuta Aténe

¹⁶ Rasul Paulus saiki ngentèni tekané Silas lan Timotius. Nang kuta Aténe kono dèkné sedi tenan weruh retya-retya brahala pirang-pirang, sasaté ngebeki panggonan kono. ¹⁷ Nang sinaguk rasul Paulus omong-omongan karo wong Ju lan wong-wong sing dudu Ju, nanging mèlu agama Ju. Saben dina dèkné ya ngono kuwi nang lataré pasar, karo sapa waé sing liwat kono. ¹⁸ Enèng filosof sangka golongan Epikuri lan Stoiki sing pada bantah-bantahan karo rasul Paulus. Enèng sing ngomong: “Apa ta sing diomongké karo tukang ngobrol kuwi?”

Enèng menèh sing ngomong: “Wong kuwi mesti mulangké bab déwa-déwa sing anyar!” Wong-wong ngomong ngono kuwi, jalaran rasul Paulus nggelarké bab Gusti Yésus lan tanginé sangka pati. ¹⁹ Rasul Paulus terus diejèk nang panggonan kumpulané para filosof, panggonan sing jenengé Eropakus. Wong-wong ngomong ngéné: “Awaké déwé kepéngin ngerti bab piwulang sing anyar sing mbok wulangké iki. ²⁰ Awit ènèng prekara-prekara sing anyar kanggo awaké déwé, mulané awaké déwé kepéngin ngerti.” ²¹ Wong Aténe lan bangsa liyané sing manggon nang kuta kono kuwi dina-dinané namung seneng ngrungokké lan ngrembuk bab prekara-prekara sing anyar.

²² Rasul Paulus terus ngadek nang ngarepé Eropakus kono terus ngomong: “Para sedulur nang Aténe! Aku nitèni sangka warna-warna prekara nèk kowé kuwi wong agama. ²³ Awit dongé aku mlaku-mlaku nang kuta, aku weruh nang sak tengahé panggonan sembayang ènèng altar sing tulisané ngéné: ‘Kanggo gusti allah sing awaké déwé ora kenal’. Ya bab Gusti Allah sing mbok sembah tanpa kowé kenal iki aku ngabarké marang kowé. ²⁴ Ya Gusti Allah iki sing nggawé jagat sak isiné. Lan ya Gusti Allah iki Gusti Allahé langit lan bumi. Gusti Allah iki ora manggon nang omah gawéané manungsa. ²⁵ Gusti Allah iki ya ora mbutuhké sesajèn apa waé sangka

manungsa, kaya Dèkné kekurangan apa-apa waé. Malah Dèkné sing ngekèki ambekan lan urip; Dèkné sing ngekèki sembarang marang manungsa. ²⁶ Sangka wong siji Gusti Allah wis ndadèkké bangsa-bangsa, supaya pada manggon nang sak jembaré bumi kéné. Ya Gusti Allah iki sing wis kawit wiwitané ngarani waktuné lan watesé panggonan-panggonan kanggo manungsa. ²⁷ Gusti Allah enggoné nindakké kuwi kabèh, supaya manungsa pada nggolèki Dèkné lan beja tenan nèk bisa ketemu karo Dèkné. Awit sakjané Gusti Allah kuwi ora adoh karo awaké déwé. ²⁸ Enèng sing tau ngomong:

‘Jalaran sangka pangwasané Gusti Allah awaké déwé urip lan awaké déwé manggon ing donya iki.’

Kaya sing wis diomongké karo para tukang tulis sangka tengahmu:

‘Awaké déwé uga turunan sangka Gusti Allah.’

²⁹ Lan jalaran awaké déwé iki anaké Gusti Allah, mulané ya ora bener nèk awaké déwé nganggep nèk Gusti Allah kuwi kétoké kaya retya gawéan emas, selaka apa watu, manut pikirané lan kapinterané manungsa. ³⁰ Gusti Allah ora mikirké jamané mauné, dongé manungsa ora kenal marang Dèkné, ora, nanging saiki Gusti Allah ngabarké nèk kabèh manungsa kudu ninggal klakuan sing ala lan nurut Dèkné. ³¹ Awit Gusti Allah wis netepké dina enggoné Dèkné arep ngrutu jagat; Dèkné wis miji wong siji sing bakal nindakké kuwi. Mulané, kanggo mbuktèkké iki Gusti Allah wis nangèké wong iki sangka pati.”

³² Sakwisé wong-wong mau krungu rasul Paulus ngomongké bab tanginé wong mati, terus ènèng sing pada ngguyu tembungé rasul Paulus mau, ènèng sing ngomong ngéné: “Suk-suk waé aku arep ngrungokké menèh.” ³³ Rasul Paulus terus lunga sangka Eropakus kono. ³⁴ Nanging ènèng wong siji-loro sing pretyaya lan mèlu rasul Paulus, kayadéné Dionisius, tukang pikir nang Eropakus kono, uga ènèng wong wédok sing jenengé Damaris lan liya-liyané menèh.

18

Rasul Paulus nang kuta Korinta

¹ Sakwisé kuwi rasul Paulus terus lunga sangka kuta Aténe budal nang kuta Korinta. ² Nang Korinta kono rasul Paulus kepetuk karo wong Ju sing jenengé Akwila, wong sangka kuta Pontus. Akwila durung suwi teka sangka negara Itali karo

bojoné sing jenengé Priskila. Tekané nang kuta Korinta kono, jalaran ratuné Rum sing jenengé Klaudius, ngusir wong Ju kabèh kongkon lunga sangka kuta Rum. ³ Rasul Paulus terus nggolèki omahé Akwila lan Priskila terus manggon karo brayat kuwi lan nyambutgawé bebarengan karo wong-wong kuwi, awit kerjanané tunggalé, yakuwi nggawèni omah lungang. ⁴ Saben dina sabat rasul Paulus nggelarké pituturé Gusti nang sinaguk, tujuané ndunung-ndunungké marang wong-wong Ju lan Grik, supaya pada pretyaya marang Gusti Yésus Kristus.

⁵ Sakwisé Silas lan Timotius teka sangka Masedonia, rasul Paulus terus namung merlokké nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus, ndunungké marang wong Ju, nèk Gusti Yésus kuwi Kristus. ⁶ Nanging wong-wong malah pada nampik lan ngolok-olok, mulané rasul Paulus terus ngebutké lemahé sangka saliné karo ngomong: “Nèk kowé kenèng sangsara, kuwi ya salahmu déwé. Aku ora nduwé salah apa-apa marang kowé. Wiwit saiki aku arep marani wong liya-liya bangsa.” ⁷ Wong-wong mau terus ditinggal lunga karo rasul Paulus. Dèkné terus mondok nang omahé wong sing dudu Ju sing jenengé Titius Yustus. Wong iki mèlu agama Ju lan omahé nang jèjèré sinaguk. ⁸ Penggedéné sinaguk sing jenengé Krispus sak brayaté uga pada pretyaya marang Gusti Yésus. Uga wong liya-liyané menèh nang Korinta kono pada ngrungokké kabar kabungahan sing digelarké karo rasul Paulus lan wong-wong kuwi pada pretyaya marang Gusti Yésus. Wong-wong sing pretyaya mau terus pada dibaptis.

⁹ Ing sakwijiné wengi Gusti Allah ngomong marang rasul Paulus ing njeroné weweruh. Tembungé ngéné: “Paulus, aja wedi! Diteruské enggonmu nggelarké kabar kabungahan lan aja mandek, awit Aku ngréwangi kowé. ¹⁰ Nang kuta kéné okèh wong sing bakal dadi umatku, mulané aja wedi, awit ora ènèng wong sing bakal nggawé ala marang kowé.” ¹¹ Mulané rasul Paulus enggoné manggon nang kuta kono ya sampèk setaun setengah suwéné, karo mulangi wong-wong bab pituturé Gusti Allah.

¹² Nanging kadung Galio dadi gramang nang distrik Akaya, wong Ju terus ngroyok rasul Paulus. Rasul Paulus dityekel terus digawa nang ngarepé kantor kruton. ¹³ Wong-wong ngelahké rasul Paulus ngomong ngéné: “Wong iki ngejèk wong okèh nyembah marang Gusti Allah nganggo patrap sing séjé karo pernatané agamané awaké déwé.”

¹⁴ Kadung rasul Paulus ijik arep nyauri kelahan mau, gramang Galio terus ngomong ngéné marang wong-wong Ju kuwi: “Kowé wong Ju, nèk wong iki nerak pernatané

negara apa nglakoni salah sing gedé, pantyèn bener aku nampa kelahanmu. ¹⁵ Nanging prekara sing marakké padu iku lak bab tembung lan jeneng lan prekara-prekara bab pernatan-pernatan agamamu déwé. Prekara kaya ngono kuwi kudu mbok urusi déwé. Aku emoh ngetokké tembung bab kuwi!” ¹⁶ Wong-wong Ju mau terus dikongkon metu kabèh. ¹⁷ Sakwisé kuwi wong-wong terus nyekel Sostenès, penggedéné sinaguk kono. Wongé digebuki nang ngarepé kruton kono. Nanging gramang Galio ora ngrèwès blas.

Rasul Paulus mulih

nang kuta Antioki

¹⁸ Rasul Paulus ijik rada suwi menèh nang Korinta kono. Sakwisé kuwi dèkné terus lunga sangka kono, numpak kapal karo Priskila lan Akwila, budal nang bawah Siria. Sakdurungé budal rasul Paulus nyukur rambuté nang kuta Kèngkréa, kanggo netepi janjiné. ¹⁹ Kadung tekan kuta Efése, rasul Paulus terus ninggal Priskila lan Akwila, terus mlebu nang sinaguk lan ngomongké bab pituturé Gusti marang wong-wong Ju. ²⁰ Wong-wong kuwi nyuwun marang rasul Paulus, supaya rada suwi nang kono, nanging dèkné ora bisa. ²¹ Mulané rasul Paulus ngomong: “Nèk Gusti Allah nglilani, suk menèh aku balik mbréné.” Rasul Paulus terus lunga sangka kuta Efése.

²² Tekan kuta Sésaréa rasul Paulus mlaku terus, budal nang kuta Yérusalèm, arep niliki pasamuhan nang kono. Sakwisé kuwi dèkné terus budal nang kuta Antioki. ²³ Rasul Paulus ora suwi nang kuta Antioki kono, nanging dèkné terus lunga turut bawah Galasia lan Frigia, tujuané ngantepké pengandelé sedulur-sedulur tunggal pretyaya nang kono.

Apolos nang kuta Efése lan Korinta

²⁴ Nang kuta Efése ènèng wong Ju teka sing jenengé Apolos, lairan sangka kuta Alèksandria. Apolos kuwi wong sing bisa nggelarké pituturé Gusti lan dèkné ya jeru pangertiné bab Kitab Sutyi. ²⁵ Apolos wis nampa piwulang bab dalané Gusti, mulané dèkné bisa mulangké bab Gusti Yésus karo ati sing semanget, senajan dèkné namung ngerti bab baptisané Yohanes Pembaptis. ²⁶ Uga nang sinaguk Apolos mulangi karo kendel. Kadung Priskila lan Akwila krungu piwulangé, Apolos terus diampirké nang omahé, supaya bisa didunung-dunungké sing tyeta bab piwulang Kristen sak kabèhé. ²⁷ Sakwisé kuwi Apolos kepéngin budal nang bawah Akaya. Sedulur-sedulur Kristen nang Efése kono pada bungah karo pikiran kuwi, mulané terus nggawani layang, supaya sedulur-sedulur nang bawah Akaya kono pada nampa

Apolos sing apik. Kadung teka nang Akaya, Apolos bisa ngantepké pengandelé sedulur-sedulur nang kono, jalaran sangka kabetyikané Gusti Allah. ²⁸ Nang sak tengahé wong pirang-pirang Apolos bantah-bantahan karo wong-wong Ju lan ndunung-ndunungké sangka Kitab Sutyi, nèk Gusti Yésus kuwi Kristus.

19

Rasul Paulus nang kuta Efése

¹ Suwéné Apolos ijik nang kuta Korinta, rasul Paulus nd-lajahi panggonan-panggonan sing adoh kuta, sampèk terus tekan kuta Efése. Nang kono rasul Paulus kepetuk karo wong Kristen siji-loro. ² Wong-wong Kristen mau ditakoni: “Apa kowé wis nampa Roh Sutyi dongé kowé dibaptis?”

Saurané wong-wong mau: “Apa kuwi? Awaké déwé durung tau krungu bab Roh Sutyi!”

³ Lah rasul Paulus terus takon: “Lo, lah nèk ngono kowé dibaptis karo baptisan apa?”

Wong-wong semaur: “Karo baptisané Yohanes.”

⁴ Rasul Paulus terus ndunungké: “Baptisané Yohanes kuwi baptisané wong-wong sing pada ninggal urip dosa. Yohanes mulangi wong-wong, supaya pada pretyaya marang Gusti Yésus, sing tekané sak mburiné dèkné.”

⁵ Sakwisé krungu kuwi, wong-wong mau terus pada njaluk dibaptis ing jenengé Gusti Yésus. ⁶ Rasul Paulus terus numpangi tangan ndongakké wong-wong mau, terus sakwat wong-wong dikwasani karo Roh Sutyi, terus pada ngetokké basa kasukman lan uga ngetokké tembungé Gusti Allah nganggo basa sing lumrah. ⁷ Wong-wong mau kabèhé ènèng wong rolas.

⁸ Telung sasi suwéné rasul Paulus mulangi karo kendel nang sinaguk, tukar-pikiran karo wong-wong Ju lan ndunung-ndunungké wong-wong bab Kratoné Gusti Allah.

⁹ Nanging ènèng wong siji-loro sing wangkal ora gelem pretyaya. Wong-wong kuwi malah ngolok-olok piwulang Kristen nang ngarepé wong okèh. Mulané wong-wong kuwi terus ditinggal lunga karo rasul Paulus. Wong sing pada pretyaya terus dikumpulké lan saben dina rasul Paulus mulang nang panggonan sing lumrahé dienggo mulang karo Tiranus. ¹⁰ Rong taun suwéné rasul Paulus mulang ngono. Dadiné wong-wong sing manggon nang bawah Asia, ya wong Ju lan wong bangsa liyané, pada krungu pituturé Gusti Allah.

Lelakoné anak-anaké Sekéfa

¹¹ Gusti Allah nindakké mujijat-mujijat sing nggumunké banget lantaran rasul Paulus. ¹² Sampèk katyu apa suwèkané

sandangan lungsuran sing dienggo, nèk ditumpangké wong lara wongé bisa mari lan demit-demit mbarang ya pada metu sangka wong lara mau. ¹³ Lah nang kono ènèng wong Ju siji-loro sing mlaku-mlaku nambani wong-wong sing keleton demit. Wong-wong kuwi pada njajal ngetokké demit nganggo jenengé Gusti Yésus, ngomong ngéné: “Aku nundung kowé ing jenengé Yésus sing dikabarké karo Paulus!” ¹⁴ Sing nindakké kaya ngono wong pitu, kabèh anaké Imam Gedé sing jenengé Sekéfa.

¹⁵ Nanging demit-demit mau malah pada semaur: “Yésus aku kenal, Paulus aku ya kenal, nanging kowé kuwi sapa?”

¹⁶ Wong sing keleton demit terus nubruk wong pitu mau sak kuwaté, sampèk pada kalah kabèh lan kudu mblayu sangka omah kono, awaké wuda lan dèdèl-duwèl. ¹⁷ Wong-wong Ju nang kuta Efése kono lan uga wong-wong bangsa liya sing mèlu agama Ju pada krungu lelakon mau terus pada wedi banget. Lantaran kuwi jenengé Gusti Yésus mundak kesuwur lan diajèni. ¹⁸ Okèh wong sing wis pretyaya pada teka lan ngakoni nang ngarepé wong okèh bab barang sing ala sing dilakoni. ¹⁹ Okèh wong pretyaya sing mbiyèné nindakké penggawé pepeteng pada nglumpukké buku-bukuné dadi siji, terus diobong nang ngarepé wong okèh. Ajiné buku-buku mau diitung sampèk ènèng pirang-pirang atus èwu duwit. ²⁰ Lelakon-lelakon kuwi mau marakké pituturé Gusti Allah tambah sumebar lan kétok kwasané.

Gègèran nang kuta Efése

²¹ Sakwisé lelakon kuwi mau kabèh, rasul Paulus terus nggawé putusan arep nang Yérusalèm, liwat Masedonia lan Akaya. Dèkné ngomong: “Nèk aku wis rana, aku terus arep nang kuta Rum.” ²² Rasul Paulus terus ngongkon kantyané loro budal ndisik nang Masedonia, yakuwi Timotius lan Erastus. Rasul Paulus déwé kèri nang bawah Asia sak utara.

²³ Ya ing wayah kuwi ènèng gègèran gedé nang kuta Efése, jalaran sangka mundaké piwulang bab dalané Gusti. ²⁴ Awit ènèng sakwijiné kemasan sing jenengé Demitrius, sing kerjanaané nggawèni tèmpel-tèmpelan tyilik, niru tèmpelé déwi Diana. Dagangané Demitrius mau nekakké rejeki okèh kanggo wong-wong sing kerjanaané uga nggawé tèmpel-tèmpelan kuwi. ²⁵ Mulané Demitrius mau terus nglumpukké wong-wong kabèh sing tunggal kerjanaan kuwi, terus ngomong ngéné: “Para kantya kabèh, kowé ngerti déwé nèk rejekiné awaké déwé metuné sangka kerjanaané awaké déwé iki. ²⁶ Lah saiki, dipikir déwé apa sing ditindakké karo Paulus. Dèkné ngomong nèk déwa-déwa sing digawé karo tangané manungsa ora tenan. Paulus malah bisa narik wong pirang-pirang, ora

namung nang kuta Efése waé, nanging uga mèn sak bawah Asia kabèh. ²⁷ Mengkono kuwi ora namung kerjanané awaké déwé mundur, nanging uga wong-wong ora bakal nggatèkké menèh marang tèmpelé Déwi Gedé Diana. Karomenèh, Déwi Gedé Diana, sing disembah wong kabèh sak bawah Asia lan sak jagat kabèh, ora bakal disembah menèh, jalaran ilang apiké.”

²⁸ Sakwisé krungu tembung kuwi mau, wong-wong terus pada nesu kabèh, terus bengok-bengok: “Gedé banget Déwi Diana, sembahané wong Efése!” ²⁹ Sak kuta terus gègèr. Wong-wong terus nyekel Gayus lan Aristarkus, kantya-kantyané rasul Paulus sangka Masedonia. Wong loro mau terus disèrèt nang alun-alun. ³⁰ Rasul Paulus mbarang arep mbronon, nanging dipenggak karo para sedulur Kristen nang kono. ³¹ Para penggedéné kuta kono, sing wis dadi kantyané rasul Paulus, uga ngomongi, supaya rasul Paulus dipenging mbronon. ³² Nang kumpulané wong okèh kuwi terus rusu banget, ènèng sing ngomong ngéné, ènèng sing ngomong ngono, ramé banget, awit okèh wong sing ora ngerti apa jalarané pada mèlu teka mbronon. ³³ Saiki ènèng wong sing jenengé Alèksander, dèkné dikongkon maju nang ngarepé wong-wong mau kongkon ngomong. Alèksander terus ngung-gahké tangané ngongkon wong-wong pada meneng, awit dèkné arep ngekèki katerangan marang wong-wong mau. ³⁴ Nanging kadung weruh nèk Alèksander kuwi wong Ju, wong-wong mau bengok-bengok terus sampèk rong jam suwéné: “Gedé banget Déwi Diana, sembahané Efése!”

³⁵ Entèk-entèké sèkrètarisé kuta kono bisa nentremké wong-wong mau. Dèkné ngomong ngéné: “Para sedulur, warga kuta Efése! Kabèh wong wis ngerti nèk kuta Efése kuwi wis dipasrahi ngurusi tèmpelé Déwi Gedé Diana lan uga ngurusi retya sutyi sing tiba sangka langit. ³⁶ Tak kira ora ènèng wong sing bisa ngomong nèk ora ngono. Mulané aku nyuwun marang kowé kabèh, supaya pada meneng lan aja grusa-grusu nindakké sing ora-ora. ³⁷ Lah kowé pada nggawa wong-wong iki mbréné, lah mangka wong-wong iki ora nyolong apa-apa sangka tèmpel lan uga ora ngolok-olok marang Déwi Gedé, sesembahané awaké déwé. ³⁸ Nèk Demitrius lan kantya-kantyané pada nduwé kelahan apa arep nyalahké sapa waé, iku apik, nanging kelahané kudu digawa nang kruton. Kanggo prekara-prekara kaya ngono kuwi wis ènèng dinané déwé-déwé. ³⁹ Nanging nèk ènèng prekara liyané sing kudu dirembuk, iku kudu diurus karo kumpulané wakil rayat miturut wèté negara. ⁴⁰ Awit, apa sing mbok lakoni ing dina iki kenèng diarani gègèran sing ora apik. Lah sak-

jané ora ènèng jalarané blas kanggo gègèran kaya ngéné iki.”
⁴¹ Sakwisé ngomong ngono kuwi kumpulané wong okèh mau terus ditutup.

20

Rasul Paulus lunga nang bawah Masedonia lan negara Grik

¹ Kadung nang kuta Efése wis tentrem menèh, rasul Paulus terus ngumpulké sedulur-sedulur sangka pasamuhan kono. Rasul Paulus ngekèki pitutur okèh kanggo ngantepké pengandelé sedulur-sedulur terus pamitan arep budal nang Masedonia. ² Rasul Paulus terus ndlajahi panggonan-panggonan turut Masedonia kabèh karo mituturi sedulur-sedulur sing nang kono. Sangka Masedonia rasul Paulus terus budal nang negara Grik. ³ Sakwisé nang kono telung sasi rasul Paulus terus tata-tata arep nang Siria. Lah kok terus dadakan krungu nèk wong Ju pada nggawé rantyaman arep matèni dèkné. Mulané rasul Paulus arep balik metu Masedonia waé. ⁴ Rasul Paulus lungané dikantyani karo Sopatèr, anaké Pirus, wong sangka kuta Béréa. Sing mèlu uga Aristarkus lan Sekundus sangka kuta Tèsalonika, Gayus sangka kuta Dèrbé, Timotius lan wong loro liyané sangka bawah Asia, yakuwi Tikikus lan Trofimus. ⁵ Wong-wong mau pada budal ndisik lan arep ngentèni awaké déwé nang kuta Troas. ⁶ Sak rampungé riyaya Roti tanpa Ragi awaké déwé numpak prau sangka kuta Filipi. Let nem dina awaké déwé ketemu karo para sedulur mau nang kuta Troas. Awaké déwé terus nang kono seminggu suwéné.

Nang kuta Troas

⁷ Ing dina minggu awaké déwé ngumpul mangan bebarengan. Jalaran rasul Paulus ésuké arep lunga, mulané dèkné mituturi sampèk tengah wengi. ⁸ Nang kamar nduwur sing dienggo kumpulan awaké déwé ijik ènèng lampuné siji-loro murup. ⁹ Lah ènèng sakwijiné botyah enom, jenengé Etikus, njagong nang jendéla. Jalaran rasul Paulus sing nggawa pitutur suwi banget tanpa lèrèn, botyah enom mau ora kuwat melèk terus keturon nang jendéla sampèk tiba, telung anda duwuré. Kadung dijunjung botyahé wis mati. ¹⁰ Rasul Paulus terus medun, ngrungkepi botyahé terus dirangkul karo ngomong: “Aja pada wedi, botyahé ijik urip!” ¹¹ Sakwisé kuwi rasul Paulus terus balik menèh munggah lan mangan bebarengan. Kadung wis rampung mangan, rasul Paulus neruské enggoné nggawa pitutur, sampèk srengéngé njedul. Dèkné terus budal. ¹² Wong-wong pada bungah nèk Etikus ora sida mati. Botyahé terus dieterké mulih.

Sangka kuta Troas budal

nang kuta Milétus

¹³ Awaké déwé terus ndisiki numpak prau budal nang kuta Asus. Nang Asus rasul Paulus arep mèlu numpak prauné. Rasul Paulus ngongkon awaké déwé budal ndisik, jalaran dèkné sing budal nang Asus arep mlaku waé. ¹⁴ Kadung wis tekan Asus rasul Paulus terus numpak kapalé. Awaké déwé terus karo kapalé budal nang kuta Mitiléné. ¹⁵ Sangka kana awaké déwé terus numpak prau menèh lan ésuké tekan ngarepé pula Kios. Liyané dina awaké déwé terus ngabrah nang pula Samos lan let sedina menèh awaké déwé tekan kuta Milétus. ¹⁶ Rasul Paulus ya wis mikir nèk ora arep mampir nang kuta Efése, supaya ora kesuwèn nang Asia lan ndang bisa tekan Yérusalèm, nèk bisa sakdurungé riyaya Pantékosta.

Rasul Paulus pamitan marang pinituwané pasamuhan Efése

¹⁷ Mulané sangka Milétus kono rasul Paulus kongkonan wong ngabari sedulur-sedulur nang kuta Efése, supaya pada ngumpulké para pinituwané pasamuhan nang Milétus. ¹⁸ Sakwisé para pinituwa mau teka, rasul Paulus terus ngekèki pitutur ngéné: “Para sedulur, kowé weruh déwé enggonku bebarengan karo kowé suwéné aku nang tengahmu, wiwit aku teka nang bawah Asia. ¹⁹ Enggonku ngladèni Gusti ya tak lakoni karo andap-asor lan tak réwangi nangis-nangis lan ngalami kasangsaran, jalaran sangka panganiaya sing metu sangka para wong Ju. ²⁰ Senajan ngono aku ora tau mangkir nindakké apa waé sing betyik kanggo kowé. Kabèh wis tak omongké lan tak wulangké marang kowé, ya nang ngarepé wong okèh, ya nang kumpulan nang omah-omahmu. ²¹ Ya wong Ju, ya wong sing dudu Ju tansah tak élingké, supaya pada ninggal klakuan ala lan pada pretyaya lan masrahké uripé marang Gusti Yésus Kristus. ²² Lah saiki, manut karepé Roh Sutyi, aku kudu lunga nang Yérusalèm. Aku ora ngerti apa sing bakal tak alami nang kana. ²³ Aku namung ngerti nèk Roh Sutyi wis ngélingké marang aku, nèk nang saben kuta aku bakal nandang werna-werna sangsara lan aku bakal disetrap. ²⁴ Senajan ngono aku ora perduli bab uripku, janji aku bisa neruské penggawéanku lan ngrampungké kuwajiban sing wis dipasrahké marang aku karo Gusti Yésus, yakuwi, nggelarké kabar kabungahan bab kabetyikané Gusti Allah.

²⁵ “Nang tengahmu aku ya wis ngabarké bab Kratoné Gusti Allah. Saiki aku krasa nèk aku ora bakal kepetuk menèh karo kowé kabèh. ²⁶ Mulané saiki aku ngomong sak beneré marang kowé: nèk nang tengahmu ènèng wong kesasar, kuwi dudu salahku. ²⁷ Awit enggonku mulangi kowé bab

kekarepané Gusti Allah ya wis sak genapé. ²⁸ Mulané, pada ngati-ati marang awakmu déwé lan marang wong-wong sing dipasrahké marang kowé karo Roh Sutyi. Sedulur-sedulur nang pasamuané Gusti Allah pada dituntun, awit wis dilabuhi mati karo Gusti Yésus déwé. ²⁹ Aku ngerti nèk sakwisé aku lunga bakal ènèng asu galak okèh sing teka nang tengahmu lan ora bakal ngéman marang wedus-wedus mau. ³⁰ Malah bakal ènèng wantyiné nang tengahmu déwé bakal ènèng wong siji-loro sing bakal nyimpang sangka piwulang sing bener lan nyasarké pasamuan. ³¹ Mulané para sedulur, pada sing ati-ati tenan lan pada élinga nèk sampèk telung taun suwéné aku wis mulangi kowé siji-siji, awan-wengi ora lèrèn karo ngetokké eluh.

³² “Lah saiki kowé tak pasrahké marang kabetyikané Gusti Allah. Dèkné nduwé kwasa bisa ngantepké pengandelmu lan ngekèki berkah sing wis dityawiské kanggo para umaté. ³³ Aku ora tau kepéngin nampa banda apa sandangan sangka sapa waé. ³⁴ Kowé pada weruh déwé enggonku nggolèk pangan nganggo tanganku déwé, kanggo nyukupi kabutuhanku lan kabutuhané kantya-kantya. ³⁵ Aku wis nduduhké marang kowé nganggo patrap warna-werna, nèk enggoné awaké déwé mulang marang wong sing ora nduwé lan wong sing kesusahan kuwi kudu karo nyambutgawé sing abot. Pada éling marang tembungé Gusti Yésus: ‘Pawèh luwih apik tenimbang nampa.’ ”

³⁶ Sakwisé rampung mituturi wong-wong mau, rasul Paulus terus sedeku bebarengan karo sedulur-sedulur kabèh terus pada ndonga. ³⁷ Sedulur-sedulur pada nangis kabèh, terus pada ngrangkuli rasul Paulus lan diambungi bolak-balik. ³⁸ Kabèh pada susah, malah-malah jalaran rasul Paulus ngomong nèk ora bakal kepetuk menèh. Wong-wong terus ngeterké rasul Paulus tekan prauné.

21

Rasul Paulus budal

nang kuta Yérusalèm

¹ Sakwisé awaké déwé pamitan karo para pinituwané pasamuan nang kuta Efése, awaké déwé terus ngabrah nang pula Kos. Esuké awaké déwé terus tekan pula Rodos. Sangka kono awaké déwé terus nang kuta Patara. ² Nang kuta Patara kono ènèng kapal sing arep budal nang bawah Fenisia. Awaké déwé mlebu kapal kuwi terus budal. ³ Sakwisé awaké déwé weruh pula Siprus, awaké déwé terus mlaku ngidul nganti tekan bawah Siria. Nang kuta Tirus awaké déwé

terus medun, awit nang kono kapalé kudu ngedunké momotané. ⁴ Nang kuta Tirus kono awaké déwé kepetuk karo sedulur Kristen siji-loro. Awaké déwé terus nginep nang omahé sedulur-sedulur kuwi nganti seminggu suwéné. Nang kono Roh Sutyi ngekèki kaweruh marang sedulur-sedulur, terus pada menging rasul Paulus, supaya ora budal nang kuta Yérusalèm. ⁵ Nanging kadung wis tekan wayahé awaké déwé ya terus budal. Para sedulur mau kabèh, sak anak-bojoné, ngeterké awaké déwé nganti tekan njabané kuta. Nang pinggir laut kono awaké déwé terus sedeku lan ndedonga. ⁶ Sakwisé pamitan awaké déwé terus mlebu kapalé lan sedulur-sedulur mau terus pada mulih.

⁷ Awaké déwé terus budal nang kuta Pétolémaïs. Nang kono awaké déwé niliki sedulur-sedulur Kristen sing nang kono lan nginep sewengi. ⁸ Esuké awaké déwé budal menèh terus tekan kuta Sésaréa. Nang kono awaké déwé nginep nang omahé Filipus sing tukang nggelarké pituturé Gusti. Filipus kuwi tunggalé karo sedulur pitu sing mbiyèn dipilih dadi peladèné pasamaan nang Yérusalèm. ⁹ Filipus kuwi nduwé anak prawan papat sing nduwèni kapinteran bisa ngetokké tembung-tembung sangka Gusti. ¹⁰ Sakwisé awaké déwé nang kono ènèng seminggu, terus ènèng nabi teka sangka Yudéa, jenengé Akabus. ¹¹ Akabus mau marani awaké déwé terus njikuk sabuké rasul Paulus. Sabuk mau dienggo nalèni sikil lan tangané dèkné déwé terus ngomong: “Iki tembungé Roh Sutyi: wong sing nduwé sabuk iki bakal dibanda ngéné iki karo wong-wong Ju nang Yérusalèm lan wong kuwi bakal dipasrahké marang bangsa liya.”

¹² Kadung krungu kuwi, awaké déwé lan uga sedulur-sedulur kabèh terus ngomongi rasul Paulus, supaya ora budal nang Yérusalèm waé. ¹³ Nanging rasul Paulus semaur ngéné: “Kenèng apa kowé kok pada nangis lan ngalang-alangi aku. Aku ora namung saguh dibanda nang Yérusalèm, nanging senajana kudu mati aku saguh nglakoni kanggo Gusti Yésus.”

¹⁴ Awaké déwé wis ora bisa ngendek rasul Paulus, mulané awaké déwé ya mung négakké waé karo ngomong: “Muga karepé Gusti Allah keturutan.”

¹⁵ Kadung wis tekan wantyiné, awaké déwé terus tata-tata, terus budal nang Yérusalèm. ¹⁶ Sedulur Kristen siji-loro sangka kuta Sésaréa mèlu ngeterké awaké déwé nang omahé Manason, awit awaké déwé arep nginep nang kono. Manason kuwi sedulur sangka pula Siprus, dadi wong Kristen kawit wiwitané pasamaan.

Rasul Paulus kepetuk karo Yakobus

¹⁷ Dongé awaké déwé teka nang Yérusalèm, awaké déwé ditampa karo sedulur-sedulur Kristen kono karo bungah. ¹⁸ Esuké rasul Paulus karo awaké déwé kabèh terus niliki Yakobus. Para pinituwané pasamuhan kabèh uga pada teka. ¹⁹ Sakwisé mbagèkké sedulur-sedulur, rasul Paulus terus ngomongké bab sembarang sing ditindakké karo Gusti Allah nang tengahé wong sing dudu Ju lantaran dèkné. ²⁰ Krungu kabar sangka rasul Paulus bab kuwi mau kabèh, wong kabèh terus pada memuji Gusti Allah. Sakwisé kuwi wong-wong terus ngomong ngéné marang rasul Paulus: “Sedulur Paulus, iki dirungokké. Nang kéné ènèng wong Ju pirang-pirang èwu sing pretyaya marang Gusti Yésus, nanging uga ya pada netepi wèt-wèté nabi Moses. ²¹ Nanging sedulur-sedulur Kristen kuwi pada krungu kabar, nèk kowé nang negara liya mulangi wong Ju kabèh, nèk ora usah nurut wèt-wèté nabi Moses lan ora usah nyunati anak-anaké apa nurut adat-tata-tyarané wong Ju. ²² Lah sedulur-sedulur kuwi wis pada krungu nèk kowé teka. Lah saiki kuduné kepriyé?

²³⁻²⁴ “Apiké ngéné waé, awaké déwé nyuwun marang kowé: lah iki ènèng sedulur papat sing wis ngetokké janji miturut agama Ju. Kana bareng karo sedulur papat kuwi nindakké tata-tyara sesutyi lan mbayar ragaté, supaya sedulur-sedulur mau bisa nyukur rambuté. Dadiné tyeta kanggo wong kabèh, nèk apa sing wong-wong krungu mauné ora bener, malah wong-wong pada nitèni déwé, nèk kowé wujuté netepi wèt-wèté nabi Moses. ²⁵ Bab kanggo wong-wong Kristen sing dudu Ju awaké déwé ya wis ngirimi layang ngomongi bab putusané awaké déwé, yakuwi, nèk sedulur-sedulur kuwi dipenging mangan pangan sing wis dienggo sajèn marang brahala, mangan getih apa kéwan sing matiné tekekan; uga dipenging laku bédang.”

²⁶ Esuké rasul Paulus terus ngejèk wong papat mau lan sakwisé nindakké sesutyi bebarengan miturut tata-tyarané wong Ju, terus pada mlebu Gréja Gedé. Nang kono terus ngomongké sepira suwéné waktuné sesutyèn lan kurban sing kudu dipasrahké kanggo wong siji-sijiné.

Rasul Paulus dityekel

nang Gréja Gedé

²⁷ Mèh wis genep pitung dina, tegesé entèk-entèké wayah sesutyi, terus ènèng wong Ju siji-loro sangka bawah Asia weruh rasul Paulus nang Gréja Gedé. Wong-wong iki terus ngojok-ojoki wong okèh, supaya nyekel rasul Paulus. ²⁸ Wong-wong Ju sangka Asia mau pada bengok-bengok ngéné: “Sedulur-sedulur wong Israèl, nyuwun tulung! Lah

iki wongé sing nang endi-endi mulangi, supaya wong-wong kabèh pada nglawan bangsa Israèl lan wèt-wèté nabi Moses lan uga Gréja Gedé iki. Lah saiki wong iki malah ngejèk wong sing dudu Ju digawa mlebu nang Gréja Gedé lan ngregeti panggonan sing sutyi iki.”²⁹ Wong-wong ngomong ngono kuwi jalaran pada weruh Trofimus, wong sangka Efése, nang Yérusalèm, bebarengan karo rasul Paulus. Dadiné mikir nèk rasul Paulus sing ngejèk Trofimus mlebu Gréja Gedé.

³⁰ Wong sak kuta terus gègèr lan kabèh pada gemruduk ngumpul. Rasul Paulus terus dityekel lan disèrèt metu sangka Gréja Gedé. Lawangé Gréja Gedé terus ditutup.³¹ Wong-wong ijik arep matèni rasul Paulus terus kumendané militèr Rum krungu nèk ènèng gègèran nang kuta Yérusalèm.³² Sakwat kumendané terus teka nang Yérusalèm nggawa bala ofisir-ofisir lan soldat-soldat. Kadung pada weruh kumendané teka karo soldat-soldat mau, wong-wong Ju terus pada mandek enggoné nggebuki rasul Paulus.³³ Kumendané terus marani rasul Paulus lan mréntah ngongkon ngranté tangané kabèh loro. Sakwisé kuwi kumendané terus takon marang wong-wong sing nang kono: “Wong kuwi sapa lan salahé apa?”³⁴ Nanging wong okèh kuwi terus pating brengok, ènèng sing ngomong ngéné, ènèng sing ngomong ngono, ramé banget. Entèk-entèké kumendané ora bisa ngerti apa jalarané gègèran kuwi. Mulané wongé terus mréntah kongkon nggawa rasul Paulus nang panggonané soldat-soldat.³⁵ Kadung tekan andané panggonan kono rasul Paulus kepeksa dipanggul, jalaran wong-wong sing gègèran mau pada desek-desekan arep nyekel rasul Paulus.³⁶ Wong-wong pada bengok-bengok: “Patèni wong kuwi, patèni wong kuwi!”

Rasul Paulus ngekèki katerangan

³⁷ Kadung wis arep mlebu nang panggonané soldat-soldat kono, rasul Paulus terus ngomong karo kumendané: “Aku èntuk ngomong setitik?”

Kumendané terus takon: “Apa kowé bisa ngomong basa Grik?”³⁸ Dadiné kowé dudu wong Egipte kaé sing durung suwi waé nggawé ramé-ramé gègèran lan nggawa bala patang èwu okèhé digawa nang wustèn?”

³⁹ Rasul Paulus semaur: “Aku iki wong Ju sing lair nang Tarsus, kuta sing kesuwur nang bawah Silisia. Aku nyuwun dililani ngekèki katerangan marang wong-wong iki!”

⁴⁰ Kumendané nglilani lan rasul Paulus terus ngadek nang anda lan ngunggahké tangané, supaya wong-wong pada meneng. Kadung wong-wong wis meneng rasul Paulus terus ngekèki katerangan marang wong-wong ing basa Ibrani.

22

¹ Rasul Paulus ngomong ngéné: “Para bapak lan para sedulur kabèh! Aku nyuwun dirungokké enggonku arep nduwé omong iki.” ² Krungu rasul Paulus ngomong basa Ibrani, wong-wong terus rada anteng. Rasul Paulus terus molai ngekèki katerangan ngéné:

³ “Para sedulur, aku iki wong Ju, lair nang kuta Tarsus nang bawah Silisia, nanging aku manggon nang kuta Yérusalèm dadi muridé guru gedé Gamalièl. Aku diblajari bab wèt-wèté para mbah-mbahané awaké déwé nganti jeru. Aku sing ngabekti marang Gusti Allah ya tenanan, tunggal waé karo kowé kabèh. Aku ya pantyèn nglawan piwulang sing anyar bab Yésus Kristus. ⁴ Mulané wong-wong sing mèlu piwulang anyar iki tak siya-siya sampèk mati. Wong-wong kuwi tak tyekel, lanang-wédok tak lebokké nang setrapan. ⁵ Imam Gedé lan wargané Kruton Agama kenèng dadi seksi nèk aku ora goroh. Awit ya wong gedé-gedé iki sing ngekèki layang marang aku kanggo nyekel wong Ju nang kuta Damaskus sing pada mèlu piwulang anyar iki. Dadiné aku dililani nyekel wong-wong kuwi digawa nang Yérusalèm supaya pada disetrap.”

Rasul Paulus ngomongké bab panggilané sangka Gusti Yésus

⁶ Rasul Paulus neruské tembungé: “Aku terus budal nang kuta Damaskus. Kadung wis mèh tekan nggoné, wayah awan nggentar, lah kok terus dadakan ènèng pepadang semlorot sangka langit mblerengi aku. ⁷ Aku terus tiba nang lemah terus krungu swara ngomong: ‘Saulus, Saulus, kenèng apa kowé kok nyiya-nyiya Aku?’ ⁸ Aku terus takon: ‘Kowé kuwi sapa Gusti?’ Swara mau semaur: ‘Aku iki Yésus wong Nasarèt, sing mbok siya-siya!’ ⁹ Wong-wong sing mèlu aku ya weruh pepadang semlorot mau, nanging ora krungu swara sing ngomong marang aku. ¹⁰ Aku terus takon menèh: ‘Duh Gusti, aku saiki kudu nglakoni apa?’ Gusti Yésus semaur: ‘Ngadeka lan kana budal nang kuta Damaskus. Nang kono kowé bakal diomongi bab sembarang sing dikarepké karo Gusti Allah lan sing kudu mbok lakoni!’ ¹¹ Pepadang sing semlorot mau terus marakké mripatku lamur. Aku terus dituntun karo kantya-kantya mlebu nang kuta Damaskus.

¹² “Nang kono ènèng wong jenengé Ananias, wong sing ngabekti marang Gusti Allah lan nglakoni wèt-wèté nabi Moses. Wong iki ya diajèni tenan karo wong Ju kabèh sing manggon nang Damaskus kono. ¹³ Ananias mau teka terus ngadèk nang ngarepku ngomong: ‘Sedulur Saulus, kowé weruha menèh!’ Sakwat aku ya terus bisa weruh menèh

terus aku ndelokké dèkné. ¹⁴ Ananias terus ngomong: ‘Gusti Allahé mbah-mbahané awaké déwé wis milih kowé, supaya kowé ngerti kekarepané Dèkné lan kenal marang Gusti Yésus, sing nglakoni kekarepané Gusti Allah. Kowé bakal krungu swarané Gusti Yésus déwé ngomong marang kowé. ¹⁵ Kowé bakal dadi seksiné, supaya ngabarké marang saben wong apa sing kowé weruh lan krungu. ¹⁶ Saiki kowé aja wedi-wedi menèh, ngadeka lan kana njaluk dibaptis, supaya dosamu dingapura nganggo jenengé Gusti Yésus.’

¹⁷ “Aku terus balik nang Yérusalèm lan dongé aku ijik ndonga nang Gréja Gedé, aku dikèki weweruh karo Gusti Allah. ¹⁸ Ing weweruh kuwi Gusti Yésus ngomong ngéné marang aku: ‘Kana ndang lunga sangka kuta Yérusalèm kéné, awit wong-wong nang kéné ora bakal pretyaya marang paseksimu bab Aku!’ ¹⁹ Aku terus ngomong: ‘Gusti, wong-wong iki lak pada ngerti ta nèk aku wis ngleboni sinaguk-sinaguk nyekeli lan nggebuki wong-wong sing pretyaya marang Kowé?’ ²⁰ Uga dongé Stéfanus, sing ngekèki paseksi bab Kowé dibandemi watu. Aku déwé nang kono lan setuju marang wong-wong sing mbandemi watu marang Stéfanus. Aku malah njaga saliné wong-wong sing matèni dèkné! ²¹ Nanging Gusti Yésus ngomong: ‘Wis, kana budal, awit kowé tak kongkon nang tengahé wong-wong sing dudu Ju, sing adoh-adoh panggonané!’ ”

²² Tekan semono wong okèh mau pada meneng ngrungokké tembungé rasul Paulus. Nanging sakwisé kuwi wong-wong pada bengok-bengok: “Patèni waé, patèni waé wong kuwi! Ora pantes wong kaya ngono urip!” ²³ Wong okèh mau pada bengok-bengok karo ngebut-ngebutké saliné lan nyawurké santi menduwur. ²⁴ Kumendané terus mréntah ngongkon nyekel rasul Paulus digawa mlebu lan ditakoni nganggo petyut, supaya ngerti apa jalarané wong-wong kok pada pating brengok lan nindakké sing kaya ngono marang dèkné. ²⁵ Nanging kadung rasul Paulus dibanda arep dipetyuti, dèkné terus ngomong marang ofisir sing nang kono: “Apa kowé éntuk metyuti wong wargané Rum, tanpa diduduhké salahé ndisik?”

²⁶ Kadung krungu nèk rasul Paulus kuwi wargané negara Rum, ofisir mau terus nang nggoné kumendané ngomong: “Kumendan, kepriyé saiki! Wong kuwi wargané negara Rum!”

²⁷ Kumendané terus marani rasul Paulus lan takon: “Apa tenan nèk kowé kuwi wargané negara Rum?”

Rasul Paulus semaur: “Tenan!”

²⁸ Kumendané terus ngomong: “Aku bisané nampa layang dadi wargané negara Rum kuwi jalaran aku mbayar duwit okèh!”

Rasul Paulus semaur: “Nanging aku dadi wargané Rum sangka kelairanku.”

²⁹ Soldat-soldat sing arep nakoni rasul Paulus mau sakwat pada mundur. Kumendané mbarang, kadung ngerti nèk Paulus kuwi wargané Rum, terus wedi, awit dèkné sing ngongkon ngranté wargané Rum.

³⁰ Nanging kumendané kepéngin ngerti apa jalarané wong-wong Ju kok pada ngelahké rasul Paulus. Mulané ésuké dèkné terus ngumpulké Kruton Agama. Kumendané terus ngongkon ngutyuli ranténé rasul Paulus, terus ngongkon nggawa nang ngarepé kruton mau.

23

¹ Rasul Paulus mandeng marang para wargané Kruton Agama, terus ngomong ngéné: “Para sedulur kabèh, tumekané saiki aku ngladèni Gusti Allah karo ati resik.”

² Imam Gedé Ananias terus ngongkon wong-wong sing tyedek karo rasul Paulus napuk dèkné. ³ Rasul Paulus terus ngomong: “Gusti Allah mesti bakal napuk kowé. Kowé kuwi témbok watu sing dilabur putih. Kowé njagong nang kono arep ngrutu aku miturut wèt-wèté nabi Moses, nanging kowé déwé ngongkon wong kongkon napuk aku, kuwi nerak wèt-wèté nabi Moses.”

⁴ Wong-wong sing tyedek karo rasul Paulus ngomong: “Kowé kuwi ngèlèk-èlèkké marang Imam Gedé sing dipiji karo Gusti Allah!”

⁵ Rasul Paulus semaur: “Aku nyuwun ngapura para sedulur. Aku ora ngerti nèk wongé Imam Gedé, awit aku ngerti nèk nang Kitab Sutyi ketulis ngéné: ‘Kowé aja ngèlèk-èlèkké penuntunmu!’ ”

⁶ Rasul Paulus terus nitèni, nèk para wargané Kruton Agama sing nang kono kuwi saloké wong Saduki lan saloké wong Farisi, mulané dèkné terus ngomong ngéné marang Kruton Agama: “Para sedulur, aku iki wong Farisi, semono uga bapakku. Aku nang kéné dikrutu jalaran aku pretyaya nèk wong mati mbésuk bakal ditangèkké.”

⁷ Sakwisé rasul Paulus ngomong ngono, wong Farisi karo wong Saduki terus molai bantah-bantahan, sampèk kumpulan mau terus pisah dadi loro. ⁸ Wong Saduki kuwi pretyaya nèk wong mati ora bakal tangi menèh lan uga ora pretyaya nèk ènèng mulékat lan roh, nanging wong Farisi pretyaya bab telung prekara kuwi kabèh. ⁹ Wong-wong terus pada pating

brengok, selot suwi selot banter. Terus ènèng guru Kitab siji-loro sangka golongané wong Farisi pada ngomong: “Wong iki ora salah apa-apa. Menawa waé roh apa mulékat tenan sing ngomong marang dèkné!”

¹⁰ Sing bebantahan kuwi mundak ramé, kumendané terus wedi nèk rasul Paulus sampèk ditarik rana-réné dèdèl-duwèl. Mulané dèkné terus mréntah soldat-soldat kongkon nggawa rasul Paulus lunga sangka kumpulan mau, terus dilebokké menèh nang panggonané para soldat.

¹¹ Mbenginé Gusti Yésus teka ngadek nang jèjèré rasul Paulus ngomong: “Atimu sing kendel terus! Kowé wis ngabarké bab Aku nang Yérusalèm kéné, mengkono uga kowé bakal dadi seksiku nang kuta Rum.”

Wong Ju nggawé komplot arep matèni rasul Paulus

¹² Esuké wong Ju pada nggawé komplot arep matèni rasul Paulus. Wong-wong pada sumpah ora arep mangan apa ngombé nèk durung matèni rasul Paulus. ¹³ Sing nggawé komplot kuwi ènèng wong patang puluh kliwat. ¹⁴ Wong-wong kuwi pada metuki Imam Gedé lan para pinituwa terus ngomong: “Awaké déwé wis sumpah bebarengan ora arep mangan apa ngombé apa waé nèk durung matèni Paulus. ¹⁵ Mulané awaké déwé nyuwun marang Imam Gedé lan Kruton Agama ngekèki layang marang kumendané kuta Rum lan nyuwun, supaya Paulus digawa nang nggonmu menèh, étok-étoké arep ditakoni sing luwih jeru. Lah mengko sakdurungé Paulus tekan kéné awaké déwé arep matèni dèkné.”

¹⁶ Nanging ndilalahé ponakané rasul Paulus krungu bab iki. Dèkné terus mlebu nang panggonané para soldat terus ngomongi rasul Paulus. ¹⁷ Rasul Paulus terus nyeluk ofisir lan nyuwun nggawa ponakané nang nggoné kumendané, awit dèkné nduwèni prekara sing kudu diomongké! ¹⁸ Ofisir mau terus nggawa ponakané rasul Paulus nang nggoné kumendané ngomong: “Paulus sing disetrap kaé nyeluk aku nyuwun nggawa ponakané iki nang nggonmu, awit dèkné nduwé prekara sing kudu diomongké marang kowé.”

¹⁹ Kumendané terus nyekel ponakané rasul Paulus digawa nyingkir, terus ditakoni: “Apa ta sing arep mbok omongké marang aku?”

²⁰⁻²¹ Botyah enom mau terus ngomong: “Wong Ju pada nggawé komplot arep nyuwun marang Bapak kumendan, supaya Bapak kumendan sésuk nggawa rasul Paulus nang Kruton Agama, étok-étoké arep ditakoni sing luwih apik. Nanging Bapak kumendan aja pretyaya, awit ènèng wong kliwat patang puluh arep nyegat rasul Paulus lan wong-wong iki malah pada sumpah nèk ora bakal mangan lan ngombé

apa-apa nèk durung matèni rasul Paulus. Rantyanan iki wis mateng tenan, namung ngentèni wangsulané Bapak kumendané.”

²² Kumendané terus ngomong: “Kowé aja ngomongi sapa-sapa ya nèk kowé wis ngomongi aku!” Ponakané rasul Paulus mau terus dikongkon mulih.

Rasul Paulus diboyong

nang kuta Sésaréa

²³ Kumendané terus nyeluk ofisir loro diomongi ngéné: “Dityawiské soldat rong atus lan uga soldat sing numpak jaran pitung puluh lan wong rong atus sing tukang tumbak. Soldat-soldat mau mengko mbengi jam sanga kudu budal nang kuta Sésaréa. ²⁴ Uga dityawiské jaran siji-loro kanggo Paulus. Kowé sing tanggung jawab bab keslametané Paulus nganti tekan ngarepé gramang Féliks.” ²⁵ Sakwisé kuwi kumendané terus nulis layang kanggo gramang Féliks sing uniné ngéné:

²⁶ Layang marang gramang Féliks sing kajèn, kabar slamet sangka Klaudius Lisias. ²⁷ Aku ngekèki krungu nèk wong Ju nyekel wong iki arep dipatèni. Aku uga ngerti nèk wong iki wargané negara Rum. Mulané aku ngalang-alangi kuwi lan ngongkon soldat-soldat ngluwari wong iki. ²⁸ Awit aku kepéngin ngerti apa jalarané wong-wong Ju arep matèni wong iki, mulané wongé tak gawa nang ngarepé Kruton Agamané. ²⁹ Aku ngerti nèk prekarané kuwi bab wèt-wèté agamané wong-wong kuwi lan Paulus blas ora nglakoni apa-apa sing marakké dèkné kudu disetrap apa dipatèni. ³⁰ Kadung aku éntuk kabar nèk wong-wong Ju pada nggawé komplot arep matèni dèkné, aku terus ngongkon wong iki teka nang nggonmu. Uga wong-wong sing ngelahké Paulus pada tak kongkon nang nggonmu nggawa kelahané. Ya namung semono tembungku.

³¹ Para soldat terus nuruti apa préntahé kumendané lan mbengi kuwi waé nggawa rasul Paulus tekan kuta Antipatris. ³² Esuké soldat-soldat sing mlaku terus balik menèh nang panggonané, nanging soldat-soldat sing numpak jaran budal terus karo rasul Paulus. ³³ Kadung wis tekan Sésaréa rasul Paulus terus dipasrahké marang gramangé, bareng karo layang sangka kumendan Klaudius Lisias. ³⁴ Sakwisé gramangé matya layang mau terus takon marang rasul Paulus dèkné kuwi wong lairan ngendi. Rasul Paulus terus ngomong nèk dèkné kuwi sangka bawah Silisia. ³⁵ Gramangé terus ngomong: “Prekaramu kuwi arep tak titipriksa nèk wong-wong sing ngelahké kowé wis teka.” Gramangé terus

ngongkon nglebokké rasul Paulus nang setrapan nang palèsé ratu Hérodès.

24

Kelahané wong-wong Ju

bab rasul Paulus

¹ Kadung wis limang dina, Imam Gedé Ananias teka nang Sésaréa karo pinituwané bangsa Ju lan advokat sing jenengé Tèrtulus. Wong-wong iki mara nang nggoné gramang Féliks nggawa kelahané. ² Weruh rasul Paulus wis ngadep, advokat Tèrtulus terus ngomong ngéné:

“Bapak gramang sing kajèn, enggoné Bapak nata negarané awaké déwé nganggo kaweruh kuwi nekakké keslametan lan katentreman tenan. Pantyèn ketara banget kemajuané. ³ Nang endi waé awaké déwé ora lali ngomongké bab iki lan awaké déwé maturkesuwun tenan marang Bapak. ⁴ Supaya ora nganggokké waktuné Bapak okèh-okèh, aku saiki arep ngomongké bab kelahané awaké déwé lan aku nyuwun dirungokké sedilut waé. ⁵ Kuwi ngéné: wong iki pantyèn pernyakit tenan sing nyamari. Dèkné seneng ngojok-ojoki wong-wong, marakké gègèran nang tengahé wong Ju lan nang endi-endi. Wong iki dadi pengarepé golongané wong Kristen, murid-muridé Yésus sangka kuta Nasarèt. ⁶⁻⁸ Dèkné wis ngregeti Gréja Gedé, mulané terus dityekel karo awaké déwé. Awaké déwé sakjané arep ngrutu wong iki miturut wèt-wèté agamané awaké déwé, nanging kumendan Lisias ngrebut wong iki sangka tangané awaké déwé lan dèkné terus ngongkon awaké déwé nggawa kelahané nang nggoné Bapak. Nèk wongé mbok takoni, mesti Bapak bakal weruh déwé nèk kelahané awaké déwé kabèh bener.”

⁹ Wong-wong Ju sing nang kono uga pada mèlu ngelahké rasul Paulus lan mbenerké omongané Tèrtulus.

Tembungé rasul Paulus nang ngarepé gramang Féliks

¹⁰ Saiki gramang Féliks ngekèki kelunggaran marang rasul Paulus nyauri kelahan kuwi. Rasul Paulus terus ngomong ngéné:

“Bapak gramang sing kajèn, aku ngerti nèk Bapak wis pirang-pirang taun ngrutu wong nang kéné, mulané aku bakal nyauri prekara iki nang ngarepé Bapak karo ati sing ayem. ¹¹ Bapak bisa takon-takon déwé nèk aku teka nang kuta Yérusalèm arep ngabekti marang Gusti Allah, wis rolas dina kepungkur. ¹² Wong-wong iki ora tau weruh aku bantah-bantahan karo sapa waé nang Gréja Gedé, apa ngojok-ojoki wong marakké nggawé gègèran. Ya ora nang sinaguk-sinaguk, ya ora nang endi-endi nang kuta. ¹³ Wong-wong iki

ora bisa nduduhké salahku. ¹⁴ Aku ngakoni nang ngarepé Bapak, nèk aku pretyaya marang Gusti Allah sing disembah karo mbah-mbahanku, miturut sing diarani 'Piwulang Anyar' karo wong-wong iki. Kuwi jaréné piwulang sing klèru. Nanging aku ya pretyaya marang sembarang sing ketulis nang wèt-wèté nabi Moses lan uga kitab-kitabé para nabi. ¹⁵ Sakjané ya ora béda blas karo wong-wong iki, awit aku ya pretyaya marang Gusti Allah sing wis janji, nèk kabèh wong mbésuk bakal ditangèkké sangka pati, ora dadi sebab wong betyik apa wong ala. ¹⁶ Mulané sak bisa-bisaku aku nglumui supaya atiku bisa resik slawasé, ya nang ngarepé Gusti Allah, ya nang ngarepé manungsa.

¹⁷ "Jalaran wis suwi banget aku ora nang kuta Yérusalèm, mulané aku teka rana arep ngekèki urunan lan masrahké kurban. ¹⁸⁻¹⁹ Ya dongé aku nindakké kaperluan-kaperluan kuwi, sakwisé aku nglakoni wisuh sutyi, wong-wong kuwi nemu aku nang Gréja Gedé. Nang kono ora ènèng gègèran apa ramé-ramé blas, malah ing waktu kuwi ora ènèng wong okèh bebarengan karo aku, kejaba namung wong Ju siji-loro sangka bawah Asia. Sakjané wong-wong kuwi sing kudu ngelahké aku nang nggoné Bapak, semunggoné aku nduwé salah kepriyé waé. ²⁰⁻²¹ Bèng ngomong apa pada nemu salah liyané dongé aku dikelahké nang ngarepé Kruton Agama, kejaba namung prekara siji iki, yakuwi, jalaran aku ngomong ngéné: 'Aku dikrutu jalaran aku pretyaya nèk wong mati bakal tangi menèh.' "

²² Gramang Féliks sing ngerti okèh bab piwulang Kristen, nutup kruton kuwi ngomong ngéné: "Prekara iki arep tak rampungké nèk kumendan Lisias wis nang kéné." ²³ Gramangé terus mréntah marang ofisir sing nyambutgawé kongkon njaga rasul Paulus, nanging rasul Paulus dililani mlaku-mlaku lan kantya-kantyané éntuk ngrumati dèkné.

Rasul Paulus nang ngarepé Féliks lan Drusila

²⁴ Ora let suwi gramang Féliks teka menèh, nanging saiki karo bojoné sing jenengé Drusila, wong Ju. Gramang Féliks terus mréntah kongkon nyeluk rasul Paulus. Rasul Paulus terus ngomongké bab pengandel ing Gusti Yésus. ²⁵ Nanging kadung rasul Paulus ngomongké bab klakuan sing betyik, bab ngendek hawané ati lan bab kruton nang ngarepé Gusti Allah ing entèk-entèkané jaman, gramang Féliks terus wedi lan ngomong: "Wis, semono waé, kana lunga menèh. Suk kapan-kapan kowé tak tyeluk menèh." ²⁶ Féliks ajek nyeluk rasul Paulus kuwi sakjané jalaran dèkné ngarep-arep dikèki duwit sogokan karo rasul Paulus.

²⁷ Sakwisé rong taun gramang Féliks terus diganti karo gramang Pèrkus Fèstus. Jalaran gramang Féliks kepéngin dielem karo wong Ju, mulané rasul Paulus terus diejarké nang setrapan terus.

25

Rasul Paulus njaluk digawa

nang nggoné ratuné

¹ Telung dina sakwisé gramang Fèstus teka nang kuta Sésaréa kono, dèkné terus budal nang kuta Yérusalèm. ²⁻³ Nang kono para pengarepé imam lan para pinituwané wong Ju pada nggawa kelahané menèh bab rasul Paulus. Wong-wong kuwi pada nyuwun gramang Fèstus ngétokké kabetyikané lan ngongkon rasul Paulus teka nang kuta Yérusalèm. Nanging karepé wong-wong kuwi sakjané arep nyegat lan matèni rasul Paulus nang dalan. ⁴⁻⁵ Nanging gramang Fèstus semaur: “Paulus disetrap nang kuta Sésaréa lan aku déwé uga bakal balik mbrana. Apiké para pinituwamu siji-loro bareng karo aku budal nang Sésaréa lan nang kana nggawa kelahanmu bab salahé Paulus.”

⁶ Sakwisé nang kono namung wolung dina tekané sepuluh dina, gramang Fèstus terus balik menèh nang kuta Sésaréa. Esuké dèkné terus nganakké kruton lan mréntah kongkon nggawa rasul Paulus mbrono. ⁷ Kadung rasul Paulus wis mlebu nang kruton kono, wong-wong Ju sing teka sangka Yérusalèm terus pada ngrubung dèkné lan nyalahké dèkné karo werna-werna prekara sing abot banget, nanging ora bisa ngujutké siji waé. ⁸ Rasul Paulus malah ngomong ngéné: “Aku ora rumangsa salah nerak wèt-wèté nabi Moses apa pernatané Gréja Gedé apa nglakoni salah marang ratuné.”

⁹ Nanging jalaran gramangé kepéngin disenengi karo wong Ju, mulané dèkné terus takon marang rasul Paulus: “Apa kowé gelem digawa nang Yérusalèm lan tak krutu nang kana?”

¹⁰⁻¹¹ Rasul Paulus malah semaur: “Aku ngadek nang kéné iki lak wis nang ngarepé krutoné ratuné Rum, mulané aku ya njaluk dikrutu nang kéné. Bapak déwé ngerti nèk aku ora nduwé salah apa-apa marang wong Ju. Nèk aku nerak wèt-wèté lan nglakoni sakwijiné prekara sing marakké aku pantès dipatèni, aku ya gelem mati. Nanging nèk kelahan-kelahan kuwi ora bener, ora ènèng wong sing bisa masrahké aku marang wong-wong Ju kuwi. Aku nyuwun prekara iki digawa nang krutoné ratuné Rum waé.”

¹² Sakwisé gramang Fèstus rembukan karo advisur-advisuré dèkné terus semaur: “Kowé njaluk digawa nang krutoné ratuné Rum, kowé ya bakal digawa rana.”

Rasul Paulus nang ngarepé

ratu Agripa lan Bèrnike

13-14 Ora let suwi ratu Agripa lan adiké wédok sing jenengé Bèrnike teka nang kuta Sésaréa, arep ngurmat gramang Fèstus. Sakwisé ratuné nang kono telung dina, gramang Fèstus terus nggawa prekara bab rasul Paulus marang ratu Agripa. Gramang Fèstus ngomong ngéné: “Nang kéné ènèng wong disetrap, tinggalané gramang Féliks. ¹⁵ Dongé aku nang Yérusalèm para pengarepé imam lan para pinituwané bangsa Ju pada nggawa kelahan marang aku lan pada nyuwun aku nyetrap wong iki. ¹⁶ Nanging wong-wong tak sauri nèk tyarané wong Rum kuwi séjé lan ora nampa kelahané wong, tanpa wong sing disalahké dikèki kelunggaran adèp-adèpan karo sing ngelahké lan mbales kelahané. ¹⁷ Kadung wong-wong sing nggawa kelahan wis teka, aku ora ngentèni suwi, nanging ésuké aku terus nganakké kruton lan wong-wong sing kelah ya pada maju. ¹⁸ Wong-wong kuwi ya terus ngetokké kelahané, nanging aku ora krungu blas bab tumindak sing ala, kaya sing tak kira sakdurungé. ¹⁹ Sing diomong namung prekara-prekara bab agamané wong Ju déwé lan bab sakwijiné wong sing wis mati, jenengé Yésus, sing miturut Paulus, saiki ijik urip. ²⁰ Jalaran aku kangèlan sing arep nggarap prekara iki, mulané aku terus takon marang Paulus, apa gelem digawa nang Yérusalèm lan dikrutu nang kana waé. ²¹ Nanging Paulus malah njaluk supaya prekara iki digawa nang krutoné ratuné Rum lan nyuwun dijaga terus nganti prekarané dikrutu karo ratuné. Mulané aku ya mréntah, supaya Paulus dijaga nganti tekan waktuné nggawa dèkné nang nggoné ratuné.”

²² Ratu Agripa terus ngomong marang gramang Fèstus: “Aku kepéngin krungu déwé sangka wong kuwi.”

Fèstus semaur: “Sésuk ésuk kowé bisa krungu.”

²³ Esuké ratu Agripa lan Bèrnike teka nang kruton nganggo tyarané kraton, dietutké para penggedéné ofisir lan para penggedé liya-liyané sangka kuta kono. Gramang Fèstus terus kongkonan nggawa rasul Paulus maju. ²⁴ Fèstus terus ngomong: “Ratu Agripa lan para sedulur kabèh sing nang kéné. Ya iki wongé sing dikelahké karo wong-wong Ju nang Yérusalèm lan uga nang kéné. Wong-wong Ju pada bengok-bengok njaluk wong iki dipatèni waé. ²⁵ Nanging aku ora nemu salah apa-apa sing marakké wong iki kudu dipatèni. Lan jalaran dèkné déwé njaluk supaya prekarané digawa nang krutoné ratuné Rum, aku ya arep ngongkon nggawa dèkné nang kuta Rum. ²⁶ Nanging aku durung éntuk katerangan sing apik lan aku ya durung nemu salahé sing kenèng tak

enggo jalaran nang sakjeroné layang sing arep tak kirimké ratuné. Mulané aku saiki nggawa wong iki nang ngarepmu kabèh, nanging kaping pisan marang ratu Agripa, supaya, nèk wis ditakon-takoni, aku bisa nemu prekara sing kenèng tak tulis. ²⁷ Awit ora lumrah nèk aku ngongkon wong setrapan nang Rum tanpa ndunungké kanti tyeta apa salahé wongé.”

26

Rasul Paulus nang ngarepé

ratu Agripa

¹ Ratu Agripa terus ngomong marang rasul Paulus: “Kowé saiki kenèng mbales kelahanmu!” Rasul Paulus terus ngunggahké tangané lan ngomong ngéné:

² “Duh ratu Agripa, bungah tenan aku dikèki kelunggaran mbales kelahané wong-wong Ju bab aku nang ngarepé ratuné. ³ Aku bungah, jalaran aku ngerti nèk ratu Agripa ngerti apik bab adat-tata-tyarané bangsa Ju. Mulané aku nyuwun tenan, supaya ratu Agripa gelem ngrungokké tembungku karo sabar.

⁴ “Wong Ju kabèh ngerti uripku, awit kawit tyilikanku aku urip nang tengahé bangsaku nang Yérusalèm. ⁵ Wong-wong wis kenal aku suwi lan nèk gelem bisa nyeksèni déwé nèk kawit mbiyèn aku nurut agama temen tenan, ing sakjeroné golongané para Farisi. ⁶ Nèk dipikir aku ngadek nang kéné iki sakjané jalaran aku pretyaya marang prejanjiané Gusti Allah marang mbah-mbahané awaké déwé, nèk Dèkné bakal nangèké wong mati. ⁷ Taleré bangsa Israèl rolas ngareparep prejanjian kuwi ndang bisa keturunan, mulané mbah-mbahané awaké déwé ya pada ngabekti marang Gusti Allah awan lan wengi. Lan jalaran aku uga nduwèni pengareparep iki, duh ratu, aku dikelahké karo wong-wong Ju. ⁸ Apa jalarané kok wong-wong Ju ora pada pretyaya nèk Gusti Allah nangèké Gusti Yésus sangka pati?

⁹ “Mauné aku déwé ya mikir kudu ngrusak kabar kabungahan bab Gusti Yésus sangka Nasarèt. ¹⁰ Lan aku molai karo penggawéan kuwi nang Yérusalèm. Aku terus njaluk layang pangwasa marang para pengarepé imam, kanggo nglebokké wong Kristen pirang-pirang nang setrapan. Nèk ènèng sing kudu dipatèni mbarang aku ya mèlu setuju. ¹¹ Ping pira waé aku ngleboni sinaguk-sinaguk lan meksa wong-wong sing Kristen supaya ninggal pengandelé. Sangking sengitku karo wong-wong kuwi, aku sampèk budal nang kuta-kuta nang liya negara arep nyekel wong-wong Kristen kuwi.

12 “Mulané aku terus budal nang kuta Damaskus, manut kongkonané lan nggawa layang pangwasané para pengarepé imam. 13 Lah nanging nang tengah dalan ing wayah awan nggentar, duh ratu Agripa, aku dadakan weruh padang semlorot sangka langit, sing padangé ngungkuli padangé srengéngé. Pepadang kuwi nyoloroti aku lan wong-wong sing mèlu aku. 14 Awaké déwé kabèh tiba nang lemah lan aku terus krungu swara ing tembung Ibrani ngomong marang aku ngéné: ‘Saulus, Saulus, kenèng apa kowé kok nyiya-nyiya Aku? Kowé nggawé tatuné awakmu déwé kaya sapi sing nyépak-nyépak palangé sing digawé ngepluk kaé.’ 15-17 Aku terus takon: ‘Gusti, kowé kuwi sapa ta?’ Gusti terus semaur: ‘Aku iki Yésus, sing mbok siya-siya. Ngadeka. Aku ngétok marang kowé kuwi awit Aku arep netepké kowé dadi peladènkmu. Kowé bakal dadi seksi marang wong liyané nèk kowé ing dina iki weruh Aku lan uga bab prekara liya-liyané sing mbésuk bakal tak duduhké marang kowé. Kowé bakal tak luwari sangka bangsa Israèl lan bangsa liya-liyané lan saiki kowé tak kongkon marani bangsa-bangsa kuwi. 18 Kowé bakal melèkké mripaté lan nuntun wong-wong kuwi sangka pepeteng marani pepadang, supaya wong-wong mau utyul sangka pangwasané Sétan lan mara marang pangwasané Gusti Allah. Jalaran pada pretyaya marang Aku, dosané wong-wong mau bakal tak ngapura lan wong-wong mau bakal dadi umat sing tak pilih.’

19 “Ratu Agripa, sakploké kuwi aku terus manut marang tembung sing tak tanpa sangka swarga kuwi. 20 Aku terus ndisik déwé nang kuta Damaskus, sangka kono aku terus nang kuta Yérusalèm, terus nang bawah Yudéa kabèh lan uga marang wong-wong sing dudu Ju. Aku ngabari wong-wong, supaya pada molai urip sing anyar lan pada mbalik marang Gusti Allah lan pada nduwèni klakuan sing tyotyok karo kauripan sing anyar. 21 Jalaran sangka kuwi para penuntuné wong Ju terus nyekel aku, dongé aku nang Gréja Gedé, tujuané arep matèni aku. 22 Nanging tekané saiki aku dipageri karo Gusti Allah, mulané saiki aku ngadèk nang kéné, ngekèki paseksi marang kabèh wong, sing gedé lan sing tyilik. Sing tak omong iki tunggalé waé karo sing wis tau diomongké karo para nabi lan uga nabi Moses dèk mbiyèn. 23 Nabi Moses lan para nabi liyané dèk mbiyèn wis ngomongké nèk Kristus bakal nglakoni kasangsaran, nanging uga Dèkné bakal tangi sangka pati sing ndisik déwé lan bakal ngabarké marang wong Ju lan sing dudu Ju bab pepadang sing nggawa keslametan ing uripé manungsa.”

24 Dongé rasul Paulus ijik ngomong ngono kuwi, gramang

Fèstus terus mbengok: “Paulus, kowé saiki wis édan tenan! Kowé kuwi kokèhan pangerti, mulané dadi édan.”

²⁵ Rasul Paulus terus semaur: “Aku ora édan, bapak gramang. Omongku kuwi kabèh bener lan pikiranku waras tenan. ²⁶ Ratu Agripa ngerti kabèh iki. Karo dèkné aku bisa blaka waé, awit sembarang kuwi kabèh klakoné ora ndelik-ndelik! ²⁷ Ratu Agripa apa pretyaya marang sing ditulis karo para nabi? Aku ngerti nèk ratu Agripa pretyaya.”

²⁸ Ratu Agripa semaur: “Apa kowé mikir nèk gampang waé aku mbok dadèkké wong Kristen?”

²⁹ Rasul Paulus terus ngomong: “Aku kepéngin ndonga marang Gusti Allah, supaya ora suwi menèh ora namung ratuné, nanging wong kabèh sing pada ngrungokké marang aku ing dina iki bisa kaya aku, kejaba sangka enggonku diranté iki.”

³⁰ Sakwisé kuwi ratu Agripa lan gramang Fèstus lan ratu Bèrnike lan wong kabèh pada ngadek. ³¹ Dongé lunga, ratuné lan gramangé pada guneman: “Wong iki ora nduwé salah apa-apa sing marakké dèkné kudu dipatèni.” ³² Ratu Agripa terus ngomong marang gramang Fèstus: “Semunggoné wong iki prekarané ora njaluk diunggahké nang nggoné ratu gedé, saiki dèkné wis bisa metu.”

27

Rasul Paulus budal nang kuta Rum

¹ Sakwisé ditetepké nèk awaké déwé kabèh kudu budal nang negara Itali, rasul Paulus lan wong setrapan liyané siji-loro terus dipasrahké marang Yulius, ofisiré ratuné Rum. ² Awaké déwé terus numpak kapal sangka kuta Aderamitium budal nang panggonan-panggonan nang bawah Asia. Aristarkus, sedulur sangka kuta Tèsalonika nang bawah Masedonia, uga bareng karo awaké déwé. ³ Esuké awaké déwé tekan kuta Sidon. Ofisir Yulius jan apik banget marang rasul Paulus. Rasul Paulus dililani niliki kantya-kantyané lan nampa pawèh kanggo nyukupi kabutuhané. ⁴ Sangka kono awaké déwé neruské lakuné. Nanging jalaran anginé nampek, awaké déwé kepeksa mlipir karo kapalé sak uruté pinggiré pula Siprus, sing ora keterak angin. ⁵ Awaké déwé enggoné ngabrah segara metu bawah Silisia lan Pamfili, terus tekan kuta Mira nang bawah Likia. ⁶ Nang kono ofisiré nemu kapal sing teka sangka kuta Alèksandria. Kapalé arep lunga nang negara Itali. Awaké déwé kabèh terus diboyong nang kapal iki.

⁷ Pirang-pirang dina awaké déwé kemampul, kapalé sawangané ora maju blas. Karo rekasa awaké déwé terus bisa

tekan kuta Knidus. Jalaran anginé gedé banget, awaké déwé kepeksa metu kidulé pula Kréta, ngliwati panggonan sing jenengé Salmuné. ⁸ Karo rekasa awaké déwé bisa ngliwati kono lan entèk-entèké awaké déwé bisa tekan panggonan sing jenengé Babakan Apik, tyedek karo kuta Laséa.

⁹ Awaké déwé kepeksa lèrèn suwi nang panggonan kono, awit mlaku terus nyamari tenan, jalaran dina Pangapuran Gedé wis kliwat lan saiki wayahé angin banter lan ombak gedé. Mulané rasul Paulus terus ngomong ngéné marang penggedéné kapalé: ¹⁰ “Bapak-bapak, awaké déwé bakal katekan ombak gedé. Kuwi ora namung nyamari kanggo kapalé lan momotané, nanging uga kanggo uripé awaké déwé.” ¹¹ Nanging ofisiré malah pretyaya marang kapitèné lan wongé sing nduwé kapalé tenimbang pretyaya marang tembungé rasul Paulus. ¹² Babakan kapal kono pantyèn ora kepénak kanggo lèrèn ing wayah adem lan angin banter. Mulané wong sing nang kapal kono sing okèh pada setuju nèk budal waé. Karepé bisa tekan Féniks, sakwijiné babakan nang pula Kréta, sing adapé ngidul-ngulon lan ngalor-ngulon, dadi apik kanggo lèrèn suwéné wayah adem.

Keterak angin banter

lan ombak gedé

¹³ Kadung ènèng angin teka sangka sebelah kidul wong kabèh mikir nèk kuwi waktu sing apik kanggo budal terus. Jangkaré diangkat lan kapalé terus mlipir tyedek karo pinggiré pula Kréta. ¹⁴ Lah kok terus dadakan waé ènèng angin banter sangka daratan sing lumrahé diarani angin “Lor Wétan”. ¹⁵ Kapalé katut karo anginé lan jalaran kapalé wis ora kenèng dilakokké, entèk-entèké diejarké waé bèn kintir. ¹⁶ Awaké déwé terus kaaling-alingan nang sak kidulé pula tyilik sing jenengé Kauda. Karo rekasa awaké déwé bisa nyandak prauné tyilik. ¹⁷ Kuwi terus diunggahké nang kapal terus ditalèni. Kapalé déwé ya terus ditalèni mubeng. Jalaran wedi nèk kapalé mengko kandas nang panggonan sing tyetèk banyuné nang Sirté, mulané layaré terus digulung lan kapalé dikintirké banyu. ¹⁸ Anginé selot suwi selot banter, mulané ésuké momotané kapal terus dibuwangi nang laut. ¹⁹ Esuké menèh pirantiné kapal uga molai dibuwangi. ²⁰ Embuh sepira suwéné awaké déwé ora weruh srengéngé, apa menèh lintang-lintang. Anginé lan ombaké ora mandek-mandek. Entèk-entèké awaké déwé wis ora nduwé pengarep-arep menèh nèk bakal slamet.

²¹ Jalaran wong okèh wis suwi ora mangan, rasul Paulus terus ngadek nang tengahé wong-wong, terus ngomong:

“Para sedulur, nèk mauné kowé pada nggugu omongku lan ora lunga sangka pula Kréta, mesti awaké déwé ora nemoni karusakan lan kangèlan kaya ngéné iki. ²² Nanging saiki kowé ya aja pada susah lan kuwatir, awit ora ènèng siji waé sing bakal mati. Namung kapalé sing bakal kelep. ²³ Awit wingi mbengi Gustiku sing tak sembah wis ngongkon mulékaté teka nang nggonku. ²⁴ Mulékaté ngomong ngéné marang aku: ‘Paulus, kowé aja wedi. Awit kowé bakal ngadek nang ngarepé ratu gedé nang Rum. Lan jalaran sangka kowé, Gusti Allah ngétokké kabetyikané lan ngekèki slamet marang wong kabèh sing bareng karo kowé nang kapal.’ ²⁵ Mulané para sedulur, sing kendel terus, awit aku pretyaya nèk sembarang bakal mlaku kaya sing wis diomong karo Gusti Allah marang aku. ²⁶ Awaké déwé mesti bakal kandas nang sakwijiné pula.”

²⁷ Mbengi kaping patbelas, dongé awaké déwé kintir nang mér Adria, kira-kira tengah wengi, para matrus mikir nèk wis tyedek karo daratan. ²⁸ Terus pada ngukur jeruné banyuné nganggo ukuran. Nang kono pada weruh nèk jeruné banyu ènèng telung puluh nenem setengah mèter. Ora suwi menèh terus nguntyalké watu ukurané menèh, saiki jeruné pitulikur setengah mèter. ²⁹ Wong-wong mau pada wedi nèk kapalé nerak watu, mulané terus pada ngedunké jangkar papat sangka mburi lan pada ngarep-arep ndang bisa padang. ³⁰ Nanging karepé para matrus mau arep ninggal kapalé. Prauné tyilik arep diedunké nang banyu, nanging étok-étoké arep ngedunké jangkar sing nang ngarep. ³¹ Rasul Paulus terus ngomong ngéné marang ofisiré lan para soldat: “Nèk matrus-matrus kuwi ora nang kapal waé, kowé kabèh ora bakal slamet.” ³² Mulané soldat-soldat mau terus ngetok taliné prauné, prauné terus kejegur nang segara, terus kintir.

³³ Kadung wis padang rasul Paulus nyuwun wong-wong kabèh, supaya pada mangan. Rasul Paulus ngomong ngéné: “Kowé wis patbelas dina ngarep-arep supaya pada slamet, sampèk ora mangan apa-apa. ³⁴ Apiké saiki pada mangan ndisik, awit kowé kudu kuwat, supaya ora mati.” ³⁵ Sakwisé ngono rasul Paulus terus njikuk roti, terus nang ngarepé wong okèh dèkné ndonga nyuwun berkah. Rotiné dityuwil-tyuwil terus dipangan. ³⁶ Wong-wong kabèh atiné krasa kendel menèh terus pada gelem mangan setitik. ³⁷ Wong-wong sing nang kapal kono okèhé ènèng wong rong atus pitung puluh nenem. ³⁸ Sakwisé kabèh pada mangan warek, wong-wong terus pada mbuwang gandumé nang segara, supaya kapalé tambah èntèng.

Kapalé kandas lan rusak

³⁹ Kadung wis awan para matrus terus pada weruh daratan, nanging ora ngerti endi. Kono kuwi panggonan teluk, tegesé lauté mlebu nang daratan setitik. Wong-wong mikir arep ngandaské kapalé nang kono waé. ⁴⁰ Taliné jangkar terus dipedoti, jangkaré terus dibuwang nang segara, semono uga taliné sing dienggo nalèni kemudiné. Layaré prau terus arep dipasang, supaya anginé bisa nyurung kapalé mau minggir. ⁴¹ Nanging kapalé terus kandas nang panggonan sing tyetèk. Kapalé sebelah ngarep terus ambles-bles, lah sebelah mburi remuk diantemi ombak gedé banget.

⁴² Lah saiki para soldat arep matèni wong setrapan kabèh, supaya ora minggat ngelangi nang daratan. ⁴³ Nanging kumendané ora nglilani rasul Paulus dipatèni, mulané soldat-soldat ya dipenggak penging matèni setrapan-setrapané. Kumendané terus mréntah wong-wong sing bisa ngelangi kongkon pada njegur ndisik lan ngelangi nang daratan. ⁴⁴ Lah liya-liyané bèn kintir tyekelan kayu apa petyah-petyahan kapal sing kemambang. Mengkono kuwi kabèh bisa tekan daratan kanti slamet.

28

Nang pula Malta

¹ Kadung awaké déwé tekan daratan kanti slamet, awaké déwé ngerti nèk pula kuwi pula Malta. ² Wong-wong sing manggon kono apik banget enggoné nampa awaké déwé. Jalaran terus udan lan rasané adem wong-wong terus nggawé bediyang. Awaké déwé terus diejèk rono. ³ Rasul Paulus mèlu nglumpukké kayu-kayu ditumpuk nang geniné. Lah kok terus ènèng ula metu sangka kayu-kayu kuwi, jalaran kepanasen geniné. Ulané terus nyokot tangané rasul Paulus. ⁴ Kadung wong-wong kono mau weruh ulané gumandul nang tangané rasul Paulus, terus pada rasan-rasan marang sakpada-pada: “Wong kuwi mesti tukang matèni wong, mulané senajan ora mati nang laut kepriyé-priyé ya bakal mati.” ⁵ Nanging rasul Paulus ngipatké ulané terus tiba nang njero geni. Rasul Paulus ora krasa lara blas. ⁶ Wong-wong mikiré tangané rasul Paulus bakal abuh lan dèkné déwé bakal tiba mati. Nanging kadung dientèni sampèk suwi weruh nèk rasul Paulus ora kenèng apa-apa, wong-wong mau terus mbalik pikirané, ngomong: “Wong kuwi mesti gusti allah!”

⁷ Ora adoh sangka kono ènèng kebon, sing nduwé Publius, penggedéné pula kono. Publius nampa awaké déwé apik lan awaké déwé dadi dayohé nginep nang omahé telung dina suwéné. ⁸ Dongé awaké déwé nang kono bapaké Publius

lara panas lan lara weteng. Rasul Paulus terus mlebu nang kamaré wongé terus numpangi tangan ndongakké. Wongé sakwat mari. ⁹ Wong-wong terus krungu bab lelakon kuwi, mulané wong-wong nang pula kono pada nggawa sing lara kabèh nang nggoné rasul Paulus. Kabèh terus mari. ¹⁰ Wong-wong terus pada ngekèki kado pirang-pirang marang awaké déwé lan dongé awaké déwé arep budal menèh, awaké déwé disangoni sembarang sing dibutuhké karo awaké déwé.

Sangka pula Malta budal

nang kuta Rum

¹¹ Sakwisé telung sasi nang pula kono, awaké déwé terus numpak kapal sing teka sangka kuta Alèksandria, kapal sing endas-endasané gambaré déwa kembar sing jenengé Kastor lan Polus. Kapal kuwi nang kono sak suwéné wayah adem. ¹² Awaké déwé terus mandek nang kuta Serakus lan mampir telung dina nang kono. ¹³ Sangka kono awaké déwé terus budal nang kuta Régium. Esuké terus ènèng angin banter sangka kidul, mulané let rong dina awaké déwé terus tekan kuta Putioli. ¹⁴ Nang kuta kono awaké déwé kepetuk karo sedulur-sedulur Kristen. Awaké déwé terus dikongkon nginep sampèk seminggu nang kono. Sangka kono awaké déwé budal nang kuta Rum. ¹⁵ Nang kuta Rum kono sedulur-sedulur Kristen krungu nèk awaké déwé teka. Wong-wong pada metuk awaké déwé nang Pasar Apius lan uga nang Trés Taberné. Kadung rasul Paulus kepetuk karo sedulur-sedulur mau, dèkné terus maturkesuwun marang Gusti Allah lan nampa kekuwatan anyar.

Nang kuta Rum

¹⁶ Nang kuta Rum rasul Paulus éntuk manggon déwé, dijaga soldat siji.

¹⁷ Sakwisé kliwat telung dina rasul Paulus terus ngundang para pengarepé wong Ju sing manggon nang kono. Kadung wong-wong wis ngumpul, rasul Paulus terus ngomong ngéné: “Para sedulur, senjata aku ora nduwé salah apa-apa marang bangsané awaké déwé lan aku ya blas ora nerak adat tata-tyara tinggalané mbah-mbahané awaké déwé, nanging aku meksa dityekel nang kuta Yérusalèm lan dipasrahké marang wong Rum. ¹⁸ Sakwisé wong Rum nakon-nakoni prekarané lan ora nemu apa-apa sing bisa marakké aku nampa setrapan pati, aku terus arep dietyulké. ¹⁹ Nanging wong-wong Ju nang kana ora trima nèk aku dietokké, mulané aku terus kepeksa nggawa prekara iki nang kruton gedé, krutoné ratuné nang Rum. Aku déwé ora bakal nggawa kelahan apa-apa bab bangsaku. ²⁰ Ya iku jalarané enggonku ngumpulké kowé

kabèh nang kéné, supaya aku bisa ngomongi kowé bab iki. Aku diranté iki jalaran aku pretyaya marang sing diarep-arep karo bangsa Israèl.”

²¹ Wong-wong Ju mau terus semaur: “Awaké déwé ora nampa layang apa-apa sangka Yudéa bab kowé. Uga ora ènèng wong sapa-sapa sangka kana sing dikongkon nggawa kabar mbréné bab bener-oraé. ²² Nanging awaké déwé kepéngin krungu pinemumu bab piwulang sing anyar iki, awit awaké déwé ngerti nèk nang endi-endi piwulang iki dimungsuh.”

²³ Wong-wong terus pada nggawé kangsènan karo rasul Paulus lan kadung wis tekan dinané wong-wong mau teka nang omahé rasul Paulus, nanging saiki wongé okèhé ngungkuli sing ndisik. Wiwit ésuk tekané soré rasul Paulus nyritakké lan ndunung-ndunungké bab Kratoné Gusti Allah. Nganggo ayat-ayat sangka kitabé nabi Moses lan kitab-kitabé para nabi, rasul Paulus ndunung-ndunungké marang wong-wong kuwi, supaya pada pretyaya marang Gusti Yésus. ²⁴ Pantyèn ya ènèng sing pretyaya lan ngakoni nèk sing diwulangké karo rasul Paulus kuwi bener, nanging uga ènèng sing ora gelem pretyaya. ²⁵ Wong-wong terus mulih sangka kono karo èngkèl-èngkèlan. Kuwi sakwisé rasul Paulus ngomong ngéné: “Pantyèn tyotyok banget tembungé Roh Sutyi sing ditokké karo nabi Yésaya marang para mbah-mbahané awaké déwé. ²⁶ Tembung kuwi uniné ngéné:

‘Kana bangsa iki diparani
lan diomongi
nèk bakal ngrungokké,
nanging ora dunung,
bakal ndeleng,
nanging ora weruh.

²⁷ Awit pikirané wong-wong kuwi ketul,
kupingé wis disumpeli
dadi budek
lan mripaté dieremké
dadi lamur.
Semunggoné ora ngono,
mesti mripaté bisa weruh
lan kupingé bisa krungu
lan pikirané bisa ngerti,
mesti terus pada mara
nang nggonku
lan tak waraské!’ ”

²⁸ Rasul Paulus terus ngomong menèh: “Para sedulur, pada ngertia nèk kabar keslametan sangka Gusti Allah iki

saiki digelarké marang wong-wong sing dudu Ju lan wong-wong kuwi pada gelem ngrungokké.”²⁹ Sakwisé rasul Paulus ngomong ngono kuwi, wong-wong Ju terus pada lunga karo èngkèl-èngkèlan.

³⁰Rong taun suwéné rasul Paulus manggon nang kuta Rum kono, nang omah séwan. Sapa waé sing tilik dèkné nang kono ya ditampa apik. ³¹Rasul Paulus ngabarké bab Kratoné Gusti Allah lan mulang bab Gusti Yésus Kristus karo kendel lan ora ènèng wong sing ngalang-alangi dèkné.

Layangé rasul Paulus marang pasamuhan nang kuta Rum

Pembukakan lan pamuji slamet

¹⁻⁷ Para sedulurku kabèh nang kuta Rum, iki layang sangka nggonku, Paulus. Gusti Allah pantyèn trésna tenan marang kowé kabèh lan manggil kowé, supaya dadi umaté.

Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus Kristus ngebeki uripmu karo kabetyikané lan katentremané.

Aku nulis layang iki marang kowé, jalaran Gusti Yésus, Kongkonané Gusti Allah, wis miji aku dadi peladèné. Aku kudu dadi rasulé Gusti Yésus nggelarké kabar kabungahan sangka Gusti Allah marang kabèh manungsa. Ing jaman mbiyèn Gusti Allah wis ngomongké bab kabar kabungahan iki liwat para nabi lan ya wis ketulis nang Kitab. Kabar kabungahan iki ngomongké bab Gustiné awaké déwé Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah. Sak tyara manungsa Dèkné dadi turunané ratu Daved. Lan jalaran Gusti Yésus uripé sutyi sak kabèhé, mulané sakwisé Dèkné tangi sangka pati, Gusti Allah ngekèki pangwasa gedé marang Anaké, supaya ngwasani kratoné. Aku saiki dadi wakilé Gusti Yésus. Gusti Allah pantyèn ngekèki penggawéan iki marang aku, awit Gusti Yésus déwé sing ngomongi aku. Aku kudu ngomongi kabèh bangsa sing dudu Ju, supaya pada pretyaya lan pada manut marang Kristus. Kuwi pantyèn Kristus déwé sing ngongkon aku. Lan kowé sing manggon nang kuta Rum, kowé mbarang kudu tak omongi nèk Gusti Yésus Kristus manggil kowé supaya dadi anaké.

Rasul Paulus kepéngin niliki sedulur-sedulur nang kuta Rum

⁸ Para sedulur, aku pantyèn maturkesuwun marang Gusti Allah enggoné Gusti Yésus Kristus nyambutgawé ing uripmu. Awit nang endi waé wong-wong pada ngomongké bab pengandemu. ⁹ Aku ora goroh para sedulur, Gusti Allah dadi seksiku. Dèkné sing tak sembah lan tak labuhi sak atiku, awit aku nggelarké kabar kabungahan bab Anaké. Gusti Allah déwé ngerti nèk aku ora tau lali ndongakké kowé kabèh. ¹⁰⁻¹¹ Aku pantyèn ajek ndonga, supaya Gusti Allah ngekèki kelunggaran marang aku ndang bisa niliki kowé, awit aku jan kepéngin tenan kepetuk karo kowé. Menawa aku bisa ngedum berkah kasukman marang kowé lan menawa aku bisa nambah-nambahi pengandemu marang Gusti. ¹² Tegesé para sedulur, aku pretyaya nèk awaké déwé bisa mbarang

pengandelé sakpada-pada, aku kebangun sangka pengandelmu lan kowé kebangun sangka pengandelku.

¹³ Tenan para sedulur, kowé kudu ngerti nèk jalaran sangka kuwi wis ping pira waé aku wis arep budal nang nggonmu, nanging tekané saiki alangané wis ènèng waé, dadiné durung bisa keturunan. Karepku para sedulur, kaya enggonku nggelarké pituturé Gusti nang tengahé bangsa liya-liyané, semono uga aku bisa nyambutgawé lan ngetokké woh nang tengahmu. ¹⁴ Aku iki rumangsa nduwèni penjawab marang kabèh bangsa, mulané aku kudu nggelarké pituturé Gusti marang wong sing ngomong Grik sing manggon nang kuta, uga marang wong sing ora ngomong Grik sing manggon nang kebonan, marang wong sing sekolah lan uga marang wong sing ora sekolah. ¹⁵ Yakuwi jalarané aku kepéngin ndang teka nang nggonmu nang kuta Rum, supaya aku bisa nggelarké pituturé Gusti nang kono.

Pangwasané kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus

¹⁶ Awit para sedulur, aku blas ora isin nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus, jalaran kabar kabungahan iki gedé banget kwasané. Ya kabar kabungahan iki sing dikanggokké karo Gusti Allah kanggo nylametké kabèh wong sing pretyaya, nomer siji kanggo bangsa Ju, nanging uga kanggo bangsa liya-liyané. ¹⁷ Kenèng apa aku kok ngomong ngono para sedulur? Awit kabar kabungahan iki ndunungké marang awaké déwé, nèk kawit mbiyèné manungsa bisané ketampa karo Gusti Allah namung nèk gelem pretyaya lan njagakké marang Dèkné. Wujuté ya wis ketulis nang Kitab uniné ngéné: “Wong sing wis ketampa karo Gusti Allah uripé kudu njagakké marang Gusti Allah.”

Salahé manungsa

¹⁸ Para sedulur, aku kuwi mau ngomong nèk Gusti Allah nylametké wong sing pretyaya marang Dèkné. Kenèng apa kuwi kok penting banget? Iki penting banget, jalaran awaké déwé kudu ngerti nèk Gusti Allah nesu tenan marang manungsa. Gusti Allah bakal nyetrap kabèh wong sing ora ngajèni marang Dèkné lan sing nggawé ala marang liyané. Wong sing nglakoni ala kuwi sakjané namung ngalang-alangi wong liyané, marakké liyané ora bisa mangertèni Gusti Allah kaya sak wujuté. ¹⁹ Para sedulur, sakjané kabèh wong bisa mangertèni bab Gusti Allah kaya sak mestiné, awit Gusti Allah déwé wis nduduhké lan ndunungké marang manungsa. ²⁰ Wujuté kawit mbiyèn-mbiyèné, dongé Gusti Allah nggawé langit lan bumi, semunggoné manungsa gelem nyawang lan mikir bab sembarang sing digawé karo Gusti Allah, mesti

barang loro iki manungsa bisa dunung, yakuwi, nèk Gusti Allah langgeng pangwasané lan nèk Dèkné wujud Gusti Allah tenan. Dadiné manungsa ora nduwé jalaran kanggo nutupi salahé. ²¹ Karomenèh para sedulur, senajan manungsa ngerti nèk Gusti Allah kuwi langgeng kwasané, nanging ora pada gelem memuji lan maturkesuwun marang Dèkné. Malah pada mblarah ora nggenah pikirané, marakké pada bingung karepé, awit peteng atiné. ²² Rumangsané wong ngerti, nanging malah mundak bodo. ²³ Mulané ora pada nyembah Gusti Allah sing langgeng, nanging malah pada nyembah retya-retya sing rupa manungsa sing mati, apa manuk, apa kéwan sing sikilé papat, apa kéwan sing mbrangkang.

²⁴ Lan jalaran manungsa mundak bodo lan pada nglakoni sing ora nggenah ngono, mulané terus pada dipasrahké marang pangwasané kesenengan rusu karo Gusti Allah. Dadiné pada nglakoni sing ora pantes karo awaké sakpada-pada. ²⁵ Wong-wong kuwi nggugu barang sing goroh, barang sing bener bab Gusti Allah malah ora pada gelem pretyaya. Mulané terus nyembah lan ngajèni marang barang-barang gawéané Gusti Allah, ora nyembah marang Gusti Allah déwé, sing nggawé sembarang lan sing kudu dipuji slawasé. Amèn.

²⁶ Para sedulur, jalaran sangka klakuan sing kaya ngono kuwi, manungsa dietyulké karo Gusti Allah, supaya pada nuruti kesenengané daging sing ora pantes. Mulané sing wédok-wédok ora pada nglakoni sing lumrah menèh, nanging sing ora lumrah. Ora pada nggolèk gandèngan karo wong lanang, nanging wong wédok malah gandèngan karo wong wédok. ²⁷ Semono uga sing lanang-lanang. Ora gandèngan karo wong wédok menèh kaya sak lumrahé, ora, nanging wong lanang malah ketarik atiné karo tunggal wong lanang lan pada nglakoni sing ora pantes. Mulané ya pada nampa upah sing tyotyok karo klakuané.

²⁸ Lan menèh para sedulur, jalaran wong-wong kuwi blas ora merlokké supaya bisa kenal marang Gusti Allah, mulané ya diejarké karo Gusti Allah, bèn pada nuruti angen-angené sing mblarah-mblarah ora nggenah. Mulané ya pada nglakoni sembarang sing ora apik. ²⁹⁻³⁰ Atiné wis kebek karo angen-angen sing ora bener, karo barang ala, laku bédang lan hawa srakah. Seneng nggawé ala, seneng sengit, mematèni lan tukaran. Seneng ngapusi liyané lan seneng nggawé larané ati liyané. Seneng nyatur lan ngundat-undat liyané. Pada sengit marang Gusti Allah, sombong, gemunggung lan kurang-ajar. Nèk arep nggawé ala akalé wis ènèng waé. Karo wong tuwa wis ora ngajèni blas. ³¹ Ora nduwèni kadunungan lan ora kenèng dijagakké. Ora nduwé seneng karo seduluré

déwé lan ora nduwé melas blas karo liyané. ³² Wong-wong kuwi sakjané ngerti nèk Gusti Allah ngupahi pati marang wong sing nglakoni kaya ngono kuwi, nanging ora pada wedi blas, malah pada ngelem liyané sing nglakoni kaya ngono.

2

Gusti Allah nyetrap sak beneré

¹ Para sedulur, kowé mesti setuju nèk Gusti Allah nyetrap wong sing nglakoni ala kuwi. Menawa kowé mikir nèk kowé déwé ora nglakoni kaya ngono. Saiki aku ngomong marang kowé kabèh sing pada mikir ngono kuwi: Gusti Allah uga bakal nyetrap kowé. Awit nèk kowé mbenerké Gusti Allah nèk Dèkné nyetrap wong liyané, kowé uga mbenerké Gusti Allah nèk Dèkné nyetrap awakmu déwé. Awit kowé sing pada nyalahké liyané, kowé déwé uga nglakoni prekara-prekara sing ala kuwi. ² Para sedulur, awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah nyetrap wong sing nglakoni ala kuwi miturut sak beneré. ³ Mulané aja mikir nèk kowé bisa nglungani setrapané Gusti Allah, kowé kuwi sing pada nyalahké liyané, nanging kowé déwé nglakoni ala. ⁴ Apa kowé malah ora kudu bungah nèk Gusti Allah ngétokké katrésnané, kesabarané lan kawelasané marang kowé. Apa kowé ora dunung nèk Gusti Allah durung nyetrap kowé, jalaran Dèkné ngentèni, supaya kowé pada ngrumangsani salahmu lan ninggal klakuan sing ala. ⁵ Nanging para sedulur, kowé malah pada ndablek lan ora gelem malih klakuané. Kowé malah pada nambahi nesuné Gusti Allah lan nggedèkké setrapanmu mbésuk nèk Gusti Allah bakal ngrutu kabèh wong kaya sak beneré. ⁶ Awit Gusti Allah bakal ngrutu kabèh wong miturut sing dilakoni déwé-déwé. ⁷ Tegesé, wong sing temen nglakoni sing betyik, jalaran kepéngin disenengi lan dielem karo Gusti Allah lan jalaran kepéngin nduwé urip sing ora ènèng matiné, wong sing kaya ngono kuwi bakal dikèki urip langgeng karo Gusti Allah. ⁸ Nanging wong sing srakah lan ora perduli marang liyané, wong sing ora gelem nggugu marang pitutur sing bener bab Gusti Allah, nanging malah pada seneng nggawé ala marang liyané, wong kaya ngono kuwi bakal nampa setrapan sing nggilani sangka Gusti Allah. ⁹ Sapa wongé sing nglakoni sing ala kaya ngono kuwi, ngertia nèk bakal ngrasakké kangèlan lan kasangsaran, ora dadi sebab wong Ju apa wong bangsa liyané. ¹⁰ Nanging sapa sing nglakoni sing betyik, Gusti Allah bakal seneng lan ngelem marang wong kuwi lan bakal dikèki katentreman, uga ora dadi sebab wong Ju apa wong bangsa liya. ¹¹ Awit para sedulur, mbésuk nèk Gusti Allah ngrutu manungsa, Dèkné ora bakal pilih-sih.

¹² Para sedulur, saiki arep tak dunungké menèh kenèng apa Gusti Allah kok bakal ngrutu manungsa miturut sing dilakoni déwé-déwé. Awit, bener wong sing dudu bangsa Ju ora ngerti marang wèt-wèté Gusti Allah sing tekané liwat nabi Moses, nanging nèk wong-wong kuwi nglakoni ala ya bakal disetrap tanpa nganggokké wèté nabi Moses. Lah wong bangsa Ju sing ngerti wèt-wèté nabi Moses, nèk wongé nglakoni ala ya bakal disetrap miturut wèt-wèté nabi Moses. ¹³ Dadiné para sedulur, wong sing ditampa karo Gusti Allah kuwi ora wong sing namung ngerti marang wèté Gusti Allah liwat nabi Moses, ora, nanging wong sing nglakoni apa sing diwulangké ing wèt-wèté nabi Moses. ¹⁴ Awit bener wong sing dudu bangsa Ju ora nduwèni lan ora ngerti marang pitutur sing diwulangké ing wèt-wèté nabi Moses, nanging nèk wongé ing atiné nduwèni kadunungan lan wongé nglakoni sing betyik, wujuté wongé ya nglakoni wèt-wèté nabi Moses, awit ing atiné wongé nduwèni kadunungan bab ala lan betyik. ¹⁵ Klakuané wongé kuwi nduduhké nèk apa sing diwulangké ing wèt-wèté nabi Moses wis ketulis ing atiné. Dadiné swarané atiné wongé sing ngrutu wongé. Nèk wongé nggawé betyik, swarané atiné sing mbenerké, nèk nggawé ala, swarané atiné ya nyalahké. ¹⁶ Para sedulur, manut kabar kabungahan sing tak gelarké, ya kaya ngono kuwi mbésuk bakalé ing dinané nèk Gusti Allah bakal ngongkon Gusti Yésus Kristus ngrutu manungsa. Dèkné ngerti angen-angené manungsa, semono uga sembarang sing didelikké ing atiné.

Wong Ju lan wèt-wèté nabi Moses

¹⁷ Para sedulur, lah saiki kowé déwé kepriyé. Kowé bungah nèk kowé wong Ju, awit kowé nduwé wèt-wèté nabi Moses. Kowé nduwèni rumangsa nèk Gusti Allah miji kowé, ora bangsa liyané. ¹⁸ Kowé rumangsa ngerti kekarepané Gusti Allah lan sangka wèt-wèté nabi Moses kowé bisa mangertèni apa sing apik déwé. ¹⁹ Kowé nganggep dadi penuntuné sing lamur, dadi pepadangé sing nang pepeteng. ²⁰ Kowé uga rumangsa bisa mbenerké sing klèru pikirané lan rumangsa dadi guruné anak-anak. Pantyèn, kowé bungah nèk kowé nduwé wèt-wèté nabi Moses, wèt-wèt sing ngekèki sak ènèngé kaweruh lan sak ènèngé pitutur sing bener marang kowé. ²¹ Kowé pada mulangi wong liya, lah kenèng apa kowé kok ora mulangi awakmu déwé? Kowé ngomong: “Aja nyolong,” lah kenèng apa kowé déwé kok nyolong? ²² Kowé mulangi: “Aja laku bédang,” lah kenèng apa kowé déwé kok laku bédang? Jaréné kowé sengit marang brahala, lah kenèng apa kowé kok nyolongi sangka omah-omahé sembahan brahala? ²³ Kowé sombong, jalaran kowé nduwèni rumangsa nèk kowé sing

dipasrahi wèt-wèté Gusti Allah, nanging kowé déwé pada mirang-mirangké Gusti Allah, jalaran kowé pada nerak wèt-wèt kuwi. ²⁴ Wujuté ya wis ketulis nang Kitab sing uniné ngéné: “Jalaran sangka klakuanmu jenengé Gusti Allah kewirang-wirang nang tengahé bangsa sing dudu Ju.”

²⁵ Para sedulur, aku kepéngin ndunungké kowé bab iki: enggonmu pada nglakoni sunat kuwi namung ènèng ajiné, nèk kowé uga pada netepi wèt-wèté nabi Moses. Tegesé, nèk kowé ora netepi wèt-wèt kuwi, enggonmu nglakoni sunat kuwi ora kanggo gawé. ²⁶ Nanging, senajana wong sing dudu Ju ora nglakoni sunat, namung nglakoni apa sing diwulangké ing wèt-wèt mau, lah kuwi kanggo Gusti Allah dadi kaya wong sing nglakoni sunat. ²⁷ Dadiné, wong sing dudu Ju sing ora sunat malah bakal nyalahké kowé sing pada sunat, jalaran kowé pada nerak wèt-wèté nabi Moses. Awit wong-wong kuwi senajan ora sunat, nanging malah pada nglakoni kekarepané Gusti Allah kaya sing ketulis ing wèt-wèté nabi Moses. ²⁸ Tyekaké rembuk para sedulur, sapa ta sing kenèng diarani wong Ju tenan. Lan sapa ta sing tenan kenèng diarani wong nglakoni sunat? Ora wong Ju sing sangka lairané lan ora wong sing sunat kulité, ora. ²⁹ Wong Ju sing tenan kuwi wong sing dadi wong Ju ing atiné, wong sing nuruti kekarepané Gusti Allah. Lan wong sing sunat tenan kuwi ya wong sing sunat ing atiné, sing disunati karo Roh Sutyi, ora wong sing sunat manut tulisané wèté nabi Moses. Dadiné ya wong sing dadi wong Ju ing atiné lan wong sing sunat ing atiné sing nampa pengaleman sangka Gusti Allah déwé, ora sangka manungsa.

3

¹ Tibaké para sedulur, apa ya ènèng gunané dadi wong Ju nèk dipadakké karo bangsa liya-liyané lan nglakoni sunat iku apa ya ènèng perluné? ² Miturut pinemuku para sedulur, gunané okèh banget. Sing penting déwé ya iki: Gusti Allah masrahké pituturé marang bangsa Ju. ³ Lah nanging terus kepriyé? Wujuté ènèng wong Ju sing senajan nduwèni pituturé Gusti Allah, nanging meksa ora manut marang pitutur kuwi. Apa kuwi ora tandané nèk Gusti Allah ora kenèng dijagakké. ⁴ Blas ora para sedulur, awit Gusti Allah kuwi kenèng dijagakké terus, senajan manungsa goroh bab Gusti Allah. Wujuté nang Kitab ya ènèng tulisan sing uniné ngéné: “Dadiné ketara Gusti, nèk tembungmu kabèh bener lan senajana Kowé disalahké kepriyé waé, bakal ketitik nèk Kowé bener terus.”

⁵ Dadiné apa ya ora bener nèk jalaran sangka klakuané wong Ju sing ora temen, malah bisa ketara banget nèk Gusti Allah temen terus? Apa Gusti Allah ora klèru nèk Dèkné nyetrap awaké déwé? (Aku iki sakjané namung niru omongané wong-wong.) ⁶ Blas ora para sedulur, Gusti Allah ora klèru! Lah semunggoné Dèkné klèru, kepriyé Dèkné bisané ngrutu manungsa?

⁷ Lan menèh para sedulur, semunggoné beneré Gusti Allah kétoké sangka gorohku, lah kenèng apa gorohku kok disalahké? Kenèng apa aku kok dianggep wong dosa? ⁸ Nèk pantyèn ngono tenan, awaké déwé luwung ngomong ngéné waé: “Hayuk pada nglakoni ala waé, supaya sing apik bisa metu.” Pantyèn aku iki diarani karo wong-wong, jaréné aku mulangi pitutur sing kaya ngono lan aku jan isin tenan. Nanging pada ngertia para sedulur, Gusti Allah bakal nyetrap wong-wong kuwi kaya sak mestiné, ya wong-wong kuwi sing pada nglakoni dosa, mikiré supaya kabetyikané Gusti Allah bisa kétok.

Wong kabèh dosa

⁹ Para sedulur, apa aku iki ngomong nèk awaké déwé iki wong Ju sing apik déwé, ngungkuli bangsa liya-liyané? Blas ora! Aku malah wis ndunungké nèk wong Ju kuwi tunggalé waé karo wong sing dudu Ju, kabèh wis dikwasani dosa.

¹⁰ Bab iki nang Kitab wis ketulis ngéné:

“Ora ènèng wong siji waé sing bener.

¹¹ Ora ènèng sing ngerti

apa kepéngin ngerti
marang kekarepané Gusti Allah.

¹² Kabèh wis pada ninggal Gusti Allah

lan ora kanggo gawé apa-apa.

Ora ènèng siji waé
sing nggawé kabetyikan.

Siji waé ora.

¹³ Telaké kaya kuburan menga

lan ilaté pinteré éram-éram

nèk ngapusi wong.

Lambéné kaya ènèng ratyuné,
karo tembungé pada ngembrukké

lan ngrusak uripé liyané.

¹⁴ Tyangkemé kebek karo tembung ala,
seneng mujèkké alangan marang liyané.

¹⁵ Gampang nèk ndadèkké sangsarané

lan matèni wong liyané.

¹⁶ Nang endi waé sing ditekani

mesti ninggal tipak karusakan

lan kasangsaran.

¹⁷ Urip katentreman
ora pada ngerti blas.

¹⁸ Marang Gusti Allah
wong-wong iki
jan ora nduwé wedi blas.”

¹⁹ Para sedulur, saiki awaké déwé dunung nèk sembarang sing diomong ing wèt-wèté nabi Moses kuwi ya kanggo wong-wong sing pada nduwèni wèt-wèt kuwi, ya awaké déwé iki wong Ju. Dadiné ora ènèng sing bisa nglakoni ala terus ngomong nèk ora ngerti nèk sing dilakoni kuwi ora apik. Mengkono kuwi dadiné ènèng beneré nèk kabèh wong sak jagat, tegesé wong Ju lan sing dudu Ju, kudu asok penjawab marang Gusti Allah. ²⁰ Wong urip ora ènèng siji waé bisa ketampa Gusti Allah jalaran nglakoni wèt-wèté nabi Moses. Nanging wèt-wèt kuwi namung kanggo nduduhké nèk manungsa wis nglakoni dosa.

Gusti Allah gelem nampa manungsa

²¹ Nanging saiki Gusti Allah wis nggawé dalan liyané kanggo awaké déwé, dalan sing marakké awaké déwé bisa ketampa Dèkné. Iki ora lantaran netepi wèt-wèté nabi Moses, ora, nanging lantaran dalan sing anyar, senajan mbiyèn nabi Moses lan nabi liya-liyané ya wis ngomongké bab dalan iki. ²² Saiki awaké déwé bisané dianggep bener lan ketampa karo Gusti Allah ya namung nèk awaké déwé pretyaya marang Gusti Yésus Kristus. Kabèh wong bisa nampa keslametan, nèk gelem pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, awit Gusti Allah ora mbédak-mbédakké, ora dadi sebab wong Ju apa bangsa liya. ²³ Kenèng apa aku kok bisa ngomong ngono para sedulur. Awit kabèh wong wis tiba ing dosa lan jalaran kabèh namung nuruti karepé déwé, Gusti Allah blas ora kétok apiké sangka uripé manungsa. ²⁴ Nanging Gusti Allah meksa gelem nganggep manungsa bener lan gelem nampa manungsa, nèk gelem pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, sing wis nebus dosané manungsa. Mengkono kuwi Gusti Allah ngujutké kawelasané lan kabetyikané marang manungsa, sing sakjané kudu disetrap. ²⁵ Nanging Gusti Allah wis ngongkon Gusti Yésus Kristus nglakoni pati, nyangga setrapané manungsa, supaya manungsa bisa diluwari sangka nesuné Gusti Allah lan bisa nampa pangapura sangka Gusti Allah. Getihé Gusti Yésus Kristus tumètès dongé Dèkné mati lan sapa sing pretyaya nèk getih tumètès kuwi kanggo nglabuhi manungsa, wong kuwi mesti bakal nampa pangapura lan bisa nitèni nèk Gusti Allah nindakké sing bener. Awit ing jaman sing wis kliwat Gusti Allah ora nyetrap manungsa, jalaran Dèkné

kepéngin ngétokké kesabarané. ²⁶ Nanging saiki wis tekan wantyiné Dèkné nyetrap kabèh manungsa, jalaran sangka dosané, tegesé, uga manungsa sing ing jaman sing wis kliwat disabari. Saiki bisa kètok nèk Dèkné nindakké sing bener. Lan Dèkné uga nampa kabèh wong sing pretyaya marang Gusti Yésus, dianggep bener.

²⁷ Dadiné para sedulur, apa sing arep dienggo pamèran karo awaké déwé? Blas ora ènèng. Lah apa sing marakké manungsa bisa ketampa karo Gusti Allah? Apa jalaran sangka nglakoni wèt-wèté nabi Moses? Ora, nanging manungsa bisané dianggep bener lan ketampa karo Gusti Allah namung jalaran sangka pretyaya. ²⁸ Dadiné tyekaké rembuk para sedulur, manungsa bisané ketampa karo Gusti Allah namung jalaran sangka pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, ora jalaran sangka netepi wèt-wèté nabi Moses. ²⁹ Apa Gusti Allah kuwi namung Gusti Allahé wong Ju? Apa dudu Gusti Allahé bangsa liya uga? Mesti ya ta! ³⁰ Awit para sedulur, Gusti Allah wujuté ya namung siji. Dèkné nampa manungsa namung lantaran pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, wong Ju lan wong sing dudu Ju tunggalé waé. ³¹ Lah menawa kowé terus ngomong: tibaké wèt-wèté nabi Moses wis ora dikanggokké menèh? Ora ngono. Nèk awaké déwé pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, awaké déwé malah netepi wèt-wèt kuwi.

4

Bapa Abraham ketampa jalaran sangka pengandelé

¹ Para sedulur, saiki awaké déwé wis ngerti nèk Gusti Allah nampa manungsa jalaran sangka pengandelé, ora jalaran sangka enggoné netepi wèt-wèt lan pernatatan. Lah kepriyé ya karo Bapa Abraham, mbah-mbahané awaké déwé? ² Semunggoné Bapa Abraham ketampa karo Gusti Allah jalaran sangka prekara-prekara sing ditindakké dèkné, ya ènèng beneré dèkné nduwé jalaran kanggo pamèr. Nanging dèkné ora bisa mamèrké apa-apa marang Gusti Allah. ³ Wujuté nang Kitab wis ketulis ngéné: “Abraham pretyaya marang Gusti Allah lan jalaran sangka pretyaya, Abraham ditampa karo Gusti Allah, dadi wong sing nglakoni kekarepané Gusti Allah.” ⁴ Wong sing nyambutgawé ya wis sak mestiné nèk nampa bayaran, iku upahé enggoné nyambutgawé, dudu pawèh. ⁵ Lah wong sing ora njagakké penggawéané, nanging namung njagakké kawelasané Gusti Allah sing nampa kabèh wong sing pretyaya, wong kuwi ya ketampa tenan, awit wongé pretyaya marang Gusti Allah. ⁶ Ratu Daved ya wis tau ngomongké bab prekara iki lan dèkné mèlu bungah

karo wong sing ketampa karo Gusti Allah, ora jalaran peng-gawéan sing ditindakké karo wong kuwi. ⁷ Ratu Daved malah ngomong ngéné:

“Gedé tenan bungahmu,
wong sing dingapura klèruné
karo Gusti Allah.

⁸ Gedé tenan bungahmu,
nèk Gusti Allah
ora ngitung salahmu!”

⁹ Para sedulur, sing dielem karo ratu Daved iki apa namung wong sing nglakoni sunat apa uga wong sing ora nglakoni sunat? Awaké déwé mau wis ngomong nèk nang Kitab wis ketulis nèk Bapa Abraham ketampa karo Gusti Allah, jalaran dèkné pretyaya. ¹⁰ Lah Bapa Abraham enggoné ketampa Gusti Allah kuwi kapan. Apa dèkné ketampa sakdurungé nglakoni sunat apa sakwisé nglakoni sunat? ¹¹ Wujuté ya sakdurungé dèkné nglakoni sunat ta, ora sakwisé. Awit sakdurungé Bapa Abraham nglakoni sunat, dèkné wis ketampa karo Gusti Allah. Sunat kuwi namung tandané nèk Bapa Abraham wis ketampa karo Gusti Allah, jalaran dèkné pretyaya. Tyekaké rembuk para sedulur, Bapa Abraham pretyaya marang Gusti Allah lan jalaran dèkné pretyaya dèkné ditampa karo Gusti Allah lan tandané nèk dèkné ditampa Gusti Allah dèkné nglakoni sunat. Mengkono kuwi kabèh wong sing pretyaya dianggep dadi turunané Bapa Abraham karo Gusti Allah, senajan wong-wong kuwi ora nglakoni sunat. ¹² Lah wong Ju kabèh sing nglakoni sunat kuwi ora dadi turunané Bapa Abraham jalaran nglakoni sunat, nanging jalaran pretyaya marang Gusti Allah, kaya enggoné Bapa Abraham pretyaya marang Gusti Allah, sakdurungé nglakoni sunat.

Bapa Abraham nampa prejanjian jalaran pretyaya

¹³ Para sedulur, Gusti Allah wis janji marang Bapa Abraham lan para turunané nèk bakal dikèki jagat iki. Lah Gusti Allah enggoné ngekèki prejanjian iki ora jalaran Bapa Abraham netepi wèt-wèté nabi Moses, ora, nanging jalaran dèkné pretyaya marang Gusti Allah lan jalaran sangka pretyaya kuwi dèkné bisa ketampa karo Gusti Allah. ¹⁴ Semunggoné Gusti Allah ngekèki prejanjiané namung marang wong sing pada netepi wèt-wèté nabi Moses, tibaké manungsa ora usah pretyaya marang Gusti Allah lan semono uga prejanjiané Gusti Allah ora ènèng ajiné. ¹⁵ Para sedulur, jalaran manungsa kepéngin ketampa Gusti Allah lantaran netepi wèt-wèté nabi Moses, éntuk-éntuké namung setrapan sangka Gusti

Allah, awit manungsa pada nerak wèt-wèt kuwi. Dadiné nèk wèt-wèt kuwi ora ènèng ya ora ènèng sing diterak.

¹⁶ Mulané para sedulur, Gusti Allah ora ngekèki prejanjiané marang wong sing netepi wèt-wèt nabi Moses, nanging namung marang wong sing njagakké marang Dèkné bisa nampa prejanjiané. Dadiné bisa kètok, nèk kuwi pawèh sing metu sangka atiné Gusti Allah. Lan sing penting uga, karepé Gusti Allah, aja sampèk turunané Bapa Abraham siji waé kélangan prejanjian iki, nanging kabèh kudu nampa panduman. Kuwi ora namung wong Ju sing netepi wèt-wèté nabi Moses, ora, nanging uga liya-liyané sing njagakké marang Gusti Allah kaya Bapa Abraham. Awit para sedulur, Bapa Abraham kuwi bapaké kabèh wong sing pretyaya marang Gusti Allah. ¹⁷ Nang Kitab wujuté ya wis ketulis ngéné: “Aku ndadèkké kowé dadi bapaké bangsa pirang-pirang!” Kanggo Gusti Allah Bapa Abraham ya pantyèn dadi bapaké bangsa pirang-pirang tenan, yakuwi kabèh bangsa sing pretyaya marang Gusti Allah kaya Bapa Abraham. Bapa Abraham pretyaya nèk Gusti Allah nguripké wong mati lan dèkné pretyaya uga, nèk Gusti Allah nduwèni kwasa, nganggo tembungé bisa nekakké barang sing durung ènèng bisa ènèng. ¹⁸ Jalaran sangka pengandel kuwi para sedulur, Bapa Abraham tetep pretyaya nèk dèkné bakal dadi bapaké bangsa pirang-pirang. Mulané dèkné ya sabar terus ngarep-arep keturutané prejanjiané Gusti Allah marang dèkné, senajan sak tyara manungsa Bapa Abraham wis ora bisa éntuk turunan. Nanging dèkné pretyaya marang prejanjiané Gusti Allah sing ngomong: “Anak turunanmu bakal okèh banget.”

¹⁹ Mulané, senajan Bapa Abraham umuré wis mèh satus taun, ya jan wis tuwa tenan, karomenèh dèkné ngerti nèk bojoné, ibu Sarah, wis tuwa lan wis ora bisa nduwé anak menèh, meksa dèkné ora ilang pengandelé. ²⁰⁻²¹ Bapa Abraham pretyaya terus nèk Gusti Allah bakal nuruti janjiné marang dèkné. Pengandelé ora suda blas, malah tambah mantep. Gusti Allah pantyèn kagunggung sangka pengandelé Bapa Abraham, awit dèkné pretyaya tenan nèk Gusti Allah bakal nuruti janjiné. ²² Mulané Bapa Abraham ya ketampa karo Gusti Allah. ²³⁻²⁵ Nanging tembung “ketampa karo Gusti Allah” kuwi ora namung kanggo Bapa Abraham déwé, nanging uga kanggo awaké déwé kabèh. Awit awaké déwé uga ketampa karo Gusti Allah, jalaran awaké déwé njagakké marang Gusti Allah sing nangèké Yésus, Gustiné awaké déwé, sangka pati. Ya Gusti Yésus iki sing dipatèni kanggo nebus salahé awaké déwé. Nanging Dèkné ditangèkké sangka pati, supaya bisa ngrukunké awaké déwé karo Gusti

Allah.

5

Ketampa karo Gusti Allah

¹ Para sedulur, jalaran awaké déwé mangertèni nèk awaké déwé wis ketampa karo Gusti Allah jalaran sangka pretyaya, uripé awaké déwé saiki wis rukun karo Gusti Allah. Iki bisané keturutan jalaran sangka Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé. ² Lan jalaran sangka pengandelé awaké déwé marang Gusti Yésus Kristus sing wis mati nebus dosané awaké déwé, saiki awaké déwé bisa mara nang nggoné Gusti Allah lan ngrasakké kabetyikané. Ya kabetyikané Gusti Allah iki sing dadi tunggaké uripé awaké déwé. Mulané saiki awaké déwé bungah-bungah, awit awaké déwé ngarep-arep nèk bakal éntuk panduman, yakuwi, sembarang nang swarga sing wis dityawiské kanggo awaké déwé. ³ Awaké déwé ora nampung bungah-bungah ngarep-arep pandumané awaké déwé, nanging uga nèk awaké déwé ngalami kangèlan awaké déwé tetep bungah. Awit awaké déwé ngerti nèk kangèlan kuwi marakké awaké déwé kuwat ing pengandel. ⁴ Nèk awaké déwé kuwat terus ing kangèlan apa waé, awaké déwé dadi mantep ing atiné lan kenèng dipretyaya. Nèk awaké déwé kenèng dipretyaya, awaké déwé uga bisa ngarep-arep nampa panduman. ⁵ Awaké déwé ora usah wedi nèk pengarep-arep kuwi bakal ndadèkké gelané ati, awit Gusti Allah wis ngedunké katrésnané ing atiné awaké déwé. Dongé Gusti Allah ngedunké Roh Sutyi ing atiné awaké déwé, awaké déwé dunung sepira gedéné katrésnané Gusti Allah marang awaké déwé.

⁶ Para sedulur, katrésnané Gusti Allah marang awaké déwé pantyèn ketara tenan, awit senajan awaké déwé kudu dipatèni tanpa dikèki welas, jalaran awaké déwé gedé salahé, Kristus meksa nglakoni pati nglabuhi awaké déwé iki, supaya awaké déwé ora usah nampa setrapan sangka Gusti Allah. Patiné Kristus pantyèn wis dikarepké Gusti Allah sakdurungé, tujuané kanggo ngluwari awaké déwé sangka setrapané. ⁷ Nèk dipikir para sedulur, mati nglabuhi wong bener waé wis angèl banget. Menawa ya ènèng wong sing gelem mati nglabuhi wong betyik, sing ènèng pantesé dilabuhi. ⁸ Mulané, pantyèn kétok tenan gedéné katrésnané Gusti Allah marang awaké déwé, awit dongé awaké déwé ijik nglakoni dosa, Kristus wis mati nglabuhi awaké déwé. ⁹ Dadiné awaké déwé saiki bisa ngerti tenan nèk Gusti Allah wis gelem nampa awaké déwé, jalaran Kristus wis mati nglabuhi awaké déwé lan getihé tumètès kanggo nebus dosané awaké déwé. Lan

jalaran sangka kuwi awaké déwé bisa rukun karo Gusti Allah, mulané awaké déwé ngerti tenan nèk wis diluwari sangka nesuné lan setrapané Gusti Allah, sing bakal nekani kabèh wong sing nglakoni ala. ¹⁰ Para sedulur, aku ngomong ngono kuwi, jalaran dèk mbiyèn waé dongé awaké déwé uripé ijjik nglakoni ala lan dadi mungsuhé Gusti Allah, Gusti Allah wis gelem ngongkon Anaké, yakuwi Gusti Yésus, nglakoni pati kanggo awaké déwé, supaya awaké déwé bisa rukun menèh karo Gusti Allah. Lah saiki menèh, sakwisé awaké déwé wis dirukunké, mosok awaké déwé ora bakal slamet sak terusé, jalaran Gusti Yésus urip kanggo nulungi awaké déwé. ¹¹ Para sedulur, awaké déwé ora namung bungah jalaran sangka kuwi waé, nanging awaké déwé uga bungah jalaran awaké déwé saiki wis bisa dadi siji karo Gusti Allah. Gustiné awaké déwé Yésus Kristus sing ngrukunké awaké déwé karo Gusti Allah.

Bapa Adam lan Kristus

¹² Dadiné awaké déwé saiki dunung bab iki para sedulur: jalaran wong siji nggawé dosa, yakuwi Bapa Adam, dosa terus mlebu ing donya lan jalaran dosané wong siji mau, pati uga nekani manungsa. Tegesé, wis dadi pestiné kabèh manungsa mati, jalaran kabèh wis keleton dosa. ¹³ Pantyèn, dosa wis ngleboni manungsa sakdurungé wèt-wèté nabi Moses teka, nanging Gusti Allah ora bisa nyetrap manungsa, awit durung pada nduwèni wèt-wèt kuwi, dadiné ora kenèng disalahké. ¹⁴ Nanging senajan ing jamané Bapa Adam tekané jamané nabi Moses Gusti Allah ora nyetrap manungsa jalaran sangka dosané, awit durung ènèng wèté nabi Moses, meksa kabèh manungsa ing jaman kuwi pada mati. Nèk dipikir wong-wong kuwi ora nggawé dosa kaya Bapa Adam, awit Bapa Adam jan dipenging tenan karo Gusti Allah.

Dadiné dèkné dadi wakilé kabèh manungsa lan mengkono kuwi nggambarké wakilé manungsa liyané sing bakal teka, yakuwi Kristus. ¹⁵ Nèk ngono, apa Bapa Adam karo Gusti Yésus Kristus tunggalé, ora ènèng bédané? Gedé banget bédané? Awit jalaran sangka salahé Bapa Adam kabèh manungsa nyimpang sangka dalané Gusti Allah. Nanging jalaran sangka pelabuhané Gusti Yésus Kristus, Gusti Allah bisa ngétokké kabetyikané marang kabèh manungsa lan nulungi manungsa, supaya bisa balik nang dalané Gusti Allah menèh. Para sedulur, nèk jalaran salahé wong siji kabèh wong mati, awaké déwé kudu dunung, sepira gedéné kabetyikané Gusti Allah marang kabèh manungsa. Awit jalaran sangka gedéné kabetyikané, Gusti Allah ngongkon wong siji

teka nang jagat, yakuwi Gusti Yésus Kristus, supaya bisa nulungi kabèh manungsa. ¹⁶ Pantyèn gedé banget bédané pawèh sing metu sangka kabetyikané Gusti Allah marang manungsa, nèk dipadakké karo éntuk-éntuké manungsa, jalaran sangka salahé wong siji mau. Kuwi ngéné para sedulur! Jalaran sangka salahé wong siji, kabèh wong katut salah lan kabèh uga kudu disetrap. Nanging jalaran sangka salahé wong okèh, Gusti Allah malah ngétokké kabetyikané lan mbuwang salahé kabèh manungsa. ¹⁷ Jalaran sangka salahé wong siji manungsa kabèh kudu mati. Nanging luwih gedé pangwasané wong siji sing liyané, yakuwi Gusti Yésus Kristus. Awit jalaran sangka gedéné kabetyikané, Gusti Allah ngekèki pitulungan gedé marang manungsa lan manungsa bisa ketampa karo Gusti Allah, nèk gelem nampa pitulungan sangka Gusti Allah iki, yakuwi Gusti Yésus Kristus. Sapa sing gelem nampa Dèkné bakal urip dadi siji lan mèlu nglakokké pangwasa karo Dèkné.

¹⁸ Dadiné tyekaké rembuk ngéné para sedulur: jalaran sangka salahé wong siji kabèh wong dianggep salah karo Gusti Allah, semono uga tumindaké betyik wong siji ngilangké salahé kabèh wong, supaya bisa urip dadi siji karo Gusti Allah. ¹⁹ Uga, jalaran wong siji ora manut marang Gusti Allah, kabèh wong dianggep salah, mulané, jalaran wong siji manut, kabèh wong bisa ketampa karo Gusti Allah.

²⁰ Para sedulur, wèt-wèté nabi Moses kuwi tekané namung kanggo ngétokké nèk tumindaké manungsa kuwi namung salah terus lan dosané numpuk-numpuk. Dadiné bisa kétok uga gedéné kabetyikané Gusti Allah, sing mundak terus. ²¹ Lan kaya enggoné dosa gedé kwasané lan nekakké pati, semono uga kabetyikané Gusti Allah gedé kwasané, bisa marakké manungsa bisa ketampa karo Gusti Allah lan nduwèni urip langgeng, jalaran pelabuhané Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé.

6

Mati lan urip karo Kristus

¹ Lah kuwi kabèh apa tegesé para sedulur? Apa awaké déwé terus kudu nambahi dosané, supaya kabetyikané Gusti Allah bisa mundak? ² Blas aja nduwèni gagasan kaya ngono, para sedulur! Awit kanggo dosa awaké déwé iki wis mati, dadiné awaké déwé ora kenèng urip nglakoni dosa menèh. ³ Apa kowé ora ngerti nèk sak barengé awaké déwé dibaptis, awaké déwé dadi siji karo Kristus. Dadiné dongé Dèkné mati, awaké déwé ya katut mati karo Dèkné. Pembaptisané awaké déwé kuwi nggambarké nèk awaké déwé wis katut mati lan

kakubur karo Kristus. ⁴ Dadiné kaya enggoné Gusti Allah Bapaké awaké déwé nangèké Kristus sangka pati nganggo pangwasané sing gedé, supaya bisa urip menèh, mengkono uga awaké déwé pada nampa urip anyar, urip sing manut kekarepané Gusti Allah sak kabèhé.

⁵ Awit para sedulur, nèk awaké déwé wis katut mati karo Kristus, awaké déwé uga ngerti nèk awaké déwé katut karo Kristus tangi menèh ing urip sing anyar. ⁶ Awaké déwé ngerti nèk uripé awaké déwé sing lawas wis katut mati kapentèng karo Kristus, supaya pangwasané dosa sing ana ing awaké déwé karusak lan ora bisa marakké awaké déwé nggawé dosa menèh. ⁷ Awit nèk awaké déwé wis mati, awaké déwé ya wis utyul sangka pangwasané dosa. ⁸ Para sedulur, nèk awaké déwé wis katut mati karo Kristus, awaké déwé uga pretyaya, nèk awaké déwé bakal urip bareng karo Dèkné. ⁹ Lan awaké déwé bakal urip dadi siji karo Kristus sak terusé, jalaran Kristus wis tangi sangka pati lan Dèkné ora bakal mati menèh. Pati wis ora bakal bisa ngwasani Dèkné menèh. ¹⁰ Kristus nglakoni pati kuwi pati kanggo dosa, tegesé medot pangwasané dosa. Lan kuwi namung klakon sepisan kanggo slawasé. Lah saiki Kristus urip, uripé namung kanggo ngladèni Gusti Allah. ¹¹ Mulané para sedulur, kowé uga kudu pada nganggep awakmu wis mati kanggo dosa, supaya bisa urip dadi siji karo Gusti Yésus Kristus, ngladèni Gusti Allah.

¹² Aja sampèk dosa ngwasani awakmu menèh lan aja nuruti kekarepané ala. ¹³ Awakmu aja sampèk dikanggokké karo pangwasané dosa kanggo nglakoni sak wernané ala. Setitik waé ora. Nanging awakmu kudu dipasrahké kanggo nuruti kekarepané Gusti Allah, awit kowé mauné mati, nanging saiki wis diuripké menèh. Awakmu sak kujur saiki dipasrahké kanggo nindakké prekara-prekara sing betyik.

¹⁴ Para sedulur, aku ngomong ngono kuwi, jalaran dosa ora kenèng ngwasani uripmu menèh. Uripmu saiki ora gumantung ing wèt-wèté nabi Moses menèh, ora, nanging gumantung ing kabetyikané Gusti Allah.

Urip kanggo nuruti kekarepané Gusti Allah

¹⁵ Apa tegesé awaké déwé wis ora gumantung ing wèt-wèté nabi Moses, nanging ing kabetyikané Gusti Allah? Apa saiki awaké déwé dililani nglakoni dosa? ¹⁶ Ora para sedulur, blas ora! Kowé ngerti déwé, nèk kowé masrahké uripmu dadi peladèné sakwijiné wong, kowé ya kudu nuruti kekarepané wong kuwi. Semono uga kowé bisa dadi peladèné dosa lan nuruti kekarepané dosa. Entèk-entèké kowé bakal dibuwang nang neraka, pisah sangka Gusti Allah slawasé. Nèk kowé masrahké uripmu kanggo nuruti

kekarepané Gusti Allah, Dèkné bakal ngréwangi kowé, supaya kowé bisa nindakké sembarang sing bener. ¹⁷ Nanging, maturkesuwun tenan marang Gusti Allah! Awit senjata mauné kowé dadi peladèné dosa, saiki kowé wis pada nurut sak atimu marang pitutur sing diwulangké marang kowé karo para rasul. ¹⁸ Saiki kowé wis pedot sangka pangwasané dosa, kowé saiki pada nuruti kekarepané Gusti Allah lan pada nglakoni sing bener.

¹⁹ Para sedulur, supaya kowé bisa dunung kuwi mau, tak gambarké karo slaf. Awit wujudé kowé mbiyèn ya pada masrahké uripmu kaya slaf kanggo nglakoni sak wernané prekara sing kotor lan sing ora nggenah, selot suwi selot kebatyut. Mulané saiki uripmu kudu mbok pasrahké, kanggo nuruti sembarang sing bener, supaya uripmu bisa ndadèkké bungahé Gusti Allah.

²⁰ Dongé kowé ijik dadi slafé dosa, kowé ora mikirké blas bab nindakké prekara sing bener. ²¹ Lah apa éntuk-éntuké enggonmu nglakoni prekara-prekara sing ala kuwi? Malah kowé déwé isin saiki. Wong sing nglakoni kaya ngono kuwi entèk-entèké tiba nang neraka. ²² Nanging saiki kowé wis dipedot sangka pangwasané dosa lan saiki kowé nuruti kekarepané Gusti Allah. Dadiné uripmu saiki ndadèkké bungahé Gusti Allah, sing ngekèki urip langgeng marang kowé. ²³ Tyekaké rembuk para sedulur, nèk dosa ngwasani uripmu, éntuk-éntuké pati sing langgeng. Nanging marang wong sing uripé dadi siji karo Gustiné awaké déwé Yésus Kristus, Gusti Allah ngekèki urip langgeng, kanggo ngétokké kabetyikané.

7

Dalan sing lawas ditinggal,

nurut dalan sing anyar

¹ Para sedulur, aku saiki kepéngin ngekèki gambar liyané kanggo ndunungké, nèk uripé awaké déwé wis ora gumantung ing wèt-wété nabi Moses, nanging gumantung ing kabetyikané Gusti Allah. Kowé wong sing pada ngerti tyarané wèt, mulané arep tak dunungké ngéné: wèt kuwi kanggoné namung nèk awaké déwé ijik urip. ² Gampangé omong ngéné. Wong wédok sing nduwé bojo kuwi nduwèni kuwajiban marang bojoné, nèk dèkné ijik urip. Nèk sing lanang wis mati, wong wédok mau ora nduwé kuwajiban apa-apa marang bojoné, tegesé, dèkné kenèng nggolèk wong lanang liyané. ³ Semunggoné wong wédok mau mlaku karo wong lanang liyané dongé bojoné ijik urip, ya bener nèk dèkné disalahké wong nèk laku bédang. Lah nanging nèk sing lanang wis mati, wong wédok mau wis ora kebanda menèh karo sing

lanang lan dèkné bisa kawin karo wong lanang liyané, kuwi ora laku bédang.

⁴ Kanggo kowé sakjané ya kaya ngono para sedulur! Dongé Kristus mati, kowé ya katut mati karo Dèkné. Dadiné kanggo wèt-wèté nabi Moses kowé ya wis mati lan wis ora kebanda menèh marang wèt-wèt kuwi. Kowé saiki kebanda marang wong liyané, wong sing wis ditangèkké sangka pati. Kowé saiki wis kebanda marang Kristus, supaya uripmu bisa ndadèkké bungahé Gusti Allah. ⁵ Dongé awaké déwé uripé ijik dikwasani karo dosa, awaké déwé malah pada seneng nuruti ala, awit wèt-wèt sing menging awaké déwé ora éntuk ngéné apa ora éntuk ngono wujudé malah narik atiné awaké déwé kongkon nglakoni prekara-prekara sing dipenging. Entuk-éntuké apa? Awaké déwé malah nuruti ala lan Gusti Allah kudu nyetrap awaké déwé nang neraka. ⁶ Nanging wujudé saiki kowé wis dipedot sangka ranténé wèt-wèt sing mbanda kowé kuwi. Kanggo wèt-wèt kuwi saiki kowé wis mati. Saiki kowé nuruti kekarapané Gusti Allah nganggo dalan sing anyar, nganggo pitulungané Roh Sutyi. Dalan sing lawas, miturut wèt-wèté nabi Moses, wis ditinggal.

Wèté nabi Moses lan dosa

⁷ Nèk wèt-wèt kuwi marakké dosa, tibaké ya ora apik? Ora ngono para sedulur, blas ora. Nanging jalaran sangka wèt-wèt kuwi aku ngerti dosa kuwi apa. Semunggoné nang wèt ora menging: “Aja milik barangé liyané,” aku mesti ya ora ngerti tembung milik kuwi tegesé apa. ⁸ Dadiné wèt-wèt kuwi malah marakké dosa nggugah rasa-rasa sing ala ing atiku. ⁹⁻¹⁰ Karomenèh para sedulur, tanpa wèt-wèt dosa mesti mati, tegesé, semunggoné wèt-wèt kuwi ora ènèng, ya ora ènèng sing nggugah rasa-rasa sing ala. Aku mbiyèn ya urip tanpa wèt-wèté nabi Moses, aku ya ora ngerti apa sing dipenging lan apa sing ora. Mikiré sembarang ya wis apik waé, Gusti Allah ora bakal nyetrap aku. Nanging sakwisé aku ngerti wèté Gusti Allah sing ngomong: “Aja milik marang barangé liyané,” lah kok ing atiku terus malih nduwé rasa milik barangé liyané. Lah aku terus rumangsa nerak wèté Gusti Allah. Aku rumangsa nglakoni dosa lan pantes disetrap karo Gusti Allah lan dibuwang nang neraka. Dadiné, wèté Gusti Allah sing tujuané kanggo nuntun aku supaya bisa urip rumaket marang Gusti Allah, jebulé malah marakké aku pedot sangka Gusti Allah. ¹¹ Jalaran sangka wèt mau dosa malah nemu dalan narik atiku marang ala, supaya aku pisah sangka Gusti Allah.

¹² Nanging senajan wèt-wèt mau jebulé marakké awaké déwé nggawé dosa, aku ora ngomong nèk wèt-wèt kuwi ala,

ora para sedulur. Wèt-wèt kuwi tekané sangka Gusti Allah. Semono uga angger-anggeré Gusti Allah. Kuwi kabèh bener lan apik kanggo awaké déwé. ¹³ Lah mosok barang sing apik marakké aku pisah sangka Gusti Allah? Lah kepriyé kuwi? Ora para sedulur, ora ngono! Dosa sing marakké aku pisah sangka Gusti Allah. Dadiné sak beneré ngéné: dosa sing marakké aku nerak wété Gusti Allah lan jalaran sangka kuwi aku malih pisah sangka Gusti Allah. Mengkono kuwi aku bisa weruh déwé, nèk dosa nekakké ala. Dadiné dongé nerak angger-anggeré Gusti Allah lan nindakké barang sing dipenging, aku weruh, nèk ing atiku ènèng rasa ala sing gedé banget kwanané. Lah Gusti Allah ngekèki angger-angger, supaya kuwi bisa kétok.

¹⁴ Para sedulur, kuwi jalarané ngéné: awaké déwé ngerti nèk wèt-wété nabi Moses kuwi tekané sangka Rohé Gusti Allah. Nanging aku iki namung wong urip sing wujud kedagingan sing dikwasani dosa. ¹⁵ Aku déwé ya ora dunung kenèng apa aku kok nglakoni dosa. Apa karepku malah ora tak lakoni, aku malah nglakoni barang sing tak sengiti. ¹⁶ Jalaran aku malah nglakoni apa sing ora tak karepké, dadiné ketara, nèk aku ngakoni, nèk wèt-wété Gusti Allah kuwi bener. ¹⁷ Dadiné dudu aku déwé sing nglakoni ala mau, nanging pangwasané dosa sing ana ing aku, kuwi sing marakké aku nindakké sing ala. ¹⁸ Pantyèn aku déwé ya ngakoni para sedulur, aku iki namung manungsa, aku ora bisa nindakké apa-apa sing betyik. Bener aku nduwèni kepéngin nindakké sing betyik, nanging aku ora bisa nuruti kekarapan kuwi. ¹⁹ Mulané aku ya ora nglakoni sing betyik, senajan ya karep tenan. Malah sing ala, sing ora tak karepké, malah kuwi sing tak lakoni. ²⁰ Lah nèk aku malah nglakoni prekara-prekara sing ora tak karepké, dadiné ya ketara tenan, nèk dudu aku déwé sing nindakké ala kuwi, nanging pangwasané dosa sing ana ing aku.

²¹ Mulané para sedulur, aku saiki nitèni iki: nèk aku kepéngin nglakoni sing betyik, jebulé sing tak lakoni namung sing ala. Kaya-kaya iki kok dadi kalumrahan. ²² Pantyèn ing atiku aku ya bungah tenan nèk Gusti Allah ngekèki wèt-wèt kuwi marang awaké déwé. ²³ Nanging aku nitèni nèk nang awakku kaya-kaya ènèng wèt liyané sing nglawan wété Gusti Allah. Dadiné jebulé aku ya nindakké prekara sing ora disetujoni karo swarané atiku. Aku kebanda karo pangwasané dosa sing ngarani apa sing kudu tak lakoni. ²⁴ Pantyèn tyilaka tenan awakku iki. Sapa ta sing bisa ngluwari aku sangka badan sing marakké aku nglakoni ala lan kapisah sangka Gusti Allah iki? ²⁵ Maturkesuwun marang Gusti Allah! Dèkné

sing ngluwari aku lantaran Gusti Yésus Kristus. Jalaran sangka pitulungané Gusti Yésus Kristus, dosa wis ora bisa ngwasani aku menèh.

Awit para sedulur, wujuté senajan aku ngakoni nèk wèté Gusti Allah kuwi apik lan kudu dilakoni, nanging aku kalah karo pangwasané dosa sing marakké aku nindakké sing ala.

8

Urip nurut kekarepané Roh Sutyi

¹ Nanging saiki wis ora ngono para sedulur, awit sapa sing wis dadi siji karo Kristus Yésus wis ora dianggep salah menèh karo Gusti Allah lan ora bakal nampa setrapan. ² Kenèng apa aku kok ngomong ngono? Jalaran sak barengé awaké déwé dadi siji karo Kristus Yésus, Roh Sutyi nganyarké uripé awaké déwé. Saiki Roh Sutyi sing ngwasani uripé awaké déwé. Pangwasané dosa, sing misah awaké déwé sangka Gusti Allah, wis dikalahké. ³ Awit para sedulur, wèté Gusti Allah ora bisa marakké awaké déwé medot klakuan ala. Dosa gedé banget pangwasané lan awaké déwé kangèlan ngalahké. Mulané Gusti Allah déwé nulungi awaké déwé. Dèkné ngongkon Anaké medun nang jagat kéné. Gusti Yésus dadi manungsa sing uga nduwèni badan kaya awaké déwé iki. Dèkné mati dadi kurban kanggo dosané awaké déwé. Dadiné Gusti Allah malih nganggep Kristus salah lan kudu nglakoni setrapané. ⁴ Mengkono kuwi awaké déwé bisa netepi wèté Gusti Allah ing uripé awaké déwé, janji awaké déwé ora nuruti kekarepané dosa, nanging nuruti kekarepané Roh Sutyi. ⁵ Wong sing uripé manut kekarepané kedagingané, pikirané ya dilakokké karo kedagingané. Nanging wong sing manut kekarepané Rohé Gusti Allah, pikirané ya katuntun Rohé Gusti Allah. ⁶ Nèk pikiranmu dikwasani kedagingan, entèk-entèké kowé bakal pisah sangka Gusti Allah slawasé. Nanging nèk pikiranmu katuntun kekarepané Rohé Allah, éntuk-éntuké bakal urip sing tentrem lan langgeng. ⁷ Wong sing pikirané dikwasani kedagingan kuwi dadi mungsuhé Gusti Allah, awit ora manut marang wèté Gusti Allah. Wong kaya ngono kuwi pantyèn ya ora bisa urip manut wèté Gusti Allah. ⁸ Uripé wong kaya ngono kuwi blas ora bisa ndadèkké bungahé Gusti Allah.

⁹ Lah nanging kowé kuwi kepriyé para sedulur? Apa kowé ijik dilakokké kedagingan. Ya wis ora ta! Saiki kowé pada manut kekarepané Rohé Gusti Allah, awit aku ngerti nèk Rohé Gusti Allah manggon ing kowé. Semunggoné Rohé Gusti Allah ora manggon ing kowé, mesti kowé ya dudu wèké Kristus. ¹⁰ Ya bener, nèk Kristus manggon ing atimu, badanmu

ya ijik dikwasani pati, jalaran sangka dosa, nanging rohmu urip, awit kowé wis dianggep bener lan ditampa karo Gusti Allah. ¹¹ Para sedulur, Rohé Gusti Allah wis nangèké Gusti Yésus Kristus sangka pati. Lan wujudé ya Rohé Gusti Allah sing manggon ing atimu, mulané Gusti Allah ya mesti uga bakal nangèké badanmu sangka pati. Rohé Gusti Allah sing manggon ing atimu, kuwi sing bakal nguripké badanmu sangka pati.

¹² Dadiné ngéné para sedulur: awaké déwé pantyèn nduwé kuwajiban kudu urip manut kekarepané Rohé Gusti Allah, ora manut kekarepané kedagingan. ¹³ Awit nèk awaké déwé urip manut kekarepané kedagingan, entèk-entèké awaké déwé bakal pisah sangka Gusti Allah slawasé. Nanging nèk kowé matèni kekarepané kedagingan nganggo pitulungané Rohé Gusti Allah, kowé bakal urip dadi siji karo Gusti Allah slawasé. ¹⁴ Kowé kudu ngerti para sedulur, wong sing uripé katuntun tenan karo Rohé Gusti Allah, ya wong kuwi sing kenèng diarani tenan nèk wujud anaké Gusti Allah. ¹⁵ Kenèng apa aku kok ngomong ngono para sedulur? Awit wujudé kowé mauné pada wedi karo Gusti Allah, wedi nèk bakal dis-trap. Nanging saiki Gusti Allah wis ngedunké Rohé kongkon manggon ing atimu. Apa Rohé Gusti Allah iki marakké kowé wedi? Ora! Roh iki manggon ing atiné awaké déwé malah supaya awaké déwé ora nduwé wedi nyeluk Gusti Allah: “Bapak, Bapakku!” ¹⁶ Rohé Gusti Allah déwé sing ndunungké marang awaké déwé, nèk awaké déwé iki anaké Gusti Allah tenan.

¹⁷ Para sedulur, nèk awaké déwé iki anaké Gusti Allah, mbésuk awaké déwé ya mesti nampa panduman sing saiki wis kasimpen kanggo awaké déwé. Awaké déwé ora namung nampa panduman, nanging awaké déwé uga bakal dikèki panggonan sing duwur déwé, tunggalé karo Kristus. Mulané para sedulur, nèk awaké déwé saguh nglakoni kasangsaran kaya Kristus, Gusti Allah uga bakal ngunggahké awaké déwé kaya Kristus.

Pengarep-arepé anak-anaké

Gusti Allah

¹⁸ Para sedulur, sakkèhé kasangsaran sing dialami awaké déwé saiki, manut pinemuku, ora ènèng padané blas karo upahé Gusti Allah sing sangka swarga, sing bakal dibukak kanggo awaké déwé mbésuk. ¹⁹ Awit langit lan bumi pantyèn ya ngarep-arep dinané tenan, mbésuk kapan ta Gusti Allah bakal ngétokké upahé anak-anaké. ²⁰ Kenèng apa kok pada ngarep-arep? Jalaran sembarang gawéané Gusti Allah kuwi wis kenèng karusakan, dadi muspra, ora kaya sing dikarepké

karo Gusti Allah mau-mauné. Nanging kuwi ora sangka kekarepané déwé, ora, kuwi pantyèn wis dadi kekarepané Gusti Allah déwé, jalaran jagat wis kenèng dosa. Nanging ijik ènèng pengarep-arep. ²¹ Enèng wantyiné Gusti Allah bakal nganyarké sembarang, supaya ora bisa rusak lan mati menèh. Sembarang malah bakal dianyarké, supaya bisa merdéka, tunggalé karo anak-anaké Gusti Allah. ²² Pantyèn bener, saiki jagat ijik sambat ngrasakké lara, kaya wong wédok sing ijik nglarani nèk arep mbayi kaé. ²³ Ora namung jagat sing sambat, nanging uga awaké déwé iki sing nampa pawèhé Gusti Allah sing sepisanan, yakuwi Roh Sutyi. Awaké déwé sing wis kanggonan Roh Sutyi uga pada nggresah ing sakjeroné kebatinan, sak barengé awaké déwé ngarep-arep wantyiné enggoné Gusti Allah bakal ngangkat awaké déwé, ditetepké dadi anaké lan nganyarké badané awaké déwé dadi badan sing langgeng. ²⁴ Awit para sedulur, awaké déwé iki wis dislametké karo Gusti Allah, supaya awaké déwé bisa ngarep-arep wantyiné nèk Gusti Allah bakal nganyarké badané awaké déwé lan ngangkat awaké déwé nang panggonan sing duwur déwé. Nanging nèk awaké déwé wis weruh sing diarep-arep karo awaké déwé, tibaké ya wis ora pengarep-arep menèh. Awit, sapa sing ngarep-arep barang sing wis kétok? ²⁵ Nèk awaké déwé ngarep-arep barang sing awaké déwé durung weruh, awaké déwé mesti bakal ngarep-arep karo sabar.

²⁶ Semono uga Rohé Gusti Allah, tekané arep mitulungi awaké déwé sing ringkih iki. Awit awaké déwé ora ngerti kepriyé tyarané ndonga sing bener kuwi. Mulané Roh Sutyi ndongakké awaké déwé marang Gusti Allah, nganggo sambat lan nggresah; awaké déwé iki ora bisa ndunungké nganggo tembungé manungsa. ²⁷ Nanging Gusti Allah, sing weruh njeroné atiné manungsa, ngerti uga apa penjalukané Roh Sutyi. Awit nèk Roh Sutyi ndongakké awaké déwé, mesti pandonga kuwi tyotyok karo kekarepané Gusti Allah.

²⁸ Para sedulur, awaké déwé kabèh pada ngerti bab iki: nèk awaké déwé trésna tenan marang Gusti Allah, sembarang sing klakon ing uripé awaké déwé bakal dikanggokké karo Gusti Allah, supaya entèk-entèké nekakké betyik kanggo awaké déwé. Kawit sakdurungé Gusti Allah wis ngerti apa sing arep ditindakké, mulané, sakdurungé Dèkné ya wis miji wong-wong sing arep dikanggokké kanggo nuruti kekarepané Dèkné. ²⁹ Gusti Allah uga wis ngerti sakdurungé, sapa sing bakal nurut Dèkné, mulané ya ditengeri sakdurungé, supaya bisa dadi kaya Kristus, Anaké. Mengkono kuwi Kristus dadi kaya anak mbarep ing brayaté Gusti Allah. ³⁰ Mulané para

sedulur, wong sing wis ditengeri mau, yakuwi sing wis dipanggil. Lan wong sing wis dipanggil kuwi wong sing wis dianggep bener lan ditampa. Ya sing wis ditampa iki sing uga diangkat nang panggonan sing duwur déwé, dadi siji karo Dèkné.

Gusti Allah tetep-mantep katrésnané, ora bakal malih

³¹ Para sedulur, nèk mikirké kuwi mau kabèh, saiki awaké déwé arep ngomong kepriyé? Nèk Gusti Allah déwé sing ngréwangi awaké déwé, sapa ta sing bisa ngalahké awaké déwé? Ora ènèng! ³² Gusti Allah ora éman masrahké Anaké dadi kurban nang kayu pentèngan kanggo awaké déwé kabèh. Mosok Gusti Allah ora bakal ngekèki sembarang sing dibutuhké karo awaké déwé? Nèk Dèkné ora éman ngekèkké Anaké marang awaké déwé, Dèkné ya ora bakal éman ngekèkké sembarang liyané marang awaké déwé. ³³ Lah nèk Gusti Allah déwé sing wis milih awaké déwé, apa ènèng wong urip sing ijik wani nyalahké awaké déwé? Kepéngin ngerti aku! Gusti Allah déwé wis ngapura lan nampa awaké déwé, apa ènèng wong urip sing wani ngomong nèk Gusti Allah ijik kudu nyetrap awaké déwé? ³⁴ Wis ora para sedulur, awit Kristus Yésus wis nglakoni pati nebus salahé awaké déwé. Ora namung mati nglabuhi awaké déwé, nanging Gusti Yésus wis ditangèkké sangka pati lan saiki Dèkné nang nggoné Gusti Allah ngurusi kaperluané awaké déwé.

³⁵ Para sedulur, tak kira saiki awaké déwé pada dunung nèk ora ènèng apa-apa sing bisa medot awaké déwé sangka katrésnané Kristus. Ora kasusahan apa rekasané urip, ora panganiaya, ora kemlaratan apa kekurangan pangan, ora alangan apa pati, blas ora ènèng! ³⁶ Ratu Daved dèk mbiyèn ya wis tau sambat, kaya sing wis ketulis nang Kitab, uniné ngéné:

“Duh Gusti,
jalaran awaké déwé nurut Kowé,
sasaté saben dina
awaké déwé arep dipatèni
karo wong-wong
sing pada sengit Kowé.
Eling-éling awaké déwé
kaya wedus sing arep dibelèh kaé.”

³⁷ Nanging senajan ngono para sedulur, awaké déwé ngerti nèk bisa menangké sembarang kuwi, awit Gusti Yésus Kristus, sing nrésnani awaké déwé, uga ngréwangi awaké déwé. ³⁸⁻³⁹ Mulané aku ngerti nèk ora ènèng prekara apa waé bisa misah aku sangka Gusti Allah, ora pati, ora rekasané urip, ora mulékat, ora pangwasa, ora jaman saiki, ora jaman sing bakal klakon, ora kekuwatan, ora nèk awaké déwé mungah

duwur apa medun jeru, blas ora ènèng apa-apa nang langit lan bumi sing bisa misah awaké déwé sangka Gusti Allah, sing wis ngétokké katrésnané marang awaké déwé liwat Kristus Yésus, Gustiné awaké déwé.

9

Prekara sing marakké

rasul Paulus sedi

¹⁻² Para sedulur, ènèng prekara siji sing marakké aku jan sedi tenan, barang siji sing tansah ndadèkké larané atiku. Para sedulur, aku ora goroh! Kristus déwé dadi seksiku lan Roh Sutyi, sing ngerti pikiranku, uga dadi seksiku. Barang siji iki sing marakké aku tansah sedi ing ati, yakuwi, kahanané bangsaku déwé, bangsa Israèl, sing nampik Gusti Yésus Kristus. ³ Tenan para sedulur, semunggoné kenèng ngono aku gelem dipisah sangka Kristus, nèk kuwi bisa nulungi bangsaku. ⁴ Wong-wong kuwi kurang apa menèh ta? Wujuté ya bangsa Israèl sing diaku anak karo Gusti Allah. Gusti Allah wis nylorotké pepadangé marang bangsa iki lan ya wis dikèki prejanjian-prejanjian. Wis dipasrahi wèt-wèté karo Gusti Allah lan wis diblajari nyembah Gusti Allah kaya sak mestiné lan ya wis dikèki janji nèk bakal diberkahi lan ditulungi. ⁵ Wujuté ya turun-turunané Bapa Abraham, Isak lan Yakub lan sak tyara manungsa Kristus déwé ya dadi turunané. Dèkné wujud Gusti Allah lan Dèkné sing ngwasani sembarang. Mulané Kristus pantes digunggung slawas-lawasé. Amèn.

⁶ Nanging para sedulur, senajan bangsa Israèl nampik Gusti Yésus Kristus, aku ora ngomong nèk Gusti Allah medot prejanjiané marang Bapa Abraham, ora. Pantyèn Gusti Allah wis janji marang Bapa Abraham nèk Dèkné bakal mberkahi kabèh bangsa lantaran Bapa Abraham lan turun-turunané lan Gusti Allah ora medot prejanjian iki. Kenèng apa aku kok ngomong ngono para sedulur? Awit kowé ngerti déwé nèk Gusti Allah ngekèki jeneng anyar marang Yakub. Yakub jenengé malih Israèl. Nanging nèk aku ngomong bangsa Israèl, aku ora ngomongké turun-turunané Yakub manut kelairané, ora, nanging kabèh wong sing diarani bangsa Israèl karo Gusti Allah déwé. ⁷ Semono uga nèk aku ngomong turunané Bapa Abraham, aku ora ngomongké turun-turunané Bapa Abraham sangka kelairané, ora, nanging kabèh wong sing diarani turunané Bapa Abraham karo Gusti Allah. Gusti Allah malah ngomong ngéné marang Bapa Abraham: “Namung turunané Isak bakal tak anggep turunanmu.” ⁸ Para

sedulur, nèk Gusti Allah ngomong ngono marang Bapa Abraham, Dèkné ndunungké nèk ora wong sing dadi turunané Bapa Abraham sangka kelairané sing diarani anaké Gusti Allah, ora, nanging wong sing diarani anaké Gusti Allah kuwi wong sing lairé miturut prejanjiané Gusti Allah marang Bapa Abraham. ⁹ Wujuté Gusti Allah ngomong ngéné marang Bapa Abraham: “Mbésuk nèk wis pener waktuné, Aku bakal teka menèh lan ibu Sarah bakal nglairké anak lanang.”

¹⁰ Karomenèh, kowé ngerti nèk ibu Rebèkah bojoné Bapa Isak. Sangka Bapa Isak ibu Rebèkah nglairké anak lanang loro, yakuwi Esau lan Yakub. ¹¹ Nanging sakdurungé botyah loro mau lair, dadiné sakdurungé botyah loro mau nindakké ala apa betyik, Gusti Allah wis milih sing siji kanggo nuruti prejanjiané marang Bapa Abraham lan turun-turunané. ¹² Dadiné Gusti Allah enggoné milih kuwi ora miturut apa sing ditindakké karo salah-sijiné anak lanang mau, ora, nanging Dèkné namung milih siji sak karepé Dèkné déwé. Sakdurungé ibu Rebèkah nglairké anak kembar mau Gusti Allah wis ngomong ngéné marang dèkné: “Sing tuwa bakal dadi peladéné sing enom!” ¹³ Lan tembungé Gusti Allah kuwi ya tyotyok karo tembung liyané sing ketulis nang Kitab sing uniné ngéné: “Yakub pantyèn tak trésnani, nanging Esau tak tampik.”

¹⁴ Lo, nèk ngono apa Gusti Allah pilih-sih? Ora, blas ora! ¹⁵ Wujuté dongé turun-turunané Bapa Yakub ninggal Gusti Allah lan nyembah retya pedèt emas, Gusti Allah ngomong ngéné marang nabi Moses: “Aku bakal melasi sapa waé sak karepku lan Aku bakal ngétokké kabetyikanku marang sapa waé sak karepku!” ¹⁶ Dadiné awaké déwé kudu dunung iki: nèk Gusti Allah miji wong kongkon nuruti kekarapané, ora dadi sebab wong kuwi karep apa ora, apa wong kuwi temen apa ora. Nanging nèk Gusti Allah miji wong, kuwi jalaran Dèkné kepéngin ngétokké kabetyikané marang wong kuwi. ¹⁷ Wujuté nang Kitab wis ketulis, nèk Gusti Allah ngongkon nabi Moses ngomong ngéné marang ratuné negara Egipte: “Kowé tak lilani dadi ratu tekané sepréné kuwi, supaya kowé weruh kwasaku lan supaya jagat ngerti nèk Aku iki Gusti Allah.” ¹⁸ Dadiné awaké déwé ngerti saiki nèk Gusti Allah melasi sapa waé sak karepé lan ngatoské atiné sapa waé sak karepé.

¹⁹ Lah nèk Gusti Allah sing ngatoské atiné wong, tibaké awaké déwé ya ora kenèng disalahké nèk awaké déwé ndendeng, awit iku jaréné karepé Gusti Allah. Lah sapa sing bisa ngalang-alangi Dèkné? ²⁰ Ora ngono para sedulur, kowé kuwi sapa ta kok wani maido Gusti Allah? Apa kira-kira kendi kaé

wani ngomong karo sing tukang nggawé: “Lah aku kok mbok gawé kaya ngéné?”²¹ Tak kira kowé malah setuju karo aku, nèk sing tukang nggawé kendi mau kenèng nggawé kendi mau sak karepé. Sangka lemah lempung sak kepel wongé bisa nggawé kendi sing larang regané apa kendi sing murah.

²² Gusti Allah ya kaya wong sing tukang nggawé kendi kuwi. Dèkné bisa ngétokké nesuné lan Dèkné uga bisa ngétokké kwasané.²³ Mulané Gusti Allah ya ngétokké gedéné kawelasané marang sapa waé sing marakké nesu lan kudu disetrap lan dirusak, supaya Dèkné bisa ngétokké sepira gedéné kawelasané marang sapa waé sing wis dipilih sakdurungé lan sing bakal diangkat nang panggonan sing duwur déwé, dadi siji karo Dèkné.²⁴ Yakuwi awaké déwé iki, sing wis dipanggil, awit Gusti Allah ora namung manggil sangka tengahé bangsa Ju, nanging uga sangka bangsa liyané.²⁵ Wujuté nabi Hoséa dèk jaman mbiyèn wis tau ngomong ngéné:

“Sing dudu umatku

bakal tak tyeluk umatku

lan sing mauné ora ngrasakké katrésnanku

saiki tak tyeluk wong sing tak trésnani.”

²⁶ Gusti Allah uga ngomong ngéné lantaran nabi Hoséa:

“Nang panggonan sing Dèkné mbiyèn ngomong

nèk wong-wong kuwi dudu umaté,

ya nang panggonan kuwi

wong-wong bakal diaku anak

karo Gusti Allah sing urip.”

²⁷ Nanging kanggo bangsa Israèl nabi Yésaya ngomong ngéné:

“Senajan bangsa Israèl okèhé kaya santiné segara, nanging sing bakal dislametké namung setitik.²⁸ Awit Gusti Allah bakal nyetrap kabèh wong sing manggon nang kono lan Gusti Allah enggoné nindakké tembungé kuwi mau ya gelis lan tenanan.”²⁹ Sakdurungé nabi Yésaya ya wis ngomong ngéné:

“Semunggoné Gusti Allah sing gedé kwasané ora ninggali turunan marang awaké déwé, awaké déwé mesti wis dadi

kaya kuta-kuta Sodom lan Gomorah.”

Bangsa Israèl ora pretyaya

³⁰ Dadiné apa ta sing diomong karo awaké déwé para sedulur? Sing diomong ya iki: bangsa-bangsa sing ora pada nglumui supaya ketampa karo Gusti Allah malah pada ketampa, jalaran pada pretyaya.³¹ Nanging bangsa Israèl sing pada nglumui netepi wèt-wèté nabi Moses, awit mikiré kuwi bisa marakké ketampa Gusti Allah, bangsa kuwi malah ora ketampa jalaran sangka netepi wèt-wèté kuwi.³² Lah kenèng apa kok ora ketampa? Jalaran ora nganggo pretyaya, nanging pada njagakké apa sing ditindakké. Dadiné wong-wong kuwi

kaya wong mblayu, nanging ndlèngèr, terus kesandung watu tiba. ³³ Nang Kitab ya wis ketulis ngéné:

“Delokké, nang kuta Sion

tak pasangi watu

sing marakké wong

kesandung lan tiba.

Nanging sapa sing njagakké watu kuwi

ora bakal kisinin.”

(Watu nang kuta Sion kuwi ya ora liya kejaba Gusti Yésus Kristus.)

10

Panuwuné rasul Paulus

¹ Para sedulur, pamujiku ing ati lan pandongaku marang Gusti Allah ya ora liya namung iki: mbok bangsaku bisa nampa keslametan. ² Aku pantyèn nyeksèni déwé nèk wong-wong kuwi pada ngabekti tenan marang Gusti Allah, nanging pangabektiné ora nganggo kaweruh sing bener. ³ Wong-wong kuwi ora pada ngerti kepriyé tyarané enggoné Gusti Allah mbenerké manungsa, supaya bisa ketampa. Wong-wong mau pada njajal nggolèk dalan déwé, mikiré, nèk pada netepi wèt-wèt lan pernautané agama, bakal ditampa karo Gusti Allah. Mulané ora gelem nurut dalan sing wis dityawiské karo Gusti Allah, yakuwi lantaran pretyaya marang Gusti Yésus Kristus. ⁴ Awit Kristus kuwi wis netepi wèt-wèté agama. Manungsa bisané dianggep bener lan ketampa Gusti Allah kuwi kudu pretyaya marang Yésus Kristus.

Bisané ketampa Gusti Allah namung lantaran pretyaya marang

Gusti Yésus Kristus

⁵ Nabi Moses ngomong ngéné bab ketampa Gusti Allah lantaran netepi wèt-wèt: “Sapa waé sing netepi wèté Gusti Allah bakal nampa urip langgeng, jalaran sangka wèt-wèté kuwi.” ⁶ Nanging bab wong sing ketampa Gusti Allah lantaran pretyaya tembungé nabi Moses ngéné: “Aja mikir: sapa sing bakal munggah nang swarga?” Nang kéné nabi Moses sakjané ngomong nèk ora usah ènèng wong munggah marani Kristus digawa medun, supaya Kristus bisa ndunungké marang awaké déwé, kepriyé bisané ketampa Gusti Allah. ⁷ Nabi Moses uga ngomong ngéné: “Aja mikir: sapa sing bakal medun nang panggonané wong mati?” Nang kéné nabi Moses sakjané ngomong nèk ora usah ènèng wong medun nang tengahé wong mati lan nggawa Kristus munggah menèh, supaya ngomongi awaké déwé kepriyé bisané ketampa Gusti Allah. Ora bener nèk awaké déwé mikir ngono,

awit wujuté Kristus wis medun nang jagat kéné lan Dèkné uga wis tangi menèh sangka pati. ⁸ Nanging nabi Moses malah ngomong ngéné para sedulur: “Tembungé Gusti Allah tyedek karo kowé, ana ing lambému lan ana ing atimu.” Tegesé, kabèh wong gampang mangertèni kepriyé manungsa bisané ketampa Gusti Allah. Ora angèl dunungé lan kenèng diomong. Yakuwi pituturé awaké déwé marang kowé: bisané ketampa Gusti Allah kowé kudu nampa pitulungané Gusti Allah, ora njagakké penggawéné déwé. ⁹ Dadiné para sedulur, nèk kowé ngakoni karo lambému nèk Yésus kuwi Gusti lan kowé pretyaya ing atimu nèk Gusti Allah wis nangèké Gusti Yésus sangka pati, kowé mesti bakal slamet. ¹⁰ Awit para sedulur, awaké déwé kudu pretyaya ing ati nèk Gusti Allah wis nangèké Gusti Yésus sangka pati. Kuwi marakké awaké déwé bisa ketampa Gusti Allah. Uga awaké déwé kudu ngakoni nganggo tembung, nèk Yésus kuwi Gustiné awaké déwé, awit kuwi sing nylametké awaké déwé. ¹¹ Wujuté Kitab wis ngomong ngéné: “Sapa sing pretyaya marang Dèkné ora bakal kisinin.” ¹² Dadiné ora dadi sebab wong kuwi wong Ju apa bangsa liyané, awit Gusti Yésus kuwi Gustiné kabèh wong lan Dèkné mberkahi kabèh wong kanti lubèr, kabèh wong sing njaluk tulung marang Dèkné. ¹³ Wujuté nang Kitab ya wis ketulis ngéné: “Sapa waé sing nyebut jenengé Gusti bakal slamet.”

¹⁴ Lah menawa terus ènèng sedulur sing takon: “Lah kepriyé wong-wong bisané nyebut jenengé Gusti Yésus, nèk ora pada pretyaya marang Dèkné. Semunggoné gelem pretyaya, kepriyé wong-wong bisané pretyaya, nèk ora tau krungu bab Gusti Yésus Kristus. Karomenèh, kepriyé wong-wong bisané krungu bab Gusti Yésus Kristus, nèk ora ènèng wong sing teka ngabarké. ¹⁵ Lan kejaba sangka kuwi, kepriyé ènèng wong bisané budal ngabarké, nèk ora dikongkon karo Gusti Allah?” Para sedulur, wong sing ngomong ngono kuwi ya pantyèn ènèng beneré. Nanging wujuté Gusti Allah wis ngongkon nabi-nabi teka ngabari marang bangsa Israèl bab Gusti Yésus Kristus. Awit nabi Yésaya ya wis tau ngomong ngéné: “Wong sing teka nggawa kabar kabungahan pantyèn mbungahké tenan!” ¹⁶ Nanging wujuté kepriyé para sedulur? Ya bener wong-wong pada krungu kabar bab Kristus, nanging ora kabèh pada gelem pretyaya. Kenèng apa aku kok ngomong ngono? Awit nabi Yésaya uga ngomong ngéné: “Duh Gusti, awaké déwé wis ngabari wong-wong bab pituturmu, nanging ora pada gelem pretyaya.” ¹⁷ Dadiné awaké déwé ngerti para sedulur, pretyaya kuwi tukulé sangka krungu, krungu pitutur bab Kristus sing dikabarké.

18 Nanging apa tenan ta nèk bangsa Israèl ora tau krungu bab pituturé Gusti Yésus Kristus? Ora, nèk kuwi ora bisa. Wong-wong wis krungu bab Kristus. Wujuté nang Kitab wis ketulis ngéné:

“Swarané wong-wong sing nggawa kabar kabungahan wis rata nang sak jagat lan tembungé wis tekan pojok-pojoké bumi.”

19 Apa bangsa Israèl krungu kabaré, nanging ora dunung tegesé? Ora, mesti dunung, awit malah nabi Moses sing ndunungké awaké déwé sing ndisik déwé, nèk bangsa Israèl dunung marang kabaré Gusti Allah bab Kristus. Wujuté Gusti Allah ngomong ngéné lantaran nabi Moses:

“Aku bakal marakké atimu mèri marang bangsa liyané.

Kowé bakal nesu marang bangsa sing mbok anggep ora ngerti pituturku.”

20 Nabi Yésaya mbarang malah kendel ngetokké tembungé Gusti Allah sing uniné ngéné:

“Bangsa liyané sing ora nggolèki Aku bakal nemu Aku lan bangsa liyané sing ora nékok-nékokké Aku bakal kenal marang Aku.”

21 Nanging bab bangsa Israèl Gusti Allah ngomong ngéné lantaran nabi Yésaya: “Sedina muput Aku ngelungké tanganku marang bangsa sing ora manut, nanging nglawan marang Aku!”

11

Gusti Allah ora nampik bangsa Israèl

1 Para sedulur, senajan ngono, aja mikir nèk Gusti Allah nyingkuri bangsa Israèl. Ora ngono, wujuté aku iki ya wong Israèl, turunané Bapa Abraham sangka Bapa Bènyamin. 2 Gusti Allah ora nampik bangsa sing wis dipilih kawit wiwitané. Kowé mesti ngerti ayat sangka Kitab sing nyritakké dongé nabi Elia ngelahké bangsa Israèl nang ngarepé Gusti Allah. Nabi Elia ngomong ngéné: 3 “Duh Gusti, bangsa Israèl matèni nabi-nabi sing mbok kongkon teka. Wong-wong ngrusak altar-altar sing dienggo kurban marang Kowé. Namung aku déwé sing ijik urip lan saiki wong-wong ya pada arep matèni aku.” 4 Nanging sakjané tembung kuwi ya ora patèka bener, awit Gusti Allah semaur ngéné marang nabi Elia: “Ora, ora

namung kowé déwé sing ditinggal, awit kejaba kowé Aku ijik nduwé wong pitung èwu sing kenèng tak jagakké, wong sing ora gelem nyembah marang retya Baal.”⁵ Para sedulur, ing jaman saiki ya pada waé karo jaman mbiyèn, tegesé, ijik ènèng turahané bangsa Israèl setitik sing wis dipilih karo Gusti Allah kaya awaké déwé iki, jalaran Gusti Allah kepéngin ngétokké kabetyikané.⁶ Gusti Allah enggoné milih ora ndelok penggawéné wong-wong kuwi, ora, nanging namung jalaran sangka kabetyikané Gusti Allah déwé. Semunggoné sangka penggawéné wong-wong, tibaké kabetyikané Gusti Allah ya ora wujud kabetyikané tenan.

⁷ Para sedulur, kuwi ngéné: senajan bangsa Israèl kepéngin dianggep bener karo Gusti Allah, nanging ora ketampa. Namung wong setitik sangka tengahé bangsa Israèl sing ketampa, kuwi sing wis dipilih karo Gusti Allah. Liyané kabèh pada dadi wangkot atiné lan ora bisa pretyaya marang Gusti Allah kaya sak mestiné.⁸ Pantyèn tyotyok karo sing ketulis nang Kitab sing uniné ngéné: “Ati lan pikirané wong-wong kuwi wis digawé gabuk karo Gusti Allah, dadiné tekan sepréné wong-wong mau ora bisa weruh karo mripaté lan ora bisa krungu karo kupingé.”⁹ Ratu Daved uga wis tau ngomong ngéné:

“Duh Gusti,
 bangsa Israèl mikir nèk ketampa,
 jalaran Kowé wis ngekèki
 wèt-wètmu marang bangsa kuwi.
 Mulané aku nyuwun marang Gusti,
 supaya ndunungké marang bangsa Israèl,
 nèk ora ketampa.

Pada kagèta
 kaya kéwan kagèt
 nèk kenèng pasangan kaé
 lan nitèni,
 nèk pada nerak wèt-wètmu.
 Aku nyuwun,
 wong-wong kuwi disetrap
 kaya sak mestiné.

¹⁰ Pada petenga angen-angené,
 supaya ora bisa dunung tembungmu
 lan supaya pada bungkok
 kemomotan kasuhané.”

¹¹ Para sedulur, apa wong nèk kesandung sampèk tiba kaé terus mengkurep terus? Mesti ora, mesti bakal tangi menèh. Semono uga bangsa Israèl, sakwisé ketampik, mosok ora bisa ketampa menèh? Mesti bakal ditangèkké karo Gusti Allah. Nanging jalaran bangsa Israèl nampik pitulungané Gusti

Allah, mulané bangsa liyané sing kelilan pretyaya marang Gusti Allah lan nampa keslametan, supaya bangsa Israèl dadi mèri. ¹² Dadiné salahé bangsa Israèl malah nekakké kabetyikan kanggo bangsa liya-liyané. Lah nèk tibané bangsa Israèl waé wis bisa nekakké kabetyikan, lah sepira gedéné kabetyikané Gusti Allah marang bangsa liya-liyané mbésuk, nèk bangsa Israèl kabèh bakal ditangèkké?

Bangsa sing dudu Ju ora kenèng gemunggung

¹³ Para sedulur, saiki aku nduwèni tembung marang kowé sing dudu bangsa Israèl. Kowé ngerti déwé nèk Gusti Allah wis miji aku dadi rasul, kongkon nggelarké kabar kabunghahan bab Gusti Yésus Kristus marang bangsa-bangsa sing dudu Ju. Aku jan bungah tenan dikèki penggawéan iki karo Gusti Allah. ¹⁴ Sing tak suwun bangsaku déwé bisa mèri marang bangsa liya sing ketampa Gusti Allah lan muga-muga bangsaku ènèng siji-loro sing uga bisa nampa keslametan sangka Gusti Allah. ¹⁵ Awit para sedulur, jalaran Gusti Allah nampik bangsa Israèl, bangsa liya-liyané bisa ketampa Gusti Allah. Lah nèk bangsa Israèl bakal ditangèkké lan ketampa menèh, kaya ngapa gedéné berkahé bangsa liya-liyané. Bakal kaya wong sing wis mati ditangèkké dadi urip menèh.

¹⁶ Para sedulur, nèk Bapa Abraham kuwi wis dadi umaté Gusti Allah, turun-turunané mesti ya semono uga. Nèk tyuwilané roti sing ndisik déwé dipasrahké marang Gusti Allah, tegesé rotiné sak kabèhé ya dipasrahké marang Gusti Allah. Nèk oyoté wèké Gusti Allah, pangé uga ya wèké Gusti Allah. ¹⁷ Saiki arep tak gambarké ngéné para sedulur. Wong sing nduwé wit olèf kaé mesti ngetoki pangé sing ora metu wohé. Lah iki nggambarké bangsa Israèl. Lah kowé kuwi sing dudu bangsa Israèl kenèng dipadakké karo wit olèf sing alasan. Dadiné saiki kaya-kaya pangé wit olèf alasan diènter nang wit olèf sing apik. Kowé saiki kaya pangé olèf alasan tyampur sak wit karo pang liya-liyané sangka wit olèf sing apik lan pangé kabèh éntuké pangan sangka oyoté wit olèf sing apik. ¹⁸ Nanging kowé aja nyepèlèkké pangé sing diketoki. Aja terus gemunggung, awit kowé kuwi namung pang waé. Kowé ora nyangga oyoté, nanging oyoté sing nyangga kowé.

¹⁹ Lah menawa kowé terus ngomong: “Lah pangé diketoki kuwi lak supaya awaké déwé diènter ta?” ²⁰ Kuwi bener, nanging kowé aja lali nèk pangé diketoki kuwi, jalaran ora pretyaya lan kowé diènterké, jalaran kowé pretyaya. Nanging aja terus gemunggung, malah kudu sing ati-ati. ²¹ Awit para sedulur, nèk Gusti Allah ora ngéman pangé wit olèf sing apik, mosok Dèkné bakal ngéman pangé wit alasan. Tegesé, nèk

Gusti Allah ora ngéman bangsa Israèl, apa kowé mikir nèk Gusti Allah bakal ngéman kowé.²² Dadiné kowé saiki dunung nèk Gusti Allah ora namung gedé kabetyikané, nanging Dèkné uga keras, ora kenèng digawé sembrana. Gusti Allah ngajar bangsa Israèl sing ora manut, nanging Dèkné ngétokké kabetyikané marang kowé, nèk kowé temen terus manut marang Dèkné. Nèk kowé ora manut, kowé uga bakal kaya pang sing diketok.²³ Nanging para sedulur, nèk bangsa Israèl terus pada nampa pitulungané Gusti Allah lan pada manut, mesti bakal dièntèrké menèh nang wit olèf sing apik. Gusti Allah gedé kwané lan bisa ngentyepké menèh.²⁴ Kowé para sedulur sing dudu bangsa Israèl, kowé kaya pangé wit olèf alasan sing diketok terus dientyepké nang wit olèf sing apik. Kuwi sakjané ora nggon-nggonanmu. Lah apa ora luwih gampang kanggo Gusti Allah ngentyepké pangé wit olèf sing apik, sing mauné diketok, nanging terus dipasang nang wité déwé menèh.

Gusti Allah bakal nylametké

bangsa Israèl

²⁵ Para sedulur, ènèng prekara liyané sing nyatakké, nèk Gusti Allah bakal ngangkat bangsa Israèl. Aku kudu ngudarké prekara iki, supaya kowé ora nduwèni pikiran nèk namung kowé sing ditampa Gusti Allah, lah bangsa Israèl ora. Prekara iki mauné pantyèn kasimpen, nanging saiki arep tak omongké marang kowé. Kuwi ngéné: bangsa Israèl enggoné mangkotké atiné kuwi ora kanggo slawasé, nanging namung tekan mbésuk, nèk kabèh bangsa sing dudu Ju wis krungu kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus.²⁶ Mengkono kuwi Gusti Allah bakal nylametké bangsa Israèl. Iki pantyèn wis tyotyok karo tembungé nabi Yésaya nang Kitab sing uniné ngéné:

“Juru Slameté manungsa
tekané sangka swarga,
Dèkné bakal mbuwang
sakkèhé dosané para turunané Bapa Yakub.”

²⁷ Gusti Allah uga ngomong ngéné:

“Aku bakal nggawé
prejanjian anyar
karo bangsa Israèl,
nèk Aku wis ngapura
sakkèhé salahé.”

²⁸ Para sedulur, jalaran bangsa Israèl nampik kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus, mulané ya dadi mungsuhé Gusti Allah. Lah kuwi malah nekakké betyik kanggo kowé. Nanging jalaran bangsa Israèl kuwi sakwijiné bangsa sing dipilih

Gusti Allah, mulané ya diéman tenan karo Gusti Allah, éling prejanjané marang Bapa Abraham, Isak lan Yakub. ²⁹ Awit para sedulur, nèk Gusti Allah wis nggawé putusan milih lan mberkahi bangsa Israèl, Dèkné ora bakal malih pikirané. ³⁰ Wujuté kowé para sedulur sing dudu bangsa Ju, kowé mauné ya ora pada manut marang Gusti Allah, nanging saiki kowé pada nampa kawelasané. Kenèng apa? Jalaran bangsa Ju nampik pitulungané Gusti Allah. ³¹ Mengkono uga, kaya enggoné Gusti Allah ngétokké kawelasané marang kowé sing dudu Ju, Gusti Allah uga bakal ngétokké kawelasané marang bangsa Ju. ³² Dadiné bangsa Ju lan bangsa sing dudu Ju kabèh wis pada nglakoni dosa lan ya wis sak mestiné nèk kudu nampa setrapané. Lan jalaran sangka kuwi, Gusti Allah saiki bisa ngétokké kawelasané marang kabèh manungsa, sing Ju lan sing dudu Ju.

Pamuji marang Gusti Allah

³³ Pantyèn ya nggumunké tenan gedéné kasugihané Gusti Allah ing berkah, kaweruh lan pangerti. Putusané Gusti Allah ora ènèng sing bisa ndunungké lan ora ènèng sing bisa dunung tumindaké. ³⁴ Nabi Yésaya ya wis tau ngomongké bab iki, wujuté ketulis ngéné nang Kitab:

“Sapa ta sing ngerti pikirané Gusti lan sapa ta sing bisa ngréwangi Dèkné ing pamikiran.

³⁵ Sapa ta wis ngutangi Gusti Allah lan wani njaluk bayar!”

³⁶ Awit para sedulur, sembarang kuwi tekané sangka Gusti Allah lan bisané ènèng terus kuwi ya sangka kekuwatané Gusti Allah, mulané kabèh wong kudu memuji lan nyembah marang Gusti Allah slawasé. Amèn.

12

Urip kanggo ngladèni Gusti Allah

¹ Para sedulur, kowé kabèh saiki wis dunung semono gedéné kawelasané Gusti Allah marang awaké déwé, mulané aku nyuwun marang kowé kabèh, mbok badanmu dipasrahké dadi kurban sing urip lan sing sutyi kanggo Gusti Allah. Kuwi ndadèkké bungahé Dèkné lan kuwi pangabekti sing sak mestiné kanggo kowé. ² Mulané, aja pada mèlu-mèlu karo sing dilakoni wong sing ora nurut Gusti Allah. Aja kaya ngono, nanging pada manuta marang Gusti Allah, supaya ati lan pikiranmu dadia anyar. Awit namung mengkono kuwi kowé bisa mangertèni marang kekarepané Gusti Allah. Ngertia

para sedulur, ya kekarepané Gusti Allah kuwi sing betyik déwé kanggo uripmu.

Nèk kowé nuruti kuwi, kowé ndadèkké bungahé atiné Dèkné. Kekarepané Gusti Allah kuwi sing apik déwé kanggo kowé, kuwi ora ènèng klèruné.

³ Awit Gusti Allah pantyèn wis ngétokké kabetyikané marang aku lan Dèkné wis ngekèki penggawéan iki marang aku. Mulané aku ngélingké marang kowé siji-sijiné: aja mikir nèk kowé kuwi sing apik déwé, nanging angen-angen lan atimu kudu sing sak beneré. Ngertia nèk Gusti Allah déwé sing ngekèki sak wernané kapinteran marang kowé, supaya kowé bisa nuruti kekarepané. ⁴ Para sedulur, badané awaké déwé iki pérangané okèh lan penggawéané séjé-séjé. ⁵ Semono uga awaké déwé iki, senajan awaké déwé iki wong okèh, nanging awaké déwé kabèh wis dadi siji ing Kristus. Awaké déwé iki kenèng dipadakké karo badané Kristus. Lan kaya pérangané badan mau, awaké déwé iki ya nduwé penggawéan déwé-déwé, kanggo nulungi sak kabèhé. ⁶ Mulané para sedulur, kowé kudu ngerti nèk Gusti Allah ngekèki werna-werna kapinteran marang awaké déwé siji-sijiné, kanggo nyambutgawé nuruti kekarepané. Nèk ènèng sedulur sing dikèki kapinteran bisa nampa tembungé Gusti Allah sing kudu diomongké marang sedulur-sedulur nang pasamuhan, sedulur kuwi ya kudu nindakké penggawéan kuwi nganggo kekuwatané Gusti. ⁷ Nèk dikèki kapinteran kanggo nulungi apa mulangi liyané, ya kudu dikanggokké kaya sak mestiné. ⁸ Nèk ènèng sing nampa kapinteran kanggo ngantepké pengandelé sedulur liyané, ya kudu ditindakké kaya sak mestiné. Sing bisa ngedum rejeki marang liyané ya kudu ditindakké tanpa éman. Sapa sing dikèki kapinteran nuntun, ya kudu nuntun pasamuhané Gusti karo sabar lan temen. Sing dikèki ati melas ya kudu ngétokké kawelasané marang liyané karo ati sing bungah.

Katrésnan marang sakpada-pada

⁹ Para sedulur, kowé kudu trésna sing tenanan marang sakpada-pada, aja étok-étokan. Mulané, kowé kudu nyingkuri barang sing ala, sing betyik kudu mbok gondèli. ¹⁰ Pada trésnaa marang sakpada-pada sak atimu, awit kowé wis dadi tunggal sedulur ing brayaté Kristus. Pada ngajènana marang sakpada-pada, malah apiké nèk kowé pada kenèng ditiru karo liyané ing prekara iki. ¹¹ Aja pada males, nanging pada nyambutgawé kanggo Gusti sing tenanan karo ati sing seneng. ¹² Gusti Allah bakal ngekèki barang sing nggumunnggumunké marang kowé, mulané kuwi kudu diarep-arep karo bungah ing ati. Dadiné nèk kangèlan teka, kowé bisa

sabar lan kuwat lan bisa pasrah sembarang marang Gusti Allah ing sakjeroné pandonga. ¹³ Sedulurmu sing pada kekurangan ing sandang lan pangan kudu mbok tulungi lan nèk ènèng dayoh kudu ditampa lan dirumati sing apik.

¹⁴ Wong sing nggawé sangsarané uripmu kudu mbok suwunké sing betyik marang Gusti Allah. Sepisan menèh aku ngomong: wong kaya ngono kudu mbok pujèkké apik, aja dipujèkké sing ala. ¹⁵ Nèk ènèng sedulur nampa kabungahan, pada mèlua bungah, nèk ènèng sing susah, pada mèlua susah. ¹⁶ Pada dadia siji ing ati karo sedulur kabèh sak pasamuhan. Mulané, aja namung mikirké penggawéan sing gedé, nanging pada senenga uga ngurusi penggawéan sing tyilik. Aja mikir kowé sing pinter déwé.

¹⁷ Aja mbales ala marang wong sing nggawé ala marang kowé, nanging nggawéa betyik marang sapa waé. ¹⁸ Pada nglumui sak bisa-bisamu, supaya urip rukun lan tentrem karo kabèh wong.

¹⁹ Para sedulur sing tak trésnani, aja pisan-pisan nduwèni kepéngin mbales ala marang wong sing nggawé ala marang kowé. Kaya ngono kudu mbok pasrahké marang Gusti Allah waé. Aja lali nèk Gusti Allah wis ngomong ngéné nang Kitab: “Aku sing bakal mbales, Aku déwé sing bakal tundang.” ²⁰ Kowé malah kudu éling marang tembungé Kitab sing uniné ngéné: “Nèk mungsuhmu ngelih kudu mbok kèki mangan, nèk ngelak kudu mbok kèki ngombé. Nèk kowé nindakké kuwi, mungsuhmu bakal rumangsa isin déwé lan bakal ngakoni salahé.” ²¹ Mulané para sedulur, aja sampèk kowé kenèng dikalahké karo tumindak ala, aja, nanging kowé kudu menangké tumindak ala nganggo tumindak betyik.

13

Kuwajiban marang para pangwasa

¹ Para sedulur, kabèh wong, tegesé kowé mbarang, kudu nurut pernatan-pernatan sangka pangwasané negara, awit pangwasané negara kuwi ya Gusti Allah sing netepké.

² Dadiné sapa sing nglawan marang pangwasané negara kuwi sak beneré ya nglawan marang pernatané Gusti Allah. Mulané, sapa sing nerak pernatané negara ya kudu ngerti nèk bakal nampa setrapan. ³ Awit wong sing nglakoni sing betyik ora usah wedi marang pangwasané negara. Wong sing nindakké sing ala, kuwi sing kudu wedi. Mulané, nèk kowé nindakké sing betyik, kowé ora usah wedi, kowé malah bakal nampa pengaleman sangka negara. ⁴ Kowé kudu ngerti para sedulur, pangwasané negara kuwi sakjané nyambutgawé kanggo Gusti Allah kanggo betyikmu déwé. Nanging nèk

kowé nindakké sing ala, ya bener kowé wedi, awit miturut pernatané negara kowé ya kudu disetrap. Pangwasané negara kuwi pantyèn gamané Gusti Allah kanggo sapa waé sing nindakké ala. ⁵ Dadiné para sedulur, kenèng apa awaké déwé kok kudu manut marang pernatané negara? Ora namung jalaran wedi disetrap, nanging uga jalaran awaké déwé ngerti nèk kuwi barang apik sing kudu dilakoni.

⁶ Mulané kowé ya pada mbayar belasting, awit negara kudu mbayar wong-wong sing nyekel pangwasa. Wong-wong kuwi netepi kuwajibané lan pada nyambutgawé kanggo Gusti Allah. ⁷ Mulané awaké déwé ya kudu netepi kuwajibané awaké déwé marang para pangwasa. Nèk kudu mbayar belasting ya kudu dibayar, nèk kudu ngajèni apa ngelem sing nyekel pangwasa, ya kudu ditindakké ngono.

Kuwajiban marang sakpada-pada

⁸ Para sedulur, apiké nèk kowé ora nduwé utang apa-apa marang sapa-sapa, kejaba nduwé utang katrésnan marang sakpada-pada. Awit wong sing trésna marang liyané kuwi netepi kekarepané Gusti Allah sak kabèhé. ⁹ Bener Gusti Allah ngekèki angger-angger marang awaké déwé kayadéné: aja laku bédang, aja mematèni, aja nyolong, aja milik barangé liyané lan ènèng angger-angger liyané. Nanging angger-angger kuwi mau kabèh kenèng didadèkké angger siji, yakuwi: pada trésnaa marang liyané kaya enggonmu nrésnani awakmu déwé. ¹⁰ Awit para sedulur, wong sing trésna marang liyané kuwi ya ora bakal nggawé ala marang liyané. Dadiné nèk awaké déwé nrésnani liyané, awaké déwé netepi angger-anggeré Gusti Allah sak kabèhé.

¹¹ Para sedulur, prekara bab trésna marang sakpada-pada kuwi kudu mbok tindakké tenan, awit kowé kudu ngerti nèk awaké déwé kudu sing awas lan tata-tata, kaya wong sing tangi-turu. Kenèng apa aku kok ngomong ngono para sedulur? Jalaran saiki awaké déwé wis tyedek banget karo tekané Kristus, sing kudu njikuk awaké déwé sangka donya sing kebek ala iki, supaya didadèkké siji karo Gusti Allah slawas-lawasé. Waktu kuwi wis selot tyedek nèk dipadakké karo mbiyèn dongé awaké déwé masrahké uripé marang Kristus. ¹² Nèk urip ing donya sing kebek ala iki dipadakké karo wengi, pantyèn wenginé ya wis mèh entèk lan awan wis mèh teka. Mulané hayuk awaké déwé pada ninggal tumindak peteng lan hayuk pada nyekel gamané pepadang. ¹³ Hayuk pada nindakké sing betyik, kaya wong sing ana ing padang kenèng disawang liyané. Tegesé, aja ramé-ramé ngombé lan mabuk, aja laku bédang nindakké urip sing ora pantes, aja pada tukaran lan kumèrèn. ¹⁴ Aja kaya ngono para sedulur,

nanging saiki kowé wis dadi siji karo Gusti Yésus Kristus, kowé ya kudu urip niru Dèkné. Aja mikir kepriyé sing arep nuruti kekarepané dosa ing awakmu, kuwi namung nggolèk kemaremané kedaginganmu.

14

Sing sabar marang sakpada-pada

¹ Para sedulur, saiki ènèng prekara liyané sing kudu tak omong, yakuwi, bab pangan lan dina. Sing penting déwé ya iki: nèk ènèng sedulur sing ijik enom pengandelé, ditampa sing apik, senajan sedulur kuwi ijik netepi sak wernané sirikané agama bab pangan lan dina. Prekara-prekara kuwi aja sampèk digawé jalaran kanggo èngkèl-èngkèlan bab apa sing bener lan apa sing klèru. ² Awit ènèng sedulur sing pretyaya nèk éntuk mangan panganan apa waé, nanging liyané pretyaya nèk ora éntuk mangan iwak daging, mulané ya namung mangan janganan. ³ Sedulur sing pretyaya nèk éntuk mangan panganan apa waé ora kenèng nyepèlèkké liyané sing ora mangan iwak. Semono uga, sedulur sing namung mangan janganan, ora mangan iwak, ora kenèng nyalahké liyané sing mangan daging, awit Gusti Allah déwé wis nglilani sedulur kuwi mangan apa waé lan Dèkné ya wis nampa sedulur kuwi. ⁴ Lah nèk Gustiné sedulur kuwi nglilani, apa kowé kuwi Gustiné sedulur kuwi kok wani nyalahké dèkné. Ketampa-oraé kuwi Gustiné sedulur kuwi sing ngarani. Nanging sedulur kuwi bakal ketampa, awit Gusti déwé sing bakal ngréwangi.

⁵ Uga ènèng sedulur sing nganggep dina sijiné luwih apik tenimbang dina liyané. Nanging sedulur liyané pretyaya nèk dina kabèh tunggalé waé. Ya bèn, bab iki kabèh sedulur dililani nuruti pengandelé déwé-déwé. ⁶ Awit para sedulur, sedulur sing ngarani sakwijiné dina luwih gedé tenimbang liyané kuwi ya jalaran sedulur kuwi kepéngin ngajèni marang Gusti Yésus. Lah sedulur sing pretyaya nèk éntuk mangan panganan apa waé semono uga nèk mangan ya kanggo ngluhurké Gusti Yésus. Wujuté sedulur kuwi nèk mangan ya ndonga lan maturkesuwun marang Gusti Allah. Lah sedulur sing ora mangan iwak, sing namung mangan janganan, uga nèk mangan ya kanggo ngluhurké Gusti, awit dèkné ya ndonga lan maturkesuwun marang Gusti Allah.

⁷ Para sedulur, awaké déwé ora kenèng nyalahké sakpada-pada ing prekara-prekara iki. Awit, senajana urip, awaké déwé ya ora nuruti karepé déwé, senajana mati ya ora karepé déwé. ⁸ Nèk urip, awaké déwé ya urip kanggo Gusti, nèk mati, awaké déwé ya mati kanggo Gusti. Pati-uripé awaké

déwé wis nang tangané Gusti. ⁹ Awit Kristus ya wis mati nglabuhi awaké déwé lan Dèkné tangi sangka pati, supaya bisa ngwasani kabèh manungsa, sing wis mati lan sing ijk urip.

¹⁰ Para sedulur, kowé sing ora mangan iwak, aja nyalahké sing mangan iwak lan kowé sing mangan sembarang, aja nyepèlèkké sing ora mangan iwak. Kenèng apa aku kok ngomong ngono? Awit awaké déwé kabèh mbésuk bakal kudu mara nang ngarepé Gusti Allah lan Dèkné sing bakal ngarani klèru-beneré awaké déwé. ¹¹ Wujuté nang Kitab ya wis ketulis ngéné:

“Tembungé Gusti Allah ngéné:

Kaya enggonku wujut urip,
mengkono uga Aku ngomong
nèk kabèh wong
bakal sujut ngabekti Aku
lan kabèh wong bakal ngakoni
nèk Aku iki Gusti Allah.”

¹² Dadiné para sedulur, awaké déwé iki siji-sijiné bakal asok penjawab déwé-déwé marang Gusti Allah.

Aja dadi sandungané liyané

¹³ Mulané hayuk awaké déwé wis aja pada nyalahké sakpada-pada menèh. Luwung hayuk pada nggawé putusan sing mantep ora arep nindakké prekara apa waé sing marakké liyané bisa semplak pengandelé apa tiba menèh ing dosa. ¹⁴ Bener, jalaran aku wis dadi siji karo Gustiku Yésus, aku ngerti nèk ora ènèng barang apa waé kotor sangka karepé déwé, ora para sedulur. Barang kuwi kotor kanggo wong sing nganggep nèk barang kuwi kotor.

¹⁵ Dadiné para sedulur, nèk jalaran sangka sing mbok pangan ènèng sedulur ketyentok atiné, tibaké kowé ya ora mlaku nganggo katrésnan. Aja sampèk, jalaran sangka barang sing mbok pangan, ènèng sedulur semplak pengandelé. Ngertia nèk Kristus mati uga nglabuhi sedulur kuwi. ¹⁶ Mulané para sedulur, sing ati-ati, aja sampèk prekara sing mbok anggep betyik sampèk dianggep ala karo sedulur liya. ¹⁷ Awit, ora nèk awaké déwé ora mangan iki apa ora ngombé kaé kuwi tandané nèk uripé awaké déwé dikwasani karo Gusti Allah, ora! Nanging nèk sangka pitulungané Roh Sutyi awaké déwé bisa ngétokké barang sing bener lan bisa ngétokké katentreman lan kabungahan, kuwi tandané nèk uripé awaké déwé dikwasani karo Gusti Allah. ¹⁸ Wong sing ngladèni Kristus nganggo ati sing kaya ngono kuwi pantyèn ndadèkké bungahé Gusti Allah lan uga diajèni karo manungsa.

¹⁹ Mulané para sedulur, awaké déwé kudu nglumui tenan nindakké prekara-prekara sing bisa ndadèkké rukun lan sing bisa ngantepké pengandelé awaké déwé kabèh. ²⁰ Aja sampèk awaké déwé mbubrah penggawéané Gusti Allah jalaran sangka prekara panganan. Ya bener, panganan apa waé kenèng dipangan, nanging ora apik nèk apa sing dipangan awaké déwé kuwi sampèk ndadèkké sandungané sedulur liyané. ²¹ Apiké awaké déwé ora mangan daging apa ora ngombé anggur apa ora nindakké apa waé sing bisa marakké sedulur liyané semplak pengandelé. ²² Pengandelmumu bab apa sing kenèng lan apa sing ora kenèng dipangan kuwi kudu mbok simpen ing atimu déwé, namung kowé déwé lan Gusti Allah sing kudu ngerti. Pantyèn beja tenan wong sing bisa ngarani ing atiné déwé apa sing bener, tanpa rumangsa salah ing tembé-mburiné. ²³ Nanging nèk ènèng sedulur nékat mangan panganan tanpa ngerti panganan mau apik dipangan apa ora, sedulur kuwi dosa, ora namung ing atiné déwé, nanging uga nang ngarepé Gusti Allah. Awit pantyèn dosa nèk kowé nindakké prekara apa waé tanpa ngerti ing ati bener-oraé.

15

Nggawé senengé liyané, ora nggolèk senengé déwé

¹ Para sedulur, awaké déwé sing rumangsa wis jeru pengandelé, awaké déwé kudu nyabari sedulur-sedulur sing ijk enom pengandelé. Aja namung mikir sing apik kanggo awaké déwé waé. ² Malah hayuk awaké déwé siji-sijiné pada nindakké apa sing apik kanggo sedulur liyané lan apa sing bisa ngantepké pengandelé sedulur liyané. ³ Awit Kristus wujuté ya ora nggolèk senengé déwé, ora, nanging nang Kitab wis ketulis ngéné: “Duh Allah, tembungé wong-wong sing pada ngolok-olok Kowé, tibané ing Aku.”

⁴ Para sedulur, sembarang sing wis ketulis nang Kitab dèk jaman mbiyèn kuwi tujuané kanggo mulangi awaké déwé, supaya awaké déwé pada sabar lan nduwé kekuwatan nurut kekarepané Gusti Allah. Lan jalaran sangka kuwi awaké déwé bisa ngarep-arep nampa sembarang sing wis dijanji karo Gusti Allah. ⁵ Muga-muga Gusti Allah, sing ngekèki kesabaran lan kekuwatan, ngréwangi kowé kabèh, supaya bisa dadi siji ing kekarepan lan bisa nindakké urip nurut tipaké Kristus Yésus. ⁶ Dadiné kowé kabèh bisa dadi siji ing ati lan bebarengan kowé bisa ngluhurké Gusti Allah karo lambému. Dèkné sing dadi Bapaké Gustiné awaké déwé Yésus Kristus.

Kristus kanggo bangsa Ju lan

sing dudu Ju

⁷ Mulané para sedulur, mikirké kuwi mau kabèh sing tak omong, hayuk nampa sakpada-pada karo bungah, kaya enggoné Kristus nampa kowé. Mengkono kuwi Kristus marakké wong-wong pada ngluhurké jenengé Gusti Allah.

⁸ Aku ngomong ngono kuwi, awit enggoné Kristus teka ngladèni bangsa Ju kuwi kanggo nduduhké nèk Gusti Allah ora medot, nanging malah nuruti prejanjiané marang para mbah-mbahané. ⁹ Kejaba sangka kuwi, Kristus teka, supaya uga bangsa sing dudu Ju bisa ngluhurké Gusti Allah, sing ngétokké kawelasané. Wujuté nang Kitab wis ketulis ngéné:

“Aku bakal ngluhurké Jenengmu lan nang tengahé para bangsa Aku bakal memuji Kowé.”

¹⁰ Uga ènèng tembung ngéné sangka nabi Moses:

“Hé para bangsa sing dudu Ju, pada bungah-bungaha bareng karo bangsa pilihané Gusti Allah.”

¹¹ Enèng tulisan liyané menèh sing uniné ngéné:

“Hé para bangsa sing dudu Ju, pada memujia marang Gusti lan bangsa-bangsa liyané, pada memujia marang Dèkné.”

¹² Nabi Yésaya uga wis ngomong ngéné, kaya sing ketulis nang Kitab:

“Bapa Isai, bapaké ratu Daved, bakal nukulké turunan sing bakal ngwasani para bangsa sing dudu Ju.

Ya Dèkné sing dadi pengarep-arepé bangsa sing dudu Ju.”

¹³ Para sedulur, pandongaku, muga-muga Gusti Allah sing dadi pengarep-arepé kabèh manungsa, ngebeki atimu karo kabungahan lan katentreman, awit kowé pada pretyaya marang Dèkné. Muga-muga pengarep-arepmu mundak terus sangka pitulungané Roh Sutyi.

Kenèng apa rasul Paulus kok nulis layang iki

¹⁴ Para sedulur, aku déwé ngerti nèk kowé kabèh ora kurang ing tumindak betyik, awit Gusti Allah ngebeki atimu karo kaweruh. Mulané kowé ya bisa mulangi sakpada-pada. ¹⁵ Nanging senjata ngono, nang layang iki aku kendel ngélingké bab prekara siji-loro marang kowé. Enggonku wani nulis karo kendel kuwi jalaran Gusti Allah wis milih aku lan

ngekèki penggawéan iki. ¹⁶ Aku kudu dadi peladéné Kristus Yésus nggawa kabar kabungahan marang bangsa-bangsa sing dudu Ju. Mengkono kuwi aku bisa nggawa bangsa-bangsa sing dudu Ju nang ngarepé Gusti Allah, supaya bisa ketampa lan uripé bisa kanggonan lan katuntun Roh Sutyi. Mulané aku nganggep aku iki kaya imam sing masrahké kurban marang Gusti Allah. Kurbanku sing ndadèkké bungahé Gusti Allah ya bangsa-bangsa sing dudu Ju iki. ¹⁷ Lan jalaran aku wis dadi siji karo Kristus aku bungah bisa nyambutgawé ngladèni Gusti Allah. ¹⁸ Awit aku namung wani ngomongké apa sing wis ditindakké karo Kristus lantaran aku, yakuwi, nuntun bangsa-bangsa sing dudu Ju, supaya pada manut marang Gusti Allah. Bisané pada manut, jalaran krungu pituturé Gusti lan weruh kwané Gusti sangka aku. ¹⁹ Kejaba sangka kuwi, Gusti Allah ngekèki pangwasa marang aku, supaya aku bisa nindakké tanda-tanda lan mujijat-mujijat kanggo manungsa. Karomenèh Roh Sutyi ngekèki kekuwatan marang aku, supaya aku bisa nindakké penggawé-penggawé sing nggumunké iki. Mengkono kuwi aku nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus sampèk rata, wiwit kuta Yérusalèm mlaku-mlaku nganti tekan bawah Ilirikum. ²⁰ Nanging aku namung nggelarké kabar kabungahan iki nang panggonan-panggonan sing durung tau dikabari bab Gusti Yésus Kristus. Dadiné aku ora nyambutgawé nang kebon sing wis digarap wong liya. ²¹ Wujuté nang Kitab ya wis ketulis ngéné:

“Wong sing durung tau dikabari bab Dèkné
bakal weruh Dèkné
lan wong sing durung tau krungu
bakal dunung.”

Rasul Paulus arep teka

nang kuta Rum

²² Para sedulur, yakuwi jalarané sing marakké aku karépotan ora bisa teka nang nggonmu. ²³ Nanging saiki penggawéanku nang bawah kéné wis rampung lan ya pantyèn wis pirang-pirang taun tenan enggonku kepéngin niliki kowé. ²⁴ Mulané, sing tak suwun, nèk aku lunga nang negara Spanyol aku bisa mampir nang nggonmu. Nèk aku lèrèn nang kuta Rum kono, aku bakal bebarengan karo kowé sak untara. Sakwisé kuwi aku bakal nyuwun pitulunganmu, supaya aku bisa neruské lakuku. ²⁵ Nanging saiki aku arep budal nang kuta Yérusalèm, aku arep ngréwangi sedulur-sedulur sing nurut Gusti nang kana. ²⁶ Awit sedulur-sedulur nang Masedonia lan Akaya pada nglumpukké duwit karo

éklasé ati, kanggo nulungi sedulur-sedulur nang Yérusalèm sing ora nduwé. ²⁷ Putusan kuwi metu sangka karepé wong-wong kuwi déwé lan pantyèn ya ènèng beneré nèk wong-wong iki kudu nulungi sedulur-sedulur nang Yérusalèm sing ora nduwé. Wujuté ya bangsa Ju sing nggawa kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus marang bangsa-bangsa sing dudu Ju. Lan jalaran sedulur-sedulur wis ngedum banda kasukman marang sedulur-sedulur sing dudu Ju, mulané ya wis sak mestiné nèk sedulur-sedulur sing dudu Ju nyukupi sedulur-sedulur bangsa Ju karo sandang-pangan.

²⁸ Para sedulur, nèk aku wis rampung karo penggawéan iki, tegesé, nèk aku wis masrahké duwit urunan mau kabèh marang sedulur-sedulur nang Yérusalèm, aku bakal budal nang negara Spanyol lan mampir nang nggonmu nang kuta Rum. ²⁹ Nèk aku teka nang nggonmu aku bakal nggawa berkah okèh sangka Kristus, sing arep tak edum karo kowé.

³⁰ Para sedulur, kowé lan aku saiki pada nyambutgawé bebarengan kanggo Gusti Yésus Kristus lan awaké déwé bebarengan ngrasakké katrésnané Roh Sutyi sing manggon ing uripé awaké déwé. Mulané aku nyuwun tenan marang kowé, mbok aku diréwangi ing sakjeroné peranganku. Aku didongakké supaya bisa slamet. ³¹ Didongakké, supaya aku bisa utyul sangka tangané wong Ju nang Yudéa sing pada nglawan pituturé Gusti. Didongakké, supaya duwit urunan bisa ditampa apik karo sedulur-sedulur nang Yérusalèm. ³² Dadiné, nèk Gusti Allah nglilani, aku bisa teka nang nggonmu karo ati bungah lan enggonku niliki kowé bisa nggawé segeré atiku lan atimu. ³³ Muga-muga Gusti Allah, sing bisa ngekèki katentreman, mberkahi kowé kabèh. Amèn.

16

Kirim kabar-kabar slamet

¹ Para sedulur, aku nyuwun marang kowé, nèk sedulur Fébé teka nang nggonmu, dèkné ditampa lan diladèni sing apik, awit dèkné ya kaya awaké déwé nurut Gusti. Sedulur Fébé iki nyambutgawé kanggo Gusti nang pasamuhan nang kuta Kèngkréa. ² Mulané aku nyuwun marang kowé, sedulur iki diladèni kaya sak pantesé kanggo sedulur sing nyambutgawé kanggo Gusti. Nèk butuh apa-apa ditulungi, awit dèkné déwé ya wis nulungi sedulur pirang-pirang, kayadéné aku iki.

³ Aku nyuwun dikirimké slamet marang sedulur Akwila lan Priska, kanyaku nyambutgawé kanggo Kristus Yésus. ⁴ Sedulur sak jodo iki ora éman uripé enggoné nulungi aku. Lan ora namung aku déwé, nanging sedulur-sedulur sangka

pasamuan-pasamuan sing dudu bangsa Ju ya rumangsa kepotangan pitulungan karo sedulur loro iki. ⁵ Dikirimké slamet uga marang sedulur-sedulur sing pada mèlu kumpulan nang omahé sedulur Akwila lan Priska.

Kepriyé kabaré karo sedulurku Epénétus sing tak trésnani? Dèkné nurut Gusti sing ndisik déwé nang bawah Asia. ⁶ Kirimké slamet marang sedulur Maria. Dèkné ya ora setitik enggoné nyambutgawé kanggo kowé. ⁷ Kepriyé kabaré karo sedulur Adronikus lan sedulur Junia, kanyaku tunggal bangsa sing uga disetrap bareng karo aku. Sedulur loro iki pantyèn rasul sing kajèn tenan lan enggoné nurut Gusti malah luwih suwi tenimbang aku.

⁸ Kirimké slamet marang Ampliatus, sedulurku ing Gusti sing tak trésnani tenan. ⁹ Aja lali marang sedulur Urbanus, sing kaya aku nyambutgawé kanggo Kristus. Uga Stakis, sedulur sing tak trésnani. ¹⁰ Kirimké slamet marang sedulur Apèles, sing temen nurut Kristus. Uga sedulur-sedulur nang omahé sedulur Aristobeles. ¹¹ Sedulur Hérodium, sedulur tunggal bangsa, kirimké slamet uga marang dèkné. Kepriyé kabaré karo sedulur-sedulur sing nang omahé sedulur Narkisus? Sing tak suwun pada slamet sangka berkahé Gusti.

¹² Aja lali uga marang sedulur Triféna lan sedulur Triposa. Sedulur wédok-wédok iki ya ora sembrana enggoné nyambutgawé kanggo Gusti. Uga sedulurku wédok Pèrsi sing tak trésnani. Dèkné uga ora setitik enggoné nyambutgawé ngladèni Gusti. ¹³ Kirimké slamet marang sedulur Rufus, sing nyata tenan penggawéané kanggo Gusti. Uga ibuné sedulur Rufus, sing tréсна marang aku kaya anaké déwé. ¹⁴ Kepriyé kabaré karo sedulur Asinkritus, sedulur Flikon, sedulur Hèrmès, sedulur Patrobas, sedulur Hèrmas lan uga sedulur-sedulur liyané bebarengané? ¹⁵ Kirimké slamet marang sedulur Filologes lan sedulur Yulia, sedulur Nérus lan yuné. Uga kirimké slamet marang sedulur Olimpás lan sedulur-sedulur liyané bebarengané.

¹⁶ Para sedulur, pada rangkulana sakpada-pada kanggo tanda katrésnan sangka aku. Sedulur-sedulur sangka pasamuan kabèh nang bawah kéné pada kirim slamet marang kowé kabèh sing nang kuta Rum kono.

¹⁷ Para sedulur, aku kepéngin ngélingké marang kowé, supaya pada awas lan ati-ati karo wong sing marakké tyongkrèh lan metyah pasamuan, uga marakké sedulur siji-loro ninggal dalané Gusti. Pada mulangké prekara-prekara sing ora tyotyok blas karo pitutur sing bener sing wis diwulangké marang kowé. Wong kaya ngono kuwi diedohi. ¹⁸ Kenèng apa awaké déwé kok kudu ngedohi wong sing

kaya ngono kuwi? Awit ora pada nuruti kekarepané Kristus, Gustiné awaké déwé. Omongané énaké lan alusé éram-éram, nanging tujuané namung ngenèng sedulur-sedulur sing ora ngerti nèk diapusi. ¹⁹ Kenèng apa aku kok ngomong ngono! Awit kabèh wong wis ngerti nèk kowé nurut Gusti tenan. Mula né aku ya bungah tenan. Nanging senjata ngono, karepku kowé pada mikir sing apik bab sing bener, sing kudu mbok lakoni. Bab sing ala, kuwi kudu diedohi. ²⁰ Gusti Allah sing bisa ngekèki katentreman marang awaké déwé, Dèkné sing ndang bakal ngremuk Sétan nang ngisoré sikilmu.

Muga-muga kabetyikané Gustiné awaké déwé Yésus ngebeki atimu!

²¹ Para sedulur, sedulur Timotius sing nyambutgawé karo aku, kirim slamet marang kowé. Uga sedulur Lusius, Jason lan sedulur Sosipatèr, kabèh tunggal bangsa karo aku.

²² Aku déwé uga, Tèrtius, sing nulis layang iki, ya kirim slamet marang kowé kabèh sing pada nurut Gusti.

²³⁻²⁴ Uga sedulur Gayus kirim slamet. Dèkné sing tak inepi lan dèkné uga sing ngekèki panggonan marang pasamuhan ngumpul nang omahé. Kabar slamet uga sangka sedulur Erastus, sing nyekel duwité kuta kéné. Uga sedulur Kwartus kirim kabar slamet marang kowé. Muga-muga kabetyikané Gusti Yésus Kristus ngebeki atimu kabèh.

Pamuji lan penutup

²⁵ Para sedulur, hayuk pada ngluhurké jenengé Gusti Allah. Dèkné nduwèni kwasa nguwatké pengandhelmu. Yakuwi sing tak omongké, nèk aku nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. Kabar kabungahan iki pantyèn kasimpen pirang-pirang atus taun. ²⁶ Nanging Gusti Allah sing langgeng saiki wis ngudarké simpenan iki marang awaké déwé sing nyambutgawé kanggo Dèkné. Awaké déwé dikongkon nggelarké kabar kabungahan iki, sing uga wis diomongké karo para nabi nang Kitab. Kabèh bangsa kudu krungu kabar kabungahan iki, supaya bisa pretyaya lan manut marang Gusti Allah.

²⁷ Para sedulur, Gusti Allah sing ora ènèng liyané, Gusti Allah sing gedé déwé kaweruhé, Dèkné déwé sing kudu diluhurké slawas-lawasé. Dèkné sing ngongkon Gusti Yésus Kristus nylametké awaké déwé. Amèn.

Paulus

Layangé rasul Paulus marang pasamuan nang kuta Korinta Layang nomer siji

Pembukakan lan pamuji slamet

¹⁻² Para sedulur, iki layang sangka nggonku, Paulus, sing dipanggil karo Kristus Yésus dadi rasulé lan uga sangka sedulur Sostenès, marang pasamuané Gusti Allah nang kuta Korinta. Kowé kabèh wis dipilih dadi umaté Gusti Allah sing sutyi, jalaran wis dadi siji karo Kristus Yésus, bareng karo sedulur kabèh nang endi waé, sing pada memuji Yésus Kristus, Gustiné wong-wong lan Gustiné awaké déwé.

³ Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus Kristus ngedunké kabetyikané lan katentremané marang kowé kabèh.

Kasugihan ing Gusti Yésus Kristus

⁴ Para sedulur, aku ora lèrèn enggonku maturkesuwun marang Gusti Allah kanggo kowé, awit Dèkné ngétokké kabetyikané marang kowé, sakwisé kowé dadi siji karo Kristus Yésus. ⁵ Enggonmu dadi siji karo Dèkné kuwi marakké kowé bisa sugih ing prekara apa waé, ya sugih ing tetembungan lan uga sugih ing kaweruh. ⁶⁻⁷ Piwulangé awaké déwé marang kowé bab Kristus wis mantep ing atimu, mulané, ing sakjeroné ngarep-arep tekané Gusti Yésus Kristus kowé ya ora kekurangan apa-apa blas bab kapinteran-kapinteran pawèhé Roh Sutyi. ⁸ Gusti uga bakal ngréwangi kowé, supaya kowé bisa kuwat terus tekan entèk-entèkané lan supaya mbésuk, nèk Gusti Yésus Kristus teka ngrutu manungsa, kowé kabèh bisa ketemu tanpa salah. ⁹ Gusti Allah pantyèn kenèng dijagakké tenan. Dèkné sing manggil kowé, supaya kowé bisa urip dadi siji karo Anaké, yakuwi, Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé.

Pada dadia siji ing pikiran

¹⁰ Para sedulur, kejaba sangka kuwi mau kabèh aku nduwèni tembung liyané marang kowé! Ing Jenengé Gustiné awaké déwé Yésus Kristus aku nyuwun tenan marang kowé kabèh, mbok aja pada èngkèl-èngkèlan lan séjé-séjé pinemuné ngono. Mbok pada nunggala dadi siji ing pikiran lan ing kekarepan enggonmu pada nurut Gusti. ¹¹ Kenèng apa aku kok ngomongké bab iki marang kowé? Jalaran ènèng sedulur-sedulur sangka brayaté sedulur Kloé ngomongi aku, jaréné

nang tengahmu ènèng sing pada tukaran. ¹² Jaréné ènèng sing ngomong: “Aku mèlu rasul Paulus,” liyané ngomong: “Aku mèlu Apolos,” liyané menèh ngomong: “Aku mèlu rasul Pétrus” lan uga ènèng sing ngomong: “Aku mèlu Kristus.”

¹³ Para sedulur, mbok dipikir sing apik! Apa Kristus mulangi nèk sing nurut Dèkné kuwi kuduné séjé-séjé lan déwé-déwé? Lak ora ta? Apa sing dipentèng mati nglabuhi kowé kuwi rasul Paulus? Apa kowé kuwi dibaptis supaya dadi muridé rasul Paulus? Lak ora ta?

¹⁴ Mulané aku ya maturkesuwun marang Gusti Allah, ndilalahé aku ya ora mbaptis sapa-sapa sangka pasamuamu, kejaba namung sedulur Krispus lan sedulur Gayus. ¹⁵ Dadiné ya ora ènèng sing bisa ngomong nèk mbiyèn pada dibaptis supaya dadi muridku. ¹⁶ O ya, aku lali, aku kélingan nèk aku mbaptis sedulur Stéfanus sak brayaté mbarang. Nanging sak ngertiku aku wis blas ora mbaptis sapa-sapa menèh. ¹⁷ Para sedulur, Kristus ora ngongkon aku mbaptis wong, nanging Dèkné ngongkon aku nggelarké kabar kabungahan. Enggonku mulangké kabar kabungahan iki ya ora nganggo tembung sing abot-abot, ora manut kapinterané manungsa. Awit nèk njagakké kapinterané manungsa, tibaké enggoné Kristus mati nang kayu pentèngan ya ora ènèng ajiné blas.

Patiné Kristus nang kayu pentèngan kuwi ngétokké nèk kapinterané manungsa ora ènèng tegesé

¹⁸ Para sedulur, kanggo wong sing mlaku ing dalan sing njujuk nang karusakan kabar bab patiné Kristus nang kayu pentèngan kuwi ora ènèng tegesé. Nanging kanggo awaké déwé sing nampa keslametan, kabar iki dadi kekuwatané Gusti Allah. ¹⁹ Nang Kitab Sutyi Gusti Allah wis ngomong ngéné:

“Aku bakal mbuyarké
kaweruhé wong pinter
lan pangertiné
bakal tak lebur.”

²⁰ Dadiné, nang endi kapinterané wong sing nduwèni kaweruh? Nang endi kapinterané sing tukang mikir ing jaman saiki? Gusti Allah lak wis ngomong ta nèk kapinterané manungsa kuwi ora ènèng tegesé.

²¹ Awit sangka kaweruhé, Gusti Allah wis netepké, supaya manungsa ora bisa kenal marang Gusti Allah sangka kapinterané déwé. Malah, Gusti Allah wis netepké ngekèki slamet marang wong sing pretyaya marang kabar sing digelarké, kabar sing diarani ora ènèng tegesé karo manungsa. ²² Wong Ju pada kepéngin weruh mujijat, wong Grik pada nggolèki kaweruh. ²³ Nanging kanggo awaké déwé, awaké déwé malah

ngabarké bab Kristus sing dipentèng. Kanggo wong Ju kabar iki dadi sandungan lan kanggo wong Grik kuwi kabar sing ora ènèng tegesé. ²⁴ Nanging kanggo wong sing wis dipanggil karo Gusti Allah ora dadi sebab wong Ju apa wong Grik, Kristus kuwi kwanané lan kaweruhé Gusti Allah. ²⁵ Awit penggawéané Gusti Allah, sing kétoké bodo, wujuté luwih jeru tenimbang kaweruhé manungsa lan penggawéané Gusti Allah sing kétoké ora ènèng kekuwatané, malah luwih rosa tenimbang kekuwatané manungsa.

²⁶ Para sedulur, mbok pada éling ta dongé kowé dipanggil karo Gusti Allah. Ora okèh sing kenèng diarani wong pinter apa wong gedé pangkaté apa wong gedé lairané ²⁷ Nanging Gusti Allah malah milih wong sing dianggep bodo karo wong jagat kéné, kanggo ngisinké wong sing pinter. Semono uga Gusti Allah milih wong sing nang jagat kéné kétoké ringkih, kanggo ngisinké wong sing rosa. ²⁸ Pantyèn, sing dianggep tyilik lan ora ènèng tegesé, sing dianggep ora ènèng ajiné nang jagat kéné, yakuwi ngalahké apa sing dianggep ènèng ajiné karo jagat. ²⁹ Dadiné ora ènèng wong sing bisa gemunggung nang ngarepé Gusti Allah. ³⁰ Nanging kowé wis didadèkké siji karo Kristus Yésus karo Gusti Allah lan Dèkné wis ndadèkké Kristus dadi kaweruhé awaké déwé. Kristus wis ngrukunké awaké déwé karo Gusti Allah lan Dèkné sing marakké awaké déwé bisa urip sing sutyi lan Dèkné sing ngluwari awaké déwé sangka dosa, supaya awaké déwé bisa urip karo Gusti Allah slawas-lawasé. ³¹ Nang Kitab ya wis ketulis ngéné: “Sapa sing arep gemunggung, apik nèk ngegungké apa sing wis ditindakké karo Gusti Allah.”

2

Bab Kristus sing dipentèng

¹ Para sedulur, mbiyèn dongé aku teka nang nggonmu ngabarké pituturé Gusti Allah sing mauné disimpen, aku ora nganggokké tembung sing duwur-duwur apa tembungé wong pinter. ² Awit, suwéné aku nang tengahmu, aku pantyèn wis nduwèni kekarepan ora mikirké apa-apa menèh kejaba Gusti Yésus Kristus, ya Gusti Yésus Kristus sing dipentèng. ³ Kuwi jalarané aku ora bisa apa-apa sangka kapinteranku déwé. Wediku lan sangsiku nèk aku sampèk ora ngétokké kekarepané Gusti Allah, nanging ngétokké piki-ranku déwé. ⁴ Mulané enggonku mulangi lan nggelarké pituturé Gusti ya ora nganggo tembung sing duwur-duwur ngegulké kapinterané manungsa, ora, nanging nganggo tembung sing ngétokké kwanané Rohé Gusti Allah. ⁵ Dadiné

pretyayamu ora gumantung ing pangertiné manungsa, ora, nanging ing pangwasané Gusti Allah.

Kaweruh sing sangka Gusti Allah

⁶ Para sedulur, senajan ngono, aku uga ngomongké bab kaweruh, nanging karo wong-wong sing wis mateng pengan-delé. Ora kaweruh sing sangka donya apa kaweruhé para pangwasa sing ngwasani jagat sing arep rusak iki. ⁷ Kaweruh sing tak omong iki kaweruh sing sangka Gusti Allah, yakuwi kaweruh simpenan sing manungsa ora ngerti. Nanging kawit Gusti Allah molai nggawé jagat, Dèkné wis nduwé gagasan mberkahi awaké déwé nganggo kaweruh iki. ⁸ Para pangwasa nang jagat iki ora ènèng sing ngerti bab kaweruh sing sangka Gusti Allah iki. Semunggoné ngerti ngono mesti wong-wong ora matèni Gusti nang kayu pentèngan, Gusti sing gedé déwé kwasané. ⁹ Nanging pantyèn ya wis ketulis nang Kitab ngéné:

“Mripat durung tau weruh,
kuping durung tau krungu
lan ati durung tau mikir blas,
ya prekara-prekara kuwi
sing wis dityawiské
karo Gusti Allah
kanggo wong
sing trésna marang Dèkné.”

¹⁰ Para sedulur, Gusti Allah mbukakké kaweruh simpenan iki kanggo awaké déwé lantaran Roh Sutyi. Roh Sutyi kuwi njajahi sembarang, uga sembarang sing disimpen jeru karo Gusti Allah. ¹¹ Kaya enggoné namung rohé manungsa déwé sing ngerti isiné atiné manungsa, mengkonono uga Roh Sutyi mangertèni pikirané Gusti Allah. ¹² Para sedulur, awaké déwé iki ora nampa roh sing sangka donya, ora, nanging awaké déwé nampa Rohé Gusti Allah. Dadiné awaké déwé bisa ngerti bab sembarang sing wis dikèkké marang awaké déwé karo Gusti Allah.

¹³ Mulané, nèk aku ndunung-ndunungké bab pituturé Gusti Allah marang wong-wong sing nduwèni Rohé Gusti Allah, aku ora nganggo kapinterané manungsa, ora, nanging aku manut piwulangé Rohé Gusti Allah. ¹⁴ Wong sing ora dikwasani karo Rohé Gusti Allah ora bisa nampa lan ngerti marang prekara-prekara sing sangka Rohé Gusti Allah. Mikiré kuwi ora ènèng tegesé, awit bisané ngerti namung nèk dikwasani karo Rohé Gusti Allah. ¹⁵ Wong sing dikwasani karo Rohé Gusti Allah kuwi ngerti sembarang, nanging ora ènèng wong sing bisa njajahi dèkné. ¹⁶ Nang Kitab wis ketulis ngéné:

“Sapa sing bisa mangertèni
pikirané Gusti?”

Sapa sing bisa mulangi Dèkné?”

Nanging awaké déwé ngerti pikirané Kristus.

3

Rasul Paulus lan Apolos namung peladèné Kristus

¹ Para sedulur, aku tak blaka waé! Aku ora bisa rerembukan karo kowé kaya wong sing wis nduwé Rohé Gusti Allah. Aku kepeksa rembukan karo kowé kaya wong kadonyaan, wong sing sak tyara Kristen ijik enom ing pengandel. ²⁻³ Aku kawit mbiyèn kepeksa ngekèki mèrki marang kowé, ora pangan sing atos, awit kowé durung kuwat nampa kuwi. Wujuté tekan saiki kowé ya durung kuwat, awit uripmu kuwi ijik kaya wong kadonyaan. Lah nèk kowé ijik pada seneng mèri lan tukaran ngono, apa kuwi ora ngétokké nèk uripmu ijik manut tyarané kadonyaan? ⁴ Wujuté ènèng sing ngomong: “Aku mèlu Paulus” lan liyané ngomong: “Aku mèlu Apolos.” Kuwi lak tyarané wong kadonyaan ta?

⁵ Dipikir para sedulur! Apolos kuwi sapa ta lan Paulus kuwi sapa? Apa ora namung peladèné Gusti Allah sing nuntun kowé supaya bisa dadi wong pretyaya? Awaké déwé iki namung nyambutgawé nuruti kekarepané Gusti. ⁶ Aku sing nandur, Apolos sing nyirami, nanging Gusti Allah déwé sing nukulké. ⁷ Wong sing nandur lan wong sing nyirami kuwi ora penting. Sing penting ya Gusti Allah, awit Dèkné sing nukulké. ⁸ Wong sing nandur lan sing nyirami kuwi tunggalé waé. Gusti Allah bakal ngupahi siji-sijiné manut pengawéané déwé-déwé. ⁹ Awaké déwé iki ngréwangi sakpada-pada ing kerjanané Gusti. Lah kowé kuwi dadi lemah sing digarap Gusti.

Kowé kuwi uga omah sing didekké karo Gusti. ¹⁰ Aku iki kenèng dipadakké karo wong sing sangka kapinterané Gusti dadi wong sing tukang nggawé omah lan nggawé pondasiné, supaya peladèn liyané bisa ngedekké omahé nang sak nduwuré pondasi mau. Nanging sapa waé sing ngedekké omahé kudu sing ati-ati, tegesé kudu mulangi sing bener. ¹¹ Awit Gusti Allah déwé wis netepké nèk namung Gusti Yésus Kristus sing dadi pondasiné omah mau. ¹² Ing pondasi iki ènèng sing bisa ngedekké omah nganggo emas, selaka, watu larang, kayu, sukèt garing apa damèn. ¹³ Apik-oraé pengawéané bakal ketara mbésuk nèk Kristus teka. Awit ing dina kuwi pengawéané wong kabèh bakal dijajal nganggo geni. Geni mau sing bakal ngétokké apik-oraé pengawéané. ¹⁴ Nèk omah sing didekké sak nduwuré pondasi mau diobong ora

empan, wongé sing ngedekké bakal nampa upah. ¹⁵ Nanging nèk omahé kobong, wongé bakal kélangan upahé. Wongé déwé ya bakal slamet, nanging kaya wong sing dietokké sangka omah kobong kaé.

¹⁶ Para sedulur, apa kowé ora ngerti nèk kowé kuwi omah panggonané Gusti Allah, awit Roh Sutyi manggon ing kowé? ¹⁷ Dadiné sapa sing ngrusak omahé Gusti Allah, Gusti Allah déwé sing bakal ngrusak wong kuwi. Awit omahé Gusti Allah kuwi sutyi lan omahé Gusti Allah kuwi ya kowé.

Aja pada sombong

¹⁸ Para sedulur, aja sampèk ènèng wong sing ngapusi awaké dèkné déwé. Nèk nang tengahmu ènèng sedulur sing mikir nèk nduwé kaweruh manut tyarané kadonyaan, bèn wong kuwi dadi bodo waé, supaya bisa nduwèni kaweruh tenan. ¹⁹ Awit para sedulur, sing dianggep kaweruh karo jagat, kuwi malah dianggep bodo karo Gusti Allah. Bab iki Kitab wis ngomongké ngéné: “Wong-wong pinter dikala karo Gusti Allah nganggo kapinterané wong-wong mau déwé.” ²⁰ Nang Kitab uga ènèng tulisan liyané uniné ngéné: “Gusti Allah mangertèni nèk pikirané wong pinter ora kanggo gawé.” ²¹ Mulané para sedulur, aja sampèk ènèng sing ngegul-egulké salah-sijiné manungsa. Sembarang kuwi kabèh wis dadi wèkmu. ²² Paulus, Apolos, Pétrus, jagat iki, urip lan pati, jaman saiki lan uga jaman sing bakal klakon, kuwi kabèh wis wèkmu. ²³ Semono uga kowé kabèh wis wèké Kristus lan Kristus wèké Gusti Allah.

4

Peladèn sing kenèng dipretyaya

¹ Mulané para sedulur, awaké déwé iki peladèné Kristus sing dipasrahi penggawéan ngabarké prekara sing mauné disimpen karo Gusti Allah. ² Peladèn sing dipasrahi penggawéan kaya ngono kuwi kudu bisa barang siji iki, yakuwi, kudu kenèng dipretyaya. ³ Aku jan ora perduli tenan kepriyé kowé apa wong liyané enggoné pada nganggep aku. ⁴ Aku déwé ya ora rumangsa salah, nanging kuwi ora ngomongké nèk aku ora ènèng klèruné. Gusti déwé sing ngarani salah-benerku. ⁵ Mulané kowé aja pada kesusu nyalahké, luwung ngentèni mbésuk tekané Gusti waé. Dèkné sing bakal mbukak sembarang sing saiki kasimpen ing atiné manungsa. Kabèh wong bakal nampa pengaleman sangka Gusti Allah manut penggawéné déwé-déwé.

Kudu sing andap-asor

⁶ Para sedulur, prekara-prekara kuwi mau kabèh wis tak lakoni déwé, semono uga Apolos, supaya kowé bisa niru

awaké déwé lan bisa ngerti apa tegesé tembung: “Aja sampèk ngliwati pituturé.” Dadiné nang tengahmu ora ènèng sing bisa ngelem sijiné lan nyepèlèkké liyané. ⁷ Sapa ta sing marakké kowé mikir pinter ngungkuli liyané ngono? Apa dudu Gusti Allah sing ngekèki kowé sembarang sing ana ing kowé kuwi? Lah kowé kok terus sombong ngono, kaya sing ana ing kowé kuwi dudu pawèhé Gusti Allah waé.

⁸ Para sedulur, pantyèn, kowé mikir nèk wis ora butuh apa-apa menèh, kowé mikir wis pepak ing sembarang. Saiki kowé wis ora mbutuhké pitulungané awaké déwé menèh, awit kowé mikir, ing kasukman pangkaté wis duwur banget kaya ratu. Pantyèn, karepku supaya kowé bisa duwur tenan pangkaté ing kasukman, dadiné aku bisa nyambutgawé bebarengan karo kowé. ⁹ Awit para sedulur, miturut pinemuku, awaké déwé iki, sing dadi rasul, dikèki pangkat sing endèk déwé karo Gusti Allah. Awaké déwé iki dadi kaya wong sing nampa setrapan pati nang ngarepé wong okèh. Dadiné awaké déwé iki dadi tontonané jagat, ya tontonané para mulékat, ya tontonané manungsa. ¹⁰ Jalaran nglabuhi Kristus awaké déwé iki dadi wong sing bodo, nanging kowé dadi wong Kristen sing gedé kaweruhé. Awaké déwé dadi wong tyilik, nanging kowé dadi wong gedé. Kowé nampa pengaleman, nanging awaké déwé disepèlèkké. ¹¹ Tekané saiki awaké déwé ngrasakké ngelih lan ngelak lan ora nduwé salin. Awaké déwé digebuki lan awaké déwé ngalor-ngidul-ngétanngulon kaya wong ora nduwé omah. ¹² Awaké déwé kudu nyambutgawé abot supaya bisa mangan. Nèk awaké déwé dipoyoki, awaké déwé malah mujèkké sing apik. Nèk awaké déwé disiya-siya, awaké déwé sabar terus. ¹³ Nèk awaké déwé diolok-olok, awaké déwé mbales karo tembung alus. Pantyèn, tekané saiki awaké déwé namung dadi larahané jagat. Awaké déwé dianggep dadi kèsèté bumi.

¹⁴ Para sedulur, enggonku nulis marang kowé iki ora jalaran aku kepéngin nggawé isinmu, ora, nanging jalaran aku kepéngin mulangi kowé kaya anak-anakku déwé sing tak trésnani tenan. ¹⁵ Awit, senajana èwon-èwon sing mulangi kowé ing dalané Kristus, nanging bapakmu namung siji. Ing Kristus aku iki dadi bapakmu, awit aku sing nggawa kabar kabungahané Gusti marang kowé. ¹⁶ Mulané aku ngomong marang kowé para sedulur: mbok pada niru aku. ¹⁷ Mulané aku ngongkon Timotius teka nang nggonmu. Sak tyara kasukman Timotius kuwi anakku déwé sing tak trésnani lan sing temen ing Gusti. Timotius uga sing bakal ngélingké marang kowé bab pitutur-pitutur urutan ing sakjeroné urip anyar iki, pitutur sing sangka Gusti Yésus Kristus, sing tak wulangké

nang pasamuhan-pasamuhan nang endi waé.

¹⁸ Nang tengahmu kono ènèng wong sing pada sombong, jalaran mikir nèk aku ora bakal teka nang nggonmu menèh. ¹⁹ Nanging nèk Gusti karep, aku ora suwi menèh bakal teka nang nggonmu. Dadiné aku bisa weruh déwé, apa tembungé wong-wong sing sombong kuwi ènèng wujuté tenan. ²⁰ Awit para sedulur, wong sing dikwasani karo Gusti Allah kuwi ora namung ketara ing tembungé, nanging ing kekuwatané. ²¹ Lah saiki karepmu kepriyé? Aku kudu teka nyenèni kowé apa teka nganggo tembung alus kanggo ngétokké katrésnanku marang kowé.

5

Sedulur sing klakuané ora pantes kudu dietokké sangka pasamuhan

¹ Para sedulur, aku pantyèn wis krungu nèk nang tengahmu ènèng sedulur sing nduwé klakuan sing ora pantes blas, ngungkul-ungkuli klakuané wong sing ora ngerti Gusti. Awit aku krungu nèk sedulur kuwi turu karo ibuné kuwalon. ² Senajan ènèng klakuan kaya ngono, kowé malah pada sombong. Pantesé kowé pada sambat lan wong sing nglakoni dosa kaya ngono kuwi mbok etokké sangka pasamuhan. ³ Nèk kanggo aku, bener aku ora kétok tyampur karo kowé, nanging ing kasukman aku nang tengahmu. Mulané, ing jenengé Gusti Yésus Kristus aku wis ngekèki setrapan marang wong sing nglakoni kaya ngono kuwi, ya kaya nèk aku nang kono waé. ⁴⁻⁵ Kowé kabèh nèk pada ngumpul, bareng karo aku sing uga ngumpul karo kowé ing kasukman, nganggo pangwasané Gusti Yésus, awaké déwé masrahké wong kuwi marang Sétan, supaya kedagingané dirusak, nanging nyawané bisa slamet mbésuk nèk Gusti teka.

⁶ Para sedulur, ora pantes blas enggonmu sombong. Klakuan kaya ngono kok ora mbok garap? Kowé lak pada ngerti ta nèk ragi setitik kuwi nragèni gandumé kabèh? ⁷ Mulané, ragi sing lawas, yakuwi dosa, mbok dibuwang, supaya kowé bisa kaya gandum sing anyar, sing tus, sing ora ènèng raginé. Lan kowé ya pantyèn kaya ngono. Awit Kristus, Tyempéné Paskah, wis dibelèh, supaya awaké déwé bisa utyul sangka kwasané dosa. ⁸ Mulané, hayuk awaké déwé pada mangan bebarengan, ora mangan roti sing nganggo ragi lawas, yakuwi raginé dosa lan ala, nanging hayuk pada mangan roti sing ora ènèng raginé, rotiné kasutyèn lan kabeneran.

⁹ Para sedulur, nang layangku sing ndisik aku wis ngomong, menging kowé bebarengan karo wong sing laku bédang. ¹⁰ Kowé mesti ya dunung nèk aku ora ngomongké

bab wong sing ora nurut Gusti, sing mata-duwiten, sing tukang meres liyané lan sing nyembah barang pepeteng. Awit semunggoné kowé kudu ngedohi wong sing kaya ngono kuwi, kowé ya kudu lunga sangka jagat iki. ¹¹ Nanging ora ngono, karepku kowé aja bebarengan karo wong sing ngakuné Kristen, nanging wujuté seneng laku bédang, wong sing mata-duwiten, nyembah brahala, nyatur ala, seneng mabuk lan seneng nyolong. Kowé aja sampèk mangan bareng karo wong kaya ngono kuwi.

¹²⁻¹³ Aku ora nyalahké wong sing nang njabané pasamuhan. Gusti Allah déwé sing bakal nyalahké wong-wong kuwi. Lak wis lumrah ta nèk kowé nyalahké wong nang njeroné pasamuhanmu déwé. Mulané, wong sing nglakoni ala kaya ngono kuwi kudu dietokké sangka pasamuhan.

6

Aja nggolèk bener nang nggoné wong njaba

¹ Para sedulur, saiki ènèng prekara liyané. Nèk ènèng sakwijiné sedulur nduwèni répot karo sedulur liyané, lah kok tegel-tegelé nggolèk pitulungan nang kruton sing ora ngerti Gusti. Apiké prekara kuwi dirembuk lan dirampungké karo sedulur-sedulur sing nurut Gusti waé ta? ² Apa kowé ora ngerti nèk awaké déwé iki sing nurut Gusti sing bakal ngrutu jagat iki? Lah nèk kowé sing kudu ngrutu jagat, mosok kowé ora bisa ngurusi prekara sing kaya ngono kuwi? ³ Apa kowé ora ngerti nèk awaké déwé bakal ngrutu para mulékat. Mosok kowé ora bisa ngrampungké prekara-prekara sing gampang kuwi. ⁴ Apa jalarané prekara-prekara kaya ngono kok mbok pasrahké marang wong sing ora gegayutan blas karo pasamuhan Kristen? ⁵ Kowé jan ngisin-isinké banget! Mosok nang pasamuhan wong siji waé ora ènèng sing nduwèni kapinteran ngrampungké prekarané sedulur loro mau. ⁶ Lah kok sampèk sedulur sing sijiné nggawa sedulur liyané nang kruton sing ora ngerti Gusti.

⁷ Pantyèn, nèk nang tengahmu ènèng tunggal sedulur pada tukaran kuwi ya wis kebatyut tenan. Kenèng apa kok ora gelem nrima lan ngalah waé? ⁸ Kowé malah ngisin-isinké kumpulanmu déwé, sing siji nggawé èlèké liyané, iku karo tunggal sedulur. ⁹⁻¹⁰ Apa kowé ora ngerti nèk Gusti Allah ora bakal mberkahi wong sing nglakoni ala. Aja pada klèru ngono. Wong sing klakuané ala, wong sing nyembah pepeteng, wong sing laku bédang lan wong sing laku homo, uga maling, wong sing mata-duwiten lan wong sing tukang mabuk, kabèh kuwi ora bakal nampa berkah ing Kratoné Gusti Allah, semono uga wong sing seneng nyatur ala lan

sing meres liyané. ¹¹ Pantyèn, mbiyèn kowé ènèng sing kaya ngono, nanging saiki uripmu wis diresiki. Saiki kowé wis disutyèkké lan dianggep bener karo Gusti Allah, kuwi sangka pangwasané Gusti Yésus Kristus lan Rohé Gusti Allahé awaké déwé.

Badané awaké déwé dikanggokké kanggo Gusti, ora kanggo laku bédang

¹² Para sedulur, menawa nang tengahmu ènèng sing ngomong: “Aku éntuk nglakoni sembarang.” Tembung kuwi pantyèn bener, nanging ora sembarang apik kanggo kowé. Pantyèn aku éntuk nglakoni apa waé, nanging aku emoh dadi slafé apa-apa. ¹³ Kanggo mbenerké klakuan sing ora apik uga ènèng sing ngomong: “Pangan lak kanggo weteng ta lan weteng kuwi lak kanggo pangan ta?” Kuwi ya bener, nanging pangan lan weteng kuwi bakal dirusak karo Gusti Allah. Badan kuwi ora kanggo laku bédang, nanging kanggo nuruti kekarepané Gusti lan Gusti ya gelem nganggokké badan mau. ¹⁴ Gusti Allah wis nangèké Gusti Yésus sangka pati, semono uga Gusti Allah bakal nangèké badané awaké déwé ngangggo pangwasané.

¹⁵ Para sedulur, apa kowé ora ngerti nèk badanmu kuwi pérangané badané Kristus? Apa ya pantes nèk aku njikuk pérangané badané Kristus terus tak dadèkké pérangané badané sakwijiné lonté? Ya ora ta! ¹⁶ Apa kowé ora ngerti, nèk kowé turu karo lonté badanmu kuwi terus dadi siji karo lonté mau. Nang Kitab ya wis ketulis ngéné: “Wong loro kuwi bakal dadi badan siji.” ¹⁷ Nanging sapa gandèngan karo Gusti Yésus, sak tyara kasukman wong kuwi dadi siji karo Dèkné.

¹⁸ Mulané para sedulur, laku bédang kuwi diedohi! Dosa liya-liyané sing dudu laku bédang kuwi ditindakké sak njabané badan, nanging wong sing laku bédang kuwi ngrusak badané déwé. ¹⁹ Apa kowé ora pada ngerti nèk badanmu kuwi dadi panggonané Roh Sutyi? Gusti Allah sing ngekèki Roh Sutyi iki marang kowé. Kowé kuwi wis dudu wèkmu déwé, nanging kowé wis wèké Gusti Allah. ²⁰ Dèkné wis nuku kowé lan regané sing larang wis dibayar. Mulané para sedulur, badanmu kuwi mbok dikanggokké kanggo ngluhurké Gusti.

7

Urutan kanggo wong sing bebojoan

¹ Para sedulur, saiki aku arep ngrembuk bab prekara-prekara sing mbok tulis nang layangmu.

Pantyèn apik nèk wong lanang ora nduwé bojo. ² Nanging jalaran panggodha laku bédang gedé banget kanggo wong

lanang lan wong wédok, mulané apiké nèk saben wong lanang nduwé bojo déwé lan saben wong wédok uga nduwé bojo déwé. ³ Saben wong lanang kudu netepi kuwajibané marang bojoné lan semono uga saben wong wédok marang sing lanang, dadiné sing siji nggawé maremé atiné liyané. ⁴ Wong wédok ora kenèng ngwasani badané déwé, nanging sing lanang. Semono uga wong lanang ora kenèng ngwasani badané déwé, nanging sing wédok. ⁵ Kowé ora kenèng nge-mohi sakpada-pada, kejaba nèk pada karepé nggawé waktu kanggo pandonga. Sakwisé kuwi ya kudu tyampur menèh, supaya ora tiba ing panggodané Sétan, jalaran ora kuwat menggak kepénginé.

⁶ Aku ngomong kabèh kuwi marang kowé ora kanggo ngekèki pernatan, ora, nanging malah kanggo ngepénakké. ⁷ Nèk kanggo aku, kepénginku kabèh wong bisaa kaya aku. Nanging saben wong nampa pawèh séjé-séjé sangka Gusti, sing siji iki, sing liyané kaé.

⁸ Kanggo wong-wong sing durung omah-omah lan para randa, apiké nèk terus ijèn waé kaya aku iki. ⁹ Nanging nèk kowé ora kuwat menggak karepé badanmu, apiké ya ngepèk bojo waé, tenimbang ora kuwat menggak kepénginé.

¹⁰ Kanggo wong sing wis omah-omah Gusti nduwèni tembung iki lan iki dudu tembungku déwé: “Wong wédok sing wis kawin ora kenèng megat bojoné.” ¹¹ Nèk wong wédok mau meksa megat sing lanang, wong wédok kuwi ora kenèng kawin menèh. Nèk kepéngin omah-omah ya kudu balèn waé karo bojoné. Semono uga, wong lanang ora kenèng megat bojoné.

¹² Kanggo prekara liya-liyané, aku, dudu Gusti, nduwé tembung iki: nèk ènèng wong Kristen lanang nduwé bojo sing ora pretyaya, nanging gelem bebarengan terus karo dèkné, wongé ya aja dipegat. ¹³ Uga nèk ènèng wong Kristen wédok nduwé bojo wong sing ora pretyaya, sing gelem urip bebarengan karo dèkné, wong Kristen wédok mau ya ora kenèng megat sing lanang. ¹⁴ Wong lanang sing ora pretyaya mau ketampa karo Gusti Allah, jalaran dèkné dadi bojoné wong wédok sing pretyaya. Semono uga, wong wédok sing ora pretyaya bisa ketampa karo Gusti Allah, jalaran dèkné bojoné wong lanang sing pretyaya. Nèk ora ngono anak-anaké mbarang ya dadi wong sing ora pretyaya. Nanging saiki wujuté ya ditampa karo Gusti Allah. ¹⁵ Nanging nèk sing ora pretyaya njaluk pegat ya aja dipenggak. Nang kono wong Kristen sing lanang apa wédok mau ora kepeksa nggondèli. Gusti Allah manggil kowé supaya uripmu tentrem, ora tyongkrèh. ¹⁶ Awit kowé, sedulur wédok sing pretyaya, kowé

ya ora ngerti ta apa bojomu bakal nampa Gusti apa ora. Lan kowé uga, sedulur lanang, kowé apa ya ngerti nèk kowé bisa marakké bojomu nampa Gusti?

Kaya mauné waé dongé nampa Gusti

¹⁷ Para sedulur, apiké kowé ngono waé manut kahanan pandumané Gusti marang kowé, dongé kowé nampa Gusti. Ya pernatana iki sing tak wulangké nang pasamuhan-pasamuhan kabèh. ¹⁸ Kanggo ndunungké tembungku kuwi mau arep tak kèki tyonto saiki! Semunggoné ènèng sedulur sing dongé nampa Gusti wis nglakoni sunat, sedulur kuwi wis ora usah bingung arep ngilangi sunaté. Semono uga, sedulur sing durung nglakoni sunat dongé nampa Gusti, sedulur kuwi wis ora usah bingung arep sunat. ¹⁹ Awit para sedulur, nglakoni sunat apa ora kuwi ora dadi sebab blas. Sing penting déwé yakuwi, kabèh kudu nuruti pituturé Gusti Allah. ²⁰ Saben wong wis bèn kaya mauné waé dongé nampa Gusti. ²¹ Nèk kowé mauné slaf, ora dadi apa. Nanging nèk kowé éntuk kelunggaran dadi wong merdéka, kelunggaran kuwi ya dikanggokké. ²² Awit, senajana wong slaf, nèk wis nampa Gusti ya dadi wong merdéka. Semono uga wong merdéka, nèk wis nampa Gusti ya dadi peladènè Kristus. ²³ Para sedulur, kowé wis dituku lan wis dibayar karo Gusti. Mulané kowé aja dadi slafé manungsa menèh. ²⁴ Saben wong bèn kaya mauné waé dongé nampa Gusti.

Urutan kanggo wong sing durung omah-omah

²⁵ Para sedulur, kanggo wong sing durung omah-omah aku ora nduwé tembung apa-apa sangka Gusti, nanging aku kepéngin ngekèki pinemuku déwé marang kowé. Nanging, senajan pinemuku déwé, ya kenèng mbok turut, awit aku pretyaya nèk Gusti sing ngekèki kaweruh iki marang aku.

²⁶ Miturut pinemuku, nèk ngélingi okèhé kasusahan ing jaman saiki, apiké nèk wong lanang wis ora ngepèk bojo waé. ²⁷ Nanging nèk kowé nduwé bojo, ya aja dipegat. Nèk wis ora nduwé bojo, ya wis aja nggolèk liyané. ²⁸ Nanging nèk kowé kawin ya ora dosa. Uga nèk ènèng prawan ngepèk bojo, kuwi ya ora dosa. Aku namung kepéngin ngalang-alangi kowé, supaya ora ngalami kangèlané wong sing omah-omah.

²⁹ Para sedulur, karepku kuwi ngéné: waktuné wis ora okèh. Mulané, wiwit saiki, wong lanang sing nduwé bojo uripé kudu dianggep kaya wong sing ora nduwé bojo waé. ³⁰ Wong sing tangisan, digawé kaya sing ora sedi waé. Wong sing pada bungah, digawé kaya sing ora bungah waé. Wong sing tetuku, digawé kaya sing ora nduwé apa-apa waé. ³¹ Wong sing dodolan barang-barang kadonyaan iki, digawé

kaya sing ora ketyentyang karo barang-barang iki. Awit para sedulur, jagat sing kétok saiki iki wis ndang ilang waé.

³² Para sedulur, karepku kowé bisaa urip tanpa sumelang. Wong lanang sing ora nduwé bojo bisa mikirké penggawéané Gusti lan kepéngin ndadèkké legané Gusti. ³³ Nanging wong sing nduwé bojo kuwi kudu ngurusi perkara-prekara kadonyaan iki, awit wongé kepéngin nggawé legané atiné bojoné. Mulané, wong sing nduwé bojo kuwi angen-angéné ya ketarik rana lan ketarik réné. ³⁴ Lah wong wédok sing wis ora nduwé bojo menèh lan botyah wédok prawan sing durung nduwé bojo bisa mikirké bab penggawéané Gusti lan bisa masrahké nyawa-ragané kanggo ngladèni Gusti. Nanging wong wédok sing nduwé bojo mikirké perkara-prekara kadonyaan, awit kepéngin nuruti senengé atiné sing lanang.

³⁵ Para sedulur, enggonku mituturi kowé ngono kuwi kanggo betyikmu déwé, ora kanggo njiret kowé. Kanggo aku sing penting déwé, bisaa kowé pada nglakoni penggawéan sing betyik lan sing bener, supaya uripmu bisa sak kabèh kanggo ngerjani penggawéané Gusti.

³⁶ Nèk ènèng wong tuwa rumangsa salah marang anaké prawan, jalaran mundak umuré lan kudu dikawinké, ya kudu manut apa sing bener waé. Ora dosa nèk dèkné ngawinké anaké. ³⁷ Nanging nèk wis dadi karepé wongé, tanpa ènèng sing meksa dèkné, ora arep ngawinké anaké, dèkné nduwé kwasa nggawé putusan kuwi. Kuwi ya ora klèru. ³⁸ Dadiné para sedulur, wong tuwa sing ngawinké anaké wédok ya apik, nanging wong tuwa sing ora ngawinké anaké wédok luwih apik.

³⁹ Para sedulur, wong wédok sing wis nduwé bojo kuwi nduwé kuwajiban marang bojoné namung suwéné sing lanang ijik urip. Nanging nèk sing lanang wis mati, wong wédok kuwi kenèng kawin menèh karo sapa waé sing disenengi, janji karo wong pretyaya waé. ⁴⁰ Nanging nèk tak pikir, wong wédok mau luwih kepénak nèk ora nggolèk bojo menèh. Kuwi mau ya pinemuku déwé, nanging aku pretyaya nèk kuwi tyotyok karo karepé Rohé Gusti Allah.

8

Bab sajènè brahala

¹ Para sedulur, saiki aku kepéngin ngomongké bab sesajènè brahala.

Pantyèn bener sing diomong karo wong-wong, jaréné pada ngerti nèk brahala kuwi sakjané ora ènèng wujuté. Nanging pangerti sing kaya ngono kuwi namung marakké sombong. Sing bisa mbangun kuwi namung katrésnan. ² Wong sing

rumangsa ngerti kuwi sakjané pangertiné durung apa-apa.
³ Nanging wong sing trésna tenan marang Gusti Allah, kuwi sing disenengi karo Dèkné.

⁴ Mulané para sedulur, bab mangan sesajèné brahala kuwi ngéné! Awaké déwé iki ngerti nèk brahala kuwi sakjané barang sing ora ènèng. Sing ènèng namung Gusti Allah déwé.

⁵ Ya bener, nang langit lan nang bumi pantyèn ènèng sing dianggep jaréné gusti allah-gusti allah. Kaya ngono kuwi ya pantyèn ènèng okèh banget. ⁶ Nanging kanggo awaké déwé namung ènèng Gusti Allah siji, yakuwi, Bapaké awaké déwé sing nduwé pikiran nggawé sembarang kabèh lan Dèkné sing dadi tujuané uripé awaké déwé. Kanggo awaké déwé uga namung ènèng Gusti siji, yakuwi, Gusti Yésus Kristus, sing dikongkon karo Gusti Allah nggawé sembarang lan Dèkné sing marakké awaké déwé bisa urip karo Gusti Allah.

⁷ Nanging ora kabèh sedulur nduwèni pangerti iki. Enèng sedulur sing mbiyèn-mbiyèné nyembah brahala lan tekan sepréné nèk mangan panganan sing wis dipasrahké marang brahala, mikiré brahala kuwi ènèng kwasané tenan lan mikiré panganan kuwi wèké brahala tenan. Lan jalaran wong kuwi pengandelé ijik ringkih, dadiné nèk mangan panganan sing kaya ngono mikiré kuwi marakké ala. ⁸ Para sedulur, panganan sing dipangan awaké déwé kuwi ora nggawa awaké déwé nang nggoné Gusti Allah. Nèk ora mangan, awaké déwé ya ora kélangan apa-apa, nèk mangan, awaké déwé ya ora éntuk bati apa-apa.

⁹ Sing penting kuwi awaké déwé kudu ati-ati, supaya awaké déwé ora ndadèkké semplaké wong sing ijik enom pengandelé, senajan awaké déwé iki éntuk mangan sembarang. ¹⁰ Gampangé omong para sedulur, semunggoné ènèng wong sing ijik enom pengandelé weruh kowé, sing jaréné nduwé kaweruh, mèlu mangan panganan sing wis dipasrahké brahala, mesti wongé mau terus ora wedi mèlu mangan panganan sing kaya ngono, nanging atiné ora krasa kepénak, awit dèkné mikiré nggawé dosa. ¹¹ Dadiné jalaran sangka kaweruhmu, sedulur sing enom pengandelé kuwi dadi semplak. Lah mangka Kristus mati uga nglabuhi sedulur kuwi. ¹² Tibaké kowé nggawé dosa marang Kristus, awit kowé nyemplakké sedulurmu sing ijik enom pengandelé. ¹³ Mulané, nèk panganan kuwi marakké sedulurku tiba ing dosa, aku luwung ora mangan panganan mau slawasé, dadiné aku ora marakké sedulurku semplak pengandelé.

9

Penggawéané lan bagèané rasul

¹ Para sedulur, aku iki apa dudu wong merdéka? Aku iki apa dudu rasul? Aku lak wis tau weruh Gustiné awaké déwé Yésus Kristus ta? Lan kowé kuwi lak wohé penggawéanku kanggo Gusti ta? ² Senajan wong liya ora gelem nganggep aku rasul, nanging kanggo kowé aku iki ya rasul ta? Awit kowé déwé lan uripmu dadi wong pretyaya kuwi tandané nèk aku iki rasul.

³ Nèk ènèng wong ndedes-ndedes kepéngin ngerti, wangsulanku pantyèn ngono kuwi. ⁴ Mosok aku ora éntuk nampa pangan lan ombèn sangka enggonku nyambutgawé? ⁵ Mosok awaké déwé ora éntuk nggawa bojoné nèk awaké déwé lelungan, kaya para rasul liyané lan sedulur-seduluré Gusti Yésus lan uga rasul Pétrus. ⁶ Apa namung Barnabas karo aku déwé sing kudu nggolèk pangan déwé? ⁷ Apa kowé tau krungu nèk soldat kuwi mbayar gajihané déwé? Apa ènèng wong tandur sing ora mangan pametuné keboné? Apa ènèng wong ngingu wedus sing ora ngombé mèrkiné wedusé?

⁸ Sing tak omong iki ora namung lumrah miturut pikirané manungsa, nanging Kitab uga wis ngomongké bab kuwi. ⁹ Nang kitabé nabi Moses ketulis ngéné: “Sapi sing ngiles aja dibingkem tyangkémé.” Apa nang kéné iki Gusti Allah ngomongké bab sapi? Mesti ora ta! ¹⁰ Sing diomong nang tulisan iki ya awaké déwé iki! Pantyèn sing ditulis iki ngomongké bab awaké déwé, awit wong sing ngepluk lan sing panèn kudu bisa njagakké bagèané sangka panènané.

¹¹ Para sedulur, nèk awaké déwé wis nyebar wiji kasukman ing kowé, apa ora lumrah nèk awaké déwé ngunduh barang sing dibutuhké saben dinané. ¹² Nèk liya-liyané nampa bagèan kuwi sangka kowé, apa bagèané awaké déwé kuduné ora ngungkuli éntuké liyané?

Nanging wujuté awaké déwé ora nganggokké kelunggaran kuwi; awaké déwé malah nyukupi butuhé déwé, supaya awaké déwé ora ngalang-alangi enggoné awaké déwé nggelarké kabar kabungahané Kristus. ¹³ Kowé mesti ngerti nèk wong sing nyambutgawé nang Gréja Gedé kuwi nampa pangané sangka Gréja Gedé. Semono uga, wong sing masrahké kurban nang altar ya nampa bagèané sangka altar. ¹⁴ Mulané Gusti uga ya wis nggawé pernatan nèk saben wong sing nggelarké pituturé Gusti kudu nampa pangané sangka enggoné nggelarké pitutur mau.

¹⁵ Nanging aku ora tau nganggokké kelunggaran iki blas lan aku nulis layang iki ya ora jalaran aku kepéngin nampa apa-apa. Ora, aku luwung mati waé tenimbang aku kélangan prekara siji sing kenèng tak enggo pamèran iki. ¹⁶ Enggonku nggelarké pituturé Gusti kuwi ya ora tak gawé sombong apa pamèran, awit aku namung nuruti kekarepané Gusti. Lan

kaya ngapa susahku nèk aku ora nggelarké kabar kabungahan iki. ¹⁷ Semunggoné tak kerjani sangka karepku déwé, ya sak beneré nèk aku ngarep-arep upah. Nanging penggawéan iki ora sangka karepku déwé, awit kuwi kuwajiban sing dipasrahké marang aku karo Gusti Allah. ¹⁸ Tibaké upahku iki apa? Upahku ya iki: aku bisa nggelarké pituturé Gusti tanpa nampa upah, tegesé tanpa njaluk bagèanku.

¹⁹ Aku pantyèn merdéka, ora slafé sapa-sapa. Nanging awakku tak dadèkké slafé saben wong, supaya wong pirang-pirang bisa ketarik atiné marang Kristus. ²⁰ Nèk aku nyambutgawé nang tengahé wong Ju, tindak-tandukku ya kaya wong Ju, supaya bisa narik atiné wong-wong kuwi marang Kristus. Aku ya manut wèt-wèté nabi Moses kaya wong-wong kuwi. ²¹ Lan kanggo wong sing dudu Ju aku ya kaya wong sing dudu Ju, kaya ora ngerti tata-tyarané wong Ju waé, supaya bisa narik wong-wong kuwi. Kuwi ora jalaran aku ora manut wèté Gusti Allah, wujuté aku ya manut wèté Gusti Yésus Kristus. ²² Nang tengahé wong sing enom pengandelé, aku ya kaya wong sing ijik enom pengandelé, supaya bisa narik wong-wong kuwi. Dadiné, kanggo sapa waé aku ya wis dadi tunggalé waé, supaya nganggo akal apa waé aku bisa narik siji-loro ing keslametan.

²³ Aku saguh nglakoni apa waé kanggo nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus, supaya aku bisa mèlu ngrasakké wohé. ²⁴ Kowé mesti wis pada ngerti nèk nang balapan mblayu kaé okèh sing mèlu mblayu, nanging sing menang namung siji. Mulané, enggonmu mblayu kuwi kuduné kaya wong sing kepéngin menang lan dadi kampiun. ²⁵ Saben wong sing arep mèlu balapan kuwi mesti nata awaké sing tenanan. Enggoné nglakoni kuwi dikuwat-kuwatké tenan, supaya bisa nampa tanda kemenangané, yakuwi, makuta sing bakal rusak. Nanging awaké déwé nguwat-nguwatké nglakoni kuwi, supaya bisa nampa makuta sing langgeng. ²⁶ Mulané enggonku mblayu ya ora ngawak waé, ora kaya bokser sing ngantemé ngawur waé, ora. ²⁷ Aku nata awakku sing tenanan, supaya awakku bisa manut karepku. Nèk ora ngono, mengko ndak aku nyeluki liyané mèlu balapan, nanging aku déwé kalah.

10

Aja niru tumindak ala

¹ Para sedulur, mbok élinga marang lelakoné mbah-mbahané awaké déwé mbiyèn sing pada mèlu nabi Moses. Wong-wong pada dipageri karo méga lan pada ngabrah segara Abang kanti slamet. ² Nang sak ngisoré méga lan

sakjeroné segara mau wong-wong kenèng diarani kebaptis dadi murid-muridé nabi Moses, ora béda kaya kowé kuwi pada kebaptis dadi murid-muridé Kristus. ³ Mbah-mbahané awaké déwé kabèh mau pada mangan roti sing tunggalé, roti sing diedunké sangka swarga karo Gusti Allah. ⁴ Kabèh uga pada ngombé banyu pawèhé Gusti Allah, banyu sing metu sangka watu. Watuné kuwi ya Kristus déwé, awit ngekèki banyu wong-wong, kaya enggoné Kristus ngekèki banyu panguripan. Mulané watuné ya ngetutké wong-wong nang endi waé. ⁵ Nanging senjata ngono, meksa okèh sing ora ndadèkké bungahé Gusti Allah, mulané ya pada mati lan kakubur pating slebar nang wustèn.

⁶ Para sedulur, lelakon-lelakon kuwi mau dadi tyonto kanggo ndudukké lan ngélingké marang awaké déwé, supaya awaké déwé ora nduwèni kepéngin marang sing ora apik, kaya sing dilakoni karo mbah-mbahané awaké déwé ing jaman mbiyèn. ⁷ Mulané, aja pada nyembah brahala kaya wong-wong kuwi. Bab iku ketulis nang Kitab ngéné: “Wong-wong pada jejagongan, mangan lan ngombé lan nyembah brahala, entèk-entèké terus pada nglakoni sing ora pantes blas.” ⁸ Awaké déwé aja laku bédang kaya sing dilakoni wong-wong mbiyèn, sampèk wong telulukur èwu pada mati sedina. ⁹ Awaké déwé uga ora kenèng njajal kesabarané Gusti kaya sing dilakoni wong-wong mbiyèn; entèk-entèké pada mati dityokot ula. ¹⁰ Aja pada nggresah marang Gusti Allah kaya wong-wong, awit wong-wong kuwi dipatèni karo Mulékaté Pati.

¹¹ Para sedulur, sing dialami karo wong-wong kuwi tujuané kanggo tulada marang awaké déwé. Kuwi mau kabèh ketulis, supaya awaké déwé, sing urip ing jaman entèk-entèkan iki, pada ngerti lan ora pada nglakoni sing ora apik kuwi.

¹² Mulané, sapa sing rumangsa nèk wis mantep jejek tenan ing pengandel, luwung sing ati-ati waé, supaya ora tiba. ¹³ Para sedulur, panggoda sing mbok alami kuwi panggoda sing lumrah dialami saben wong. Nanging kowé bisa njagakké Gusti, Dèkné ora bakal medot janji. Gusti ora bakal nglilani kowé kenèng panggoda sampèk ngungkuli kuwatmu. Nèk kowé digoda, Gusti bakal ngekèki kekuwatan marang kowé, supaya kowé bisa mantep terus. Lan Gusti bakal ngekèki dalan, supaya kowé bisa utyul sangka panggoda mau.

¹⁴ Mulané para sedulur sing tak trésnani, aja pada nyembah brahala, kuwi diedohi waé. ¹⁵ Aku ngomong ngono kuwi, awit kowé tak anggep wong ngerti. Mbok ditimbang déwé, sing arep tak omong iki bener apa ora. ¹⁶ Nèk awaké

déwé ngombé anggur nèk kumpulan, kanggo ngélingké getihé Gusti Yésus, sing tumètès kanggo nglabuhi awaké déwé lan awaké déwé maturkesuwun marang Gusti, kuwi nduduhké nèk awaké déwé iki wis dadi siji karo kabèh wong sing wis ditebus karo getihé Gusti Yésus. Semono uga nèk awaké déwé mangan rutiné nèk kumpulan, kuwi nduduhké nèk awaké déwé wis dadi siji karo wong kabèh sing wis dilabuhi karo Kristus sak barengé Dèkné masrahké badané nang kayu pentèngan. ¹⁷ Awit rutiné namung siji, semono uga awaké déwé, senajan wong okèh, nanging wujuté badan siji, awit awaké déwé kabèh pada mangan sangka roti siji mau.

¹⁸ Para sedulur, mbok dipikir bangsa Israèl ing jaman mbiyèn. Wong-wong sing pada mangan kurban sing dipasrahké marang Gusti Allah nang altar lak pada mèlu ngladèni nang altar ta. ¹⁹ Aku sakjané kepéngin ndunungké apa ta? Apa brahala lan panganan sing wis dipasrahké marang brahala kuwi ènèng tegesé? Blas ora! ²⁰ Panganan sing dipasrahké marang brahala kuwi sakjané ora dipasrahké marang brahala, nanging marang sétan-sétan. Lan aku ora gelem nèk kowé dadi siji karo sétan-sétan. ²¹ Kowé ora kenèng ngombé sangka mangkoké Gusti lan uga sangka mangkoké sétan-sétan. Semono uga kowé ora kenèng mangan rutiné Gusti lan mangan rutiné sétan-sétan. ²² Apa kowé kepéngin nantang Gusti? Apa awaké déwé kekuwatané ngungkuli Gusti?

Ora ènèng sirikan apa-apa

²³ Para sedulur, ènèng sing ngomong: “Aku sembarang éntuk.” Ya bener kuwi, nanging ora sembarang apik. Sembarang éntuk, nanging ora sembarang mbangun. ²⁴ Aja pada nggolèki énaké déwé waé, nanging uga kudu nggolèki sing betyik kanggo liyané.

²⁵ Nèk kowé tuku iwak daging nang pasar, apa senengmu dituku waé, ora usah takon-takon iwaké sangka ngendi apa kepriyé, jalaran wedi nèk dosa. ²⁶ Nang Kitab ketulis ngéné ta: “Bumi lan sak isiné kuwi wèké Gusti Allah kabèh.”

²⁷ Nèk kowé diundang mangan karo wong sing ora pretyaya lan kowé gelem nekani, sembarang sing disuguhké kenèng mbok pangan. Ora usah samar apa-apa. ²⁸ Nanging nèk ènèng sing ngomong marang kowé: “Iwak kuwi wis dipasrahké marang brahala,” ya apiké aja dipangan waé, ngeboti wong sing ngomong ngono kuwi, supaya angen-angené ora bingung. ²⁹ Aku ora ngomong nèk angen-angenmu sing bingung, ora, nanging angen-angené wong sing liyané. Lah nanging ènèng wong bisa ngomong:

“Kenèng apa kok angen-angené wong liya ngalang-alangi kamerdékaanku? ³⁰ Nèk sing tak pangan wis tak pasrahké

marang Gusti, lah kok ijik ènèng sing nyalahké aku bab pangan sing wis tak pasrahké marang Gusti?"

³¹ Pantyèn bener omongan kuwi, nanging aja lali nèk sembarang sing mbok tindakké, ora dadi sebab mangan apa ngombé, apa waé sing mbok lakoni kuwi kudu kanggo nggunggung Gusti Allah. ³² Aja sampèk apa waé sing mbok lakoni marakké wong liyané tiba ing dosa, ora wong Ju, ora wong Grik lan ora wong pasamuané Gusti Allah. ³³ Mbok kaya aku iki: ing apa waé sing tak lakoni aku nggolèk senengé wong kabèh. Aku ora namung mikir senengku déwé waé, nanging sing tak golèki apa sing apik kanggo liyané. Sing penting déwé kanggo aku, bisaa kabèh nemu keslametan sing langgeng.

11

¹ Para sedulur, mbok pada niru aku, kaya enggonku niru Kristus.

Wong wédok kudu ngajèni

marang bojoné

² Para sedulur, aku pantyèn ngelem kowé, awit kowé tansah pada éling marang aku lan pada temen nurut pitutur sing tak wulangké. ³ Nanging karepku supaya kowé pada ngerti nèk Kristus kuwi sirahé wong lanang lan wong lanang kuwi sirahé bojoné lan Gusti Allah kuwi sirahé Kristus. ⁴ Dadiné, nèk wong lanang ndonga apa ngetokké tembung sangka Gusti Allah nang pasamuan karo kudung nang sirahé, kuwi tibaké ora ngajèni marang Kristus sing dadi sirahé dèkné. ⁵ Nanging nèk wong wédok ndonga apa ngetokké tembung sangka Gusti Allah nang pasamuan tanpa kudungan sirahé, wong wédok kuwi ora ngajèni marang sing lanang, pada waé karo nèk rambuté wong wédok mau dityukur. ⁶ Nèk wong wédok ora kudungan sirahé, apiké diketok waé rambuté. Nanging jalaran ora pantes nèk wong wédok dityukur, apa diketok rambuté, mulané apiké nèk wong wédok kudungan sirahé. ⁷ Wong lanang ora usah nganggo kudung, awit wong lanang kuwi ngétokké rupa lan kwasané Gusti Allah. Nanging wong wédok ngétokké kwasané wong lanang. ⁸ Awit, ora wong lanang sing digawé sangka wong wédok, nanging wong wédok sangka wong lanang. ⁹ Semono uga, ora wong lanang digawé kanggo wong wédok, nanging wong wédok kanggo wong lanang. ¹⁰ Uga kanggo para mulékat sing nyawang, luwih apik nèk wong wédok kudungan, dadi kétok nèk dèkné manut marang bojoné. ¹¹ Nanging para sedulur, ing uripé awaké déwé sing dadi wong Kristen, wong wédok mbutuhké wong lanang lan wong lanang mbutuhké wong

wédok. ¹² Awit kaya enggoné wong wédok sing ndisik déwé gawéané sangka wong lanang, semono uga wong lanang metuné sangka wong wédok lan sembarang kabèh metuné sangka Gusti Allah.

¹³ Mbok dipikir déwé para sedulur, apa kira-kira pantes nèk wong wédok ndonga nang pasamuhan tanpa kudungan? ¹⁴ Nèk disawang sak tyara manungsa waé wis kétok déwé: apa ya kétok apik nèk wong lanang rambuté dawa? Apa ora ngisin-isinké? ¹⁵ Nanging kanggo wong wédok rambut dawa malah dadi pantesé. Rambut dawa kuwi kanggo wong wédok kaya kudungé sirah. ¹⁶ Nèk ènèng wong ora setuju, wangsulanku ngéné waé: awaké déwé lan pasamuhan-pasamuhan liyané ora nduwé pernatan liyané.

Bab Pésta Sutyi

¹⁷ Para sedulur, ing prekara sing arep tak omong iki aku ora bisa ngelem kowé, awit enggonmu pada kumpulan ora ndadèkké betyiké pasamuhan, nanging malah ndadèkké ala. ¹⁸ Apa jalarané aku kok ngomong ngono? Kaping pisan, aku krungu nèk kowé pada nduwé golongan déwé-déwé nèk kumpulan. Pantyèn aku ya pretyaya nèk kabar iki ènèng tenané. ¹⁹ Pantyèn kudu ènèng petyah-petyahan ngono nang pasamuhan, supaya kétok sapa sing nurut Gusti tenan. ²⁰ Nanging nang kumpulanmu kuwi ora pantes blas enggonmu pada mangan rotiné Gusti nèk pada mangan Pésta Sutyi. ²¹ Awit kowé nèk mangan, kabèh pada mangan pangané déwé-déwé, sampèk ènèng sing ngelih lan ènèng sing mendem. ²² Lah kok kaya wong sing ora nduwé omah waé; apa ora bisa mangan apa ngombé nang omah. Kenèng apa kowé kok pada nyepèlèkké pasamuhané Gusti Allah lan nggawé isiné sedulur-sedulur sing ora nduwé? Lah aku kudu ngomong apa marang kowé bab prekara iki? Njaluk tak elem? Ora, aku ora bisa ngelem kowé bab iki.

²³ Piwulang bab Pésta Sutyi sing tak tampa sangka Gusti, ya piwulang iki sing tak wulangké marang kowé. Piwulang iki ngéné: ing wenginé, sakdurungé Gusti Yésus dityekel mungsuhé, Dèkné njikuk rotiné. ²⁴ Sakwisé Dèkné ndonga maturkesuwun marang Gusti Allah, roti mau terus dityuwil-tyuwil karo ngomong: “Iki badanku sing tak pasrahké kanggo kowé. Iki dipangan kanggo pengéling-éling marang Aku.” ²⁵ Uga sakwisé mangan roti, Gusti terus njikuk mangkoké ombèn lan ngomong: “Mangkok iki prejanjian anyar sangka Gusti Allah, prejanjian sing ditetepké nganggo getihku. Saben-saben kowé ngombé sangka mangkok iki, gawénen pengéling-éling marang Aku.”

²⁶ Para sedulur, saben-saben kowé mangan roti lan ngombé sangka mangkok iki, kowé sakjané ngabarké patiné Gusti, nganti Dèkné teka menèh. ²⁷ Mulané, sapa sing mangan rotiné lan ngombé sangka mangkok iki nganggo patrap sing ora pantes, tanpa ngajèni Gusti, wong kuwi nggawé dosa marang badané lan getihé Gusti Yésus. ²⁸ Apiké, sakdurungé awaké déwé mangan rotiné, awaké déwé métani uripé déwé-déwé ndisik. ²⁹ Awit nèk ing sakjeroné mangan rotiné lan ngombé sangka mangkok awaké déwé ora pada nitèni nèk sing dipangan lan diombé kuwi sakjané badané Gusti Yésus, enggoné mangan lan ngombé kuwi bakal nekakké ajaran marang awaké déwé. ³⁰ Mulané aja kagèt nèk nang pasamuamu okèh wong sing pada lara lan ringkih, malah okèh mbarang sing pada mati. ³¹ Nèk sakdurungé mangan rotiné awaké déwé métani uripé ndisik, awaké déwé ora bakal diajar karo Gusti. ³² Nanging nèk Gusti Allah ngajar awaké déwé kuwi tujuané, supaya awaké déwé aja sampèk dibuwang nang neraka bareng karo wong sing ora pretyaya.

³³ Mulané para sedulur, nèk kowé pada ngumpul mangan rotiné Gusti, pada ngentènana marang sakpada-pada ndisik. ³⁴ Nèk ènèng wong sing ngelih, wong kuwi apiké mangan nang omah ndisik, dadiné nèk pada ngumpul ora nekakké ajaran. Bab prekara liya-liyané arep tak rembuk mbésuk waé nèk aku teka.

12

Kapinteran-kapinteran pawèhé

Roh Sutyi

¹ Para sedulur, aku saiki arep ngomongké bab kapinteran-kapinteran pawèhé Roh Sutyi, supaya kowé kabèh pada ngerti sak beneré. ² Mbiyèn, dongé kowé durung nurut Gusti, kowé ngerti déwé, uripmu pada ketarik brahala sing bisu, rana-réné kesasar-sasar. ³ Nanging saiki kowé wis nurut Gusti lan kowé kudu ngerti nèk Roh Sutyi bisa nganggokké wong kongkon ngetokké tembung, nanging ora ènèng wong sing dikwasani Roh Sutyi terus misuh jenengé Gusti Yésus. Semono uga ora ènèng wong bisa ngakoni nèk Yésus kuwi Gusti, nèk wong kuwi ora dikwasani Roh Sutyi.

⁴ Kapinteran-kapinteran pawèhé Roh Sutyi kuwi warna-warna, nanging sing ngekèki kapinteran-kapinteran kuwi namung siji, yakuwi Roh Sutyi. ⁵ Tunggalé waé karo tyarané ngladèni Gusti, warna-warna banget, nanging sing ngekèki penggawéan namung siji, yakuwi Gusti Yésus Kristus. ⁶ Enèng warna-warna penggawé sing nggumunké, nanging namung Gusti Allah siji sing nindakké kuwi kabèh ing wong kabèh.

⁷ Saben sedulur sing nampa kapinteran pawèhé Roh Sutyi sing ngétokké kwasané Gusti Allah kuwi tujuané kanggo mbangun sedulur kabèh nang pasamuhan. ⁸ Sing siji nampa kapinteran sangka Roh Sutyi supaya bisa ngomong nganggo kaweruhé Gusti Allah. Sing liyané uga nampa kapinteran sangka tunggalé Roh Sutyi supaya bisa nduwèni pangertiné Gusti Allah ing werna-werna prekara. ⁹ Sing siji dikèki pengandel gedé karo Roh Sutyi lan sijiné menèh dikèki kapinteran nambani wong lara. ¹⁰ Enèng uga sing dikèki pangwasa karo Roh Sutyi supaya bisa nindakké mujijat, liyané menèh dikèki kapinteran kanggo memulang lan ènèng menèh sing dikèki kapinteran kanggo nitèni lan mbédakké roh sing sangka Gusti lan roh-roh sing ala. Enèng sing nampa kapinteran sing marakké bisa ngetokké basa kasukman lan liyané menèh nampa kapinteran kanggo ndunungké tegesé basa kasukman kuwi. ¹¹ Kuwi kabèh penggawéné Roh Sutyi, Dèkné ngekèki kapinteran marang sedulur siji-sijiné manut karepé Dèkné déwé.

Badan siji, nanging pérangané okèh

¹² Para sedulur, Kristus kuwi kenèng dipadakké karo badan siji sing okèh pérangané. Senajan pérangané okèh, nanging awaké namung siji. ¹³ Semono uga awaké déwé iki kabèh, ora dadi sebab wong Ju, wong Grik, slaf apa wong merdéka, awaké déwé wis kebaptis dadi badan siji lan Roh Sutyi sing manggon ing uripé awaké déwé kabèh.

¹⁴ Nèk dipikir, badan iki ènèngé ora namung sangka pérangan siji, ora, nanging sangka pérangan okèh. ¹⁵ Gampangé omong, sikil bisa ngomong: “Aku dudu tangan, mulané aku ora pérangané badané.” Kepriyé waé, gelem ora gelem, sikil ya dadi pérangané badané. ¹⁶ Uga kuping bisa ngomong: “Jalaran aku dudu mripat, aku ora pérangané badané.” Seneng ora seneng kuping ya pérangané badané. ¹⁷ Para sedulur, semunggoné badan sak kujur namung mripat, lah kepriyé bisané krungu? Lan semunggoné badan iki namung kuping, kepriyé bisané ngambu? ¹⁸ Pantyèn, Gusti Allah wis nggawé werna-werna pérangan sing dikèki panggonané déwé-déwé nang badané, manut karepé Gusti Allah déwé. ¹⁹ Ya gèk kepriyé semunggoné ènèng badan sing pérangané namung siji. ²⁰ Nanging wujuté ya pérangan pirang-pirang sing dadi badan siji.

²¹ Mulané para sedulur, mripat ora bisa ngomong karo tangan: “Aku ora mbutuhké kowé,” apa sirah ngomong karo sikil: “Aku ora mbutuhké kowé!” ²² Malah nèk dipikir, pérangan sing kétoké tyilik déwé, kuwi malah sing dibutuhké banget. ²³⁻²⁴ Wujuté pérangan sing kétoké ora ènèng ajiné,

kuwi malah diapik-apik karo awaké déwé lan pérangané badan sing kétoké ora patèka apik, sing didelikké karo awaké déwé, kuwi malah digatèkké karo awaké déwé ngungkul-ungkuli pérangan sing apik. Kuwi pantyèn wis ditata ngono karo Gusti Allah, supaya pérangan sing kétoké ora patèka apik bisa kétok pantes. ²⁵ Dadiné nang badan kuwi pérangan-pérangan ora déwé-déwé, nanging pada ngréwangi sakpada-pada. ²⁶ Mulané, nèk ènèng pérangan siji lara, pérangan liya-liyané mèlu krasa kabèh. Semono uga, nèk pérangan siji nampa pengaleman, liya-liyané mèlu bungah.

²⁷ Para sedulur, kowé kabèh ya tunggalé karo sing tak omong kuwi, tegesé, kowé kabèh dadi badané Kristus. Saben sedulur siji-siji dadi pérangané badan kuwi. ²⁸ Ing sakjeroné pasamuhan Gusti Allah uga wis ngekèki panggonan déwé-déwé marang sedulur-sedulur. Nomer siji Gusti Allah ngekèki rasul-rasul; pindoné nabi-nabi; kaping teluné guru-guru; terus uga sedulur-sedulur sing bisa nindakké mujijat-mujijat. Gusti Allah uga ngekèki sedulur-sedulur nang pasamuhan sing bisa nambani wong lara. Liyané bisa tetulung marang wong liya lan liyané menèh bisa dadi penuntuné sedulur-sedulur. Uga ènèng sing bisa ngetokké basa kasukman. ²⁹ Dipikir déwé ta, apa kabèh dadi rasul lan apa ya kabèh dadi nabi apa guru, ya ora ta! Apa ya kabèh bisa nindakké mujijat? ³⁰ Apa ya kabèh bisa nambani wong lara lan apa ya kabèh bisa ngetokké basa kasukman lan ndunungké tegesé basa kuwi. ³¹ Mulané para sedulur, kowé pada ngudia bisa nampa kapinteran sing duwur déwé.

Katrésnan

Nanging saiki arep tak duduhi dalan sing apik déwé.

13

¹ Para sedulur, senajan aku bisa ngomong sak ènèngé basané manungsa lan basané mulékat pisan, nanging nèk aku ora nduwé katrésnan, tembungku kaya gong sing mbrebeki kuping lan kaya lontyèng sing pating klonèng.

² Senajan aku bisa nampa tembungé Gusti Allah kanggo manungsa lan bisa mangertèni kaweruh kabèh sing disimpen karo Gusti Allah lan bisa mangertèni sembarang sing kenèng dingertèni lan senajana aku nduwé pengandel sing gedé sampèk bisa nyurung gunung, nanging nèk aku ora nduwé katrésnan, aku ora ènèng ajiné blas.

³ Senajan kabèh nduwéku tak kèkké kanggo ngrumati wong sing mlarat lan awakku pisan tak kèkké bèn diobong, nanging nèk aku ora nduwé katrésnan, kabèh mau ora kanggo gawé.

⁴ Katrésnan kuwi sabar lan gemati, ora mèri, ora sombong lan ora gemunggung. ⁵ Katrésnan ora kurang-ajar lan ora nggolèk menangé déwé; ora gampang ketyentok lan ora ngen-dem salahé liyané ing ati. ⁶ Katrésnan ora seneng marang barang ala, nanging seneng marang kabetyikan. ⁷ Katrésnan kuwi ora tau semplak, nanging pretyaya, ngarep-arep lan sabar terus.

⁸ Katrésnan kuwi ora ènèng entèké. Tembung-tembung sing sangka Gusti Allah namung kanggo sedilut, basa kasukman bakal mandek lan pangerti bakal ilang. ⁹⁻¹⁰ Awit pangerti lan tembung sangka Gusti Allah sing dikèkké marang awaké déwé iki durung sak kabèhé, nanging mbésuk nèk awaké déwé wis dadi siji karo Gusti, awaké déwé bakal ngerti sak kabèhé. Pangertiné awaké déwé saiki bakal ora ènèng tegesé blas.

¹¹ Dongé aku ijik botyah, omonganku, pangrasaku lan pikiranku ya kaya botyah. Nanging saiki, sakwisé aku di-wasa, aku wis ora kaya ngono menèh. Saiki pangertiku lan kapinteranku ya mundak. ¹² Semono uga, saiki awaké déwé weruhé namung lamat-lamat, kaya nang katya reget kaé. Nanging mbésuk awaké déwé bakal adèp-adèpan lan bisa weruh sing mat. Pangertiné awaké déwé saiki namung setitik, nanging mbésuk aku bakal ngerti sak kabèhé, kaya enggoné Gusti Allah ngerti marang aku.

¹³ Telung prekara iki bakal ènèng terus, yakuwi: pretyaya, pengarep-arep lan katrésnan. Nanging sing penting déwé ya katrésnan.

14

Bab ngetokké tembung sangka Gusti Allah lan bab basa kasukman

¹ Para sedulur, jalaran katrésnan kuwi penting banget, mulané kowé kudu nglumui tenan supaya pada trésna tenan marang sakpada-pada. Nanging uga kowé kudu nduwèni kepéngin nampa kapinteran-kapinteran pawèhé Roh Sutyi lan sing penting déwé bab ngetokké tembung sangka Gusti.

² Para sedulur, sedulur sing ngetokké basa kasukman kuwi ora ngetokké tembung kanggo manungsa, nanging sedulur kuwi omong-omongan karo Gusti Allah. Manungsa ora bisa dunung tembungé sedulur kuwi, awit dèkné ngetokké basa kasukman sangka karepé Roh Sutyi. Tembung kuwi manungsa ora bisa dunung, awit kuwi prekara-prekara wewadi.

³ Nanging sedulur sing ngetokké tembung sangka Gusti Allah nganggo basa sing lumrah kuwi omong-omongan karo manungsa lan bisa mbangun, mituturi lan nglipur. ⁴ Sedulur sing ngetokké basa kasukman kuwi namung mbangun uripé dèkné déwé, nanging sedulur sing ngetokké tembungé Gusti

Allah nganggo basa sing lumrah kuwi mbangun sedulur kabèh sak pasamuhan.

⁵ Pantyèn, karepku kowé bisaa ngetokké basa kasukman, nanging luwih apik nèk kowé bisa ngetokké tembungé Gusti Allah nganggo basa sing lumrah waé. Awit sedulur sing ngetokké tembungé Gusti Allah nganggo basa lumrah kuwi ajiné ngungkuli sedulur sing ngetokké basa kasukman; kejaba nèk nang pasamuhan ènèng sedulur sing bisa ndunungké basa kasukman mau, dadiné sedulur-sedulur sak pasamuhan bisa kebangun kabèh.

⁶ Para sedulur, semunggoné aku teka nang nggonmu terus omong-omongan nganggo basa kasukman, lah kuwi apa ajiné? Blas ora ènèng, kejaba nèk aku nggawa tembung sangka Gusti Allah, apa pangerti, apa piwulang nganggo basa sing kowé bisa dunung.

⁷ Tunggalé waé karo instrumèn-instrumèn sing ora ènèng nyawané, kayadéné suling lan kitar. Kepriyé wong bisané ngerti laguné nèk sing ngunèkké ora nganggo swara sing tyeta? ⁸ Kaya soldat sing tukang ngunèkké trompèté kaé. Nèk sing ngunèkké namung angger muni waé, lah kepriyé wong-wong bisané maju arep perang. ⁹ Semono uga kowé, kepriyé wong-wong bisané dunung sing mbok omong nèk tembungmu ora tyeta, awit kowé nganggo basa kasukman. Tembung-tembungmu bakal ilang nganggur, kabur katut angin. ¹⁰ Nang jagat kéné ènèng basa pirang-pirang lan siji-sijiné kenèng dikanggokké gawé omong-omongan. ¹¹ Nanging nèk aku ora dunung basané sing dikanggokké karo sakwijiné wong, dadiné wong kuwi kanggo aku kaya wong séjé basa lan aku kanggo wongé ya kaya wong séjé basa.

¹² Para sedulur, jalaran kowé pada kepéngin nampa kapinteran-kapinteran pawèhé Roh Sutyi, mbok sak bisa-bisamu pada nggolèkana kapinterané Roh Sutyi sing bisa mbangun sak pasamuhan, ora sing namung mbangun kowé déwé.

¹³ Mulané, sedulur sing ngetokké basa kasukman kuwi kudu nyuwun supaya nampa kapinteran bisa ndunungké apa sing diomong nganggo basa kasukman mau. ¹⁴ Awit nèk aku ndonga nganggo basa kasukman, ya bener kasukmanku ndedonga, nanging pikiranku ora mèlu ndonga. ¹⁵ Lah sakjané kuduné kepriyé? Kuduné ngéné: aku kudu ndedonga nganggo basa kasukman, nanging aku uga kudu ndedonga nganggo basa sing lumrah. Semono uga aku kepéngin memuji nganggo basa kasukman lan uga memuji nganggo basa sing lumrah. ¹⁶ Para sedulur, nèk kowé memuji lan maturkesuwun marang Gusti Allah namung nganggo basa kasukman

waé, lah kepriyé sedulur liyané sing mèlu kumpulan bisané ngomong “Amèn,” kanggo tanda nèk setuju karo tembungmu; lah wongé ora ngerti apa sing mbok omong. ¹⁷ Enggonmu maturkesuwun marang Gusti kuwi pantyèn ya bener banget, nanging wong liyané ora kebangun blas.

¹⁸ Aku jan maturkesuwun tenan marang Gusti Allah aku bisa ngetokké basa kasukman, malah ngungkuli kowé kabèh. ¹⁹ Nanging nang pasamuhan aku luwung ngetokké tembung sakketyap-rongketyap sing liyané bisa dunung, supaya bisa kebangun, tenimbang ngetokké tembung èwon-èwon nganggo basa kasukman, nanging liyané ora bisa dunung.

²⁰ Para sedulur, mbok pikiranmu aja kaya pikirané botyah ngono. Ing prekara sing ala kowé kenèng kaya botyah sing durung ngerti bédané ala lan betyik. Nanging nèk mikir kuwi kowé kudu kaya wong sing wis diwasa. ²¹ Nang Kitab ketulis ngéné bab iki:

“Gusti ngomong:
 Aku bakal ngomong
 marang bangsa iki
 nganggo basa-basa liya
 lan lantaran wong-wong
 sangka liya negara,
 nanging bangsa iki
 meksa ora gelem
 ngrungokké marang Aku.”

²² Dadiné para sedulur, basa kasukman kuwi ora marakké wong sing ora pretyaya terus bisa dadi wong pretyaya, ora. Nanging ngetokké tembungé Gusti Allah nganggo basa sing lumrah kuwi bisa marakké wong sing ora pretyaya malih bisa pretyaya marang Gusti.

²³ Semunggoné nang kumpulan wong sak pasamuhan kabèh pada ndonga nganggo basa kasukman, lah terus ènèng wong sing ora pretyaya teka, wong-wong kuwi apa ora terus mikir nèk kowé édan kabèh? ²⁴ Nanging nèk kowé kabèh pada ngetokké tembungé Gusti nganggo basa sing lumrah, terus ènèng wong sing ora pretyaya apa wong njaba sing kepéngin kenal marang Gusti teka, mesti wong kuwi bakal ngrumangsani dosa-dosané, jalaran sangka tembungé Gusti sing dietokké mau. Dadiné wong kuwi bakal rumangsa diwèlèkké sangka tembungé Gusti mau. ²⁵ Prekara-prekara sing kasimpen ing atiné bakal metu kabèh lan wongé bakal niba ngabekti marang Gusti lan ngakoni nèk Gusti Allah kétok tenan nang tengahmu.

Pernatan kanggo kumpulan

²⁶ Para sedulur, nèk kowé pada ngumpul nang pasamuhan, apiké nèk ènèng sing singi, ènèng sing mulang, ènèng sing ngetokké tembung sangka Gusti Allah nganggo basa sing lumrah, ènèng sing ngetokké basa kasukman lan ènèng liyané sing ndunungké tegesé basa kasukman mau. Kabèh mau kudu dilakokké kanggo mbangun sedulur-sedulur sak pasamuhan kabèh. ²⁷ Nèk ènèng sing ngetokké basa kasukman, ya apiké nèk namung wong loro apa paling okèh wong telu waé, gentèn-gentènan lan kuduné ènèng siji sing ndunungké tegesé. ²⁸ Nèk nang kumpulan kuwi ora ènèng sing bisa ndunungké tegesé, apiké sedulur sing ngetokké basa kasukman kuwi meneng waé. Tembungé disimpen ing atiné déwé waé apa dipasrahké marang Gusti Allah. ²⁹ Wong sing ngetokké tembung sangka Gusti nganggo basa sing lumrah kuduné namung loro apa telu waé, liyané kudu ngrungokké sing apik lan mikir tembung kuwi sangka Gusti apa ora. ³⁰ Nèk ènèng sedulur liyané nampa tembung sangka Gusti Allah nganggo basa sing lumrah, apiké nèk dèkné ngentèni liyané sing ijjik ngomong bèn rampung ndisik. ³¹ Awit kowé kenèng ngetokké tembungé Gusti nganggo basa lumrah, nanging kudu gentèn-gentènan, supaya wong sak pasamuhan bisa nampa piwulang lan kebangun. ³² Wong sing ngetokké tembung sangka Gusti nganggo basa sing lumrah kudu bisa ngwasani tembungé lan bisa ngendek nèk durung wantyiné. ³³ Awit Gusti Allah ora seneng karo laku sing rusu lan ora nggenah, nanging Dèkné seneng karo laku sing nganggo pernatan lan katentreman.

³⁴ Kaya nang pasamuhan-pasamuhané Gusti Allah kabèh, sedulur wédok-wédok nèk nang kumpulan aja pada ramé omong-omongan, awit miturut wèté Gusti Allah wong wédok kudu ngajèni marang wong sing ngomong. ³⁵ Nèk kepéngin takon apa-apa sing ora dunung, kudu takon marang bojoné nèk wis nang omah. Kanggo wong wédok ora pantes nèk omong-omongan nang kumpulan.

³⁶ Para sedulur, apa pituturé Gusti Allah kuwi tekané sangka nggonmu? Lan apa namung kowé sing ngerti pituturé Gusti? Lak ora ta? ³⁷ Sedulur sing mikir nampa kapinteran sangka Roh Sutyi lan bisa ngetokké tembungé Gusti Allah apa nampa kapinteran liya-liyané sangka Roh Sutyi, sedulur kuwi kudu ngerti nèk sing tak tulis nang layang iki pernatané Gusti déwé. ³⁸ Nèk sedulur kuwi ora gelem nurut marang pernatan iki, dèkné wis aja digatèkké waé.

³⁹ Tyekaké rembuk para sedulur, pada ngudia supaya bisa ngetokké tembungé Gusti Allah nganggo basa sing lumrah, nanging aja ngalang-alangi kapinteran pawèhé Roh Sutyi

sing marakké bisa ngetokké basa kasukman. ⁴⁰ Nanging sembarang kudu nganggo pernatlan lan sing pantes.

15

Bab tanginé Gusti Yésus Kristus sangka pati

¹ Para sedulur, saiki aku kepéngin ngélingké marang kowé bab kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus sing wis tak gelar marang kowé dèk mbiyèn. Kabar kabungahan iki wis mbok tanpa lan saiki kowé wis pada mantep pretyaya marang kabar kabungahan mau. ² Jalaran kowé pretyaya marang kabar kabungahan iki kowé wis dislametké, janji mbok tampani sak kabèhé karo ati sing mantep lan ora nampa Gusti tanpa mikir sing apik ndisik.

³ Pitutur sing tak gelar marang kowé kuwi ya pitutur sing tak tanpa sangka liyané lan sing penting déwé yakuwi, Kristus wis mati nyangga dosané awaké déwé, ya kaya sing ketulis nang Kitab. ⁴ Dèkné terus dikubur lan Dèkné tangi menèh sangka pati ing telung dinané, uga wis ketulis nang Kitab. ⁵ Kristus terus ngétok marang Pétrus, sakwisé kuwi terus ngétok marang rasul sing rolas. ⁶ Dèkné terus ngétok menèh, saiki marang murid-muridé bebarengan kliwat limang atus okèhé; murid-murid iki okèh sing saiki ijik urip, saloké wis pada mati. ⁷ Kristus terus ngétok marang Yakobus lan sakwisé kuwi marang rasul sing rolas kabèh.

⁸ Sing kèri déwé Kristus ngétok marang aku, senajan aku iki kenèng dipadakké karo bayi sing lairé kelaten. ⁹ Aku iki rasul sing tyilik déwé lan ora pantes dityeluk rasul, awit aku ndadèkké sangsarané pasamuané Gusti Allah. ¹⁰ Nanging jalaran Gusti Allah melas banget marang aku, aku saiki bisa dadi kaya ngéné iki. Lan kawelasané Gusti Allah marang aku iki ora muspra, awit enggonku nyambutgawé kerasé ya ngungkuli rasul liya-liyané. Sakjané sing nyambutgawé ya ora sangka kekuwatanku déwé, ora, nanging sangka kabetyikané Gusti Allah sing manggon ing aku. ¹¹ Dadiné ora penting sapa sing nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus, ora dadi sebab aku apa liyané. Sing penting déwé ya kabar kabungahan iki sing digelar karo awaké déwé lan ya kabar kabungahan iki sing mbok pretyaya.

Bab tanginé wong mati

¹² Para sedulur, nèk awaké déwé mulangi nèk Kristus wis tangi sangka pati, lah nang pasamuanmu kok ènèng wong siji-loro sing ngomong nèk wong mati ora bakal tangi menèh. ¹³ Semunggoné tenan nèk wong mati ora tangi menèh, tibaké Kristus ya ora tangi sangka pati. ¹⁴ Lah nèk Kristus ora tangi

sangka pati tenan, tibaké pitutur sing digelar karo awaké déwé kuwi kotong ora ènèng tegesé lan enggonmu pretyaya marang Gusti Allah tibaké ya muspra. ¹⁵ Lah nèk ngono tenan, tibaké awaké déwé goroh bab Gusti Allah, awit awaké déwé ngomong nèk Gusti Allah nangèké Kristus sangka pati, nanging jaréné ora ènèng wong tangi sangka pati. ¹⁶ Dadiné nèk miturut omongan kuwi Kristus ya ora tangi sangka pati, awit ora ènèng wong tangi sangka pati. ¹⁷ Lah nèk Kristus ora ditangèkké sangka pati, pretyayamu ya ora ènèng tegesé blas lan tibaké kowé ijik kejiret ing dosa-dosamu. ¹⁸ Nèk ngono tenan, tibaké wong pretyaya sing wis pada mati ya tyilaka tenan, awit mati nggawa dosané. ¹⁹ Lah nèk enggoné awaké déwé pretyaya marang Kristus kuwi namung kanggo uripé awaké déwé suwéné nang donya kéné waé, tibaké awaké déwé dadi wong sing tyilaka déwé nang jagat kéné.

²⁰ Nanging ora ngono para sedulur, sing bener yakuwi: Kristus pantyèn wis ditangèkké sangka pati. Dèkné sing tangi sangka pati sing ndisik déwé lan jalaran sangka kuwi awaké déwé ngerti nèk wong sing pretyaya sing pada mati bakal tangi menèh. ²¹ Awit wong siji sing marakké wong kabèh mati lan semono uga wong siji sing marakké kabèh wong bisa tangi menèh sangka pati. ²² Kaya enggoné kabèh wong katut mati karo Adam, semono uga kabèh wong sing wis dadi siji karo Kristus bakal katut urip menèh karo Kristus. ²³ Nanging siji-sijiné ditangèkké manut wantyiné déwé-déwé, yakuwi: sing ndisik déwé Kristus, terus wong-wong sing pretyaya, mbésuk nèk Kristus teka menèh. ²⁴ Sakwisé kuwi terus entèké jaman. Kristus bakal nelukké sak ènèngé penggedé, pemréntah lan pangwasa lan kabèh kuwi bakal dipasrahké marang Gusti Allah Bapaké. ²⁵ Awit Kristus kudu njagong dadi ratuné jagat nganti mungsuhé kabèh wis ditelukké karo Gusti Allah. ²⁶ Mungsuh sing gedé déwé sing bakal ditelukké kuwi pati. ²⁷ Nang Kitab ya wis ketulis ngéné bab iki: “Gusti Allah wis nelukké sembarang kabèh ing sak ngisoré Kristus.” Tembung “sembarang kabèh” kuwi ora ngomongké nèk Gusti Allah mbarang katut, awit Gusti Allah déwé sing nelukké sembarang mau marang Kristus. ²⁸ Sakwisé sembarang kabèh wis ditelukké marang Kristus, terus Kristus, Anaké Gusti Allah, nelukké Dèkné déwé marang Gusti Allah, sing wis nelukké sembarang kabèh marang Anaké. Dadiné, entèk-entèké sembarang bakal dikwasani karo Gusti Allah sak kabèhé.

²⁹ Para sedulur, semunggoné wong mati ora bakal tangi menèh, lah kenèng apa kok wong-wong dibaptis dadi wakilé wong pretyaya sing wis mati? Apa sing digolèki? Nèk

wong sing mati ora bakal tangi menèh, lah wong-wong kok ngemen-ngemenké dibaptis dadi wakilé wong pretyaya sing wis mati? ³⁰ Lan awaké déwé iki, kenèng apa kok awaké déwé iki sak wantyi-wantyi wani ngadepi alangan. ³¹ Pantyèn, saben dina aku ngadepi pati. Lan aku ngomong iki jalaran kowé ndadèkké bungahé atiku, saiki kowé pada nurut Gusti Yésus Kristus. ³² Semunggoné wong mati ora tangi menèh, apa tegesé aku nglawan wong-wong sing mungsuh aku nang kuta Efése, éling-éling kaya gelut mati-urip-uripan karo kéwan-kéwan sing galak kaé. Nèk pantyèn wong mati wis ora ditangèkké menèh, ya apiké awaké déwé saiki namung pada mangan lan ngombé waé, awit sésuk bakal mati.

³³ Para sedulur, mbok kowé aja kenèng diapusi wong ngono. Nèk kowé bebarengan karo wong sing klèru, kowé mesti bakal katut nglakoni sing klèru. ³⁴ Mbok pada nduwèni pikiran sing padang lan aja pada nggawé dosa menèh. Aku wani ngomong nèk nang pasamuamu ènèng siji-loro sing ora ngerti blas bab Gusti Allah. Kowé kudu isin bab kuwi.

Badan sakwisé tangi sangka pati

³⁵ Para sedulur, menawa ènèng wong takon: “Lah kepriyé wong mati enggoné tangi menèh lan nèk wis tangi menèh badané kaya ngapa?” ³⁶ Nèk dipikir, kuwi pantyèn pitakonané wong bodo. Nèk kowé nandur wiji nang lemah, apa wijiné ora kudu mati ndisik sakdurungé tukul? ³⁷ Sing mbok tandur lak namung wiji ta, gampangé omong wiji gandum apa wiji liyané, nanging mesti ya ora tanduran sing wis pepak ta? ³⁸ Nanging Gusti Allah sing nukulké wiji mau, supaya bisa mundak gedé dadi tanduran lan saben wiji ngetokké tandurané déwé-déwé.

³⁹ Semono uga, saben daging ya séjé. Dagingé manungsa séjé karo dagingé kéwan. Lan dagingé kéwan ya séjé-séjé menèh. Lan dagingé manuk séjé karo dagingé kéwan liyané lan iwak dagingé séjé menèh.

⁴⁰ Uga ènèng barang sing nang langit lan barang sing nang bumi. Apiké barang sing nang langit iki séjé karo apiké barang sing nang bumi. ⁴¹ Padangé srengéngé séjé karo padangé mbulan lan lintang-lintang ya séjé menèh padangé. Malah lintang karo lintang déwé ya wis séjé-séjé menèh.

⁴² Wong mati nèk tangi menèh mbésuk ya kaya ngono. Badan sing dikubur kuwi badan sing rusak, nanging mbésuk sing ditangèkké badan sing langgeng. ⁴³ Sing dikubur kuwi badan èlèk lan ringkih, nanging sing ditangèkké badan sing apik lan kuwat. ⁴⁴ Sing dikubur namung badan kedagingan, nanging sing ditangèkké badan kasukman. Awit nèk ènèng badan kedagingan, uga ènèng badan kasukman. ⁴⁵ Nang

Kitab ya wis ketulis: “Manungsa sing ndisik déwé, Adam, dadi wong urip ing kedagingan.” Nanging Kristus, Adam sing kèri déwé, dadi wiwitané urip ing kasukman. ⁴⁶ Sing teka ndisik dudu badan kasukman, nanging badan kedagingan. Sakwisé badan kedagingan terus sing kasukman. ⁴⁷ Adam sing ndisik gawéané sangka lemah, nanging Adam sing kapindo, Kristus, tekané sangka swarga. ⁴⁸ Kabèh wong kuwi turunané Adam, dadiné badané ya sangka lemah, kaya dèkné.

Nanging wong sing wis dadi siji karo Kristus kuwi bakal nduwé badan kaswargan, kaya Dèkné. ⁴⁹ Kaya awaké déwé iki saiki kétok wong gawéan sangka lemah, nanging mbésuk awaké déwé kaya Kristus sing tekané sangka swarga.

Entèk-entèké jaman

⁵⁰ Para sedulur, aku kepéngin ndunungké marang kowé nèk badan kedagingan kuwi ora bakal bisa mèlu urip ing Kratoné Gusti Allah, awit badan sing rusak ora bisa langgeng.

⁵¹⁻⁵² Aku saiki arep mbukak pitutur sing kasimpen: awaké déwé iki ora kabèh bakal mati, nanging awaké déwé bakal malih, sak klélapan, nèk swarané trompèt sing kèri déwé bakal muni, mbésuk nèk Kristus teka menèh. Nèk trompèté muni, wong mati bakal pada tangi dadi wong sing langgeng lan awaké déwé iki bakal malih. ⁵³ Awit badan sing rusak bakal malih dadi langgeng. ⁵⁴ Nèk kuwi wis klakon tenan, dadiné keturunan tembungé Kitab sing uniné ngéné: “Pati wis diuntal karo kamenangané Gusti Allah.”

⁵⁵ “Pati, endi kamenanganmu?

Pati, kowé apa ijik bisa nggawé ala?”

⁵⁶ Pantyèn bener, manungsa ijik mati, jalaran manungsa ijik nglakoni dosa. Wèté Gusti Allah ngomong nèk wong sing nglakoni dosa kudu mati. ⁵⁷ Nanging maturkesuwun marang Gusti Allah, awaké déwé wis nampa kamenangan sangka Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé.

⁵⁸ Mulané para sedulur, pada sing mantep lan jejek ing pengandemu. Pada sing sregep ing penggawéané Gusti apa waé, awit kowé ngerti nèk penggawéanmu kuwi ora bakal muspra blas.

16

Urunan kanggo pasamuan

nang Yudéa

¹ Para sedulur, saiki aku kepéngin ngrembuk bab urunan kanggo sedulur-sedulur nang pasamuan nang Yudéa. Bab kuwi kowé kudu nurut tembung-tembung urutan sing tak kèkké marang pasamuan-pasamuan nang Galasia. ² Yakuwi,

saben dina minggu kowé kudu nyingkirké duwit sak nduwému terus dilumpukké. Dadiné mbésuk, nèk aku teka, kowé wis ora usah nyusu-nyusu nglumpukké duwit mau. ³ Nèk aku wis tekan nggonmu, aku bakal ngongkon sedulur-sedulur sing kenèng mbok pretyaya, supaya ngeterké urunanmu kuwi nang kuta Yérusalèm. Sedulur-sedulur kuwi bakal tak gawani layang kanggo tanda nèk kongkonanmu. ⁴ Nèk aku kudu mèlu mbarang, ya apik waé. Wong-wong bèn budal karo aku pisan.

Rasul Paulus arep teka nang pasamuhan Korinta

⁵ Para sedulur, aku teka nang nggonmu mbésuk nèk aku wis rampung nang bawah Masedonia, awit aku kepéngin mlakum-laku niliki bawah kana ndisik. ⁶ Nanging aku mikir nèk bakal nang nggonmu rada suwi, menawa ya sak suwéné wayah adem lan angin banter. Dadiné sakwisé kuwi, kowé bisa ngréwangi aku enggonku neruské dalanku. ⁷ Nèk Gusti karep, aku kepéngin manggon sing rada suwi nang nggonmu, supaya enggonku teka ora kaya wong mampir waé.

⁸⁻⁹ Aku arep nang Efése terus tekané riyaya Pantékosta, awit nang kéné okèh kelunggarané kanggo nggelarké pituturé Gusti, senjata sing nglawan ya okèh uga.

¹⁰ Nèk sedulur Timotius teka nang nggonmu, dèkné ya ditampa sing apik bèn krasan. Dèkné ya kaya aku nyambutgawé kanggo Gusti.

¹¹ Aja sampèk ènèng sedulur nyepèlèkké dèkné, nanging malah ditulungi supaya dèkné ndang bisa balik nang nggonku kanti slamet, awit aku lan sedulur-sedulur liyané ngarep-arep sedulur Timotius. ¹² Bab sedulur Apolos, aku ya wis ping pira waé nyuwun dèkné supaya niliki kowé, bareng karo sedulur-sedulur liyané. Nanging saiki dèkné durung gelem. Kapan-kapan, nèk ènèng kelunggarané, dèkné bakal nang nggonmu.

Penutup

¹³ Para sedulur, kowé kudu sing ati-ati lan kudu sing mantep ing pengandel. Pada sing kendel lan aja sampèk kalah karo pangwasané Sétan. ¹⁴ Nèk nyambutgawé apa waé, dilakoni nganggo katrésnan.

¹⁵ Kowé mesti wis pada ngerti nèk sedulur Stéfanus sak brayaté kuwi wong Kristen sing ndisik déwé nang bawah Akaya lan dèkné ya wis masrahké uripé kanggo ngladèni Gusti. ¹⁶ Karepku, kowé pada manuta marang sedulur sing kaya ngono kuwi, ya marang sapa waé sing pada ngréwangi lan mèlu nyangga rekasa karo sedulur-sedulur kuwi.

¹⁷ Aku pantyèn bungah nèk sedulur Stéfanus, Fortunatus lan Akaikus pada teka niliki aku. Senajan aku kangen marang kowé, sedulur-sedulur kuwi wis dadi wakilmu. ¹⁸ Sedulur-sedulur kuwi jan ngepénakké atiku tenan, kaya enggoné pada nggawé bungahé atimu. Sedulur-sedulur sing kaya ngono kuwi kudu mbok ajèni.

¹⁹ Sedulur-sedulur sangka pasamuhan-pasamuhan nang bawah Asia pada kirim slamet kabèh. Uga sedulur Akwila lan Priskila lan sedulur-sedulur sing pada kumpulan nang omahé sedulur iki pada kirim keslametané Gusti kabèh. ²⁰ Sedulur-sedulur kabèh sing nang kéné pada kirim slamet marang kowé. Lan aja lali uga ngomongké nèk aku trésna tenan marang sedulur kabèh siji-sijiné.

²¹ Aku déwé, Paulus, sing nulis kabar slamet iki marang kowé.

²² Sapa sing ora trésna marang Gusti Yésus, awas wong kuwi nampa setrapané Gusti Allah! Muga-muga Gusti ndang teka. Maranatah!

²³ Muga-muga kabetyikané Gusti Allah anaa ing kowé kabèh.

²⁴ Aku kirim katrésnanku marang kowé kabèh, awit awaké déwé wis dadi siji ing Kristus Yésus.

Paulus

Layangé rasul Paulus marang pasamuan nang kuta Korinta Layang nomer loro

Pamuji slamet

¹ Para sedulurku nang pasamuan Korinta, iki layang sangka enggonku, Paulus lan sedulur Timotius. Kowé kabèh ngerti nèk Gusti Allah wis miji aku dadi rasulé Kristus Yésus.

Awaké déwé ora namung kirim slamet marang sedulur-sedulur sing nang kuta Korinta, nanging uga marang sedulur-sedulur sing pada nurut Gusti nang bawah Akaya kabèh.

² Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus Kristus ngedunké kabetyikané lan katentremané marang kowé kabèh.

Rasul Paulus maturkesuwun

³ Hayuk pada memuji marang Gusti Allah, Bapaké Gustiné awaké déwé Yésus Kristus. Gusti Allah pantyèn sakwijiné Bapak sing gedé kawelasané, sing tansah nglipur awaké déwé. ⁴ Dèkné uga ngekèki kekuwatan marang awaké déwé, nèk awaké déwé katekan sak wernané kasusahan, supaya awaké déwé uga bisa nulungi liyané sing ngalami kasusahan. Tegesé, awaké déwé bisa nulungi liyané sing ngalami kasusahan, awit Gusti Allah nulungi awaké déwé nèk awaké déwé kasusahan. ⁵ Aja kagèt para sedulur, jalaran awaké déwé nurut Gusti Yésus Kristus, awaké déwé tansah ngalami kasusahan, tunggal waé karo Dèkné. Nanging pada ngertia uga, jalaran awaké déwé nurut Gusti Yésus Kristus, Gusti Allah bakal nulungi lan nguwatké awaké déwé terus. ⁶ Mulané para sedulur, nèk aku ngalami kasangsaran, tujuané ya namung kanggo nulungi lan nguwatké kowé, supaya kowé bisa kuwat terus tekan entèk-entèkané, yakuwi mbésuk, nèk Gusti Allah bakal nylametké kowé sak kabèhé. Semono uga para sedulur, nèk Gusti Allah nulungi awaké déwé, tujuané namung supaya kowé pada ngerti nèk Dèkné bisa nulungi lan nguwatké kowé uga. Dadiné kowé bisa kuwat nyangga kasusahan apa waé, awit kowé uga wis blajar pasrah marang Gusti Allah, kaya enggoné awaké déwé pasrah marang Dèkné. ⁷ Mulané awaké déwé nduwèni pengarep-arep nèk kowé bakal kuwat terus nyangga kasusahan apa waé. Kenèng apa aku kok ngerti kuwi para sedulur? Awit kaya enggonmu ngalami kasusahan kaya

awaké déwé, mengkono uga kowé bakal nampa kekuwatan kaya awaké déwé.

⁸ Aku wani ngomong ngono kuwi, awit delokké uripku déwé iki. Kowé kudu ngerti nèk awaké déwé ngalami kasangsaran gedé tenan nang bawah Asia. Sangking aboté, awaké déwé mikir nèk ora bakal kuwat nyangga menèh lan ya wis tata-tata nèk ora bakal urip menèh. ⁹ Tenan para sedulur, ing ati rasané wis garèk matiné waé, nanging Gusti Allah ngililani kuwi mau kabèh klakon, supaya awaké déwé ora njagakké kekuwatané déwé, nanging njagakké pitulungané Gusti Allah. Wujuté Dèkné bisa nangèké wong sing wis mati. ¹⁰ Pantyèn Gusti Allah ya wis nulungi awaké déwé dongé awaké déwé ngalami kangèlan gedé sampèk arep mati. Mulané awaké déwé ya pretyaya nèk Dèkné bakal nulungi awaké déwé terus. ¹¹ Pokoké, kowé kabèh kudu ndongakké awaké déwé terus, dadiné sedulur pirang-pirang bakal bisa memuji lan maturkesuwun marang Gusti Allah, awit Dèkné nampa pandongané sedulur-sedulur lan nulungi awaké déwé sangka kangèlan apa waé.

Rasul Paulus ora sida teka

nang Korinta

¹² Para sedulur, apa ta sing marakké aku kendel? Jalaran aku rumangsa resik ing lair lan batin marang kabèh wong, malah-malah marang kowé sing pada nurut Gusti. Aku blaka marang kowé, awit kuwi sing dikarepké karo Gusti Allah. Enggoné awaké déwé nduwé rumangsa resik ing lair lan batin kuwi ora manut tyarané wong pinter nang jagat kéné, ora, nanging manut karepé Gusti Allah lan sangka pitulungané Gusti Allah sing gedé kabetyikané. ¹³⁻¹⁴ Wujuté para sedulur, sembarang sing ketulis nang layangé awaké déwé ya jelas kabèh kanggo kowé, mulané kowé saiki bisa dunung tujuané awaké déwé, senajan durung sak kabèhé. Nanging aku pretyaya nèk kowé bakal dunung nèk tujuané awaké déwé resik sak kabèhé.

Dadiné mbésuk nèk Gusti Yésus teka menèh ènèng pantesé nèk awaké déwé mbok gawé pamèr nang ngarepé Gusti, kaya enggonmu pantes digawé pamèr karo awaké déwé.

¹⁵⁻¹⁶ Jalaran aku ngerti kuwi, mulané aku ya wis kepéngin niliki kowé ping loro. Ping pisané aku mikir arep mampir nang nggonmu dongé aku budal nang bawah Masedonia lan pindoné nèk balik sangka kana lèrèn nang nggonmu menèh, supaya aku bisa nulungi kowé luwih okèh. Karomenèh aku ya mbutuhké pitulunganmu kanggo neruské enggonku arep budal nang bawah Yudéa. ¹⁷ Apa kekarepanku iki étok-étokan? Mesti ora ta? Apa aku ya méntylah-méntylih kaya wong

sing ora ngerti Gusti. Wong-wong kuwi saiki ngomong “ya,” nanging sésuk ngomong “ora.”¹⁸ Para sedulur, Gusti Allah kenèng dipretyaya lan awaké déwé uga kenèng dipretyaya. Awit nèk awaké déwé ngomong “ya” tegesé ya “ya” lan nèk awaké déwé ngomong “ora” tegesé ya “ora.” Ora ngomong “ya” nanging tegesé “ora.”¹⁹ Wujuté kabar bab Kristus Yésus, Anaké Gusti Allah, sing tak kabarké bareng karo Silas lan Timotius, ya ora molah-malih. Tegesé, apa sing diomong karo Kristus ya dilakoni tenan.²⁰ Iki pantyèn tenan para sedulur, awit sembarang sing wis dijanji karo Gusti Allah marang awaké déwé, ya dituruti kabèh karo Kristus. Mulané awaké déwé bisa ngakoni tenan lan ngomong “Amèn,” pantyèn Gusti Yésus nuruti prejanjiané Gusti Allah kabèh, Dèkné pantes dipuji.²¹ Para sedulur, Gusti Allah déwé sing ngekèki kekuwatan marang aku lan kowé, supaya pengandelé awaké déwé kabèh marang Kristus bisa mantep terus. Gusti Allah déwé sing miji awaké déwé.²² Mulané Gusti Allah ya wis ngetyap awaké déwé, kanggo tanda nèk awaké déwé iki wis dadi umaté Dèkné. Karomenèh Gusti Allah ngekèki Roh Sutyi marang awaké déwé kanggo panjer, supaya awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah bakal ngekèki sembarang liyané marang awaké déwé, sembarang sing wis dityawiské nang swarga.

²³ Para sedulur, apa ta jalarané aku kok ora sida teka nang nggonmu? Saiki arep tak omongké lan Gusti Allah déwé ngerti nèk aku ora goroh. Aku durung teka nang kuta Korinta kuwi, jalaran aku emoh ngrembuk prekara-prekara sing ora pener, awit kuwi mengko ndadèkké larané atimu.²⁴ Aku ora ngomong nèk awaké déwé mandori uripmu, ora, awit wujuté kowé ya pada mantep ing pengandel. Nanging semungguané awaké déwé teka, tujuané ya ora liya kejaba kanggo ndadèkké bungahmu.

2

¹ Para sedulur, aku nggawé putusan ora niliki kowé kuwi, awit aku emoh ndadèkké sediné atimu, kaya dongé aku teka sing ndisik kaé.² Awit nèk aku sampèk nggawé sedimu, aku déwé ya mèlu sedi. Apa ya ènèng sing bakal bisa nglipur aku nèk kowé pada sedi.³ Mulané para sedulur, tenimbang aku teka nang nggonmu, aku luwung nulis layang waé. Nang layang kuwi aku wis ndunung-ndunungké bab prekara-prekara sing kudu mbok tata. Dadiné nèk aku teka nang nggonmu, kowé bisa nggawé bungahé atiku tenan, ora ndadèkké sediku terus. Lan aku ya pretyaya nèk kowé pada nggatèkké marang tembung-tembungku kuwi, supaya aku bisa bungah. Nèk aku bungah, kowé kabèh

mesti ya mèlu bungah. ⁴ Para sedulur, pada ngertia nèk ora kepénak enggonku nulis layang kuwi, nanging karo ati sing susah lan sedi. Aku ora kuwat ngempet eluhku. Aku blas ora nduwé gagasan marakké kowé sedi, ora, nanging aku malah kepéngin ndunungké sepira gedéné katrésnanku marang kowé.

Sedulur sing salah dingapura

⁵ Sedulur sing nggawé rétyok kuwi sakjané ora ndadèkké susahé aku, nanging sing susah malah kowé kabèh, senajana ora kebatyut banget. ⁶ Wujuté dèkné ya wis mbok garap bebarengan lan wujuté ya wis tyukup. ⁷ Saiki sedulur kuwi dingapura waé lan diangkat menèh, supaya aja sampèk semplak atiné. ⁸ Mulané aku nyuwun tenan marang kowé kabèh para sedulur, dikétokké nèk kowé trésna tenan marang dèkné. ⁹ Lan aku ya pretyaya nèk kowé bakal nuruti karepku, awit aku nulis layang sing ndisik kuwi, uga jalaran aku kepéngin ngerti kowé pada nuruti tembung-tembungku apa ora. Wujuté kabèh omongku ya mbok lakoni. ¹⁰ Para sedulur, nèk kowé ngapura sedulur kuwi, ngertia nèk aku uga mèlu ngapura dèkné. Aku pantyèn ngapura sedulur kuwi, senajan salahé dèkné ya ora tak gawé sebab lan Kristus déwé weruh nèk aku ngapura sedulur kuwi ing lair lan batin, awit aku nuju apa sing betyik kanggo kowé kabèh. ¹¹ Dadiné Sétan ora bisa nemu dalan kanggo ngrusak awaké déwé, awit awaké déwé ngerti akalé dèkné kepriyé.

Enèng bungahé, ènèng sumelangé

¹² Para sedulur, dongé aku teka nang kuta Troas arep nggelarké kabar kabungahané Kristus, Gusti ya nggawèkké dalan aku, wujuté ya wong pirang-pirang pada seneng ngrungokké. ¹³ Nanging ing atiku rasané meksa ora kepénak, awit aku durung kepetuk karo sedulur Titus sing kudu nggawa kabar sangka nggonmu. Mulané aku ya ora suwi nang kuta Troas kono, aku terus pamitan arep nang bawah Masedonia.

Gusti nggawèkké dalan

¹⁴ Para sedulur, aku maturkesuwun marang Gusti Allah, awit nang endi waé Dèkné nuntun aku. Lan jalaran sangka pitulungané Gusti Allah wong-wong bisa ngerti nèk aku, sing mauné mungsuhé, saiki dadi peladèné Kristus. Saiki nang endi waé sing tak parani, aku bisa nggelarké kabar kabungahané Kristus lan sangka pitulungané Gusti Allah wong pirang-pirang pada gelem nampa kabar kabungahan iki, éling-éling kaya lenga wangi sing ngabar kaé. ¹⁵ Kanggo Gusti Allah aku ya kaya ambuné lenga wangi kaé, tegesé Gusti

Allah seneng tenan enggonku nggelarké kabar kabungahané Kristus.

Aku nggelarké kabar kabungahan iki ora namung marang wong-wong sing pada nampa keslametan, nanging uga marang wong-wong sing nampa karusakan. ¹⁶ Kanggo wong-wong sing bakal nampa karusakan kabar kabungahan iki kaya ambuné batangé wong mati, nanging kanggo wong-wong sing nampa keslametan malah kaya ambuné lenga wengi. Apa ènèng sing kuwat ngerjani penggawéan iki? ¹⁷ Para sedulur, aku ora kaya liya-liyané sing pada nggelarké pituturé Gusti kanggo nggolèk bati, ora béda kaya bakul sing ngiderké dagangané kaé, ora. Nanging awaké déwé iki dadi peladèné Kristus, awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah déwé sing mréntah awaké déwé. Dèkné nyawang awaké déwé lan Dèkné ngerti nèk awaké déwé nyambutgawé karo ati sing resik.

3

Rasul Paulus ora mbutuhké

layang pengaleman

¹ Para sedulur, apa aku iki ngelem awakku déwé marang kowé? Aku ora mbutuhké layang pengaleman kanggo kowé lan aku ya ora nggolèk layang kaya ngono kuwi sangka kowé, senajan liya-liyané okèh sing merlok-merlokké kuwi. Kenèng apa aku kok ora mbutuhké barang kaya ngono kuwi para sedulur? ² Awit kowé déwé kabèh dadi tandané nèk aku mulangi pitutur sing bener. Dadiné nang endi waé kowé kenèng tak gawé pamèran, tegesé, kowé sing dadi layang pengalemanku. Nanging layangku ketulis ing atimu, ora nang kertas, awit wong-wong bisa weruh lan dunung déwé sangka uripmu, nèk aku mulangké pitutur sing bener. ³ Uripmu sing anyar kuwi wohé penggawéané awaké déwé lan kuwi kaya-kaya kenèng dipadakké karo layang pengalemanku sangka Kristus. Ora layang sing ketulis karo èngki, ora, nanging karo Rohé Gusti Allah sing urip. Tegesé, Rohé Gusti Allah sing wis nganyarké uripmu sak kabèhé. Layang pengalemané awaké déwé sangka Kristus ora ditatah nang watu kaya angger-anggeré nabi Moses, ora, nanging ing atiné manungsa.

Peladèné prejanjian anyar

⁴ Para sedulur, aku wani ngomong ngono kuwi nang ngarepé Gusti Allah, jalaran aku pretyaya marang Kristus. ⁵ Nanging aku ora ngomong nèk enggonku bisa ngerjani penggawéan kuwi sangka kekuwatanku déwé, blas ora, malah aku ngakoni nèk Gusti Allah sing ngekèki kekuwatan marang aku, supaya aku bisa nindakké kuwi kabèh. ⁶ Gusti

Allah déwé sing miji lan ngekèki kekuwatan marang aku supaya, aku bisa pantes ngabarké prejanjian sing anyar marang manungsa kabèh. Aku ora ngabarké bab wèt-wèt nabi Moses sing ketulis ing prejanjian sing lawas, ora, nanging aku ngabarké bab Rohé Gusti Allah. Kenèng apa aku kok ora ngomongké bab wèt-wèt nabi Moses? Awit wèt-wèt kuwi nekakké pati marang saben wong sing ora pada manut kuwi. Nanging Rohé Gusti Allah malah ngekèki kekuwatan marang manungsa, supaya bisa manut marang Gusti Allah lan bisa urip karo Dèkné slawasé.

⁷ Para sedulur, bener angger-angger nabi Moses sing ditatah nang watu nekakké pati marang wong sing ora pada gelem manut, nanging senjata ngono, angger-angger kuwi tekané karo sloroté pangwasané Gusti Allah. Dongé nabi Moses ngetokké angger-angger sing ditatah nang watu iki tyayahné dèkné semlorot sangka pangwasané Gusti Allah lan pepadangé mblerengi bangsa Israèl, sampèk ora pada kuwat mandeng terus. Nanging senjata sloroté pepadang mau gedéné kaya ngono, suwi-suwi ya ilang. ⁸ Nèk dipadakké karo penggawéné Roh Sutyi, apa penggawéné Roh Sutyi ing uripé manungsa ora ngungkul-ungkuli gedéné pepadangé? ⁹ Dipikir déwé para sedulur, lah nèk wèt-wèté prejanjian lawas, sing nggawa pati kanggo manungsa, tekané karo pepadang sing semlorot ngono, mosok prejanjian sing anyar, sing marakké manungsa dianggep bener karo Gusti Allah, ora luwih gedé pangwasané, ngungkul-ungkuli sing ndisik.

¹⁰ Pituturé Gusti Allah sing diwulangké karo nabi Moses ya bener tekané karo sloroté pangwasané Gusti Allah, nanging kuwi saiki ora apa-apa nèk dipadakké karo pitutur sing luwih gedé pangwasané, sing ngekèki kekuwatan marang manungsa, supaya bisa nuruti kekarepané Gusti Allah. ¹¹ Dadiné para sedulur, lah nèk pitutur sing ora langgeng waé tekané nganggo pepadangé Gusti Allah sing semlorot ngono, lah pitutur sing langgeng menèh, mosok ora ngungkul-ungkuli enggoné Gusti Allah ngétokké pangwasané?

¹² Mulané para sedulur, jalaran aku nduwèni pengandel kuwi, mulané aku ya mulangké pituturé Gusti Yésus Kristus karo kendel. ¹³ Aku ora kaya nabi Moses sing nutupi tyayahné, supaya bangsa Israèl ora weruh ilangé sloroté pepadangé Gusti Allah. ¹⁴ Awit bangsa Israèl wis gapuk pikirané lan ora bisa dunung marang pituturé Gusti Allah. Wujuté tekan sepréné kaya-kaya ijik ketutupan, awit nèk pada ngumpul lan diwatyakké sangka prejanjian lawas, meksa durung bisa dunung. Kaya-kaya tutupé tyayahné durung dityepot. Sakjané ya bener, awit namung Kristus

déwé sing bisa nyepot tutup kuwi. Tegesé para sedulur, namung nèk gelem pretyaya marang Kristus manungsa bisa dunung nèk prejanjian lawas wis ora kanggo menèh, awit saiki ngerti nèk bisané ketampa Gusti Allah namung nèk njagakké marang Kristus. ¹⁵ Tekan sepréné nèk bangsa Israèl ngumpul lan matya sangka kitabé nabi Moses, meksa durung pada dunung nèk kuwi ngomongké bab Kristus, awit kaya-kaya ijik ketutupan atiné. ¹⁶ Nanging nèk gelem pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, tutupé bisa katyepot, ora béda kaya nabi Moses nyepot tutupé tyayahné, dongé arep omong-omongan karo Gusti Allah.

¹⁷ Para sedulur, Gusti Allah sing netepké prejanjian sing lawas ya tunggalé karo Roh Sutyi. Dadiné sapa sing nduwèni Rohé Gusti wis pedot, wis ora usah njagakké wèt-wèté nabi Moses menèh. ¹⁸ Saiki awaké déwé kabèh bisa mandeng marang pitururé Gusti, jalaran atiné wis ora ketutupan menèh. Kaya-kaya awaké déwé weruh Gusti Yésus Kristus lan sloroté pangwasané nang katya pengilon. Sak barengé awaké déwé nyawang kuwi, awaké déwé selot suwi selot mada-rupa karo gambar nang katya kuwi. Dadiné selot suwi selot ketara sepira gedéné pangwasané Gusti sing nyambut-gawé ing uripé awaké déwé. Pantyèn, lelakon sing kaya ngono ing uripé awaké déwé iki bisané keturutan ya sangka penggawéané Gusti, tegesé sangka penggawéané Rohé Gusti sing manggon ing uripé awaké déwé.

4

Banda sing diwadahi

nang kendi lempung

¹ Para sedulur, jalaran Gusti Allah gedé kawelasané, mulané Dèkné ya ngekèki penggawéan iki marang aku. Aku ya ora bakal semplak atiné lan aku ora bakal mandek enggonku mulangké pitururé Gusti Allah sing anyar iki. ² Aku malah ngemohi lan ngedohi tumindak sing ngisin-isinké lan sing ora pantes disawang. Wujuté awaké déwé ya ora ngapusi apa malsu pitururé Gusti Allah, ora. Awaké déwé malah mulangké pitururé Gusti Allah nganggo tyara sing jelas, dadiné kabèh wong ngerti nèk aku mulangké sak beneré, awit Gusti Allah déwé sing nitèni. ³ Nanging, semunggoné meksa ijik ènèng wong sing ora bisa nyandak marang pitururé Gusti sing tak wulangké, kuwi ora jalaran tembungku kurang jelas, ora para sedulur, nanging jalaran wong-wong kuwi wis ditampik karo Gusti Allah, awit ora gelem pretyaya. ⁴ Sing mblerengi atiné wong-wong kuwi ya Sétan. Suwéné urip ing donya kéné ya dèkné sing ngwasani atiné wong sing

ora pretyaya marang Gusti Yésus. Dadiné wong-wong iki ya ora bisa dunung marang kabar kabungahané Kristus lan ya ora pada bisa ngrasakké déwé gedéné pangwasané Kristus, sing ngétokké Gusti Allah marang awaké déwé. ⁵ Wujuté aku ya ora ngomongké bab awakku déwé supaya kowé pada ngelem aku, ora. Sing tak wulangké ya ora liyané kejaba Gusti Yésus Kristus, supaya kowé pada nampa Dèkné dadi Gustimu. Aku namung kepéngin ngladèni kowé kabèh, awit kuwi sing dadi kekarepané Gusti Yésus ing uripku. ⁶ Kenèng apa aku kok kepéngin nuruti kekarepané Gusti Yésus para sedulur? Awit Gusti Allah, sing mbiyèn-mbiyèné, dongé namung ènèng peteng, nekakké pepadang, Gusti Allah déwé nyolorotké pepadangé ing atiku nganggo pituturé Gusti Yésus. Dadiné aku saiki bisa ngerti sepira gedéné katrésnané lan pangwasané Gusti Allah, sing dikétokké karo Gusti Yésus.

⁷ Nanging pitutur iki diwadahi uripé awaké déwé sing ringkih iki. Kaya-kaya kenèng dipadakké karo banda gedé sing diwadahi kendi lempung. Mengkono kuwi bisa kétok tenan nèk kekuwatan ing uripé awaké déwé iki tekané sangka Gusti Allah, awit awaké déwé rumangsa ringkih. ⁸ Kenèng apa aku kok ngomong ngono para sedulur? Awit aku iki dipenet sangka wétan-kulon-lor-kidul, nanging ora remuk. Ajek bingung ora ngerti apa sing kudu tak tindakké, nanging ora tau semplak. ⁹ Ajek dimungsuh, nanging Gusti ora tau ninggal aku. Awak kenèng alangan, nanging ora mati.

¹⁰ Para sedulur, kowé pada ngerti déwé nèk Gusti Yésus waé wis dipatèni, mulané aku ya dunung nèk sak wantyi-wantyi ènèng wong sing bakal matèni aku, jalaran aku nggelarké pituturé Gusti. Aku saguh nglakoni urip sing kaya ngono kuwi, supaya manungsa bisa nitèni déwé nèk Gusti Yésus urip lan supaya wong-wong pada dunung nèk Dèkné sing ngekèki kekuwatan aku. ¹¹ Ing uripku iki aku wis kerep tyedek karo pati, jalaran aku nglabuhi Gusti Yésus. Nanging Gusti Allah déwé nglilani kabèh mau klakon, supaya kabèh wong bisa weruh déwé nèk Gusti Yésus urip lan pada dunung nèk Dèkné sing nguwatké awakku sing ringkih iki. ¹² Dadiné para sedulur, aku iki sasaté ngrasakké kasangsaran terus sampèk arep mati, nanging jalaran sangka kasangsaranku kowé bisa nampa urip langgeng.

¹³ Nang Kitab ènèng tulisan ngéné para sedulur: “Aku tansah pretyaya marang Kowé Gusti, mulané aku ngomong nèk Kowé Pitulunganku.” ¹⁴ Nganggo pengandel sing kaya ngono kuwi aku saiki tansah nggelarké pituturé Gusti, awit aku ngerti nèk Gusti Allah, sing nangèké Gusti Yésus sangka pati, uga bakal nangèké aku sangka pati, supaya aku bisa urip

dadi siji karo Gusti Yésus slawas-lawasé. Gusti Allah uga bakal nampa aku nang swarga bebarengan karo kowé kabèh.

¹⁵ Para sedulur, sangsaraku kabèh kuwi namung kanggo nglabuhi kowé, supaya kowé pada kenal marang Gusti Allah. Dadiné nèk wong-wong sing nampa kawelasané lan kabetyikané Gusti Allah tambah terus, wong-wong sing maturkesuwun lan memuji marang Dèkné ya bakal tambah terus, awit Dèkné pantyèn gedé tenan pangwasané.

Kangèlan sedilut nekakké kabungahan langgeng

¹⁶ Mulané aku ya ora semplak atiné para sedulur. Bener badan sing kétok selot suwi selot rusak ngrasakké kasangsaran, nanging ing njeruh ati aku krasa dianyarké terus saben dina, dadiné selot suwi rasané selot kuwat.

¹⁷ Kangèlan sing tak alami sakjeroné urip ing donya iki ora apa-apa blas nèk tak padakké karo upahé kasangsaran sing mbésuk bakal tak tanpa sangka Gusti Allah. Upah kuwi bakal gedé tenan, nggumun-nggumunké. Awaké déwé bakal ngrasakké kabetyikané Gusti Allah kabèh slawas-lawasé, awit kuwi wis dityawiské kabèh kanggo awaké déwé. ¹⁸ Mulané aku ya namung mandeng marang upahku sing nang swarga, sing saiki ora kétok. Aku ora mikirké kasangsaran sing tak rasakké saiki. Barang sing kétok kuwi bakal liwat kabèh, ora suwi ènèngé. Nanging upah sing nang swarga, sing ora kétok, kuwi sing langgeng.

5

¹ Para sedulur, awaké déwé ngerti nèk badan kadonyaan sing dienggoni awaké déwé iki ora langgeng, namung sak untara. Dadiné nèk awaké déwé dipatèni, awaké déwé ya ngerti nèk Gusti Allah bakal ngekèki badan sing anyar nang swarga, sing kenèng dienggoni awaké déwé slawas-lawasé. Iki ora kaya omah gawéané manungsa, ora, awit iki badan panggonané awaké déwé sing langgeng. ²⁻³ Saiki awaké déwé ya pada nggresah kepéngin metu sangka omah kadonyaan iki, supaya ndang bisa manggon nang badan kaswargan sing langgeng. Awit nèk awaké déwé wis bisa nganggo badan kaswargan iki awaké déwé ora bakal wuda, nanging bakal nganggo salin sing langgeng. ⁴ Suwéné awaké déwé ijjik manggon nang badan kadonyaan iki awaké déwé ngrasakké kasangsaran terus lan awaké déwé pada nggresah kepéngin metu. Ora jalaran awaké déwé kepéngin ninggal badan kadonyaan iki, ora, nanging awaké déwé kepéngin nampa badan anyar sangka swarga. Dadiné badané awaké déwé sing kadonyaan bakal diganti dadi badan sing langgeng.

⁵ Gusti Allah sing wis nata kuwi mau kabèh kanggo awaké

déwé lan Dèkné déwé wis ngekèki Roh Sutyi kanggo panjeré sembarang sing wis dityawiské kanggo awaké déwé. Roh Sutyi kuwi panjeré, kanggo tanda nèk Gusti Allah bakal ngekèki liyané sak kabèhé marang awaké déwé.

⁶ Mulané awaké déwé ya mantep terus para sedulur, awit awaké déwé ngerti tenan nèk suwéné awaké déwé ijik manggon nang badan kadonyaan iki awaké déwé ora bisa dadi siji karo Gusti Yésus nang swarga. ⁷ Saiki uripé awaké déwé nang badan kadonyaan iki ya namung nganggo pretyaya marang Gusti Allah, senajan awaké déwé ora weruh marang Dèkné. Saiki awaké déwé ora namung njagakké barang sing kétok. ⁸ Aku pantyèn ya wis mantep ing ati. Aku malah kepéngin ninggal badan kadonyaan iki lan boyong nang omahku nang swarga, dadi siji karo Gusti. ⁹ Mulané aku ya namung nduwé tujuan siji iki, yakuwi: kepriyé bisaku urip sing ndadèkké senengé Gusti, ora dadi sebab ijik urip nang badan sing tak enggoni iki apa wis metu. ¹⁰ Awit kepriyé waé awaké déwé kabèh kudu mara nang ngarepé Kristus asok penjawab déwé-déwé. Tegesé, awaké déwé bakal dikrutu karo Kristus lan awaké déwé bakal nampa upah manut tumindaké déwé-déwé suwéné awaké déwé urip nang badan kadonyaan iki, menawa betyik, menawa ala.

Kristus ngrukunké awaké déwé karo Gusti Allah

¹¹ Para sedulur, jalaran aku ngerti nèk aku bakal dikrutu karo Gusti, mulané aku ya wedi tenan marang Gusti lan aku tansah ndunungké marang wong-wong nèk atiku resik. Gusti ngerti njeroné atiku lan sing tak suwun kowé kabèh semono uga pada nitèni déwé lan ngakoni ing atimu nèk aku ora goroh. ¹² Aku ora arep ngelem awakku déwé nang ngarepmu, ora, nanging aku namung ndunungké marang kowé nèk ora usah wedi ngomong sing betyik bab aku. Dadiné kowé bisa mangsuli sak beneré marang wong-wong, sing pada ngegungké manungsa manut kétoké, ora manut kasukmané.

¹³ Para sedulur, nèk tumindakku kaya wong bodo, jalaran aku ngegungké awakku déwé, ngertia nèk kuwi kanggo nglabuhi lan ngluhurké Gusti Allah. Nèk aku nganggo tyara sing sak pantesé, kuwi ya kanggo kowé. ¹⁴ Apa sing tak tindakké kuwi wis ora karepku déwé, nanging katrésnané Kristus sing nglakokké uripku. Awit aku ngerti nèk Kristus nglakoni pati jalaran sangka dosané kabèh manungsa. Mulané awaké déwé saiki ya ngerti nèk awaké déwé kabèh wis mati kanggo urip sing lawas. ¹⁵ Kristus mati dadi wakilé kabèh manungsa, supaya kabèh wong sing wis nampa urip langgeng ora urip nuruti karepé déwé menèh, ora, nanging

nurutu karepé Kristus. Awit Dèkné sing mati lan tangi menèh sangka pati nglabuhi manungsa.

¹⁶ Mulané aja pada nganggep wong-wong sing nurut Gusti Yésus Kristus tunggalé waé karo wong-wong sing ora pretyaya. Pantyèn, mbiyèn aku déwé ya klèru, awit Kristus tak anggep tunggalé waé karo wong liya-liyané. Nanging saiki aku wis ora kaya ngono menèh. ¹⁷ Awit sapa sing pretyaya marang Kristus wis dadi wong anyar sak kabèhé. Uripé wis ora kaya mauné menèh, ora, nanging saiki nglakoni urip anyar sak kabèhé. ¹⁸ Urip anyar iki pawèhé Gusti Allah marang awaké déwé. Dèkné gelem nampa awaké déwé, jalaran Kristus wis mati nglabuhi awaké déwé. Lan saiki Gusti Allah ngongkon awaké déwé kongkon ngabarké nèk Gusti Allah gelem nampa kabèh wong. ¹⁹ Tegesé, awaké déwé kudu ngabarké nèk manungsa bisa ketampa karo Gusti Allah, jalaran Kristus wis mati nyangga salahé kabèh manungsa. Mulané saiki dosané wis ora diitung menèh.

²⁰ Dadiné aku iki dadi wakilé Kristus nang jagat, tegesé, Gusti Allah déwé sing ngundang manungsa lantaran aku. Mulané, manut kongkonané Kristus, aku nyuwun tenanan marang kowé kabèh, mbok pada gelema dirukunké karo Gusti Allah. ²¹ Para sedulur, Kristus sing ora nduwé dosa dikongkon nyangga dosané awaké déwé karo Gusti Allah. Dadiné nèk awaké déwé wis dadi siji karo Kristus, awaké déwé ya wis dingapura lan dianggep ora nduwé dosa menèh karo Gusti Allah.

6

Pengalamané rasul Paulus

ing sakjeroné nyambutgawé

kanggo Gusti

¹ Para sedulur, aku, sing nyambutgawé bebarengan karo Gusti Allah, aku nyuwun tenanan marang kowé kabèh: mbok kawelasané Gusti Allah marang kowé aja digawé muspra. Jalaran melas, Gusti Allah ngapura dosamu, aja balik nglakoni dosa menèh. ² Awit Gusti Allah déwé wis ngomong ngéné nang Kitab:

“Ing wantyi sing tak karepké
 Aku ngrungokké sambatmu
 lan ing dina keslametanmu
 Aku teka nulungi kowé.”

Para sedulur, ya saiki iki wantyiné Gusti Allah arep nulungi kowé lan ya saiki iki dina keslametanmu.

³ Para sedulur, aku ngati-ati tenan aja sampèk ndadèkké sandungan marang sapa waé. Dadiné penggawéané Gusti sing tak kerjani ora éntuk èlèk. ⁴ Ing prekara apa waé sing tak lakoni aku ngétokké nèk aku iki peladéné Gusti Allah, kayadéné: kasusahan lan kangèlan apa waé tak sangga karo sabar. ⁵ Aku mangan gebuk, mangan setrapan lan uga tau dikroyok. Aku ngrasakké nyambutgawé adus kringet, kurang turu lan kurang pangan. ⁶ Aku ngétokké betyik, nyambutgawé nganggo kaweruh, sabar lan gemati marang sapa waé. Aku manut marang pinuntuné Roh Sutyi lan nrésnani liyané sak atiku. ⁷ Aku ngabarké pitutur sing bener, pituturé Kristus lan aku sing ngabarké ya nganggo pangwasané Gusti Allah. Aku mantep terus nuruti apa sing dikarepké karo Gusti Allah, dadiné aku bisa nggelarké pituturé Gusti Allah terus tanpa ènèng wong sing bisa nyalahké nèk aku nindakké ala. ⁸ Aku dong-dongan diajèni, dong-dongan disepèlèkké, dong-dongan dielem, dong-dongan diolok-olok. Ya ora dadi apa. Senajan aku ngomong sak beneré, aku meksa diarani tukang ngapusi. ⁹ Kabèh wong kenal marang aku, nanging okèh sing ora gelem nganggep aku kaya kongkonané Kristus. Aku ajek ngadepi pati, nanging wujuté ijik urip. Senajan aku dipentungi, nanging aku ora mati. ¹⁰ Senajan aku digawé sedi, nanging aku bungah terus. Aku kétok mlarat, nanging aku ndadèkké sugihé wong pirang-pirang. Kétoké ora nduwé apa-apa, nanging wujuté aku nduwé sembarang.

¹¹ Para sedulurku nang Korinta, aku wis ngomong blaka marang kowé lan sembarang sing nang njeroné atiku wis tak etokké kabèh. ¹² Nèk ènèng rasa sing ora kepénak enggonmu bebarengan karo aku, kuwi ora jalaran tumindakku salah marang kowé, ora, nanging kuwi jalaran sangka salahmu déwé. ¹³ Para sedulur, enggonku mituturi kowé kuwi jalaran kowé pada tak anggep anak-anakku déwé. Mulané, mbok pada dikétokké marang aku rasané atimu, kaya enggonku ngétokké rasané atiku marang kowé.

Aja sampèk gupak reregeté wong sing ora pretyaya

¹⁴ Para sedulur, aja gegandèngan karo wong sing ora pretyaya. Apa wong sing nglakoni pituturé Gusti Allah bisa gegandèngan karo wong sing nglawan Gusti Allah? Mesti ora. Apa pepadang bisa bebarengan karo pepeteng? Mesti ora. ¹⁵ Kristus apa tau setuju karo Sétan? Mulané, wong sing pretyaya marang Kristus ya ora tunggalé karo wong sing ora pretyaya. ¹⁶ Lan omah panggonané Gusti Allah ya ora tunggalé karo omahé brahala. Awit panggonané Gusti Allah sing urip ya awaké déwé iki. Wujuté Gusti Allah déwé wis tau ngomong, kaya sing ketulis nang Kitab, uniné ngéné:

“Aku bakal manggon
 dadi siji karo umatku
 lan Aku bakal bebarengan
 karo wong-wong kuwi.
 Aku bakal dadi Gusti Allahé
 lan wong-wong kuwi bakal dadi umatku.”
 17 Nang ayat liyané Gusti Allah ngomong ngéné:
 “Lungaa sangka tengahé wong-wong
 sing nglakoni ala
 lan pada pisaha
 sangka wong-wong kuwi.
 Aja pada ndemèk
 barang sing kotor,
 mengko Aku bakal nampa kowé.”
 18 Nang ayat liyané menèh Gusti Allah ngomong ngéné:
 “Aku bakal dadi bapak
 kanggo kowé
 lan kowé bakal dadi
 anak-anak lanang lan wédok
 kanggo Aku.
 Kuwi tembungé Gusti sing kwsa déwé.”

7

1 Mulané para sedulur sing tak trésnani, awaké déwé pada ngerti nèk Gusti Allah wis ngekèki prejanjian-prejanjian iki marang awaké déwé, hayuk ta saiki pada ngresiki uripé awaké déwé sangka sembarang sing nggawé regeté badan lan atiné awaké déwé. Awaké déwé kudu namung nglakoni apa sing ndadèkké senengé Gusti Allah, awit awaké déwé ngajèni tenan marang Dèkné.

2 Para sedulur, aku mbok dipretiyaya ta! Aku ngerti nèk ènèng sing pada nyalahké aku, jaréné aku sembrana karo kowé, nanging aku ora rumangsa tau nindakké sing ora bener marang kowé. Aku ya ora tau ndadèkké rusaké uripé sapa waé lan aku ya ora rumangsa tau nggolèk bati sangka uripé sapa waé. 3 Aku ngomong kuwi ora kanggo nyalahké kowé, ora. Aku malah tau ngomong nèk kowé kabèh ana ing atiku; pati-urip katrésnanku marang kowé ora bakal pedot.

Bungah sakwisé susah

4 Para sedulur, aku pantyèn bisa blaka tenan marang kowé lan kowé pantyèn kenèng tak gawé pamèran. Senajan aku ngalami kasusahan okèh, jalaran kowé nglipur aku, atiku bisa kebek karo kabungahan. 5 Awit sakwisé aku teka nang Masedonia aku ya ora bisa nemu ayem. Nang endi waé aku diperang! Perangan sangka njaba, yakuwi wong-wong

sing tansah nglawan awaké déwé. Perangan sangka njeruh, yakuwi rasa sangsi ing ati nèk mikirké kowé lan sedulur-sedulur liyané. ⁶Nanging kesuwun tenan marang Gusti Allah sing nglipur atiné wong semplak, awit saiki sedulur Titus wis balik nang nggonku menèh lan atiku krasa bungah. ⁷Bungah ora namung jalaran Titus wis nang nggonku menèh, ora, nanging uga jalaran Titus déwé ngomong nèk kowé kabèh pada nglipur dèkné. Dèkné malah ngomong nèk kowé pada kangen tenan marang aku. Titus uga ngomongké nèk kowé pada sedi, rumangsa nduwé salah marang aku, nanging saiki kowé pada ora wedi mbélani aku. Kabar kuwi kabèh pantyèn nambahi bungahé atiku.

⁸ Para sedulur, aku rumangsa nèk layangku sing kèri nggawé susahé atimu, nanging aku ora gela nèk aku nulis layang kuwi. Ora, aku goroh nèk aku ngomong ora gela, awit aku ya gela tenan nèk layangku nggawé sediné atimu, senajan sedimu namung sedilut. ⁹Saiki aku bungah, ora bungah jalaran aku nggawé sedimu, ora, nanging aku bungah jalaran sedimu marakké kowé pada ngrumangsani klèrumu lan saiki kowé pada njaluk ngapura marang Gusti Allah. Dadiné terang banget nèk sedimu kuwi pantyèn dikarepké karo Gusti Allah. Tibaké layangku ya ora nggawé ala, malah nggawa betyik kanggo kowé.

¹⁰ Awit para sedulur, sedi nèk sangka Gusti Allah kuwi malah marakké wong ngrumangsani salahé, supaya njaluk ngapura marang Gusti Allah. Dadiné sedi kaya ngono kuwi malah nekakké keslametan, ora ndadèkké gela ing tembémburi. Nanging sedi sak tyarané wong sing ora pretyaya marang Gusti Allah kuwi béda, kuwi nekakké pati. Awit senajan rumangsa salah, nanging ora pada njaluk ngapura marang Gusti Allah. ¹¹ Lah kowé wis pada ngalami sedi sing sangka Gusti Allah, dipikir déwé sedulur apa éntuk-éntuké! Wujuté saiki kowé pada mepeng tenan enggonmu nggarap sedulur sing salah, kowé uga tenanan enggonmu mbélani aku. Saiki ya kétok tenan nèk kowé sengit karo barang sing ala, awit saiki ketara tenan nèk kowé wedi marang Gusti Allah. Saiki kowé malah kangen tenan marang aku, kepéngin nduduhké marang aku nèk kowé saiki pada manut marang Gusti Allah lan gelem nggarap sedulur sing nggawé dosa. Kuwi mau kabèh ngekèki tanda nèk kowé kepéngin nglakoni sing bener.

¹² Para sedulur, dadiné enggonku nulis layang sing kèri kaé ora kanggo nggarap sedulur sing salah apa mbélani sedulur sing disalahké, ora. Nanging enggonku nglayangi kowé kaé tujuané, supaya kowé kabèh pada ngakoni déwé nang

ngarepé Gusti Allah, nèk kowé pada labuh tenan kanggo aku.
¹³ Kuwi sing nglipur atiku tenan.

Kejaba sangka panglipur iku, aku uga bungah jalaran kowé kabèh pada ngayemké atiné sedulur Titus; dèkné ora usah sangsi bab kowé. ¹⁴ Kowé pantyèn tak gawé pamèran marang sedulur Titus lan aku bungah nèk kowé ora nggawé isinku marang dèkné. Kayadéné sembarang sing wis tak omong marang kowé bener kabèh, saiki wujuté ya ketara nèk sembarang bab kowé sing tak omong marang sedulur Titus ya bener kabèh. ¹⁵ Katrésnané Titus marang kowé saiki mundak gedé, awit dèkné ngerti nèk kowé pada manut marang tembung-tembungku. Wujuté dèkné ya mbok ajèni tenan dongé dèkné teka nang nggonmu lan ya mbok tanpa apik banget. ¹⁶ Aku jan bungah tenan nèk kowé kenèng tak pretyaya sak kabèhé.

8

Aja éman pawèh

¹ Para sedulur, saiki aku kepéngin ngomongi kowé kabèh bab kabetyikané Gusti Allah marang pasamuhan-pasamuhan nang bawah Masedonia. ² Sedulur-sedulur nang pasamuhan-pasamuhan iki pada ngalami kangèlan sing abot tenan, nanging senajan ngono pada nduwèni kabungahan gedé ing ati. Lan senajan sedulur-sedulur kuwi déwé ora nduwé, nanging enggoné nulungi liyané ora setitik. ³⁻⁴ Aku weruh déwé nèk sedulur-sedulur iki pada pawèh sak kuwaté, malah sakjané ngungkul-ungkuli kuwi. Sangka karepé déwé lan karo ati sing lega-lila sedulur-sedulur iki pada nyuwun tenan marang aku, njaluk dikèki kelunggaran mèlu nulungi sedulur-sedulur sing nang Yudéa. ⁵ Pawèhé sedulur-sedulur nang Masedonia kuwi jan ngungkul-ungkuli sing tak jagakké. Awit ndisiké pada masrahké uripé marang Gusti lan namung kepéngin nuruti karepé Gusti. Terus pada masrahké uripé marang aku, kepéngin nuruti karepku, awit sedulur-sedulur kuwi pada ngerti nèk kuwi kekarepané Gusti. ⁶ Mulané aku ya terus nyuwun marang sedulur Titus, sing wis molai nglumpukké pawèhmu, supaya dèkné ngrampungké pitulunganmu kanggo sedulur-sedulur liyané iki.

⁷ Para sedulur, ing prekara apa waé kowé jan lubèr tenan! Wujuté kowé jeru ing pengandel, luwes ing tembung, jembar ing kaweruh, temen ing tetulung lan uga lubèr ing katrésnanku marang kowé. Mulané para sedulur, sing tak jaluk, pawèhmu iki kanggo sedulur-sedulur nang Yérusalèm bisaa lubèr.

⁸ Aku ora meksa kowé para sedulur, ora, aku namung kepéngin weruh apa katrésnanmu marang sedulur-sedulur liyané tunggalé karo katrésnané lan pelabuhanané sedulur-sedulur nang Masedonia, sing pada nulungi sedulur-sedulur nang Yérusalèm sing pada kekurangan. ⁹ Awit para sedulur, pada élinga marang Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé, sing trésna tenan marang awaké déwé. Senajan Dèkné sugih, Dèkné saguh nglakoni kemlaratan kanggo nglabuhi kowé. Dadiné sangka kemlaratané Gusti Yésus Kristus kowé bisa nampa kasugihan sing wis dityawiské karo Gusti Allah.

¹⁰ Miturut pinemuku apiké ngéné waé: kowé déwé sing ngetokké gagasan kanggo nulungi pasamuhan-pasamuhan sing kekurangan lan wujuté ya kowé uga sing molai nglumpukké duwit taun sing wis. ¹¹ Para sedulur, apiké penggawéanmu iki ya ndang dirampungké waé. Dadiné sedulur-sedulur bisa weruh déwé nèk kowé pada kepéngin ngrampungké tenan apa sing wis mbok wiwiti déwé. Pada pawèha sak kuwatmu, nèk nduwé okèh ya ngekèki okèh, nèk nduwé setitik ya ngekèki setitik. ¹² Sing penting, nèk pawèh kudu karo ati sing lega-lila. Awit nèk ora nduwé ya bener ora bisa pawèh, nanging nèk nduwé kudu pawèh sak kuwaté.

¹³ Aku ora ngomong nèk kowé kudu nulungi liyané terus kowé déwé sampèk kangèlan, ora, para sedulur. Karepku, supaya sangka kalubèranmu kowé nulungi sing pada kekurangan, dadiné kabèh bisa ketyukupan. ¹⁴ Sapa ngerti kapan-kapan kowé déwé kekurangan. Nanging sedulur-sedulurmu sing kelubèran mesti bakal gentèn nulungi kowé. Dadiné bisa pada-pada. ¹⁵ Bab iki nang Kitab ketulis ngéné: “Sing nglumpukké okèh malah ora turah, lah sing nglumpukké setitik ora kekurangan.” (Kuwé ngomongké bab panganan sangka langit sing jenengé manah.)

Rasul Paulus ngelem Titus lan kantyané

¹⁶ Para sedulur, aku maturkesuwun tenan marang Gusti Allah, awit Dèkné sing ngekèki katrésnan marang sedulur Titus. Mulané dèkné ya kaya aku déwé enggoné nglumui tenan kepéngin nulungi kowé. ¹⁷ Sedulur Titus ora namung bungah jalaran aku nembung dèkné, nanging sangking bungahé bisa nulungi kowé, dèkné malah budal nang nggonmu sangka karepé déwé. ¹⁸ Aku uga ngongkon sedulur liyané ngantyané sedulur Titus. Pasamuhan-pasamuhan kabèh ya wis kenal lan pada ngelem marang sedulur iki, awit dèkné enggoné nyambutgawé nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus ya ora sembrana. ¹⁹ Karomenèh, pasamuhan-pasamuhan wis miji sedulur iki kongkon ngantyané awaké déwé nèk awaké

déwé nggawa urunanmu nang Yérusalèm, awit awaké déwé ya wis dipasrahi penggawéan iki. Awaké déwé seneng tetulung.

²⁰ Awaké déwé ya ati-ati tenan, aja sampèk kenèng disalahké wong nèk awaké déwé nguntet duwité apa kepriyé, awit sedulur-sedulur sing pada pawèh ya ora éman tenan.

²¹ Mulané awaké déwé ya mikirké sembarang sakdurungé, supaya ora kenèng diarani wong kepriyé waé. Awaké déwé kepéngin nindakké sing bener nang ngarepé Gusti Allah lan nang ngarepé manungsa.

²² Kejaba sedulur kuwi mau, aku uga ngongkon sedulur siji menèh ngantyani sedulur Titus. Sedulur iki uga wis ngétokké nèk dèkné ajek sregep nyambutgawé kanggo Gusti ing prekara apa waé. Dèkné ngerti nèk kowé pada seneng nulungi liyané, mulané dèkné ya kepéngin tenan teka nang nggonmu. ²³ Bab sedulur Titus kowé déwé pada ngerti para sedulur, dèkné kantyaku sing temen ngréwangi aku enggonku nyambutgawé nglabuhi kowé. Dèkné wakilku. Lah sedulur loro sing liyané kuwi wakilé pasamuhan-pasamuhan; Kristus pantyèn kétok kwasané lan kabetyikané tenan sangka uripé sedulur loro iki. ²⁴ Mulané aku nyuwun marang kowé kabèh para sedulur, sedulur-sedulur iki ditampa sing apik lan dikétokké katrésnanmu. Dadiné pasamuhan-pasamuhan kabèh bisa ngerti nèk enggonku ngelem kowé ènèng wujuté.

9

Urunan kanggo sedulur-sedulur nang Yudéa

¹ Para sedulur, aku wis ora usah ngomongi kowé nèk kowé kudu nulungi sedulur-sedulur nang Yudéa. ² Awit aku ngerti nèk kowé seneng tetulung, mulané kowé ya tak gawé pamèran marang pasamuhan-pasamuhan nang Masedonia. Aku ngomong marang sedulur-sedulur kuwi nèk kowé sing nang Korinta nang bawah Akaya kono wis pada molai ngekèki urunan wiwit taun sing kepungkur. Kuwi dadi tulada kanggo sedulur-sedulur nang bawah Masedonia, mulané ya terus pada mèlu tata-tata nglumpukké urunan.

³ Aku ngongkon sedulur Titus lan kantyané loro iki teka nang nggonmu, supaya kabèh ngerti nèk enggonku ngelem kowé ora kaya tong-kosong, nanging ènèng wujuté tenan. Aku ngomong nèk duwit urunanmu wis bakal dilumpukké sakdurungé sedulur-sedulur iki tekan nggonmu. ⁴ Nèk ora ngono, mengko aku kisinin nèk ènèng sedulur-sedulur sangka Masedonia teka nang nggonmu bareng karo aku, nanging urunanmu durung dityawiské. Ora aku déwé, nanging kowé mbarang mesti mèlu isin, awit aku wis ngomong nèk kowé kenèng tak pretyaya. ⁵ Mulané sedulur Titus lan

kantyané tak kongkon budal ndisik nang nggonmu, supaya pada ngréwangi nglumpukké urunan sing mbok janji dèk mbiyèn. Dadiné nèk aku teka, urunanmu wis dityawiské, supaya bisa kétok nèk urunan kuwi metu sangka ati sing legalila, ora metu jalaran kowé kepeksa.

⁶ Aja lali marang tembung sing uniné ngéné para sedulur: “Sing nyebar setitik ya bakal ngunduh setitik, nanging sing nyebar okèh ya bakal ngunduh okèh.” ⁷ Nèk kowé pawèh, siji-sijiné kudu mikir déwé ing ati arep ngekèki pira, aja kepeksa apa terus gela ing mburi. Ngertia para sedulur, Gusti Allah seneng nèk awaké déwé pawèh karo ati sing bungah. ⁸ Gusti Allah nduwèni kwasa mberkahi kowé ngungkul-ungkuli sing mbok butuhké, supaya sak wantyi-wantyi kowé bisa ketyukupan ing prekara apa waé. Kowé malah bisa nduwé turahan okèh kanggo nindakké sak wernané penggawéan sing betyik kanggo nulungi liyané. ⁹ Bab iki nang Kitab ènèng ayat sing uniné ngéné:

“Dèkné ngedum marang sing mlarat,

Gusti Allah bakal éling marang kabetyikané wong kuwi slawasé.”

¹⁰ Para sedulur, Gusti Allah sing nyawiské wiji kanggo sing nyebar, supaya ènèng pangan kanggo sing ngelih, ya Gusti Allah uga sing bakal nyukupi kowé terus ing kabutuhanmu, supaya kowé bisa maju terus enggonmu nulungi liyané sing kekurangan. ¹¹ Gusti Allah bakal ngantepké atimu lan bakal nyukupi kowé ing werna-werna prekara, supaya slawasé kowé bisa urun marang liyané. Karomenèh para sedulur, urunan sangka atimu sing bakal tak gawa nang Yudéa kuwi bakal marakké sedulur pirang-pirang pada maturkesuwun marang Gusti Allah. ¹² Dadiné urunanmu kuwi ora namung nyukupi kabutuhané sedulur-sedulur nang Yudéa, nanging urunanmu uga marakké wong pirang-pirang pada maturkesuwun tenan marang Gusti Allah. ¹³ Mengkono kuwi bakal ketara uga nèk kowé pada trésna tenan marang Gusti Allah lan pada kepéngin nuruti kekarapané. Lan wong okèh bakal ngelem Gusti Allah, jalaran pada weruh kabetyikanmu lan pada nitèni déwé nèk kowé ora namung ngakoni, nanging nyata tenan nglakoni kabar kabungahané Kristus. Wong-wong bakal ngelem Gusti Allah uga, jalaran kowé ora éman ngedum berkah marang sedulur-sedulur nang Yudéa lan sedulur-sedulur liyané. ¹⁴ Sedulur-sedulur kuwi bakal pada ndongakké kowé karo katrésnan, awit Gusti Allah ngedunké kabetyikané marang kowé sampèk lubèr-lubèr. ¹⁵ Mulané hayuk pada maturkesuwun marang Gusti Allah, sing wis ngedunké pawèh sing gedé banget marang awaké déwé, pawèh

sing gedéné ora kenèng didunungké nganggo tembungé manungsa.

10

Rasul Paulus mangsuli kelahané wong-wong

¹ Para sedulur, ènèng wong sing ngomong nèk aku iki, Paulus, ora wani ngomong nèk adèp-adèpan karo kowé, jaréné waniku nèk aku adoh karo kowé. Jaréné nèk nang layang aku wani ngomong keras. Saiki aku nyuwun marang kowé para sedulur, aku nyuwun karo ati sing andap-asor lan betyik, jalaran Kristus ya kaya ngono: wong-wong sing ngomong kaya ngono kuwi pada ditampik. ² Dadiné nèk aku teka nang nggonmu, aku ora usah ngomong keras marang kowé, senajan aku bakal ngomong keras tenan marang wong-wong liyané. Awit wong-wong kuwi pada ngarani aku jaréné klakuanku kaya wong kadonyaan, sing ora manut marang Kristus. ³ Ya bener aku wong urip ing donya kéné kaya wong liyané, nanging aku ora bakal nglawan guru-guru palsu kuwi nganggo tyarané wong sing ora pretyaya marang Kristus. ⁴ Gamanku ora gaman kadonyaan, ora, nanging gamané Gusti Allah, gaman sing kuwat lan sing bisa ngremuk tèbèng-tèbèngé mungsuhé. Tegesé, aku bisa ndudukké klèruné guru-guru palsu kuwi. ⁵ Omongan gedé-gedé sing namung ngalang-alangi wong-wong marakké ora bisa ngerti pituturé Gusti Allah sing bener, bakal tak rombak. Pikiran-pikirané manungsa bakal tak garap lan tak telukké marang kekarepané Kristus. ⁶ Nèk wis kétok tenan nèk kowé wis pada manut sak kabèhé marang Kristus, aku bakal nggarap kabèh wong sing nglawan piwulangé Kristus.

⁷ Para sedulur, kowé kudu ngerti sak beneré. Nang tengahmu pantyèn ènèng wong sing ngomong karo kowé nèk dèkné dipilih tenan karo Kristus. Wong kuwi kudu ngerti nèk aku pada waé pilihané Kristus lan Kristus ya ngekèki pangwasa marang aku. ⁸ Semunggoné aku ngegungké bab pangwasa kuwi, aku ya ora isin, awit pangwasa kuwi kanggo mbangun kowé, ora kanggo ngrusak kowé. ⁹ Aku ora nuju arep medèn-medèni kowé karo layang-layangku. ¹⁰ Ya bener ènèng wong sing ngomong: “Nang layang Paulus tembungé keras lan pedes, nanging nèk adèp-adèpan karo awaké déwé dèkné ora sembada blas, ora sembada tembungé lan ora sembada kétoké.” ¹¹ Wong sing ngomong ngono kuwi kudu ngerti nèk sing tak omong nang layang-layangku ora béda karo sing bakal tak tindakké nèk aku teka nang nggonmu.

¹² Pantyèn aku ora wani madakké awakku karo wong-wong sing mikiré wis apik déwé, awit wong-wong kuwi

bodo banget. Bodoné ngéné: lah wong-wong kuwi pada nggawé ukuran manut pinemuné déwé terus pada madakké klakuané karo ukurané déwé.

¹³ Para sedulur, nèk aku nggunggung, aku ora ngliwati wates, sing tak gunggung kuwi sakjeroné wates. Watesé yakuwi: penggawéan sing wis dipasrahké marang aku karo Gusti Allah. Lan kowé uga klebu ing penggawéanku iki. ¹⁴ Dadiné aku ya ora ngliwati watesé lan kowé ora tiba ing sak njabané rengganku. Wujuté ya aku sing teka ndisik déwé nang nggonmu nggawa kabar kabungahané Kristus.

¹⁵ Para sedulur, nèk aku ngomong nèk kowé dadi rengganku, aku ora goroh lan aku ora ngliwati watesé penggawéanku, awit dudu liyané, nanging aku déwé sing nggawa kabar kabungahané Kristus nang nggonmu. Nanging pengarep-arepku, pengandelmu bisaa mundak terus, supaya penggawéanku nang tengahmu uga bisa mundak gedé, tanpa ngliwati wates sing wis dityatet karo Gusti Allah kanggo aku. ¹⁶ Nèk kuwi wis klakon, aku bisa nggelarké kabar kabungahané Kristus nang panggonan-panggonan liya sing adoh-adoh. Awit aku ora gelem ngegungké bab penggawéan sing wis dikerjani nang keboné wong liya.

¹⁷ Nèk aku ngegung, aku ya ngegungké Gusti, sing ngekèki kekuwatan aku. Wujuté nang Kitab ketulis ngéné: “Sapa sing arep ngegung-egungké, apiké wong kuwi ngegungké bab sing ditindakké karo Gusti Allah.” ¹⁸ Awit para sedulur, dudu wong sing ngelem penggawéané déwé sing dianggep apik karo Gusti Allah, nanging wong sing dielem karo Gusti Allah déwé, kuwi sing dianggep apik.

11

Rasul Paulus lan rasul-rasul sing palsu

¹ Para sedulur, sing tak suwun ora dadi atimu enggonku ngomong kaya wong bodo iki. Ya aku disabari sedilut menèh. ² Pantyèn aku sumelang tenan bab kowé, kaya enggoné Gusti Allah sumelang bab kowé. Kenèng apa aku kok sumelang tenan bab kowé para sedulur? Awit kowé wis tak gandèngké karo Kristus, kaya sakwijiné bapak matyangké anaké wédok sing prawan karo sakwijiné wong lanang. ³ Nanging, wediku nèk kowé sampèk kenèng akalé Sétan, kaya ibu Eva, sing diapusi karo ula terus ora manut marang tembungé Gusti Allah. Mengko kowé mbarang sampèk disasarké karo guru-guru palsu kuwi terus ora trésna marang Kristus kaya mau-mauné menèh, nganggo katrésnan sing tus lan sing tenan. ⁴ Aku sumelang, awit kowé nglilani sapa waé teka nang pasamuan lan mulangké bab Yésus, nanging piwulangé wong-wong

kuwi séjé banget karo sing tak wulangké. Semono uga kowé gelem nampa roh liyané lan pitutur liyané, sing jaréné kabar kabungahan uga.

⁵ Para sedulur, rumangsaku aku ora kalah karo rasul-rasul sing mbok anggep rasul gedé kuwi. ⁶ Bener aku ora bisa ngomong kaya wong-wong kuwi, nanging kuwi ora ngomong nèk aku ora nduwé kaweruh. Wujuté ya wis ketara tenan ta ing tindak-tandukku sak kabèhé.

⁷ Apa aku salah jalaran tumindakku marang kowé nganggo andap-asor? Apa tujuanku ora namung kanggo ngangkat kowé? Mulané aku ya ora njaluk bayaran enggonku nggelarké pituturé Gusti Allah marang kowé. ⁸ Malah pasamuhan-pasamuhan liyané sing nyokongi aku suwéné aku ngabarké pituturé Kristus nang nggonmu. Sasaté aku meres pasamuhan-pasamuhan kuwi, supaya aku bisa nulungi kowé. ⁹ Suwéné aku nang nggonmu aku ya ora tau ngrusui kowé nèk aku butuh apa-apa. Sak ngertiku aku ora tau njaluk duwit marang sapa-sapa, awit sedulur-sedulur sing teka sangka Masedonia wis pada nyukupi butuhku. Dadiné aku ora tau dadi rengganmu kepriyé waé lan sak terusé ya ora. ¹⁰ Para sedulur, kaya enggoné Kristus tembungé tenan, semono uga sing tak omong iki tenan, awit Kristus urip ing atiku. Mulané aku wani ngomong nèk nang Akaya ora ènèng wong siji waé sing bisa ngarani nèk aku goroh, awit aku ora tau njaluk urunan sapa-sapa. ¹¹ Kenèng apa aku kok ngomong ngono kuwi para sedulur? Apa jalaran aku ora trésna marang kowé? Ora para sedulur, awit Gusti Allah déwé ngerti nèk aku trésna tenan marang kowé.

¹² Lan apa sing wis tak tindakké arep tak teruské, supaya rasul-rasul liyané kuwi ora bisa nemu kelunggaran kanggo gemunggung lan ngomong nèk penggawéané tunggalé waé karo aku. ¹³ Wong-wong kuwi dudu rasul-rasul sing kongkonané Gusti Allah, nanging rasul-rasul sing palsu, sing ngapusi. Nganggepé rasulé Kristus tenan, nanging wujuté ora. ¹⁴ Kuwi ora nggumunké, awit Sétan déwé bisa teka kaya mulékat pepadang. ¹⁵ Mulané ya aja kagèt nèk balané Sétan tekané kaya peladèné kabetyikan. Nanging entèk-entèk wong-wong kuwi bakal nampa setrapan sing tyotyok karo klakuané.

Kasangsarané rasul Paulus enggoné dadi rasul

¹⁶ Para sedulur, saiki tak omongké sing tyeta tenan: aja sampèk ènèng wong ngira nèk aku iki wong bodo. Nanging semunggoné ènèng wong nganggep aku iki bodo, ya bèn, aku ditampa kaya wong bodo waé, supaya aku bisa gemunggung setitik, niru wong-wong sing bodo kuwi. ¹⁷ Dadiné sing

arep tak omong iki ora sangka tembungé Gusti, ora, nanging tembungku déwé, tembungé wong sing diarani bodo, sing ngejokké kekuwatané déwé. ¹⁸ Wong okèh pada ngegungké kapinterané déwé, aku uga arep mèlu ngono. ¹⁹ Jalaran kowé nganggep kowé déwé pinter, mulané kowé ya nyabari wong-wong sing bodo. ²⁰ Wujuté kowé nyabari sapa waé sing mandori kowé, sing meres lan sing ngerèh kowé. Kowé uga nyabari wong sing ngepal lan napuk kowé. ²¹ Aku isin, awit aku pantyèn ngakoni nèk aku ora nduwé kendel nglakoni sing kaya ngono.

Nanging senajan ngono, ora namung wong-wong kuwi bisa ngegung-egungké uripé déwé. Aku ya bisa uga, senajan omongku iki namung mèlu-mèlu wong bodo. ²² Wong-wong kuwi jaréné wong Ibrani, aku ya wong Ibrani. Jaréné wong Israèl, aku ya wong Israèl. Jaréné turunané Bapa Abraham, aku uga turunané Bapa Abraham. ²³ Jaréné peladèné Kristus, nanging aku sing ngladèni Kristus ngungkul-ungkuli wong kuwi kabèh. Ora nggumun aku nèk kowé mikir nèk omongku kuwi terus mblarah-mblarah. Wujuté enggonku nyambutgawé aboté ngungkuli wong-wong kuwi. Enggonku disetrap nglabuhi Kristus kerepé ya ngungkul-ungkuli wong-wong kuwi. Aku mangan gebuk ngungkul-ungkuli wong-wong kuwi. Aku wis ping pira mèh mati, ngungkul-ungkuli wong-wong kuwi. ²⁴ Wis ping lima aku ngrasakké landepé petyut. Aku dipetyuti manut pernatané agama Ju sing diarani “patang puluh kurang siji”. Dadiné lima ping patang puluh kurang siji. ²⁵ Aku wis digebuki ping telu karo wong Rum lan sepisan aku dibandemi watu. Sampèk ping telu kapal sing tak tumpaki kelep lan sepisan aku kompal-kampul nang segara, sedina-sewengi suwéné. ²⁶ Aku ajek lelungan ngladèni Kristus, ngadepi sak wernané alangan nang laut, tukang ngrampok, alangan sangka bangsaku déwé wong Ju, alangan sangka bangsa liyané, ngadepi alangan nang kuta lan uga nang wustèn, dong-dongan nang segara lan uga aku ngadepi alangan sangka wong-wong sing ngakuné sedulur. ²⁷ Enggonku nyambutgawé ya rekasa tenan. Aku kerep ora turu, ora mangan lan ora ngombé, senajan ngelak lan ngelih. Aku kerep kademen, awit ora nduwé sandangan. ²⁸ Kejaba karépotan liya-liyané, saben dina aku tansah mikirké pasamuhan-pasamuhan kabèh. ²⁹ Nèk ènèng sedulur krasa ringkih, aku ya mèlu ngrasakké ringkih, nèk ènèng sedulur nibakké liyané ing dosa, aku ya mèlu krasa jèngkèl tenan.

³⁰ Para sedulur, jalaran aku kepeksa gemunggung, aku saiki arep ngegungké prekara-prekara sing ngétokké kar-

ingkihanku. ³¹ Gusti Allah Bapaké Gusti Yésus sing kudu digunggung slawas-lawasé, Dèkné ngerti nèk aku ora goroh. ³² Dongé aku nang kuta Damaskus, gramangé kono mréntah ngongkon njaga kutané, jalaran arep nyekel aku. Gramang iki wakilé ratu Arétas. ³³ Nanging aku diedunké nganggo kranjang sangka jendélané témboké kuta mau. Dadiné aku bisa mrutyut sangka tangané gramangé.

12

Bab weweruh lan pamedaran

¹ Para sedulur, aku ngerti nèk ora ènèng gunané, nanging aku kepeksa neruské enggonku gemunggung. Saiki aku arep ngomongké bab weweruh lan pamedaran sangka Gusti. Jaréné kuwi sing diegulké karo wong-wong kuwi. ² Aku kenal sakwijiné wong Kristen sing patbelas taun kepungkur diangkat mlebu nang swarga sing duwur déwé. Aku ora ngerti embuh sak awaké, embuh namung nyawané. Namung Gusti Allah sing ngerti. ³ Aku ngerti tenan nèk wong iki diangkat mlebu Pirdus, embuh sak awaké, embuh ora, aku ora ngerti. Namung Gusti Allah sing ngerti. ⁴ Nanging aku ngerti nèk nang kana wong iki krungu swara-swara sing ora bisa didunungké nganggo tembungé manungsa lan manungsa ya ora kelilan ngomongké bab kuwi. ⁵ Wong kuwi kenèng tak gunggung, nanging aku ora bakal nggunggung awakku déwé, sing nampa weweruh kuwi. Awit nèk aku nggunggung awakku, aku namung kepéngin ngomongké karingkihanku sing ora kenèng digawé pamèran. ⁶ Nanging semungguané weweruh-weweruh kuwi tak gawé pamèran, iku ya ora klèru, awit klakon tenan. Mung aku luwung ora ngomongké bab kuwi, mengko ndak wong-wong pada ngajèni aku jalaran aku éntuk weweruh-weweruh kuwi. Karepku, nèk wong-wong ngajèni aku ya namung jalaran weruh uripku, apa sing tak lakoni lan apa sing tak wulangké.

⁷ Supaya aku ora gemunggung lan mamèrké pengalaman-pengalaman sing nggumunké kuwi, Gusti Allah nglilani penyakit nekani awakku; rasané kaya eri nyotyok dagingku. Nèk tak rasakké, kaya-kaya kuwi gamané Sétan kanggo ngantemi aku. ⁸ Sampèk ping telu aku sambat marang Gusti, nyuwun mbuwang penyakit kuwi sangka awakku. ⁹ Nanging Gusti malah semaur ngéné: “Aku ora bakal mbuwang penyakit kuwi, nanging kabetyikanku bakal nulungi kowé, kuwi wis nyampèni. Awit pangwasaku ketarané ing karingkihanmu.” Mulané nèk aku kudu pamèr, aku malah seneng ngomongké bab karingkihanku, supaya aku bisa ngrasakké kekuwatané Kristus nyambutgawé ing aku.

¹⁰ Para sedulur, kanggo nglabuhi Kristus aku seneng ngalami apes. Aku gelem disepèlèkké, aku gelem kangèlan apa dipilara lan aku gelem ngalami kasusahan liya-liyané. Awit ing waktu apes Gusti bakal nguwatké aku.

¹¹ Para sedulur, aku rumangsa nèk omonganku kaya omongané wong bodo, nanging pantyèn kowé sing meksa aku. Sakjané kowé sing kudu ngomong nèk aku sing bener. Bener aku iki dudu sapa-sapa, nanging aku ora kalah karo rasul-rasul sing mbok anggep gedé déwé kuwi. ¹² Awit ya wis tyeta tenan tandané nèk aku iki rasul kongkonané Kristus. Wujuté kowé déwé wis kerep weruh enggonku nindakké mujijat-mujijat lan tanda-tanda sing nggumunké, kanggo ngétokké kwasané Gusti Allah. Nanging kowé ora pada nggatèkké. ¹³ Apa ènèng kurangé enggonku nggatèkké marang kowé nèk dipadakké karo pasamuhan liya-liyané? Bener ènèng kurangé, awit aku ora njaluk urunan marang kowé. Nèk kuwi mbok anggep salah, aku ya njaluk ngapura marang kowé.

¹⁴ Saiki aku wis tata-tata arep niliki kowé menèh, ping teluné. Nanging aku ora bakal njaluk urunan, awit dudu barangmu sing tak golèki, ora. Sing tak golèki kuwi ya kowé déwé. Apa ya botyah sing kudu ngrumati wong tuwané, mesti ya wong tuwané sing ngrumati anak-anaké. ¹⁵ Mulané aku ya malah bungah nèk aku bisa ngréwangi kowé karo sak nduwéku. Mbok uripku déwé waé aku ora éman kanggo nglabuhi kowé. Kétoké katrésnanmu marang aku malah suda, jalaran katrésnanku marang kowé mundak.

¹⁶ Nanging wong-wong sing ora seneng karo aku ngomong: “Pantyèn Paulus ora dadi renggan, nanging dèkné pinter ngakali kowé.” ¹⁷ Para sedulur, apa tau aku nggolèk bati lantaran sedulur-sedulur sing tak kongkon nang nggonmu? ¹⁸ Aku ngongkon sedulur Titus niliki kowé bareng karo sedulur Kristen liyané. Apa sedulur Titus ngakali kowé? Lak ora ta? Kowé déwé ngerti nèk sedulur Titus karo aku ora séjé pikirané lan tumindaké kanggo kowé.

¹⁹ Kowé menawa wis suwi mikir nèk aku iki mbenerké awakku déwé. Ora para sedulur, awit Gusti Allah ngerti nèk kabèh sing tak omong iki manut karepé Kristus. Sembarang sing tak lakoni namung kanggo mbangun kowé tenan. ²⁰ Awit aku sumelang, wediku mengko aku teka nang nggonmu, terus nemu kowé séjé karo pengarep-arepku. Apa menawa kowé nemoni aku séjé karo pengarep-arepmu. Aku wedi nèk mengko nèk aku teka terus nemu kowé pada tukaran apa pada mèri marang sakpada-pada, pada nesu apa namung ngurusi uripé déwé-déwé, apa pada ngèlèk-èlèk, nyatur apa nyombongi sakpada-pada apa nindakké sing rusu. ²¹ Aku

pantyèn wedi para sedulur, mengko nèk aku teka nang nggonmu terus Gusti Allah marakké aku krasa isin nang ngarepmu. Menawa aku bakal sedi mikirké sedulur pirang-pirang sing mauné nglakoni dosa, nanging durung ninggal klakuan sing kotor kuwi, kayadéné laku bédang lan klakuan liya-liyané sing ora pantes.

13

Penutup

¹ Para sedulur, iki bakal ping teluné enggonku teka nang nggonmu. Nang Kitab ènèng ayat sing uniné ngéné: “Sabèn kelahan bisané ketampa namung nèk ènèng seksiné loro apa telu.” ² Sedulur-sedulur sing pada nglakoni dosa lan uga liya-liyané, kabèh sing wis tak élingké dongé aku teka ping pindoné, senajan saiki aku adoh karo kowé, aku ngélingké marang kowé sepisan menèh: mbésuk nèk aku teka menèh nang nggonmu aku ora bakal ngéman sapa-sapa. ³ Kowé bakal weruh déwé apa tandané nèk Kristus sing ngongkon aku tenan, awit nèk Kristus tumandang, ora kaya wong sing ora nduwé kwasa, nanging Dèkné bakal ngétokké kwasané lan bakal nggarap nganggo tyara sing keras. ⁴ Bener, dongé Kristus dipentèng Dèkné kaya manungsa sing ora nduwé kekuwatan, nanging saiki Dèkné urip nganggo kwasané Gusti Allah. Aku ya rumangsa ora nduwé kekuwatan kaya Kristus, nanging kowé bakal weruh déwé nèk aku teka nang nggonmu, aku bakal kaya Kristus nganggo pangwasané Gusti Allah.

⁵ Para sedulur, timbangan déwé uripmu, ijik pretyaya tenan marang Kristus apa ora. Disawang tenan atimu, ijik pretyaya apa ora. Kowé pada ngerti nèk Kristus manggon ing atimu. Nanging nèk kowé nimbang uripmu, menawa kowé nitèni déwé nèk pengandemu luntur. ⁶ Bab aku, aku pretyaya, nèk sakwisé kowé pada nimbang piwulang lan tindakku, kowé bakal nitèni déwé nèk aku iki rasul kongkongané Kristus. ⁷ Pandongaku marang Gusti Allah, muga-muga kowé ora nindakké sing klèru bab sing tak omong kuwi. Aku ndonga, ora supaya ketara tenan nèk aku iki nindakké sak beneré, ora, nanging aku ndonga supaya kowé nindakké sing bener, senajan menawa kétoké aku klèru. ⁸ Nèk kowé nindakké sing bener, aku wis ora usah mbenerké kowé. Aku ora bakal nglawan sing bener, pitutur sing bener malah tak turut lan tak labuhi. ⁹ Aku malah bungah senajan kétoké ora nduwé pangwasa, janji kowé pada kétok mantep enggonmu pretyaya marang Kristus. Mulané aku ya ndonga supaya sembarang bisa dadia apik kabèh karo kowé. ¹⁰ Yakuwi

jalarané aku nulis layang iki marang kowé, saiki pumpung aku ijik adoh karo kowé. Dadiné nèk aku teka nang nggonmu aku ora usah nganggokké pangwasaku sangka Gusti lan nggarap kowé nganggo tyara sing keras. Awit Gusti ngekèki pangwasa marang aku kanggo ngangkat kowé, ora kanggo nyemplakké kowé.

¹¹ Ora liwat para sedulur, pada bungaha. Pada nglumui tenan supaya sembarang bisa dadi apik kabèh nang nggonmu kono. Pada nglipura sakpada-pada lan pada uripa sing rukun lan tentrem. Mengko Gusti Allah mesti bakal mberkahi kowé kabèh, awit Dèkné sing bisa ngekèki katrésnan lan katentreman.

¹² Para sedulur, pada salaman tangan marang sakpada-pada nganggo katrésnané ati.

Sedulur-sedulur sing nang kéné karo uga pada kirim slamet marang kowé kabèh.

¹³ Muga-muga kabetyikané Gusti Yésus Kristus, katrésnané Gusti Allah lan penuntuné Roh Sutyi mageri kowé kabèh.

Paulus lan Timotius

Layangé rasul Paulus marang pasamuan-pasamuan nang bawah Galasia

Pembukakan lan pamuji slamet

¹ Para sedulur, iki layang sangka nggonku, Paulus. Aku ngélingké marang kowé nèk aku iki dadi rasul ora sangka kekarepané manungsa. Dudu manungsa sing ndadèkké aku dadi rasul, nanging Gusti Yésus sing manggil aku lan uga sangka kekarepané Gusti Allah, Bapaké awaké déwé, sing wis nangèké Gusti Yésus Kristus sangka pati. ² Aku lan sedulur-sedulur sing nang kéné karo aku kirim slamet marang kowé kabèh sing nang pasamuan-pasamuan nang bawah Galasia.

³ Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus Kristus ngétokké kabetyikané lan katentremané marang kowé kabèh.

⁴ Kristus wis masrahké uripé kanggo nebus salahé awaké déwé, supaya awaké déwé bisa utyul sangka pangwasané jaman sing ala iki. Mengkono kuwi Dèkné nuruti kekarepané Gusti Allah, Bapaké awaké déwé. ⁵ Muga jenengé Gusti Allah kagunggung slawas-lawasé! Amèn.

Ora ènèng kabar kabungahan

sing liyané

⁶ Para sedulur, aku kok nggumun tenan ngrasakké kowé. Lah kowé kok gelis temen ninggal Gusti Allah. Lak Dèkné ta sing manggil kowé, jalaran Kristus trésna lan melas marang kowé. Lah saiki kowé kok pada katut karo “kabar kabungahan” sing liyané, sing wujuté dudu kabar kabungahan. ⁷ “Kabar kabungahan” liyané kuwi ora ènèng! Nanging aku ngomongké bab “kabar kabungahan” sing liyané kuwi jalaran ènèng wong sing pada mbingungké kowé. Wong-wong kuwi arep malik kabar sing bener bab Kristus. ⁸ Nanging, senajana awaké déwé iki apa mulékat sangka swarga nggawa kabar sing séjé karo sing wis tak wulangké marang kowé, muga-muga disetrapa karo Gusti Allah. ⁹ Mbiyèn aku wis ngomong lan saiki tak balèni menèh: nèk ènèng wong nggawa kabar sing séjé karo sing wis tak wulangké marang kowé, muga-muga wong kuwi disetrapa karo Gusti Allah.

¹⁰ Aku iki ora nuruti karepé manungsa, ora, nanging aku manut karepé Gusti Allah. Aku ora nggolèk lemlemané

manungsa. Nèk aku kepéngin dielem manungsa aku ora bisa dadi peladèné Kristus.

Panggilané Paulus dadi rasul

¹¹ Para sedulur, kowé kudu ngerti iki! Kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus sing tak gelarké kuwi ora metu sangka akalé lan pikirané manungsa, ora. ¹² Aku ya ora nampa kabar iki sangka manungsa. Karomenèh, dudu manungsa sing mulangi aku bab kabar kabungahan iki, nanging Gusti Yésus Kristus déwé sing nggelarké marang aku.

¹³ Kowé mesti wis pada krungu bab uripku mbiyèn. Aku dadi wong Ju sing temen nglakoni pernatané agama Ju. Kowé uga mesti wis pada krungu enggonku mepeng sak inter-interku ngrusak pasamuane Gusti Allah lan nyiya-nyiya wong-wong sing pada nurut Gusti Yésus Kristus. ¹⁴ Enggonku nglakoni pernatané agama Ju ya ora étok-étokan. Temenku ngungkuli liya-liyané sing tunggal umuré karo aku. Semono uga enggonku netepi adat lan tata-tyara tinggalané mbah-mbahane awaké déwé, ngungkul-ungkuli liya-liyané temené enggonku nglakoni kuwi kabèh.

¹⁵ Nanging pantyèn Gusti Allah milih aku kawit sakdurungé aku lair, jalaran Dèkné trésna marang aku. Lan Gusti Allah manggil aku kongkon dadi peladèné. ¹⁶ Gusti Allah ngétokké Anaké marang aku, supaya aku budal nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus marang bangsa-bangsa liya sing durung kenal marang Gusti Allah. Sakwisé aku éntuk panggilané Gusti Allah iki aku ora terus takon apa pertimbangan karo manungsa sapa waé, ora. ¹⁷ Aku uga ora terus budal nang kuta Yérusalèm metuki wong-wong sing wis dipanggil dadi rasul sing ndisik déwé karo Gusti Allah, ora. Aku malah terus lunga nang bawah Arab lan sangka kono aku terus balik menèh nang kuta Damaskus. ¹⁸ Sakwisé telung taun aku terus budal menèh nang Yérusalèm, kepéngin metuki lan ngenali rasul Pétrus. Aku nginep rong minggu nang omahé rasul Pétrus. ¹⁹ Aku ya ora ketemu karo rasul-rasul liyané, kejaba namung Yakobus, adiké Gusti Yésus.

²⁰ Sing tak tulis iki sak beneré. Gusti Allah ngerti nèk aku ora goroh.

²¹ Sakwisé kuwi aku terus lunga nang werna-werna panggonan turut negara Siria lan negara Silisia. ²² Nanging ing waktu kuwi pasamuane-pasamuane Kristen nang Yudéa durung pada kenal marang aku. ²³ Namung krungu bab aku sangka wong liya-liyané sing ngomong ngéné: “Wong sing mbiyèn nyiya-nyiya awaké déwé kaé saiki malih. Mauné dèkné sak kuwat-kuwaté ngrusak pengandelé awaké déwé marang Gusti Yésus. Lah saiki dèkné kok malah ngomongi

kabèh wong kongkon pada pretyaya marang Gusti Yésus Kristus.”²⁴ Dadiné jalaran sangka aku wong-wong terus pada nggunggung Gusti Allah.

2

Rasul Paulus lan para rasul liyané

¹ Let patbelas taun aku terus balik menèh nang Yérusalèm karo Barnabas. Titus mbarang tak ejèk. ² Enggonku budal nang Yérusalèm kuwi jalaran Gusti Allah déwé sing ngongkon aku. Nang kana aku terus rembukan karo penuntun-penuntuné pasamuhan. Aku ndunung-ndunungké bab kabar kabungahané Gusti Yésus sing tak gelarké marang liya-liya bangsa. Aku nggenah-nggenahké kuwi mau kabèh. Aku kepéngin ngerti wong-wong iki setuju apa ora karo penggawéan sing wis tak lakoni wiwit mbiyèn tekané saiki. Aku kepéngin ngerti enggonku nyambutgawé iki muspra apa ora. ³ Nanging wujuté Titus, kanyaku ngladèni Gusti, ya ora dipeksa kongkon sunat kaya wong Ju, senajan dèkné kuwi wong Grik. ⁴ Ya bener ènèng sing pada mèlu rembukan nang kono lan ngomong nèk Titus kudu sunat. Kuwi wong sing namung ngaku nèk Kristen, nanging tekané nang begandringan kono namung kepéngin ngerti sing diwulangké awaké déwé iki apa: awaké déwé mulangi wong-wong kongkon nglakoni pernatané agama Ju apa ora. Lan awaké déwé iki kabèh ya wis ora usah manut pernatané agama Ju, jalaran awaké déwé wis wèké Gusti Yésus Kristus. Karepé wong-wong kuwi awaké déwé arep digawé slafé pernatané agama Ju. ⁵ Nanging awaké déwé blas ora mundur. Awaké déwé ora gelem nuruti karepé wong-wong kuwi, jalaran kanggo awaké déwé sing penting déwé yakuwi: awaké déwé kudu nggelarké kabar kabungahan sing tus marang kowé.

⁶ Wujuté penuntun-penuntun kono, sing jaréné gedé banget pangkaté, ya ora ngomong apa-apa bab sing tak wulangké. Kanggo aku ya ora dadi sebab wong-wong kuwi gedé pangkaté apa ora, jalaran Gusti Allah ya ora nyawang pangkaté wong. ⁷ Nanging wong-wong kuwi malah pada dunung nèk aku iki pantyèn dikèki bagèan liyané karo Gusti Allah, yakuwi: aku kudu nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus marang liya bangsa, sing dudu bangsa Ju. Ora béda kaya rasul Pétrus, sing dipanggil karo Gusti uga, nanging dèkné éntuk bagèan bangsa Ju. ⁸ Gusti Allah sing mréntah lan ngekèki kekuwatan marang rasul Pétrus kanggo nggelarké kabar kabungahan marang bangsa Ju, Gusti Allah uga sing mréntah lan ngekèki kekuwatan marang aku kanggo nggelarké kabar kabungahan iki marang liya-liya bangsa. ⁹ Rasul

Yakobus, rasul Pétrus, rasul lan Yohanes, sing pada dianggep pengarepé pasamuhan, pada dunung kabèh nèk Gusti Allah déwé sing ngekèki penggawéan iki marang aku. Mulané terus pada salaman tangan karo aku lan Barnabas, kanggo tanda nèk pada setuju, tegesé, dèkné pada nyambutgawé nang tengahé bangsa Ju lan awaké déwé iki nyambutgawé nang tengahé liya-liya bangsa. ¹⁰ Nanging sedulur-sedulur kuwi nyuwun barang siji iki marang awaké déwé, yakuwi, awaké déwé aja sampèk lali marang sedulur-sedulur sing ora nduwé nang sak tengahé pasamuhan-pasamuhan bangsa Ju. Prekara kuwi ya pantyèn tak emen-emenké tenan.

Rasul Paulus nyenèni rasul Pétrus

¹¹ Nanging dongé rasul Pétrus teka nang kuta Antioki aku pantyèn blaka tenan karo dèkné. Pantyèn tak senèni, jalaran dèkné klèru banget. Apa klèruné? ¹² Mauné rasul Pétrus gelem mangan bareng karo sedulur-sedulur Kristen sing ora sunat. Kadung wongé Yakobus sangka Yérusalèm teka nang Antioki kono kok rasul Pétrus terus ora gelem mangan bareng menèh karo sedulur-sedulur Kristen kuwi. Jalaran dèkné wedi karo sedulur-sedulur Kristen sing sangka Yérusalèm. Awit karepé wong-wong Ju sing sangka Yérusalèm iki, kabèh wong sing pretyaya marang Gusti uga kudu nglakoni sunat. Mulané wong-wong iki mikir nèk mangan bareng karo wong sing ora sunat kuwi ora apik. ¹³ Ora namung rasul Pétrus déwé, nanging sedulur-sedulur Ju sing liyané mbarang terus étok-étoké mèlu mundur niru rasul Pétrus. Malah Barnabas mbarang mèlu-mèlu klakuan sing kaya ngono kuwi. ¹⁴ Nanging kadung aku nitèni nèk sing ditindakké karo rasul Pétrus lan sedulur-sedulur liyané kuwi ora tyotyok karo piwulang sangka kabar kabungahané Gusti Yésus, aku terus nyenèni rasul Pétrus nang ngarepé wong okèh kono. Aku ngomong ngéné: “Senajan kowé kuwi wong Ju, nanging kowé déwé wis ora nurut pernatané wong Ju. Lah kok kowé arep meksa wong sing dudu Ju kongkon urip kaya wong Ju.”

¹⁵ Bener, awaké déwé iki wong Ju sangka lairan, dudu bangsa liya sing nglanggar wèté Gusti Allah. ¹⁶ Nanging senajan awaké déwé iki ngerti wèté Gusti Allah kawit tyilik, saiki awaké déwé ngerti nèk manungsa bisané ketampa karo Gusti Allah kuwi ora jalaran nglakoni wèté agama Ju, nanging manungsa ketampa, jalaran pretyaya marang Gusti Yésus Kristus.

Semono uga awaké déwé, awaké déwé pretyaya marang Gusti Yésus Kristus supaya awaké déwé bisa rukun karo Gusti Allah. Tegesé, awaké déwé ditampa karo Gusti Allah kuwi jalaran awaké déwé pretyaya marang Gusti Yésus Kristus,

ora jalaran awaké déwé iki nglakoni wèté agama Ju. Ora ènèng wong bisa ketampa Gusti Allah jalaran wong kuwi nglakoni wèté agama. ¹⁷ Lah awaké déwé iki sing wong Ju kepéngin ketampa Gusti Allah lantaran dadi siji karo Kristus. Dadiné saiki awaké déwé dunung nèk awaké déwé iki uga wong dosa, tunggalé waé karo wong liya bangsa sing ora ngerti pituturé Gusti Allah. Lo, lah nèk ngono, apa Kristus marakké awaké déwé dosa? Pisan-pisan ora! ¹⁸ Nanging semunggoné aku ijik mikir nèk aku bisa ketampa Gusti Allah lantaran nglakoni wèt-wèté agama, aku mesti klèru tenan. ¹⁹ Miturut wèté agama Ju aku iki wis mati, jalaran aku wis ora nglakoni kuwi menèh, supaya aku saiki bisa urip kanggo Gusti Allah. ²⁰ Aku saiki wis katut mati kapentèng karo Kristus, sing ijik urip iku dudu aku menèh, nanging Kristus sing urip ing aku. Lan suwéné aku urip ing donya kéné, enggonku bisa nuruti karepé Gusti Allah namung jalaran aku pretyaya marang Anaké Gusti Allah sing nrésnani aku. Dèkné sing masrahké uripé dipatèni nglabuhi aku. ²¹ Namung mengkonu kuwi kawelasané lan kabetyikané Gusti Allah bisa migunani kanggo aku. Semunggoné manungsa bisa ketampa Gusti Allah lantaran nglakoni wèté agama, tibaké Kristus enggoné mati ya tanpa guna.

3

Slamet jalaran pretyaya

¹ Para sedulurku nang Galasia! Kowé jan klèru banget! Sapa ta sing mblingerké kowé? Ora kurang-kurang enggonku ndunungké marang kowé nèk Kristus mati nglabuhi awaké déwé. ² Jajal dipikir sing apik: apa enggonmu nampa Roh Sutyi kuwi jalaran kowé nglakoni wèt-wèté agama apa jalaran kowé ngrungokké lan pretyaya marang kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus? ³ Kok kebangeten klèrumu kuwi? Lah kowé wis molai urip anyar sangka Rohé Gusti Allah kok saiki uripmu sing anyar kuwi arep mbok teruské nganggo kekuwatanmu déwé? ⁴ Tibaké enggonmu nglakoni kangèlan nglabuhi Gusti Yésus kuwi ora ènèng gunané blas. Ora kaya ngono ta? ⁵ Gusti Allah lak wis ngekèki Roh Sutyi lan nindakké mujijat nang tengahmu ta? Apa kuwi mau kabèh klakon jalaran kowé nglakoni wèt-wèté agama apa jalaran kowé pada ngrungokké lan pretyaya marang kabar kabungahané Gusti Yésus?

⁶ Diéling Bapa Abraham. Dèkné pretyaya marang Gusti Allah, mulané dèkné ketampa. ⁷ Dadiné kowé saiki dunung nèk wong-wong turunané Bapa Abraham kuwi ya wong-wong sing pada pretyaya marang Gusti Allah kaya Bapa

Abraham. ⁸ Kitab Sutyi wis ngomongké sakdurungé, nèk bangsa liya, sing dudu Ju, bakal ketampa Gusti Allah jalaran sangka pretyaya. Mulané Gusti Allah ngomong marang Bapa Abraham ngéné: “Jalaran sangka kowé kabèh bangsa nang bumi bakal tak berkahi.” ⁹ Bapa Abraham pretyaya, mulané dèkné diberkahi. Semono uga, kabèh wong sing pretyaya pada diberkahi kaya Bapa Abraham.

¹⁰ Nanging kabèh wong sing pada njagakké wèté agama wis dianggep salah karo Gusti Allah. Nang Kitab Sutyi ketulis ngéné: “Sapa waé sing ora nglakoni wèté agama sak kabèhé kaya sak mestiné, wong kuwi dianggep salah karo Gusti Allah.” ¹¹ Lan uga ya wis terang banget nèk ora ènèng wong ketampa Gusti Allah jalaran wong kuwi nglakoni wèté agama. Awit Kitab Sutyi wis ngomong ngéné: “Wong sing kaanggep bener lan ketampa Gusti Allah kuwi bakal urip jalaran sangka pretyaya.” ¹² Wèté agama kuwi ora nganggokké pengandel. Kitab Sutyi ngomongké ngéné bab iki: “Sapa waé sing nglakoni wèté agama bakal urip jalaran sangka nglakoni wèt-wèt mau.”

¹³ Nanging awaké déwé wis ora dianggep salah karo Gusti Allah, jalaran Kristus wis dadi wakilé awaké déwé nyangga salahé awaké déwé. Nang Kitab Sutyi ketulis ngéné: “Sapa waé sing kapentèng nang kayu dianggep salah karo Gusti Allah.” ¹⁴ Enggoné Kristus nglakoni kuwi mau tujuané supaya kabèh bangsa bisa nampa berkahé Gusti Allah, sing wis dijanji marang Bapa Abraham. Tegesé, kabèh bangsa sing pretyaya marang Gusti Yésus Kristus. Sapa sing pretyaya uga bisa nampa Roh Sutyi sing wis dijanji karo Gusti Allah.

Prejanjiané Gusti Allah

¹⁵ Para sedulur! Saiki arep tak dunungké karo gambar sing luwih gampang. Nèk ènèng wong loro pada setuju ing sakwijiné prekara, wong loro kuwi terus nggawé prejanjian lan prejanjian kuwi terus ditanda-tangan. Senajan namung prejanjiané manungsa, nanging nèk wis ditanda-tangan prejanjian iku ora kenèng dipedot lan ora kenèng ditambahi apa-apa. ¹⁶ Mengkono uga, Gusti Allah wis nggawé prejanjian karo Bapa Abraham lan karo “turunané.” Kitab Sutyi ora ngomong “lan karo turun-turunané,” tegesé wong okèh, ora. Nanging Kitab Sutyi terang banget ngomong “lan karo turunané,” tegesé namung karo wong siji, yakuwi Kristus. ¹⁷ Para sedulur, aku sakjané arep ndunungké apa marang kowé? Aku ndunungké iki: Gusti Allah wis nggawé prejanjian lan Dèkné janji nèk bakal netepi prejanjian kuwi. Terus patang atus telung puluh taun sakwisé nggawé prejanjian kuwi Gusti Allah ngekèki wèt-wèt sing kudu diturut. Nanging,

ora jalaran saiki Gusti Allah ngekèki wèt-wèt kuwi terus prejanjiané ora mlaku apa ora kanggo, ora ngono. ¹⁸ Awit, semunggoné pawèhé Gusti Allah gumantung karo wèt-wèté agama, tibaké Gusti Allah enggoné pawèh ya ora jalaran prejanjiané. Nanging wujuté kepriyé? Jalaran Gusti Allah wis janji, mulané Dèkné ya netepi janji kuwi lan ngekèki Bapa Abraham apa sing wis dijanji marang dèkné.

¹⁹ Lah nèk ngono, wèt-wèté agama kuwi tibaké kanggo ngapa? Gusti Allah ngekèki wèt-wèt kuwi kanggo ngétokké salahé manungsa. Wèt-wèt kuwi kanggoné namung nganti tekané Turunané Bapa Abraham, yakuwi Gusti Yésus Kristus. Dèkné sing diomong ing prejanjian lan Dèkné sing nampani prejanjiané Gusti Allah. Wèt-wèt kuwi tekané ora terusan waé sangka Gusti Allah marang manungsa, ora, nanging Gusti Allah ngongkon mulékat-mulékat ngekèkké wèt-wèt kuwi marang nabi Moses, terus sangka nabi Moses bisa tekan nggoné wong-wong. Dadiné nabi Moses dadi lantaran. ²⁰ Nanging enggoné Gusti Allah netepi prejanjiané marang Bapa Abraham Dèkné ora mbutuhké wong dadi lantaran, jalaran Gusti Allah déwé sing kudu tumandang lan Bapa Abraham namung kudu nampani.

Tujuané wèt-wèté nabi Moses

²¹ Lo, lah nèk ngono tibaké wèté Gusti Allah tatapan karo prejanjiané Gusti Allah? Ora ngono! Semunggoné wèté Gusti Allah bisa ngekèki urip langgeng marang wong-wong, ya pantyèn bener nèk wong-wong sing pada nglakoni wèt-wèt kuwi bisa ketampa Gusti Allah. ²² Nanging wujuté ora ngono! Malah Kitab Sutyi ndunungké nèk manungsa sak jagat wis dikwasani ala. Dadiné sing nampa prejanjiané Gusti Allah kuwi namung wong sing pretyaya nèk Gusti Yésus Kristus bisa ngluwari sangka kwasané ala.

²³ Sakdurungé awaké déwé bisa pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, awaké déwé dikurung karo wèt-wèté agama, kaya wong nang setrapan kaé, ngentèni wantyiné awaké déwé bisa ketampa Gusti Allah lantaran pretyaya. ²⁴ Dadiné wèt-wèt kuwi kanggo nata awaké déwé nganti tekané Kristus, supaya awaké déwé bisa ketampa Gusti Allah lantaran pretyaya marang Kristus. ²⁵ Mulané, jalaran saiki awaké déwé wis pada pretyaya marang Kristus, wèt-wèt kuwi wis ora kanggo menèh.

²⁶ Kowé saiki wis dadi anaké Gusti Allah, jalaran kowé pretyaya marang Kristus Yésus lan dadi siji karo Dèkné. ²⁷ Kowé wis pada dibaptis, kuwi tegesé kowé dikumpulké dadi siji karo Kristus. Kaya wong nganggo salin kaé, kowé saiki nganggo Kristus. ²⁸ Dadiné saiki wis ora ènèng bédané

kowe wong Ju apa wong Grik, slaf apa wong merdéka, wong lanang apa wong wédok. Kanggo Gusti Allah kowe tunggal kabèh, jalaran kowe wèké Kristus Yésus. ²⁹ Nèk kowe wèké Kristus, kowe dadi turunané Bapa Abraham lan kowe uga bisa nampa prejanjian sing wis dijanji karo Gusti Allah marang Bapa Abraham.

4

¹ Para sedulur, jajal tak dunungké ngéné saiki: nèk ahliwaris kuwi ijik botyah, dèkné ora ènèng bédané karo slaf, sing ora nduwé apa-apa, senajan ahliwaris kuwi sing nduwèni sembarangé. ² Suwéné dèkné ijik botyah wong liyané sing dipasrahi ngrumati dèkné lan ngurusi apa-apané. Nanging nèk wis tekan dinané sing wis ditetepké karo bapaké, ahliwaris mau bisa ngurusi sembarang-mbarangé déwé. ³ Awaké déwé iki dèk mbiyèn ya ngono kuwi. Sakdurungé awaké déwé diwasa ing kasukman, awaké déwé iki dadi slafé pangwasa-pangwasa sing nang jagat kéné. ⁴ Nanging kadung wis tekan wayahé, Gusti Allah ngongkon Anaké teka nang jagat kéné. Tekané kaya bayi sing lair sangka wong wédok lan Dèkné uga manut nglakoni wèté agama kaya sak mestiné. ⁵ Nanging tekané Dèkné kuwi tujuané ngutyuli kabèh wong sing dikurung karo wèt-wèté agama, supaya bisa dadi anaké Gusti Allah.

⁶ Lan jalaran kowe anaké Gusti Allah, mulané Gusti Allah ngongkon Rohé Anaké manggon ing atimu. Ya Roh iki sing marakké awaké déwé bisa nyebut marang Gusti Allah: “Aba, Bapakku!” ⁷ Dadiné kowe saiki wis ora ngladèni Gusti Allah kaya slaf menèh, ora, nanging saiki kowe wis dadi anaké. Lan jalaran kowe wis dadi anaké Gusti Allah, kowe bakal nampa sembarang kabèh sing wis wèké anaké Gusti Allah.

Sumelangé rasul Paulus

⁸ Nanging mauné ora ngono ta! Mauné kowe ora kenal marang Gusti Allah, mulané kowe pada dadi slafé gusti allah-gusti allah sing wujuté ora ènèng. ⁹ Nanging saiki kowe wis pada kenal marang Gusti Allah, luwih bener, saiki Gusti Allah wis kenal marang kowe. Mosok kowe saiki arep ngetutké lan nyembah marang pangwasa-pangwasa sing ora mbejaji kuwi? Apa kowe arep molaí kaya mauné menèh? ¹⁰ Lah kowe kok merlok-merlokké dinan, sasèn, werna-werna wayah lan ènèng taun sing apik lan taun sing mbok siriki. ¹¹ Aku kok sangsi! Mengko enggonku nglabuhi kowe tibaké muspra kabèh?

¹² Para sedulur! Aku nyuwun tenan marang kowe! Mbok kaya aku iki! Senajan aku iki wong Ju, nanging aku malih

dadi kaya wong sing dudu Ju, kaya kowé kuwi mauné, aku merdéka, wis ora merlok-merlokké wèt-wèté agama. Dongé aku sepisanan nang nggonmu, wujudé ya ora ènèng klèrur-kurangé blas enggonmu nampa aku. ¹³ Kowé mesti ijik kélingan, dongé aku teka sepisanan nang nggonmu nggawa kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus, kaé dongé aku lara. ¹⁴ Enggonku lara kuwi sakjané kenèng mbok gawé jalaran kanggo nampik aku, nanging wujudé kowé ya ora ngono. Aku malah mbok tampani kaya mulékaté Gusti Allah waé, malah ngungkuli kuwi, aku mbok tanpa kaya Kristus Yésus déwé. ¹⁵ Jaréné mbiyèn aku marakké kowé bungah, lah saiki kowé kok malih. Aku déwé ngerti gedéné katrésnanmu marang aku. Semunggoné bisa ngono kowé ora éman nyuplik mripatmu mbok kèkné aku kanggo ngganti mripatku sing lara. ¹⁶ Lah kok saiki aku dadi mungsuhmu? Apa kowé mungsuh marang aku jalaran aku iki ngomong sak beneré marang kowé?

¹⁷ Wong-wong liyané sing tak omong kuwi jan pada nggatèkké tenan marang kowé, nanging tujuané ora apik. Karepé namung misah kowé sangka aku, supaya kowé pada nggatèkké marang wong-wong kuwi. ¹⁸ Pantyèn apik banget nèk ènèng sing nggatèkké marang kowé, nanging ya kudu nekakké betyik tenan kanggo kowé. Lan menèh, ora namung nèk dongé aku nang nggonmu waé, nanging sak terusé. ¹⁹ Anak-anakku sing tak trésnani! Nèk aku mikirké kowé aku krasa lara kaya wong arep mbayi kaé. Kapan kowé bakal dunung nèk awaké déwé iki bisané ketampa Gusti Allah namung lantaran pretyaya marang Kristus? ²⁰ Kaya ngapa kepénginku bisa nang nggonmu saiki, supaya aku bisa omong-omongan sing pener karo kowé. Aku jan sedi tenan ngrasakké kowé?

Ibu Hagar lan ibu Sarah

kanggo gambar

²¹ Para sedulur, kowé sing pada njagakké wèt-wèté agama, aku saiki kepéngin takon marang kowé? Apa kowé ora pada ngerti sing diomong nang wèt-wèt kuwi. ²² Nang kono ketulis nèk Bapa Abraham nduwé anak loro: siji karo slafé lan liyané karo bojoné déwé, wong sing merdéka. ²³ Anak sing karo slafé kuwi lairé kaya sak lumrahé, tegesé, sangka karepé manungsa. Nanging anak sing karo bojoné déwé kuwi lairé sangka prejanjiané Gusti Allah. ²⁴ Iki ènèng piwulangé sing jeru! Wong wédok loro kuwi nggambarké prejanjian sing rong warna. Sing slaf, yakuwi Hagar, nurunké anak-anak sing dadi slaf. Kuwi nggambarké prejanjian sing tekané sangka gunung Sinai. Sing liyané, sing bojoné déwé, kuwi

nggambarké Yérusalèm sing nang swarga. ²⁵ Gunung Sinai kuwi nang negara Arab, nang kana jenengé Hagar. Kuwi gambaré kuta Yérusalèm sing jaman saiki. Yérusalèm kuwi éling-éling kaya ibu sing dadi slaf kaé, awit wongé sing manggon nang kono pada manut wèt-wèté nabi Moses lan adat tata-tyarané nabi Moses. ²⁶ Nanging Yérusalèm sing nang swarga kuwi kaya Ibu Sarah, merdéka. Mulané awaké déwé uga merdéka, jalaran awaké déwé pretyaya marang Kristus lan awaké déwé ora usah nglakoni wèt-wèté nabi Moses. ²⁷ Kitab Sutyi wis tau ngomongké bab iki dèk mbiyèn. Uniné ngéné:

“Bungah-bungaha,
kowé wong wédok sing gabuk,
sing ora tau nduwé anak!
Bungah-bungaha lan surak-suraka,
kowé sing ora tau nglarani.
Jalaran wong wédok
sing ditinggal karo bojoné
bakal nduwé anak
okèhé ngungkuli
sing nyanding bojoné.”

²⁸ Para sedulur, awaké déwé iki anak-anak sing dijanji karo Gusti Allah marang Bapa Abraham, kaya Bapa Isak, anak prejanjian. ²⁹ Ing jaman kuwi anak sing lairé sangka karepé lan akalé manungsa wis nyiya-nyiya anak sing lairé sangka Rohé Gusti Allah. Ing dinané saiki ya ijik ngono. ³⁰ Nanging Kitab Sutyi ngomong kepriyé? “Slaf kuwi sak anaké kongkon lunga waé, jalaran anaké slaf kuwi ora bakal éntuk panduman. Sing bakal nampa pandumané namung anaké wong wédok sing merdéka, sing dudu slaf.” ³¹ Mulané para sedulur! Kabèh kuwi mau sing klakon ing jaman mbiyèn, ndunungké marang awaké déwé nèk awaké déwé kenèng dipadakké karo anaké wong sing merdéka, ora anaké wong sing slaf.

5

Wong Kristen wis merdéka

¹ Para sedulur, saiki awaké déwé wis merdéka tenan, Kristus wis marakké merdéka awaké déwé. Mulané, pada ngadega sing jejek lan aja gelem dadi slaf menèh.

² Sing arep tak omong saiki kudu mbok gatèkké sing apik tenan. Aku, Paulus, ngomongi kowé: nèk kowé nglakoni sunat, tibaké Kristus enggoné nglabuhi kowé ora ènèng gunané. ³ Sepisan menèh aku ngomongi kowé kabèh sing pada nglakoni sunat: nèk kowé nglakoni sunat, kowé uga kudu nglakoni wèt-wèté agama sak kabèhé. ⁴ Nèk kowé kepéngin

ketampa Gusti Allah lantaran nglakoni wèt-wèt kuwi, kowé malah pedot sangka Kristus lan kowé kélangan kawelasané Gusti Allah. ⁵ Kanggo awaké déwé iki, awaké déwé njagakké Roh Sutyi sing ngréwangi awaké déwé pretyaya nèk Gusti Allah nampa awaké déwé lantaran Kristus. ⁶ Nèk awaké déwé wis dadi siji karo Kristus Yésus, nglakoni sunat apa ora kuwi wis ora dadi sebab. Sing penting lan perlu yakuwi: pretyaya marang Kristus lan pengandel iki bisané kétok nèk awaké déwé pada trésna-tinrésnan.

⁷ Para sedulur! Kowé mauné wis bener-bener, lah saiki kok ora pada manut kekarepané Gusti Allah? Sapa ta sing malik angen-angenmu? ⁸ Ya embuh sapa, nanging aku ngerti nèk wong kuwi dudu Gusti Allah sing ngongkon. Awit Gusti Allah manggil kowé supaya kowé merdéka. ⁹ Senajana namung wong siji waé ta sing ora bener, suwi-suwi liya-liyané bakal ketularan lan katut kabèh. ¹⁰ Nanging, jalaran awaké déwé iki wis dadi siji karo Gusti, aku ngerti nèk kowé setuju karo sing tak omong. Mung waé, sapa waé sing nggawé bingungé atimu, Gusti Allah déwé sing bakal ngrampungké wong kuwi. Ora perduli sapa!

¹¹ Para sedulur, ènèng sing pada ngomong nèk aku déwé mulangi wong-wong kongkon pada nglakoni sunat. Lah kuwi kepriyé! Semunggoné aku ijik mulangi ngono, mosok aku ijik disiya-siya wong? Ya ora ta? Nèk aku ijik mulangi kongkon pada sunat, mesti ya ora ènèng wong nesu karo aku, senajana aku mulangi nèk awaké déwé ketampa Gusti Allah, jalaran Kristus mati nang kayu pentèngan nglabuhi awaké déwé. ¹² Wong-wong sing pada mbingungké atimu kuwi, apiké bèn pada sunat diketok tekan poké pisan.

¹³ Nanging kowé, para sedulur, kowé kuwi wis dipanggil karo Gusti Allah supaya kowé dadi wong merdéka, ora usah nglakoni wèt-wèté agama. Mung waé, ora dumèh kowé merdéka terus kowé arep sak karepé. Kamerdékaan kuwi aja digawé jalaran kanggo ngumbar kesenengan. Malah apiké kowé pada tulung-tinulung nganggo katrésnan. ¹⁴ Pantyèn tenan, nèk kowé nglakoni barang siji iki, kowé nglakoni wèté Gusti Allah kabèh. Barang siji sing kudu mbok lakoni kuwi ya iki: Trésna marang liyané kaya enggonmu trésna marang awakmu déwé. ¹⁵ Nanging nèk kowé pada kerah kaya kéwan, awas, mengko entèk-entèké bubar kabèh.

Urip manut Roh Sutyi

¹⁶ Para sedulur, karepku ngéné: uripmu kudu manut Roh Sutyi. Aja pada nuruti kekareping daging. ¹⁷ Kekareping daging kuwi nglawan marang kekareping Roh Sutyi lan Roh Sutyi nglawan marang kekareping daging. Pangwasa loro

kuwi perang terus ing uripé awaké déwé. Dadiné apa sing mbok karepké ora bisa keturutan. ¹⁸ Nanging nèk kowé dituntun karo Roh Sutyi, kowé ora usah nganggokké wèt-wètè agama.

¹⁹⁻²¹ Pantyèn ya wis ketara banget klakuan sing metu sangka kekareping daging, yakuwi: Laku bédang, angengan lan klakuan sing kotor, ora urus, nyembah brahala, santèt-santètan, memungsuh, seneng padu, mèri, ngumbar nesuné, apiké dienggo déwé ora perduli liyané, seneng èngkèl-èngkèlan lan rétyok, sengit-sengitan, mematèni, mabuk lan ramé ora nggenah lan liya-liyané menèh. Bab kuwi mau kabèh aku wis tau ngomong marang kowé dèk mbiyèn, nanging saiki tak élingké menèh: wong sing klakuané kaya ngono kuwi ora bakal ditampa ing Kratoné Gusti Allah.

²²⁻²³ Nanging nèk Roh Sutyi sing ngwasani uripé awaké déwé, awaké déwé bakal bisa trésna, bungah, tentrem, sabar, gemati, nindakké betyik, temen, andap-asor lan bisa ngendek hawa sing ora apik. Ora ènèng wèt siji-sijia sing menging barang kaya ngono kuwi. ²⁴ Lan sapa sing nurut Kristus wis matèni kekareping daging lan pepénginan sing ora apik, kuwi kabèh wis katut kapentèng. ²⁵ Jalaran Roh Sutyi wis nganyarké uripé awaké déwé, hayuk awaké déwé pada urip manut penuntuné Roh Sutyi sak kabèhé. ²⁶ Awaké déwé aja pada sombong, aja pada njalari liyané lan aja pada mèri marang liyané.

6

Nulung sakpada-pada

¹ Para sedulur, nèk ènèng wong konangan nglakoni ala, kowé sing katuntun Roh Sutyi kudu nuntun sedulur kuwi balik menèh nurut dalan sing bener. Nanging enggonmu ngélingké sedulur kuwi kudu karo ati sing sabar. Lan kowé déwé ya kudu sing ati-ati karo awakmu déwé, jalaran kowé déwé uga bisa kenèng pantyoba. ² Kangèlané tunggal sedulur kudu disangga bebarengan. Mengkono kuwi kowé nglakoni kekarepané Kristus. ³ Nèk ènèng sedulur sing nganggep apik déwé, nanging wujuté ora, sedulur kuwi namung ngapusi dèkné déwé. ⁴ Mulané, kabèh kudu nimbang klakuané déwé-déwé. Nèk rumangsa bener, sedulur kuwi bisa lega bab uripé, nanging aja madak-madakké karo klakuané liyané. ⁵ Jalaran, kabèh wong kudu nggarap kangèlané lan karingkihané déwé-déwé.

⁶ Wong sing nampa piwulang sangka pituturé Gusti Allah kudu mbales kabetyikan marang sing mulangi.

⁷ Aja pada sembrana karo uripmu déwé! Gusti Allah ora kenèng digawé geguyon. Apa sing mbok sebar, kuwi sing bakal mbok unduh. ⁸ Nèk sing disebar namung kekarepané daging, sing diunduh karusakan. Nanging nèk sing disebar kekarepané Roh Sutyi, sing diunduh urip langgeng. ⁹ Mulané, hayuk aja pada kesel nindakké sing betyik. Nèk awaké déwé ora kendo, mbésuk nèk wis wantyiné, mesti awaké déwé bakal ngunduh wohé. ¹⁰ Mulané, pumpung ijik ènèng kelunggarané, hayuk awaké déwé pada nggawé betyik marang wong kabèh, luwih-luwih marang sedulur-sedulur tunggal pretyaya.

Tujuané wong-wong sing mulang kongkon sunat

¹¹ Para sedulur, sakdurungé aku nutup layang iki aku arep mbalèni menèh bab nglakoni sunat. Iki sakwijiné prekara sing penting banget, mulané ya tak tulis déwé karo tulisan sing gedé-gedé. ¹² Wong-wong sing pada meksa kowé kongkon nglakoni sunat kuwi sakjané sing digolèki namung apa? Wong-wong kuwi namung kepéngin dielem lan diajèni karo wong Ju. Gusti Yésus Kristus mati nang kayu pentèngan nglabuhi manungsa, supaya manungsa ketampa Gusti Allah. Lan kowé ngerti nèk wong sing pretyaya kuwi bakal disiya-siya lan kangèlan. Mulané, wong-wong kuwi pada wedi disiya-siya lan pada wedi kangèlan. Kuwi jalarané wong-wong pada meksa kowé kongkon pada nglakoni sunat waé. ¹³ Senajan wong-wong kuwi nglakoni sunat, nanging sakjané ya ora nglakoni wèt-wèté agama sak kabèhé. Wong-wong meksa kowé, supaya kowé kenèng dienggo pamèran karo wong-wong kuwi nèk kowé uga pada nglakoni sunat. ¹⁴ Nanging kanggo aku barang kaya ngono kuwi ora pisan-pisan bakal tak enggo pamèran. Sing tak enggo pamèran ya namung Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé, sing mati nang kayu pentèngan nglabuhi aku. Saiki donya wis ora penting kanggo aku lan aku ya wis ora penting kanggo donya.

¹⁵ Kanggo Gusti Allah blas ora penting nglakoni sunat apa ora. Sing perlu déwé yakuwi: apa awaké déwé nduwèni urip anyar?

Penutup lan pamuji slamet

¹⁶ Sing tak suwun, muga-muga kabèh sing pada manut marang pitutur kuwi lan kabèh sing wis wèké Gusti Allah bisaa nampa katentreman lan kabetyikan.

¹⁷ Para sedulur, wiwit saiki mbok aja pada ngrusui aku menèh karo prekara kuwi. Tatu-tatu nang awakku iki tandané nèk aku iki namung peladèné Gusti Yésus déwé.

¹⁸ Tyukup semono layang iki! Muga-muga Gusti Yésus Kristus ngétokké kabetyikané marang kowé kabèh.

Paulus

Layangé rasul Paulus marang pasamuan nang kuta Efése

Pembukakan lan pamuji slamet

¹ Para sedulur, iki layang sangka nggonku, Paulus, marang kowé kabèh nang kuta Efése, sing pada nurut Gusti Allah lan pada temen pretyaya marang Kristus Yésus. Aku dadi rasulé Kristus Yésus iki jalaran Gusti Allah déwé sing milih aku.

² Muga-muga Gusti Allah, Bapaké awaké déwé lan Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé, ngétokké kabetyikané lan ka-tentremané marang kowé.

Berkahé Gusti Allah

³ Para sedulur, hayuk pada ngluhurké Gusti Allah, Bapaké Gusti Yésus Kristus, awit Dèkné mberkahi awaké déwé karo sak ènèngé berkah kasukman sangka swarga. Gusti Allah mberkahi awaké déwé jalaran awaké déwé wis dadi siji karo Kristus. ⁴ Sakdurungé jagat digawé Gusti Allah wis milih awaké déwé, supaya awaké déwé dadi wèké Kristus. Dadiné mbésuk nèk awaké déwé ngadek nang ngarepé Gusti Allah awaké déwé wis resik ora ènèng salahé.

⁵ Jalaran Gusti Allah trésna marang awaké déwé, mulané Dèkné ngongkon Gusti Yésus Kristus nglakoni pati kanggo nglabuhé awaké déwé, supaya awaké déwé bisa dadi anaké Gusti Allah déwé. Kuwi pantyèn wis dadi kekarepané Gusti Allah lan Dèkné wis lega bisa keturunan ngono. ⁶ Mulané awaké déwé kudu ngluhurké Gusti Allah, jalaran Dèkné wis ngétokké kabetyikané sing nggumunké marang awaké déwé lan awaké déwé digematèni tenan, awit awaké déwé wis dadi siji karo Anaké sing ditrésnani. ⁷ Awaké déwé wis utyul sangka pangwasané dosa, jalaran awaké déwé wis dadi siji karo Kristus. Dèkné ngetokké getihé lan mati kanggo mbayar salahé awaké déwé, supaya awaké déwé bisa nampa pangapura sangka Gusti Allah.

⁸⁻⁹ Pantyèn gedé tenan kawelasané Gusti Allah, dikétokké marang awaké déwé nganti lubèr-lubèr. Nggumunké tenan pangertiné lan kaweruhé enggoné Gusti Allah nduduhké lan ndunungké kekarepané marang awaké déwé. Rantya-man putusané Gusti Allah iki mau-mauné durung dietokké, nanging saiki Dèkné wis lega nduduhké marang awaké déwé apa sing dadi kekarepané. Mulané Gusti Allah ngongkon Gusti Yésus Kristus medun nang jagat nglakoni pati nglabuhé awaké déwé. ¹⁰ Kuwi pantyèn wis dadi putusané Gusti Allah

kanggo nylametké awaké déwé lan wis klakon kabèh manut kekarepané Dèkné lan mbésuk, nèk wis wantyiné, sembarang sing nang swarga lan sing nang bumi bakal didadèkké siji. Kristus sing dadi sesirahé.

¹¹ Jalaran awaké déwé, sing wong Ju, wis dadi siji karo Kristus, awaké déwé uga wis nduwèni sembarang sing wis wèké Kristus. Kuwi pantyèn wis dadi kekarepané Gusti Allah kawit mbiyèn-mbiyèné lan sembarang ya klakon manut kekarepané Dèkné. ¹² Mulané awaké déwé iki, sing wis suwi ngarep-arep tekané Kristus, hayuk awaké déwé pada ngluhurké gedéné kwasané Gusti Allah.

¹³ Para sedulur, kowé sing dudu wong Ju, semono uga! Jalaran kowé wis dadi siji karo Kristus, kowé uga nduwèni panduman iki. Dongé kowé krungu kabar sing bener, yakuwi kabar kabungahané Kristus sing nekakké keslametan, wujuté kowé terus pada pretyaya marang Kristus. Gusti Allah terus ngekèki tyap marang kowé kanggo tanda nèk kowé wis wèké Dèkné. Tyapé kuwi ya Roh Sutyi, sing wis dijanji karo Gusti Allah lan saiki wis mbok tampa. ¹⁴ Awaké déwé saiki wis nampa Roh Sutyi sing manggon ing awaké déwé, mulané awaké déwé kudu ngerti tenan, nèk Gusti Allah uga mbésuk bakal ngekèki sembarang sing wis dijanji marang anak-anaké. Roh Sutyi uga tandané, nèk kabèh wong sing wis dadi anaké Gusti Allah bakal merdéka tenan, ora dadi slafé apa-apa. Mulané, Gusti Allah kudu digunggung, jalaran gedé banget kwasané.

Pandongané rasul Paulus

¹⁵⁻¹⁶ Mulané para sedulur, sakploké aku krungu bab pretyayamu marang Gusti Yésus lan bab katrésnanmu marang anak-anaké Gusti Allah, aku ya ora lèrèn maturkesuwun marang Gusti Allah. Saben aku ndonga aku ya mesti ndongakké kowé kabèh. ¹⁷ Aku nyuwun marang Gusti Allah, Bapaké awaké déwé sing nggumunké kwasané, sing mréntah Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé, supaya ngekèki Roh Sutyi marang kowé. Awit Roh Sutyi sing bisa ngekèki kaweruh marang kowé, supaya kowé bisa dunung kekarepané Gusti Allah lan bisa kenal marang Dèkné. ¹⁸⁻¹⁹ Muga-muga Roh Sutyi madangi pikiranmu, supaya kowé bisa dunung apa sing wis dityawiské karo Gusti Allah, sing manggil kowé. Dadiné kowé uga bisa dunung sepira gedéné berkah-berkah sing wis dijanji karo Gusti Allah marang kowé lan sepira gedéné pangwasané Gusti Allah sing ana ing awaké déwé sing pretyaya iki. Pangwasa iki pantyèn gedé banget. ²⁰ Ya pangwasa iki sing nangèké Kristus sangka pati lan sing njagongké Dèkné nang panggonan sing gedé déwé pangwasané. ²¹ Nang kono

Kristus ing sak nduwuré sak ènèngé pangwasa sing nang langit lan sak ènèngé penggedé apa waé. Pangwasané Kristus pantyèn ngungkuli sak ènèngé pangwasa sing ana ing jaman saiki lan sing ana ing jaman sing bakal teka. ²² Sembarang didèkèk ing sak ngisoré Kristus karo Gusti Allah lan Kristus sing didadèkké sesirahé pasamuhan. ²³ Pasamuhan kuwi badané Kristus, dadiné karo pasamuhané Kristus saiki wis pepak. Lan ya Kristus déwé sing marakké sembarang nang jagat kéné bisa pepak.

2

Lair menèh ing urip anyar

¹ Para sedulur, sak tyara kasukman kowé mbiyèn ya wis pada mati, jalaran kowé ora manut marang Gusti Allah, nanging kowé pada nglakoni ala. ² Dèk mbiyèn kowé pada nurut lakuné donya sing ala. Kowé pada manut marang pangwasané roh-roh sing nang langit; ya roh-roh iki sing ngwasani uripé wong-wong sing nampik Gusti Allah. ³ Awaké déwé iki kabèh dèk mbiyèn uripé ya kaya wong-wong kuwi. Awaké déwé uripé namung nuruti kesenangané ati lan nglakoni apa waé manut kekarepané daging lan pikirané awaké déwé. Awaké déwé mbiyèn uripé ya kaya wong-wong liyané lan namung nambahi nesuné Gusti Allah marang awaké déwé.

⁴ Nanging gedé tenan kawelasané Gusti Allah marang awaké déwé, jalaran Dèkné trésna tenan marang awaké déwé. ⁵ Mulané, senajan sak tyara kasukman awaké déwé wis mati jalaran salahé awaké déwé, bareng karo Kristus awaké déwé wis ditangèkké menèh sangka pati karo Gusti Allah. Pantyèn, awaké déwé iki nampa keslametan, jalaran Gusti Allah melasi awaké déwé. ⁶ Jalaran awaké déwé wis dadi siji karo Kristus, awaké déwé ya wis katut ditangèkké sangka pati bareng karo Kristus, supaya bareng karo Kristus awaké déwé ngwasani swarga. ⁷ Ya mengkono kuwi enggoné Gusti Allah ngétokké kanggo slawasé, nèk kawelasané lan katrésnané marang awaké déwé, sing diwujutké ing Kristus, ngungkuli sembarang.

⁸ Para sedulur, mulané kowé kudu ngerti iki: kowé bisa nampa keslametan kuwi namung jalaran Gusti Allah ngétokké kawelasané marang kowé, sak barengé kowé pretyaya marang Kristus. Tegesé, kuwi pawèhé Gusti Allah lan blas dudu upahé enggonmu nggawé betyik. ⁹ Dadiné ya ora ènèng wong sing bisa sombong lan ngelem dèkné déwé. ¹⁰ Ora ènèng wong sing bisa ngelem kabetyikané déwé, jalaran Gusti Allah sing ndadèkké awaké déwé kaya

ngéné. Sak barengé awaké déwé dadi siji karo Kristus, Gusti Allah nganyarké uripé awaké déwé, supaya awaké déwé bisa nglakoni sing betyik, awit kuwi wis dikarepké Gusti Allah kawit mbiyèn-mbiyèné.

Wong Ju lan wong dudu Ju

dadi siji ing Kristus

¹¹ Para sedulur, pada élinga! Mauné kowé ora pada pretyaya marang Gusti Allah, mulané wong Ju, sing pada sunat, kabèh ngarani kowé kuwi “wong ora sunat”. ¹² Lah mbiyèn-mbiyèné kowé kepriyé? Mbiyèné kowé pada pisah sangka Kristus, kowé wong liya bangsa, dudu bangsa Israèl sing dipilih lan dikèki prejanjian karo Gusti Allah. Dadiné enggonmu urip ing donya kéné mauné kowé ora nduwé apa-apa, ora nduwé pengarep-arep lan ora nduwé Gusti Allah. ¹³ Nanging, senajana kowé mauné adoh banget karo Gusti Allah, saiki kowé wis dityedekké karo Dèkné. Kuwi jalaran kowé wis dadi siji karo Kristus lan getihé Kristus wis tumètès kanggo mbayar salahmu. ¹⁴ Aku mau ngomong nèk kowé saiki wis dityedekké karo Gusti Allah, jalaran Kristus déwé wis ngrukunké awaké déwé marang sakpada-pada. Dèkné sing nggatukké wong Ju karo sing dudu Ju dadi siji, kaya wong tunggal sak brayat waé, senajana mauné mungsuhé. Kristus wis mbubrah témboké sing misah wong Ju sangka wong sing dudu Ju, tegesé, Kristus wis mbuwang rasa sengit sing marakké memungsuh. ¹⁵ Dèkné nglakoni pati, tujuané matèni wèté lan pernatané agama Ju sing misah bangsa Ju sangka liya bangsa. Saiki bangsa loro iki wis dirukunké lan didadèkké wong anyar, kabèh ngumpul dadi siji karo Kristus. ¹⁶ Nanging Kristus enggoné mati nang pentèngan tujuané ora namung ngrukunké bangsa loro kuwi marang sakpada-pada, ora. Kristus enggoné mati tujuané uga kanggo ngrukunké bangsa loro kuwi marang Gusti Allah. Dadiné saiki wis ora ènèng tyara memungsuhan. ¹⁷ Kristus tekané nggawa kabar bab rerukunan marang kowé sing mauné adoh karo Gusti Allah lan uga marang bangsa Ju, sing tyedek karo Gusti Allah. ¹⁸ Jalaran Kristus wis nglabuhi awaké déwé, awaké déwé sing wong Ju lan uga sing dudu Ju wis katuntun kabèh karo Roh Sutyi, mulané awaké déwé bisa mara nang ngarepé Gusti Allah, Bapaké awaké déwé.

¹⁹ Dadiné kowé saiki wis ora wong njaba menèh, ora! Saiki kowé wis dadi brayaté Gusti Allah. ²⁰ Kowé kabèh saiki wis kaya omah kaé, didekné nang pondasi sing wis dipasang karo para rasul lan para nabi. ²¹ Lah Kristus déwé sing dadi watu sing nyangga omahé, tegesé, Dèkné sing nggandèngké

awaké déwé kabèh dadi siji, supaya awaké déwé bisa dadi panggonan sing sutyi. ²² Jalaran kowé wis dadi siji karo Kristus, kowé sing dudu wong Ju bisa bebarengan dadi siji karo wong Ju lan bebarengan kowé dadi panggonané Gusti Allah lantaran Roh Sutyi.

3

Penggawéané rasul Paulus nang tengahé wong sing dudu Ju

¹ Para sedulur, mulané aku, Paulus, saiki nang setrapan iki jalaran aku nglabuhi kowé sing dudu wong Ju, supaya kowé bisa dadi siji karo wong Ju. Mengkono kuwi enggonku ngladèni Kristus Yésus. ² Kowé mesti ya wis pada krungu nèk Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang aku, mulané Dèkné ngekèki penggawéan iki marang aku kanggo nglabuhi kowé. ³ Gusti Allah pantyèn wis karep nduduhké wewadiné marang aku. Aku wis nulis bab iki kuwi mau, senajana namung tyekak waé. ⁴ Nanging nèk mbok watya sing apik kowé mesti bisa ngerti apa dunungku bab rantyamané Kristus iki. ⁵ Kawit jaman mbiyèn Gusti Allah durung tau nggelarké wewadiné iki, nanging saiki, lantaran Roh Sutyi, Gusti Allah wis ndunung-ndunungké bab iki marang rasul-rasul lan nabi-nabi. ⁶ Wewadiné Gusti Allah iku ya iki: lantaran pretyaya marang kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus wong sing dudu Ju uga pada mèlu éntuk panduman sangka berkahé Gusti Allah sing kanggo wong Ju. Wong-wong kuwi digandèngké dadi siji, yakuwi badané Kristus lan uga pada mèlu nduwèni prejanjiané Gusti Allah.

⁷ Aku saiki dadi peladèné Gusti Allah kanggo nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus iki jalaran Gusti Allah karep ngétokké kabetyikané marang aku lan milih aku. Dèkné sing ngekèki kekuwatan marang aku, supaya aku bisa ngerjani penggawéan iki. ⁸ Aku iki sakjané wong sing tyilik déwé ing sak tengahé brayaté Gusti Allah, nanging Gusti Allah meksa gelem ngekèki penggawéan sing gedé iki marang aku. Aku kudu ngabari wong-wong sing dudu Ju bab kasugihané Kristus sing nggumunké lan sing ora kenèng didunungké. ⁹ Aku kudu ndunungké marang kabèh wong kepriyé enggoné Gusti Allah nglakokké kekarepané. Gusti Allah sing nggawé langit lan bumi nyimpen wewadi iki pirang-pirang atus taun suwéné. ¹⁰ Lah saiki pantyèn wis karepé Gusti Allah nggelar wewadi iki marang kabèh wong. Gusti Allah nganggokké pasamané kanggo ngétokké sak wernané kaweruhé marang pangwasa-pangwasa lan penggedé-penggedé sing nang langit. ¹¹ Kuwi mau kabèh klakon lantaran Kristus Yésus, Gustiné

awaké déwé, miturut kekarepané Gusti Allah, kekarepané sing langgeng.

¹² Para sedulur, kanggo awaké déwé saiki wis ora ènèng alang-alangé blas, awaké déwé bisa mara karo kendel nang nggoné Gusti Allah. Kuwi jalaran awaké déwé wis dadi siji karo Kristus lan pretyaya marang Dèkné. ¹³ Mulané aku nyuwun marang kowé, aja pada semplak, senajana aku sangsara nglabuhi kowé. Kowé malah kudu bungah.

Katrésnané Gusti Yésus Kristus

¹⁴⁻¹⁵ Mulané para sedulur, nèk aku mikirké kuwi mau kabèh, aku terus ndonga marang Gusti Allah Bapaké awaké déwé, sing dadi wiwitané kabèh brayat sing nang swarga lan nang bumi. ¹⁶ Aku ndonga, supaya Dèkné nulungi kowé sangka kasugihané sing ora ènèng entèké lan lantaran Roh Sutyi kowé bisa nampa kekuwatan sing bisa ngantepké atimu. ¹⁷ Dadiné Kristus bisa manggon ing atimu, jalaran kowé pada pretyaya marang Dèkné. ¹⁸ Aku ndonga uga, muga-muga kowé kabèh bisa ngoyot lan mantep ing sakjeroné katrésnan, supaya bebarengan karo anaké Gusti Allah kabèh kowé bisa dunung sepira ambané lan dawané lan sepira duwuré lan jeruné katrésnané Kristus marang awaké déwé. ¹⁹ Dadiné kowé bisa nitèni nèk katrésnané Kristus kuwi gedéné ora ènèng sing bisa dunung lan entèk-entèké atimu bakal kebek karo Gusti Allah déwé.

²⁰ Para sedulur, awaké déwé kudu ngluhurké Gusti Allah, jalaran Dèkné bisa nindakké ngungkul-ungkuli sing disuwun lan sing dipikir karo awaké déwé. Awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah bisa nindakké iki, jalaran kwasané saiki wis nyambutgawé ing uripé awaké déwé. ²¹ Mulané, jalaran awaké déwé wis dadi siji ing pasamaan lan dadi siji karo Kristus, hayuk pada ngluhurké Gusti Allah slawas-lawasé! Amèn.

4

Séjé penggawéané, siji tujuané

¹ Para sedulur, aku sing nang setrapan jalaran ngladèni Gusti, aku nyuwun tenan marang kowé: mbok pada nglakoni urip sing pantes lan sing tyotyok karo kekarepané Gusti Allah sing wis manggil kowé. ² Pada sing andap-asor, sing alus lan sing sabar marang sakpada-pada nganggo katrésnan. ³ Sak bisa-bisamu pada ngudia urip bebarengan sing rukun, awit kowé kabèh wis didadèkké siji karo Roh Sutyi. ⁴ Para sedulur, kowé mesti wis ngerti nèk kowé kabèh wis dadi badan siji lan sing manggon ing uripmu ya Roh Sutyi sing tunggalé.

Semono uga, sakwisé Gusti Allah manggil kowé, pengarep-arepmu ya tunggalé. ⁵ Karomenèh para sedulur, Gustimu ya tunggalé, pengandemu ya tunggalé lan baptisanmu ya tunggalé. ⁶ Lan menèh, namung ènèng Gusti Allah siji, Bapaké lan Gustiné kowé kabèh. Dèkné sing nganggo kowé kabèh kanggo nuruti kekarepané lan Dèkné sing manggon ing uripmu kabèh.

⁷ Para sedulur, awaké déwé iki wis pada nampa kapin-teran déwé-déwé. Kuwi pawèhé Kristus, sing ngekèki marang awaké déwé nganggo takerané Dèkné déwé. ⁸ Gusti Allah wis tau ngomongké bab iki lan ketulis ngéné nang Kitab Sutyi:

“Dèkné munggah swarga,
nyangking kabèh
sing wis dikalahké
lan Dèkné ngekèki pawèh
marang manungsa.”

⁹ Para sedulur, lah tembung “mungguh” kuwi apa ta tegesé? Kuwi tegesé: sakdurungé Kristus mungguh nang swarga, Dèkné medun ndisik nang panggonan sak ngisoré bumi.

¹⁰ Dadiné, Dèkné sing medun lan Dèkné uga sing mungguh duwuré ngliwati langit, supaya bisa ngwasani sembarang.

¹¹ Ya Dèkné sing ngekèki penggawéan marang wong-wong: ènèng sing dadi rasul, saloké dadi nabi, liyané menèh dadi tukang nggelar kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus lan saloké menèh dadi penuntun lan uga ènèng sing dadi guru.

¹² Kristus ngekèki wong-wong iki marang pasamuané kanggo mbangun kabèh sing pada pretyaya, supaya bisa nglakoni kekarepané Gusti. Dadiné pasamuané Kristus suwi-suwi bisa tambah rosa. ¹³ Nèk bisa ngono, suwi-suwi awaké déwé kabèh bisa dadi siji ing pengandel lan ing pangerti bab Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah, tegesé, awaké déwé bisa dadi wong sing di-wasa ing kasukman lan awaké déwé bisa pretyaya lan manut marang Gusti Allah kaya Kristus. ¹⁴ Dadiné awaké déwé ya wis ora kaya botyah tyilik menèh, kaya ombak rana-réné katut anginé piwulang sing molah-malih. Kuwi piwulangé wong sing ngapusi kowé lan tujuané namung arep nyasarké kowé nganggo werna-werna akal.

¹⁵ Mulané para sedulur, awaké déwé ora kenèng ngomongké bab pitutur sing liyané, kejaba namung pitutur sing bener lan awaké déwé kudu nrésnani sakpada-pada terus, supaya suwi-suwi awaké déwé bisa kaya sing dikarepké Kristus, sesirahé awaké déwé, ora béda kaya badan kaé mesti ya manut sirahé. ¹⁶ Uga kaya badan kaé, senajan sikil-tangané nggoné déwé-déwé, nanging dadi siji lan nyambutgawé bebarengan, supaya awak sak kujur bisa

mundak gedé lan mundak rosa. Ya ngono kuwi enggoné Kristus nata pasamuane. Nèk kabèh sing nurut Gusti pada menunggal dadi siji lan nyambutgawé bebarengan nganggo katrésnan, suwi-suwi mesti terus mundak kuwat enggoné pada nglakoni kekarepané Gusti Allah.

Urip anyar ing Kristus

¹⁷ Mulané para sedulur, ing jenengé Gusti aku nyuwun tenan marang kowé kabèh: uripmu mbok aja pada kaya uripé wong sing ora pretyaya, sing namung mikir barang sing ora pantes. ¹⁸ Angen-angené wong-wong kuwi wis kepetengen lan ora bisa ngrasakké urip anyar sing sangka Gusti Allah. Ora pada ngerti bab iki, jalaran pada kaku atiné. ¹⁹ Wis ora pada nduwèni isin blas. Senengé namung nglakoni barang ala lan ngumbar klakuan sing ora pantes.

²⁰ Nanging kowé para sedulur, kowé ngerti nèk urip sing kaya ngono kuwi ora tyotyok blas karo piwulangé Kristus. ²¹ Kowé wis krungu bab Kristus lan wis diwulangi tyarané wong nurut Gusti, jalaran Gusti Yésus déwé wis ndudukké marang awaké déwé. ²² Mulané para sedulur, klakuan sing kaya mbiyèn kudu mbok tinggal, awit kesenangan sing ala kuwi sing nysarké lan ngrusak kowé. ²³ Pikiranmu kudu malih sak kabèhé. ²⁴ Saiki kowé kudu nglakoni urip sing anyar, kaya sing dikarepké karo Gusti Allah, yakuwi, urip sing bener lan sing sutyi.

²⁵ Mulané, aja pada goroh menèh marang sakpada-pada, nanging nèk ngomong sing sak beneré, awit awaké déwé iki kabèh wis dadi badan siji, yakuwi pasamuane Kristus. ²⁶ Nèk kowé nesu karo sapa-sapa, aja sampèk terus nglakoni sing ala. Nesumu aja diendem ing ati nganti sedina suwéné, nanging ndang dibuwang. ²⁷ Aja sampèk kowé ngekèki dalan marang Sétan. ²⁸ Wong sing mauné tukang nyolong, saiki aja nyolong menèh, malah pada nyambuta gawé nggolèk pangané déwé lan kanggo nulungi sing ora nduwé. ²⁹ Aja pada nganggokké tembung sing ora apik, sing nyotyok atiné wong liya. Apiké malah ngetokké tembung sing bisa nglipur. Dadiné sing mbok omong bisa nekakké betyik kanggo wong-wong sing ngrungokké. ³⁰ Para sedulur, aja pada nggawé sediné Roh Sutyi, awit Roh Sutyi iki tandané nèk kowé wis wèké Gusti Allah, Roh Sutyi sing bakal ngréwangi kowé terus nganti mbésuk, nèk kowé bakal diluwari sak kabèhé sangka pangwasané ala. ³¹ Pada dibuwang kabèh rasa jèngkèl lan nesu lan aja pada nggentak-nggentak lan aja pada ngomong ala bab liyané. Uga rasa sengit, aja diendem, nanging dibuwang. ³² Apiké nèk kowé kabèh pada betyik lan gemati

marang sakpada-pada. Sing salah pada dingapura, awit Gusti Allah ya wis ngapura marang kowé kabèh lantaran Kristus.

5

Urip ing pepadangé Kristus

¹ Para sedulur, kowé kuwi kabèh wis pada dadi anaké Gusti Allah sing trésna banget marang kowé, mulané kowé ya kudu niru Dèkné. ² Kaya enggoné Kristus nrésnani awaké déwé, kowé kabèh uga kudu ngétokké katrésnanmu marang sakpada-pada. Kristus mati masrahké uripé marang Gusti Allah kanggo ngluwari awaké déwé sangka pangwasané ala lan Gusti Allah ya lega banget karo kurbané Kristus iki.

³ Kowé saiki wis dadi brayaté Gusti Allah, mulané aja sampèk diomong wong nèk nang tengahmu ènèng sedulur sing laku bédang apa sèks sing ora pantes apa laku murka. ⁴ Aja pisan-pisan kowé ngetokké tembung saru, tembung sing sembrana apa tembung plèsètan. Kuwi wis ora pantes kanggo kowé. Tenimbang ngono luwung ngetokké tembung maturkesuwun waé marang Gusti.

⁵ Para sedulur, kowé kudu ngerti nèk wong sing laku bédang, sing laku sèks sing ora pantes lan wong sing murka kuwi kabèh ora pisan-pisan bakal éntuk panduman ing Kratoné Kristus lan Gusti Allah. Aku kepéngin ngomongi kowé nèk laku murka kuwi tunggalé waé karo nyembah brahala.

⁶ Mulané kowé kudu sing ati-ati tenan, aja sampèk kowé diapusi wong karo omongan sing énak, jaréné senajana nglakoni sembarang sing ora pantes kuwi ya ora apa-apa. Ngertia para sedulur, Gusti Allah bakal nyetrap kabèh wong sing ora gelem manut marang Dèkné. ⁷ Aja pada mèlu-mèlu wong sing kaya ngono kuwi. ⁸ Kowé mauné pada mlaku ing pepeteng, jalaran kowé adoh karo Gusti Allah, nanging saiki kowé wis nduwèni pepadang, jalaran kowé wis dadi siji karo Gusti. Mulané, kowé kudu urip ing pepadang, dadiné kétok nèk kowé ngerti kekarepané Gusti Allah. ⁹ Awit nèk awaké déwé urip ing pepadang, awaké déwé mesti bakal nglakoni sing betyik, sing bener lan sing tenan. ¹⁰ Pada dipikir sing apik apa sing disenengi tenan karo Gusti Allah. ¹¹ Aja pada mèlu-mèlu karo wong-wong sing urip ing pepeteng, sing dilakoni namung barang sing ora ènèng ajiné. Malah apiké, wong-wong kuwi didunungké waé nèk sing dilakoni kuwi ora bener. ¹² Pantyèn tenan, sing dilakoni wong-wong kuwi karo ndelik-ndelik jan ngisin-isinké tenan nèk diomong. ¹³ Nanging nèk sembarang kuwi kabèh dikétokké, wong-wong bisa weruh déwé apa wujuté. ¹⁴ Mengkono uga, nèk wong-wong nyawang uripmu sing nurut Gusti, wong-wong bakal

rumangsa déwé nèk pikirané lan klakuané kuwi klèru kabèh. Lah nèk wong-wong kuwi terus pada urip sing sak beneré, dadiné bisa dadi wong sing ing pepadang uga. Sing tak omong kuwi mau wis tau diomong karo nabi Yésaya dèk mbiyèn. Dèkné ngomong ngéné:

“Wong sing pada turu,
pada melèka,
pada tangia
sangka tengahé wong mati,
awit Kristus bakal madangi kowé.”

¹⁵ Mulané, para sedulur, uripmu kudu sing ati-ati tenan. Aja kaya wong bodo, nanging kowé kudu kaya wong sing dunung. ¹⁶ Kelunggaran apa waé kudu mbok kanggokké kanggo nggawé betyik, awit ing jaman iki okèh wong sing nglakoni ala. ¹⁷ Mulané, pada mikir sing apik tenan, supaya kowé bisa dunung kekarepané Gusti Allah ing uripmu. Aja urip ngawur waé.

¹⁸ Lan aja pada seneng ngombé, kuwi namung ngrusak uripmu. Tenimbang ngono luwung pada kebek ing Roh Sutyi waé. ¹⁹ Dadiné nèk ngumpul bebarengan kowé bisa memuji Gusti Allah nganggo singi-singi sangka Kitab lan singi-singi sing ngluhurké Gusti lan uga nganggo singi-singi sing metu sangka Roh Sutyi. Pada singi-singi bebarengan lan pada memujia Gusti sak atimu. ²⁰ Aja pada lèrèn enggonmu maturkesuwun marang Gusti Allah Bapaké awaké déwé, sing ngekèki sembarang, awit awaké déwé wis dadi siji karo Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé.

Wong lanang lan wong wédok ing sakjeroné bebojoan

²¹ Mulané, para sedulur, pada ngajènana marang sakpada-pada, awit kuwi ngajèni marang Kristus.

²² Sedulur-sedulurku wédok, kowé kudu manut marang bojomu, kaya enggonmu manut marang Gusti. ²³ Awit wong lanang kuwi dadi sesirahé wong wédok, kaya enggoné Kristus dadi sesirahé pasamuané. Kristus sing ngluwari wong-wong sangka pangwasané ala terus didadèkké siji ing pasamuané, sing dianggep badané Dèkné. ²⁴ Mulané, kaya enggoné pasamuané Kristus kudu manut marang Kristus, semono uga wong wédok kudu manut marang bojoné ing prekara apa waé.

²⁵ Sedulur-sedulurku lanang, kowé kudu nrésnani bojomu, kaya enggoné Kristus nrésnani pasamuané, sampèk dilabuhi mati. ²⁶ Mengkono kuwi Kristus mbuwang salahé pasamuané, diresiki nganggo baptisan ing banyu lan nganggo pituturé Gusti. ²⁷ Karepé Kristus, supaya Dèkné bisa nyanding pasamaan sing semlorot, ora ènèng regeté

lan ora ènèng pinggeté apa kepriyé waé, nanging sutyi lan resik sak kabèhé. ²⁸ Mulané wong lanang kudu nrésnani bojoné, awit bojoné kuwi kenèng dipadakké karo badané déwé. ²⁹ Dadiné wong lanang sing nrésnani bojoné kuwi sakjané nrésnani badané déwé. Apa ènèng wong sing sengit marang badané déwé, mesti ora ta, malah dikèki mangan lan dirumati. ³⁰ Kristus ya ngono marang pasamuané, awit kuwi badané Dèkné lan awaké déwé iki kenèng dipadakké karo pérangan-pérangané. ³¹ Gusti Allah déwé wis ngomong ngéné mbiyèn: “Mulané wong lanang kudu ninggal bapa-biyungé lan manggon karo bojoné, lan wong loro kuwi dadi daging siji.” ³² Tembung kuwi nyangga wewadi sing jeru tegesé kanggo Kristus lan pasamuané. ³³ Nanging tembung iki uga kanggo kowé, ngomongké nèk saben wong lanang kudu nrésnani bojoné kaya enggoné nrésnani badané dèkné déwé lan saben wong wédok kudu ngajèni marang sing lanang.

6

Anak lan wong tuwa

¹⁻³ Botyah-botyah, kowé uga wis dadi siji karo Gusti, mulané kowé kudu manut marang wong tuwamu. Kuwi pantyèn bener, awit mbiyèn-mbiyèné Gusti Allah wis ngomong ngéné: “Ngajènana marang bapa lan biyungmu.” Kuwi wèté Gusti Allah sing ndisik déwé sing nggandèng prejanjian ngéné: “Supaya kowé pada slamet lan uripmu nang jagat kéné bisa dawa umuré.”

⁴ Sedulur-sedulurku sing pada nduwé anak, aja pada ngawé larané atiné anak-anakmu. Anak-anak kudu mbok rumati lan mbok wulangi sing apik, supaya bisa ngerti dalané Gusti.

⁵ Sedulur-sedulur sing slaf, kowé pada manuta marang wong sing pada nduwèni kowé. Pada ngajènana lan nduwéa wedi marang wong-wong kuwi. Pada nyambuta gawé karo bungah, awit sakjané kowé kuwi nyambutgawé kanggo Kristus. ⁶ Nanging aja namung nèk ditunggoni waé kowé nyambutgawé karo seneng, aja namung nggolèk lem-leman. Sing mbok labuhi kuwi sakjané Kristus déwé, mulané nyambuta gawé sing temen, awit kuwi karepé Gusti Allah. ⁷ Mulané sedulur-sedulur sing slaf, nyambuta gawé karo bungah, awit kowé ora ngladèni manungsa, nanging ngladèni Gusti déwé. ⁸ Dèkné sing bakal ngupahi kowé, awit Gusti Allah ngupahi kabèh wong sing nggawé betyik, ora dadi sebab wong kuwi slaf apa wong merdèka.

⁹ Sedulur-sedulurku sing nduwé slaf, kowé uga kudu sing apik karo slaf-slafmu. Aja digentak-gentak. Pada élinga nèk kowé

lan slaf-slafmu kuwi nduwé Gusti sing tunggalé nang swarga. Dèkné ora pilih-sih.

Gamané perang kasukman

¹⁰ Para sedulur, kanggo penutup, saiki aku arep ngomong iki: Enggonmu nglawan Sétan kuwi aja nganggo kekuwatanmu déwé, nanging nganggo kekuwatané Gusti sing gedé. ¹¹ Kaya soldat sing arep budal perang kaé nganggo gamané kabèh, kowé uga kudu nganggo gaman-gaman kabèh sing sangka Gusti Allah, supaya kowé bisa kuwat mbales akal-akalé Sétan sing nglawan kowé. ¹² Awit kowé kudu ngerti para sedulur. Awaké déwé iki ora perang nglawan manungsa, ora, nanging awaké déwé iki perang nglawan roh-roh ala sing nang langit, kayadéné penggedé-penggedé lan pangwasa-pangwasa sing ngwasani jagat ing jaman sing ala iki. ¹³ Mulané para sedulur, kowé kudu nganggokké gaman-gamané Gusti Allah kanggo mageri awakmu déwé. Dadiné kapan-kapan nèk Sétan nglawan, kowé bisa kuwat mbales lan nèk wis rampung perang, kowé ijik tetep kuwat.

¹⁴ Pada ngadek sing jejek lan tata-tata ngéné! Kaping pisan: kowé kudu ngerti lan pretyaya marang piwulangé Gusti Allah, dadiné sak wantyi-wantyi kowé wis tata-tata lan bisa mbales mungsuhmu. Ora béda kaya sabuké soldat kaé sing nalèni saliné, supaya ora utyul. Kaping pindoné: namung barang sing betyik sing kudu mbok lakoni, awit kuwi mageri atimu, kaya soldat nèk nganggo tutup dada kaé. ¹⁵ Kaping teluné: sak wantyi-wantyi kowé kudu wis tata-tata bisa ngomongi liyané bab kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus, sing ngrukunké manungsa marang Gusti Allah lan marang sakpada-pada. Mulané kowé kudu kaya soldat sing arep budal perang kaé, sepatuné wis dienggo lan ditalèni. ¹⁶ Kaping papat: ing kangèlan apa waé, pretyayaa nèk Gusti Allah bakal nulungi kowé. Ora béda kaya soldat nyekel tèbèngé kaé kanggo nutupi awaké. Dadiné nèk Sétan ngetyulké panah-panah sing ènèng geniné marang kowé, kowé bisa nampik. Tegesé, nèk Sétan arep nglebokké barang sing ora apik ing angen-angenmu, kowé bisa ngendek kuwi. ¹⁷ Kaping limané: kowé kudu nduwèni pengandel sing mantep nèk Gusti wis nylametaké kowé, ora béda kaya soldat nganggo topi sing atos kaé kanggo nutupi sirahé. Kaping nenem: nèk Sétan arep ngenèng kowé nganggo apusan, aja wedi, njaluka tulung marang Roh Sutyi, supaya kowé bisa mbales mungsuhmu nganggo pituturé Gusti Allah. Ora béda kaya soldat sing nglawan mungsuhé kaé karo pedang sing landep. ¹⁸ Ya ngono kuwi enggonmu kudu jaga-jaga lan tata-tata, nanging aja pada lali iki: pada ndedongaa lan pada

njaluka tulung marang Gusti Allah sak wantyi-wantyi lan ing prekara apa waé. Roh Sutyi sing ngréwangi kowé nèk kowé ndonga. Kowé uga kudu sing tata-tata, supaya sak wantyi-wantyi bisa ndongakké sedulur kabèh sing pretyaya lan aja pada kesel enggonmu ndedonga. ¹⁹ Aku uga nyuwun pandongamu. Aku didongakké, supaya Gusti Allah ngréwangi aku lan aku bisa kendel ngomongké bab wewadiné Gusti Allah, yakuwi, aku kudu ngabari marang kabèh wong nèk Kristus teka nang jagat ngrukunké kabèh manungsa marang Gusti Allah lan marang sakpada-pada. ²⁰ Aku dipréntah Gusti Allah kongkon ngomongké bab kuwi lan kuwi sing marakké aku disetrap iki. Mulané aku ya didongakké tenan, supaya aku ora wedi ngomong, awit kuwi wis dadi penggawéanku.

Penutup lan pamuji slamet

²¹⁻²² Para sedulur, aku uga kepéngin ngomongi kowé kabèh nèk sedulur Tikikus tak kongkon nang nggonmu, supaya kowé bisa krungu kabaré bab aku iki. Kowé ngerti nèk sedulur Tikikus iki kantya sing tak trésnani tenan. Dèkné ya temen enggoné nyambutgawé kanggo Gusti. Mulané ya dèkné sing tak kongkon niliki kowé. Dèkné sing bakal ngabari kowé bab awaké déwé iki kabèh sing nang kuta Rum kéné. Dadiné kowé bisa ayem kabèh.

²³ Aku ndonga marang Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé, supaya kowé kabèh bisa nampa katentreman, katrésnan lan pengandel.

²⁴ Tyukup seméné waé layang iki. Muga-muga Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang kowé kabèh, sing pada mantep trésna marang Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé.

Paulus

Layangé rasul Paulus marang pasamuhan nang kuta Filipi

Pembukakan lan pamuji slamet

¹ Para sedulur nang kuta Filipi, iki layang sangka sedulurmu Paulus lan Timotius, sing ngladèni Kristus Yésus, marang kowé kabèh sing nurut Gusti Allah lan sing wis pada dadi siji karo Kristus Yésus lan uga marang para penuntun lan peladènè pasamuhan.

² Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé, ngétokké kabetyikané lan kamentremané marang kowé kabèh.

Pandongané rasul Paulus

³ Para sedulur, nèk aku kélingan kowé aku jan maturkesuwun tenan marang Gusti Allah. ⁴⁻⁵ Saben aku ndongakké kowé aku ya ndonga karo bungah, jalaran kélingan enggonmu ngréwangi aku, dongé aku nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus, kawit aku teka nang Filipi kono nganti tekan sepréné. ⁶ Aku uga bungah, jalaran Gusti Allah wis miwiti penggawéan betyik ing kowé. Lan aku yakin nèk Dèkné bakal neruské penggawéan iki tekan rampungé, mbésuk ing dina tekané Kristus Yésus. ⁷ Kowé pantyèn slawasé ana ing atiku lan aku tansah mikirké kowé. Lah kepriyé menèh! Kowé ngréwangi aku ngerjani penggawéan sing wis dipasrahké marang aku karo Gusti Allah. Kowé ngréwangi aku suwéné aku nang setrapan kéné lan uga dongé aku dipanggil nang kruton, kanggo mbélani lan nggelarké nèk kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus kuwi bener. ⁸ Para sedulur, aku jan kangen tenan marang kowé lan Gusti Allah ngerti nèk aku ora goroh. Aku trésna marang kowé kaya enggoné Gusti Yésus Kristus nrésnani kowé.

⁹ Para sedulur, aku pantyèn ndonga marang Gusti Allah, supaya katrésnanmu marang sakpada-pada bisa mundak terus. Nèk kowé pada nglakoni kuwi, pangertimu bab Gusti Allah suwi-suwi bisa tambah jeru lan kowé bisa nitèni barang sing bener lan sing ora. ¹⁰ Dadiné ing sembarang prekara kowé bisa milih sing apik déwé, supaya mbésuk ing dina tekané Kristus, nèk Dèkné bakal ngrutu kabèh manungsa, kowé bakal ketemu resik lan pantes, kaya sing dikarepké Gusti Allah. Urip sing kaya ngono kuwi namung Gusti Yésus Kristus déwé sing bisa ngekèki. ¹¹ Nèk kowé pada nglakoni kuwi,

wong-wong bisa weruh kwasané Gusti Allah lan wong-wong bakal ngelem Dèkné.

Urip kanggo Kristus

¹² Para sedulur, ngertia nèk kangèlan sing wis tak alami kuwi malah marakké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus bisa kasebar. ¹³ Para soldat sing njaga omahé gramangé lan wong kabèh sing nang kéné saiki pada ngerti nèk aku iki disetrap nglabuhi Kristus. ¹⁴ Lan menèh, jalaran aku iki disetrap, okèh sedulur sing mundak kuwat pengandelé marang Gusti lan pada kendel nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus, tanpa wedi.

¹⁵ Pantyèn bener, uga ènèng sedulur-sedulur sing mulangké bab Kristus, jalaran nduwé rasa mèri enggoné Gusti Allah nganggokké aku, pada rebutan kepéngin dadi pengarep. ¹⁶ Nanging ènèng liyané uga sing pada mulangké Kristus karo ati resik. Sedulur-sedulur kuwi pada trésna marang aku lan pada dunung nèk Gusti Allah déwé sing ngongkon aku mbélani kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. ¹⁷ Wong-wong sing mulangké karo tujuan sing ora apik kuwi sing digolèki namung kekarepané déwé. Gagasané nèk ngono kuwi terus nambahi kangèlanku suwéné aku nang setrapan kéné.

¹⁸ Nanging ora dadi apa! Kanggo aku ya wis apik waé. Tujuané embuh ala, embuh betyik, kuwi ora dadi sebab. Sing penting, kepriyé waé kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus bisa kasebar. Kuwi sing marakké aku bungah. ¹⁹ Aku ya bakal bungah terus, awit aku pretyaya nèk aku bakal dietokké, jalaran kowé pada ndongakké aku lan jalaran Rohé Gusti Yésus Kristus nulungi aku. ²⁰ Sing tak suwun tenan, aja sampèk aku kepriyé waé nglakoni barang sing ngisin-isinké. Malah sak wantyi-wantyi, nanging luwih-luwih saiki, bisaa aku ngomong karo kendel, tanpa wedi sapa-sapa. Dadiné aku bisa ngluhurké Kristus ing tindak-tandukku, senajana lantaran uripku, senajana kudu tak labuhi mati. ²¹ Awit, kanggo aku urip kuwi apa ta? Nèk aku urip ya namung kanggo Kristus. Nèk aku mati, kuwi malah tak anggep luwih apik. ²² Nanging nèk aku urip, aku bisa nyambutgawé luwih okèh kanggo Gusti. Dadiné aku iki bingung milih sing endi. ²³ Aku ora bisa ngarani! Sakjané aku ya kepéngin tenan ninggal donya iki supaya aku bisa dadi siji karo Kristus; kuwi sing apik déwé. ²⁴ Nanging senajan ngono, nèk aku urip malah apik kanggo kowé, dadiné aku bisa nglabuhi kowé. ²⁵ Pantyèn aku ngerti nèk aku ijk dililani urip lan dililani bebarengan karo kowé, supaya aku bisa ngundakké pengandemu lan kabungahanmu. ²⁶ Mulané, mbésuk nèk

aku wis tyampur menèh karo kowé, kowé bisa nggunggung Kristus Yésus, jalaran Dèkné sing nggawa aku nang nggonmu.

²⁷ Para sedulur, kanggo saiki sing perlu déwé ya iki: uripmu kudu tyotyok karo kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. Dadiné ketemu apa ora, aku bakal krungu nèk kowé tetep mantep tunggal karep enggonmu pada nglabuhi kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. ²⁸ Aja pada wedi karo mungsuhmu! Sing kendel terus, supaya wong-wong kuwi pada ngerti nèk bakal kalah. Kowé sing bakal menang, awit Gusti Allah déwé sing ngekèki kamenangan marang kowé. ²⁹ Para sedulur, kowé dipilih karo Kristus supaya kowé pada ngladèni Dèkné. Ora namung lantaran pretyaya marang Dèkné, nanging uga lantaran nglakoni kangèlan nglabuhi Dèkné. ³⁰ Mulané saiki kowé karo aku bebarengan nglakoni kasangsaran. Dèk mbiyèn kowé pada weruh déwé ing uripku lan saiki kowé pada krungu nèk aku ijik nglakoni kangèlan.

2

Andap-asor lan kaluhurané Kristus

¹ Para sedulur, enggonmu saiki pada nduwèni kekuwatan kuwi lak jalaran kowé rumaket marang Kristus ta? Lan atimu saiki nampa panglipur kuwi apa ora jalaran Kristus trésna marang kowé? Kowé uga pada trésna-tinrésnan lan gemati marang sakpada-pada, kuwi lak jalaran kowé nduwèni Rohé Gusti Allah ta? ² Mulané, mbok pada ndadèkké bungahé atiku sak kabèhé pisan ta! Mbok pada dadia siji ing angen-angen lan pada trésnaa terus marang sakpada-pada. Pada tunggala ing ati lan ing karep. ³ Aja sampèk ènèng sedulur sing namung seneng nggolèki kaperluané déwé waé apa nggolèk lem-leman. Luwih betyik pada andap-asor marang sakpada-pada. Aja pada nduwèni rumangsa apiké ngungkuli liyané, nanging malah pada ngajènana marang liyané ngungkuli awakmu déwé. ⁴ Aja namung mikirké butuhé déwé waé, luwih betyik pada nggatèkké marang kaperluané sakpada-pada.

⁵⁻⁶ Kowé kudu nduwèni ati sing pantes kanggo wong sing wis dadi siji karo Gusti Yésus Kristus. Awit, senajan Dèkné wujud Gusti Allah, nanging Dèkné ora tau nduwèni kepéngin ngétokké nèk Dèkné Gusti Allah. ⁷ Malah sangka karepé déwé Dèkné ninggal panggonané, milih dadi kaya peladèn lan dadi tunggalé manungsa. ⁸ Gusti Yésus Kristus rupa manungsa ngasorké uripé lan manut marang Gusti Allah, sampèk nglakoni pati nang kayu pentèngan. ⁹ Mulané Gusti Allah ngluhurké Dèkné nang panggonan sing duwur déwé lan dikèki pangwasa sing gedé déwé, ngungkuli sak ènèngé

pangwasa. ¹⁰⁻¹¹ Dadiné sembarang sing nang swarga, sing nang bumi lan sing nang sak ngisoré bumi bakal pada sujut lan ngakoni nèk Yésus Kristus kuwi Gusti. Mengkono kuwi kabèh pada ngluhurké Gusti Allah Bapaké awaké déwé.

Kaya pepadang nyloroti jagat

¹²⁻¹³ Para sedulur sing tak trésnani! Kowé semono uga, kaya enggonmu pada manut marang Gusti Allah dongé aku ijik tyampur karo kowé, luwih perlu saiki, suwéné aku adoh karo kowé. Mulané, kowé kudu nglumui ngudi keslametané uripmu sak kabèhé. Enggonmu nindakké kuwi kudu karo ati sing wedi lan ngajèni marang Gusti Allah, awit Dèkné sing nyambutgawé ing uripmu. Dèkné sing ngekèki karep lan kapinteran marang kowé kanggo nglakoni apa sing dikarepké karo Gusti Allah.

¹⁴ Mulané, ing apa waé sing kudu mbok lakoni, aja pada nggresah lan kokèhan omong. ¹⁵ Dadiné kowé ora disalahké wong, awit kowé dadi anaké Gusti Allah sing resik lan bener ing sembarang prekara, senajan kowé kuwi urip nang tengahé wong sing kebatyut enggoné pada nglakoni ala. Kowé malah kudu semlorot kaya lintang-lintang nang langit kaé. ¹⁶ Dikabarké nèk Gusti Allah bisa ngekèki urip langgeng marang manungsa. Nèk kowé pada nindakké kuwi mau kabèh kowé bakal kenèng tak gawé pamèran mbésuk nèk Kristus teka menèh. Dadiné bakal kétok nèk penggawéanku lan pelabuhanku ora muspra.

¹⁷ Enggonmu pada pretyaya lan masrahké uripmu marang Kristus kuwi kenèng dipadakké karo kurban. Lah saiki, nèk aku kudu mati pisan kanggo nyukupi lan ngrampungké kurban kuwi, aku malah bungah. Aku bungah tenan nèk kowé lan aku bisa masrahké uripé awaké déwé marang Gusti Allah mengkono kuwi. ¹⁸ Kowé semono uga kudu pada bungah enggonmu bisa masrahké uripmu marang Gusti Allah, supaya aku uga bisa mèlu bungah karo kowé.

Timotius lan Epafroditus

¹⁹ Para sedulur, nèk Gusti Yésus nglilani, ora suwi menèh aku bakal ngongkon sedulur Timotius teka nang nggonmu niliki kowé. Dadiné aku bisa krungu kepriyé kabaré nang nggonmu kono lan atiku bisa ayem. ²⁰ Aku ngongkon sedulur Timotius, jalaran namung dèkné déwé sing tunggal rasa lan tunggal pikir karo aku bab keslametanmu. ²¹ Sedulur liyaliyané namung pada mikirké butuhé déwé, ora ènèng sing mikirké bab kaperluané Kristus Yésus. ²² Nanging kowé ngerti déwé nèk sedulur Timotius kenèng tak jagakké tenan. Dèkné temen ngréwangi aku nggelar kabar kabungahané

Gusti Yésus Kristus, éling-éling kaya anak ngréwangi nyambut-gawé bapaké kaé. ²³Ya sedulur Timotius iki sing tak kongkon niliki kowé, ora suwi menèh. Dèkné tak kongkon ngentèni rampungé krutonku ndisik. Aku kepéngin ngerti ndisik aku iki bakal dietokké apa ditutup terus. ²⁴Nanging aku pretyaya nèk Gusti Yésus bakal ngréwangi, dadiné ora suwi menèh aku déwé uga bakal bisa niliki kowé.

²⁵Aku mikir sedulur Epafroditus arep tak kongkon mulih waé. Dèkné mbok kongkon teka nang nggonku, supaya ngréwangi aku kanggo wakil kowé. Lan dèkné ya ngréwangi aku tenan karo penggawéané Gusti lan bebarengan awaké déwé ndunung-ndunungké nèk pitutur sing diwulangké karo awaké déwé iki sangka Gusti Allah tenan. ²⁶Nanging Epafroditus tak kongkon mulih waé, awit dèkné kangen marang kowé kabèh. Kowé krungu nèk dèkné lara, mulané dèkné ya rada sangsi, wedi nèk kowé mengko terus pada bingung. ²⁷Dèkné ya pantyèn lara tenan, malah mèh waé mati, nanging Gusti Allah melas marang dèkné lan nambani dèkné. Sakjané Gusti Allah ya melas marang aku mbarang, awit semunggoné dèkné ora mari, susahku mesti tambah gedé. ²⁸Saiki dèkné tak kongkon ndang balik nang nggonmu, dadiné kowé bisa bungah menèh weruh dèkné lan aku ya ora usah sangsi menèh mikirké kowé. ²⁹⁻³⁰Mulané, sedulur Epafroditus ditampa karo bungah lan sak pantesé kanggo sedulur ing Gusti. Wong sing kaya dèkné kuwi kudu mbok ajèni tenan, awit dèkné ora éman nyawané enggoné nyambut-gawé nglabuhi Kristus, sampèk mèh waé mati. Kuwi jalaran dèkné nulungi aku kanggo wakil kowé.

3

Keslametan namung lantaran pretyaya

¹Para sedulur, kanggo neruské omongku mau, pada bungaha terus, jalaran kowé wis dadi siji karo Gusti. Aku ora kesel mbolan-mbalèni sing wis tak tulis. Kuwi malah apik kanggo kowé, dadiné kowé ora nyimpang dalan. ²Kowé kudu sing ati-ati karo wong-wong sing seneng ngrusak, sing klakuané kaya asu. Pada sing ati-ati karo wong-wong iku, sing meksa kowé kongkon sunat. ³Wong sing kenèng diarani wong sunat tenan kuwi ya awaké déwé iki. Awaké déwé iki ketampa Gusti Allah, jalaran awaké déwé manut penuntuné Roh Sutyi lan awaké déwé namung njagakké Kristus Yésus, sing nglabuhi awaké déwé. Dèkné sing marakké awaké déwé iki bisa ketampa Gusti Allah, mulané awaké déwé ya ora njagakké wèt-wèt sing kudu dilakoni. ⁴Semunggoné

ènèng wong bisa ketampa Gusti Allah jalaran nglakoni wèt-wèté agama, mesti aku iki sing bakal ketampa sing ndisik déwé. ⁵ Wujuté aku ya disunati dongé aku nduwé umur wolung dina. Aku lairan sangka bangsa Israèl, turunané Bapa Bènyamin. Dadiné aku ya wong Ju sing tus. Lan menèh, ing babakan adat-tata-tyarané lan wèt-wèté agama aku ya ora sembrana, jalaran aku mauné wong Farisi. ⁶ Sangking temené lan sregepé enggonku nglakoni agama, aku sampèk wani ngrusak pasamuane Gusti Yésus Kristus. Wèté lan pernatané agama Ju kabèh tak lakoni kanti temen lan tanpa klèru. ⁷ Pantyèn, dèk mbiyèn aku njagakké kuwi mau kabèh sing tak lakoni. Ndarani nèk aku temen nglakoni kabèh kuwi aku terus bisa ketampa Gusti Allah. Nanging ora, mulané kuwi mau kabèh saiki ora tak kanggokké menèh, jalaran saiki sing tak jagakké namung Kristus déwé. ⁸⁻⁹ Pantyèn, kabèh kuwi mau jan ora ènèng ajiné blas nèk tak padakké karo kaweruh bab Kristus Yésus, Gustiku. Sembarang kuwi mau kabèh pantyèn wis tak buwang, jalaran ora kanggo gawé. Saiki sing tak jagakké namung Kristus lan aku kepéngin dadi siji karo Dèkné. Aku wis ora njagakké wèté agama menèh, nanging aku bisané keanggep bener lan ketampa Gusti Allah namung lantaran pretyaya marang Kristus. ¹⁰⁻¹¹ Namung barang siji iki sing tak karepké, yakuwi, aku kepéngin rumaket marang Kristus, supaya aku bisa kenal marang Dèkné lan ngrasakké kwasané, kwasa sing nangèké Dèkné sangka pati. Aku uga saguh nglakoni kasangsaran kaya Kristus, senajana sampèk mati, supaya aku uga bisa ditangèkké menèh sangka pati.

Nglumui nyandak sing dituju

¹² Aku ora ngomong nèk aku wis tekan lan wis bisa kaya sing dikarepké Gusti ing uripku, ya durung, nanging aku nglumui tenan, supaya suwi-suwi bisa kaya sing dikarepké Kristus, sing manggil aku. ¹³ Para sedulur, aku déwé pantyèn rumangsa nèk aku iki durung tekan sak kabèhé, durung, nanging barang siji iki sing tak lakoni, yakuwi: sembarang sing wis kliwat tak lalèkké kabèh, supaya aku bisa ngematké lan nyandak sing nang ngarepku. ¹⁴ Mulané aku ya nglumui tenan sak kuwat-kuwatku, supaya ndang bisa nyandak tujuanku lan bisa nampa upah sing nang swarga. Awit Gusti Allah manggil awaké déwé supaya awaké déwé bisa nampa upah iki, jalaran Kristus Yésus wis nglabuhi awaké déwé.

¹⁵ Mulané para sedulur, awaké déwé iki sing wis nduwèni kadunungan sing mateng bab tyarané wong nurut Gusti, awaké déwé kudu mikir ngono. Nanging nèk nang tengahmu ènèng sedulur sing nduwèni pinemu liyané bab iki, Gusti

Allah déwé sing bakal ndunungké marang kowé. ¹⁶ Mung waé, senjata kepriyé waé, hayuk awaké déwé terus nurut sing dikarepké Gusti Allah.

¹⁷ Para sedulur, pada diteruské enggonmu pada nurut aku. Aku wis ngekèki tulada marang kowé, mulané kowé kudu niru wong-wong sing pada nurut tulada kuwi. ¹⁸ Jalaran okèh wong sing uripé ora pantes blas, malah dadi mung-suhé pentèngané Kristus. Wong-wong kuwi urip ngono rumangsané wis apik waé, Kristus ora usah mati nang pentèngan nglabuhi manungsa. Pantyèn aku wis ping pira ngomongké bab iki lan saiki tak balèni sepisan menèh karo nangis: ¹⁹ Gusti Allah bakal mbuwang wong-wong kuwi nang neraka. Ajuré pada nglakoni kekarepané Gusti Allah, nanging ora, malah pada nuruti kesenangan sing ora pantes. Nèk pada nglakoni barang sing ngisin-isinké wis ora pada nduwèni rumangsa isin; klakuan sing kaya ngono kuwi malah dienggo pamèran lan sing digagas namung barang kadonyaan. ²⁰ Nanging awaké déwé ora kaya ngono para sedulur, awit panggonané awaké déwé iki nang swarga. Mulané awaké déwé pada ngarep-arep Gusti Yésus Kristus, Juru Slameté awaké déwé, sing bakal teka sangka swarga. ²¹ Karo pangwasa sing nelukké sembarang kabèh Dèkné bakal ngganti badané awaké déwé iki sing ringkih lan rusak, supaya bisa malih kaya badané Dèkné déwé.

4

¹ Mulané sedulur-sedulurku sing tak trésnani lan sing tak kangen tenan, sing nggawé bungahé atiku lan sing tak gawé pamèran, sembarang sing tak omong kuwi mau kudu mbok pikir sing apik. Karepku kowé kabèh bisaa kentyeng nggondèli Gusti.

² Aku nyuwun marang sedulurku wédok Odia lan Sintiké, mbok seduluran sing rukun. Kowé kabèh loroné lak wis nurut Gusti ta? ³ Lan aku uga nyuwun marang sedulurku Sudsigos, kanyaku nyambutgawé sing kenèng tak jagakké tenan, mbok sedulur wédok loro kuwi ditulungi, supaya bisa rukun menèh, jalaran sedulur wédok-wédok kuwi ora sembrana enggoné nyambutgawé nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus karo aku, bebarengan karo sedulur Klémens lan sedulur-sedulur liyané sing jenengé ketulis nang Buku Panguripan.

⁴ Para sedulur, pada bungaha terus enggonmu pada nurut Gusti! Tak balèni sepisan menèh: pada bungaha!

⁵ Karo kabèh wong kowé kudu sing ngalah. Ora suwi menèh Gusti bakal teka. ⁶ Aja pada sumelang, nanging

karepmu apa waé dipasrahké marang Gusti Allah ing pandonga lan panyuwun. Lan pada maturkesuwun marang Gusti. ⁷ Mengko Gusti Allah mesti bakal ngekèki katentreman ing atimu, katentreman sing ngungkuli kadunungan manungsa. Lan jalaran kowé pretyaya marang Kristus Yésus, atimu lan angen-angenmu ora bakal bingung.

⁸ Para sedulur, sakdurungé aku nutup layang iki, aku kepéngin ngomongké bab siji menèh, ya iki: pada mikir barang sing tenan, sing pantes, sing bener, sing resik, sing nyenengké lan barang sing diajèni karo manungsa. ⁹ Kabèh prekara sing wis tak wulangké lan sing wis mbok tanpa, senajana tembungku, senajana tindakku, kabèh kudu mbok lakoni tenan. Gusti Allah, sing ngayemké atimu, mesti bakal nuntun kowé terus.

Rasul Paulus maturkesuwun

¹⁰ Para sedulur, aku jan bungah tenan saiki bisa keturutan enggonmu kepéngin ngréwangi aku. Aku ya ngerti nèk ora namung saiki waé kowé mikirké aku, nanging wis suwi, mung waé wingi-wingi kowé durung kober merlokké. ¹¹ Enggonku ngomong ngono kuwi ora jalaran aku iki kekurangan apa kepriyé, ora. Iku ora dadi sebab, jalaran aku bisa nyukupi awakku déwé karo apa ènèngé. ¹² Awit aku wis ngrasakké kekurangan, uga kelubèran. Aku ngerti kepriyé enggonku kudu ngadepi situasi apa waé, ing wayah warek lan ing wayah ngelih, ing kelubèran lan ing kekurangan. ¹³ Situasi apa waé aku bisa nyangga, jalaran Kristus ngekèki kekuwatan aku.

¹⁴ Nanging ya apik banget enggonmu pada nulungi aku ing sakjeroné kangèlan iki. ¹⁵ Para sedulur nang Filipi, kowé déwé pada ngerti, dongé aku lunga sangka Masedonia, sakwisé aku nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus sing sepisanan, wujuté ya ora ènèng pasamuhan liyané sing ngréwangi aku kejaba mung kowé déwé. ¹⁶ Uga dongé aku nang kuta Tèsalonika kowé ya pada ngirimi sokongan sing tak butuhké, malah sampèk ping pindo enggonmu kirim. ¹⁷ Ya ora ngomong nèk aku iki seneng nampa pawèhmu, ora, nanging aku kepéngin weruh kabetyikanmu numpuk-numpuk terus. ¹⁸ Mulané aku kepéngin ngabari nèk kirimanmu wis tak tanpa kabèh lan pawèhmu okèhé malah ngungkuli-ungkuli sing tak butuhké. Kirimanmu sing digawa karo sedulur Epafroditus wis tak tanpa lan saiki aku wis ora kekurangan apa-apa. Pawèhmu kuwi anggepen pawèh marang Gusti Allah, pawèh sing énak ambuné kaya kurban sing disenengi karo Gusti Allah. ¹⁹ Gusti Allahku iki nggumunké kasugihané, Dèkné bakal ngekèki apa waé sing mbok butuhké, jalaran

kowé wis dadi siji karo Kristus Yésus. ²⁰ Mulané para sedulur, hayuk pada memuji Gusti Allah, Bapaké awaké déwé slawas-lawasé! Amèn.

Penutup lan pamuji slamet

²¹ Aku kirim slamet marang sedulur-sedulurku kabèh sing pada nurut Kristus Yésus. Uga sedulur-sedulur sing nang kéné karo aku kirim slamet marang kowé. ²² Sedulur-sedulur Kristen liya-liyané sing nang kuta kéné kirim slamet uga, luwih-luwih sedulur-sedulur sing kerja nang omahé ratuné.

²³ Para sedulur, tyukup seméné waé layang iki, muga-muga Gusti Yésus Kristus mberkahi kowé kabèh.

Paulus lan Timotius

Layangé rasul Paulus marang pasamuhan nang kuta Kolosé

Pembukakan lan pamuji slamet

¹⁻² Layang sangka Paulus, sing dipilih karo Gusti Allah dadi rasulé Kristus Yésus lan uga sangka sedulur Timotius, marang umaté Gusti Allah nang kuta Kolosé, sedulur-sedulurku sing temen nurut Gusti Yésus Kristus.

Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé ngétokké kabetyikané lan katentremané marang kowé kabèh!

Tembung maturkesuwun

marang Gusti Allah

³⁻⁴ Para sedulur, saben awaké déwé ndongakké kowé, awaké déwé maturkesuwun marang Gusti Allah Bapaké Gusti Yésus Kristus, awit awaké déwé krungu nèk kowé pada pretyaya tenan marang Kristus. Awaké déwé uga krungu bab katrésnanmu marang kabèh wong sing pada nurut Gusti Allah.

⁵ Kowé pretyaya lan trésna, jalaran kowé nduwèni pengarep-arep nèk Gusti Allah wis nyawiské berkah sing gedé nang swarga kanggo kowé kabèh. Bab pengarep-arep iki kowé krungu sepisanan dongé kowé krungu kabar sing nyata, yakuwi kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. ⁶ Kabar kabungahan iki wis kasebar nang sak jembaré bumi lan wong pirang-pirang pada pretyaya marang kabar iki terus pada nglakoni urip manut karepé Gusti Allah. Pada waé karo lèlakon ing uripmu, sakwisé kowé krungu kabar kabungahan sing sepisanan. Wujuté kowé ya terus bisa dunung bab kawelasané lan kabetyikané Gusti kaya sak beneré.

⁷ Kowé krungu bab kuwi mau kabèh sangka sedulur Epafras, kanyaku sing nyambutgawé kanggo Gusti kaya aku. Dèkné tak trésnani tenan lan dèkné peladèné Kristus sing kenèng dijagakké lan sing nglabuhi kowé. ⁸ Ya sedulur Epafras iki sing ngomongi awaké déwé bab katrésnanmu, katrésnan sing sangka Roh Sutyi.

⁹ Mulané, wiwit awaké déwé krungu kabar sangka nggonmu kuwi tekané saiki, awaké déwé ora lèrèn ndongakké kowé. Awaké déwé ndonga, muga kowé bisa nduwèni pangerti bab apa sing dikarepké karo Gusti Allah ing uripmu. Muga kowé bisa nduwèni kaweruh lan kadunungan ing kasukman. ¹⁰ Dadiné uripmu bisa pantes kaya sing dikarepké Gusti lan Gusti uga bisa lega ing sembarang prekara sing mbok lakoni. Muga kowé bisa mundak enggonmu nggawé

betyik marang liyané lan kaweruhmu bab Gusti bisaa selot suwi selot mundak. ¹¹ Awaké déwé uga ndonga, muga kowé bisa nampa kekuwatan sangka pangwasané Gusti Allah sing nggumunké, supaya kowé bisa kuwat nyangga sembarang karo sabar, tanpa nesu marang wong sing nggawé sangsarané uripmu. ¹² Malah bisaa pada bungah lan pada maturkesuwun marang Gusti Allah Bapaké awaké déwé, sing marakké awaké déwé pantes nampa panduman sing wis dityawiské nang panggonan pepadang, kanggo kabèh wong sing nurut Gusti. ¹³ Gusti Allah wis ngluwari awaké déwé sangka pangwasané pepeteng lan saiki awaké déwé kaboyong kanti slamet ing sak ngisoré pangwasané Anaké sing ditrésnani. ¹⁴ Ya jalaran sangka Anaké Gusti Allah iki awaké déwé saiki utyul sangka pangwasané Sétan lan awaké déwé uga bisa nampa pangapurané dosa.

Kristus kuwi sapa?

¹⁵ Aku saiki kepéngin ndunungké bab Kristus, Anaké Gusti Allah. Awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah kuwi ora kétok, nanging sapa sing weruh Kristus ya weruh Gusti Allah, jalaran Kristus sing ngétokké marang manungsa Gusti Allah kuwi wujudé kaya ngapa. Kristus uga sing dadi sesirahé sembarang sing ènèng. ¹⁶ Kuwi jalaran Dèkné sing dipréntah Gusti Allah kongkon nggawé sembarang sing ènèng, sembarang sing nang bumi, sing kétok mripat lan uga sembarang sing nang swarga sing ora kétok mripat, semono uga kabèh roh-roh lan pangwasa. Kabèh mau ènèngé sangka Kristus lan kanggo ngluhurké Kristus. ¹⁷ Karomenèh, Kristus wis ènèng sakdurungé sembarang kuwi kabèh ènèng lan Dèkné sing ngwasani lan nata sembarang sing ènèng. ¹⁸ Kristus kuwi sesirahé badané, yakuwi pasamuané. Dèkné sing dadi wiwitané lan sing ngekèki urip marang pasamuané. Dèkné uga sing ditangèkké sangka pati sing ndisik déwé karo Gusti Allah, mulané ing sembarang prekara Kristus ya sing ndisik déwé. ¹⁹ Kristus dadi sesirahé sembarang, jalaran wis dadi kekarepané Gusti Allah déwé manggon ing Kristus, supaya Gusti Allah bisa kétok sak kabèhé ing Kristus. ²⁰ Ya lantaran Kristus Gusti Allah ngrukunké sembarang karo Dèkné déwé. Sembarang sing nang swarga lan sing nang bumi wis dirukunké karo Gusti Allah lantaran Kristus, sing dipentèng getihé tumètès sampèk mati.

²¹ Kowé mbarang saiki wis dirukunké karo Gusti Allah, senajan uripmu mauné adoh karo Dèkné. Kowé mbiyèn malah mungsuhé Gusti Allah, jalaran sing mbok gagas lan sing mbok lakoni namung barang ala. ²² Nanging saiki wis ora ngono. Saiki Gusti Allah wis ngrukunké kowé karo

Dèkné déwé lantaran Kristus, sing mati kaya manungsa. Kristus mati nglabuhi kowé, supaya kowé bisa dadi wong urip kaya sing dikarepké Gusti, wong sing resik tanpa salah. ²³ Mulané kowé kudu mantep enggonmu pretyaya marang pituturé Gusti Allah lan aja sampèk kowé disimpangké sangka pengarep-arep sing karembuk ing kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. Ya kabar kabungahan iki sing kasebar nang sak jembaré jagat lan aku iki, Paulus wis dadi peladèné Gusti kanggo ngerjani iki.

Pelabuané rasul Paulus

kanggo pasamuhan

²⁴ Mulané aku saiki ya nandang kangèlan kanggo nglabuhi kowé, nanging aku malah bungah enggonku nglakoni iki. Dadiné aku bisa nggenepi kekurangané kasangsarané Kristus kanggo badané, yakuwi pasamuhané. ²⁵ Aku dadi peladèné pasamuhan, jalaran Gusti Allah sing ngekèki penggawéan iki marang aku. Aku kudu ngabarké marang kowé bab sembarang sing bakal ditindakké karo Gusti Allah kanggo kowé. ²⁶ Mauné, ing jaman sing wis kliwat, Gusti Allah durung tau ngomongké bab kuwi marang sapa-sapa. Nanging saiki kabar iki dietokké marang pasamuhan. ²⁷ Gusti Allah pantyèn wis kepéngin ngetokké kabar iki marang pasamuhané. Ya kabar iki sing ngomongké nèk Gusti Allah bakal nekakké barang sing nggumun-nggumunké marang kabèh bangsa sing dudu Ju. Kabar iki ngomongké apa ta sakjané? Kabar iki ngomongké nèk Kristus uga bakal manggon ing kowé sing dudu Ju. Lan jalaran Kristus manggon ing kowé, kowé uga ngarep-arep nèk Gusti Allah bakal ngelem kowé lan ngekèki barang sing nggumun-nggumunké marang kowé. ²⁸ Ya kabar sing penting banget iki sing digelarké karo awaké déwé, kabar bab Kristus. Awaké déwé ngélingké marang kabèh wong, supaya pada manut marang Gusti lan sak inter-interé awaké déwé mulangi kepriyé tyarané wong nurut Gusti. Dadiné mbésuk nèk pada teka nang ngarepé Gusti Allah ora usah wedi, awit uripé tyotyok karo sing dikarepké Gusti. ²⁹ Mulané aku nglumui nyambutgawé sak inter-interku karo pitulungané Kristus sing tumandang karo kekuwatané ing uripku.

2

¹ Para sedulur, apa ta jalarané enggonku nyambutgawé sak kuwatku nglabuhi kowé sing nang Kolosé, uga sedulur-sedulurku sing nang Laodiséa lan sedulur-sedulur liyané sing durung tau kepetuk aku? ² Jalarané, supaya kowé kabèh

bisa mantep ing pengandel lan pada trésna marang sakpada-pada lan bisa rukun bebarengan. Dadiné kowé bisa nduwèni kaweruh sing jeru lan bisa dunung sak kabèhé bab wewadiné Gusti Allah, yakuwi Kristus. ³ Kristus sing nduwèni kasugihané kaweruh lan pangerti.

⁴ Aku ngomongi kowé bab iki, supaya kowé ora kenèng diapusi wong karo omongan sing énak. ⁵ Bener, aku déwé ora nang tengahmu, nanging ing batinanku aku tyampur karo kowé. Aku bungah tenan bisa krungu nèk kowé kabèh pada rukun bebarengan lan pada mantep enggonmu pretyaya marang Kristus.

Kristus wis menangké sembarang nang kayu pentèngan

⁶ Para sedulur, kowé wis pada nampa Kristus Yésus dadi Gustimu, mulané saiki kowé kudu terus urip rumaket marang Dèkné. ⁷ Tegesé, pada mantepa enggonmu pretyaya lan nuruta marang pitutur sing diwulangké sing ndisik déwé, supaya bisa mantep kaya wit sing ngoyot jeru. Diterusna enggonmu pada manut lan njagakké marang Kristus lan aja pisan-pisan kendo enggonmu pretyaya marang pitutur sing bener bab Kristus, kaya sing wis diwulangké marang kowé karo sedulur Epafras. Lan aja pada lèrèn enggonmu maturkesuwun marang Gusti Allah.

⁸ Pada diati-ati, aja sampèk kowé katut kejiret karo pitutur sing apusan, yakuwi pitutur gawéané manungsa sing manut pangwasa-pangwasa nang jagat. Kuwi dudu pitutur sing sangka Kristus. ⁹ Aja pada nggugu piwulang sing kaya ngono kuwi, jalaran Gusti Allah déwé dadi manungsa lan manungsa iki ya Kristus déwé. ¹⁰ Dèkné ana ing sak nduwuré kabèh pangwasa, kayadéné mulékat-mulékat lan sétan-sétan. Mulané, jalaran kowé wis dadi siji karo Kristus, kowé uga wis nduwèni sembarang sing mbok butuhké kanggo mangertèni kekarepané Gusti Allah.

¹¹ Dongé kowé nampa Kristus, Gusti Allah ngekèki tanda marang kowé kanggo nengeri nèk kowé saiki wis wèké Dèkné. Kuwi dudu sunat sing lantaran tangané manungsa, ora, nanging sunat lantaran Kristus, awit Dèkné sing medot kowé sangka kesenanganmu sing ala. ¹² Sak barengé kowé dibaptis ing banyu, kowé katut kakubur karo Kristus lan uga ditangèkké menèh ing urip anyar, kaya enggoné Gusti Allah nangèké Kristus sangka pati. Kowé saiki nglakoni urip anyar, jalaran kowé pretyaya nèk Gusti Allah bisa medot kowé sangka pangwasané ala, kaya enggoné Gusti Allah bisa nangèké Kristus sangka pati. ¹³ Pantyèn ngono kuwi lelakoné uripmu kabèh. Mauné kowé pada mati ing kasukman, jalaran kowé ora kenal marang Gusti Allah. Dadiné

kowe ya ora ngerti bab urip sing dikarepké karo Gusti Allah. Mulané kowe ya namung nglakoni sing ala terus. Nanging senajana kowe mauné mati ing kasukman, saiki Gusti Allah wis nguripké kowe bareng karo Kristus. ¹⁴ Salahé awaké déwé kabèh wis dingapura lan layang tanda salahé awaké déwé wis dityorèk kabèh. Pantyèn ya layang kuwi lan isi-isiné layang kuwi sing nyentyang lan nyalahké awaké déwé. Nanging saiki kuwi kabèh wis disuwèk karo Gusti, wis katut dipaku nang kayu pentèngan. ¹⁵ Nang kayu pentèngan kono Kristus wis menangké pangwasané roh-roh sing ala kabèh. Pangwasa-pangwasa mau kabèh dièrèt-èrèt digawé tontonan ing sakjeroné arak-arakan, kanggo tanda nèk Kristus wis menang.

Pada nuruta Kristus, ora pernatana gawéané manungsa

¹⁶ Mulané para sedulur, aja pada nggatèkké marang wong sing ngomong penging mangan iki lan penging ngombé kaé, kudu ngurmat dina iki apa taun kaé apa tanggal anyar. Wong-wong kuwi uga meksa ngongkon manut pernatana-pernatana dina sabat.

¹⁷ Kuwi aja dirèwès, jalaran pernatana-pernatana kuwi mau kabèh namung ayang-ayangé barang sing bakal teka. Sing nyata tenan ya Kristus déwé. Dèkné saiki wis teka, mulané kowe ora usah nglakoni pernatana-pernatana sing lawas kuwi. ¹⁸ Nèk ènèng wong nyepèlèkké pretyayamu lan ngaku-aku nèk apiké ngungkuli kowe, jalaran dèkné jaréné nampa kaweruh lan menawa terus ngomongi kowe kongkon sing andap-asor banget lan kongkon nyembah marang mulékat-mulékat, kowe aja gelem. Wong kaya ngono kuwi namung sombong, nanging ora ènèng wujuté, pikirané namung tyara kadonyaan. ¹⁹ Kuwi ora tyotyok karo sesembahan sing dikarepké karo Kristus. Kristus sing kudu digugu, awit Dèkné sing dadi sesirahé awaké déwé lan Dèkné sing ngrumati lan ngumpulké awak sak kujur bisa dadi siji nganggo balung lan sungsum. Dadiné bisa mundak gedé kaya sing dikarepké Gusti Allah.

Mati lan urip katut Kristus

²⁰⁻²¹ Para sedulur, kowe wis pada katut mati karo Kristus lan kowe saiki wis nglakoni urip anyar. Kowe wis ora usah nglakoni pernatana lan sirikan sing diperlokké karo wong sing ora kenal marang Gusti Allah, sing ngomong: “Aja ndemèk iki,” “Aja ngityipi kuwi,” lan “Aja nyénggol iki lan kuwi!” ²² Kuwi kabèh lak gawéané Gusti Allah ta? Lan Gusti Allah nggawé kuwi kabèh lak supaya dikanggokké ta? Nèk wis dikanggokké ya wis entèk ta? Mulané, aja pada ngrèwès marang pernatana lan sirikan gawéané manungsa. ²³ Pantyèn,

nèk disawang barang kaya ngono kuwi kétéké ya sesembahan sing apik déwé, kayadéné nyembah marang mulékat, andap-asor sing kliwat lumrah lan ngajar awaké déwé. Nanging sakjané ora ènèng perluné blas, malah namung marakké sombong.

3

¹ Para sedulur, kowé wis dadi siji karo Kristus. Mulané, dongé Gusti Allah nangèké Kristus sangka pati, kowé uga katut karo Kristus ditangèkké sangka pati. Kowé saiki wis nduwé urip anyar. Pada mikira barang sing nang swarga, nang panggonané Kristus, sing njagong nang tengené Gusti Allah. ² Pada mikira sembarang sing nang swarga, aja sing ing donya kéné. ³ Awit kowé kuwi wis mati katut karo Kristus lan urip ala sing kaya mauné kuwi wis dirampungké. Uripmu saiki iki wis dadi siji karo Kristus, kasimpen ing Gusti Allah. ⁴ Namung Kristus déwé sing bisa ngekèki urip kaswargan kuwi. Mulané, mbésuk nèk Dèkné bakal teka menèh, kabèh wong bakal weruh urip anyar iki lan kowé bakal katut kaelem bareng karo Kristus.

Urip sing anyar lan urip sing lawas

⁵ Mulané para sedulur, kowé kudu medot kesenangan sing ala kayadéné: laku bédang, nglakoni sèks sing ora lumrah, ngepéngini sèks sing ora pantes lan laku murka. Laku murka kuwi tunggalé waé karo panyembah marang brahala. ⁶ Klakuan sing kaya ngono kuwi namung nekakké nesuné Gusti Allah. ⁷⁻⁸ Mbiyèn kowé pantyèn nduwèni klakuan sing kaya ngono, nanging saiki kuwi kudu mbok buwang kabèh, kayadéné: nesu, jèngkèl, rasa sengit, pengomongan ala bab liyané lan tembung sing kotor.

⁹ Uga, aja pada goroh marang sakpada-pada, awit urip sing lawas lan klakuan sing lawas wis mbok buwang. ¹⁰ Kowé saiki wis dadi wong anyar sing suwi-suwi selot mada-rupa karo Gusti Allah sing nggawé kowé. Mulané, suwi-suwi kowé uga mundak dunung marang apa sing dikarepké karo Gusti Allah ing uripmu. ¹¹ Dadiné, jalaran kowé kabèh wis dadi wong anyar, wis ora dadi sebab menèh kowé kuwi dudu wong Ju apa wong Ju, kowé kuwi sunat apa ora, kowé kuwi wong liya bangsa apa wong ora ngerti tata-tyara, kowé kuwi slaf apa wong merdéka. Kuwi mau kabèh wis blas ora dadi sebab. Sing dadi sebab ya Kristus, sing urip ing kowé kabèh.

¹² Para sedulur, kowé wis dipilih karo Gusti Allah, supaya kowé mèlu dadi brayaté Gusti Allah sing ditrésnani tenan. Mulané, saiki kowé kudu nduwèni melas lan kudu gemati marang liyané. Aja nduwèni pikiran nèk kowé kuwi apiké

ngungkuli liyané, nanging sing andap-asor, sing alus lan sing sabar. ¹³ Pada tulung-tinulunga lan pada ngapuraa marang sakpada-pada, nèk salah-siji ènèng sing nduwé salah. Kowé kudu ngapura marang liyané, awit Gusti Allah ya wis ngapura marang kowé. ¹⁴ Lan sing penting déwé, sing kudu ing sak nduwuré sembarang iki ya ora liya kejaba katrésnan. Awit nèk kowé pada trésna marang sakpada-pada, kowé bisa urip rukun bebarengan dadi siji. ¹⁵ Kristus wis nentremké uripmu, mulané kowé kudu urip bebarengan sing tentrem. Gusti Allah déwé wis manggil kowé supaya pada rukun bebarengan, awit kowé wis dadi badan siji. Aja pada lali maturkesuwun marang Gusti Allah. ¹⁶ Kowé kudu nglumui supaya pangertimu bab pituturé Gusti Yésus Kristus bisa mundak terus lan mbok turut tenan. Mulané, sak intertermu pada wulangana lan élingana sakpada-pada. Pada memujia Gusti Allah sak atimu, nganggo singi sing sangka Kitab Sutyi lan singi sing ngluhurké jenengé Gusti Allah. Memujia Gusti Allah uga nganggo singi sing diedunké karo Roh Sutyi ing atimu. Dikétokké nganggo singi-singi kuwi nèk kowé maturkesuwun tenan marang Gusti Allah. ¹⁷ Lan menèh, ing sembarang prekara sing mbok omong lan mbok lakoni, dikétokké nèk kowé wis nurut Gusti Yésus lan aja pada lali maturkesuwun marang Gusti Allah Bapaké awaké déwé, jalaran Gusti Yésus wis nylametké awaké déwé.

Urutan kanggo brayat Kristen

¹⁸ Saiki aku kepéngin ngomongké bab urip bebarengan ing sakjeroné omah. Sedulur-sedulurku wédok, kowé kudu manut marang bojomu. Nèk wong nurut Gusti pantesé ngono.

¹⁹ Sedulur-sedulurku lanang, kowé kudu nrésnani bojomu lan aja pisan-pisan ndadèkké periné atiné.

²⁰ Botyah-botyah, kowé kudu manut marang wong tuwamu ing apa waé, awit Gusti seneng nèk anak-anak manut.

²¹ Sedulur-sedulurku sing wis nduwé anak, aja nggawé larané atiné anak-anakmu. Mengko ndak pada semplak.

²² Sedulur-sedulurku sing slaf, kowé uga kudu manut marang sing nduwèni uripmu ing donya kéné. Kowé kudu manut ing prekara apa waé, ora namung nèk kowé ditunggoni, namung nggolèk lem-leman waé, ora, nanging manut sak atimu, jalaran kowé ngajèni marang Gusti.

²³ Ing panggawéan apa waé, nyambuta gawé karo seneng, dianggep nyambutgawé kanggo Gusti, ora kanggo manungsa. ²⁴ Ngertia nèk Gusti déwé sing bakal ngupahi kowé. Sembarang sing wis dijanji karo Gusti ya bakal mbok tanpa

uga. Awit kowé kuwi sakjané ora nyambutgawé kanggo manungsa, nanging kanggo Kristus déwé. ²⁵ Mulané, sapa sing neruské salahé, aja kagèt nèk bakal nampa upahé uga, awit Gusti Allah ora pilih-sih.

4

¹ Sedulur-sedulurku sing nduwé slaf! Kowé kudu tumindak sing bener marang slafmu lan kudu mbok rumati sing apik. Pada élinga nèk kowé uga ènèng sing nduwé, yakuwi Gustimu nang swarga.

Pengéling-éling sing penting

² Para sedulurku kabèh, aja lèrèn enggonmu ndedonga. Pada sing awas lan sing ati-ati lan aja lali maturkesuwun marang Gusti Allah sing nulungi kowé. ³ Aku uga didongakké, supaya Gusti Allah nggawèkké dalan enggonku nggelarké pituturé Gusti. Dadiné aku bisa ndunungké marang kabèh wong nèk Gusti Allah ngongkon Kristus teka nang jagat, tujuané nulungi kabèh wong, ora namung wong Ju. Iki wewadi sing mauné kasimpen, nanging saiki kudu tak gelarké. Kuwi jalarané aku saiki disetrap iki. ⁴ Mulané, aku didongakké tenan, supaya aku bisa ndunung-ndunungké bab iki kaya sing sak mestiné marang wong-wong.

⁵⁻⁶ Tindak-tandukmu ing tengahé wong sing ora pretyaya kudu sing pantes, nganggo kadunungan lan saben kelunggaran kudu mbok kanggokké sing apik, kanggo ngétokké nèk Kristus kepéngin nulungi kabèh wong. Nèk omong-omongan karo wong-wong kuwi tembungmu kudu sing sedep lan mi-gunani. Dadiné nèk ènèng sing takon apa waé kowé bisa nyauri sing sak mestiné.

Kabar slamet lan penutup

⁷ Para sedulur, sedulur Tikikus tak kongkon teka nang nggonmu, supaya kowé bisa krungu sangka dèkné bab kepriyé kabaré karo aku iki. Sedulur Tikikus iki tak trésnani tenan, dèkné jan temen ngréwangi aku nyambutgawé kanggo Gusti. ⁸ Mulané aku ya ngongkon dèkné niliki kowé. Dèkné bisa ngabari kowé bab awaké déwé iki sing nang Rum kéné lan dèkné uga bisa mbangun lan nglipur atimu kabèh. ⁹ Sedulur Tikikus bakal dikantyani karo sedulur Onésimus. Kowé mesti kenal Onésimus, dèkné ya sangka Kolosé kono. Iki ya sedulur sing tak trésnani lan dèkné temen ngréwangi aku nang kéné. Sedulur loro iki sing bakal ngabari kowé bab penggawéané Gusti nang Rum kéné.

¹⁰ Sedulur Aristarkus kirim slamet marang kowé. Dèkné disetrap karo aku nang kéné. Kabar slamet uga sangka sedulur Markus. Sedulur Markus iki ponakané sedulur Barnabas.

Aku wis tau ngomongké bab sedulur Markus iki. Kapan-kapan nèk dèkné teka nang nggonmu ya ditampa sing apik. ¹¹ Uga sedulur Yésus, sing parapané Yustus, kirim slamet marang kowé. Sangka bangsa Ju ya namung sedulur telu iku mau sing ngréwangi aku karo penggawéané kratoné Gusti Allah. Sedulur telu iki pantyèn pitulungan gedé kanggo aku.

¹² Kabar slamet uga sangka sedulur Epafras, sing nyambutgawé kanggo Kristus Yésus uga. Dèkné ya sedulur sangka nggonmu kono. Ngertia nèk sedulur Epafras iki temen ndongakké kowé, supaya kowé bisa mantep ing pengandel lan bisa diwasa ing kasukman. Dadiné kowé bisa ngerti apa sing dikarepké Gusti Allah lan ora namung ngerti, nanging mbok lakoni tenan. ¹³ Jan ora sembrana tenan sedulur Epafras iki enggoné ndongakké kowé, aku weruh déwé. Lan ora namung kowé sing nang Kolosé sing didongakké, nanging uga sedulur-sedulur sing nang Laodiséa lan Hirapolis. ¹⁴ Dokter Lukas, kanyaku sing tak trésnani lan uga sedulur Démas mèlu kirim slamet marang kowé kabèh.

¹⁵ Awaké déwé nyuwun marang kowé kabèh, kabar slamet sangka awaké déwé iki uga dikirimké marang sedulur-sedulur nang Laodiséa lan uga marang sedulur Nimfa lan pasamuhan sing ngumpul nang omahé dèkné. ¹⁶ Nèk layang iki wis diwatyakké nang pasamuhan Kolosé kono, terus dieterké nang Laodiséa, supaya uga diwatyakké nang pasamuhan kana. Lah layang sing tak kirimké marang pasamuhan Laodiséa, kuwi uga kudu mbok watyaké nang pasamuhanmu. ¹⁷ Sedulur Arkipus diomongi supaya ngerjani penggawéané Gusti terus tekan rampungé.

¹⁸ Tyukup seméné waé layang iki, aku déwé sing ngekèki tanda-tangan. Aja pada lali nèk aku iki nang setrapan nglabuhi kowé.

Muga-muga Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang kowé kabèh.

Paulus

Layangé rasul Paulus marang pasamuan nang kuta Tèsalonika Layang nomer siji

Pembukakan lan pamuji slamet

¹ Para sedulur, iki layang sangka Paulus, Silas lan Timotius, marang pasamuan nang kuta Tèsalonika sing wis dadi umaté Gusti Allah Bapaké lan Gusti Yésus Kristus.

Muga-muga kabetyikan lan katentreman ngebeki kowé kabèh.

Pasamuan Tèsalonika kanggo tulada

² Para sedulur, saben awaké déwé ndonga, awaké déwé ya ora lali ndongakké kowé kabèh. Awaké déwé maturkesuwun marang Gusti Allah nèk Dèkné ngélingké awaké déwé bab kowé kabèh nèk awaké déwé ndonga. ³ Awaké déwé ya ora lali marang penggawéan sing mbok tindakké sangka pretyayamu marang Gusti Allah. Awaké déwé uga ajek mikirké enggonmu pada nglumui tulung-tinulung, jalaran kowé pada trésna tenan marang sakpada-pada. Awaké déwé ora lali enggonmu pada sabar nyangga sak wernané kangèlan tanpa simplak, jalaran kowé pada nduwèni pengarep-arep nèk bakal dadi siji karo Gustiné awaké déwé, Yésus Kristus. Sembarang kuwi ngekèki tanda nèk kowé urip nurut Gusti Allah, Bapaké awaké déwé kabèh. ⁴ Para sedulur, awaké déwé tansah maturkesuwun marang Gusti Allah, awit awaké déwé ngerti nèk Dèkné trésna tenan marang kowé lan Dèkné wis milih kowé dadi umaté. Kepriyé awaké déwé bisané ngerti nèk Gusti Allah milih kowé? ⁵ Awit awaké déwé enggoné nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yésus ora namung karo tembung waé, ora, nanging Gusti Allah déwé ngétokké kwasané karo penggawé sing nggumun-nggumunké. Lan menèh, Roh Sutyi sing ndunungké marang kowé nèk pitutur bab Gusti Yésus kuwi bener. Kowé pada ngerti déwé, dongé awaké déwé ijik tyampur karo kowé, awaké déwé uripé ya ati-ati tenan ing apa waé. Kuwi mau kanggo ngekèki tulada sing apik marang kowé. ⁶ Lan kowé saiki uga pada nglakoni kangèlan niru awaké déwé lan niru Gusti Yésus. Awit, senajan abot lan angèl banget, kowé meksa gelem nampa pituturé Gusti Allah karo bungah. Roh Sutyi sing ngekèki kabungahan kuwi marang kowé. ⁷ Dadiné saiki kowé kenèng ditiru karo sedulur-sedulur kabèh sing manggon nang bawah Masedonia lan bawah Akaya. ⁸ Awit molai sangka nggonmu pituturé

Gusti Allah terus mrèmèn-mrèmèn. Ora namung nang bawah Masedonia lan Akaya waé, nanging nang endi-endi wong-wong pada krungu bab pengandelmu marang Gusti Allah. Dadiné awaké déwé wis ora usah ngomong apa-apa menèh prekara kuwi. ⁹ Wong-wong kuwi déwé pada ngomongké enggoné awaké déwé teka nang nggonmu lan enggonmu pada nampa awaké déwé. Uga pada ngomongké enggonmu pada ninggal gusti allah sing palsu lan saiki kowé pada nurut Gusti Allah sing nyata lan sing urip slawas-lawasé. ¹⁰ Lan saiki kowé pada ngarep-arep Anaké Gusti Allah sing bakal teka menèh sangka swarga, yakuwi Gusti Yésus Kristus, sing wis ditangèkké sangka pati. Dèkné sing ngutyuli awaké déwé sangka setrapané Gusti Allah, awit Gusti Allah bakal nyetrap kabèh wong sing nglakoni ala.

2

Tumindaké rasul Paulus

nang Tèsalonika

¹ Para sedulur, kowé déwé ngerti nèk tekané awaké déwé nang nggonmu ora muspra. ² Sakdurungé awaké déwé teka nang nggonmu awaké déwé wis disiya-siya lan digawé sembrana nang kuta Filipi. Nanging Gusti Allah ngekèki kekendelan marang awaké déwé lan senajan awaké déwé dialang-alangi, awaké déwé meksa nggawa pituturé Gusti Allah marang kowé. ³ Enggoné awaké déwé ngandani kowé kuwi ora kanggo nyasarké kowé apa nggolèk bati apa ngapusi, ora. ⁴ Nanging awaké déwé nuju supaya Gusti Allah lega karo awaké déwé. Dèkné sing ngerti angen-angen-pikirané awaké déwé lan Dèkné wis nganggep awaké déwé pantes nggelarké kabar kabungahan Gusti Yésus Kristus, mulané awaké déwé ora nggolèk pengalemané manungsa, nanging apa sing dikarepké karo Gusti Allah. ⁵ Gusti Allah déwé dadi seksi! Awaké déwé ora tau nganggokké tembung énak kanggo ngenèng kowé, supaya nemu bati, ora. ⁶ Awaké déwé ya ora tau nggolèk pengalemanmu apa wong liyané. Sakjané awaké déwé dadi rasulé Gusti Yésus nduwèni kwasá mréntah lan njaluk apa waé. ⁷ Nanging ora, suwéné awaké déwé tyampur karo kowé awaké déwé malah sarèh, kaya ibu sing nrésnani lan ngrumati anak-anaké kaé. ⁸ Mulané, jalaran awaké déwé trésna banget marang kowé, awaké déwé ora namung nggawa kabar kabungahané Gusti Allah marang kowé, nanging awaké déwé uga ora éman ngekèkké nyawané pisan. Awaké déwé jan trésna tenan marang kowé. ⁹ Kowé déwé mesti ijik kélingan para sedulur! Awaké déwé nyambutgawé mepeng awan lan wengi nggolèk pangan, supaya awaké déwé ora dadi

renggan lan répotmu. Ya ngono kuwi awaké déwé enggoné nggelar kabar kabungahané Gusti Allah marang kowé.

¹⁰ Para sedulur, kowé déwé sing dadi seksi lan uga Gusti Allah. Suwéné awaké déwé tyampur karo kowé sing pada pretyaya marang Gusti Yésus, awaké déwé uripé ati-ati, ora nglakoni barang sing ora apik. Karo sapa-sapa awaké déwé ya nindakké sing bener lan awaké déwé ora ngekèki jalaran wong nyalahké awaké déwé. ¹¹ Lan kowé déwé ngerti enggoné awaké déwé ngandani lan nglipur kowé siji-sijiné. Eling-eling kaya bapak ngandani anak-anaké kaé. ¹² Awaké déwé ngélingké lan nglipur kowé ing wayah angèl, supaya uripmu ndadèkké legané Gusti Allah, sing wis manggil kowé kongkon mèlu ing kratoné, supaya kowé bisa ngrasakké kabungahan gedé slawasé.

¹³ Enèng jalaran liyané menèh sing marakké awaké déwé tansah maturkesuwun marang Gusti Allah, yakuwi, dongé awaké déwé ngabarké pituturé Gusti Allah marang kowé, kowé pada gelem ngrungokké lan pada gelem nampa. Lan menèh, ora mbok anggep kaya pituturé manungsa, ora, nanging kaya sak nyatané, mbok anggep pituturé Gusti Allah déwé. Wujuté pituturé Gusti Allah ya nyambutgawé tenan ing uripmu, sing pada pretyaya marang Gusti Yésus Kristus. ¹⁴ Awaké déwé nitèni nèk pituturé Gusti Allah nyambutgawé nang tengahmu, awit apa sing pada dialami karo sedulur-sedulur sing nurut Gusti Yésus nang Yudéa uga kowé pada waé ngalami. Kaya enggoné wong agama Ju nyiyan-nyiya sedulur-sedulur Kristen sing nang Yudéa, bangsamu déwé uga nyiyan-nyiya kowé. ¹⁵ Mbiyèn-mbiyèné wong agama Ju matèni para nabi, terus matèni Gusti Yésus lan saiki wong-wong kuwi nyiyan-nyiya awaké déwé sampèk kliwat-ngekat, ndadèkké nesuné Gusti Allah. Lan menèh, wong-wong kuwi pada mungsuh marang saben wong. ¹⁶ Pada ngalang-alangi awaké déwé supaya ora bisa ngabarké pituturé Gusti Allah marang bangsa liyané, pitutur sing bisa nekakké keslametan. Dadiné salahé wong agama Ju kuwi numpuk-numpuk sampèk Gusti Allah ora sabar menèh lan entèk-entèké wong-wong kuwi disetrap.

Rasul Paulus kepénin niliki pasamuhan Tèsalonika

¹⁷ Nanging para sedulur, sakwisé awaké déwé pisah sak untara sangka kowé, awaké déwé saiki kangen tenan marang kowé. Awit awaké déwé pantyèn pisah ing raga, ora weruh kowé, nanging ora pisan-pisan pisah ing ati. Mulané, awaké déwé ya nglumui tenan supaya bisa kepetuk menèh karo kowé. ¹⁸ Awaké déwé kepéngin balik nang nggonmu lan aku

déwé, Paulus, wis ping pira njajal nggolèk dalan, nanging Sétan ngalang-alangi awaké déwé.

¹⁹ Para sedulur, mbésuk nèk Gusti Yésus balik menèh, kowé mesti bareng karo awaké déwé ngadek nang ngarepé. Sapa menèh kejaba kowé sing marakké awaké déwé ngarep-arep tekané Gusti. Sapa kejaba kowé sing dadi bungahé lan pamèrané awaké déwé, mbésuk nèk Gusti Yésus teka. Ora ènèng sing ngungkuli kowé. ²⁰ Pantyèn tenan, kowé sing dadi pamèrané lan kabungahané awaké déwé.

3

¹⁻³ Para sedulur, awaké déwé wis ora betah ngempet kangené, mulané awaké déwé ngongkon sedulur Timotius budal nang nggonmu, awaké déwé bèn kèri waé nang Aténe kéné. Kowé ngerti nèk Timotius kuwi seduluré awaké déwé ing pengandel lan dèkné ngréwangi awaké déwé nggelarké kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. Dèkné teka nang nggonmu, supaya bisa mbangun kowé lan ngélingké marang kowé, aja sampèk mbalik dalan lan ninggal Gusti, senajan kowé disiyasiya. Kowé wis ngerti déwé nèk kangèlan sing kaya ngono kuwi pantyèn wis lumrah kanggo awaké déwé. ⁴ Kowé mesti kélingan, dongé awaké déwé ijik tyampur karo kowé, awaké déwé lak wis ngomong sakdurungé nèk wong-wong bakal ngalang-alangi lan nyiya-nyiya awaké déwé. Lah yakuwi sing klakon tenan saiki. ⁵ Mulané awaké déwé ngongkon sedulur Timotius niliki kowé, jalaran aku ora sabar ngentèni suwi menèh. Aku kepéngin ngerti kepriyé kabaré pengandelmu marang Gusti Yésus. Aku rada sangsi nèk Sétan menawa nggoda kowé terus kowé pada semplak. Mengko enggoné awaké déwé nglumui nyambutgawé nang nggonmu kuwi ndak muspra.

⁶ Nanging saiki sedulur Timotius wis balik menèh sangka nggonmu lan dèkné nggawa kabar sing ndadèkké bungahé awaké déwé. Dèkné ngomong nèk kowé pada mantep ing pengandel lan ing katrésnan lan pada nduwé penganggep betyik marang awaké déwé. Sedulur Timotius uga ngabari nèk kowé pada kangen tenan marang awaké déwé, kaya enggoné awaké déwé kangen marang kowé. ⁷ Mulané para sedulur, kabar kuwi mau kabèh nglipur awaké déwé ing sakjeroné kasusahan lan kasangsaran, awit awaké déwé saiki ngerti nèk kowé pada pretyaya terus marang Gusti Yésus. ⁸ Sakwisé awaké déwé krungu nèk kowé pada nurut Gusti terus, awaké déwé krasa urip menèh. ⁹ Kowé jan nekakké kabungahan gedé tenan marang awaké déwé. Kurang tembungé awaké déwé kanggo maturkesuwun marang Gusti Allah bab kuwi.

¹⁰ Awan-wengi awaké déwé tansah ndonga marang Gusti Allah, nyuwun supaya awaké déwé bisa niliki kowé lan bisa nyukupké kekurangané pengandemu.

¹¹ Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus nggawèkké dalan, supaya awaké déwé bisa tekan nggonmu. ¹² Awaké déwé uga nyuwun marang Gusti Allah supaya nambahi katrésnanmu marang sakpada-pada lan marang wong kabèh. Dadiné kowé bisa nrésnani liyané kaya enggoné awaké déwé nrésnani kowé. ¹³ Ya ngono kuwi enggoné Gusti Allah bakal ngantepké atimu, supaya mbésuk, nèk Gusti Yésus teka karo para sutyi, kowé bisa resik lan sutyi ngadek nang ngarepé Gusti Allah Bapaké awaké déwé.

4

Urip sing sutyi nurut karepé Gusti

¹ Para sedulur, awaké déwé wis mulangi kowé bab tyarané urip sing ndadèkké legané Gusti Allah. Uripmu wujudé ya kaya ngono. Nanging ing jenengé Gusti Yésus awaké déwé meksa nyuwun marang kowé supaya pada majua lan mundaka terus. ² Kowé ngerti pernatan-pernatan sing wis diwulangké karo awaké déwé sangka karepé Gusti Yésus. ³ Karepé Gusti Allah kowé kudu nglakoni urip sing resik lan sing pantes, ngedohi laku bédang. ⁴ Saben wong lanang enggoné urip bebarengan karo bojoné kuduné karo ati sing seneng lan ngajèni. ⁵ Aja manut hawa kesenangan sing ora apik, kaya kalumrahané wong-wong sing ora ngerti Gusti Allah. ⁶ Ing bab iku kowé aja sampèk nggawèkké wirangé lan aja sampèk ngapusi sedulurmu. Awaké déwé enggoné ngélingké marang kowé ya wis ora kurang-kurang, nèk Gusti Allah bakal nyetrap wong sing nduwèni klakuan kaya ngono kuwi. ⁷ Awit sing dikarepké karo Gusti Allah kuwi ora supaya awaké déwé uripé rusu sak gelemé, ora, nanging supaya awaké déwé nglakoni urip sing sutyi. ⁸ Mulané, sapa ora nurut piwulang iki, ora nampik manungsa, nanging nampik Gusti Allah déwé sing ngekèki Rohé Sutyi marang kowé.

⁹ Awaké déwé wis ora usah nulisi kowé nèk kudu trésna marang tunggal sedulur, awit Gusti Allah déwé wis mulangi marang kowé kepriyé tyarané wong trésna marang sakpada-pada kuwi. ¹⁰ Lan wujudé kowé ya pada ngétokké katrésnan kuwi marang sedulur kabèh nang bawah Masedonia. Nanging para sedulur, awaké déwé kepéngin ngélingké marang kowé sepisan menèh, supaya enggonmu trésna marang sakpada-pada intera mundak terus. ¹¹ Para sedulur, kowé kudu nglumui urip sing rukun lan tentrem. Pada ngurusi uripé déwé lan nyambuta gawé nggolèk sandang-pangan

déwé-déwé, kaya sing wis diwulangké karo awaké déwé dèk abené kaé. ¹² Dadiné wong njaba bisa ngajèni marang kowé lan kowé ora usah njagakké wong liya, nanging bisa nyampèni awakmu déwé.

Bab wong-wong sing wis mati

lan tekané Gusti Yésus

¹³ Para sedulur! Awaké déwé uga kepéngin ngomongi kowé bab wong-wong sing wis mati, dadiné kowé ngerti lan ora usah sedi kaya wong liya-liyané sing ora nduwé pengarep-arep. ¹⁴ Awaké déwé pada pretyaya nèk Gusti Yésus wis mati lan tangi menèh sangka pati? Semono uga awaké déwé ngerti nèk wong kabèh sing pretyaya marang Gusti Yésus, nanging sing saiki wis mati, mbésuk bakal ditangèkké karo Gusti Allah, supaya bisa dadi siji karo Gusti Yésus.

¹⁵ Mulané, awaké déwé kepéngin ngélingké marang kowé karo tembungé Gusti Yésus déwé: awaké déwé sing ijik urip tekan baliké Gusti Yésus ora pisan-pisan bakal budal ndisik, ninggal sing wis pada mati, ora. ¹⁶ Awit mbésuk penggedéné mulékat bakal ngabari ndisik karo swara banter lan trompèté Gusti Allah bakal muni. Sakwisé kuwi Gusti Yésus déwé bakal medun sangka swarga. Terus sedulur-sedulur sing wis mati bakal pada tangi ndisik. ¹⁷ Sakwisé kuwi, awaké déwé sing ijik urip terus bareng karo sing entas ditangèkké kuwi, munggah nang méga metuki Gusti nang langit. Awaké déwé terus slawas-lawasé dadi siji karo Gusti. ¹⁸ Mulané para sedulur, kowé kudu nglipur lan mbangun sakpada-pada karo tembungé Gusti kuwi mau.

5

Tata-tata ngentèni tekané

Gusti Yésus

¹ Para sedulur, aku ora usah nulisi kowé bab kapan tekané Gusti lan ènèng apa bakalé nèk Dèkné teka. ² Awit kowé kabèh wis pada ngerti déwé nèk Gusti Yésus tekané ing sakwijné wantyi sing ora kenèng diarani, kaya tekané maling kaé, awaké déwé ora ngerti sakdurungé. ³ Nèk wong-wong pada rasan-rasan: “Wis tentrem lan wis apik saiki,” terus mak bleng, karusakan gedé teka, kaya wong wédok nèk arep mbayi kaé, dadakan krasa lara. Wis ora kenèng diendek menèh. ⁴ Nanging kowé ora usah sangsi, para sedulur. Kowé pada ngarep-arep Gusti, dadiné nèk Dèkné teka kowé ora bakal kagèt kaya wong nèk kemalingan kaé. Ora, awit kowé ora kaya wong sing mlaku nang petengan kaé. ⁵ Ora, awaké

déwé iki kaya wong sing mlaku ing wayah awan, ing padang, dadiné bisa weruh. Ora kaya wong ing petengan.

⁶ Mulané para sedulur, hayuk awaké déwé uripé aja kaya wong turu, awit wong nèk turu kuwi nèk ènèng apa-apa ora ngerti. Ya kaya ngono kuwi uripé wong sing ora nurut Gusti. Nanging awaké déwé kudu melèk lan jaga-jaga. ⁷ Pantyèn, wong turuné ya wayah wengi lan sing mabuk ombèn ya mabuk wayah wengi. ⁸ Nanging awaké déwé iki sing urip ing padang kudu sing awas. Awaké déwé bisa njaga awaké déwé nèk awaké déwé pretyaya marang Gusti lan trésna marang Dèkné lan marang sakpada-pada. Awaké déwé kudu njagakké lan pretyaya tenan nèk Gusti bakal ngluwari awaké déwé sangka kwasané ala. ⁹ Awit, karepé Gusti Allah kuwi ora supaya awaké déwé nemu karusakan, ora, nanging supaya awaké déwé nemu keslametan. Awaké déwé bisané slamet, nèk pretyaya marang Gusti Yésus Kristus. ¹⁰ Dèkné mati nglabuhé awaké déwé. Dadiné mbésuk nèk Dèkné teka, embuh awaké déwé ijik urip, embuh wis mati, kuwi ora dadi sebab. Pokoké, awaké déwé bakal urip dadi siji karo Dèkné. ¹¹ Mulané, kowé kudu nglipur lan mbangun sakpada-pada karo tembung iki. Ya kaya sing wis mbok lakoni saiki.

Werna-werna pitutur

kanggo penutup

¹² Para sedulur, awaké déwé nyuwun marang kowé: mbok pada ngajèni marang sedulur-sedulur sing pada nglabuhé kowé. Sedulur-sedulur kuwi sing dipanggil karo Gusti dadi penuntunmu lan sing mulangi kowé bab bener-klèruné tindakmu sak tyara wong Kristen. ¹³ Sedulur-sedulur kuwi sing nyambutgawé nglabuhé kowé, mulané kudu mbok ajèni lan mbok trésnani ngungkuli sak lumrahé. Urip sing rukun bebarengan.

¹⁴ Para sedulur, wong sing males ora gelem kerja kudu mbok omongi. Sing ijik wedi lan sangsi kudu mbok réwangi bèn kendel. Sing ijik ringkih ing pengandel kudu mbok tulungi, nanging kudu sing sabar karo sapa waé. ¹⁵ Aja sampèk ènèng sedulur mbales ala marang liya, nanging pada nglumui nggawé betyik marang sakpada-pada lan marang kabèh wong.

¹⁶⁻¹⁸ Karepé Gusti Allah enggonmu pada nurut Gusti Yésus Kristus kuwi ya iki: kabungahanmu dikétokké terus, aja pada kesel ndonga lan pada maturkesuwun marang Gusti Allah terus, ora namung nèk èntèng lan kepénak, nanging uga nèk abot lan angèl.

¹⁹ Aja pada ngendek penggawéané Roh Sutyi ing uripmu. ²⁰⁻²¹ Nèk ènèng sedulur nduwèni tembung sangka Gusti Allah, tembung kuwi aja disepèlèkké, nanging dipikir lan didelok klèru-beneré. Sing bener dilakoni. ²² Barang ala apa waé kudu mbok edohi.

²³ Para sedulur, awaké déwé ndonga marang Gusti Allah, sing bisa ngekèki tentrem marang kowé, supaya Dèkné ngresiki uripmu, bèn uripmu ing apa waé bisa kaya Dèkné déwé. Awaké déwé uga ndonga supaya uripmu sak kabèhé, ing roh, nyawa lan raga, bisa resik. Dadiné mbésuk nèk Gusti Yésus Kristus teka, ora ènèng wong sing bisa nyalahké kowé. ²⁴ Gusti sing nyeluk kowé, Dèkné bakal nandangi tenan. Dèkné bakal netepi janjiné.

²⁵ Para sedulur, awaké déwé nyuwun pandongamu.

²⁶⁻²⁷ Kirimké slamet marang sedulur kabèh lan aku nyuwun marang kowé, Gusti déwé dadi seksi, layang iki diwatyakké marang sedulurku Kristen kabèh.

²⁸ Tyukup seméné waé! Muga-muga Gusti Yésus Kristus ngétokké kabetyikané marang kowé kabèh.

Paulus

Layangé rasul Paulus marang pasamuan nang kuta Tèsalonika Layang nomer loro

Pembukakan lan pamuji slamet

¹ Para sedulur, iki layang sangka Paulus, Silas lan Timotius, marang pasamuan nang kuta Tèsalonika sing wis dadi umaté Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus Kristus.

² Muga-muga Gusti Allah, Bapaké awaké déwé lan Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé, ngedunké kabetyikané lan ka-trentemané marang kowé kabèh.

Kristus bakal ngrutu sak beneré

³ Para sedulur, awaké déwé tansah maturkesuwun marang Gusti Allah nèk awaké déwé mikirké kowé. Pantyèn ènèng wu-juté tenan. Awit pengandemu marang Gusti Yésus selot suwi selot tambah lan katrésnanmu marang sakpada-pada selot suwi selot mundak. ⁴ Mulané kowé sing digawé pamèr karo awaké déwé nang pasamuan-pasamuan liyané. Awaké déwé pantyèn ngomongi sedulur-sedulur liyané nèk pengandemu marang Gusti Yésus mantep tenan, senajan kowé disiya-siya lan nglakoni sak wernané kasangsaran lan kangèlan.

⁵ Kuwi kabèh dadi tanda nèk Gusti Allah bakal ngrutu kabèh wong sak beneré. Tegesé, kowé sing saiki pada nglakoni kasangsaran nglabuhi Gusti Yésus, mbésuk kowé bakal nampa upahé, yakuwi, kowé bakal dianggep pantes karo Gusti Allah ngleboni kratoné. ⁶ Pantyèn, Gusti Allah mesti bakal nindakké sak beneré, Dèkné bakal nekakké kasangsaran marang wong-wong sing pada nyiya-nyiya kowé. ⁷ Malah kowé sing saiki pada nandang kangèlan bakal dikèni ayem bareng karo awaké déwé mbarang. Iki bakal klakon mbésuk nèk Gusti Yésus medun sangka swarga karo mulékat-mulékat sing gedé kwané. ⁸ Karo geni sing mulak-mulak Gusti Yésus bakal ngrampungké kabèh wong sing pada nampik Gusti Allah lan sing pada nampik kabar kabungahané Gusti Yésus. ⁹ Tenan, Gusti bakal nyetrap wong kaya ngono kuwi sak beneré. Wong-wong kuwi bakal diusir, adoh sangka Gusti Allah slawas-lawasé, adoh sangka kamulyané sing nggumunké. ¹⁰ Kuwi kabèh bakal klakon mbésuk ing dina tekané Gusti Yésus, nèk Dèkné bakal nampa pengalemané kabèh wong sing wis masrahké uripé marang Dèkné. Ing dina kuwi kabèh sing pretyaya bakal ngluhurké Dèkné. Kowé mbarang bakal ènèng nang kono, awit kowé uga pada

gelem pretyaya marang tembungé awaké déwé bab Gusti Yésus.

¹¹ Mulané, nèk awaké déwé mikirké bab kuwi mau kabèh, awaké déwé tansah ndongakké kowé, bisaa ènèng wohé lan ènèng pantesé enggoné Gusti milih kowé, ora nganggur waé. Muga-muga Gusti Allah ngréwangi kowé karo kwasané, supaya barang betyik sing mbok karepké lan penggawéan apa waé kanggo Gusti bisa keturutan kabèh. ¹² Dadiné sangka uripmu jenengé Gusti bakal diluhurké karo wong-wong lan kowé déwé bakal dielem karo Gusti, awit Gusti Allah lan Gusti Yésus Kristus bakal ngétokké kabetyikané marang kowé.

2

Wong Duraka

¹ Para sedulur, awaké déwé saiki arep ngomongké bab tekané Gusti Yésus Kristus lan bab enggoné awaké déwé bakal dikumpulké dadi siji karo Dèkné nang panggonané.

² Pantyèn wis ènèng sing pada mulangi nèk kuwi wis klakon. Jaréné Roh Sutyi sing ngomongi ngono. Uga ènèng sing ngomong nèk awaké déwé tau mulangi nèk kuwi wis klakon lan ènèng liyané menèh ngomong nèk awaké déwé tau nulis nang layang nèk Gusti Yésus wis teka. Para sedulur, aja sampèk omongan sing kaya ngono kuwi ndadèkké bingungé atimu. ³ Wong-wong kuwi ngapusi, aja digugu. Awit sakdurungé Gusti Yésus teka menèh wong pirang-pirang bakal pada ninggal dalané Gusti Allah. Sakwisé kuwi terus Wong Duraka ngétok, nanging dèkné bakal dibuwang nang neraka karo Gusti. ⁴ Wong Duraka kuwi bakal nglawan marang sembarang sing disembah lan sing dianggep gusti allah karo manungsa. Dèkné malah bakal njagong nongkrong nang Gréja Gedé, ngaku-aku nèk dèkné kuwi Gusti Allah, ngungkuli liya-liyané.

⁵ Bab kuwi mau kabèh aku wis tau ngomongi kowé dongé aku ijik nang nggonmu. Apa wis pada lali? ⁶ Kowé ngerti nèk saiki ijik ènèng sing ngalang-alangi Wong Duraka iki, mulané durung bisa ngétok. Dèkné metuné mbésuk nèk wis wantyiné, nèk Gusti Allah wis nglilani. ⁷ Pantyèn saiki dèkné wis nyambutgawé, ngojok-ojoki wong-wong kongkon pada ninggal dalané Gusti Allah, nanging ijik meneng-menengan waé. Ijik ènèng sing ngadang-adangi. ⁸ Metuné mbésuk, nèk sing ngadang-adangi iki wis lunga. Nanging Gusti Yésus bakal teka lan bakal matèni Wong Duraka karo tembungé lan njedulé Gusti Yésus bakal ngrampungké kwasané Wong Duraka kuwi sak kabèhé. ⁹ Wong Duraka kuwi nèk metu bakal nganggo kwasané Sétan, bisa ngétokké kwasané karo tanda-tanda lan

mujijat-mujijat, kanggo nyasarké wong-wong. ¹⁰ Wong-wong sing pantyèné wis bakal tiba ing karusakan pada gelem nggugu apusan kuwi. Awit ora gelem nampa pitutur sing bener, sing bisa nylametké uripé, malah pada nampik kuwi. ¹¹ Mulané Gusti Allah ngedunké pangwasa sing nyasarké wong-wong kuwi, sing marakké wong-wong nggugu apusan. ¹² Mengkono kuwi Gusti Allah bisa nyetrap kabèh wong sing ora pada nggugu marang pitutur sing bener, wong sing pada seneng nglakoni sing ala.

Kesuwun marang Gusti

¹³ Nanging para sedulur, kowé sing ditrésnani tenan karo Gusti. Awaké déwé rumangsa nèk awaké déwé iki kudu tansah maturkesuwun marang Gusti Allah nèk ngélingké kowé kabèh. Awit Gusti wis milih kowé. Pantyèn kowé sing diluwari sing ndisik déwé sangka kwasané ala. Kuwi penggawéané Roh Sutyi, sing wis ngresiki uripmu lan uga jalaran kowé pada pretyaya marang pitutur sing bener. ¹⁴ Gusti wis manggil kowé lantaran kabar kabungahan sing digelarké karo awaké déwé marang kowé. Gusti manggil kowé supaya kowé uga éntuk pandumané Gusti Yésus, tegesé, kowé bakal digunggung-gunggung kaya enggoné wong-wong bakal ngunggung Gusti Yésus. ¹⁵ Mulané para sedulur, kowé kudu mantep terus nurut marang pitutur sing wis diwulangké karo awaké déwé nganggo tembung lan uga nganggo layang.

¹⁶ Sangka kabetyikané, Yésus Kristus déwé, Gustiné awaké déwé lan Gusti Allah, Bapak sing trésna tenan marang awaké déwé, wis ngekèki panglipur lan pengarep-arep sing langgeng marang kowé. ¹⁷ Muga-muga Dèkné uga ngekèki kekendelan lan kekuwatan marang kowé kabèh enggonmu pada nindakké sing betyik, senajana mbok tindakké karo tembung apa karo penggawéan.

3

Rasul Paulus nyuwun pandonga

¹ Para sedulur, ijik ènèng prekara siji-loro menèh sing kudu tak omong. Sing penting déwé yakuwi, awaké déwé kudu mbok dongaké. Didongakké supaya pituturé Gusti bisa mrèmèn-mrèmèn terus lan ditampa karo wong-wong, ya kaya nang nggonmu kono. ² Kowé ngerti nèk ora kabèh wong gelem pretyaya marang pituturé Gusti. Okèh sing pada nglawan lan ndadèkké sangsarané awaké déwé. Mulané, awaké déwé nyuwun pandongamu, supaya Gusti ngluwari awaké déwé sangka tangané wong kaya ngono kuwi.

³ Nanging para sedulur, Gusti kenèng dijagakké. Dèkné bakal ngekèki kekuwatan marang kowé, supaya kowé bisa

pretyaya terus lan Dèkné bakal mageri kowé sangka sak wernané ala. ⁴ Awaké déwé ngerti nèk kowé temen nurut Gusti, mulané awaké déwé ya pretyaya nèk pituturé awaké déwé kabèh bakal mbok lakoni, saiki lan sak terusé.

⁵ Muga-muga Gusti madangi atimu, supaya kowé bisa dunung sepira gedéné katrésnané Gusti marang kowé lan panyuwuné awaké déwé uga, muga-muga Gusti Yésus Kristus ngekèki kemantapan marang kowé.

Aja males kerja

⁶ Para sedulur, ing jenengé Gusti Yésus Kristus awaké déwé mréntah kowé: sedulur sing males kerja lan sing urip sak karepé, sing ora nurut marang piwulangé awaké déwé, sedulur sing kaya ngono kuwi kudu mbok edohi. ⁷ Kowé déwé pada ngerti nèk awaké déwé wis ngekèki tulada sing kenèng mbok tiru. Dongé awaké déwé nang nggonmu awaké déwé ya ora énak-énak slonjor waé. ⁸ Awaké déwé ya ora njagong njagakké liyané, ora. Wujuté awaké déwé nyambutgawé awan-wengi sampèk tangané kapalen, supaya awaké déwé ora dadi renggané sapa-sapa. ⁹ Awaké déwé enggoné nyambutgawé kuwi ora jalaran awaké déwé ora éntuk njaluk sokongan kowé, ora, nanging supaya uripé awaké déwé iki kenèng mbok tiru. ¹⁰ Dongé awaké déwé nang nggonmu awaké déwé ya ajek ngomongi kowé: sedulur sing males kerja aja diréwangi.

¹¹ Awaké déwé ngomong ngono kuwi, jalaran awaké déwé krungu nèk nang nggonmu ènèng sedulur siji-loro sing males kerja, malah namung ngétan-ngulon ngrusui uripé liyané. ¹² Ing jenengé Gusti Yésus Kristus awaké déwé mréntah sedulur-sedulur kuwi supaya pada nyambutgawé nggolèk sandang-pangané déwé.

¹³ Lan kowé, para sedulur, kowé sing ora kaya ngono, kowé aja pada kesel enggonmu nglakoni sing betyik. ¹⁴ Dititèni, menawa waé ènèng sedulur sing ora gelem manut marang omongané awaké déwé sing ketulis nang layang iki. Sedulur kuwi aja diejèk bebarengan, mengko lak isin déwé. ¹⁵ Nanging dèkné aja dianggep kaya mungsuh, ora, dèkné kudu mbok benerké kaya sedulur.

Penutup lan pamuji slamet

¹⁶ Para sedulur, Gusti déwé sing bisa ngekèki katentreman. Muga-muga Dèkné nuntun kowé kabèh lan ngekèki katentreman marang kowé sak terusé ing prekara apa waé.

¹⁷ Tyukup seméné waé layang iki. Aku, Paulus, aku sing nanda-tangani layang iki, aku kirim slamet marang kowé.

¹⁸ Muga-muga Gusti Yésus Kristus ngétokké kabetyikané marang kowé kabèh.

Paulus lan Timotius

Layangé rasul Paulus marang Timotius Layang nomer siji

Pembukakan lan pamuji slamet

¹⁻² Timotius anakku, iki layang sangka nggonku, Paulus. Kowé pantyèn tenan anakku déwé ing pengandel, awit aku sing mituturi kowé bab Gusti Yésus lan kuwi sing marakké kowé pretyaya marang Dèkné. Gusti Allah, Juru Slameté lan Gusti Yésus, pitulungané lan pengarep-arepé awaké déwé, sing mréntah aku kongkon dadi rasulé Gusti Yésus Kristus.

Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Kristus Yésus Gustiné awaké déwé, ngétokké kabetyikané, kawelasané lan katentremané marang kowé.

Piwulang sing nyasarké

³ Timotius, apiké kowé terus nang Efése ndisik, kaya sing tak omong abené kaé dongé aku arep budal nang Masedonia. Apa jalarané kowé kok tak kongkon nang kono waé ndisik? Awit nang kuta Efése kono ènèng wong sing pada mulangi piwulang sing klèru. Wong-wong kuwi kudu mbok endek. ⁴ Aja éntuk mulangi dongèngan-dongèngan bab mbahmbahané wong Ju, dongèngan sing ora ènèng entèké. Kuwi namung marakké padu, ora tyotyok blas karo sing dikarepké Gusti Allah. Karepé Gusti Allah kuwi, supaya kabèh wong bisa slamet, ya wong sing gelem pretyaya marang Dèkné. ⁵ Kenèng apa Gusti Allah kok mréntah awaké déwé kongkon mulangi pituturé? Supaya awaké déwé bisa trésna sing tenanan marang sakpada-pada, trésna karo ati sing resik lan temen lan karo pengandel sing tenanan, ora étok-étokan. ⁶ Enèng sing pada nyepèlèkké iki, entèk-entèké malih kaya tong kosong: okèh omongané, nanging blas ora ènèng tegesé. ⁷ Wong-wong kuwi kepéngin dianggep kaya guru-guru sing mulangi wèt-wèté Gusti Allah, nanging dèkné déwé ora pada ngerti apa sing diomong. Waduh, nèk mulangi waé kaya tenan-tenana, nanging sakjané dèkné déwé ora dunung apa sing diwulangké.

⁸ Awaké déwé lak ngerti ta nèk wèté Gusti Allah kuwi apik nèk dikanggokké sak mestiné. ⁹ Awaké déwé kudu dunung nèk wèt kuwi ora digawé kanggo wong sing betyik apa wong sing apik klakuané, ora! Wèt kuwi digawé kanggo wong sing nglakoni ala, wong sing nampik Gusti Allah lan sing ndablek, sing ora perduli karo wèt lan pernautané Gusti Allah.

¹⁰ Wèt kuwi kanggo wong sing matèni bapa-biyungé, wong sing tukang matèni wong, wong sing laku bédang lan sing nglakoni homo-sèks. Uga kanggo wong sing tukang dodol slaf, wong sing seneng ngapusi lan sing dadi seksi sing goroh. Wèt kuwi uga kanggo wong sing nglakoni barang liya-liyané sing ora tyotyok karo pitutur sing bener. ¹¹ Ya pitutur sing bener iki kabar kabungahan sing dipasrahké marang aku. Lan pitutur iki sing nduduhké gedéné Gusti Allah sing betyik.

Kesuwun marang Gusti

¹² Aku jan maturkesuwun tenan marang Gustiné awaké déwé, Kristus Yésus. Awit Dèkné wis ngekèki kekuwatan marang aku kanggo nyambutgawé ngladèni Dèkné. ¹³ Lan aku maturkesuwun tenan, awit Gusti Yésus nganggep aku pantes nyambutgawé kanggo Dèkné, senajan aku mbiyèn uga nyiya-nyiya wong-wong sing pada nurut Dèkné. Nanging Gusti Yésus meksa ijik melas marang aku, awit aku mauné ora ngerti apa sing tak lakoni kuwi, jalaran aku durung pretyaya marang Dèkné. ¹⁴ Pantyèn, kawelasané Gustiné awaké déwé marang aku jan gedé tenan lan aku dikèki pengandel lan katrésnan marang Gusti Yésus Kristus. ¹⁵ Timotius, tembung sing arep tak omong iki tenan lan kenèng mbok gugu, yakuwi, Gusti Yésus Kristus teka nang jagat kéné tujuané nulungi wong ala supaya bisa slamet. Ya kaya aku iki, sing gedé déwé salahé. ¹⁶ Nanging Gusti Allah melasi aku, kanggo ngétokké kesabarané Gusti Yésus Kristus lan kanggo tyonto marang wong-wong liyané sing ing tembé bakal pretyaya marang Dèkné lan nampa urip langgeng. ¹⁷ Gusti Allah sing ora ènèng tunggalé, ratu langgeng sing urip slawas-lawasé lan sing ora kétok, Dèkné sing kudu diluhurké slawas-lawasé. Amèn.

¹⁸ Timotius anakku, kowé tak pasrahi penggawéan iki, manut tembung-tembung sing wis kawetu mbiyèn, ngomongké nèk kowé bakal nyambutgawé kaya ngéné iki. ¹⁹ Mulané, élinga marang tembung-tembung kuwi lan dilakoni sing tenanan. Dilakoni karo pengandel lan karo kebatinan sing resik. Awit ènèng wong sing pada nglakoni penggawéan iki, nanging ora karo kebatinan sing resik, entèk-entèké semplak pengandelé. ²⁰ Kayadéné Himénéus lan Alèksander, sing wis tak pasrahké marang Sétan, supaya pada kapok enggoné ngèlèk-èlèkké Gusti Allah.

2

Pandonge kanggo para penggedé

¹ Timotius, karepku sing ndisik déwé marang kowé yakuwi, pada ndedongaa, nyuwuna lan maturkesuwuna marang

Gusti Allah kanggo wong kabèh. ² Pada ndedongaa kanggo penggedéné negara lan wong kabèh sing nduwèni penjawab gedé. Dadiné awaké déwé uripé bisa ayem lan tentrem lan bisa ngladèni Gusti Allah karo tingkah lan laku sing bener. ³ Pandonga kaya ngono kuwi apik lan disenengi karo Gusti Allah, Juru Slameté awaké déwé. ⁴ Karepé Gusti Allah, bisaa kabèh wong nampa keslametan lan ngerti pitutur sing bener. ⁵ Karepé Gusti Allah uga, bisaa wong-wong pada ngerti nèk namung ènèng Gusti Allah siji lan namung ènèng wong siji sing bisa nggatukké manungsa marang Gusti Allah, yakuwi Gusti Yésus, Juru Slameté manungsa. ⁶ Dèkné nglabuhi manungsa sampèk mati, supaya manungsa bisa utyul sangka kwasané ala. Patiné Gusti Yésus kuwi digawé tanda karo Gusti Allah nèk Dèkné kepéngin nulungi kabèh manungsa, supaya pada slamet. Pantyèn wantyiné ya wis pener tenan. ⁷ Mulané Gusti Allah milih aku dadi rasul sing kudu mulangi liya-liya bangsa bab pitutur sing bener. Dadiné bangsa liyané bisa pretyaya marang pitutur sing bener.

⁸ Timotius, karepku, nang endi waé nèk pada ngumpul, wong lanang-lanang nèk ndedonga kuduné karo ati sing pasrah marang Gusti Allah. Dadiné nèk ndonga bisa ngumbulké tangané, awit ora nduwèni rasa nesu apa sangsi nèk ora bakal ketampa pandongané. ⁹ Semono uga karepku kanggo wong wédok-wédok, pada nganggoa salin sing pantes lan patyakan sing lumrah. Ora usah rambuté digawé sing ora-ora lan dipasang emas apa barang liyané sing pating kerlip, ora. Lan ora usah nganggo salin sing larang-larang. ¹⁰ Tenimbang nggolèk pengaleman karo patyakan sing kaya ngono kuwi, luwung pada nglumui nggawé betyik waé. Kuwi apik lan pantes kanggo ngétokké nèk nurut Gusti Allah. ¹¹ Wong wédok kudu sing anteng, trima diblajari karo wong lanang. ¹² Aku ora gelem nèk wong wédok mulangi nang kumpulan. Lan aku uga ora nglilani nèk wong wédok mandori sing lanang. Pantesé kuwi wong wédok kudu sing anteng. ¹³ Gusti Allah lak nggawé Adam ndisik ta, sakwisé Adam terus Eva. ¹⁴ Karomenèh, dudu Adam sing dikenèng karo Sétan mbiyèn-mbiyèné, nanging sing wédok. Dèkné sing nggugu apusané Sétan terus nerak angger-anggeré Gusti Allah. ¹⁵ Nanging kepriyé waé wong wédok bakal slamet, senajana bakal ngrasakké lara terus enggoné anak-anak, pokoké janji pada mantep terus pretyaya lan trésna marang Gusti Allah lan pada nindakké urip sing sutyi lan sing pantes.

3

Para penuntun

¹ Timotius, nèk ènèng sedulur sing kepéngin dadi penuntuné pasamuan, sedulur kuwi pantyèn seneng karo penggawéan sing apik banget. Kuwi apik tenan. ² Mulané, sedulur sing dadi penuntuné pasamuan kuwi kuduné sedulur sing blas ora kenèng disalahké karo wong liyané, awit apik klakuané. Kuduné sedulur sing nduwé bojo siji lan menèh sedulur kuwi kudu padang pikirané, nggenah angen-angené lan pantes klakuané. Kuduné sedulur sing ora éman ngekèki inepan marang liyané lan kuduné sedulur sing bisa mulangi. ³ Ora kenèng wong sing seneng ngombé apa wong sing gampang nesu, ora. Kuduné wong sing grapyak lan seneng rukun, ora wong sing mata-duwiten. ⁴ Kuduné sedulur sing bisa nata brayaté lan bisa mulangi anaké supaya pada manut lan nduwé klakuan sing apik. ⁵ Awit wong sing ora bisa nata omahé déwé mesti ya ora bakal bisa nata pasamuané Gusti. ⁶ Aja sedulur sing ijik anyar, sing durung suwi nurut Gusti, mengko ndak malih sombong lan entèk-entèké disetrap karo Gusti Allah kaya Sétan mbiyèn. ⁷ Malah-malah, sedulur sing dadi penuntun kuwi kuduné sedulur sing diajèni karo wong-wong sak njabané pasamuan. Nèk ora ngono, mengko ndak diomong wong lan bisa kenèng pasangané Sétan.

Para peladèn

⁸ Semono uga, sedulur sing dadi peladèné pasamuan kuwi kuduné wong sing apik klakuané lan ora seneng goroh. Ora wong sing seneng ngombé apa wong sing mata-duwiten. ⁹ Malah kuduné wong sing mantep nurut piwulang sing bener karo ati sing resik. Karo piwulang kuwi Gusti Allah nduduhké kepriyé enggoné Dèkné mulangi wong sing pretyaya marang Dèkné. ¹⁰ Sedulur iki mbarang kudu dijajal ndisik. Nèk sakwisé dijajal sedulur-sedulur kabèh pada lega karo dèkné, ya kenèng dikongkon molai penggawéané. ¹¹ Semono uga, sedulur-sedulur wédok sing ngladèni nang pasamuan, kuduné wong sing apik klakuané. Ora kenèng wong sing seneng ngomongké èlèké liyané, nanging kuduné wong wédok sing padang pikirané lan kenèng dipretyaya ing apa waé. ¹² Tukang peladèné pasamuan sing lanang kuwi kuduné wong sing namung nduwé bojo siji lan bisa nata brayaté sing apik. ¹³ Sing tak omong kuwi mau kabèh penting banget, awit wong sing ngladèni pasamuan sing apik lan sak mestiné bakal diajèni karo liyané lan bakal tambah kendelé enggoné ngabarké nèk Gusti Yésus déwé sing bisa nylametké awaké déwé.

¹⁴ Timotius, aku mikir ora suwi menèh aku ndang bisa teka nang nggonmu. ¹⁵ Nanging menawa waé ènèng alang-alangané sing marakké tekaku rada suwi, mulané aku mo-

lai kirim layang iki marang kowé. Dadiné kowé ngerti lan bisa mulangi sedulur-sedulur bab uripé lan klakuané wong sing wis dadi brayaté Gusti Allah. Brayaté Gusti Allah kuwi ya pasamuané Gusti Allah. Dèkné urip slawas-lawasé. Pasamuan kudu mantep enggoné pretyaya marang pitutur sing bener bab Gusti Allah lan kudu njaga, supaya aja sampèk pitutur kuwi diwalik karo wong liya. ¹⁶ Awaké déwé ngakoni tenan, nèk pitutur sing dikabarké karo Gusti Allah marang awaké déwé iki pantyèn wewadi sing gedé banget. Pitutur iki nduduhké nèk Gusti Yésus dadi manungsa lan Roh Sutyi nyeksèni nèk uripé Dèkné ing donya tyotyok karo karepé Gusti Allah. Dèkné ngétok marang mulékat-mulékat lan bangsa-bangsa pada krungu kabar kabungahan bab Dèkné, mulané terus pada pretyaya marang Dèkné. Dèkné terus munggah nang swarga, nang kono Dèkné gedé kwasané.

4

Guru-guru penasaran

¹ Nanging Roh Sutyi wis terang banget enggoné ngomongi awaké déwé nèk suwi-suwi ènèng wong sing ora pretyaya menèh marang pitutur sing bener, awit pada nggugu marang roh-roh sing nyasarké lan pada nurut piwulangé sétan-sétan. ² Kuwi piwulangé wong sing goroh, senajana pada mikir nèk sing diwulangké kuwi bener. Wis ora pada rumangsa nèk klèru, awit angen-angené wis gapuk. ³ Wong-wong kuwi menging awaké déwé ora éntuk kawin lan ora éntuk mangan iki apa kaé. Nanging Gusti Allah déwé sing ngekèki sak wernané pangan marang awaké déwé sing pretyaya marang Gusti Yésus lan sing nggugu marang pitutur sing bener. Panganan kuwi kabèh kenèng dipangan, janji awaké déwé maturkesuwun marang Dèkné. ⁴ Panganan sembarang gawéané Gusti Allah kuwi apik, ora ènèng siji waé sing ora apik. Mulané sembarang kudu ditampa. ⁵ Awaké déwé kudu maturkesuwun, awit kabèh panganan wis disutyèkké karo tembungé Gusti Allah lan karo pandonga.

Peladéné Kristus sing apik

⁶ Kuwi mau kabèh kudu diwulangké marang sedulur-sedulur, dadiné kowé bisa dadi peladéné Gusti Yésus Kristus sing apik. Sedulur-sedulur bakal pada weruh nèk kowé mantep ing piwulang sing mbok turut karo temen kuwi. ⁷ Aja

mèlu-mèlu karo rembukan sing ora ènèng tegesé, kuwi disingkiri waé. Malah-malah, kowé kudu nglumui lan ngemenngemenké supaya uripmu bisa tyotyok karo karepé Gusti Allah. ⁸ Nèk wong ngetrén awaké, kuwi ya ènèng apiké, nanging nèk ngetrén kasukmané, kuwi jan apik banget, kepriyé waé ènèng batiné. Kuwi ndadèkké betyiké uripé awaké déwé kanggo saiki lan mbésuk. ⁹ Tembung kuwi mau bener lan kudu digugu. ¹⁰ Mulané awaké déwé ya nyambutgawé petel tenan, senajan kudu nglakoni sak wernané kangèlan. Awit awaké déwé njagakké Gusti Allah sing urip slawasé. Dèkné sing dadi Juru Slameté kabèh wong, luwih-luwih wong sing pretyaya.

¹¹ Wong-wong kudu mbok kongkon manut marang tembung-tembungku kuwi mau lan kuwi diwulangké terus. ¹² Timotius, pantyèn kowé ijik enom, nanging aja sampèk ènèng wong nyepèlèkké kowé jalaran umurmu. Kowé malah kudu dadi tulada kanggo sedulur-sedulur sing pretyaya. Dadia tulada ing tembungmu, ing klakuanmu, ing katrésnanmu marang sakpada-pada, uga ing katemenan enggonmu nyambutgawé kanggo Gusti lan enggonmu nduwèni ati sing resik. ¹³ Ora suwi menèh aku bakal teka, nanging suwéné aku durung teka kowé kudu ngemenké matyakké wong-wong sangka Kitab, mbangun lan mulangi. ¹⁴ Gusti wis ngekèki kapinteran marang kowé, dongé para penuntun bebarengan numpangi tangan lan ndongakké kowé terus dikèki tembung karo Gusti kanggo kowé. Kapinteran kuwi kudu mbok kanggokké. ¹⁵ Sembarang-mbarang sing tak omong kuwi mau dilakoni tenan, dadiné wong-wong bisa weruh nèk kowé maju. ¹⁶ Kowé kudu sing ati-ati tenan karo awakmu déwé lan uga karo sing mbok wulangké. Aja sampèk kendo enggonmu ati-ati, supaya kowé bisa nylametké awakmu lan uga wong-wong sing pada ngrungokké piwulangmu.

5

Tumindak marang sedulur-sedulur nang pasamuhan

¹ Timotius, nèk kowé arep mbenerké sedulur lanang sing tuwa, aja disenèni, nanging wongé diajèni kaya bapakmu déwé lan diejèk rembukan. Uga sedulur-sedulur lanang sing enom, dianggep kaya kakang lan adikmu déwé. ² Sedulur-sedulur wédok sing wis tuwa dianggep kaya ibumu déwé lan nèk ngomongi sedulur-sedulur wédok sing enom anggepa kaya adikmu déwé. Nèk ngomongi sing pantes lan karo ati sing resik.

³ Mbok randa sing blas ora nduwé krandah kudu dirumati sing sak mestiné. ⁴ Nanging mbok randa sing nduwé anak-putu, anak-putuné sing kudu ngrumati kanggo mbales kabetyikané wong tuwa. Kuwi sing disenengi karo Gusti Allah, jalaran kuwi ngétokké nèk pada nurut Gusti tenan. ⁵ Lah wong wédok sing pantyèn randa tenan lan ora nduwé sapa-sapa blas kudu njagakké marang Gusti Allah. Awan-wengi kudu temen ndedonga marang Gusti Allah nyuwun pitulungané. ⁶ Nanging randa sing uripé mung nuruti kesenengané, randa kuwi sakjané wis mati, senajan kétok ijik urip. ⁷ Mulané Timotius, randa-randa kudu mbok wulangi sing tak omong kuwi mau, supaya ora kenèng disalahké wong. ⁸ Nèk ènèng sedulur sing ora gelem ngrumati seduluré déwé, malah-malah seduluré déwé tunggal sak omah, wong kuwi ora dunung apa tegesé nurut Gusti lan klakuané ngungkul-ungkuli wong sing ora pretyaya marang Gusti Yésus.

Para randa

⁹ Pasamuan kudu ngrumati mbok randa, yakuwi, randa sing umuré swidak munggah lan sing mauné namung kawin sepisan, wong sing seneng nggawé betyik. ¹⁰ Mulané wong kabèh kudu ngarani nèk dèkné kuwi wong apik. Kuduné wong sing ngrumati lan mulangi anak-anaké sing apik lan ora éman ngekèki inepan marang dayohé. Kuduné wong sing seneng ngladèni sedulur-sedulur ing pengandel lan sing seneng nulungi wong kangèlan, wong sing nglakoni sak wer-nané penggawéan sing apik. Mbok randa sing kaya ngono kuwi sing kudu ditulis jenengé nang buku.

¹¹ Nanging randa-randa sing ijik enom aja ditulis jenengé nang buku, awit nèk wong-wong kuwi pada nduwé seneng-senangan menèh terus pada ninggal Gusti lan pada nggolèk bojo menèh. ¹² Dadiné terus pada medot janjiné mauné. ¹³ Karomenèh, jalaran ora nduwé penggawéan apa-apa, terus pada mlebu-metu turut omah nggunem wong liya lan mèlu-mèlu ngrusui uripé liyané. ¹⁴ Mulané, karepku randa-randa sing ijik enom bèn pada nggolèk bojo menèh lan omah-omah waé, supaya pada nduwé anak lan bisa ngurusi brayaté déwé. Dadiné ora ngekèki jalaran marang mungsuhé awaké déwé kanggo nyalahké awaké déwé. ¹⁵ Aku ngomong ngono kuwi, jalaran wis ènèng randa-randa sing ninggal Gusti lan nggugu marang Sétan. ¹⁶ Nèk ènèng wong Kristen wédok nduwé randa nang omah, randa kuwi kudu dirumati, supaya ora dadi renggané pasamuan. Dadiné pasamuan bisa ngrumati randa-randa sing ora nduwé sapa-sapa.

Para penuntuné pasamuan

¹⁷ Timotius, para penuntun sing bisa nata lan nuntun pasamuhan sing apik kudu ditambahi upahé, malah-malah penuntun sing tukang nggelarké pituturé Gusti lan sing tukang mulangi. Kuwi sak mestiné. ¹⁸ Nang Kitab Sutyi lak wis ketulis ngéné ta: “Sapi sing ngiles aja dibingkem tyangkemé.” Lan Gusti Yésus déwé ngomong ngéné: “Wong sing nyambutgawé kudu nampa upahé.” ¹⁹⁻²⁰ Nèk ènèng sedulur nyalahké sakwijiné penuntun, aja ditampa nèk ora ènèng seksiné loro apa telu. Nèk penuntun kuwi pantyèn salah tenan, wongé kudu mbok benerké nang ngarepé sedulur liya-liyané, supaya ora pada niru klakuan sing ora apik kuwi.

²¹ Aku mréntah kowé tenan nang ngarepé Gusti Allah lan Gusti Yésus Kristus lan para mulékat sing sutyi: apa sing tak omong kuwi mau kudu mbok tandangi tenan. Nèk arep mbenerké sedulur, aja nduwèni gagasan sing ora apik bab sedulur kuwi sakdurungé. ²² Aja kesusu numpangi tangan lan ndongakké sedulur dadi penuntun apa peladèné pasamuhan. Menawa waé wongé nglakoni dosa lan kowé mengko katut salah. Mulané, sing ati-ati lan uripmu kudu sing resik.

²³ Kowé ajek lara wetengé, mulané ya diombèni anggur setitik, aja namung banyu waé.

²⁴ Enèng wong sing dosané jan ketara banget, ketarané ora usah ngentèni mbésuk, nèk nang ngarepé Gusti Allah. Nanging liyané dosané saiki durung kétok, ketarané mbésuk nang ngarepé Gusti Allah. ²⁵ Kaya ngono uga, penggawé betyik okèh-okèhé saiki wis kétok. Nanging uga penggawé betyik sing durung kétok saiki, mbésuk kétok.

6

Para slaf

¹ Para slaf sing Kristen kudu ngajèni marang sing nduwé, dadiné Gusti Allah lan piwulangé awaké déwé ora éntuk èlèk.

² Slaf Kristen sing wèké wong Kristen ora kenèng nyepèlèkké sing nduwé, dumèh dèkné tunggal sedulur ing Gusti waé. Slaf kuwi malah kudu ngladèni sing nduwé luwih apik, awit sing nduwèni dèkné kuwi tunggal sedulur ing Gusti lan dèkné pantes ditrésnani.

Timotius, prekara-prekara iki kudu mbok wulangké marang sedulur-sedulur lan pada diélingké nèk kudu nurut apa sing tak omong iki.

Piwulang lan laku sing klèru

³ Wong sing mulangi pitutur sing ora tyotyok karo tembungé Gusti Yésus lan ora tyotyok karo pitutur sing marakké awaké déwé nurut karepé Gusti, kuwi wong sombong.

⁴ Senajan mikir nèk pinter, wong kuwi ora ngerti apa-apa. Namung seneng ramé lan èngkèl-èngkèlan bab sembarang-mbarang. Kuwi namung marakké sengit-sengitan, tukaran, nyatur ala lan mikir ala bab sakpada-pada. ⁵ Wong-wong kuwi pada keblinger lan ora ngerti bab sing bener.

⁶ Mikiré bisa nggolèk kasugihan karo agamané. Pantyèn agama bisa marakké sugih, nèk awaké déwé nurut karepé Gusti Allah lan trima karo apa nduwéné. ⁷ Awaké déwé lair ing donya ora nggawa apa-apa, mbésuk nèk mati ya ora bisa nggawa apa-apa. ⁸ Mulané, nèk bisa sampé ing sandang lan pangan awaké déwé kudu wis trima. ⁹ Nanging sapa sing kepéngin sugih bakal katut nglakoni barang sing ora apik, sangking ngeboti duwit lan nuruti kesenangan sing ora nggenah. Ya barang kaya ngono kuwi sing ngrusak uripé manungsa. ¹⁰ Apa ta sing marakké wong urip nindakké sak wernané ala? Jalaran pada mata-duwiten, kepéngin sugih. Okèh wong sing pada ninggal Gusti lan uripé kelara-lara, jalaran ngeboti duwit.

Temen tekan rampungé

¹¹ Nanging kowé Timotius, kowé peladèné Gusti Allah, kowé kudu ngedohi barang kaya ngono kuwi. Kowé malah kudu nglumui nindakké sing betyik lan nindakké urip sing disenengi karo Gusti Allah. Kudu kenèng dipretyaya lan kudu trésna marang tunggal sedulur. Uga ing wayah abot lan angèl kudu bisa mantep terus lan karo wong liya kudu sing alus. ¹² Timotius, kowé kudu nglumui tenan, supaya bisa dadi muridé Gusti Yésus sing apik lan bisa nampa upahé, yakuwi, urip slawas-lawasé karo Dèkné nang swarga. Awit Gusti Yésus wis milih kowé lan kowé déwé uga wis ngakoni nang ngarepé wong okèh nèk kowé pretyaya marang Dèkné lan arep nurut Dèkné terus. ¹³⁻¹⁴ Mulané, nang ngarepé Gusti Allah, sing ngekèki urip marang sembarang lan nang ngarepé Gusti Yésus Kristus, sing wis ngakoni nang ngarepé gramang Pontius Pilatus nèk Dèkné kuwi kongkonané Gusti Allah, aku mréntah kowé, Timotius: penggawéan sing wis dipasrahké marang kowé karo Gusti Allah kudu mbok tindakké sing temen terus nganti tekané Gusti Yésus. Aja sampèk ènèng wong bisa nemu jalaran kanggo nyalahké kowé. ¹⁵ Gusti Allah déwé sing bakal ngongkon Gusti Yésus teka lan Gusti Allah déwé sing ngarani wantyiné kapan. Gusti Allah kuwi Gusti sing kwasa déwé, kwasané ngungkul-ungkuli ratu lan pangwasa liya-liyané. ¹⁶ Dèkné déwé ora bisa mati. Gusti Allah manggon nang pepadang sing ora kenèng dityedeki manungsa. Ora ènèng wong sing tau weruh Dèkné lan ora ènèng wong sing bisa weruh Dèkné. Wong urip kabèh pantes

memuji Dèkné lan kudu ngerti nèk Dèkné sing kwasa déwé slawas-lawasé. Amèn.

Kasugihan sing sejati

¹⁷ Timotius, sedulur-sedulur sing saiki sugih ing donya kéné pada diomongi dipenging sombong. Aja éntuk ngen-delké banda sing ora kenèng dijagakké, nanging kongkon pada njagakké marang Gusti Allah. Awit Dèkné ora éman, Dèkné malah nyawisi sembarang lubèr-lubèr kanggo awaké déwé. ¹⁸ Mulané, sedulur-sedulur diwulangi supaya pada nulungi sakpada-pada. Kasugihan sing sejati kuwi ya nèk awaké déwé nggawé betyik marang liyané. Aja pada éman, nanging sembarang kudu diedum karo liyané. ¹⁹ Dadiné pada nyimpen kasugihan nang swarga sing kenèng dijagakké kanggo uripé mbésuk, urip karo Gusti Allah slawasé.

Penutup lan pamuji slamet

²⁰ Timotius, kowé kudu sing ati-ati tenan karo sembarang sing wis dipasrahké marang kowé karo Gusti Allah. Omon-gan sing ora apik lan ora ènèng tegesé kudu mbok singkiri. Uga omongan sing jaréné kapinteran, nanging namung marakké èngkèl-èngkèlan. Kuwi mbarang kudu mbok edohi. ²¹ Enèng sing pada mikir nduwèni kapinteran sing kaya ngono kuwi, éntuk-éntuké apa? Malah saiki pada ninggal pitu-tur sing bener. Ora liwat, muga-muga Gusti Allah mberkahi kowé kabèh.

Paulus

Layangé rasul Paulus marang Timotius Layang nomer loro

Pembukakan lan pamuji slamet

¹⁻² Timotius, anakku sing tak trésnani tenan, iki layang sangka nggonku, Paulus. Aku dipilih karo Gusti Allah kongkon dadi rasulé Gusti Yésus, Juru Slameté manungsa. Kuwi wis dadi karepé Gusti Allah kanggo aku. Awit Dèkné wis janji nèk awaké déwé bakal urip dadi siji karo Gusti Yésus, Juru Slameté manungsa. Mulané Gusti Allah mréntah aku kongkon ngabarké pitutur iki.

Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Yésus, Juru Slameté manungsa lan Gustiné awaké déwé, ngétokké kabetyikané, kawelasané lan katentremané marang kowé.

Aja isin lan aja wedi

³ Timotius, aku maturkesuwun marang Gusti Allah sing tak ladèni sak atiku, ya kaya mbah-mbahanku mbiyèn. Awan-wengi nèk aku ndonga, aku ya ndongakké kowé. ⁴ Nèk aku kélingan eluhmu dongé kowé tak tinggal, aku terus kangen marang kowé. Bungahé kaya ngapa nèk aku weruh kowé menèh. ⁵ Aku ijik kélingan kemantapané pretyayamu marang pituturé Gusti. Pantyèn, kowé karo ibumu Enis lan simbahmu Lois tunggalé waé pengandelé marang Gusti Yésus lan aku ngerti nèk kowé ora kendo. ⁶ Mulané aku saiki ngélingké marang kowé. Dongé aku ndongakké lan numpangi tangan kowé, Gusti Allah ngekèki kapinteran marang kowé, kapinteran kuwi kudu mbok kanggokké. ⁷ Awit Gusti Allah ngekèki Rohé marang kowé, ora supaya kowé wedi, nanging supaya kowé nduwèni kwasa nindakké karepé. Gusti Allah ngekèki Rohé uga supaya kowé bisa nrésnani kabèh wong lan supaya kowé bisa urip sing pantes.

⁸ Mulané, saiki kowé aja isin ngabarké pituturé Gusti Allah. Lan aja isin jalaran aku disetrap. Aku nang setrapan iki nglabuhi Gusti Yésus. Aja wedi, nanging kaya aku iki, kowé kudu saguh nandang kangèlan nglabuhi Gusti, awit Dèkné wis ngekèki kekuwatan marang kowé. ⁹ Gusti Allah wis ngluwari awaké déwé sangka kwasané ala lan saiki manggil awaké déwé kongkon masrahké uripé marang Dèkné. Gusti Allah enggoné nulungi lan manggil awaké déwé kuwi ora jalaran awaké déwé iki ènèng pantesé diupahi, ora! Nanging pantyèn wis dadi karepé Gusti Allah nduduhké kawelasané

marang awaké déwé. Pantyèn, wis kawit mbiyèn, sakdurungé Gusti Allah nggawé langit lan bumi, Dèkné wis nduwèni pikiran ngongkon Gusti Yésus mbréné, kanggo nduduhké sepira gedéné katrésnané Gusti Allah marang awaké déwé lan medot awaké déwé sangka kwanané ala. ¹⁰ Lan saiki Gusti Yésus wis teka tenan, Dèkné wujuté ya medot awaké déwé sangka kwanané ala lan nduduhké kabetyikané Gusti Allah marang awaké déwé. Gusti Yésus wis ngrampungké kwanané pati lan nduduhké marang awaké déwé nèk awaké déwé bakal urip slawas-lawasé karo Dèkné nganggo raga anyar.

¹¹ Mulané Gusti Allah milih aku kongkon nggelarké kabar kabungahan iki. Aku dadi rasulé Gusti Yésus kongkon mulangi wong-wong bab urip nurut Gusti Yésus. ¹² Kuwi jalarané aku saiki nglakoni kangèlan iki. Nanging ora dadi apa, aku ora sangsi, awit aku ngerti sapa sing tak jagakké. Lan aku uga wis ngerti tenan nèk Dèkné nduwèni kwasa njaga kabar kabungahan sing wis dipasrahké marang aku iki nganti tekan mbésuk nèk Dèkné teka menèh. ¹³ Pitutur sing bener sing wis tak wulangké marang kowé kudu mbok lakoni tenan lan piwulang kuwi gawénen tulada sing kudu mbok turut. Diteruské enggonmu njagakké marang Gusti Yésus, Juru Slameté manungsa lan trésnaa marang liyané karo katrésnané Gusti. ¹⁴ Kabar kabungahan sing wis dipasrahké marang kowé kuwi kudu mbok simpen sing apik. Roh Sutyi, sing manggon ing uripé awaké déwé, sing ngréwangi kowé nyimpen iki.

¹⁵ Kowé wis ngerti nèk sedulur-sedulur sangka bawah Asia pada ninggal aku kabèh, kayadéné Figélus lan Hèrmogénes. ¹⁶ Sing tak suwun Gusti mberkahi krabaté Onésiforis. Dèkné ajek teka mbangun lan nglipur aku lan dèkné ora wedi apa isin niliki aku nang setrapan. ¹⁷ Malah dongé dèkné teka nang kuta Rum kéné, dèkné tékok-tékok terus nganti ketemu karo aku. ¹⁸ Sing tak suwun mbésuk, nèk wong kabèh bakal dikrutu, Gusti bakal melas marang Onésiforis. Kowé déwé ngerti nèk dèkné jan nulungi aku tenan nang kuta Efése.

2

Peladèn sing temen

¹ Timotius anakku, kowé kudu nyambutgawé karo kendel, awit Gusti Yésus, Juru Slameté manungsa, ngekèki kekuwatan marang kowé sangka kabetyikané. ² Lan menèh, pituturku marang kowé sing tak omongké nang ngarepé sedulur-sedulur pirang-pirang kaé, kuwi kudu mbok wulangké marang sedulur-sedulur sing kenèng dijagakké lan sing kenèng diendelké mulangi liya-liyané.

³ Aja wedi nandang sangsara nglabuhi Gusti Yésus, Juru Slameté awaké déwé. Nanging kowé kudu saguh nglakoni kangèlan kaya soldat sing budal perang kaé. ⁴ Wong sing dadi soldat kaé nèk nyambutgawé mesti namung nuruti apa préntahé kumandané lan ora mikir bab liya-liyané. ⁵ Ora béda wong sing mèlu balapan mblayu kaé. Bisané menang namung nèk dèkné nurut pernatané. ⁶ Lan menèh, wong tandur sing nyambutgawé mepeng kaé mesti bakal mangan wohé ndisik déwé, nèk wayahé panèn. ⁷ Aja lali marang omongku iki lan Gusti Allah bakal ndunungké sembarang marang kowé, supaya kowé bisa dadi penuntun sing apik.

⁸ Elinga marang Gusti Yésus, sing wis ditangèkké sangka pati karo Gusti Allah. Dèkné sing dadi turunané ratu Daved. Ya iku sing tak omongké nèk aku ngabarké pituturé Gusti Allah. ⁹ Lan jalaran aku nggelar kabar kabungahan iku aku saiki nandang sangsara. Aku disetrap lan diranté kaya wong nakal. Nanging pituturé Gusti Allah ora kenèng diranté apa diendek. ¹⁰ Mulané, jalaran kuwi aku sabar nyangga sangsara iki, nglabuhi wong-wong sing wis dipilih karo Gusti Allah. Dadiné Gusti Yésus bisa nulungi wong-wong kuwi, supaya bisa slamet slawas-lawasé. ¹¹ Pantyèn bener tulisan nang Kitab Sutyi sing uniné ngéné:

“Nèk awaké déwé ninggal urip sing lawas,
awaké déwé bakal urip karo Gusti Yésus
slawas-lawasé.

¹² Nèk awaké déwé mantep
lan sabar nyangga kangèlané,
ing mbésuké awaké déwé
ya bakal mèlu njagong
karo Gusti Yésus kaya ratu.
Nèk awaké déwé nyélaki Dèkné,
Dèkné mbésuk uga
bakal nyélaki awaké déwé
nang ngarepé Gusti Allah.

¹³ Nèk awaké déwé ora temen,
Dèkné temen terus,
awit Dèkné ora bisa nyélaki janjiné.”

Aja mèlu èngkèl-èngkèlan

¹⁴ Timotius, sedulur-sedulur pada diélingké bab kuwi mau kabèh sing wis tak omong. Pada diomongi uga, Gusti Allah dadi seksi, dipenging èngkèl-èngkèlan bab omongan sing ora-ora. Kuwi ora ènèng gunané blas, malah namung nyemplakké pengandelé sing pada ngrungokké. ¹⁵ Kowé

kudu temen tenan, supaya Gusti Allah bisa lega karo peng-gawéanmu. Dadia wong sing ora usah isin nglakoni peng-gawéané, wong sing ngerti lan bisa mulangi pitutur sing bener kaya sak mestiné. ¹⁶ Nanging aja mèlu-mèlu karo omongan sing ora pantes lan sing ora ènèng tegesé. Kuwi namung marakké wong-wong mundur adoh sangka Gusti Allah. ¹⁷ Piwulangé wong sing kaya ngono kuwi namung ngrusak uripé wong, kaya lara kanker kaé, ngrokot daging nganti wongé mati. Himénéus lan Filétus piwulangé kaya ngono kuwi. ¹⁸ Pantyèn wong-wong kuwi wis pada nyimpangi pitutur sing bener. Malah pada mulangi nèk Gusti Allah wis nangèké wong mati. Kuwi pantyèn mbingungké pengandelé wong-wong. ¹⁹ Nanging, senajan kepriyé waé, pituturé Gusti Allah sing bener kuwi ora bakal kenèng di-walik. Gusti Allah déwé wis ngomong lan wis ketulis ngéné: “Gusti Allah wis ngerti sapa sing nurut Dèkné sak atiné” lan tulisan liyané ngomong ngéné: “Sapa sing nurut Gusti Allah tenan kudu ninggal klakuan ala!”

²⁰ Nanging yakuwi, ing sak njeroné omah gedé isiné warna-warna, ora namung barang gawéan emas apa selaka, nanging uga ènèng sing gawéan kayu lan gawéan lempung. Sing gawéan emas lan selaka kuwi kanggo nèk éntuk dayoh gedé, sing liyané kanggo saben dinané. ²¹ Awaké déwé sing nurut Gusti ya pada waé kaya ngono. Wong sing uripé temen lan resik mesti diéman karo Gusti lan bakal dikanggokké kanggo penggawéan sing gedé. Wong sing kaya ngono kuwi bakal bisa ngerjani karepé Gusti apa waé. ²² Mulané Timotius, kowé aja nuruti hawa kesenangan sing ora apik, kaya lum-rahé wong enom, nanging nggolèkana barang sing betyik. Pretyayaa marang pituturé Gusti Allah lan tréснаа marang Gusti Allah lan marang sakpada-pada. Kowé kudu urip sing rukun karo liya-liyané. Sembarang kuwi mau ditindakké bebarengan karo sedulur-sedulur sing pada memuji lan ndedonga marang Gusti Allah karo ati sing resik. ²³ Nanging aja mèlu-mèlu karo rembukan sing ora ènèng isiné apa bantah-bantahan sing ora ènèng tegesé. Kuwi namung marakké padu. ²⁴ Lan kowé ngerti déwé nèk wong sing nyambutgawé kanggo Gusti kuwi ora kenèng padu, malah kudu grapyak marang sapa waé lan kudu bisa mulangi sing apik lan sing alus. ²⁵ Wong-wong sing pada mulangi pitutur sing klèru kudu dibenerké karo sabar. Menawa Gusti Allah bisa ngekèki kelunggaran marang wong-wong kuwi supaya bisa malih pikirané lan bisa dunung marang pitutur sing bener. ²⁶ Dadiné bisa éling lan bisa utyul sangka pasangané Sétan, sing ngwasani uripé.

3

Kasusahan gedé

¹ Timotius, ngertia, nèk ing jaman entèk-entèkan, sakdu-rungé Gusti Yésus teka, bakal ènèng kasusahan gedé werna-werna. ² Apa jalarané? Jalaran wong-wong namung mikirké uripé déwé waé lan ora perduli karo liyané. Pada mata-duwiten, kemlèlèt lan sombong. Pada sembrana marang Gusti Allah lan marang liyané lan ora pada manut marang wong tuwané. Ora nduwèni rumangsa kesuwun lan ora ngajèni blas marang Gusti Allah lan barang sing sutyi. ³ Ora nduwèni rasa trésna, ora kenèng dijagakké lan seneng ngèlèk-èlèkké liyané. Ora ngerti wates, malah ngumbar kekarepan sing ora nggenah, tegelan lan ora nduwèni seneng blas karo barang betyik. ⁴ Ora kenèng dipretyaya lan sembrana ing sembarang, ora mikir mburiné, malah ngegulké sombongé. Nemen banget enggoné nuruti senengé tenimbang nuruti karepé Gusti Allah. ⁵ Jaréné wong pretyaya, nanging nèk nyawang klakuané ketara tenan nèk ora tau nglilani Gusti Allah nata uripé. Kowé kudu sing ati-ati lan aja bebarengan karo wong sing kaya ngono kuwi. ⁶ Enèng sing pada mlebu-metu nang omahé wong lan bisa ngenèng wong wédok-wédok sing gelem nggugu omongané wong kaya ngono kuwi. Jalaran wong wédok-wédok kuwi uripé ora nggenah, namung pada nurut senengé terus pada rumangsa salah. ⁷ Pada kepéngin diwulangé pitutur-pitutur sing anyar, nanging namung kanggo nutupi klakuané sing ala. Wong-wong kaya ngono kuwi ora bakal bisa nemu pitutur sing bener lan pitutur sing sangka Gusti Allah. ⁸ Kaya Yanes lan Yambres sing mbiyèn pada nglawan nabi Moses, kaya ngono uga guru-guru palsu kuwi saiki pada nglawan pitutur sing bener. Pikirané wis ora nggenah lan Gusti Allah ora bisa nganggokké wong kaya ngono kuwi, jalaran pada semplak pengandelé. ⁹ Nanging, kaya Yanes lan Yambres dèk mbiyèn, guru-guru kuwi ora bakal bisa ngapusi wong-wong sampèk suwi, awit kabèh wong bakal weruh lan nitèni déwé nèk guru-guru kuwi klèru.

Pengéling-éling sing penting

¹⁰ Timotius, kowé ngerti déwé nèk aku ora kaya guru-guru kuwi, awit kowé ngerti déwé apa sing tak wulangké lan kowé weruh uripku. Kowé ngerti tujuané uripku. Kowé uga ngerti nèk aku pretyaya lan njagakké marang Gusti Allah. Kowé ngerti déwé enggonku sabar marang wong-wong sing pada nglawan aku. Kowé ngerti nèk aku trésna marang Gusti Allah lan marang tunggal manungsa. Kowé weruh déwé nèk aku terus nyambutgawé kanggo Gusti, senajan kangélané lan

alang-alangané ènèng waé. ¹¹ Kowé ngerti nèk aku disiya-siya karo wong-wong lan aku nglakoni sak wernané kasangsaran. Werna-werna kangèlan wis tak lakoni nang Antioki, nang Ikonium lan nang Listra. Nanging Gusti Yésus nulungi aku ing kangèlan kuwi kabèh. ¹² Pantyèn ya wis sak mestiné. Sapa waé sing kepéngin nurut Gusti Yésus sing tenanan mesti bakal disangsara. ¹³ Nanging wong ala lan wong ngapusi malah selot ndadra enggoné nglakoni ala. Awit wong kaya ngono kuwi ora namung ngapusi wong liyané, nanging suwi-suwi dèkné déwé nggugu apusané déwé. ¹⁴ Nanging kowé Timotius, kowé kudu nurut piwulang sing wis mbok tampa lan wis mbok akoni bener. Kowé ngerti déwé sapa sing mulangi kowé. ¹⁵ Kawit tyilik kowé wis diblajari sangka pituturé Gusti Allah, dadiné kowé ngerti nèk pituturé Gusti Allah kuwi bisa ngekèki kaweruh marang kowé. Kaweruh sing nduduhké marang kowé nèk Gusti Yésus, Juru Slameté manungsa, teka ing donya ngluwari kowé sangka kwasané ala, supaya kowé bisa urip langgeng. ¹⁶ Tembung-tembung isiné pituturé Gusti Allah kuwi kabèh metuné sangka pikirané Gusti Allah déwé. Mulané tembung-tembung kuwi kabèh kenèng dienggo mulangi bab sing bener, kenèng dienggo mbenerké piwulang sing klèru, kenèng dienggo mbenerké klakuan sing ora apik lan uga kenèng dienggo mblajari nindakké urip sing nurut karepé Gusti Allah. ¹⁷ Dadiné wong sing nyambutgawé kanggo Gusti Allah bisa nduwèni kapinteran ngerjani pengawéan apa waé sing dikarepké karo Dèkné.

4

¹ Timotius, sing arep tak omong iki penting tenan, mulané kudu mbok gatèkké sing apik. Gusti Allah lan Gusti Yésus, Juru Slameté manungsa, sing dadi seksi nèk aku ngomong iki marang kowé. Tembungku marang kowé ya iki: pituturé Gusti Allah kudu mbok kabarké. Awit kapan-kapan Gusti Yésus bakal teka menèh lan Dèkné bakal teka kaya ratu, ngwasani sembarang. Mulané, nèk Dèkné teka, Dèkné bakal ngrutu kabèh wong sing ijik urip ing wantyi kuwi lan sing wis pada mati. ² Mulané aku ngomong marang kowé Timotius: pituturé Gusti Allah dikabarké. Ora perduli wong-wong gelem ngrungokké apa ora, kudu mbok kabarké terus. Pada didunungké, supaya pada weruh nèk klèru. Pada dibenerké lan diwulangi karo sabar, supaya pada nglakoni sing betyik. ³ Aku ngomongi kowé ngono kuwi mau, awit mbésuk bakal ènèng wayahé wong-wong ora bakal gelem ngrungokké pitutur sing bener. Wong-wong kuwi malah bakal nglumpukké guru-guru déwé lan guru-guru kuwi bakal mulangi apa sing

disenengi karo wong-wong kuwi. Dadiné wong-wong kuwi bisa neruské klakuané sing ala. ⁴ Entèk-entèké wong-wong kuwi terus ora pada ngrungokké marang pitutur bener, malah pada seneng marang dongèngan-dongèngan sing ora-ora. ⁵ Mulané Timotius, senajan kepriyé waé, kowé kudu nduwèni pikiran sing padang. Aja wedi nandang kangèlan lan diteruské enggonmu nggelar kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. Penggawéanmu kanggo Gusti dikerjani kabèh.

⁶ Nèk aku mikir uripku déwé, aku ngerti nèk wis ora suwi menèh Gusti Allah bakal manggil aku mulih. ⁷ Enggonku nyambutgawé kanggo Gusti Yésus ya sak kuwatku. Saiki penggawéanku wis tak rampungké kabèh lan aku ora ngganti pituturé Gusti Allah blas, sak ketyap waé ora. ⁸ Upahku nang swarga saiki wis ngentèni aku. Aku éntuk upah kuwi, awit aku temen nurut karepé Gusti Allah. Gusti Yésus sing ngrutu kabèh wong sak beneré, Dèkné déwé sing bakal ngelungké upah iki marang aku, mbésuk nèk Dèkné bakal ngrutu kabèh wong. Nanging ora namung aku déwé sing bakal nampa upah, kabèh wong sing pada ngarep-arep tekané Dèkné bakal nampa uga.

Werna-werna kabar

⁹⁻¹⁰ Timotius, nèk inter kowé ndang teka nang nggonku, awit Démas ninggal aku. Dèkné budal nang Tèsalonika, jalaran dèkné ngeboti kesenengané donya iki tenimbang Gusti Allah. Krèsèns wis budal nang bawah Galasia lan Titus nang Dalmasia. ¹¹ Sing ijik karo aku nang kéné ya namung Lukas. Nèk kowé mbréné nang nggonku, Markus digawa pisan, awit dèkné inter ngréwangi aku. ¹² Tikikus mbarang wis budal. Dèkné tak kongkon nang kuta Efése. ¹³ O ya, nèk mbréné kowé mampir nang nggoné sedulur Karpus nang Troas, awit jasku ketinggalan nang kana. Dityangkingké pisan lan buku-bukuné mbarang. Sing tak butuhké tenan ya buku-buku pèrkamèn gulungan. Kuwi aja sampèk lali.

¹⁴ Kowé ngerti Alèksander ta, sing tukang kopro kaé, dèkné jan ndadèkké sangsarané uripku tenan. Gusti bakal mbales dèkné. ¹⁵ Nanging kowé mbarang kudu sing ati-ati karo wong kuwi, awit dèkné nglawan piwulangé awaké déwé sak inter-interé, supaya wong-wong ora gelem ngrungokké awaké déwé.

Gusti déwé sing nulungi aku

¹⁶ Dongé aku nang kruton sing ndisik déwé kaé jan blas ora ènèng sedulur siji-sijia sing ngréwangi aku. Kabèh pada lunga ninggal aku. Sing tak suwun Gusti gelem ngapura marang sedulur-sedulur kuwi. ¹⁷ Nanging senajan sedulur-sedulur ninggal aku, Gusti déwé sing ngréwangi aku. Dèkné sing

ngekèki kekuwatan marang aku, supaya aku bisa ndunungké marang wong-wong nèk aku bener. Saiki aku bisa nggelarké kabar kabungahané Gusti lan ora ènèng sing ngalang-alangi menèh. Dadiné bangsa-bangsa sing dudu Ju kabèh bisa krungu pituturé Gusti mbarang. Pantyèn, nèk Gusti ora nulungi aku, aku wis dipatèni karo wong-wong.¹⁸ Gusti bakal ngluwari aku terus sangka kangèlan apa waé lan nggawa aku kanti slamet ing kratoné ing swarga. Mulané, Dèkné sing kudu diluhurké slawasé. Amèn.

Penutup lan pamuji slamet

¹⁹ Aku kirim slamet marang Priska lan Akwila. Uga marang kjabaté Onésiforis. ²⁰ Erastus saiki ijik nang Korinta lan Trofimus tak tinggal nang Milétus. Dèkné lara. ²¹ Timotius, nèk inter ndang teka sakdurungé wayah adem.

Ebulus, Pudèns, Linus lan Klaudia lan sedulur-sedulur kabèh sing nang kéné pada kirim slamet marang kowé.

²² Tyukup semono layang iki.

Muga-muga Gusti nuntun lan mberkahi kowé.

Paulus

Layangé rasul Paulus marang Titus

Pembukakan lan pamuji slamet

¹⁻⁴ Layang sangka Paulus marang Titus anakku. Pantyèn kowé tak aku anak tenan, awit awaké déwé tunggal pretyaya ing Gusti Yésus Kristus. Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus Kristus, Juru Slameté awaké déwé, ngétokké kabetyikané lan katentremané marang kowé. Aku iki peladéné Gusti Allah lan rasulé Gusti Yésus Kristus dikongkon ngantepké pengandelé wong-wong sing wis dipilih karo Gusti Allah lan mulangi supaya bisa mangertèni pitutur sing bener. Dadiné uripé bisa tyotyok karo karepé Gusti Allah lan bisa nduwèni pengarep-arep urip langgeng. Ya iki sing wis dijanji karo Gusti Allah kawit mbiyèn lan Dèkné ora pisan-pisan goroh. Pantyèn, awaké déwé pada nitèni nèk apa sing dijanji karo Gusti Allah saiki wis keturunan, awit pituturé Gusti Allah bab urip langgeng iki saiki wis dikabarké. Ya pitutur iki sing tak kabarké. Iki kongkonané Gusti Allah, Juru Slameté awaké déwé, marang aku.

Penggawéané Titus nang Kréta

⁵ Titus, kowé tak tinggal nang pula Kréta kuwi supaya kowé ngrampungké penggawéan sing ijik kudu dikerjani. Sing penting déwé yakuwi, ing saben kuta kowé kudu milih sedulur-sedulur sing kudu dadi penuntun, ya kaya sing wis tak omong kaé. ⁶ Tegesé, sedulur sing mbok pilih dadi penuntun kuwi kuduné sedulur sing blas ora kenèng disalahké karo wong liyané, awit apik klakuané. Kuduné sedulur sing nduwé bojo siji. Anak-anaké kudu pretyaya marang Gusti Allah lan ora kenèng diomong wong nèk ora urus apa ora manut. ⁷ Wong dadi penuntun kuwi ngurusi penggawéané Gusti Allah, mulané kudu apik klakuané lan blas ora ngekèki jalaran marang wong liya kanggo ngrasani dèkné. Mulané, aja milih wong sing mikir pinter déwé apa wong sing gampang nesu. Aja wong sing seneng ngombé apa wong sing seneng nglawan liyané. Aja milih wong sing mblubut apa mata-duwiten. ⁸ Malah nggolèkana wong sing ora éman ngekèki inepan, wong sing namung seneng nggawé betyik marang liyané lan wong sing padang pikirané. Nggolèkana wong sing betyik ing sembarang prekara lan sing manut Gusti Allah senajan kepriyé waé, wong sing nggenah angengené. ⁹ Lan menèh, wong sing dadi penuntun kuwi kudu nduwèni pengandel sing mantep marang pitutur sing bener, yakuwi pitutur sing wis tak wulangké. Iki perlu banget, awit

pitutur sing bener kuwi kenèng dienggo mbangun, supaya bisa mundak pengandelé. Uga kenèng dienggo ndudukké klèruné wong sing mulangi pitutur liyané.

¹⁰ Titus, kowé kudu milih penuntun kaya sing tak omong kuwi mau, awit okèh wong sing ora gelem manut marang sapa-sapa. Senengé ngrembuk barang sing blas ora migunani lan mulangi barang sing ora bener. Wong Ju okèh sing kaya ngono kuwi, pada mulangi wong sing pretyaya marang Gusti Yésus kongkon nglakoni sunat mbarang. Omongé nèk ora sunat ora ditampa karo Gusti Allah. ¹¹ Para penuntun kudu ngendek wong sing mulangi kaya ngono kuwi. Iki perlu banget, awit wis pada marakké dadi bingungé pirang-pirang brayat. Sing digolèki mung duwité. ¹² Wong Kréta kono déwé sing ngerti klakuané bangsané, tau ngomong ngéné mbiyèn: “Wong Kréta kuwi seneng goroh. Klakuané kaya kéwan galak. Ora seneng nyambutgawé, namung seneng mangan.” ¹³ Wong sing ngomong ngono kuwi pantyèn bener banget. Mulané, wong-wong kuwi kudu mbok welèkké sing tenanan, supaya bisa pretyaya marang pitutur sing bener.

¹⁴ Dadiné ora pada nggatèkké marang dongèngan-dongèngan gawéané wong Ju lan ora pada nurut pernatan-pernatan gawéané manungsa sing pada nampik pitutur sing bener. ¹⁵ Wong nèk resik angen-angené mesti ya resik klakuané uga. Nanging wong sing kotor angen-angené lan ora pretyaya marang Gusti Allah mesti ya namung nglakoni ala. Sing dipikir namung barang sing ala lan senajana nglakoni ala, ya wis blas ora rumangsa. ¹⁶ Wong kaya ngono kuwi diwelèkké. Ngakuné pretyaya, nanging goroh, awit klakuané ngèlèk-èlèkké Gusti Allah. Pada seneng nglakoni barang sing disengiti karo Gusti Allah lan ora pada manut Dèkné. Wong kaya ngono kuwi ora bisa nindakké betyik blas.

2

Piwulang sing bener

¹ Nanging kowé Titus, kowé ora kaya wong-wong kuwi. Mulané, wong sing pretyaya marang Gusti Allah pada wulangana apa sing tyotyok karo pitutur sing bener. ² Wong lanang-lanang sing tuwa pada wulangana supaya padang pikirané, nggenah angen-angené lan pantes klakuané. Kudu mantep pengandelé marang pitutur sing bener lan trésna tenan marang Gusti Allah. Uga ing kasangsaran kudu sabar-mantep. ³ Wong wédok-wédok sing tuwa uga pada diwulangni supaya uripé disawang pantes dadi wong sing pretyaya marang Gusti Allah. Aja éntuk nyatur ala marang liyané lan aja éntuk ngombé anggur okèh, malah intera mulangi liyané

bab sing betyik. ⁴⁻⁵ Dadiné kenèng ditiru karo wong wédok-wédok sing enom, supaya pada nrésnani lan ngrumati bojo lan anaké, pada nggenah angen-angené lan resik atiné. Nèk ngono bisa nata omah-omah sing apik lan gemati lan manut marang bojoné. Dadiné ora njalari wong liyané ngèlèk-èlèkké pituturé Gusti Allah.

⁶ Para enom-enoman lanang uga kudu diwulangi supaya pada nggenah angen-angené. ⁷ Kowé déwé kudu temen nglakoni sembarang sing betyik, dadiné kenèng ditiru karo sing enom-enom kuwi. Nèk mulangi, mulangana pitutur sing bener. Kowé kudu sing tenanan, dadiné kowé diajèni. ⁸ Tembungmu kudu sing bener supaya kowé ora disalahké wong. Dadiné wong sing seneng ngèlèk-èlèkké pada kisinin déwé, awit ora nemu klèru kanggo nyalahké awaké déwé.

⁹ Para slaf uga pada diwulangi supaya manut marang sing nduwé omah ing bab apa waé, aja éntuk mbawali, malah bisaa nggawé legané dèkné. ¹⁰ Aja éntuk nyolongi barangé sing nduwé omah, malah bisaa kenèng diendelké ing sembarang. Dadiné wong-wong bisa nitèni déwé lan pada gelem nampa pituturé Gusti Allah, Juru Slameté awaké déwé.

¹¹ Wong pretyaya kudu nduwèni klakuan sing kaya ngono, awit Gusti Allah wis ngétokké kabetyikané supaya kabèh wong bisa slamet. ¹² Mulané awaké déwé kudu dunung iki lan kudu ninggal klakuan sing ndadèkké sediné Gusti Allah. Aja pada nduwèni kesenangan ala menèh kaya sing dikepengini wong sing sengit marang Gusti Allah. Malah-malah, suwéné awaké déwé urip ing donya kéné, awaké déwé kudu nggenah angen-angené, kudu nglakoni sing betyik lan sing ndadèkké legané Gusti Allah. ¹³ Ya kaya ngono kuwi kuduné uripé awaké déwé suwéné awaké déwé ngentèni tekané Gusti Yésus Kristus, Juru Slameté awaké déwé lan Gusti Allah sing gedé déwé. Nèk Dèkné teka wong kabèh bakal weruh kamulyané. ¹⁴ Gusti Yésus Kristus wis masrahké uripé sampèk dipatèni, supaya awaké déwé bisa utyul sangka kwanané ala lan supaya awaké déwé iki bisa resik lan dadi umaté Gusti déwé, sing seneng nggawé betyik.

¹⁵ Titus, pitutur-pitutur iku mau kudu mbok wulangké. Wong-wong sing pretyaya kudu mbok dunung-dunungké, supaya pada nglakoni kuwi. Sing ora gelem manut kudu mbok benerké tanpa wedi. Aja sampèk ènèng wong nyepèlèkké kowé.

3

*Katrésnané Gusti Allah
marang manungsa*

¹ Titus, wong-wong pada diélingké nèk kudu manut marang sing nata lan ngwasani negara. Kudu manut marang para pengarep lan sak wantyi-wantyi kudu gelem ngguyupi sembarang sing betyik. ² Aja éntuk ngrasani liyané apa tukar-padu karo liyané, malah-malah kudu gemati lan ngajèni marang saben wong. ³ Pada diélingké, awit mbiyèn awaké déwé ya pada waé bodo. Ora gelem manut marang sapa-sapa, malah nurut pitutur sing ora bener. Awaké déwé kalah karo sak wernané kesenangan sing ala. Sing dipikir awan-wengi namung barang sing ora nggenah. Seneng mèri karo liyané. Disengiti wong lan awaké déwé ya pada waé seneng nyengiti liyané. ⁴ Nanging terus ènèng wantyiné Juru Slameté lan Gusti Allahé awaké déwé nduduhké kawelasané lan katrésnané marang manungsa. ⁵ Saiki awaké déwé wis dislametké. Ora jalaran awaké déwé iki nglakoni betyik apa kepriyé waé, ora, nanging jalaran Dèkné trésna lan melas marang awaké déwé. Gusti Yésus ngedusi awaké déwé lantaran Roh Sutyi. Ya Roh Sutyi iki sing wis nglairké awaké déwé menèh lan nganyarké uripé lan klakuané awaké déwé. ⁶ Lantaran Gusti Yésus Kristus, Juru Slameté awaké déwé, Gusti Allah ngedunké Roh Sutyi kanggo nulungi awaké déwé ing apa waé. ⁷ Mengkono Gusti Allah wis ngétokké kabetyikané lan saiki Dèkné wis nganggep awaké déwé bener, ora nduwé salah menèh. Awaké déwé wis nampa urip langgeng sing diarep-arep. ⁸ Iki pitutur sing bener.

Karepku kabèh iki mbok wulangké sing tenanan. Dadiné wong-wong sing pretyaya marang Gusti Allah bisa mundak enggoné nggawé betyik. Kuwi apik lan kanggo gawé. ⁹ Nanging kowé aja mèlu èngkèl-èngkèlan bab rembukan sing ora ènèng tegesé. Uga bab wèt-wèté wong Ju lan bab mbah-mbahané mbiyèn lan turun-turunané. Kuwi disingkiri waé, awit kuwi blas ora kanggo gawé apa-apa. ¹⁰ Wong sing arep nggawé bubrahé pasamuan kudu mbok garap. Nèk ijik diteruské, diélingké sepisan menèh. Nèk wongé meksa durung manut, dietokké. ¹¹ Wong kaya ngono kuwi ora nggolèk barang betyik, nanging nuju barang ala. Wong kaya ngono kuwi ketara banget salahé.

Kabar siji-loro

¹² Titus, iki ijik ènèng kabar-kabar menèh. Artemas lan Tikikus arep tak kongkon nang nggonmu. Nèk wong loro iki wis tekan kono, aku nyuwun kowé intera metuki aku nang Nikopolis. Aku mikir aku bakal nang kono, mbésuk nèk wantyi adem lan angin banter. ¹³ Sénas, sing pangkaté advokat lan Apolos pada diréwangi bèn ndang budal lan aja sampèk kekurangan apa-apa. ¹⁴ Lan menèh, sedulur-sedulur

sing pretyaya pada diwulangi, supaya pada nglumui nulungi lan nyukupi liyané sing kekurangan ing sandang-pangané. Dadiné uripé ora muspra, nanging kanggo gawé kanggo liyané.

Penutup lan pamuji slamet

¹⁵ Tyukup seméné waé, sedulur-sedulur sing nang kéné karo aku pada kirim slamet marang kowé. Awaké déwé uga kirim slamet marang sedulur-sedulur sing karo kowé, sing pada trésna awaké déwé.

Muga-muga Gusti Allah ngétokké kabetyikané marang kowé kabèh.

Paulus

Layangé rasul Paulus marang Filemon

Pembukakan lan pamuji slamet

¹⁻² Iki layang sangka Paulus, sing disetrap nglabuhi Gusti Yésus Kristus lan sangka sedulur Timotius, marang Filemon, kanyaku tunggal penggawéan. Layang iki uga kanggo sedulur wédok Apia lan sedulur Arkipus, kanyaku tunggal penggawéan ing Gusti lan uga kanggo pasamuhan sing ngumpul nang omahmu.

³ Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus Kristus ngétokké kabetyikané lan katentremané marang kowé kabèh.

Katrésnané lan pengandelé Filemon

⁴⁻⁵ Filemon, saben-saben aku ndongakké kowé, aku maturkesuwun marang Gustiku, awit aku krungu bab katrésnanmu marang para sedulur tunggal pretyaya lan bab pretyayamu marang Gusti Yésus. ⁶ Sing tak suwun, enggonmu pada pretyaya bebarengan bisaa marakké kowé kabèh nduwèni kaweruh marang sembarang sing betyik. Dadiné Gusti Yésus Kristus bisa diluhurké. ⁷ Filemon, katrésnanmu ndadèkké bungahku lan mbangun atiku, jalaran kowé nyegerké lan ngayemké atiné sedulur-sedulurmu tunggal pretyaya.

Panyuwuné rasul Paulus

⁸⁻⁹ Aku iki wakilé Gusti Yésus, mulané aku ya nduwèni kwasa mréntah kowé nindakké barang sing perlu. Nanging aku ora mréntah, aku luwung nembung marang kowé, awit aku trésna marang kowé. Kowé ngerti déwé, aku iki wis tuwa lan menèh aku nang setrapan iki jalaran aku nglabuhi Gusti Yésus Kristus. ¹⁰ Aku nembung kowé bab Onésimus. Dèkné tak aku anakku déwé, awit aku sing nuntun dèkné nang dalané Gusti, ya nang setrapan kéné. ¹¹ Onésimus iki mauné ora kanggo gawé apa-apa kanggo kowé, nanging saiki dèkné kanggo gawé, ora namung kanggo kowé waé, nanging uga kanggo aku.

¹² Pantyèn dèkné tak trésnani tenan, nanging saiki dèkné tak kongkon balik menèh nang nggonmu. ¹³ Karepku Onésimus ya wis bèn nang kéné waé karo aku, dadiné bisa dadi wakilmu ngréwangi aku suwéné aku nang setrapan kéné. Kowé ngerti nèk aku disetrap jalaran aku ngabarké pituturé Gusti Yésus. ¹⁴ Nanging aku emoh meksa kowé. Aku malah seneng nèk

enggonmu nggawé betyik marang aku kuwi sangka karepmu déwé. Mulané aku ya nembung marang kowé ndisik.

¹⁵ Kowé kélangan Onésimus sedélok, nanging menawa waé saiki dèkné bakal nang enggonmu menèh slawasé. ¹⁶ Saiki dèkné dudu mung slaf waé, nanging ngungkuli kuwi, dèkné saiki sedulurmu ing pretyaya lan ing katrésnan. Aku trésna banget marang Onésimus, kowé mesti ya ngungkul-ungkuli aku trésnané marang dèkné, awit kuwi slafmu déwé lan dèkné pretyaya ing Gusti Yésus.

¹⁷ Mulané, nèk kowé tenan ngaku aku iki kanyamu tunggal pretyaya, Onésimus ya ditampa menèh kaya enggonmu nampa aku. ¹⁸ Nèk dèkné nduwé salah apa nduwé utang karo kowé, aku sing tanggung. ¹⁹ Aku, Paulus, aku déwé sing nulis layang iki, aku saguh mbayar. Aku ora usah ngélingké bab utangmu marang aku, yakuwi uripmu déwé, awit aku sing nuntun kowé nang dalané Gusti. ²⁰ Filemon sedulurku, aku gentèn ditulungi. Awaké déwé tunggal pretyaya ing Gusti Yésus Kristus, aku mbok dibangun.

²¹ Aku nulis layang iki, awit aku pretyaya tenan nèk kowé bakal nggatèkké marang penjalukku. Aku ngerti nèk kowé bakal nampa Onésimus lan bakal gemati marang dèkné. ²² Kejaba sangka kuwi, aku pretyaya nèk sangka pandongamu aku bakal dietokké sangka setrapan kéné. Dadiné ora suwi menèh aku bakal kepetuk karo kowé. Mulané aku yuwun, aku molai dityawiské kamar.

Penutup lan pamuji slamet

²³ Sedulur Epafras kirim slamet marang kowé. Dèkné disetrap bareng karo aku jalaran nglabuhi Gusti Yésus Kristus. ²⁴ Kantlya-kantlyaku sing nyambutgawé karo aku, kaya Markus, Aristarkus, Démas lan Lukas uga pada kirim slamet.

²⁵ Tyukup seméné layangku iki.

Muga-muga Gusti Yésus Kristus ngétokké kabetyikané marang kowé kabèh.

Paulus

Layang marang bangsa Ibrani sing nurut Gusti Yésus Kristus

Gusti Allah ngetokké pituturé lantaran Anaké

¹ Para sedulur, kowé kabèh wis ngerti nèk ing jaman mbiyèn Gusti Allah wis ping okèh ngetokké pituturé marang para mbah-mbahané awaké déwé liwat para nabi lan nganggo patrap sing werna-werna. ² Nanging ing jaman anyar iki Gusti Allah ngetokké pituturé liwat Anaké, yakuwi Gusti Yésus Kristus. Ya lantaran Anaké iki Gusti Allah nggawé langit lan bumi lan Gusti Allah wis netepké Anaké mau, supaya nduwèni lan ngwasani sembarang sing ènèng. ³ Gusti Yésus kuwi sloroté kamulyané Gusti Allah lan tyap gambaré kenyataané Gusti Allah. Ya Gusti Yésus iki sing ngrumati sembarang nganggo tembungé sing kebek karo pangwasa. Sakwisé rampung ngresiki manungsa sangka dosané, Gusti Yésus terus njagong nang swarga nang tengené Gusti Allah sing kwasa déwé.

Anaké Gusti Allah ngungkuli

para mulékat

⁴ Mulané saiki pangwasané Gusti Yésus kuwi duwur banget ngungkul-ungkuli pangwasané para mulékat, tunggalé waé karo Jenengé, sing gedéné ngungkuli para mulékat sing namung ngladèni. ⁵ Awit Gusti Allah ora tau ngomong ngéné marang mulékat sapa waé:

“Kowé lan Kowé déwé dadi Anakku.

Ing dina iki

Aku netepké nang ngarepé jagat

nèk Kowé dadi Anakku

sing ngwasani sembarang.”

Lan uga:

“Aku slawasé bakal dadi Bapakmu

lan Kowé slawasé bakal dadi Anakku.”

⁶ Dongé Gusti Allah arep ngongkon Anaké mbarep teka nang jagat, Dèkné ngomong ngéné:

“Mulékat kabèh kudu nyembah Dèkné!”

⁷ Bab para mulékat Gusti Allah ngomong ngéné:

“Kaya angin lan geni lunga-teka,

mengkono uga para mulékat

lunga-teka manut tembungku.”

⁸ Nanging Gusti Allah ngomong ngéné bab Anaké:

“Kowé Gusti Allah,

Kowé sing dadi ratu slawas-lawasé.

Kowé ngwasani nganggo kabeneran.

⁹ Kowé seneng marang barang sing bener lan sengit marang barang sing ala. Mulané Gusti Allah, Gusti Allahmu miji Kowé dikèki pangkat sing duwur déwé, ngungkuli liya-liyané nang swarga. Mengkono kuwi Gusti Allah marakké Kowé bungah.”

¹⁰ Uga Gusti Allah ngomong ngéné marang Anaké:

“Kowé Gusti, Kowé sing nggawé bumi kawit wiwitané lan langit uga gawéanmu.

¹¹ Kabèh kuwi bakal ambruk, bakal lungset lan suwèk kaya salin lawas.

Nanging Kowé ora bakal malih, Kowé ènèng terus.

¹² Kaya enggoné kowé nglempit salin sing lawas dibuwang lan diganti karo sing anyar, mengkono uga bakalé langit lan bumi. Nanging Kowé ora malih, Kowé ènèng terus, slawas-lawasé.”

¹³ Gusti Allah tau ngomong marang mulékaté ngéné:

“Kéné njagong nang tengenku, mungsuhmu kabèh bakal tak dadèkké antyik-antyané sikilmu.”

¹⁴ Dadiné saiki tyeta banget nèk mulékat-mulékat kuwi kabèh namung roh-roh sing ngladèni Gusti Allah, sing dikongkon ngladèni wong-wong sing bakal nampa keslametan.

2

Keslametan sing gedé

¹ Mulané para sedulur, sakwisé awaké déwé dunung nèk Gusti Yésus Kristus kuwi duwuré ngungkuli mulékat-mulékat, hayuk awaké déwé pada gondèlan luwih kentyeng marang pitutur sing diwulangké marang awaké déwé, supaya awaké déwé ora katut kintir. ² Pitutur sing tekané sangka mulékat waé wis nyata tenan lan sapa sing ora manut marang kuwi mesti bakal disetrap sing sak mestiné. ³ Lah kepriyé awaké déwé iki bisané ngliwati setrapané Gusti Allah, nèk awaké déwé nyepèlékké pitutur sing nekakké keslametan sing semono gedéné. Gusti Yésus déwé wis ngabarké bab keslametan

iki lan wong-wong sing krungu pada ngekèki paseksi marang awaké déwé nèk pituturé Gusti pantyèn nyata tenan. ⁴ Lan Gusti Allah déwé ya ngujutké nganggo tanda-tanda lan mujijat-mujijat lan uga pangétokané pangwasané Gusti Allah sing gedé, nèk paseksi-paseksi kuwi bener. Dèkné déwé uga ngedum kapinteran-kapinteran sangka kekuwatané Roh Sutyi, manut kekarepané Dèkné déwé.

Gusti Yésus nuntun manungsa

ing keslametan

⁵ Para sedulur, Gusti Allah ora ngongkon mulékat-mulékat kongkon ngwasani jagat sing kudu teka, ya jagat sing dirembuk karo awaké déwé iki. ⁶⁻⁸ Nang Kitab Sutyi malah ketulis ngéné:

“Duh Gusti, manungsa kuwi apa kok mbok gatèkké lan mbok éman tenan? Apa ora namung wong urip? Namung sedilut manungsa mbok dadèkké sak ngisoré para mulékat, nanging terus mbok angkat munggah nang panggonan sing duwur lan mbok pasrahi sembarang, supaya sembarang tiba ing sak ngisoré pangwasané.”

Nèk Gusti Allah ngomong nèk “sembarang wis ditibakké ing sak ngisoré pangwasané”, ora ènèng prekara apa waé sing ora katut tiba ing sak ngisoré pangwasa kuwi. Nanging wujuté saiki awaké déwé weruh nèk manungsa ora ngwasani sembarang kabèh.

⁹ Awaké déwé ngerti nèk ènèng wong siji sing ngwasani sembarang, yakuwi Gusti Yésus déwé. Sedilut Dèkné diedunké nganti namung setitik katyèké karo para mulékat, supaya sangka pitulungané Gusti Allah Dèkné bisa nglakoni pati nglabuhé kabèh manungsa. Lan jalaran Dèkné nglakoni pati kuwi, saiki Gusti Allah ngangkat Gusti Yésus Kristus, dikèki pangwasa sing duwur lan gedé déwé. ¹⁰ Awit para sedulur, Gusti Allah sing nggawé sembarang lan Dèkné nggawé sembarang kuwi ya kanggo Dèkné déwé. Mulané kanggo Gusti Allah ya bener lan apik nèk Gusti Yésus nglakoni kasangsaran. Awit mengkono kuwi Gusti Yésus dadi pantes nuntun anak-anaké Gusti Allah ing dalan keslametan.

¹¹ Gusti Yésus sing ngresiki manungsa sangka dosa-dosané. Dèkné lan wong-wong sing wis diresiki uripé kuwi tunggal bapaké. Mulané Gusti Yésus ora isin ngaku wong-wong mau seduluré. ¹² Bab iki nang Kitab Sutyi ketulis ngéné:

“Gusti Allah Bapakku,
 Aku bakal ngabarké Jenengmu
 marang sedulur-sedulurku
 lan nang tengahé pasamuhan
 Aku bakal ngluhurké Jenengmu!”

¹³ Nang ayat liyané uga ketulis ngéné: “Aku bakal njagakké marang Dèkné.” Lan nang ayat liyané menèh ketulis ngéné: “Lah iki Aku lan anak-anakmu sing wis mbok pasrahké marang Aku.”

¹⁴ Jalaran sing diarani anak-anak kuwi wong-wong sing wujud daging lan getih, tegesé badan kadonyaan, mulané Gusti Yésus ya terus dadi manungsa sing wujud daging lan getih lan Dèkné saguh ngalami kauripan tunggalé karo wong-wong mau. Tujuané, supaya liwat patiné, Dèkné bisa ngrusak penggawéané Sétan sing ngwasani pati. ¹⁵ Mengkono uga Gusti Yésus bisa ngluwari wong-wong sing suwéné uripé dikwasani karo rasa wedi marang pati. ¹⁶ Dadiné para sedulur, tyeta banget nèk Gusti Yésus ora teka nang jagat ngurusi para mulékat, ora, nanging Dèkné teka nulungi turunané Bapa Abraham. ¹⁷ Jalaran sangka kuwi Dèkné kudu dadi manungsa sak kabèhé kaya sedulur-seduluré. Awit namung mengkono kuwi Gusti Yésus bisa dadi Imam Gedé, tegesé dadi wakilé manungsa nang ngarepé Gusti Allah. Gusti Yésus dadi Imam Gedé sing gedé kawelasané lan katemenané, mulané Dèkné bisa nekakké pangapura kanggo manungsa sangka dosa-dosané, supaya manungsa bisa ketampa Gusti Allah. ¹⁸ Saiki Gusti Yésus bisa nulungi wong-wong sing kenèng panggoda, awit Dèkné déwé wis ngalami panggoda lan sangsara.

3

Gusti Yésus ngungkuli nabi Moses

¹ Para sedulur sing wis dadi umaté Gusti Allah lan sing wis dipanggil karo Gusti Allah nampa panduman gedé nang swarga! Gusti Yésus kuwi sapa ta? Ya Dèkné sing dikongkon nglakokké prejanjiané Gusti Allah sing anyar. Dèkné sing nggawa pitutur sing anyar kanggo awaké déwé lan ya pitutur iki sing diakoni karo awaké déwé. Gusti Yésus uga sing dadi Imam Gedé, sing dadi wakilé awaké déwé nang ngarepé Gusti Allah. ² Gusti Yésus kuwi temen nuruti kekarepané Gusti Allah, sing wis miji Dèkné supaya ngerjani penggawéan kuwi, tunggalé waé karo nabi Moses sing mbiyèn ya temen ngurusi brayaté Gusti Allah. ³ Para sedulur, kowé ngerti déwé nèk wong sing ngedekké brayat kuwi luwih penting tenimbang wong liya-liyané. Mulané Gusti Yésus gedéné ya ngungkuli nabi Moses, awit Gusti Yésus sing ngedekké

brayaté Gusti Allah, nanging nabi Moses namung dadi war-gané brayat kuwi. ⁴ Pantyèn, saben brayat mesti ènèng sing ngedekké, nanging Gusti Allah sing ngedekké sembarang. ⁵ Bener, senajan nabi Moses kuwi namung warga ing brayaté Gusti Allah, nanging dèkné kuwi peladéné Gusti Allah sing kenèng dipretyaya tenan, awit dèkné mulangi wong-wong kepriyé enggoné Gusti Allah ngetokké pituturé ing mbésuké. ⁶ Nanging Kristus kuwi ngungkuli nabi Moses, awit Dèkné dadi anak sing nyangga penjawab ing brayaté Gusti Allah. Lan brayaté Gusti Allah kuwi ya awaké déwé iki, nèk awaké déwé mantep terus pretyaya lan ngakoni karo kendel ing pengarep-arepé awaké déwé.

⁷⁻⁸ Mulané para sedulur, Roh Sutyi ya wis ngomong ngéné:

“Ing dina iki,
nèk kowé krungu swarané Gusti Allah,
kowé aja pada ndablek
kaya mbah-mbahanmu dèk mbiyèn
sing pada nglawan marang Gusti Allah
lan dongé nang wustèn
pada njajal kesabarané Gusti Allah.”

⁹ Roh Sutyi uga ngomong ngéné:

“Ya nang wustèn kono
mbah-mbahanmu pada weruh déwé
enggonku nindakké prekara-prekara sing nggumunké,
patang puluh taun suwéné.

Nanging senajan ngono,
meksa ijik njajal kesabaranku
lan pada nglakoni sing ala,
kepéngin ngerti tak ajar apa ora.

¹⁰ Mulané Aku jèngkèl tenan
marang wong-wong kuwi
lan Aku ngomong:

‘Wong-wong kuwi
namung nggawé ala,
mulané blas ora bakal dunung
apa sing tak tindakké.’

¹¹ Aku terus nesu tenan lan ngomong:

‘Wong-wong kuwi
ora pisan-pisan
bakal nampa katentremanku.’ ”

¹² Para sedulur, mulané aku ngélingké tenanan marang kowé, pada sing ati-ati tenan, aja sampèk ènèng wong siji waé sangka tengahmu nduwèni gagasan sing ala, sampèk terus mbalik dalan ninggal Gusti Allah sing urip, sing mesti bakal tumandang. ¹³ Aja sampèk kaya ngono para sedulur,

nanging malah pada tansah ngantepké pengandelé sakpada-pada, suwéné awaké déwé ijik dililani karo Gusti Allah urip ing jaman sing nang Kitab Sutyi diarani “dina iki”. Hayuk aja sampèk katut dosa, terus ora manut marang Gusti Allah sing mesti bakal tumandang. ¹⁴ Aku ngomong ngono kuwi, awit nèk awaké déwé mantep terus kaya mauné lan mantep terus tekan entèk-entèkané, awaké déwé mesti bakal mèlu nampa panduman sangka Gusti Allah, bareng karo Kristus.

¹⁵ Elinga sing ketulis nang Kitab Sutyi:

“Ing dina iki

nèk kowé krungu swarané Gusti Allah,

aja pada wangkot atimu

kaya mbah-mbahanmu dèk mbiyèn,

sing pada nglawan marang Gusti Allah.”

¹⁶ Para sedulur, mbok dipikir lelakoné mbah-mbahané awaké déwé, dongé ora gelem manut marang Gusti Allah. Senajan dituntun karo nabi Moses lunga sangka negara Egipte lan wong-wong pada krungu swarané Gusti Allah déwé, meksa ijik pada wani marang Gusti Allah. ¹⁷ Patang puluh taun suwéné wong-wong pada nglakoni ala lan marakké Gusti Allah nesu tenan. Lah entèk-entèké kepriyé? Kabèh pada mati nang wustèn. ¹⁸ Sampèk Dèkné ngomong ngéné: “Aku ora bakal nglilani wong-wong iki nampa katentremanku.” Lah kuwi Gusti Allah ngomong karo sapa para sedulur? Apa ora ngomong karo mbah-mbahané awaké déwé mbiyèn sing ora gelem manut? Pantyèn! ¹⁹ Mulané saiki awaké déwé dunung kenèng apa wong-wong ora bisa nampa katentremané Gusti Allah, yakuwi, jalaran ora pada mantep terus enggoné pretyaya marang Gusti Yésus Kristus.

4

Prejanjiané Gusti Allah

bab katentreman

¹ Para sedulur, prejanjiané Gusti Allah nèk awaké déwé dililani nampa katentremané, ijik kanggo, mulané awaké déwé kudu sing ati-ati tenan supaya nang tengahmu aja sampèk ènèng wong siji waé sampèk ora nampa katentremané Gusti Allah. ² Awit tunggalé waé karo wong-wong kuwi, awaké déwé ya wis krungu kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. Nanging iku ora nekakké betyik blas kanggo wong-wong kuwi. Awit senajan krungu, nanging meksa ora gelem pretyaya. ³ Nanging awaké déwé sing pretyaya, awaké déwé bakal nampa katentremané Gusti Allah. Tembungé Gusti Allah uniné ngéné:

“Jalaran Aku nesu tenan marang bangsa iki, mulané Aku ngomong nèk Aku ora bakal nglilani bangsa iki nampa katentremanku.”

Senajan Gusti Allah wis rampung karo penggawéané kawit mbiyèn dongé Dèkné nggawé jagat, meksa Dèkné ngomong ngono kuwi mau. ⁴ Bab dina sing nomer pitu nang Kitab ketulis ngéné: “Ing pitung dinané Gusti Allah lèrèn sakwisé kerjanané kabèh rampung.” ⁵ Uga ènèng ayat liyané nang Kitab sing uniné ngéné: “Aku ora bakal nglilani wong-wong iki nampa katentremanku.” ⁶ Wong-wong sing krungu kabar kabungahané Gusti sing ndisik déwé malah ora pada nampa katentremané Gusti Allah, jalaran ora pada pretyaya. Nanging ènèng wong liya-liyané sing dililani nampa katentremen kuwi. ⁷ Mulané Gusti Allah nyawiské dina liyané, yakuwi dina sing diarani “dina iki,” kanggo wong-wong, supaya bisa nampa katentremané. Gusti Allah wis ngomongké bab kuwi marang mbah-mbahané awaké déwé dèk mbiyèn, nanging let pirang-pirang taun sakwisé kuwi, Gusti Allah ngomongké bab iki menèh lantaran ratu Daved, sing uniné kaya sing ndisik mau:

“Ing dina iki, nèk kowé krungu swarané Gusti Allah, kowé aja pada wangkot atimu.”

⁸ Para sedulur, semunggoné ora ènèng dina liyané menèh, mesti Gusti Allah ya ora ngomongké menèh sakwisé Yosua wis nuntun mbah-mbahané awaké déwé mlebu nang negara sing dityawiské karo Gusti Allah kanggo lèrèn. ⁹ Nanging wujuté saiki ijik ènèng dina liyané menèh kanggo umaté Gusti Allah supaya bisa nampa katentremen iki, pada waé kaya enggoné Gusti Allah ngrasakké katentremen sak barengé lèrèn ing pitung dinané, sakwisé rampung karo penggawéané. ¹⁰ Awit sapa waé sing dililani nampa katentremané Gusti Allah, wong kuwi uga lèrèn sangka penggawéané, kaya enggoné Gusti Allah lèrèn sakwisé rampung karo penggawéané. ¹¹ Mulané para sedulur, hayuk awaké déwé pada nglumui tenan sak kuwat-kuwaté, supaya bisa nampa katentremen iki lan aja sampèk ènèng siji waé nang tengahmu ora manut marang Gusti Allah lan kélangan katentremen iki, kaya mbah-mbahané awaké déwé dèk mbiyèn. Mulané awaké déwé kudu manut marang tembungé Gusti Allah.

¹² Awit tembungé Gusti Allah kuwi urip lan gedé kwasané lan landepé ngungkuli pedang sing landep kiwa-tengen. Tembungé Gusti Allah bisa mlebu jeru ing atiné manungsa, misah roh lan nyawa, balung lan sungsum. Mulané tembungé Gusti Allah bisa ngétokké ala-betyiké pikiran lan kekarepané manungsa. ¹³ Para sedulur, ora ènèng prekara

siji waé nang jagat kéné sing didelikké kanggo Gusti Allah, ora. Dèkné ngerti lan weruh sembarang ing atiné manungsa. Mulané, mbésuk kabèh wong bakal asok penjawab marang Gusti Allah.

Gusti Yésus Imam Gedé

¹⁴ Jalaran sangka kuwi para sedulur, hayuk awaké déwé pada nggondèli sing kentyeng marang pengandel sing diakoni karo awaké déwé. Kenèng apa aku kok ngomong kuwi? Awit awaké déwé iki nduwé Imam Gedé sing wis mlebu swarga lan teka nang ngarepé Gusti Allah, yakuwi Gusti Yésus, Anaké Gusti Allah. ¹⁵ Imam Gedé iki dudu sakwijiné wong sing ora bisa ngrasakké kangèlané lan karingkihané awaké déwé, nanging Dèkné malah wis kagoda ing prekara apa waé, tunggal waé karo awaké déwé. Bédané namung iki: Dèkné ora pisan-pisan tiba ing dosa. ¹⁶ Mulané para sedulur, hayuk awaké déwé pada mara karo kendel nang ngarepé Gusti Allah. Dèkné pantyèn gedé kwasané lan bisa nulungi awaké déwé. Dèkné trésna lan gelem nulungi awaké déwé. Dèkné gedé kawelasané lan ing waktu kangèlan apa waé, Dèkné mesti bakal nekakké pitulungan.

5

¹ Para sedulur, kowé ngerti nèk Imam Gedé kuwi kapilih sangka tengahé manungsa, supaya dadi wakilé manungsa nang ngarepé Gusti Allah. Dèkné sing kudu masrahké pawèhé lan uga kurban kéwan marang Gusti Allah, kanggo pangapurané dosa. ² Lan jalaran dèkné déwé ngalami sak wernané karingkihan, dèkné ya bisa nduwèni kawelasan lan kesabaran marang wong sing klèru lan durung dunung. ³ Uga, jalaran dèkné déwé okèh karingkihané, mulané, nèk dèkné masrahké kurban kéwan, kuwi ora namung kanggo pangapurané dosané bangsané, nanging uga kanggo pangapurané dosané dèkné déwé mbarang. ⁴ Kejaba sangka kuwi, ora ènèng wong bisa dadi Imam Gedé sangka kekarepané déwé, ora, nanging Gusti Allah sing milih lan manggil wong munggah pangkat kuwi, ora béda kaya Imam Gedé Aron.

⁵ Mengkono uga Kristus, Dèkné ora ngangkat Dèkné déwé dadi Imam Gedé, ora, nanging Gusti Allah sing milih Dèkné. Gusti Allah ngomong ngéné:

“Kowé lan Kowé déwé dadi Anakku.

Ing dina iki

Aku netepké nang ngarepé jagat

nèk Kowé dadi Anakku

sing ngwasani sembarang.”

⁶ Lan nang ayat liyané Gusti Allah ngomong ngéné:

“Kowé slawas-lawasé

bakal dadi Imam,
tunggalé karo Imam Mèlkisedèk.”

⁷ Para sedulur, kowé ngerti déwé nèk Gusti Yésus, dongé Dèkné ijik nang jagat kéné, ndonga lan nyuwun marang Gusti Allah karo sambat lan nangis, awit Gusti Allah nduwèni kwasa ngluwari Dèkné sangka tangané wong-wong sing arep matèni Dèkné. Lan jalaran Gusti Yésus ngajèni marang Gusti Allah lan masrahké uripé sak kabèhé kanggo nuruti kekarepané Gusti Allah, mulané Gusti Allah ya nampa pandangané Dèkné. Mung waé, Gusti Allah ora ngalang-alangi Dèkné dipatèni wong, nanging Gusti Allah ngekèki kekuwatan marang Dèkné, supaya kuwat nglakoni pati kanggo nebus dosané awaké déwé. ⁸ Pantyèn bener nèk Gusti Yésus kuwi Anaké Gusti Allah, nanging senajan ngono, Dèkné malah milih nuruti kekarepané lan kongkonané Gusti Allah, supaya bisa nylametké awaké déwé. Mengkono kuwi Dèkné bisa ngrasakké apa tegesé manut marang Gusti Allah, awit Dèkné ya nglakoni kasangsaran tenan. ⁹ Mulané, sakwisé Gusti Yésus nglakoni kuwi kabèh, Dèkné dadi sampurna, ora ènèng kekurangané apa-apa. Mulané Dèkné bisa ngekèki keslametan langgeng marang kabèh wong sing pada manut marang Dèkné. ¹⁰ Gusti Yésus nduwèni kwasa kuwi, awit Dèkné didadèkké Imam Gedé karo Gusti Allah, tunggalé waé karo Imam Gedé Mèlkisedèk.

Pengéling-éling supaya aja sampèk balik menèh ing dosa

¹¹ Para sedulur, pantyèn, bab Kristus sing dadi Imam Gedé kanggo awaké déwé kuwi ijik okèh sing kudu tak rembuk karo kowé. Nanging kangèlan banget enggonku arep ndunung-ndunungké marang kowé. Apa ta sing marakké angèl? Jalaran kowé malih males lan nglemer ing pamikir, ora tyepet. ¹² Nèk dipikir, sakjané lak ya wis suwi ta enggonmu dadi wong pretyaya lan ya pantesé kowé saiki bisa mulangi liyané. Nanging wujuté ora ngono, awit tekan sepréné kowé ijik kudu diblajari piwulang sing wiwitan. Kowé ijik kaya botyah tyilik ngono, sing ngombé mèrki, durung kuwat karo pangan sing atos. ¹³ Para sedulur, kenèng apa kowé kok tak padakké karo botyah tyilik? Jalaran kowé durung ngerti bédané bener-klèru, ala lan betyik. Dadiné ijik kaya botyah tyilik sing ijik ngombé mèrki, durung ngerti apa sing diarani ala lan betyik. ¹⁴ Nanging wong sing wis diwasa kuwi kuwat karo pangan sing atos, tegesé, wis ngrasakké lan bisa mbédak-mbédakké ala lan betyik.

6

¹⁻² Mulané para sedulur, hayuk saiki awaké déwé pada ninggal piwulang sing wiwitan. Hayuk aja mbolan-mbalèni piwulang bab ninggal klakuan ala, bab nurut Gusti Allah lan bab klakuan sing ala sing entèk-entèké nekakké pati. Uga piwulang bab pengandel marang Gusti Allah, bab pembaptisan, bab ndonga nganggo tumpangan tangan, bab tangi sangka pati lan bab setrapan sing langgeng sangka Gusti Allah. Hayuk piwulang-piwulang kuwi diliwati lan hayuk pada ngantiyiki piwulang sing luwih duwur, piwulang kanggo wong sing diwasa. ³ Hayuk awaké déwé pada maju tenan lan nindakké kuwi, nèk Gusti Allah ijik gelem nglilani awaké déwé.

⁴ Awit para sedulur, mosok wong sing wis nyingkirké lan ninggal pengakuné bisa balik menèh marang Gusti Allah? Tak kira ora! Awit wong kaya ngono kuwi kaping pisan wis tau nampa pepadang sangka Gusti Allah ing atiné. Kaping pindoné, wongé wis ngrasakké berkah kaswargan pawèhé Gusti Allah lan kaping teluné wong kuwi wis nampa Roh Sutyi. ⁵ Kaping papaté para sedulur, wongé wis ngerti nèk pituturé Gusti Allah kuwi ènèng wujuté lan kaping limané, wongé wis ngrasakké kekuwatané Gusti Allah sing nggumunké lan sing bakal dikanggokké uga ing jaman sing bakal teka. ⁶ Nanging senjata ngono, meksa wongé wani ninggal pengandelé, mulané, ora bakal nèk wong kaya ngono kuwi bisa ngakoni salahé lan nurut Gusti Yésus Kristus menèh. Wong kaya ngono kuwi kenèng diarani mentèng Anaké Gusti Allah sepisan menèh lan ngèlèk-èlèkké Dèkné nang ngarepé wong okèh.

⁷ Para sedulur, sing tak omong iki kenèng dipadakké karo kebon kaé. Nèk dipikir, wujuté Gusti Allah mberkahi lemah sing nesep banyu udan, sampèk ngetokké tanduran sing kenèng dipangan karo sing nggarap kebon mau. ⁸ Nanging nèk keboné namung nukulké eri lan rungkutan, kebon mau ora kanggo apa-apa blas lan entèk-entèké bakal bongkor.

⁹ Para sedulur sing tak trésnani! Senajan aku ngomong ngono kuwi mau, aku ora ngomong nèk kowé kuwi kaya ngono, ora. Aku pantyèn ngerti nèk kowé pretyaya tenan marang Gusti. Awit aku weruh nèk kowé pada nindakké sing betyik marang wong liyané, supaya ketara nèk Gusti Allah wis ngluwari kowé sangka pangwasané ala lan saiki wis didadèkké siji karo Dèkné déwé. ¹⁰ Aku ngerti nèk kowé pretyaya tenan, awit Gusti Allah kuwi ora tau nindakké sing ora apik. Mulané aku ngerti nèk Dèkné ora bakal lali marang penggawéanmu kanggo Dèkné, uga enggonmu pada nindakké

katrésnan jalaran nglabuhi Gusti lan uga enggonmu pada nulungi sedulur-sedulur tunggal pretyaya. Wujuté tekané saiki kowé kabèh ya ijik pada tulung-tinulung. ¹¹ Lan sing tak jaluk tenan ya iki, bisaa kowé siji-sijiné tetep-mantep terus suwéné kowé urip ing donya kéné. Dadiné mbésuk kowé mesti bakal nampa sak ènèngé kabetyikan sing kenèng mbok arep-arep sangka Gusti Allah. ¹² Mulané para sedulur, aja pada males ngono ing pikiran, aja, nanging luwung pada niru wong-wong sing pada pretyaya lan sabar dèk jaman mbiyèn. Saiki wong-wong kuwi pada nampa kabetyikan sing wis dijanji karo Gusti Allah.

¹³ Para sedulur, dongé Gusti Allah ngetokké janjiné marang Bapa Abraham, Dèkné sumpah nèk bakal nuruti apa sing wis dijanji. Lan jalaran ora ènèng wong sing kwasané ngungkuli Dèkné, mulané Dèkné ya sumpah nganggo jenengé déwé dongé Dèkné ngekèki janji kuwi. ¹⁴ Gusti Allah ngomong ngéné: “Aku janji nèk bakal mberkahi kowé lan bakal ngekèki turunan okèh banget marang kowé.” ¹⁵ Lan jalaran Bapa Abraham sabar ngentèni, mulané dèkné ya bisa nampa apa sing wis dijanji karo Gusti Allah. ¹⁶ Manungsa nèk sumpah kuwi mesti nganggo jenengé wong liya sing luwih duwur pangkaté lan enggoné sumpah kuwi kanggo netepké nèk sing diomong kuwi bakal dituruti tenan, ora étok-étokan.

¹⁷ Mulané, karepé Gusti Allah kuwi supaya wong-wong sing bakal nampani janji mau pada ngerti tenan nèk Dèkné ora pisan-pisan bakal nyélaki janji kuwi. Yakuwi jalarané Gusti Allah ngantepké janjiné marang Bapa Abraham nganggo sumpah. ¹⁸ Ya rong prekara iki sing marakké Gusti Allah ora bisa sélak, yakuwi, Dèkné janji lan Dèkné sumpah. Lan jalaran sangka kuwi, awaké déwé iki sing wis nampa keslametan sangka Gusti Allah, pada tansah diélingké, supaya pada kenteng nggondèli pengarep-arep sing wis dijanji karo Gusti Allah marang awaké déwé. ¹⁹ Pengarep-arep kuwi sing marakké awaké déwé slamet, senjata urip ing donya kéné kebek karo prekara-prekara sing ora kenèng dijagakké. Nanging pengarep-arep kuwi malah ngekèki ngerti, nèk saiki awaké déwé bisa mara nang nggoné Gusti Allah nang swarga, awit saiki wis blas ora ènèng alang-alangané menèh. ²⁰ Gusti Yésus déwé wis mlebu nang kana nggawèkké dalan awaké déwé. Dèkné sing dadi Imam Gedé sing langgeng, tunggalé karo Mèlkisedèk.

7

Gusti Yésus Kristus lan

Imam Gedé Mèlkisedèk

¹ Para sedulur, tak kira kowé kabèh ngerti Mèlkisedèk kuwi sapa. Dèkné sing dadi ratuné kuta Salèm lan uga dadi imamé Gusti Allah sing kwasa déwé. Dongé Bapa Abraham mulih sangka perangan lan wis menangké ratu-ratu, imam Mèlkisedèk metuki dèkné terus numpangi tangan mberkahi dèkné. ² Bapa Abraham terus ngekèki sak prasepuluhané gawané sangka peperangan marang Mèlkisedèk. Tembung Mèlkisedèk kuwi tegesé “ratuné kabeneran”. Lan jalaran Mèlkisedèk kuwi ratuné kuta Salèm lan tembung Salèm kuwi tegesé “katentreman”, dadiné Mèlkisedèk kuwi uga tegesé “ratuné katentreman”. ³ Bab bapa-biyungé lan sapa mbah-mbahané imam Mèlkisedèk kuwi ora ketulis blas nang Kitab, semono uga bab lairé lan patiné. Uga ora ketulis blas nèk dèkné lèrèn dadi Imam Gedé. Dadiné para sedulur, nèk mbok pikir sing apik, imam Mèlkisedèk kuwi kaya Anaké Gusti Allah, sing dadi imam slawas-lawasé.

⁴ Para sedulur, nèk dipikir Mèlkisedèk ya jan gedé tenan, ngungkuli Bapa Abraham. Lah Bapa Abraham kuwi lak mbah-mbahané bangsané awaké déwé sing ndisik déwé ta! Lah nanging dèkné kok ngekèki prasepuluhané gawané sangka peperangan marang imam Mèlkisedèk. ⁵ Bangsa Israèl kuwi lak turunané Bapa Abraham ta? Lah nanging wong-wong Israèl, senajan turunané Bapa Abraham, kudu mbayar belasting marang para imam turunané imam Lévi, sing uga tunggal bangsa Israèl. Kuwi pernatané Kitab lan kuwi sing diarani prasepuluhan. ⁶ Lah imam Mèlkisedèk kuwi dudu turunané imam Lévi, dadiné dèkné ya ora éntuk njaluk belasting sangka bangsa Israèl. Nanging wujuté kepriyé? Malah Bapa Abraham déwé sing ngekèki prasepuluhan marang dèkné. Kejaba sangka kuwi, imam Mèlkisedèk numpangi tangan mberkahi Bapa Abraham, senajan Bapa Abraham sing nampa prejanjian sangka Gusti Allah. ⁷ Dadiné ya wis tyeta banget nèk imam Mèlkisedèk kuwi gedéné ngungkuli Bapa Abraham, awit wong sing numpangi tangan mberkahi wong liyané kuwi gedéné ngungkuli wong sing ditumpangi tangan.

⁸ Para sedulur, awaké déwé uga ngerti nèk imam-imam sing nampa prasepuluhan kuwi namung wong urip sing lumrah, sing uga mati. Nanging bab imam Mèlkisedèk Kitab Sutji ngomongké nèk dèkné kuwi urip slawas-lawasé. ⁹ Malah nèk dipikir para sedulur, sakjané imam Lévi kuwi mbayar prasepuluhan marang imam Mèlkisedèk, senajan lumrahé imam Lévi sing kudu nampa prasepuluhan. Apa jalarané kok awaké déwé bisa ngomong ngono? Jalaran dongé Bapa Abraham ngekèki prasepuluhan marang imam Mèlkisedèk,

uga imam Lévi, sing dadi turunané Bapa Abraham, kenèng diarani katut mèlu ngekèki prasepuluhan kuwi marang Mèlkisedèk. ¹⁰ Senajan ing waktu kuwi imam Lévi durung lair, nanging dongé Mèlkisedèk metuki Bapa Abraham lan Bapa Abraham ngekèki prasepuluhané marang Mèlkisedèk, kenèng diarani nèk ing waktu kuwi Lévi ijik nang awaké mbah-mbahané, yakuwi Bapa Abraham.

Kristus kuwi imam sing gedéné ngungkuli Aron

¹¹ Para sedulur, saiki hayuk pada mikir bab Gusti Yésus Kristus sing dadi Imam Gedé kanggo awaké déwé. Menawa kowé takon: “Kenèng apa awaké déwé saiki kok mbutuhké Imam Gedé sing liyané, sing kaya Mèlkisedèk, ora kaya Lévi lan turun-turunané?” Aku bisa semaur ngéné: dongé nabi Moses ngekèki wèt-wété Gusti Allah, dèkné miji Aron lan turunané, supaya nata lan nuntun bangsané enggoné pada ngabekti Gusti Allah miturut pernatané. Nanging senajana pada temen, kuwi meksa ora bisa ngresiki atiné sak kabèhé kaya sing dikarepké Gusti Allah. ¹² Mulané saiki Gusti Allah miji Imam Gedé liyané sing bisa ngresiki atiné manungsa sak kabèhé, supaya bisa pantes mara nang ngarepé Gusti Allah. Jalaran sangka kuwi, mulané uga perlu banget wèt-wèt lan pernatan-pernatan tyarané pangabekti marang Gusti Allah ya kudu diganti. ¹³ Mulané, wong sing dadi Imam Gedé miturut pernatan sing anyar iki ya ora turunané Lévi, nanging sangka krabat liyané, sing durung tau ènèng siji waé dadi imam lan masrahké kurban nang altar kanggo Gusti Allah. ¹⁴ Awaké déwé kabèh malah ngerti nèk Gustiné awaké déwé Yésus Kristus metuné sangka krabat turunané Yudah. Lan dongé nabi Moses ngomongké bab wong-wong sing kudu dadi imam, dèkné ya ora tau ngomongké blas bab krabat turunané Yudah iki.

¹⁵⁻¹⁶ Para sedulur, prekara bab pernatan sing anyar iki malah tambah tyeta nèk awaké déwé ngerti, nèk Gusti Allah miji Imam Gedé liyané, sing kaya Mèlkisedèk, ora dadi imam miturut pernatané manungsa, ora, nanging jalaran urip terus, ora bisa mati, mulané bisa dadi imam slawas-lawasé. ¹⁷ Bab iki Gusti Allah ngomong ngéné marang Anaké, kaya sing ketulis nang Kitab: “Kowé bakal dadi Imam slawas-lawasé, kaya imam Mèlkisedèk.” ¹⁸ Dadiné pernatan sing ndisik kuwi saiki disingkirké, jalaran kuwi kurang kekuwatané lan ora bisa ngresiki atiné manungsa sak kabèhé lan ora bisa marakké manungsa bisa pantes teka nang ngarepé Gusti Allah. ¹⁹ Wujuté wèt-wété nabi Moses ora bisa marakké manungsa bisa pantes teka nang ngarepé Gusti Allah. Mulané saiki awaké déwé dikèki pengarep-arep sing

luwih apik karo Gusti Allah, pengarep-arep sing bisa nggawa awaké déwé tyedek karo Gusti Allah.

²⁰ Kejaba sangka kuwi para sedulur, Gusti Allah déwé wis sumpah, kanggo ngantepké pernatanyan anyar iki. Dongé Gusti Allah miji imam-imam turunané Lévi, Dèkné ora sumpah.

²¹ Nanging dongé Gusti Yésus didadèkké Imam Gedé, Gusti Allah déwé sumpah ngéné:

“Aku wis sumpah, Aku ora bakal malih pikirané. Kowé bakal dadi Imam slawasé.”

²² Lan jalaran béda karo imam liya-liyané, mulané Gusti Yésus ya dadi panjeré prejanjian anyar sing luwih apik tenan.

²³ Para sedulur, ènèng prekara menèh sing marakké Gusti Yésus béda karo imam-imam turunané Lévi. Imam-imam turunané Lévi kuwi pirang-pirang, jalaran pada mati lan sabensaben kudu diganti. ²⁴ Nanging Gusti Yésus urip slawasé, mulané Dèkné ya ora usah diganti karo imam liyané. ²⁵ Dadiné Gusti Yésus bisa nulungi sapa waé sing mara nang nggoné Gusti Allah liwat Dèkné. Gusti Yésus bisa ngresiki atiné sak kabèhé, supaya wong kuwi bisa pantes ngadek nang ngarepé Gusti Allah. Awit Gusti Yésus slawasé nang ngarepé Gusti Allah nembungké awaké déwé.

²⁶ Para sedulur, tak kira saiki wis tyeta banget nèk Gusti Yésus kuwi Imam Gedé sing dibutuhké karo awaké déwé tenan, awit Dèkné sutyi, ora nduwé salah apa dosa. Dèkné uga adoh banget karo wong ala, malah tyedek karo Gusti Allah.

²⁷ Gusti Yésus Imam Gedé sing béda tenan karo imam liya-liyané, awit imam liya-liyané saben dina kudu masrahké kurban marang Gusti Allah kanggo dosané déwé ndisik lan sakwisé kuwi bisa masrahké kurban kanggo dosané bangsané. Nanging Gusti Yésus ora usah ngono, awit wis masrahké kurban sepisan kanggo dosané manungsa lan kuwi kanggo slawas-lawasé. ²⁸ Imam-imam Gedé sing dipiji miturut wèt-wèté nabi Moses kuwi namung wong urip sing okèh karingkihané. Nanging Imam Gedé miturut prejanjian sing anyar, prejanjian sing tekané sakwisé wèté nabi Moses, sing dipiji karo Gusti Allah nganggo sumpah, kuwi Imam Gedé sing ora ènèng karingkihané lan sing langgeng, kuwi Anaké Gusti Allah déwé.

8

Gusti Yésus, Imam Gedé kanggo awaké déwé

¹ Para sedulur, sakjané kabèh sing dirembuk karo awaké déwé iki ngomongké apa ta? Ora liya ya namung iki: awaké déwé iki nduwé Imam Gedé sing uga nyekel pangwasa nang sebelahé Gusti Allah sing kwasa déwé nang swarga. ² Imam Gedé iki ngladèni Gusti Allah nang swarga kanggo awaké

déwé. Kana kuwi panggonan pangabekti sing sutyi déwé, ora ènèng liyané. Kuwi tarup pangabekti ora gawéané manungsa, nanging gawéané Gusti Allah.

³ Para sedulur, kowé ngerti déwé nèk Imam Gedé kuwi kudu masrahké pawèhé lan kurbané manungsa marang Gusti Allah. Semono uga Imamé Gedé awaké déwé, Gusti Yésus Kristus, kudu nduwé apa-apa sing kudu dipasrahké marang Gusti Allah. (Lan awaké déwé ngerti nèk Dèkné masrahké badané Dèkné déwé dadi kurban.) ⁴ Nanging semunggoné Gusti Yésus nang bumi kéné, Dèkné ya blas ora usah dadi imam, awit wis ènèng imam okèh sing masrahké kurban miturut wèt-wèté nabi Moses. ⁵ Mung waé, tarup lan panggonan sing dienggo ngabekti lan masrahké kurban kuwi namung, gampangé omong, gambarané lan ayang-ayangé tarup sing nang swarga. Awit sakdurungé nabi Moses nggawé tarup pangabekti iki, Gusti Allah ngomong marang dèkné: “Moses, kowé kudu nggawé tarup pangabekti iki nurut sing wis tak duduh-duduhké marang kowé nang gunung Sinai.” ⁶ Nanging Gusti Yésus, Imamé Gedé awaké déwé, dipasrahi penggawéan sing luwih gedé tenimbang penggawéané imam-imam nang bumi mau, awit Gusti Yésus nekakké lan ngrampungké prejanjian anyar, prejanjiané Gusti Allah sing nekakké kabetyikan sing luwih gedé, ngungkul-ungkuli sing ndisik.

⁷ Semunggoné prejanjian sing ndisik ora ènèng kekurangané, mesti sing anyar ya ora usah teka. ⁸ Nanging wujuté Gusti Allah déwé ya ora lega karo prejanjian sing ndisik, mulané Dèkné ngomong ngéné marang bangsa Israèl:

“Aku, Gustimu, ngomong marang kowé,

bakal ènèng waktuné,

Aku, Gustimu,

nggawé prejanjian anyar

karo bangsa Israèl

lan bangsa Yudah.

⁹ Ora prejanjian kaya sing wis tak gawé

dongé Aku nuntun wong-wong

metu sangka negara Egipte,

ora, awit wujuté bangsa Israèl

ora nuruti prejanjiané,

mulané Aku ya terus ngedohi.

¹⁰ Prejanjian sing liyané

sing mbésuk arep tak gawé

karo bangsa Israèl

uniné ngéné:

Wèt-wètku bakal tak lebokké ing pikirané

supaya pada dunung
lan tak tulis ing atiné
supaya pada seneng nuruti karepku.
Aku bakal dadi Gusti Allahé
lan wong-wong mau bakal dadi umatku.

¹¹ Dadiné wong-wong mau
ora usah mulangi menèh
marang kantya-tanggané
lan ora usah ngomongi seduluré
Aku iki sapa.

Awit kabèh wong,
wong gedé lan wong tyilik,
kabèh bakal kenal karo Aku.

¹² Aku bakal ngétokké kawelasanku
lan ngapura kabèh salahé
lan dosa-dosané ora ènèng
sing bakal tak éling menèh.”

¹³ Nèk Gusti Allah ngomongké bab prejanjian sing anyar,
kuwi ngekèki tanda nèk Dèkné uga netepké nèk prejanjian
sing lawas wis ora kanggo gawé. Lan sembarang sing wis
dianggep lawas lan ora kanggo gawé, bakal ndang dibuwang.

9

Tarup pangabekti nang bumi

¹ Para sedulur, prejanjian sing ndisik kuwi ngomongké bab
pernatan-pernatan lan panggonan pangabekti nang bumi
kéné, gawéané manungsa. ² Kuwi kaya ngéné: ènèng tarup
sing didekné nang sebelah njaba. Iki sing diarani Panggonan
Sutyi. Nang njeroné panggonan pangabekti iki ènèng
wadah dian, ènèng méjané lan nang méjané ènèng rotiné sing
dipasrahké marang Gusti Allah. ³ Nang mburiné panggonan
pangabekti sing diarani Panggonan Sutyi kuwi ènèng kamar
liyané sing ketutupan karo kordèn sing kandel gombalé,
dadiné sak mburiné kordèn kuwi ora tau kétok blas. Kamar
sing nang mburiné kordèn kandel kuwi diarani Panggonan
Sing Sutyi Déwé. ⁴ Nang njeroné kamar kuwi ènèng altaré
gawéan emas kanggo ngobong menyan. Nang kono uga
ènèng kasé wadah prejanjiané Gusti Allah lan kas kuwi njaba-
njeroné disalini karo emas. Nang njeroné kas kuwi uga ènèng
kendi gawéan emas isiné manah, yakuwi roti sing sangka
swarga lan uga ènèng tekené Imam Gedé Aron. Mbiyèn
teken kuwi tau metu kembangé. Kejaba kuwi kabèh, nang
njeroné kas emas kuwi uga ènèng watuné rong lembar sing
ngemot tulisané angger-angger sepuluh. ⁵ Nang sak nduwuré
kas emas kuwi ènèng retyané mulékat loro sing nggumunké
banget. Swiwiné mulékaté gatuk, nutupi panggonan nang

kas kuwi, sing jaréné nang panggonan kuwi Gusti Allah mbuwang dosané manungsa. Retya loro kuwi tandané nèk Gusti Allah nang kono. Nanging saiki aku ora arep ngomongké bab kuwi kabèh siji-siji.

⁶ Ya kaya ngono kuwi enggoné sembarang-mbarang ketata nang sakjeroné Panggonan Sutyi mau. Saben dina para imam pada mlebu nang panggonan Sutyi sing nang ngarep, arep ngurusi penggawéané. ⁷ Nanging namung Imam Gedé sing dililani mlebu nang panggonan Sing Sutyi Déwé lan kuwi waé namung setaun sepisan. Nèk Imam Gedé mlebu, dèkné kudu nggawa getih sing kudu dipasrahké marang Gusti Allah, jalaran sangka dosané dèkné déwé lan dosa-dosané wong-wong sing ora njarak. ⁸ Lantaran pernatan-pernatan mau kabèh Roh Sutyi ndunungké kanti tyeta nèk suwéné ijik pada manut marang pernatan-pernatan kuwi manungsa ora bisa mara nang ngarepé Gusti Allah. ⁹ Panggonan Sutyi sing nang ngarep kuwi nggambarké pangabekti kaya sing dilakokké ing dinané saiki, miturut prejanjian sing lawas. Nanging pawèh lan kurban sing dipasrahké marang Gusti Allah kuwi ora bisa ngresiki atiné wong-wong sak kabèhé. ¹⁰ Barang-barang kuwi namung wujud pangan, ombèn lan warna-warna tata-tyara bab reresikan. Kuwi kabèh namung pernatan-pernatan lan tata-tyara pangabekti sing kudu dilakokké tumekané Gusti Allah nganyarké tyarané pangabekti.

¹¹ Mulané, para sedulur, saiki Kristus wis teka lan Dèkné dadi Imamé Gedé awaké déwé. Bareng karo Kristus, Gusti Allah ngedunké sembarang sing betyik kanggo awaké déwé, sembarang sing sakdurungé wis dijanji. Kristus ora ngladèni Gusti Allah nang tarup gawéané manungsa, tegesé ora panggonan ing donya kéné, nanging panggonan sing luwih apik lan sutyi sak kabèhé. ¹² Para sedulur, kowé ngerti nèk Imam Gedé kuwi mlebu nang panggonan Sing Sutyi Déwé nggawa getihé wedus apa pedèt, dipasrahké marang Gusti Allah. Nanging Kristus mlebu sepisan kanggo slawasé nang panggonané Gusti Allah nang swarga lan kenèng diarani nèk Dèkné masrahké getihé Dèkné déwé marang Gusti Allah, ora getihé wedus apa pedèt. Mengkono kuwi Kristus mbayar dosané awaké déwé sak kabèhé lan Gusti Allah bisa ngluwari awaké déwé sangka pangwasané dosa, supaya awaké déwé bisa dadi siji karo Dèkné slawasé. ¹³ Para sedulur, miturut prejanjian sing lawas kuwi ngéné: nèk ènèng wong nglakoni ala, Imamé Gedé terus mbelèh wedus lanang apa sapi lanang, apa ngobong kurban pedèt terus awuné dityampur karo banyu dityiprat-tyipratké marang wong sing nglakoni ala.

Sakwisé kuwi wongé wis dianggep resik menèh.

¹⁴ Mulané para sedulur, nèk getihé kéwan waé wis bisa marakké wong sing nglakoni ala ngabekti marang Gusti Allah menèh, apa ora ngungkul-ungkuli kuwi kwasané getihé Gusti Yésus. Katuntun karo Roh sing langgeng Kristus masrahké uripé sak kabèhé marang Gusti Allah dadi kurban sing resik. Kristus wis mati nglabuhi awaké déwé, mulané saiki awaké déwé ora rumangsa nduwé salah, senjata awaké déwé mauné nglakoni ala lan kudu dipatèni karo Gusti Allah. Nanging saiki awaké déwé wis diutyuli sangka rasa salah kuwi, supaya awaké déwé bisa ngabekti lan ngladèni Gusti Allah sing urip, saiki lan slawasé.

¹⁵ Kejaba sangka kuwi para sedulur, kowé kudu ngerti bab sing arep tak omong iki. Kristus wis nglakoni pati nggawèkké dalan awaké déwé, supaya awaké déwé bisa ngabekti lan ngladèni Gusti Allah. Gusti Allah saiki miji Dèkné dadi Imam Gedé sing ngrukunké manungsa karo Gusti Allah lan nglakokké prejanjian sing anyar. Mengkono kuwi wong-wong sing wis dipanggil nurut Gusti Allah manut prejanjian sing ndisik bisa nampa panduman sing langgeng, kaya sing wis dijanji karo Gusti Allah. Kuwi bisa klakon, jalaran Kristus wis nglakoni pati kanggo nebus dosa-dosa kabèh sing dilakoni karo wong-wong sing pada manut marang prejanjian sing ndisik.

¹⁶ Gampangé omong para sedulur, dipikir déwé! Nèk ènèng tèstamèn, tèstamèn kuwi bisané kanggo nèk bisa ngétokké, nèk sing nulis tèstamèn kuwi wis mati tenan. ¹⁷ Nèk sing nggawé tèstamèn ijik urip, tèstamèné ora kanggo gawé blas. Awit tèstamèn kuwi bisané kanggo namung nèk sing nulis tèstamèn kuwi wis mati. ¹⁸ Mulané saiki awaké déwé bisa dunung nèk prejanjian sing ndisik kuwi ya kudu dilakokké karo getih, tegesé kudu ènèng sing dipatèni. Wujuté mbiyèné kepriyé? ¹⁹ Ndisiké nabi Moses ndunung-ndunungké wèt-wèté Gusti Allah marang wong-wong. Sakwisé kuwi dèkné terus njikuk getihé pedèt apa tyempé. Kuwi terus dityampurké banyu. Nabi Moses terus nggawé kwas karo gagang-gagangé lan godong-godongé hisop sing ditalèni dadi siji karo wuluné wedus gèmbèl sing dikèki rupa abang mateng. Kuwi sing dienggo ngepyur-epyuri kitabé lan wong-wongé karo getihé. ²⁰ Sak barengé ngepyur-epyuri kuwi nabi Moses ngomong ngéné: “Iki getih sing dienggo nglakokké prejanjiané Gusti Allah marang kowé.” ²¹ Mengkono uga nabi Moses ngepyuri panggonané lan piranti-pirantiné kabèh sing dikanggokké ing pangabekti. ²² Miturut wèt-wèté nabi Moses pantyèn mèh

sembarang disutyèkké nganggo getih. Mengkono uga dosa, bisané dingapura namung nèk ènèng getih mili.

Kurbané Kristus mbuwang dosa

²³ Para sedulur, dipikir déwé saiki! Lah nèk barang-barang sing namung dadi gambaré prekara-prekara sing nang swarga waé kudu disutyèkké nganggo kurban sing kaya ngono, lah prekara-prekara sing nang swarga menèh, apa ora kudu luwih gedé kurbané? ²⁴ Nèk dipikir para sedulur, Kristus ora mlebu nang panggonan pangabekti gawéané manungsa, sing namung ayang-ayangé panggonan pangabekti sing tenan nang swarga, ora. Nanging Kristus pantyèn mlebu tenan nang swarga. Nang kana Dèkné saiki nang ngarepé Gusti Allah dadi wakilé awaké déwé, ndongakké awaké déwé, supaya Gusti Allah ngréwangi awaké déwé. ²⁵⁻²⁶ Kowé ngerti déwé nèk Imam Gedé kuwi setaun sepisan mlebu nang Panggonan Sing Sutyi Déwé nggawa getih, nanging dudu getihé dèkné déwé. Nanging Kristus ora mlebu bolak-balik nang swarga masrahké uripé Dèkné déwé dadi kurban marang Gusti Allah. Semunggoné ngono mesti kawit wiwitané jaman Dèkné kudu nglakoni kasangsaran ping pirang-pirang. Nanging wujuté ora ngono. Kanggo masrahké uripé dadi kurban marang Gusti Allah, Kristus namung teka sepisan nang jagat, ing jaman entèk-entèkan. Ya kurbané Kristus kuwi sing mbuwang dosané manungsa. ²⁷ Pantyèn wis dadi pestiné manungsa kabèh mati sepisan lan sakwisé mati manungsa bakal dikrutu karo Gusti Allah. ²⁸ Mengkono uga Kristus, sing dadi manungsa, nglakoni pati sepisan dadi kurban sing bisa mbuwang dosané kabèh wong. Dèkné ya bakal teka menèh nang jagat, ping pindoné, ora kanggo nebus dosané manungsa, ora, nanging nggawa sak ènèngé kabetyikan kanggo kabèh wong sing pada ngarep-arep tekané Dèkné.

10

Kurban sing nebus dosané manungsa sak kabèhé

¹ Para sedulur, wèt-wèté nabi Moses kuwi namung ayang-ayangé prekara-prekara sing betyik sing bakal diedunké karo Gusti Allah. Kuwi dudu sing tenané. Saben taun wong-wong nggawa kurban dipasrahké marang Gusti Allah, kurban sing tunggalé waé, nanging kuwi ora bisa marakké wong-wong sing ngumpul lan pasrah kurban bisa nampa pangapura sangka dosané sak kabèhé. ² Semunggoné bisa ngono, mesti wong-wong ya wis lèrèn enggoné masrahké kurban, awit pada ngerti nèk dosané wis dingapura kabèh sakwisé masrahké kurban sepisan. ³ Nanging wujuté kurban sing dipasrahké marang Gusti Allah saben taun mau

malah ngélingké wong-wong bab dosa-dosané. ⁴ Dadiné pada ngakoni déwé nèk getihé sapi apa wedus kuwi ora bisa mbuwang dosané.

⁵ Pantyèn kuwi ya bener, mulané dongé Kristus arep teka nang jagat kéné, Dèkné ngetokké tembung ngéné marang Gusti Allah:

“Pawèh apa kurban ora mbok kepéngini,
Kowé malah nyawiské badan kanggo Aku.

⁶ Kurban obong-obongan ora mbok senengi,
semono uga kurban sembelèhan
kanggo mbuwang dosa.

⁷ Aku terus ngomong:

‘Saiki Aku mara nang nggonmu,
duh Allahku.

Aku kepéngin nuruti karepmu,
miturut apa sing ketulis
bab Aku nang Kitab.’ ”

⁸ Para sedulur, kowé mesti nitèni nèk Kristus ndisiké ngomong ngéné: “Kowé ora kepéngin pawèh apa kurban lan kurban obong-obongan apa kurban sembelèhan kanggo mbuwang dosa ya ora mbok senengi.” Lah sakjané lak Gusti Allah déwé ta sing nggawé pernatan-pernatan kurban kuwi?

⁹ Sakwisé kuwi Dèkné terus ngomong: “Saiki Aku mara nang nggonmu, duh Allahku, Aku kepéngin nuruti kekarepanmu.” Lah kuwi nduduhké apa para sedulur? Kuwi ndunungké nèk Gusti Allah wis nyingkirké tyarané kurban sing lawas lan diganti karo kurban sing anyar. ¹⁰ Jalaran Gusti Yésus Kristus wis nuruti kekarepané Gusti Allah, mulané awaké déwé kabèh wis diresiki sangka sak ènèngé dosa. Kuwi bisa keturunan, jalaran Kristus wis masrahké badané dadi kurban, kuwi namung sepisan kanggo slawasé.

¹¹ Kejaba sangka kuwi para sedulur, iki dipikir jaja. Imam Ju dina-dinané pada ngurusi kuwajibané karo ngadek lan ya ping pira waé masrahké kurban sing tunggalé. Nanging kurban-kurban kuwi ora bisa mbuwang dosa. ¹² Lah Kristus namung masrahké kurban kanggo nebus dosa sepisan kanggo slawasé. Sakwisé kuwi dèkné terus njagong nang sebelahé Gusti Allah, mèlu ngwasani sembarang. ¹³ Kristus saiki ngentèni waktuné nèk Gusti Allah bakal nelukké mungsuhé kabèh lan didadèkké antyik-antyané sikil. ¹⁴ Dadiné karo kurban namung sepisan Kristus ngresiki wong-wong sangka dosa, supaya bisa pantes nang ngarepé Gusti Allah lan bisa masrahké uripé sak kabèhé marang Dèkné.

¹⁵ Roh Sutyi ya wis nyeksèkké bab iki nang Kitab. Gusti ngomong ngéné:

16 “Iki prejanjian sing mbésuk bakal tak gawé karo wong-wong.”

Gusti terus ngomong menèh:

“Aku bakal nulis angger-anggerku ing atiné lan bakal tak tandur ing batiné.”

17 “Aku ora bakal ngélingké sakkèhé dosané lan salahé.”

18 Dadiné para sedulur, nèk dosa-dosané lan salah-salahé wis dingapura, wis ora mbutuhké kurban liyané menèh kanggo mbuwang dosa.

Nyedeki Gusti Allah

19 Para sedulur, jalaran Gusti Yésus wis nglakoni pati kanggo nebus dosané awaké déwé, saiki awaké déwé bisa mara karo kendel nang ngarepé Gusti Allah, mangertèni nèk Dèkné bakal nampa awaké déwé. 20 Awit Gusti Yésus wis mbukakké dalan kanggo awaké déwé, dalan sing anyar lan sing urip, liwat kordèn sing mauné ngalang-alangi awaké déwé, nanging saiki wis kasuwèk lan kebukak, bareng karo patiné Gusti Yésus, dongé dèkné masrahké badané dadi kurban nang kayu pentèngan. 21 Karomenèh awaké déwé saiki nduwé Imam Gedé sing dadi penggedéné omahé Gusti Allah. 22 Mulané para sedulur, hayuk awaké déwé pada mara nang ngarepé Gusti Allah karo ati sing resik lan pengandel sing mantep. Hayuk pada mara karo ati sing wis ora nduwé rasa salah lan badan sing wis diresiki karo banyu sing tus. 23 Hayuk awaké déwé pada mantep tenan ing pengarep-arep sing wis diakoni karo awaké déwé, awit awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah, sing ngekèki janji marang awaké déwé, ora goroh, nanging bakal nuruti janjiné. 24 Mulané, hayuk pada nggatèkké marang sakpada-pada lan pada nung sakpada-pada, kanggo tanda katrésnan lan kabetyikan marang sakpada-pada. 25 Para sedulur, aku krungu ènèng sedulur siji-loro pada seneng mangkir kumpulan. Kowé aja niru tindak sing kaya ngono, nanging pada sing temen nang kumpulan lan malah pada ngélingké sakpada-pada, supaya pada temen uga ngungkuli wingi-wingi, awit ora suwi menèh Gusti bakal teka lan bakal ngrutu kabèh wong.

26 Para sedulur, awaké déwé kudu ngélingké marang sakpada-pada, supaya pada mantep ing pengandel. Awit nèk awaké déwé sampèk njarak nggawé dosa sakwisé awaké déwé dikèki kaweruh karo Gusti Allah sangka pituturé, ora bakal ènèng kurban menèh sing bisa mbuwang dosané awaké déwé. 27 Wong sing nglakoni kaya ngono kuwi namung bisa ngarep-arep setrapané Gusti Allah lan ngarep-arep geni mulak-mulak sing bakal ngobong kabèh wong sing nglawan marang Gusti Allah. 28 Dipikir para sedulur! Sapa sing

ora manut marang wèt-wèté nabi Moses waé dipatèni tanpa welas nèk sampèk konangan salahé sangka seksi loro apa telu. ²⁹ Lah wong sing sembrana karo Gusti Yésus Kristus Anaké Gusti Allah menèh? Uga wong sing nyepèlèkké getihé Gusti Yésus sing dienggo netepké prejanjiané Gusti Allah lan sing wis ngresiki wong kuwi sangka dosa. Uga wong sing sembrana karo Roh Sutyi sing wis ngetokké kabetyikané marang wong kuwi. Kaya ngapa aboté setrapané wong sing kaya ngono kuwi. ³⁰ Apa awaké déwé lali nèk Gusti Allah déwé ngomong ngéné: “Aku sing bakal mbales wong-wong lan Aku sing bakal nyetrap.” Uga Dèkné ngomong: “Aku sing bakal ngrutu bangsaku.” ³¹ Mulané para sedulur, aja sembrana lan aja sampèk kowé tiba nang tangané Gusti Allah sing urip, nèk Dèkné bakal nyetrap wong sing ala, awit setrapan kuwi nggilani lan nggegirisi tenan.

Pada kendel terus

³² Dipikir dèk jaman mbiyèn para sedulur, dongé kowé molai nurut Gusti lan molai dunung pituturé Gusti; senjata kowé ngalami sak wernané kangèlan lan kasangsaran, ora pisan-pisan kowé mikir ninggal pretyayamu, nanging mbok teruské senjata aboté kaya ngapa. ³³ Dong-dongan kowé diolok-olok lan digawé tontonan nang ngarepé wong okèh, kowé disangsara. Dong-dongan sedulur-sedulur liyané sing digawé kaya ngono lan kowé sing nulungi sedulur-sedulur kuwi lan mèlu nyangga kangèlané. ³⁴ Nèk ènèng sedulur dilebokké nang setrapan jalaran nglabuhi Gusti, kowé ya pada mèlu ngrasakké aboté lan mèlu nulungi sak bisa-bisané. Uga nèk barang-barangmu dirampas jalaran kowé nurut Gusti, kowé ya ora susah, awit kowé ngerti nèk kowé nduwé banda sing luwih gedé ajiné, sing ora bakal rusak slawasé. ³⁵ Mulané para sedulur, aja pada semplak, awit upahmu gedé. ³⁶ Nèk kowé kepéngin nuruti kekarepané Gusti Allah lan nampa sembarang sing wis dijanji marang kowé, kowé kudu sabar lan kuwat terus. Nang Kitab wujuté ya wis ketulis ngéné:

³⁷ “Ora suwi menèh
Dèkné sing kudu teka
ya bakal teka tenan.
Dèkné ora bakal
ngentèni suwi menèh,
nanging bakal ndang teka.

³⁸ Umatku sing bener
uripé jalaran pretyaya ing Aku.
Nanging nèk semplak
lan ora pretyaya menèh
marang Aku,

Aku bakal ngemohi wong kuwi.”

³⁹ Nanging awaké déwé ora kaya ngono para sedulur. Awaké déwé dudu wong sing mandek dalan lan kesasar, ora. Awaké déwé iki wong sing pretyaya lan jalaran pretyaya awaké déwé wis nampa keslametan.

11

Pretyaya kuwi apa tegesé?

¹ Para sedulur, aku wis ngomong nèk awaké déwé kudu pretyaya terus marang Gusti, senajan aboté lan angèlé kaya ngapa. Lah pretyaya marang Gusti Allah kuwi apa ta tegesé? Pretyaya marang Gusti Allah kuwi tegesé mangertèni tenan nèk sembarang sing wis dijanji karo Gusti Allah lan sing diarep-arep karo awaké déwé mesti bakal dituruti karo Gusti Allah. Pretyaya kuwi tegesé mangertèni nèk sembarang sing wis diomong karo Gusti Allah nèk bakal klakon ya bakal klakon tenan, senajan mripat durung weruh. ² Mulané para sedulur, jalaran pada pretyaya marang tembungé Gusti Allah, para mbah-mbahané awaké déwé ing jaman mbiyèn ketampa Gusti Allah lan pada ndadèkké legané atiné.

³ Semono uga, jalaran awaké déwé pretyaya marang tembungé Gusti Allah, awaké déwé ngerti nèk langit-bumi iki ènèngé sangka tembungé Gusti Allah. Dadiné sembarang sing ènèng lan sing kétok mripat kuwi kepriyé tekané, awaké déwé ora dunung, namung ngerti nèk tekané sangka tembungé Gusti Allah.

⁴ Para sedulur, kanggo ndunungké bab pretyaya marang Gusti Allah iki tyontoné okèh banget. Kaping pisan, dipikir Abel. Jalaran dèkné pretyaya marang Gusti Allah, dèkné ngerti karepé Gusti Allah lan bisa nggawa kurban sing disenengi karo Gusti Allah, béda karo kurbané Kain. Lan jalaran Abel pretyaya marang Gusti Allah dèkné disenengi karo Gusti Allah lan kurbané ketampa. Dadiné senajan saiki dèkné wis mati kaya-kaya swarané Abel ijik ngomongi awaké déwé kongkon nglakoni kaya dèkné.

⁵ Kaping pindoné para sedulur, dipikir Hénok. Jalaran Hénok pretyaya marang Gusti Allah dèkné dijikuk urip-uripan sangka bumi kéné karo Gusti Allah, tanpa mati. Dadiné dèkné ya ora bisa ketemu, awit dèkné dijikuk karo Gusti Allah. Kitab ngomongi awaké déwé nèk uripé Hénok, sakdurungé dèkné dijikuk sangka bumi kéné, ndadèkké senengé Gusti Allah. ⁶ Dadiné awaké déwé dunung nèk wong ora bisa ndadèkké senengé atiné Gusti Allah, nèk ora pretyaya marang Dèkné. Mulané para sedulur, sapa sing kepéngin mara nang ngarepé Gusti Allah kudu pretyaya nèk Dèkné ènèng lan kudu

pretyaya uga nèk Dèkné ngupahi wong sing mara nggolèki Dèkné kanti tenanan.

⁷ Kaping teluné para sedulur, kowé kélingan nabi Noah. Dèkné pretyaya marang tembungé Gusti Allah lan manut nuruti apa sing diomong karo Gusti Allah. Gusti Allah ngomongi nabi Noah nèk Dèkné bakal ngedunké udan gedé sing bakal ngelepké bumi lan matèni sembarang sing urip. Mulané nabi Noah dikongkon nggawé kapal, supaya dèkné sak brayaté bisa slamet. Senajan durung weruh udané, nabi Noah pretyaya tembungé Gusti Allah lan nggawé kapalé. Dadiné wong-wong liyané pada mati, jalaran sangka salahé déwé, nanging nabi Noah dianggep bener karo Gusti Allah, jalaran dèkné pretyaya marang tembungé.

⁸ Kaping papat para sedulur. Kowé kabèh ngerti lelakoné Bapa Abraham. Gusti Allah ngomong marang Bapa Abraham kongkon ninggal omahé lan kudu lunga nang liya negara. Gusti Allah ngomong marang Bapa Abraham nèk mbésuké negara kuwi bakal dikèkké marang dèkné lan turun-turunané. Bapa Abraham pretyaya marang tembungé Gusti Allah, mulané dèkné manut lan budal, senajan dèkné ora ngerti nang endi parané. ⁹ Jalaran Bapa Abraham pretyaya marang tembungé Gusti Allah, dèkné bisa manggon nang negara kuwi kaya wong njaba, senajan Gusti Allah wis janji marang dèkné, nèk negara kuwi bakal wèké dèkné. Bapa Abraham manggon nang omah lulang, semono uga anaké, yakuwi Isak lan uga putuné, yakuwi Yakub, awit uga pada nampa prejanjian kuwi sangka Gusti Allah. ¹⁰ Bapa Abraham gelem manggon nang omah lulang, jalaran dèkné ngerti nèk ing tembé dèkné bakal manggon nang kuta gawéané Gusti Allah déwé, kuta miturut pikirané Gusti Allah déwé lan kuta sing pondasiné ora hoyak slawas-lawasé.

¹¹⁻¹² Kowé uga ngerti lelakoné Bapa Abraham lan ibu Sarah. Bapa Abraham wis tuwa banget lan ibu Sarah ora bisa nduwé anak. Nanging Gusti Allah janji marang Bapa Abraham nèk dèkné lan ibu Sarah bakal nduwé anak. Bapa Abraham pretyaya nèk Gusti Allah bakal nuruti janjiné, mulané wong siji terus bisa turun-tumurun dadi pirang-pirang, ora kenèng diitung, kaya lintang-lintang nang langit lan santi nang pinggir laut, senajan wongé wis tuwa lan garèk matiné.

¹³ Wong-wong sing pada pretyaya marang tembungé Gusti Allah iki ya pretyaya terus tekan patiné. Dongé mati ya durung nampa prekara-prekara sing wis dijanji karo Gusti Allah. Namung pada nyawang sangka kadohan lan ngareparep karo bungah. Wong-wong mau ora isin ngakoni nèk nang negara kuwi namung kaya wong njaba, kaya wong

mampir, ora wong sing manggon kono slawasé. ¹⁴ Wong sing ngakoni ngono kuwi nduduhké nèk pada ngarep-arep manggon nang negarané déwé. ¹⁵ Wong-wong mau ora pada kangen marang negara sing ditinggal, awit semunggoné kangen ngono mesti ya wis balik menèh nang negarané mauné. ¹⁶ Nanging wujuté ora ngono. Wong-wong mau malah pada ngarep-arep manggon nang negara sing luwih apik, negara nang swarga. Mulané Gusti Allah ya ora isin, malah bungah diarani Gusti Allahé wong-wong mau, awit Gusti Allah déwé sing nggawèkké kuta kanggo wong-wong mau.

¹⁷ Para sedulur, dipikir dongé Bapa Abraham ngurbanké anaké, yakuwi Isak. Gusti Allah wis janji marang Bapa Abraham nèk dèkné bakal dikèki turunan sing ora kenèng diitung, mulané ya terus Isak lair. Lah nanging Gusti Allah kok terus ngomong karo Bapa Abraham kongkon masrahké Isak dadi kurban? Meksa Bapa Abraham pretyaya marang tembungé Gusti Allah lan dèkné masrahké anaké sing ora ènèng tunggalé. ¹⁸ Mangka Gusti Allah déwé sing ngomong karo Bapa Abraham, nèk namung turunané Isak sing dianggep dadi turunané Bapa Abraham. ¹⁹ Nanging Bapa Abraham pretyaya nèk Gusti Allah nduwèni kwasa nguripké Isak sangka pati. Nèk dipikir ya kenèng diarani, nèk Bapa Abraham nampa anaké, yakuwi Isak, urip menèh sangka pati.

²⁰ Kaping limané para sedulur, dipikir enggoné Isak pretyaya marang tembungé Gusti Allah. Jalaran dèkné pretyaya marang tembungé Gusti Allah, Isak mberkahi anaké ragil Yakub lan anaké mbarep Esau. Isak pretyaya nèk Gusti Allah uga bakal mberkahi Yakub lan Esau lan turunané ing tembé.

²¹ Kaping nenem para sedulur, kowé ngerti bab berkahé Yakub. Dongé arep mati dèkné mberkahi anaké Yosèf kabèh loro, awit dèkné pretyaya ing tembungé Gusti Allah, sing wis janji, nèk turunané Bapa Abraham bakal ora kenèng diitung. Yakub pretyaya nèk Gusti Allah bakal nuruti janji iki uga liwat anaké Yosèf, mulané senajan Yakub wis tuwa banget, dèkné ngadek seméndé tekené lan ngabekti Gusti Allah.

²² Kaping pituné para sedulur, dipikir pengandelé Yosèf marang Gusti Allah. Sakdurungé mati Yosèf ngomongké bab lungané bangsa Israèl sangka negara Egipte. Jalaran Yosèf pretyaya marang tembungé Gusti Allah, dèkné ninggal wekas, kongkon nggawa badané dèkné.

²³ Kaping woluné para sedulur, diéling pengandelé wong tuwané nabi Moses. Kowé ngerti, ing waktu kuwi ratuné negara Egipte nggawé wèt nèk kabèh botyah bayi sing lanang lairan wong Israèl kudu dipatèni. Nanging kadung nabi

Moses lair, wong tuwané weruh nèk botyah bayi iki ngganteng tenan. Wong tuwané nabi Moses pretyaya marang tembungé Gusti Allah, mulané ora wedi nglanggar wètè ratuné lan ndelikké nabi Moses telung sasi suwéné sakwisé lair.

²⁴ Kaping sangané para sedulur, dipikir pengandelé nabi Moses déwé. Sakwisé diwasa dèkné ora gelem dianggep dadi putuné ratuné negara Egipte. ²⁵ Dèkné milih mèlu ngrasakké kangèlané umaté Gusti Allah, tenimbang ngrasakké kepénak sangka tumindak sing ala, jalaran kuwi namung sedilut. ²⁶ Nabi Moses milih nglakoni kangèlan kuwi, jalaran dèkné pretyaya marang prejanjiané Gusti Allah marang Bapa Abraham. Lan prejanjian iki bisané keturutan liwat nabi Moses lan liwat Gusti Yésus Kristus dongé Dèkné uga nglakoni kasangsaran. Kuwi sing marakké nabi Moses ora éman ninggal sak ènèngé kasugihan nang negara Egipte. Dèkné mikirké lan ngarep-arep nampa kasugihan sing sangka Gusti Allah ing mbésuké.

²⁷ Jalaran nabi Moses pretyaya marang tembungé Gusti Allah dèkné lunga sangka negara Egipte, ora jalaran dèkné wedi karo ratuné, ora, nanging jalaran kaya-kaya dèkné weruh Gusti Allah sing ora kètok, mulané nabi Moses mantep terus enggoné pretyaya. ²⁸ Para sedulur, kepriyé wiwitané riyaya Paskah? Apa ora jalaran nabi Moses pretyaya marang tembungé Gusti Allah? Mulané dèkné ngomong karo wong Israèl kongkon nglèlèti lawangé omah karo getihé wedus. Kuwi kanggo ngalang-alangi Mulékaté Pati, supaya ora matèni anak-anaké bangsa Israèl lanang sing mbarep.

²⁹ Kaping sepuluh para sedulur, dipikir pengandelé bangsa Israèl dongé pada mlaku liwat segara Abang. Jalaran pada pretyaya marang tembungé Gusti Allah, wong-wong liwat segara Abang kaya nèk mlaku nang daratan waé. Nanging kadung bangsa Egipte sing ngoyak arep mèlu liwat, kabèh kelep terus mati.

³⁰ Para sedulur, kowé uga kélingan pengandelé bangsa Israèl, dongé pada ngambrukké témboké kuta Yériko sing gawéan watu sing kandel banget. Jalaran bangsa Israèl pretyaya marang tembungé Gusti Allah, mulané pada ngubengi témboké pitung dina suwéné, nganti ambruk kabèh. ³¹ Ngomongké bab Yériko para sedulur, kowé ngerti bab lonté Rahab. Rahab nampa lan ndelikké para tukang ngindik, jalaran dèkné pretyaya marang tembungé Gusti Allah lan ngerti nèk dèkné bisa nampa pangapura, nèk ninggal klakuané sing ala. Mulané Rahab ora katut dipatèni karo wong-wong sing ora manut marang Gusti Allah.

³² Kongkon terus enggonku nggambarké pengandelé wong-wong dèk mbiyèn? Bisa aku, nanging waktuné ora ènèng, nèk aku kudu ngomongké bab pengandelé Gidion, Barak, Simson, Yèpta, Daved, Samuèl lan nabi liya-liyané. ³³⁻³⁴ Jalaran wong-wong kuwi pretyaya marang tembungé Gusti Allah, wong-wong bisa nelukké negara-negara. Wong-wong kuwi pada nindakké sing bener, mulané ya pada ditulungi kaya sing wis dijanji karo Gusti Allah. Wong-wong kuwi pada bisa mbingkem tyangkemé matyan ngelih lan bisa matèni geni sing mulak-mulak. Saloké bisa utyul sangka landepé pedang sing arep matèni. Senajan ringkih malah bisa dadi gagah lan rosa. Ing sakjeroné perangan wong-wong dadi rosa lan bisa nelukké mungsuh-mungsuhé nganti pada mblayu mulih. ³⁵ Jalaran pada pretyaya marang tembungé Gusti Allah, uga wong wédok-wédok ènèng sing pada weruh sedulur-seduluré sing wis pada mati tangi urip menèh.

Nanging ora kabèh ngalami sing kaya ngono. Wujuté ènèng wong lanang okèh sing pada dipatèni, jalaran pada mantep pretyaya marang Gusti Allah. Wong-wong iki pada milih mati dipilara lan ora gelem dietyulké, awit pada pretyaya nèk ing mbésuké bakal pada ditangèkké sangka pati karo Gusti Allah lan bisa ngalami urip sing luwih apik. ³⁶ Enèng liyané menèh sing dipoyoki lan dipentungi. Saloké luwih nemen, awit dibanda lan dilebokké nang setrapan. ³⁷ Enèng uga sing dibandemi watu sampèk mati, saloké digraji dadi loro apa dipatèni karo pedang. Enèng wong-wong sing diusir lunga sangka omahé, nganti nglambrang sakparan-paran, namung nganggo salin lulang wedus, kekurangan pangan, disangsara lan dipilara. ³⁸ Wong-wong iki kapiken banget kanggo donya iki. Pada nglambrang rana-réné nang wustèn lan gunung-gunung. Pada manggon nang guwa-guwa lan lowongan-lowongané bumi.

³⁹ Para sedulur, wong-wong kuwi kabèh pretyaya marang tembungé Gusti Allah lan Gusti Allah ya nulungi lan mberkahi wong-wong kuwi kanggo ngétokké nèk Dèkné lega. Nanging senajan ngono, meksa wong-wong iki durung bisa nampa sing wis dijanji karo Gusti Allah ing sakjeroné prejanjian sing anyar, yakuwi, nèk Kristus bakal mati kanggo nebus dosané kabèh manungsa. ⁴⁰ Kenèng apa Gusti Allah kok ora nglilani wong-wong iki kawit mbiyèn nampa panebusé dosa kaya sing wis dijanji? Jalaran Gusti Allah wis nduwèni gagasan sing luwih apik kanggo awaké déwé, yakuwi, karepé Gusti Allah wong-wong kuwi bisa bareng karo awaké déwé nampa pangapura sangka dosa sak kabèhé,

supaya bisa pantes mara nang ngarepé Gusti Allah.

12

Gusti Allah ngajar anak-anaké

¹ Para sedulur, kaya sing wis tak dunung-dunungké nang ngarep mau, kowé saiki ngerti apa tegesé pretyaya marang tembungé Gusti Allah. Lan awaké déwé iki saiki kenèng dipadakké karo wong sing mèlu balapan mblayu. Lah wong pirang-pirang sing pada ngétokké pengandelé marang Gusti Allah ing jaman sing wis kliwat kuwi kaya-kaya saiki pada nonton enggoné awaké déwé pada mblayu ing balapané pengandel. Mulané awaké déwé kudu nyepot sembarang sing ngebot-eboti lakuné awaké déwé lan uga dosa-dosa sing tumèmplèk ing uripé awaké déwé. Dadiné awaké déwé bisa kaya wong balapan mblayu kaé, sak kuwat-kuwaté maju terus tekan rampungé, tanpa keslimur. ² Mulané para sedulur, ing sakjeroné mblayu ing balapané pengandel iki, hayuk awaké déwé aja sampèk pedot mikirké Gusti Yésus, awit Dèkné ya pretyaya terus marang Gusti Allah tekan rampungé. Gusti Yésus sing marakké awaké déwé bisa pretyaya marang Gusti Allah lan Dèkné uga sing wis nduduhké marang awaké déwé kepriyé enggoné awaké déwé kudu pretyaya marang Gusti Allah. Gusti Yésus uga sing ngréwangi awaké déwé ing prekara apa waé, supaya awaké déwé bisa pretyaya terus tekan entèk-entèkané. Ngertia para sedulur, Gusti Yésus ora semplak, senajan nglakoni sangsara nang kayu pentèngan, ora, awit Dèkné mikirké kabungahan sing bakal ditampa ing tembé. Mulané, senajan Dèkné nglakoni pati nang kayu pentèngan, kuwi ora dianggep ngisin-isinké. Saiki Gusti Yésus sing nduwèni sak ènèngé pangwasa bareng karo Gusti Allah.

³ Para sedulur, pada élinga marang kangèlan sing dialami karo Gusti Yésus, dongé Dèkné ngadepi wong ala sing pada ngetokké sengité atiné marang Dèkné. Dèkné nampa kuwi kabèh karo sabar lan ora semplak enggoné pasrah sembarang marang Gusti Allah. Mulané kowé kudu sing ati-ati, supaya aja sampèk semplak atiné lan ilang pengandelé. ⁴ Nèk dipikir, sakjané enggonmu perang nglawan dosa kuwi durung sampèk mutah getih. ⁵ Apa kowé pada lali marang tembungé Kitab sing uniné ngéné:

“Anakku, mbok pada dipikir sing apik nèk Gusti ngajar kowé lan aja pada semplak atiné nèk Gusti mbenerké kowé. ⁶ Awit Gusti Allah ngajar kabèh wong sing ditrésnani

lan Dèkné nyabeti kabèh wong sing diaku anaké.”

⁷ Para sedulur, nèk Gusti Allah ngajar kowé kuwi kudu mbok tanpa karo sabar, awit tujuané kuwi kanggo mulangi kowé bab sing betyik, kaya bapak mulangi anaké kaé. Apa ènèng anak sing ora tau diajar karo bapaké? Lak ora ta. ⁸ Awit nèk Gusti Allah ora ngajar kowé, tibaké kowé kaya botyah sing ora nduwé wong tuwa, kaya botyah mblarah. Tibaké kowé dudu anaké Gusti Allah. ⁹ Awaké déwé lak nduwé bapa ing donya ta sing mulangi awaké déwé? Lan dèkné ya diajèni tenan karo awaké déwé. Lah bapaké awaké déwé sing nang swarga menèh, apa ora kudu diajèni lan digugu ngungkul-ungkuli bapa sing ing donya? Mesti kudu ta, awit kuwi sing marakké awaké déwé bisa urip karo Gusti Allah slawasé. ¹⁰ Bapaké awaké déwé ing donya enggoné ngajar awaké déwé namung sak untara lan manut apa sing dianggep betyik kanggo dèkné déwé. Nanging Gusti Allah, Bapaké awaké déwé nang swarga, ngajar awaké déwé nuju sing betyik kanggo awaké déwé, supaya awaké déwé uripé bisa sutyi kaya Dèkné. ¹¹ Pantyèn para sedulur, nèk diajar kuwi rasané ora kepénak, malah lara ing ati. Nanging sakwisé awaké déwé diajar, awaké déwé terus gelem manut marang kekarepané Gusti Allah. Lah kuwi marakké uripé awaké déwé bisa tentrem.

Piwulang lan pengéling-éling

¹² Mulané para sedulur, kaya wong sing pada mèlu balapan mblayu lan krasa kesel kaé, sing tangané sèngklèh lan dengkulé lemes, hayuk tangané pada dietungké menèh lan dengkulé dijejekké. ¹³ Hayuk pada maju terus sing lempeng, supaya bisa narik sing sèngklèh aja sampèk ambruk, nanging bisa kuwat menèh.

¹⁴ Hayuk pada nglumui tenan supaya awaké déwé kabèh bisa rukun bebarengan lan hayuk pada nglumui tenan uga supaya nindakké urip sing sutyi. Awit ora ènèng wong bisa weruh Gusti Allah nèk uripé ora ngono. ¹⁵ Awaké déwé siji-sijiné kudu sing ati-ati tenan para sedulur, aja sampèk ènèng sing nyingkuri kawelasané Gusti Allah. Pada sing ati-ati uga, aja sampèk ènèng sedulur nduwèni laku apa piwulang sing ora bener, sing namung ndadèkké susahé lan rusaké liyané, kaya tukanan eri kaé. ¹⁶ Pada sing ati-ati tenan uga, aja sampèk ènèng sedulur sing laku bédang. Aja sampèk ènèng sedulur sing ora nduwé isin kaya Esau, sing ngeboti pangan sak piring, ngedol prejanjiané wong tuwané, yakuwi prejanjian berkah marang dèkné sing dadi anak sing mbarep. ¹⁷ Kowé ngerti nèk ing tembé-mburiné Esau kepéngin nduwèni berkahé prejanjian kuwi menèh, nanging senjata enggoné

nyuwun dilabuhi tangisan, meksa dèkné ora bisa nampa berkahé menèh, awit apa sing dilakoni karo dèkné ora kenèng diwalik menèh.

¹⁸ Para sedulur, kenèng apa ta kok awaké déwé siji-sijiné kudu nglumui urip rumaket marang Gusti Allah lan nduwèni laku sing ngétokké nèk awaké déwé saiki wis nurut Gusti Allah sak kabèhé? Awit pada ngertia nèk saiki awaké déwé nduwèni prejanjian sing anyar, sing nggawèkké dalan kanggo awaké déwé, supaya bisa nyedeki Gusti Allah. Nanging mbah-mbahané awaké déwé mbiyèn ora wani lan ora dililani nyedeki Gusti Allah. Awit béda karo awaké déwé iki, mbah-mbahané awaké déwé mbiyèn nyedeki barang sing kétok, yakuwi gunung Sinai sing geniné mulak-mulak, méga peteng lan angin lésus. ¹⁹ Wong-wong terus krungu trompèt muni, terus Gusti Allah déwé ngetokké tembung nganggo swara sing nggilani. Wong-wong sing krungu swara kuwi sampèk pada nyuwun, supaya Gusti Allah ora ngomong menèh. ²⁰ Wong-wong kuwi pada wedi, jalaran Gusti Allah ngomong ngéné: “Sapa waé sing ndemèk gunung iki kudu dipatèni karo watu, ora perduli kéwan apa manungsa.” ²¹ Lelakon kuwi jan nggilani lan medèni tenan, sampèk nabi Moses déwé mbengok: “Aku wedi banget lan awakku ndredek kabèh.”

²² Para sedulur, awaké déwé saiki ora kaya mbah-mbahané awaké déwé mbiyèn, nanging séjé banget. Awit awaké déwé iki saiki mara nang ngarepé Gusti Allah nang gunung Sion, nang kuta panggonané Gusti Allah sing urip, yakuwi sing diarani Yérusalèm kaswargan. Nang kono mulékat èwon-èwon pada ngumpul ing kabungahan gedé. ²³ Awaké déwé saiki mlebu ing kumpulané anak-anaké Gusti Allah lan awaké déwé kabèh dianggep dadi anak mbarep sing mèlu nduwèni sembarang lan sing jenengé wis ketulis nang swarga. Awaké déwé iki mara nang ngarepé Gusti Allah sing ngrutu kabèh manungsa, nang panggonané rohé wong-wong sing uripé pada manut Gusti Allah lan saiki wis pada mati, mulané pada ketampa Gusti Allah. ²⁴ Para sedulur, awaké déwé iki saiki mara nang ngarepé Gusti Yésus sing netepké prejanjiané Gusti Allah sing anyar lan awaké déwé uga mara ngadepi getihé Gusti Yésus sing tumètès kanggo nebus dosané awaké déwé, tegesé getihé Gusti Yésus nekakké kawelasané Gusti Allah marang awaké déwé, béda karo getihé Abel, sing marakké Gusti Allah nesu lan kudu mbales marang wong sing matèni Abel.

²⁵ Mulané para sedulur, pada sing ati-ati tenan lan aja sampèk kowé nyingkuri Gusti Allah sing ngomong marang kowé. Awit dèk mbiyèn mbah-mbahané awaké déwé ora ènèng siji waé sing bisa nglungani setrapané Gusti Allah,

jalaran ora pada gelem ngrungokké dongé Gusti Allah ngetokké tembungé nang gunung Sinai. Lah kepriyé awaké déwé bisané nglungani setrapané Gusti Allah, nèk awaké déwé ora gelem ngrungokké tembungé Gusti Allah sing sangka swarga? ²⁶ Dèk mbiyèn, dongé Gusti Allah ngetokké tembungé sangka gunung Sinai, swarané Dèkné ngoyakké bumi. Nanging kanggo jaman saiki Gusti Allah wis ngetokké janji sing luwih nggilani, awit Dèkné ngomong ngéné: “Aku bakal ngoyakké sepisan menèh, ora namung bumi, nanging uga langit.” ²⁷ Tembung “sepisan menèh” kuwi ngomongké nèk Gusti Allah bakal ngrusak sembarang sing digawé, nanging ora kanggo ngadek slawasé. Dadiné namung sembarang sing digawé kanggo slawasé bakal ngadek terus.

²⁸ Mulané para sedulur, saiki awaké déwé ngerti nèk awaké déwé wis dikèki panggonan sing ora rusak, mulané hayuk awaké déwé pada nampa pitulungané Gusti sak kabèhé, awit Dèkné ngekèki kabèh kuwi sangka katrésnan lan kabetyikan. Tujuané, supaya awaké déwé bisa ngladèni Dèkné manut karepé Dèkné, karo ati sing wedi lan ngajèni. ²⁹ Kenèng apa awaké déwé kok kudu wedi lan ngajèni marang Gusti Allah? Jalaran Gusti Allahé awaké déwé kuwi Gusti Allah sing ngrusak kabèh wong sing ora gelem manut marang Dèkné, kenèng dipadakké karo geni sing mrèmèn ngobong sembarang sing nang dalané.

13

Urip bebarengan nurut Gusti

¹ Para sedulur, aku saiki kepéngin ngomongké bab prekara-prekara sing penting ing sakjeroné urip bebarengan nurut Gusti. Kaping pisan, pada mantepa terus enggonmu pada trésna marang sakpada-pada, kudu kaya sedulur sing wis didadèkké siji karo Kristus.

² Kaping pindoné, aja pada éman ngekèki inepan marang sedulur-sedulur sangka liya panggonan sing pada teka merdayoh. Kowé ngerti déwé nèk ing jaman mbiyèn mbahmbahané awaké déwé tanpa ngerti pada nampa mulékaté Gusti Allah, mikiré namung ngekèki inepan marang dayoh sangka adoh waé.

³ Kaping teluné, aja lali niliki sedulur sing nang setrapan jalaran nglabuhi pengandelé. Dianggep kaya nèk kowé déwé uga katut disetrap. Uga aja lali nulungi sedulur sing dipilara jalaran pengandelé, dipadakké nèk kowé déwé ngalami sangsara kuwi.

⁴ Kaping papaté, aku kepéngin ngélingké bab bebojoan; kuwi kudu mbok ajèni tenan. Wong lanang lan wong wédok

kudu temen terus marang sakpada-pada ing sakjeroné bebojoan. Aku ngélingké kowé bab kuwi, jalaran Gusti Allah bakal nyetrap wong sing laku bédang lan laku nglonté.

⁵ Kaping limané aku kepéngin ngélingké kowé bab duwit para sedulur. Kuwi aja digawé sing penting déwé ing uripmu lan aja namung mikirké numpuk-numpuk banda. Apiké nèk kowé pada trima karo apa nduwému. Gusti Allah bakal nulungi lan bakal ngréwangi kowé, awit Dèkné wis janji ngéné: “Aku ora pisan-pisan bakal négakké kowé lan Aku ora pisan-pisan bakal ninggal kowé.” ⁶ Mulané awaké déwé wani ngomong ngéné para sedulur:

“Gusti bakal ngréwangi aku, mulané aku ora wedi; manungsa bisa ngapakké aku?”

⁷ Para sedulur, aku uga kepéngin ngélingké kowé bab para penuntun sing dèk mbiyèn pada mulangi kowé bab pituturé Gusti Allah. Aja pada lali marang para penuntun sing ndisik déwé kuwi. Pada dipikir uripé para penuntun kuwi, enggoné pada manut Gusti tekan patiné. Pengandelé wong-wong kuwi marang Gusti Yésus Kristus kenèng mbok tiru.

⁸ Awit para penuntun kuwi pretyaya nèk Gusti Yésus Kristus ora malih, nanging mbiyèn lan saiki Dèkné tunggalé waé, tekan slawasé. ⁹ Mulané para sedulur, diéling piwulangé para penuntun sing wis pada mati kuwi lan aja sampèk kowé nggatèkké marang piwulang sing ora-ora, sing namung marakké kowé ninggal dalané Gusti. Awaké déwé bisa ketampa Gusti Allah jalaran Dèkné ngétokké kabetyikané lan kawelasané marang awaké déwé, ora jalaran awaké déwé ora mangan iki apa ora mangan kaé. Wujuté wong-wong sing pada temen netepi pernatan-pernatan bab sing ora éntuk dipangan kuwi ya ora nampa bati apa-apa.

¹⁰ Para sedulur, awaké déwé saiki dosané wis katebus sak kabèhé. Wong-wong sing ijik pada ngabekti Gusti Allah miturut wèt-wèté nabi Moses ora bisa katebus dosané sangka kurbané Gusti Yésus. ¹¹ Apa jalarané? Jalaran miturut wèt-wèté nabi Moses, Imamé Gedé njikuk getihé kéwan sing dibelèh terus digawa nang Panggonan Sing Sutyi Déwé. Getih kuwi dipasrahké marang Gusti Allah kanggo panebusé dosa-dosané. Kéwan sing dibelèh mau terus kudu digawa metu nang sak njabané kuta lan kudu diobong nang kono. ¹² Mulané Gusti Yésus uga kudu nandang sangsara lan dipatèni nang njabané kuta. Mengkono kuwi Dèkné bisa nebus dosané umaté Gusti Allah sepisan kanggo sak kabèhé, supaya umaté Gusti Allah bisa ketampa Gusti Allah.

¹³ Pantyèn ya ngisin-isinké tenan mati nang sak njabané kuta, nanging Gusti Yésus ora perduli kuwi, jalaran Dèkné

nglabuhi awaké déwé. Mulané para sedulur, hayuk saiki pada ninggal pangabekti sing miturut tyara sing lawas, sing miturut wèt-wèté nabi Moses, supaya awaké déwé bisa ngabekti Gusti Allah liwat Gusti Yésus, senajan awaké déwé disepèlèkké wong. ¹⁴ Lah kenèng apa awaké déwé kok kudu ninggal pangabekti miturut tyara sing lawas? Jalaran nang bumi kéné ora ènèng panggonan sing kenèng dienggoni slawasé, ora. Mulané awaké déwé ngarep-arep bisa manggon karo Gusti Allah slawasé. ¹⁵ Lan jalaran Gusti Yésus wis mati sepisan kanggo nebus dosané wong kabèh lan Dèkné nang swarga dadi wakilé awaké déwé nang ngarepé Gusti Allah, mulané hayuk awaké déwé pada tansah maturkesuwun lan memuji marang Gusti Allah, awit Dèkné seneng nèk awaké déwé ngakoni nèk awaké déwé iki umaté lan nèk awaké déwé ngakoni nèk Dèkné gedé kwasané. ¹⁶ Para sedulur, kejaba sangka kuwi, aja pada lali nindakké sing betyik lan nulung marang sakpada-pada, awit kuwi kurban sing disenengi karo Gusti Allah.

¹⁷ Para sedulur, aku ngélingké marang kowé, kowé kudu manut marang penuntun-penuntunmu lan apa piwulangé kudu mbok lakoni. Jalaran penuntun-penuntun kuwi ora lèrèn enggoné pada njaga nyawamu lan ya wong-wong kuwi sing bakal asok penjawab marang Gusti Allah bab nyawamu. Mulané para sedulur, kowé kabèh kudu manut, supaya para penuntun bisa nyambutgawé karo bungah, ora karo nggresah, awit kuwi ora nekakké betyik kanggo kowé.

¹⁸ Para sedulur, aja pada lèrèn ndongakké aku. Aku rumangsa nduwé ati resik, awit sak ngertiku aku namung nglakoni prekara-prekara sing bener. ¹⁹ Aku nyuwun pandongamu supaya aku ndang bisa teka nang nggonmu.

Pandong

²⁰ Para sedulur, Gusti Allah wis nangèké Gustiné awaké déwé Yésus Kristus sangka pati lan saiki Gusti Yésus sing dadi Pangon sing gedé déwé kanggo para wedusé. Gusti Yésus nglakoni pati kanggo netepké perjanjian sing langgeng. ²¹ Mulané pandongaku kanggo kowé, muga-muga Gusti Allah, sing bisa ngebeki atimu karo katentreman, ngedunké sembarang sing betyik sing mbok butuhké, supaya kowé bisa nuruti kekarepané. Dadiné, sangka pitulungané Gusti Yésus Kristus, enggonmu ngladèni Gusti Allah bisa ndadèkké legané atiné. Mulané awaké déwé kudu memuji Dèkné slawas-lawasé, jalaran Dèkné gedé kwasané. Amèn.

Penutup lan pamuji slamet

²² Para sedulur, sing tak suwun, tembung-tembungku kanggo mbangun kowé iki mbok tanpa tenan ing atimu.

Aku namung nulis setitik, senajan ijik okèh sing kudu tak omong. ²³ Aku ngabari nèk sedulur Timotius wis metu sangka setrapan. Nèk dèkné ndang bisa teka nang nggonku, menawa awaké déwé bisa bareng teka nang nggonmu.

²⁴ Aku nyuwun dikirimké slamet marang sedulur-sedulur para penuntun lan sedulur-sedulur kabèh sing pada nurut Gusti. Sedulur-sedulur sangka negara Itali uga pada nyuwun marang aku kirim slamet marang kowé kabèh.

²⁵ Para sedulur, muga-muga kabetyikané Gusti Allah ngebeki kowé kabèh.

Layangé Yakobus

Pembukakan lan kabar slamet

¹ Layang sangka Yakobus, peladèné Gusti Allah lan Gusti Yésus Kristus marang sedulur-sedulur Kristen sangka bangsa Ju sing pentyar nang sak lumahé jagat. Kabar slamet marang kowé kabèh.

Bab pengandel sing mantep

lan kaweruh

²⁻³ Para sedulur, pada bungaha nèk kowé katekan werna-werna kangèlan. Kuwi namung kanggo njajal pengandelmu. Nèk kowé temen terus ing sakjeroné kangèlan, pengandelmu bakal tambah mantep. ⁴ Kuwi sing kudu mbok golèki; pengandelmu kudu mantep lan mateng lan ora ènèng kurangé apa-apa. ⁵ Para sedulur, nèk nang tengahmu ènèng sedulur rumangsa kurang kaweruh, ndedongaa marang Gusti Allah; Dèkné bakal ngekèki marang sapa waé tanpa maido. ⁶ Nanging nèk kowé ndonga, kowé kudu pretyaya nèk Dèkné bakal ngekèki. Aja mangu-mangu. Wong sing mangu-mangu kuwi kenèng dipadakké karo ombaké laut kaé sing rana-réné keterak angin. ⁷⁻⁸ Wong kaya ngono kuwi aja njagakké nèk bakal nampa apa-apa sangka Gusti, awit atiné mangga-mara lan ora mantep kekarepané ing tindak apa waé.

Sing mlarat lan sing sugih

⁹ Sedulur-sedulur sing ora nduwé lan dadi wong tyilik ing donya kéné, pada bungaha! Ing mripaté Gusti Allah kowé wong gedé. ¹⁰⁻¹¹ Nanging sedulur-sedulur sing sugih, pada bungaha nèk didadèkké wong tyilik ing donya kéné karo Gusti Allah. Awit wong sugih ya bakal mati uga. Kenèng dipadakké karo kembangé suket kaé: nèk srengéngé semlorot lan panasé teka, suketé terus alum lan kembangé terus gogrok, ilang apiké. Kaya ngono kuwi lelakoné wong sugih: ing sakjeroné mepeng ngundakké kasugihané dèkné bakal mati.

Bab panggoda

¹² Beja sedulur sing mantep pengandelé ing sakjeroné panggoda. Mbésuk dèkné mesti bakal nampa upahé; kuwi tanda kamenangan sing wis dijanji karo Gusti Allah marang kabèh wong sing trésna marang Dèkné. Tanda kamenangan kuwi urip langgeng. ¹³ Nèk ènèng sedulur kenèng panggoda, sedulur kuwi ora kenèng ngomong nèk Gusti Allah sing nggoda dèkné, awit Gusti Allah ora kenèng digoda karo ala lan Gusti Allah déwé ya ora marakké wong digoda karo

ala. ¹⁴ Nanging pepénginmu déwé sing ala kuwi, kuwi sing narik kowé ing panggoda. ¹⁵ Ya pepénginmu sing ala kuwi nèk dituruti marakké kowé nglakoni dosa lan dosa kuwi nèk diteruské ngekaké pati.

¹⁶ Para sedulur sing tak trésnani, aja sampèk pada klèru ngono, dudu Gusti Allah sing nekakké panggoda. ¹⁷ Namung sembarang sing apik lan sing sampurna tekané sangka Gusti Allah nang swarga. Dèkné sing nggawé sak ènèngé pepadang nang langit lan Dèkné padang sak kabèhé, ora ènèng petengé blas. ¹⁸ Gusti Allah ngekèki urip anyar marang awaké déwé lantaran pitutur sing bener sing dikabarké marang awaké déwé. Kuwi pantyèn wis dadi kekarepané Dèkné. Dadiné awaké déwé dadi kaya anak-anak sing ndisik déwé ing brayaté Gusti Allah.

Ngrungokké lan nglakoni

¹⁹ Para sedulur sing tak trésnani, pada ngertia! Saben wong kudu tyepet nèk ngrungokké, nanging alon-alon nèk arep ngomong apa nesu. ²⁰ Kenèng apa aku kok ngomong ngono? Awit wong sing gampang nesu kuwi ora bisa nuruti kekarepané Gusti Allah. ²¹ Mulané, para sedulur, sembarang ing uripmu sing ora pantes lan sak wernané klakuan sing ora apik buwangen kabèh. Saiki pituturé Gusti, sing wis dideder ing atimu, digatèkké nganggo andap-asor, awit pitutur kuwi sing bisa nylametké nyawamu kabèh.

²² Nanging aja namung dirungokké waé, pitutur kuwi kudu mbok lakoni tenan. Nèk kowé namung ngrungokké, tibaké kowé ngapusi awakmu déwé. ²³ Awit nèk kowé namung ngrungokké, nanging ora mbok lakoni, kowé kenèng dipadakké karo wong sing ngadek nang ngarep pengilon kaé lan weruh rupané déwé. ²⁴ Nanging nèk wis lunga sangka kono wongé lali menèh rupané kaya ngapa. ²⁵ Nanging sapa sing nggatèkké marang pituturé Gusti Allah lan nglakoni kanti temen, tegesé ora namung ngrungokké waé, Gusti Allah mesti bakal mberkahi wong kuwi ing tandang-gawé apa waé, awit pituturé Gusti Allah kuwi sampurna lan ngluwari manungsa sangka urip sing ala.

²⁶ Nèk nang tengahmu ènèng sedulur sing rumangsa nurut Gusti tenan, nanging wujuté kalah karo ilaté, sedulur kuwi ngapusi awaké dèkné déwé lan enggoné nurut Gusti ora ènèng gunané. ²⁷ Lah sedulur sing diarani nurut Gusti sing temenan lan sing dianggep tus pengandelé karo Gusti Allah Bapaké awaké déwé, kuwi sedulur sing kaya ngapa? Yakuwi sedulur sing nulungi botyah sing ora nduwé wong tuwa lan uga sedulur sing nulungi randa-randa ing kangèlané. Sedulur

sing diarani tus pengandelé kuwi sedulur sing ngati-ati uripé, supaya ora kenèng regeté donya.

2

Aja pilih-sih

¹ Para sedulur, jalaran kowé pada pretyaya marang Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé sing diajèni banget karo awaké déwé, mulané aja pada pilih-sih lan mbédak-mbédakké manungsa, manut kétoké njabané. ² Gampangé omong, semunggoné ènèng wong mlebu nang kumpulanmu nganggo ali-ali emas lan salin sing larang, terus bareng karo wong kuwi ènèng wong liyané mèlu mlebu, wong sing ora nduwé, sing nganggo salin èlèk. ³ Lah kowé terus marani wong sing nganggo salin sing larang mbok golèkké jagongan sing apik. Nanging wong sing ora nduwé malah mbok kongkon ngadek apa njagong nang jogan. ⁴ Lah tibaké kowé pilih-sih marang sakpada-pada lan sing nampa wong ora nganggo pikiran sing bener.

⁵ Para sedulur sing tak trésnani, iki dirungokké sing apik! Wong-wong sing dianggep ora nduwé ing donya kéné malah wis dipilih karo Gusti Allah, supaya pada sugih ing pengandel lan nampa panduman ing Kratoné Gusti Allah, kaya sing wis dijanji marang kabèh wong sing pada trésna marang Dèkné. ⁶ Nanging kowé malah pada nyepèlèkké sing ora nduwé. Mbok dipikir déwé ta! Sapa sing meres kowé lan sapa sing ngèrèt-èrèt kowé nang kruton? Apa dudu wong sing sugih? ⁷ Apa dudu wong-wong iki sing ngèlèk-èlèkké jenengé Gusti sing diajèni karo awaké déwé.

⁸ Pantyèn kowé bener nèk kowé netepi wèté Gusti Allah sing mulangi nèk kowé kudu trésna marang tunggal manungsa kaya enggonmu nrésnani awakmu déwé. ⁹ Nanging nèk kowé pilih-sih ngono, tibaké kowé nglakoni dosa lan miturut Kitab kowé pada waé wong sing nerak wèté Gusti Allah. ¹⁰ Awit, senajan kowé netepi wèt-wèté Gusti Allah kabèh, nanging nerak namung siji waé, kuwi tunggalé waé karo nèk kowé nerak kabèh. ¹¹ Sing ngomong: “Kowé aja laku bédang” kuwi lak Gusti Allah ta? Lan ya tunggalé Gusti Allah iki ta sing uga ngomong: “Aja memateni!” Dadiné senajan kowé ora laku bédang, nanging kowé memateni, tibaké kowé ya nerak wèt-wèté Gusti Allah. ¹² Mulané para sedulur, mbok tembungmu lan tindakmu sing tyotyok karo kekeparepané Gusti Yésus Kristus; kuwi wèt sing bisa ngluwari manungsa lan kowé mbésuk bakal dikrutu nganggo wèt kuwi. ¹³ Nèk kowé ora nduwé melas blas karo wong liyané, Gusti Allah ya ora bakal nduwé melas marang kowé, nanging nèk kowé nduwé melas marang

liyané, Gusti Allah uga bakal melas marang kowé lan ora bakal nyetrap kowé.

Pretyaya sing nyata

¹⁴ Para sedulur, apa gunané wong ngomong nèk pretyaya, nanging ora ènèng wujuté, awit ora dilakoni. Apa pretyayané wongé bisa nylametké uripé? Mesti ora. ¹⁵ Gampangé omong, ènèng sedulur lanang apa wédok butuh sandang lan pangan. ¹⁶ Lah kowé namung ngomong karo wongé: “Mlaku sing apik-apik. Muga-muga sampé sandang lan panganmu,” nanging wongé ora mbok kèki apa butuhé. Tibaké omongmu ora ènèng wujuté. ¹⁷ Mengkono uga pretyaya, nèk ora kétok wujuté, pretyaya kuwi mati, ora kanggo gawé.

¹⁸ Nanging menawa waé terus ènèng sedulur sing ngomong: “Ah, iku ya garèk wongé! Enèng sing namung njagakké pretyayané lan ènèng sing namung njagakké penggawéné.” Sauranku marang wong sing nduwèni omong kaya ngono kuwi ngéné: “Aku kepéngin ngerti kepriyé enggonmu arep nduduhké pretyayamu tanpa kétok penggawéné. Lan aku bakal nduduhké pretyayaku sangka penggawéku.” ¹⁹ Kowé mesti pretyaya ta nèk namung ènèng Gusti Allah siji? Kuwi bener! Nanging sétan-sétan uga pretyaya kuwi. Malah pada ndredek sangking wediné. ²⁰ Sedulur, kowé kuwi jan klèru tenan. Mosok kowé durung bisa dunung nèk pretyaya sing ora digandèngi karo penggawé kuwi pretyaya sing mati. ²¹ Dipikir Bapa Abraham, mbahmbahané awaké déwé mbiyèn. Dèkné bisané dianggep bener karo Gusti Allah apa ora jalaran sing ditindakké karo dèkné. Awit dèkné manut terus marang Gusti Allah, senajan kudu masrahké anaké, yakuwi Isak, marang Gusti Allah nang altar. ²² Kuwi nduduhké nèk pretyaya kuwi kudu dibarengi karo penggawé, tegesé, pretyayané bisané kétok wujuté sangka sing ditindakké. ²³ Dadiné ya tyotyok karo sing ketulis nang Kitab sing uniné ngéné: “Bapa Abraham pretyaya marang Gusti Allah lan jalaran sangka pretyaya kuwi dèkné dianggep bener karo Gusti Allah.” Mulané dèkné ya diarani “Kantyané Gusti Allah.” ²⁴ Lan saiki ya wis tyeta banget nèk manungsa bisané ketampa Gusti Allah ora namung jalaran sangka pretyayané waé, nanging jalaran sangka pretyayané lan penggawéné.

²⁵ Kayadéné lonté Rahab, sing pretyaya marang Gusti. Dèkné ketampa Gusti Allah jalaran sangka penggawéné, awit Rahab ndelikké wong-wong Ju sing dikongkon ngindik. Sakwisé didelikké nang omahé terus dietokké metu dalan liya.

²⁶ Kayadéné awak nèk wis ora ènèng ambekané mesti mati, mengkono uga pretyaya, nèk ora ènèng penggawéné ya mati.

3

Ilaté manungsa

¹ Para sedulur, nang tengahmu aja sedulur okèh-okèh sing kepéngin dadi guru, awit kowé kudu ngerti nèk Gusti Allah bakal ngrutu awaké déwé iki sing dadi guru luwih landep tenimbang wong-wong liyané. ² Aku ngomong ngono kuwi jalaran awaké déwé kabèh kerep nggawé klèru karo tembungé awaké déwé. Wong sing ora tau nggawé klèru karo tembungé kuwi jan wong sing sampurna tenan. Wong kaya ngono kuwi pantyèn wis bisa nata karepé awaké. ³ Aku arep nggambarké sing tak omong iki. Delokké jaran kaé: nèk wis dipasang kendali tyangkemé, jarané manut karepé awaké déwé. ⁴ Kapal kaé ya ngono: senajan gedé banget lan disurung angin banter, nanging sing ngénggak-ngénggokké kapalé namung kemudiné sing tyilik banget, manut karepé sing nglakokké. ⁵ Para sedulur, ilaté manungsa ya kaya ngono: senajan tyilik, nanging bisa ngetokké rembukan sing gedé-gedé.

Dipikir ta, geni sak ilat waé bisa ngobong alas gedé. ⁶ Ilaté manungsa kuwi ya kaya geni, senajan tyilik bisa nekakké karusakan gedé. Ilat kuwi wiwitané sak wernané ala. Lan jalaran ilat kuwi nang awak, mulané sak awak kabèh bisa ketularan, marakké wongé uga dadi ala lan sangsara slawasé urip, awit ilat kuwi diobong-obongi sangka neraka. ⁷ Dipikir para sedulur, manungsa wis bisa nelukké kéwan-kéwan sing galak, manuk-manuk, kéwan-kéwan sing mbranggang lan uga kéwan-kéwan nang laut. ⁸ Nanging ilaté déwé manungsa ora bisa nelukké. Ilat kuwi sakwijiné ala sing ora kenèng diendek, kaya ratyuné ula sing matèni. ⁹ Awaké déwé memuji Gusti Allah Bapaké awaké déwé karo ilaté awaké déwé, nanging karo ilat iki awaké déwé uga mujèkké ala marang wong liyané sing digawé nurut gambaré Gusti Allah déwé. ¹⁰ Para sedulur, kuwi klèru tenan: lah pamuji apik lan pamuji ala kok metu sangka tyangkem siji? ¹¹ Apa sumur siji bisa ngetokké banyu énak bareng karo banyu pait? ¹² Apa wit anjir bisa ngetokké woh olèf lan wit dreif bisa ngetokké woh anjir? Apa sumur sing ngetokké banyu asin uga bisa ngetokké banyu énak? Mesti ora ta?

Kaweruh sing tekané sangka

Gusti Allah

¹³ Para sedulur, nèk nang tengahmu ènèng wong sing ru-mangsa nduwèni kaweruh lan kapinteran, wong kuwi kudu ngétokké kaweruhé lan kapinterané nganggo urip sing apik lan pantes lan tumindaké marang liyané kudu sing alus.

¹⁴ Lah nanging nèk atimu kebek karo rasa sengit lan mèri lan kowé namung pada mikir uripé déwé-déwé ngono, tibaké enggonmu sombong ora ènèng wujuté blas. Kowé namung goroh. ¹⁵ Aja mikir nèk sing mbok arani kaweruh kuwi tekané sangka nduwur! Blas ora! Kuwi kaweruh sak tyarané donya, ora metu sangka Rohé Gusti Allah, nanging sangka pikirané Sétan. ¹⁶ Awit nèk kowé pada memèrèn lan namung nggolèk kemajuané déwé-déwé ngono, mesti nang tengahmu uga ènèng lelakon rusu lan sak wernané laku ala. ¹⁷ Nanging wong sing nduwèni kaweruh sing sangka Gusti Allah kuwi kaping pisan resik atiné, kaping pindoné seneng rukun lan uga nduwèni watek alus lan geleman. Wong sing nduwèni kaweruh sangka swarga kuwi gedé kawelasané lan okèh kabetyikané marang liyané. Wong kaya ngono kuwi ora pilih-sih lan ora étok-étokan. ¹⁸ Mulané para sedulur, wong sing seneng rukun kuwi marakké liya-liyané nduwé ayam lan kuwi bakal nekakké kabetyikan.

4

Aja pada nuruti kadonyaan

¹ Para sedulur, apa ta sing marakké kowé pada padu lan tukaran? Kowé ngerti apa? Jalaran kowé inter ora inter kepéngin nuruti senengé atimu sing ora apik. ² Nèk kowé kepéngin nduwé apa-apa kowé ora perduli matèni wong, janji bisa keturunan sing mbok karepké. Nèk kowé weruh liyané nduwé, kowé terus mèri. Lah nèk ora bisa keturunan karepé, kuwi terus marakké padu lan tukaran. Kowé ora bisa nemu sing mbok kepéngini kuwi jalaran kowé ora ndonga njaluk marang Gusti Allah. ³ Nèk kowé ndonga marang Gusti Allah, durung mesti nèk bakal nampa sing mbok jaluk, jalaran kekarepanmu ora apik; sing mbok jaluk kuwi namung arep mbok kanggokké nuruti kesenangan sing ora apik. ⁴ Para sedulur, kowé kuwi wong sing ora kenèng dijagakké, kaya wong wédok sing ninggal bojoné. Apa kowé ora pada ngerti nèk wong sing seneng grudukan karo wong sing ora pretyaya lan nuruti kesenangané wong sing kaya ngono kuwi dadi mungsuhé Gusti Allah? Dadiné sapa sing mèlu-mèlu karo sing dilakoni karo wong sing ora pretyaya dadi mungsuhé Gusti Allah. ⁵ Mulané aja digawé sembrana tembungé Kitab sing ngomong: “Atiné manungsa namung kudu rumaket marang Gusti Allah déwé.” ⁶ Nanging Gusti Allah kepéngin ngétokké kawelasané sing gedé marang manungsa. Mulané nang Kitab ya wis ketulis ngéné: “Gusti Allah nampik wong sing sombong, nanging Dèkné ngétokké kabetyikané marang wong sing andap-asor.”

⁷ Mulané para sedulur, pada manuta marang Gusti Allah, nanging Sétan kudu mbok lawan, mesti dèkné bakal mblayu lunga. ⁸ Pada nyedeka marang Gusti Allah lan Dèkné uga bakal nyedeki kowé. Kowé sing pada nglakoni ala, dilèrèni lakumu sing ala kuwi. Lan kowé sing atiné rana-réné, resiko lan nuruta Gusti Allah. ⁹ Pada nlangsa, nangisa lan pada sambata. Geguyumu dadia tangis lan kabungahanmu dadia kasusahan, awit kowé nglakoni dosa. ¹⁰ Tyekaké rembuk para sedulur: pada sujuta nang ngarepé Gusti lan Dèkné bakal ngangkat kowé.

Aja pada ngèlèk-èlèkké liyané

¹¹ Para sedulur, aja pada ngomongké ala bab liyané. Awit sapa nyalahké seduluré déwé kuwi sakjané nyalahké wèté Gusti Allah. Lan sapa sing nyalahké wèté Gusti Allah kuwi tibaké ora nglakoni wèté, malah arep ngungkuli wèté Gusti Allah lan dadi sing tukang ngrutu. ¹² Lah sing nggawé wèté kuwi sapa lan sing ngrutu manungsa kuwi sapa? Apa ora Gusti Allah déwé? Namung Dèkné sing bisa nylametké lan nyetrap manungsa. Rumangsamu kowé kuwi sapa kok wani nyalahké tunggal sedulur.

Apiké njagakké Gusti Allah

¹³ Para sedulur, saiki aku arep nduwé omong marang para sedulur sing tukang dedagang. Kowé pada seneng ngomong: “Saiki apa sésuk awaké déwé arep budal nang kuta iki apa kuta kaé lan awaké déwé arep nang kana setaun suwéné. Awaké déwé arep ndagang lan nggawé bati sing okèh.” ¹⁴ Lah kowé pada wani ngomong ngono kuwi apa kowé ngerti tenan apa sing bakal klakon sésuk? Apa kowé ora ngerti nèk uripmu kuwi namung kaya pedut kaé, saiki teka, mengko wis ilang. ¹⁵ Kowé kudu ngomong ngéné: “Nèk Gusti nglilani lan awaké déwé ijjik dikèki urip awaké déwé arep ngéné apa ngono.” ¹⁶ Nanging saiki kowé malah pada sombong lan pamèr ngono. Kuwi klèru banget.

¹⁷ Mulané para sedulur, nèk kowé ngerti apa sing bener nanging ora mbok lakoni, tibaké kowé dosa.

5

Tembung marang wong sugih

sing pada meres liyané

¹ Para sedulur, aku saiki kepéngin nduwé omong marang wong sugih sing meres liyané. Omongku ngéné: Kowé sing sugih, apiké kowé pada sambat lan tangisan waé, awit kowé bakal katekan kasangsaran gedé. ² Ing mripaté Gusti panganmu sing numpuk-numpuk kuwi bosok

nganggur lan sandanganmu sing mbok simpen dipangan renget kabèh. ³Barang-barangmu sing emas lan selaka pada rusak kabèh; kuwi nggambarké nèk uripmu bakal rusak uga lan Gusti Allah bakal mbuwang kowé nang neraka, awit senajan dinané enggoné Gusti Allah bakal ngrutu manungsa wis tyedek, kowé pada mepeng terus nglumpukké banda. ⁴Dirungokké swarané wong-wong sing pada kerja panèn nang kebonmu kaé, nanging ora mbok bayar gajihané. Wong-wong pada tyeluk-tyeluk lan Gusti Allah sing kwasa déwé krungu sambaté wong-wong kuwi. ⁵Kowé pada ngepénakké uripmu ing donya kéné lan kowé pada nuruti apa senengmu, kaya ingon-ingon kaé dipakani bèn lemu arep dibelèh. ⁶Wong-wong sing ora salah mbok sèrèt nang kruton, mbok arani salah lan mbok patèni, senajan wong-wong kuwi ora nglawan blas marang kowé.

Sabar terus ing kangèlan

⁷Para sedulur, kowé sing pada ngalami kangèlan, pada dikuwatké terus karo sabar karo ngentèni tekané Gusti. Wong tandur kaé mesti ya ngarep-arep bisa panèn gedé. Mulané dèkné ya sabar ngentèni tekané udan ing rendengan tyilik lan rendengan gedé. ⁸Semono uga kowé para sedulur, kowé kudu sabar ngentèni. Dikuwatké terus! Ora suwi menèh Gusti bakal teka.

⁹Mulané, nèk nyangga abot, aja terus pada nyalahké lan maido sakpada-pada, mengko Gusti Allah ndak nyalahké kowé. Awit kowé kudu ngerti nèk Gusti, sing ngrutu manungsa, wis ndang teka waé. ¹⁰Pada diéling para nabi sing pada nggawa pituturé Gusti Allah dèk mbiyèn. Senajan disiya-siya, nanging pada mantep terus nyangga kasangsarané karo sabar. Kuwi kudu mbok tiru. ¹¹Beja tenan para nabi kuwi, awit pada kuwat nyangga terus karo sabar. Kowé mesti kélingan lèlakoné Yob, senajan aboté kaya ngapa, dèkné sabar terus lan ora semplak pengandelé. Lan kowé uga ngerti kepriyé enggoné Gusti ngupahi dèkné entèk-entèkané, awit Gusti gedé kawelasané lan kabetyikané.

Aja sumpah

¹²Para sedulur, saiki aku kepéngin ngomongké barang liyané sing penting uga. Nèk kowé arep nggawé janji apa-apa, kowé ora usah sumpah. Aja sumpah nganggo seksi langit apa bumi, apa seksi apa waé. Nèk niat “ya” kowé kudu ngomong “ya” nèk niat “ora” ya ngomong “ora.” Nèk kowé sumpah, Gusti Allah bakal nyalahké kowé.

Pandong kanggo sing lara

¹³ Para sedulur, nèk nang tengahmu ènèng sedulur ngalami kasusahan, dèkné kudu ndonga. Lah sing ngalami kabungahan kudu singi-singi memuji Gusti. ¹⁴ Nèk ènèng sedulur sing lara, penuntun-penuntuné pasamuhan kudu dityeluk. Dadiné sedulur-sedulur kuwi bisa ndongakké sing lara lan ngusapi lenga ing jenengé Gusti. ¹⁵ Pandongané para penuntun sing nganggo pengandel bakal nambani sing lara lan nèk dèkné nduwé salah, Gusti uga bakal ngapura. ¹⁶ Mulané, sing lara kudu ngomongké salahé lan liya-liyané kudu ndongakké sing lara supaya bisa mari. Awit kowé kudu ngerti para sedulur, pandangané wong sing manut kekarepané Gusti kuwi gedé kwané. ¹⁷ Kowé mesti kélingan lelakoné nabi Elia. Dèkné ya namung wong urip kaya awaké déwé iki. Lah dèkné ndonga tenanan supaya ora udan lan wujuté ya terus ora udan telung taun setengah suwéné. ¹⁸ Kadung dèkné ndonga menèh njaluk udan, wujuté ya terus udan terus lan tandurané bisa tukul menèh.

¹⁹⁻²⁰ Para sedulur, nèk nang tengahmu ènèng sakwijiné sedulur ninggal dalané Gusti terus ènèng sedulur liyané sing narik wong kuwi bisa manut menèh, ngertia iki para sedulur: sedulur sing narik wong dosa sangka dalan sing ala kuwi sakjané narik nyawané wongé sangka pati. Sedulur kuwi nulungi wong sing nggawé dosa kuwi, supaya Gusti Allah bisa ngapura dosa-dosané kabèh.

Para sedulur, tyukup seméné layang iki.

Yakobus

Layangé rasul Pétrus **Layang nomer siji**

Pembukakan lan pamuji slamet

¹ Layang marang sedulur-sedulurku sing pada kapentyar manggon nang bawah Pontus, bawah Galasia, bawah Kapadokia, nang bawah Asia lan bawah Bitinia, sedulur-sedulur sing wis dipilih karo Gusti Allah dadi umaté lan saiki pada manggon nang panggonan sing adoh karo negarané déwé.

Iki layang sangka Pétrus, sedulurmu sing dipilih karo Gusti Yésus Kristus dadi rasulé. ² Para sedulur, kowé wis dipilih karo Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan kuwi pantyèn wis dadi karepé kawit mbiyèné. Mulané Dèkné ngedunké Roh Sutyi ing uripmu, supaya kowé bisa dadi umaté Gusti Allah sing sutyi. Dadiné kowé bisa urip manut Gusti Yésus Kristus lan bisa resik atimu, jalaran Gusti Yésus Kristus wis nglakoni pati lan getihé tumètès kanggo nebus sakkèhé dosamu.

Muga-muga kabetyikané lan katentremané Gusti Allah bisa lubèr ing uripmu.

Gusti Yésus Kristus pengarep-arepé awaké déwé

³ Para sedulur, hayuk pada memuji Gusti Allah, Bapaké Gustiné awaké déwé Yésus Kristus. Awit sangka gedéné kawelasané Dèkné nganyarké uripé awaké déwé, bareng karo enggoné Gusti Yésus Kristus ditangèkké sangka pati. Jalaran sangka kuwi awaké déwé saiki uripé kebek karo pengarep-arep. ⁴ Kejaba sangka kuwi, awaké déwé saiki bisa ngarep-arep marang panduman sing wis dityawiské karo Gusti Allah. Panduman iki kasimpen nang swarga kanggo awaké déwé, mulané ya ora bisa rusak apa reget apa alum. ⁵ Karomenèh para sedulur, Gusti Allah mageri awaké déwé nganggo pangwasané, janji awaké déwé mantep terus enggoné pretyaya marang Dèkné. Tujuané, supaya ing tembé, ing entèk-entèkané jaman, Gusti Allah bisa ngluwari awaké déwé sangka sak ènèngé ala lan entèk-entèké sembarang bakal nekakké betyik kanggo awaké déwé.

⁶ Mulané para sedulur, hayuk pada mantep terus ing kabungahan, senajan saiki awaké déwé kudu sedilut nandang sak wernané kasusahan. ⁷ Kuwi kabèh kudu klakon, supaya kétok tenan-oraé pengandelé awaké déwé marang Gusti Allah. Nèk dipikir para sedulur, gèk emas sing bakal rusak waé kudu diobong, supaya kétok tenan-oraé. Mulané kuwi kabèh kudu klakon, supaya mbésuk, nèk Gusti Yésus

Kristus teka menèh, awaké déwé bisa nampa pengaleman gedé sangka Gusti Allah. ⁸ Kowé pada trésna marang Gusti Yésus Kristus, senajan kowé durung tau weruh Dèkné lan senajana kowé saiki ora weruh Dèkné, meksa kowé pada pretyaya marang Dèkné. Lan saiki kowé pada ngalami kabungahan sing gedé ing atimu, kabungahan sing ora kenèng didunungké lan kabungahan sing nggumunké tenan. ⁹ Para sedulur, bener kowé pada bungah, jalaran Gusti Allah bakal ngrampungké penggawéané ing uripmu, yakuwi, Dèkné bakal ngluwari kowé kabèh sangka sak ènèngé ala ing donya kéné, supaya ing entèk-entèké sembarang bisa dadi betyik kanggo kowé. Lan kuwi bisa keturunan, jalaran kowé pada pretyaya marang Gusti Yésus Kristus.

¹⁰ Bab enggoné Gusti Allah bakal ngluwari kowé sangka sak ènèngé ala ing donya kéné kuwi para nabi ing jaman mbiyèn wis kepéngin ngerti, mulané wis pada mikir-mikir ké lan nitipriksa sak bisa-bisané. Para nabi kuwi wis ngomongké nèk Gusti Allah bakal ngétokké kabetyikané marang kowé. ¹¹ Awit Rohé Gusti Allah sing ana ing Kristus uga ana ing para nabi kuwi lan ngekèki ngerti marang para nabi, nèk Kristus bakal nglakoni kasangsaran gedé, uga nèk sakwisé kuwi Dèkné bakal ngétokké gedéné kwanané. Para nabi mau mikir lan nitipriksa kepéngin ngerti kapan lan kepriyé enggoné prekara-prekara mau bakal klakon. ¹² Rohé Gusti Allah nduduhké marang para nabi mau, nèk prekara-prekara sing kudu klakon kuwi ora bakal klakon ing jamané para nabi kuwi, ora, nanging bakal klakon ing jamané awaké déwé iki. Ya prekara-prekara sing diomong karo para nabi kuwi sing saiki dikabarké wong-wong sing pada nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yésus Kristus. Roh Sutyi sing ngekèki kekuwatan marang wong-wong kuwi kanggo nggelarké kabar kabungahan kuwi lan para mulékat waé kaya-kaya pada nginjen, jalaran kepéngin dunung bab prekara-prekara kuwi.

Pada urip sing sutyi

¹³ Mulané para sedulur, pada dipikir prekara-prekara sing tak omong mau lan pada sing ati-ati tenan enggonmu nglakokké urip. Kowé kudu sing awas lan sing mantep enggonmu pada ngarep-arep tekané berkahé Gusti Allah, yakuwi mbésuk nèk Gusti Yésus Kristus bakal teka menèh lan ngluwari awaké déwé sangka sak ènèngé ala ing donya kéné. ¹⁴ Kowé kudu manut marang Gusti Allah ing prekara apa waé lan aja sampèk katut menèh mèlu nglakoni barang sing ala kaya sing mbok lakoni mbiyèn dongé kowé durung ngerti kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus. ¹⁵ Nanging

saiki kowé kudu nglakoni urip sing sutyi, awit Gusti Allah, sing manggil kowé, ya sutyi. ¹⁶ Pantyèn Gusti Allah déwé ya wis ngongkon nabi Moses nulis ngéné: “Aku, Gusti Allahmu, sutyi, mulané kowé uga kudu urip sing sutyi.”

¹⁷ Para sedulur, bener nèk kowé ndonga Gusti Allah mbok tyeluk “Bapak.” Nanging kowé kudu ngerti nèk Gusti Allah ora pilih-sih, ora dumèh kowé anaké, ora, nanging Gusti Allah bakal ndelok lakuné lan ala-beneré kabèh wong. Mulané awaké déwé kudu pada nduwèni wedi marang Gusti Allah lan suwéné awaké déwé urip ing donya kéné, hayuk pada urip sing ati-ati. ¹⁸ Kowé ngerti déwé para sedulur, mauné uripé awaké déwé ora ènèng tegesé, awit piwulangé mbah-mbahané awaké déwé namung marakké awaké déwé nglakoni barang-barang sing ora ènèng tegesé. Nanging saiki awaké déwé wis dipedot sangka urip sing ora migunani kuwi. Lah apa sing dienggo mbayar kuwi para sedulur? Ora barang sing rusak, ora emas apa selaka, ora. ¹⁹ Sing dienggo mbayar ya getihé Gusti Yésus, sing gedé ajiné. Awit Gusti Yésus dikurbanké marang Gusti Allah, kaya wedus sing ora ènèng tyiriné blas. ²⁰ Sakdurungé jagat digawé, Gusti Allah wis milih Gusti Yésus Kristus, sing bakal dadi kurban kanggo nebus dosané manungsa. Nanging ngentèni jaman entèk-entèkan iki, jamané awaké déwé, Gusti Allah ngongkon Gusti Yésus Kristus medun nang jagat kéné nekakké kslametan kanggo awaké déwé. ²¹ Saiki awaké déwé bisa pretyaya marang Gusti Allah, jalaran Gusti Yésus Kristus wis nglakoni pati kanggo nebus dosané awaké déwé sak kabèhé. Nanging Gusti Allah wis nangèké Dèkné sangka pati lan Dèkné dikèki pangwasa ngungkuli sembarang, tujuané, supaya awaké déwé bisa pretyaya marang Gusti Allah lan bisa ngarep-arep nampa sak ènèngé kabetyikan sing wis dityawiské karo Gusti Allah kanggo ing tembé.

²² Para sedulur, kowé pada temen manut marang pituturé Gusti Allah, mulané kowé ya pada nindakké urip sing resik, pedot sangka sak ènèngé piala. Kuwi jalarané kowé saiki pada bisa trésna ing lair-batin marang sedulur-sedulur tunggal pretyaya, mulané ya pada mmpenga terus enggonmu pada nrésnani sakpada-pada, nanging nganggo katrésnan sing luwih jeru. ²³ Awit ngertia para sedulur, kowé saiki wis dadi wong anyar, kalairké menèh, ora sangka bapa manungsa sing kudu mati, ora, nanging sangka tembungé Gusti Allah sing urip lan langgeng. ²⁴ Kuwi pantyèn wis tyotyok karo sing ketulis nang Kitab sing uniné ngéné:

“Kabèh manungsa kuwi kaya suket lan gagah-gedéné namung kaya kembang.

Suketé dadi garing lan kembangé gogrok,
nanging tembungé Gusti Allah tetep terus
slawas-lawasé.”

²⁵ Ya tembungé Gusti Allah iki sing digelarké marang kowé
ing kabar kabungahan.

2

Gusti Yésus watu sing urip

¹ Para sedulur, kepriyé awaké déwé enggoné kudu urip bebarengan karo sedulur-sedulur tunggal pretyaya? Kaping pisan, aja pada mikir ala bab liyané. Kaping pindo, aja pada ngapusi liyané. Kaping telu, aja pada étok-étok nindakké betyik marang liyané, namung kanggo nutupi salahé lan klèruné déwé. Kaping papat, aja pada mèri marang liyané. Kaping lima, aja pada nyatur ala marang liyané. Watek sing kaya ngono kuwi kudu mbok tinggal kabèh. ²⁻³ Sing perlu déwé, kowé kudu kaya botyah bayi sing entas lair kaé, namung kepéngin banyu susu, tegesé kowé kudu namung kepéngin manut marang tembungé Gusti Allah, sing kenèng dipadakké karo banyu susu kasukman sing tus. Iku sing bisa marakké kowé nduwèni kekuwatan terus manut marang kekarepané Gusti Allah tekan entèk-entèkané, yakuwi mbésuk nèk Gusti Allah wis ngluwaré awaké déwé sangka sak ènèngé ala ing donya kéné. Mulané, pada mepenga enggonmu pada manut marang kekarepané Gusti Allah, awit kowé wis pada ngrasakké déwé sepira gedéné kabetyikané Dèkné.

⁴⁻⁵ Para sedulur, awaké déwé sing pretyaya iki dadi omah panggonané Gusti Allah. Lah Gusti Yésus kuwi dadi watu sing wiwitan, watu sing dipasang ndisik déwé, mulané awaké déwé iki hayuk pada mara nang nggoné Gusti Yésus, awit awaké déwé kenèng dipadakké karo watu liya-liyané sing dienggo nggawé omahé, nurut watu sing wiwitan. Dadiné kanggo nggawé omah kasukman iki, omah panggonané Gusti Allah, Gusti Yésus dadi watu sing urip. Gusti Allah déwé sing milih Dèkné lan kanggo Gusti Allah Dèkné ya gedé banget ajiné, senajan Dèkné ora dikanggokké karo manungsa, jalaran ora pada dunung. Nanging awaké déwé iki uga dadi watu-watu sing urip kanggo ngedekké omahé Gusti Allah, omah kasukman. Mulané awaké déwé iki ya dadi imam-imam sing kudu masrahké kurban-kurban kasukman sing ndadèkké legané atiné Gusti Allah, jalaran awaké déwé wis dadi siji karo Kristus. ⁶ Bab iki kabèh pantyèn ya wis ketulis nang Kitab sing uniné ngéné:

“Rungokké, Aku wis masang watu wiwitan
nang kuta Sion,

watu sing tak pilih déwé
lan watu sing gedé banget ajiné.
Sapa sing pretyaya marang Dèkné
ora bakal kisinin.”

⁷ Dadiné para sedulur, kanggo awaké déwé sing pretyaya,
Gusti Yésus kuwi gedé banget ajiné. Nanging kanggo wong-
wong sing ora pretyaya marang Dèkné ènèng ayat nang Kitab
sing uniné ngéné:

“Watu sing ora dikanggokké
karo sing tukang nggawé omah,
malah watu kuwi
sing dadi watu wiwitan.”

⁸ Uga ènèng ayat liyané sing uniné ngéné:

“Ya watu kuwi sing dadi sandungan
lan watu kuwi sing marakké wong tiba.”

Wong sing kesandung lan tiba kuwi ya wong sing ora
pretyaya marang kabar kabungahané Gusti Yésus Kristus.
Kuwi wis dadi pestiné wong sing ora pretyaya.

⁹ Nanging awaké déwé iki bangsa sing dipilih karo Gusti
Allah, awaké déwé dadi imam-imamé Gusti Allah sing ng-
wasani sembarang. Awaké déwé iki dadi bangsa sing su-
tyi, umaté Gusti Allah déwé, kapilih kanggo ngabarké peng-
gawéné Gusti Allah sing nggumun-nggumunké. Ya Dèkné sing
ngluwari awaké déwé sangka pangwasané pepeteng lan saiki
nuntun awaké déwé ing pepadang sing nggumunké, awit
Dèkné tansah ngétokké katrésnané lan kabetyikané marang
awaké déwé. ¹⁰ Wujuté awaké déwé mbiyèn dudu umaté
Gusti Allah, nanging saiki awaké déwé dadi umaté Dèkné
déwé. Mbiyèn awaké déwé ora dimelasi karo Gusti Allah,
nanging saiki Dèkné ngétokké kawelasané marang awaké
déwé.

Urip sing dadi tulada

¹¹ Para sedulur sing tak trésnani, aja pada lali nèk awaké
déwé iki ing donya kéné namung mampir ngombé. Kéné
ora panggonané awaké déwé kanggo slawasé. Mulané aku
ngélingké tenan marang kowé: aja pada manut marang ke-
senengané ati sing namung marakké dosa. Kuwi namung
ngalang-alangi kowé enggonmu nuruti kekarepané Gusti.

¹² Apiké, ing sak tengahé bangsa-bangsa sing ora pretyaya
marang Gusti Allah kowé pada nindakké urip sing pantes.
Dadiné, senajan wong-wong pada ngarani kowé kuwi wong
ala, nanging jalaran nitèni tindakmu sing betyik, kapan-
kapan nèk ditekani Gusti Allah déwé ing uripé, mesti bakal
ngagem Dèkné.

Ngajèni marang pernatan

¹³ Semono uga para sedulur, enggonmu urip ing sak tengahé wong sing ora pretyaya marang Gusti Allah, pada manuta marang pernatana-pernatana gawéané manungsa, awit kuwi kekarepané Gusti. Tegesé, pada manuta marang pernatana-pernatana sing sangka ratuné, awit kuwi pangwasa sing duwur déwé. ¹⁴ Uga pada manuta marang pernatana-pernatana sangka gramang-gramang, awit wong-wong kuwi dadi wakilé ratuné kanggo nyetrap wong sing nglakoni ala lan ngupahi wong sing nindakké sing betyik. ¹⁵ Karepé Gusti Allah kuwi, bisaa wong-wong sing tanpa jalaran nyalahké lan nggunem kowé pada weruh déwé, nèk kowé namung nglakoni sing betyik. Entèk-entèké bakal pada kisinin déwé lan ora wani ngomong sing ora-ora menèh. ¹⁶ Para sedulur, bener kowé saiki wis diluwari sangka setrapané Gusti Allah kanggo wong dosa, nanging kuwi aja terus digawé jalaran lan digawé nutupi klakuan sing ala. Malah apiké, saiki, sakwisé kowé wis merdéka, nyambutgawéa manut karepé Gusti Allah. ¹⁷ Kanggo ringkesé rembuk para sedulur, pada ngajènana marang tunggal manungsa lan trésnaa marang sedulur-sedulur tunggal pretyaya. Pada ngajènana marang ratuné lan pada wedia marang Gusti Allah.

Nglakoni kasangsaran nglabuhi Gusti

¹⁸ Para sedulur, saiki aku kepéngin nduwèni tembung marang para sedulur sing slaf. Tembungku ngéné: Sedulur-sedulur sing slaf, pada ngajènana marang sing nduwèni kowé. Pada manuta marang wong-wong kuwi, ora namung marang sing apik lan gemati, nanging uga pada manuta marang sing kereng. ¹⁹ Kenèng apa kok aku ngomong ngono para sedulur? Awit nèk kowé tanpa salah apa-apa digebuki, nanging jalaran kowé nglabuhi Gusti kasangsaran kuwi mbok sangga karo sabar, ngertia nèk kuwi berkahé Gusti. ²⁰ Nèk kowé digebuki jalaran kowé nglakoni barang sing ora apik, kuwi ya pantyèn sak beneré. Nanging nèk kowé nglakoni sing bener lan senajan ngono kowé meksa digebuki, ngertia para sedulur slaf, kuwi berkahé Gusti. ²¹ Mulané, aja pada kagèt para sedulur, awit dongé Gusti Allah manggil awaké déwé, Dèkné wis ngerti nèk awaké déwé bakal kudu nglakoni kasangsaran. Wujuté Kristus déwé ya wis nglakoni kasangsaran nglabuhi kowé, kanggo ninggali tulada sing kudu mbok lakoni. Dadiné kowé saiki namung nurut tipaké Dèkné. ²² Nèk dipikir para sedulur, pantyèn bener sing ketulis nang Kitab, sing uniné ngéné: “Dèkné ora tau nglakoni ala lan Dèkné ora tau goroh.” ²³ Wujuté dongé Dèkné diolok-olok, Dèkné ora ngolok-olok. Dongé Dèkné dipilara, Dèkné ora ngomong nèk arep mbales ala apa kepriyé, ora. Nanging Dèkné masrahké sembarang

marang Gusti Allah, sing bakal ngrutu sembarang manut sak beneré. ²⁴ Mbok dipikir para sedulur, enggoné Gusti Yésus dipatèni nang kayu pentèngan. Nang kono Dèkné nampa setrapan, jalaran sangka dosa sing dilakoni karo awaké déwé. Mengkono kuwi Gusti Yésus medot pangwasané dosa sing mbanda awaké déwé, tujuané, supaya awaké déwé bisa urip sing bener manut kekarepané Gusti Allah. Nabi Yésaya dèk mbiyèn wis tau ngomongké bab kasangsaran sing dilakoni karo Gusti Yésus. Dèkné ngomong ngéné: “Bilur nang awaké Dèkné ndadèkké warasmu.” ²⁵ Awit para sedulur, mbiyèn kowé kesasar-sasar kaya wedus mblarah, nanging saiki kowé wis pada mulih ngetutké Gusti Yésus Kristus, sing ngengon lan ngrumati nyawamu.

3

Urip bebojoan

¹ Para sedulur, aku saiki arep ngomongké bab pernatan kanggo wong wédok ing sakjeroné omah-omah. Tembungku kanggo sedulur-sedulur wédok sing nduwé bojo ngéné: “Kowé kudu manut marang bojomu. Awit ènèng sedulur-sedulur wédok sing bojoné durung gelem pretyaya marang pituturé Gusti. Nanging sedulur-sedulur wédok kuwi bisa narik atiné bojoné, supaya gelem pretyaya marang Gusti, tanpa ngomong apa-apa bab pituturé Gusti.” ² Lah kuwi kepriyé bisané keturunan? Kuwi bisa keturunan nèk tingkah-lakuné sedulur-sedulur wédok ngétokké nèk uripé resik lan ngajèni marang Gusti. ³ Mulané sedulur-sedulur wédok, kowé aja namung mikir patyakané njaba sing kétok, kayadéné nata rambut, nganggo gelang-kalung emas lan salin sing nurut jaman, ora. ⁴ Nanging pada mikira patyakané njeruh atimu, awit kuwi sing langgeng. Kowé kudu nduwé ati sing gemati lan sing anteng. Kuwi patyakan sing apik déwé, sing disenengi karo Gusti Allah. ⁵ Awit wong wédok-wédok sing pada ngabekti marang Gusti Allah ing jaman mbiyèn ya namung merlokké patyakané atiné. Wong-wong kuwi pada ngareparep prejanjiané Gusti Allah lan uga pada manut marang bojoné. ⁶ Kayadéné ibu Sarah, bojoné Bapa Abraham. Ibu Sarah uga manut marang Bapa Abraham, mulané nyeluk dèkné Gusti. Nèk kowé, sedulur-sedulur wédok, bisa nduwèni ati kaya ibu Sarah, nglakoni sing betyik, tanpa wedi alangan apa-apa, kowé kenèng diarani anak-anaké ibu Sarah.

⁷ Kanggo kowé sedulur-sedulur lanang, pernatan ing sakjeroné omah-omah kuwi ngéné: Kowé kudu tumindak nganggo kadunungan, mangertèni nèk wong wédok kuwi luwih ringkih tenimbang wong lanang. Mulané bojomu

kudu mbok ajèni, awit dèkné uga, kaya kowé, nampa urip langgeng pawèhé Gusti Allah. Dadiné, nèk kowé ora ngajèni marang bojomu, pandongamu ora bakal ditampa karo Gusti Allah.

Trésna lan rukun bebarengan

⁸ Tyekaké rembuk para sedulur, mbok pada tunggala pikir lan tunggala karep lan pada mèlua krasa lan mèlua nyangga kangèlané liyané. Pada trésnaa lan andap-asor marang sakpada-pada. ⁹ Aja pisan-pisan mbales ala karo ala lan nèk ènèng wong ngolok-olok kowé, aja gentèn ngolok-olok wongé, aja ngono. Nanging wong sing nggawé ala marang kowé dipujèkké sing betyik waé. Dadiné kowé bisa nampa sak ènèngé kabetyikan sing wis dityawiské karo Gusti Allah nang swarga kanggo kowé, awit kuwi tujuané enggoné Gusti Allah manggil kowé. ¹⁰ Bab iki nang Kitab wis ketulis ngéné:

“Sapa sing kepéngin urip sing slamet
lan ngrasakké waktu sing kepénak,
wong kuwi kudu sing ati-ati karo ilaté,
aja sampèk ngetokké tembung sing ala.
Kudu bisa mbingkem lambéné,
aja sampèk ngetokké tembung sing goroh.

¹¹ Nyingkirana barang ala
lan nglakonana sing betyik.

Nggolèkana rukun
lan pada nglumui
bisa nekakké katentreman.

¹² Awit Gusti Allah seneng
marang wong sing nglakoni sing bener
lan Dèkné ngrungokké pandongané
wong sing kaya ngono,
nanging Dèkné nglawan
wong sing nglakoni ala.”

Sangsara, jalaran nglakoni

sing betyik

¹³ Para sedulur, lumrahé, nèk kowé nglumui nindakké sing betyik, mesti ya ora ènèng sing nggawé ala marang kowé.

¹⁴ Nanging semunggoné kowé kudu nglakoni sangsara senajan kowé nglakoni sing betyik, kuwi anggepen berkahé Gusti Allah waé. Mulané, aja pada wedi marang wong sing medèn-medèni kowé lan aja pada bingung. ¹⁵ Namung Kristus sing kudu mbok pikir ing atimu, awit Dèkné Gustimu. Dadiné nèk ènèng wong takon, kowé bisa ndunung-ndunungké bab pengandel lan pengarep-arep sing ana ing atimu. ¹⁶ Mung waé, sing ndunung-ndunungké kuwi kudu nganggo tembung

sing alus lan pantes, karo ati sing resik. Dadiné wong-wong sing ngomongké sing ora-ora bab uripmu kuwi kisinin déwé, nèk pada nitèni katemenané enggonmu nurut Kristus.

Kristus sangsara kanggo tulada

¹⁷ Para sedulur, ngalami kasangsaran jalaran nindakké sing betyik kuwi malah barang sing apik, nèk kuwi pantyèn kekarepané Gusti Allah, tenimbang ngalami kasangsaran jalaran nglakoni sing ala. ¹⁸ Awit para sedulur, Kristus déwé ya wis nglakoni pati nglabuhi awaké déwé, kanggo nebus dosané awaké déwé sak kabèhé lan kanggo slawasé. Dadiné wong sing ora salah mati nglabuhi wong sing salah, supaya awaké déwé bisa ketampa karo Gusti Allah. Gusti Yésus bener dipatèni badané, nanging rohé urip terus. ¹⁹ Ya rohé Kristus kuwi sing medun nggelarké kabar kabungahan marang roh-rohé wong mati sing disetrap. ²⁰ Yakuwi roh-rohé wong-wong sangka jamané nabi Noah, sing ora pada manut marang Gusti Allah. Ing jaman kuwi Noah nggawé kapal lan Gusti Allah ngentèni karo sabar marang wong-wong, nanging namung wong wolu sing mlebu nang kapalé lan bisa slamet, ora katut mati kelep. ²¹ Kelepan gedé lan kapal gedé ing jamané nabi Noah kuwi gambaré pembaptisan banyu sing ngluwari kowé sangka setrapané Gusti Allah kanggo wong dosa lan medot kowé sangka urip dosa, jalaran kowé manut marang Gusti Allah kaya nabi Noah ing jamané. Dadiné pembaptisan banyu kuwi ora kanggo ngresiki awaké sangka reget, ora, nanging kanggo tanda nèk kowé manut marang pituturé Gusti Allah lan kowé ngakoni nèk uripmu wis mbok pasrahké marang Gusti Allah. Para sedulur, kowé ngerti nèk kowé wis diluwari sangka setrapané Gusti Allah kanggo wong dosa, jalaran kowé pretyaya marang Kristus, sing wis tangi menèh sangka pati. Mulané pembaptisanmu ing banyu ya bisa nylametké kowé sangka pangwasané dosa. ²² Lah Kristus, sing wis tangi menèh sangka pati, saiki wis munggah nang swarga nang tengené Gusti Allah, ngétokké nèk Dèkné ngwasani sembarang, kayadéné mulékat-mulékat lan sak ènèngé pangwasané roh-roh.

4

Urip anyar

¹ Para sedulur, pada ngertia nèk Kristus déwé ya wis nglakoni kasangsaran dongé Dèkné ijik nang jagat kéné. Mulané kowé semono uga kudu kaya Kristus nata atimu, supaya kuwat. Awit kasangsaran jalaran nglabuhi Gusti kuwi tandané nèk kowé wis mari nglakoni dosa. ² Dadiné suwéné ijik urip nang jagat kéné kowé namung nuruti kekarepané Gusti

Allah, ora katut menèh karo kesenengané ati kaya mauné. ³ Awit para sedulur, nèk dipikir ya wis kesuwèn banget enggonmu mauné katut lan kepeksa mèlu-mèlu nglakoni urip kaya wong sing ora pretyaya marang Gusti Allah. Wujuté mauné kowé pada nglakoni urip ngumbar seneng sing ora pantes blas, nuruti karepé ati sing ala, kerep mabuk, ramé-ramé grudak-gruduk, ngumpul ombèn-ombèn lan uga kowé pada nglakoni brahala werna-werna sing ngisin-isinké. ⁴ Kantya-kantamu mbiyèn sing ora pretyaya terus pada kagèt nitèni nèk kowé ora gelem mèlu-mèlu menèh karo barang sing ora nggenah kuwi. Mulané kowé saiki pada diarani sing ora-ora. ⁵ Nanging ora apa-apa, awit wong-wong kuwi wis nggenah nèk bakal asok penjawab marang Gusti Allah sing bakal ngrutu wong urip lan wong mati. ⁶ Yakuwi jalarané Kristus nggelarké kabar kabungahan marang wong mati. Awit, senajan wong-wong kuwi wis mati sak tyara badan, nanging jalaran Kristus nggelarké kabar kabungahan marang wong-wong kuwi, saiki roh-rohé wong-wong kuwi bisa urip karo Gusti Allah slawasé.

Ngladèni sakpada-pada nganggo kekuwatané Gusti

⁷ Para sedulur, jaman iki wis arep tekan entèk-entèkané. Mulané kowé kudu sing padang ing pikiran lan sing awas ing angen-angen, supaya kowé bisa ndonga sing sak mestiné. ⁸ Sing penting déwé sing kudu mbok lakoni yakuwi, pada trésnaa sak atimu marang sakpada-pada. Awit nèk awaké trésna sak atiné marang liyané, awaké déwé ya ora bakal ngomong-omongké bab klèruné lan salahé liyané. ⁹ Uga para sedulur, aja pada éman nampa sedulur tunggal pretyaya nginep nang omahmu. Diladèni tanpa nggresah. ¹⁰ Para sedulur, kowé pada dikèki kapinteran déwé-déwé karo Gusti Allah, kuwi pada dikanggokké kanggo nulungi liyané. Nèk kowé dikèki penggawéan apa waé karo Gusti Allah, tandangan karo temen tekan rampungé. Dadiné kabetyikané Gusti Allah bisa kétok ing werna-werna tyara. ¹¹ Gampangé omong: Nèk ènèng sedulur ngetokké tembung sangka Gusti Allah, ya bèn Gusti Allah tenan sing ngomong. Nèk ènèng sedulur nulungi liyané, ya dilakoni nganggo kekuwatané Gusti Allah. Dadiné ing sembarang sing mbok tindakké kanggo Gusti Yésus Kristus, Gusti Allah sing diluhurké. Pantyèn, Gusti Allah sing kudu digunggung lan Dèkné sing ngwasani sembarang, saiki lan slawas-lawasé. Amèn!

Nandang sangsara jalaran dadi wong Kristen

¹² Para sedulur sing tak trésnani, aja pada kagèt enggonmu nandang kangèlan kanggo njajal mantep-oraé pretyayamu.

Kuwi sakwijiné lelakon sing dialami kabèh wong sing pada pretyaya marang Gusti. ¹³ Aja pada kagèt, nanging pada bungaha, awit kowé mèlu ngrasakké kangsangsarané Kristus. Nanging kaya ngapa gedéné kabungahanmu mbésuk nèk Kristus bakal teka menèh lan kabèh wong bakal weruh sepira gedéné kwanané. ¹⁴ Mulané, nèk kowé diolok-olok wong jalaran kowé nurut Kristus, kuwi anggepen berkah sangka Gusti Allah, awit kuwi tandané nèk Rohé Gusti Allah sing nggumunké manggon ing atimu. ¹⁵ Aja sampèk kowé nandang sangsara, jalaran kowé matèni wong apa nyolong apa nglakoni ala liyané apa jalaran kowé ngrusui uripé wong liya. ¹⁶ Nanging nèk enggonmu nandang sangsara kuwi jalaran kowé nurut Kristus, kowé ora usah isin. Malah pada bungaha lan memujia Gusti Allah nèk kowé diarani wong Kristen.

¹⁷ Pantyèn, waktuné wis teka enggoné Gusti Allah molai ngrutu manungsa lan Dèkné bakal molai nang omahé déwé ndisik, ya awaké déwé iki sing pretyaya. Lah nèk Gusti Allah molai karo awaké déwé sing pretyaya, lah kaya ngapa bakalé nèk Gusti Allah bakal ngrutu wong sing pada nampik kabar kabungahané Kristus. ¹⁸ Bab iki nang Kitab ènèng tulisan sing uniné ngéné:

“Nèk Gusti Allah nglilani kangèlan
nekani uripé wong betyik,
lah wong sing ora pretyaya
lan sing nglakoni ala menèh,
kaya ngapa bakalé?”

¹⁹ Mulané para sedulur, nèk kowé nandang sangsara jalaran kuwi kekarepané Gusti Allah, pasraha sembarang marang Dèkné sing nggawé urip lan pada tetep terus enggonmu nggawé betyik, awit Dèkné slawasé bakal nulungi kowé.

5

Ngladèni sedulur-sedulur

sing pretyaya

¹ Para sedulur, aku saiki kepéngin nduwèni tembung marang sedulur-sedulur sing kaya aku dadi penuntuné pasamuhan. Kowé pada ngerti nèk aku déwé weruh dongé Gusti Yésus Kristus nglakoni kasangsaran nglabuhi awaké déwé, supaya mbésuk nèk Dèkné teka menèh marani awaké déwé, aku bareng karo kowé kabèh uga nampa pengaleman bareng karo Gusti Yésus Kristus, sing bakal dikèki pangwasa sing duwur déwé karo Gusti Allah. ² Jalaran sangka kuwi mau kabèh, aku nyuwun marang para penuntun, sedulur-sedulur sing wis dipasrahké marang kowé karo Gusti Allah pada

dirumati sing apik, tegesé, karo ati sing karep, mangertèni nèk kuwi kekarepané Gusti Allah, dadiné ora kepeksa. Aja nandangi penggawéanmu jalaran kowé mikir bayaran apa bati, ora, nanging jalaran kepéngin ngladèni. ³ Aja mandori wong-wong sing dipasrahké marang penjawabmu, nanging malah pada dadia tulada sing apik kanggo sedulur-sedulur sing pada nurut Gusti. ⁴ Dadiné mbésuk, nèk Gusti Yésus Kristus, Penuntun Gedé, teka menèh lan kabèh wong bakal weruh, Dèkné bakal ngelem kowé ora ènèng entèké, kaya enggoné Gusti Allah ngelem Dèkné.

⁵ Mengkono uga sedulur-sedulur sing enom. Kowé kudu ngajèni lan nggugu marang tembungé para penuntun. Para sedulur, enggonmu bebarengan marang sakpada-pada kudu nganggo andap-asor. Awit nang Kitab ya wis ketulis ngéné: “Gusti Allah sengit marang wong sing sombong, nanging Dèkné ngétokké kabetyikané marang wong sing andap-asor.” ⁶ Mulané, pada sujuta marang Gusti Allah sing kwasu, Dèkné bakal ngangkat kowé nèk wis wantyiné. ⁷ Sumelangmu kabèh pasrahna marang Gusti Allah, awit Dèkné sing ngrumati kowé.

⁸ Para sedulur, pada sing padang ing pikiran lan sing awas, awit Sétan, mungsuhmu, klintiran kaya matyan ngelih nggolèk pangan. ⁹ Mulané, pada mantepa ing pengandel, supaya kowé bisa nglawan nèk dèkné nekani kowé. Awit, aja lali nèk sedulur-sedulurmu tunggal pretyaya nang sak jagat uga pada nandang kangèlan kaya kowé. ¹⁰ Nanging para sedulur, Gusti Allah sing ngétokké kabetyikané marang kowé lan Dèkné sing nulungi kowé, ya Dèkné sing manggil kowé lan jalaran kowé pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, kowé bakal diangkat, supaya bisa mèlu nduwèni pangwasu sing duwur, slawas-lawasé. Bener kowé saiki pada nandang sangsara, nanging kuwi namung sedilut. Awit sakwisé kuwi kowé bakal ditangèkké lan dikèki kekuwatan, supaya kowé bisa ngadek jejek ing pengandel, ora moyak-mayik. ¹¹ Pantyèn, Gusti Allah sing gedé déwé kwasané slawas-lawasé. Amèn.

Penutup lan pamuji slamet

¹² Para sedulur, sedulur Silas sing ngréwangi aku nulis layang iki marang kowé. Dèkné ya kaya aku nyambutgawé kanggo Gusti lan aku ngerti nèk dèkné kenèng tak pretyaya. Aku nulis layang tyekak iki kanggo ngantepké pengandelmu lan uga kanggo ngekèki paseksi nèk Gusti Allah nulungi awaké déwé tenan, ya kaya sing tak omong nang layang iki. Mulané para sedulur, pada mantepa terus ing pengandel.

¹³ Sedulur-sedulurmu tunggal pretyaya kabèh nang kuta Babilon kéné pada kirim slamet marang kowé. Gusti Allah ya wis miji sedulur-sedulur iki, tunggalé waé karo kowé. Uga sedulur Markus kirim slamet marang kowé. Dèkné pantyèn tak anggep anakku ing kasukman. ¹⁴ Diomongké marang sedulur-sedulur kabèh nèk aku trésna marang kowé siji-sijiné.

Muga-muga katentremané Gusti Allah anaa ing kowé kabèh, jalaran kowé wis dadi siji karo Kristus.

Pétrus

Layangé rasul Pétrus Layang nomer loro

Pembukakan lan pamuji slamet

¹ Para sedulur, iki layang sangka nggonku Simon Pétrus, rasulé lan peladéné Gusti Yésus Kristus.

Layang iki tak kirimké marang sedulur kabèh sing tunggal waé karo aku nampa pretyaya sing gedé banget ajiné. Awaké déwé nampa pretyaya iki sangka Yésus Kristus, Gusti Allahé lan Juru Slameté awaké déwé. Dèkné ngétokké kabenerané ora namung marang aku, nanging uga marang kowé kabèh.

² Muga-muga kabetyikan lan katentreman bisa mundak terus ing uripmu, bareng karo enggonmu pada mundak kenal marang Gusti Allah lan marang Yésus, Gustiné awaké déwé.

Mundak ing Kristus

³ Para sedulur, sangka pangwasané Gusti Allah awaké déwé bisa nampa apa waé sing dibutuhké karo awaké déwé, supaya awaké déwé ora namung nduwé urip langgeng, nanging uripé awaké déwé bisa ndadèkké bungahé Gusti Allah. Dadiné awaké déwé bisa kenal marang Gusti Allah sing wis manggil awaké déwé, supaya awaké déwé bisa mèlu ngrasakké kwasané sing nggumunké. ⁴ Awaké déwé wis dikèki prejanjian-prejanjian sing gedé banget ajiné, supaya awaké déwé bisa dadi siji karo Dèkné. Dadiné awaké déwé bisa pedot sangka pangwasané pangrusak sing nglakokké donya iki. ⁵ Mulané kowé kudu temen terus enggonmu pada ngantepké pengandemu. Diantepké nganggo tumindak sing betyik. ⁶ Nèk kuwi wis keturutan, pengandemu diundakké nganggo kaweruh. Nèk wis nemu kaweruh, nggolèkana kekuwatan bisa ngwasani awakmu déwé. Sangka kuwi golèkana kemantapané ati. ⁷ Nèk wis nduwèni kemantapané ati, pada nujua bisa urip sing ndadèkké bungahé Gusti Allah. Nèk kuwi wis keturutan, undakké nganggo katrésnan marang sedulur tunggal pretyaya. Nèk wis bisa trésna marang sedulur tunggal pretyaya terus pada nujua, supaya bisa trésna marang kabèh wong. ⁸ Nèk kowé wis bisa nindakké prekara-prekara kuwi mau kabèh tanpa kangèlan, kowé bakal kenal apik tenan marang Gustiné awaké déwé Yésus Kristus. Dadiné kowé bisa nyambutgawé ngladèni Dèkné sing sak mestiné lan penggawéanmu bakal kétok pametuné. ⁹ Nanging sapa waé sing ora nindakké kuwi mau kabèh kenèng diarani wong sing

tyetèk pikirané. Malah kaya wong lamur sing ora ngerti nang endi parané. Wong kaya ngono kuwi wis lali nèk dèkné wis dingapura dosa-dosané.

¹⁰ Mulané para sedulur, kowé aja pada kaya ngono, nanging hayuk pada nglumui enggonmu ngétokké nèk Gusti Allah sing ngongkon kowé lan Dèkné sing miji kowé. Nèk kowé nindakké kuwi, kowé ora bakal tiba nang karusakan. ¹¹ Kowé malah bakal kelilan mlebu ing kraton sing langgeng, kratoné Gustiné lan Juru Slameté awaké déwé Yésus Kristus, sing bakal nampa kowé karo bungah.

¹² Mulané aku bakal ngélingké marang kowé terus bab prekara-prekara mau, senajan kowé wis ngerti lan wis mantep pretyaya marang piwulang sing bener, sing wis mbok tanpa ing atimu. ¹³ Pantyèn, suwéné aku urip aku bakal ngélingké marang kowé terus bab prekara-prekara kuwi mau, awit kuwi wis tak anggep dadi penjawabku. ¹⁴ Kenèng apa aku kok ngomong ngono para sedulur? Jalaran aku ngerti nèk ora suwi menèh aku kudu ninggal badan sing tak enggoni iki. Aku pretyaya kuwi, awit Yésus Kristus déwé, Gustiné awaké déwé, wis ndunungké marang aku kanti jelas. ¹⁵ Mulané aku ya merlokké lan ngemenké tenan saben-saben ngélingké marang kowé, dadiné nèk aku wis ora ènèng, kowé ora bakal lali marang prekara-prekara kuwi mau kabèh.

¹⁶ Para sedulur, aku wis ngomongi kowé nèk Gustiné awaké déwé Yésus Kristus bakal teka menèh nganggo pangwasa sing gedé. Iku ora dongèngan gawéané manungsa, ora, nanging karo mripatku déwé aku nyeksèni kwanané Gusti. ¹⁷ Aku déwé nang kana dongé Gusti Yésus diluhurké karo Gusti Allah Bapaké awaké déwé. Aku krungu swarané Gusti Allah sing gedé déwé kwanané ngomong ngéné: “Iki Anakku sing tak trésnani, sing ndadèkké bungahé atiku.” ¹⁸ Aku déwé krungu swara kuwi sangka swarga, dongé aku, rasul liyané lan Gusti Yésus nang gunung sutyi.

¹⁹ Lan jalaran sangka kuwi aku malah tambah pengan-delé marang tembungé para nabi. Mulané kowé ya kudu nggatèkké marang tembungé para nabi, awit tembungé para nabi kuwi kaya dian sing murup ing wayah wengi madangi panggonan sing peteng, tekan ésuké, nèk padang teka. Tembungé para nabi uga kaya lintang panjer ésuk sing madangi atimu. ²⁰ Nanging prekara siji iki kowé aja sampèk lali para sedulur, yakuwi: tembung-tembungé para nabi sing ketulis nang Kitab ora kenèng didunungké nganggo kapinterané manungsa déwé-déwé. ²¹ Awit tembungé para nabi kuwi ora metu sangka karepé manungsa, ora, nanging manut pinuntuné Roh Sutyi manungsa ngetokké tembungé Gusti Allah.

2

Guru-guru palsu

¹ Para sedulur, ing jaman mbiyèn ènèng nabi-nabi palsu pada njedul nang tengahé umaté Gusti Allah, mulané ya aja kagèt nèk nang tengahmu uga bakal ènèng guru-guru palsu pada njedul. Wong-wong kuwi bakal nglebokké piwulang-piwulang sing nyasarké lan sing nggawé rusak, awit pada nampik Gustiné sing wis nebus uripé wong-wong kuwi. Mulané Gusti Allah ya ndang bakal nekakké karusakan sing nggegilani marang wong-wong kuwi. ² Nanging wong okèh bakal katut karo klakuan sing ora pantes kuwi lan jalaran sangka kuwi wong-wong mikir nèk urip nurut pituturé Gusti Allah kuwi ora apik. ³ Guru-guru palsu kuwi bakal meres kowé nganggo dongèngan-dongèngan gawéané déwé, awit wis katut karo watek srakah. Nanging Gusti Allah wis suwi enggoné tata-tata arep ngrutu wong-wong kuwi. Karusakan wis ngentèni.

⁴ Wujuté mulékat-mulékat sing pada nglakoni dosa ora diéman karo Gusti Allah, nanging diranté nang setrapan sing peteng ndedet, ngentèni dinané kruton. ⁵ Uga wong-wong ing jaman mbiyèn ora diéman karo Gusti Allah, Dèkné malah nekakké kelepan gedé sing matèni kabèh wong sing nglakoni ala. Namung nabi Noah lan wong pitu liyané sing dislametké, ora mati, awit nabi Noah ngomongi wong-wong nèk kudu urip manut kekarepané Gusti Allah. ⁶ Kowé mesti pada kélingan bab kuta Sodom lan kuta Gomorah, sing diobong karo Gusti Allah. Kuta-kuta kuwi dirusak karo Gusti Allah kanggo ngétokké kepriyé enggoné Gusti Allah nyetrap wong-wong sing ora gelem manut marang Dèkné. ⁷ Nanging Lot dislametké, ora mati, awit dèkné manut marang Gusti Allah. Lot pegel ing atiné ngrasakké klakuané wong-wong sing ora pantes lan sing ora pada perduli marang kekarepané Gusti Allah. ⁸ Lot manggon nang tengahé wong-wong kuwi lan dina-dina dèkné kudu nyawang lan ngrungokké tingkahé wong-wong sing pada nglakoni ala kuwi. Pantyèn pedes rasané ing ati. ⁹ Nanging Gusti ngerti kepriyé enggoné nulungi kabèh wong sing pada manut marang Dèkné, supaya bisa utyul sangka pantyoba. Gusti uga ngerti kepriyé sing nggarap wong sing pada nglakoni ala. Wong-wong iki wis dityawisi setrapan kanggo mbésuk ing dina kruton. ¹⁰ Malah-malah wong-wong sing pada katut karo karepé kedagingané lan nuruti kesenangan sing ora pantes, wong-wong sing ora wedi marang tembungé Gusti Allah, wong-wong iki wis mesti nèk bakal nampa setrapané Gusti Allah.

Para guru-guru palsu kuwi sombongé éram-éram, malah wani ngèlèk-èlèkké pangwasa-pangwasa sing nang swarga. ¹¹ Para mulékat waé, sing kuwaté lan kwasané ngungkuli wong-wong kuwi, ora wani ngèlèk-èlèkké pangwasa-pangwasa sing nang swarga kuwi. Ngelahké nang nggoné Gusti Allah waé ora wani. ¹² Nanging wong-wong kuwi uripé namung kaya kéwan galak kaé sing manut rasa, ora bisa mikir. Entèk-entèké ya mesti bakal kejiret lan dipatèni. Wong-wong kuwi pada ngèlèk-èlèkké marang prekara-prekara sing ora dingertèni. Mulané wong-wong kuwi bakal tiba ing karusakan, jalaran sangka tumindaké déwé. ¹³ Wong-wong kuwi wis mesti bakal éntuk balesané enggoné pada nggawé ala marang liyané. Nèk awan pada seneng nglakoni apa waé kanggo ngumbar kesenangan sing ora pantes. Pantyèn ya ngisin-isinké tenan sing dilakoni karo wong-wong kuwi. Nèk pada mèlu mangan bebarengan karo kowé wong-wong kuwi namung ngregeti kumpulanmu, awit ora pada isin nuruti apa senengé. ¹⁴ Mripaté namung nggolèki wong wédok lan ora pada jelèh enggoné nglakoni dosa. Malah pada seneng narik sing ringkih ing pengandel, supaya pada mèlu nglakoni dosa. Pantyèn wong-wong kuwi nduwèni watek srakah lan mata-duwiten. Gusti Allah wis nyawiské setrapan kanggo wong-wong kuwi. ¹⁵ Jalaran pada ninggal dalan sing bener wong-wong kuwi saiki pada kesasar, awit pada nurut klakuané Biléam, anaké Béor, sing seneng nampa bayaran enggoné nindakké penggawé-penggawé sing ala. ¹⁶ Nanging Biléam diwelèhké karo Gusti Allah, supaya dunung nèk dèkné klèru banget. Kimaré Biléam terus bisa ngomong kaya wong urip, marakké nabi Biléam manut marang tembungé Gusti Allah menèh.

¹⁷ Para sedulur, guru-guru palsu kuwi kenèng dipadakké karo sumur sing asat, dijagakké ngaya-ngaya, nanging ora ènèng isiné. Uga kaya méga sing kabur katut angin banter kaé, nanging ora metu udané. Setrapané Gusti Allah wis ngentèni wong-wong kuwi, yakuwi panggonan sing peteng ndedet. ¹⁸ Awit wong-wong kuwi omongané gedé-gedé, nanging ora ènèng isiné, tujuané ngenèng wong-wong sing durung suwi utyul sangka tengahé wong-wong sing uripé kesasar. Wong sing anyar-anyar kuwi diomongi jaréné ora apa-apa, senajan uripé sak karepé lan nuruti kesenangané apa waé. ¹⁹ Guru-guru palsu kuwi pantyèn mulangi wong-wong éntuk urip sak karepé, ora usah perduli karo pernatané Gusti Allah, nanging sakjané guru-guru kuwi déwé dikwasani karo laku ala sing ngrusak manungsa. Dadiné guru-guru palsu kuwi sak beneré ya dadi peladéné pangwasané ala, awit wong

nèk uripé dilakokké karo sakwijiné prekara, wong kuwi ya peladèné prekara kuwi. ²⁰ Nèk ènèng sakwijiné wong bisa mentas sangka petyerèné donya jalaran wong kuwi kenal marang Gustiné lan Juru Slameté awaké déwé Yésus Kristus, nanging wongé terus tiba menèh nang petyerèn mau lan ora gelem tangi menèh, wong kuwi tibané jeruné ngungkuli mau-mauné. ²¹ Kanggo wong kuwi luwih apik nèk mauné ora ngerti marang dalan sing bener, tenimbang ngerti, nanging malah terus ora manut marang tembung-tembung sutyi sangka Gusti Allah. ²² Pantès tenan wong kaya ngono kuwi dipadakké karo asu sing ndilati utah-utahané apa babi sing wis diedusi kipu menèh nang petyerèné.

3

Ing entèk-entèkané jaman manungsa bakal sembrana

¹ Para sedulur sing tak trésnani, aku saiki wis nulisi kowé ping pindo. Nang layang kabèh loroné aku nuju nggugah angen-angen sing resik ing atimu. ² Mulané aku ya ngélingké marang kowé bab tembung-tembungé para nabi sutyi sing wis dietokké ing jamané mbiyèn. Aku uga ngélingké marang kowé bab piwulangé Gustiné lan Juru Slameté awaké déwé, sing wis didunung-dunungké marang kowé karo para rasul. ³⁻⁴ Prekara siji iki kowé aja sampèk lali para sedulur! Ing entèk-entèkané jaman wong-wong bakal ngumbar kedagingané lan bakal moyoki kowé, takon: “Jaréné Yésus wis janji arep teka menèh, lah endi? Para mbah-mbahané awaké déwé saiki wis dikubur, nanging sembarang ijik kaya mbiyèn waé, wiwitané langit lan bumi.” ⁵ Wong-wong kuwi njarak ora gelem ngakoni nèk kawit wiwitané mbiyèn wis ènèng langit lan bumi sing tekané sangka tembungé Gusti Allah. Sangka tembungé Gusti Allah bumi mentas sangka banyu lan jalaran banyu dipisah karo Gusti Allah, bumi bisa ènèng. ⁶ Nanging ya nganggo banyu uga Gusti Allah ngrusak bumi sing ndisik, bumi dikelepké sak kabèhé. ⁷ Lan uga manut tembungé Gusti Allah langit lan bumi sing ènèng iki kasimpen tekané mbésuk nèk bakal dirusak nganggo geni, mbésuk ing dina kruton, nèk Gusti Allah bakal ngrutu lan ngrusak kabèh wong sing ora manut marang Dèkné.

Tekané Gusti Yésus

⁸ Para sedulur sing tak trésnani, prekara siji iki kowé aja pada lali, yakuwi: sing diarani sèwu taun karo awaké déwé kuwi kanggo Gusti Allah namung sedina. Dadiné kanggo Dèkné sedina tunggalé karo sèwu taun. ⁹ Mulané aja pada mikir nèk wis kesuwèn banget lan Dèkné ora bakal teka menèh. Ora para sedulur, nèk Gusti wis ngetokké janji bakal

balik menèh, Dèkné mesti bakal teka menèh, senjata ènèng sing pada mikir nèk Gusti kesuwèn tekané. Nanging apa ta jalarané kok Gusti durung teka? Jalaran Gusti ngétokké kesabarané marang kowé. Karepé Gusti, aja sampèk ènèng wong siji waé tiba ing karusakan, nanging bisaa kabèh wong pada ninggal urip dosa lan pada nurut marang Gusti.

¹⁰ Nanging wantyiné tekané Gusti kaya tekané maling kaé, ora kenèng dijagakké. Nèk Gusti teka, langit bakal ilang nganggo swara kaya nèk kanon njebluk kaé lan pérang-pérangané bumi bakal kobong kabèh. Jagat sak penggawéné bakal kudu asok penjawab marang Gusti Allah.

¹¹ Para sedulur, nèk sembarang kuwi mau kabèh bakal dirusak kaya ngono, kepriyé perluné enggonmu nglakoni urip sing sutyi lan sing nurut pituturé Gusti Allah. ¹² Pada ngarep-arepa dina tekané Gusti kanti tenanan, nganggo urip sing ngajèni marang Gusti Allah. Nèk Gusti teka, langit bakal kobong lan pérang-pérangané bumi bakal ilang, jalaran sangka panasé geni. ¹³ Nanging awaké déwé ngarep-arep langit anyar lan bumi anyar, kaya sing wis dijanji karo Gusti. Nang panggonan anyar iki sembarang bakal mlaku kaya sing dikarepké Gusti Allah.

¹⁴ Mulané para sedulur sing tak trésnani, sak barengé awaké déwé pada ngentèni kuwi mau kabèh klakon, hayuk awaké déwé pada nglumui tenan nindakké urip sing resik lan sing pantes, rukun karo Gusti Allah. Dadiné nèk Gusti teka, awaké déwé bisa ketemu ngono. ¹⁵ Ngertia para sedulur, ya kesabarané Gusti sing marakké awaké déwé iki bisa nampa keslametan. Uga layang-layangé seduluré awaké déwé ing katrésnan, sedulur Paulus, enggoné ngomong ya nganggo kaweruh sangka Gusti Allah. ¹⁶ Wujuté, nang layang-layangé kabèh dèkné ngomongké bab iki. Ya bener, layang-layangé sedulur Paulus ya ngrembukké prekara-prekara sing angèl dunungé. Wong sing ora ngerti lan ora jeru kaweruhé ora bisa nyandak kuwi, digawé jalaran kanggo nyimpangké tegesé. Wong-wong iki ora namung klèru enggoné ndunungké layang-layangé sedulur Paulus, wujuté enggoné pada ndunung-ndunungké isi-isiné Kitab Sutyi sing liya-liyané ya klèru. Klakuan kaya ngono kuwi namung nekakké karusakan kanggo wong-wong kuwi déwé.

¹⁷ Para sedulur sing tak trésnani, kowé kabèh saiki wis tak élingké lan wis pada ngerti sakdurungé. Pada sing ati-ati tenan karo piwulangé wong-wong sing ora manut marang kekarepané Gusti Allah. Aja sampèk katut penasarané wong-wong kuwi lan aja sampèk pedot sangka pengandelmu. ¹⁸ Malah pada mundaka ing kabetyikané Gustiné lan Juru

Slameté awaké déwé Yésus Kristus. Pada mundaka enggonmu kenal marang Dèkné. Muga-muga Gusti diluhurké, saiki lan slawas-lawasé! Amèn.

Pétrus

Layangé rasul Yohanes

Layang nomer siji

Tembung sing ngekèki urip

¹ Layang sangka Yohanes.

Para sedulur, aku kepéngin ngomongké bab Kristus, sing dadi Tembung sing ngekèki urip. Dèkné wis ènèng sakdurungé jagat digawé. Nanging saiki awaké déwé wis nyawang lan ndemèk Dèkné. ² Tembung sing ngekèki urip iki meduning donya rupa manungsa lan awaké déwé sing dadi rasul wis pada weruh Dèkné lan ngomongké bab Dèkné sakbeneré. Mulané awaké déwé ya ngabarké bab Dèkné, sing ngekèki urip langgeng marang manungsa. Mauné Dèkné nang nggoné Gusti Allah Bapaké awaké déwé, nanging saiki Dèkné wis dikétokké marang awaké déwé sing dadi rasul. ³ Aku mau wis ngomong nèk awaké déwé sing dadi rasul wis weruh lan krungu Kristus, ya Dèkné sing dikabarké karo awaké déwé marang kowé kabèh, supaya kowé uga bisa bareng karo awaké déwé dadi siji karo Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan dadi siji karo Gusti Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah. ⁴ Mulané aku nulis layang iki marang kowé kabèh, supaya kowé bisa mèlu bungah karo awaké déwé. Iku sing marakké kabungahané awaké déwé sampurna.

Mlaku ing pepadang

⁵ Para sedulur, kabar sing diwulangké marang awaké déwé karo Kristus lan sing uga diwulangké karo awaké déwé marang kowé uniné ngéné: “Gusti Allah iku pepadang lan ora ènèng pepetengé blas.” ⁶ Dadiné, nèk awaké déwé ngakuné wis dadi siji karo Kristus, nanging wujuté ijik urip ing dosa, awaké déwé goroh lan ora urip nurut sing bener. ⁷ Nanging nèk awaké déwé pada mlaku ing pepadang, awit Gusti Allah kuwi pepadang, awaké déwé bisa bebarengan sing sakmestiné. Tegesé, nèk awaké déwé pada nglakoni sing bener, awaké déwé niru Gusti Allah. Awit patiné Gusti Yésus, Anaké Gusti Allah, ngresiki sakkèhé dosané awaké déwé.

⁸ Nèk awaké déwé nganggep ora nduwé dosa, awaké déwé ya ngapusi awaké déwé lan ora nurut sakbeneré. ⁹ Nanging nèk awaké déwé ngakoni salahé marang Gusti Allah, Dèkné mesti bakal ngapura lan ngresiki awaké déwé sangka sak ènèngé dosa. Awit para sedulur, Gusti Allah kenèng dipretyaya lan Dèkné mesti bakal nindakké sing bener. ¹⁰ Malah nèk awaké déwé ngakuné ora nglakoni dosa,

awaké déwé sakjané ngomong nèk Gusti Allah goroh. Tibaké awaké déwé ya ora nurut piwulangé Gusti Yésus Kristus.

2

Gusti Yésus nggawèkké dalan

awaké déwé

¹ Para sedulurku sing tak aku anak, aku nulis layang iki marang kowé, supaya kowé ora urip ing dosa. Nanging nèk ènèng sedulur sing nggawé dosa, ngertia nèk Gusti Allah bisa ngapura kowé, awit ènèng wong sing nggawèkké dalan awaké déwé nang nggoné Gusti Allah Bapaké awaké déwé. Wong iki Gusti Yésus Kristus, sing gedé kabenerané. ² Ya Dèkné sing mati nyangga setrapané awaké déwé, supaya awaké déwé bisa nampa pangapura. Patiné Gusti Yésus ora dadi pangapurané dosané awaké déwé waé, ora, nanging uga dosané wong kabèh.

Manut marang pituturé Gusti Allah

³ Kepriyé awaké déwé bisané ngerti nèk awaké déwé kenal marang Gusti Allah? Bisané ngerti, nèk awaké déwé pada manut marang pituturé Gusti Allah. ⁴ Wong sing ngomong nèk kenal marang Gusti Allah, nanging ora manut pituturé, wong kuwi goroh lan ora ngerti pitutur sing bener. ⁵ Nanging wong sing manut marang pituturé Gusti Allah, wong kuwi ngerti nèk wis dadi siji karo Gusti Allah. ⁶ Sapa sing ngaku nèk uripé wis dadi siji karo Gusti Allah, uripé ya kudu kaya Kristus.

Seduluran ing katrésnan

⁷ Para sedulur sing tak trésnani, sing tak omong nang layang iki ora prekara sing anyar, ora, iki angger-angger sing lawas; kowé wis ngerti bab iki kawit kowé molai nurut Gusti Yésus Kristus, awit ya pitutur iki sing diwulangké. ⁸ Nanging senajana lawas, angger-angger iki ènèng anyaré, awit kétok anyar ing uripé Kristus lan uga ing uripmu. Wujuté, ala sing kaya pepeteng wis lunga sangka uripmu lan pituturé Gusti Allah sing bener wis teka, semlorot kaya pepadang.

⁹ Dadiné, sapa sing ngakuné mlaku ing pepadang, nanging sengit marang seduluré, wong kuwi sak beneré ijik mlaku ing pepeteng tekan sepréné. ¹⁰ Wong sing nrésnani seduluré, kuwi sing mlaku ing pepadang lan ora ènèng prekara sing bakal nibakké dèkné. ¹¹ Nanging wong sing sengit marang seduluré, wong kuwi uripé ing pepeteng lan ya mlaku ing pepeteng. Wongé ora ngerti nang endi parané, awit pepeteng kuwi marakké wongé ora weruh dalan.

Aja nduwèni seneng marang kadonyaan

¹² Para sedulur sing tak aku anak-anakku, aku nulis layang iki marang kowé, awit Gusti Allah wis ngapura dosamu, jalaran Kristus wis nglakoni pati nglabuhi kowé. ¹³ Para bapa, aku nulis layang iki marang kowé, awit kowé wis kenal marang Kristus, sing wis ènèng sakdurungé jagat digawé. Para sedulur sing enom, aku nulis layang iki marang kowé, awit kowé wis menangké Sétan.

¹⁴ Para sedulur sing tak aku anak-anakku, sepisan menèh aku ngomong marang kowé: kowé ngerti Gusti Allah Bapaké awaké déwé. Lan kowé para sedulur sing tuwa, sing kenèng diarani bapak, tak balèni sepisan menèh, kowé wis pada kenal marang Kristus sing wis ènèng sakdurungé jagat digawé. Lan kowé sing enom, aku nulis layang iki marang kowé, awit kowé pada kuwat. Pituturé Gusti Allah pantyèn wis manggon ing atimu tenan lan kowé ya wis ngalahké Sétan.

¹⁵ Aja pada trésna marang kadonya lan sembarang ing donya. Awit sapa sing trésna marang ala ing donya iki ora bisa trésna marang Gusti Allah Bapaké awaké déwé. ¹⁶ Sembarang ing donya kéné sing disenengi karo wong dosa, sembarang sing dikepéngini karo mripat lan sing dienggo pamèran, kuwi kabèh tekané ora sangka Gusti Allah Bapaké awaké déwé, ora, nanging sangka kadonya. ¹⁷ Ngertia para sedulur, donya lan kesenangané kabèh bakal ilang. Nanging sapa sing manut marang pituturé Gusti Allah bakal urip slawas-lawasé.

Bab Anti-Kristus

¹⁸ Para sedulur sing tak aku anak-anakku, entèk-entèkané jaman iki wis tyedek. Lan kaya sing wis diwulangké marang kowé, Anti-Kristus bakal teka. Saiki waé wong-wong sing kaya Anti-Kristus, sing pada nglawan Kristus, ya wis pada njedul. Iki tandané nèk entèk-entèkané jaman wis tyedek tenan. ¹⁹ Para Anti-Kristus kuwi mauné bebarengan karo awaké déwé, nanging terus pada lunga. Senajan mauné bebarengan karo awaké déwé, nanging wujuté ora tunggalé karo awaké déwé. Semunggoné tunggalé karo awaké déwé ngono, mesti ya ijik bebarengan karo awaké déwé. Nanging wong-wong kuwi pada ninggal awaké déwé, supaya ketara nèk siji waé ora tunggalé awaké déwé.

²⁰ Nanging kowé ora ngono para sedulur. Kowé kabèh wis nampa Roh Sutyi pawèhé Kristus. Mulané kowé ya pada ngerti marang pitutur sing bener. ²¹ Aku nulis layang iki ora jalaran aku mikir nèk kowé ora ngerti marang pitutur sing bener, ora. Aku nulis kowé, awit kowé ngerti marang pitutur sing bener. Kowé uga ngerti nèk barang goroh kuwi tekané ora sangka Gusti Allah.

²² Sapa ta sing tukang goroh kuwi? Kuwi wong sing ngomong nèk Gusti Yésus dudu Kristus, sing dikongkon karo Gusti Allah nulungi manungsa sing dosa. Wong kaya ngono kuwi sing diarani Anti-Kristus, sing nampik Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus, Anaké. ²³ Sapa sing nampik Gusti Yésus, Anaké Gusti Allah, ora bisa dadi siji karo Gusti Allah Bapaké awaké déwé. Nanging sapa sing nampa Gusti Yésus, wong kuwi dadi siji uga karo Gusti Allah Bapaké awaké déwé.

²⁴ Mulané para sedulur, pituturé Gusti Allah sing wis mbok tanpa kawit wiwitané kudu mbok simpen ing atimu. Nèk pitutur kuwi mbok simpen tenan ing atimu, kowé bakal kentyeng terus dadi siji karo Gusti Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah lan uga karo Gusti Allah, Bapaké awaké déwé. ²⁵ Mengkono kuwi prejanjiané Kristus bisa keturutan, yakuwi, urip langgeng kanggo awaké déwé.

²⁶ Para sedulur, aku nulis layang iki, supaya kowé pada ati-ati tenan karo wong-wong sing arep nyasarké kowé karo piwulangé. ²⁷ Nanging kowé wis ngerti nèk Kristus wis ngedunké Roh Sutyi marang kowé lan ya Roh Sutyi iki sing manggon ing atimu. Dadiné kowé ora mbutuhké wong-wong kuwi, awit Roh Sutyi déwé sing mulangi kowé bab apa waé. Piwulangé Roh Sutyi nyata, ora goroh, mulané, pada mantepa terus enggonmu dadi siji karo Kristus, kaya sing wis diwulangé marang kowé.

Sapa sing kenèng diarani anak-anaké Gusti Allah

²⁸ Anak-anakku sing tak trésnani, pada dadia siji terus karo Kristus. Dadiné mbésuk, nèk Dèkné teka, awaké déwé wani mara tanpa wedi, ora isin metuki Dèkné. ²⁹ Kowé ngerti nèk Kristus nuruti kekarepané Gusti Allah sak kabèhé, dadiné kowé uga ngerti nèk wong sing nglakoni kekarepané Gusti Allah kenèng diarani anaké Gusti Allah.

3

¹ Para sedulur, dipikir déwé! Pantyèn gedé tenan katrésnané Gusti Allah Bapaké awaké déwé marang awaké déwé, lah awaké déwé kok diarani anaké Gusti Allah. Awaké déwé ya pantyèn anaké Gusti Allah tenan. Nanging wong jagat ora pretyaya marang Gusti Allah Bapaké awaké déwé, mulané ya ora dunung nèk awaké déwé iki anaké Gusti Allah. ² Para sedulurku sing tak trésnani, awaké déwé pada ngerti nèk awaké déwé iki anaké Gusti Allah. Mbésuk awaké déwé iki embuh kaya ngapa, awaké déwé durung ngerti. Awaké déwé namung ngerti nèk awaké déwé bakal weruh Kristus, mbésuk nèk Dèkné teka lan awaké déwé bakal dadi kaya

Dèkné. ³ Mulané para sedulur, nèk kowé nduwé pengarep-arep iki, kowé ya kudu urip sing resik sangka dosa, awit Kristus déwé ya resik.

⁴ Wong sing nggawé dosa kuwi nerak wèté Gusti Allah, awit dosa kuwi paneraké wèté Gusti Allah. ⁵ Para sedulur, kowé pada ngerti nèk tekané Kristus ing donya kéné tujuané mbuwang dosané awaké déwé lan kowé uga ngerti nèk Dèkné déwé ora tau nggawé dosa. ⁶ Mulané ya tyeta banget kanggo awaké déwé nèk wong sing wis dadi siji karo Kristus ora kenèng urip ing dosa. Dadiné, wong sing urip ing dosa kuwi ora dunung Kristus kuwi sapa. Sak beneré wong kuwi ora kenal blas marang Kristus.

⁷ Anak-anakku, pada sing ati-ati, aja sampèk kenèng disarké karo sapa waé. Wong sing nuruti kekarepané Gusti Allah, ya wong kuwi sing dianggep bener karo Gusti Allah, kayadéné Gusti Yésus sing nuruti kekarepané Gusti Allah. ⁸ Nanging wong sing urip ing dosa kuwi anaké Sétan, awit Sétan kuwi kawit wiwitané nggawé dosa terus. Mulané awaké déwé kudu ngerti iki: Gusti Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah, tekané nang jagat tujuané ngrusak penggawéné Sétan.

⁹ Sapa waé sing wis dadi anaké Gusti Allah ora kenèng urip ing dosa terus, awit wongé kanggonan uripé Gusti Allah. Wong kuwi ora bisa urip ing dosa terus, awit wis dadi anaké Gusti Allah. ¹⁰ Apa bédané anaké Gusti Allah karo anaké Sétan? Wong sing ora nuruti kekarepané Gusti Allah lan ora nrésnani seduluré, wong kuwi dudu anaké Gusti Allah.

Trésna marang sakpada-pada

¹¹ Para sedulur, kawit wiwitané kowé wis diwulangi nèk kowé kudu trésna marang sakpada-pada. ¹² Awaké déwé aja kaya Kain, anaké Bapa Adam. Dèkné nuruti kekarepané Sétan lan matèni adiké. Kenèng apa Kain kok matèni adiké? Awit dèkné sengit marang adiké, jalaran adiké nuruti kekarepané Gusti Allah. Nanging Kain déwé nindakké sing ala.

¹³ Mulané para sedulur, aja pada kagèt nèk wong jagat sengit marang kowé. ¹⁴ Sing penting, awaké déwé iki ngerti nèk awaké déwé wis nduwé urip langgeng, awit awaké déwé wis diboyong sangka pangwasané pati. Wujuté awaké déwé trésna marang sakpada-pada. Wong sing ora trésna marang seduluré kuwi ijk dikwasani karo pati. ¹⁵ Sapa sengit marang seduluré, kanggo Gusti Allah wong kuwi tunggalé waé karo wong sing tukang matèni wong. Lan kowé ngerti déwé para sedulur, wong tukang matèni wong kuwi ora nduwèni urip langgeng. Dadiné nèk ènèng sedulur sengit marang tunggal seduluré, kanggo Gusti Allah wong kuwi ya matèni seduluré lan wongé ora nduwèni urip langgeng.

¹⁶ Para sedulur, bisané awaké déwé ngerti nèk Kristus trésna marang awaké déwé yakuwi, Dèkné wis masrahké uripé kanggo nglabuhi awaké déwé. Mulané awaké déwé ya nduwé kuwajiban iki uga, tegesé, awaké déwé kudu saguh masrahké uripé kanggo nglabuhi sedulur-seduluré awaké déwé. ¹⁷ Nèk ènèng sedulur sing sampé ing sandang-pangan lan weruh sedulur liyané kekurangan, nanging ora gelem nulungi, kepriyé sedulur kuwi bisa ngomong nèk dèkné trésna marang Gusti Allah. ¹⁸ Anak-anaku, hayuk awaké déwé aja namung trésna nganggo tembung, nanging hayuk katrésnan dikétokké lantaran tulung-tinulung.

¹⁹ Nèk awaké déwé trésna marang sakpada-pada nganggo tyara sing kaya ngono kuwi, awaké déwé ngekèki tanda nèk awaké déwé nurut pitutur sing bener. Dadiné atiné awaké déwé ya krasa tentrem nèk awaké déwé mara nang ngarepé Gusti Allah. ²⁰ Nanging senjata ing ati rasané ora kepénak jalaran rumangsa nduwé salah, awaké déwé tansah tentrem atiné, awit awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah ngerti rasané atiné lan angen-angéné awaké déwé sak kabèhé, malah ngungkul-ungkuli awaké déwé. ²¹ Para sedulurku sing tak trésnani, nèk atiné awaké déwé ora rumangsa nduwé salah apa-apa, awaké déwé ya ora usah wedi mara nang nggoné Gusti Allah ing sakjeroné pandonga. ²² Apa penjalukané awaké déwé mesti bakal keturunan, awit awaké déwé nuruti kekarepané Gusti Allah lan nindakké apa sing disenengi karo Dèkné. ²³ Apa ta kekarepané Gusti Allah kuwi? Angger-anggeré Gusti Allah ya iki: awaké déwé kudu pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah lan awaké déwé kudu trésna marang sakpada-pada, awit Kristus déwé wis mréntah awaké déwé ngono. ²⁴ Wong sing nglakoni angger-anggeré Gusti Allah, wong kuwi pantyèn nyata dadi siji karo Gusti Allah. Lah kepriyé awaké déwé bisané ngerti nèk Gusti Allah dadi siji karo awaké déwé? Awit Gusti Allah wis ngekèki Roh Sutyi marang awaké déwé lan Roh Sutyi saiki manggon ing uripé awaké déwé.

4

Rohé Gusti Allah lan

rohé Anti-Kristus

¹ Para sedulur sing tak trésnani, aja gampang pretyaya saben wong sing ngakuné nduwé tembung sangka Roh Sutyi. Dititèni sing apik ndisik wong kuwi nduwé Rohé Gusti Allah tenan apa ora. Kenèng apa aku kok ngomongi kowé ngono? Awit ènèng wong ngapusi okèh pada ndlajahi jagat, ngakuné nabi-nabi kongkonané Gusti Allah. ² Lah kepriyé bisané

ngerti sapa sing nduwèni Rohé Gusti Allah? Iku ngéné: Sapa sing ngakoni nèk Gusti Yésus Kristus iku teka nang jagat wujud manungsa, wong kuwi pantyèn nduwèni Rohé Gusti Allah. ³ Nanging sapa sing ora gelem ngakoni kuwi ora nduwé Rohé Gusti Allah. Wong kuwi malah dikwasani karo rohé Anti-Kristus, mungsuhé Kristus. Kowé wis krungu nèk roh kuwi bakal teka; pantyèn ya wis teka tenan nang jagat kéné.

⁴ Nanging kowé ora usah wedi anak-anakku! Kowé kuwi wis dadi siji karo Gusti Allah lan kowé ora bakal dikalahké karo wong-wong kuwi, awit Roh sing manggon ing uripmu kuwi gedé kwasané, ngungkuli roh sing ing atiné wong-wong jagat kuwi. ⁵ Nabi-nabi palsu kuwi tukulé sangka jagat, mulané tembungé ya namung prekara-prekara kadonyaan. Mulané wong jagat seneng ngrungokké tembung-tembungé. ⁶ Nanging awaké déwé iki anaké Gusti Allah. Dadiné wong sing ngrungokké awaké déwé iki ya wong sing ngerti marang Gusti Allah. Wong sing dudu anaké Gusti Allah ora bakal ngrungokké tembungé awaké déwé. Mengkono kuwi awaké déwé bisa nitèni sapa sing nduwèni Rohé Gusti Allah, sing nggawa pitutur sing bener lan sapa sing dikwasani karo roh sing ngapusi.

Gusti Allah wujud katrésnan

⁷ Para sedulur sing tak trésnani, hayuk trésna terus marang sakpada-pada, awit katrésnan kuwi tekané sangka Gusti Allah. Dadiné, sedulur sing trésna marang liyané kuwi ngekèki tanda nèk dèkné anaké Gusti Allah lan dèkné ngerti Gusti Allah. ⁸ Nanging sedulur sing ora trésna marang liyané kuwi ora ngerti Gusti Allah, awit Gusti Allah kuwi wujud katrésnan. ⁹ Kepriyé awaké déwé bisané ngerti nèk Gusti Allah trésna marang awaké déwé. Tandané katrésnané Gusti Allah iki: Dèkné ngongkon Anaké sing ora ènèng tunggalé, yakuwi Gusti Yésus Kristus, teka nang jagat kéné, supaya awaké déwé bisa nampa urip langgeng, nèk gelem pretyaya marang Dèkné. ¹⁰ Apa ta sing diarani katrésnan kuwi? Ora kaya tyarané enggoné awaké déwé nrésnani Gusti Allah, ora, nanging kaya enggoné Gusti Allah nrésnani awaké déwé lan ngongkon Anaké, yakuwi Gusti Yésus Kristus, teka nang jagat dadi kurbané dosané awaké déwé, supaya awaké déwé bisa nampa pangapura.

¹¹ Para sedulur sing tak trésnani, awaké déwé wis ngerti semono gedéné katrésnané Gusti Allah marang awaké déwé, mulané awaké déwé ya kudu trésna marang sakpada-pada. ¹² (Aja pada nggugu, nèk ènèng wong ngomong jaréné bisa weruh Gusti Allah.) Ora tau ènèng wong weruh Gusti Allah, nanging Gusti Allah manggon nang tengahé awaké déwé.

Mulané nèk awaké déwé nrésnani sakpada-pada, katrésnané Gusti Allah bisa kétok sak kabèhé. (Lah mengkonono kuwi Gusti Allah bisa kétok ing uripé awaké déwé.)

¹³ Kepriyé awaké déwé bisané ngerti nèk awaké déwé wis dadi siji karo Gusti Allah lan Dèkné manggon nang tengahé awaké déwé? Awaké déwé ngerti kuwi, awit Gusti Allah wis ngekèki Roh Sutyi sing manggon ing atiné awaké déwé.

¹⁴ Aku déwé wis weruh Anaké Gusti Allah lan saiki aku ngabarké marang wong liya nèk Gusti Allah Bapaké awaké déwé sing ngongkon Gusti Yésus Kristus, Anaké, dadi Juru Slameté manungsa. ¹⁵ Sapa sing ngakoni nèk Gusti Yésus Kristus kuwi Anaké Gusti Allah, wong kuwi pantyèn kanggonan Gusti Allah lan wong kuwi pantyèn dadi siji karo Gusti Allah. ¹⁶ Awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah trésna tenan marang awaké déwé lan awaké déwé njagakké kuwi.

Para sedulur, Gusti Allah kuwi wujud katrésnan. Dadiné sedulur sing nrésnani liyané kuwi ya pantyèn wis dadi siji karo Gusti Allah lan Gusti Allah pantyèn ya manggon ing uripé sedulur kuwi. ¹⁷ Nèk awaké déwé nindakké katrésnané Gusti Allah kaya sak mestiné, awaké déwé uripé nang jagat kéné bisa kaya Gusti Yésus Kristus. Dadiné mbésuk ing dina kruton awaké déwé ya ora nduwé wedi mara nang ngarepé Gusti Allah. ¹⁸ Wong sing trésna marang Gusti Allah kuwi ora wedi, awit katrésnan sing sak mestiné kuwi ngilangké rasa wedi. Wong sing ijik nduwé rasa wedi kuwi durung ngrasakké katrésnané Gusti Allah kaya sak mestiné, awit dèkné ijik nduwé wedi nèk bakal nampa setrapan.

¹⁹ Awaké déwé bisa trésna marang Gusti Allah lan wong liyané, jalaran Gusti Allah nrésnani awaké déwé ndisik. ²⁰ Nèk ènèng wong ngakuné trésna marang Gusti Allah, nanging sengit marang seduluré, wong kuwi tibaké goroh. Lah nèk wongé ora bisa trésna marang seduluré sing dèkné bisa weruh, gèk kepriyé wong kuwi bisa trésna marang Gusti Allah sing dèkné ora bisa weruh? ²¹ Angger-anggeré Gusti Allah kanggo awaké déwé uniné ngéné para sedulur: “Sapa sing trésna marang Gusti Allah kudu trésna marang seduluré.”

5

Pretyaya marang Gusti Yésus Kristus

¹ Para sedulur, wong sing ngaku nèk Gusti Yésus kuwi Kristus, kongkonané Gusti Allah, wong kuwi pantyèn anaké Gusti Allah tenan. Wong sing trésna marang Gusti Allah Bapaké, mesti ya trésna marang anak-anaké. ² Mulané, bisané awaké déwé ngerti, nèk awaké déwé trésna marang para anaké Gusti Allah yakuwi, nèk awaké déwé trésna marang Gusti Allah lan

netepi angger-anggeré. ³ Nèk awaké déwé ngakuné trésna marang Gusti Allah, awaké déwé ya kudu netepi angger-anggeré. Angger-anggeré Gusti Allah ora abot kanggo awaké déwé. ⁴ Kenèng apa aku kok ngomong ngono, para sedulur? Awit saben wong sing wis dadi anaké Gusti Allah nduwèni kekuwatan menangké donya. Awaké déwé bisané menangké donya lantaran pengandelé awaké déwé marang Gusti Yésus. ⁵ Awit, sapa ta sing bisa menangké pangwasané ala nang jagat kejaba wong sing pretyaya nèk Gusti Yésus Kristus kuwi Anaké Gusti Allah. ⁶ Pantyèn ya Gusti Yésus Kristus sing teka nang jagat terus dibaptis karo banyu lan getihé tumètès dongé Dèkné dipatèni. Dèkné ora namung dibaptis ing banyu, ora, nanging Dèkné uga dipatèni. Lan Roh Sutyi déwé sing dadi seksi nèk kuwi klakon tenan, awit Roh Sutyi ora goroh.

⁷⁻⁸ Dadiné ènèng tanda telung werna sing dikanggokké karo Gusti Allah kanggo netepké nèk Gusti Yésus Kristus kuwi Anaké, yakuwi: dongé Roh Sutyi medun rupa manuk dara, dongé Gusti Yésus dibaptis ing banyu lan dongé Dèkné dipatèni lan getihé tumètès. Tanda kabèh telu iki ya pantyèn tyotyok tenan. ⁹ Mulané para sedulur, nèk tembungé manungsa waé awaké déwé ngandel, lah tanda sangka Gusti Allah menèh awaké déwé ora kudu ngandel? Yakuwi tanda sangka Gusti Allah nèk Gusti Yésus Kristus kuwi Anaké. ¹⁰ Wong sing pretyaya marang Anaké Gusti Allah, wong kuwi wis ngerti uga ing atiné nèk iki tenan. Wong sing ora pretyaya marang Gusti Allah malah ndadèkké Gusti Allah dadi wong goroh, awit wongé ora pretyaya marang tembungé Gusti Allah bab Anaké. ¹¹ Tembungé Gusti Allah bab Anaké kuwi tyekaké ngéné: Gusti Allah wis ngekèki urip langgeng marang awaké déwé lan urip langgeng kuwi awaké déwé bisané nampa nèk awaké déwé pretyaya marang Gusti Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah. ¹² Tegesé, wong sing wis dadi siji karo Gusti Yésus, wong kuwi wis nduwèni urip langgeng. Wong sing ora dadi siji karo Gusti Yésus, Anaké Gusti Allah, wong kuwi ora nduwé urip langgeng.

Bab urip langgeng

¹³ Para sedulur, aku nulis layang iki marang kowé, supaya kowé sing pretyaya marang Gusti Yésus, Anaké Gusti Allah, pada ngerti kabèh nèk kowé wis nduwé urip langgeng. ¹⁴ Dadiné awaké déwé ya wani mara nang nggoné Gusti Allah karo kendel, awit awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah bakal ngrungokké pandongané awaké déwé, janji penjalukané awaké déwé tyotyok karo kekarepané. ¹⁵ Lah nèk awaké déwé ngerti nèk Gusti Allah ngrungokké marang penjalukané

awaké déwé apa waé, dadiné awaké déwé ya ngerti nèk awaké déwé nampa apa sing dijuluk karo awaké déwé.

¹⁶ Mulané, nèk kowé weruh sedulurmu nggawé dosa, nanging dudu dosa pati, sedulur kuwi didongakké lan Gusti Allah mesti bakal ngekèki urip marang sedulur mau. Kuwi kanggo sedulur kabèh sing nggawé dosa, nanging dudu dosa pati. Awit uga ènèng dosa pati. Wong sing nglakoni dosa kuwi wis ora usah mbok dongaké. ¹⁷ Bener, kabèh ala ya dosa, nanging ora kabèh dosa kuwi dosa pati.

¹⁸ Para sedulur, awaké déwé ngerti nèk wong sing wis dadi anaké Gusti Allah kuwi ora urip ing dosa, awit Gusti Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah, mageri wong kuwi. Sétan ora bisa ngwasani dèkné.

¹⁹ Awaké déwé ngerti nèk awaké déwé wis dadi anaké Gusti Allah, senajan jagat sak kabèhé wis dikwasani Sétan.

²⁰ Para sedulur, awaké déwé ngerti nèk Anaké Gusti Allah wis teka nang jagat lan wis ngekèki kaweruh marang awaké déwé, supaya awaké déwé kenal marang Gusti Allah sing sejati. Uripé awaké déwé iki wis dadi siji karo Gusti Allah sing sejati, jalaran awaké déwé wis dadi siji karo Anaké, yakuwi Gusti Yésus Kristus. Dèkné Gusti Allah sing sejati lan Dèkné sing ngekèki urip langgeng.

²¹ Anak-anakku, pada sing ati-ati lan pada ngedohi sak wernané brahala.

Yohanes

Layangé rasul Yohanes **Layang nomer loro**

Pembukakan lan pamuji slamet

¹ Iki layang sangka Yohanes, pinituwané pasamuhan, marang ibu sing dipilih karo Gusti Allah lan marang anak-anaké. Kowé kabèh pantyèn tak trésnani tenan. Ora namung aku déwé, nanging uga sakkèhé wong sing pada pretyaya marang pitutur sing sejati, kabèh pada nrésnani kowé. ² Pitutur mau tetep manggon ing atiné awaké déwé lan bakal manggon terus, slawasé.

³ Muga-muga Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus Kristus, Anaké Gusti Allah, ngedunké berkahé, kabetyikané lan katentremané marang kowé lan aku kabèh, supaya awaké déwé bisa dadi siji terus bebarengan ing pituturé Gusti Allah lan ing katrésnan.

Pitutur sing bener lan katrésnan

⁴ Aku pantyèn bungah tenan bisa weruh anak-anakmu ènèng sing pada manut marang pitutur sing bener, kaya sing wis diwulangké karo Gusti Allah Bapaké awaké déwé. ⁵ Mulané aku ya ngélingké sepisan menèh, hayuk pada tréсна terus marang sakpada-pada. Sing tak omong iki ora prekara sing anyar, awit angger-angger iki wis dikèkké marang awaké déwé kawit wiwitané. ⁶ Nèk awaké déwé tréсна, tegesé awaké déwé nuruti kekarépané Gusti Allah. Yakuwi angger-anggeré Gusti Allah sing wis ditampa awaké déwé kawit wiwitané: awaké déwé kudu tréсна marang sakpada-pada.

Sing ati-ati karo sing tukang ngapusi

⁷ Para sedulur, pada ngertia nèk guru penasaran pirang-pirang wis pada njedul lan pada ndlajahi jagat. Wong-wong kuwi ora ngakoni nèk Gusti Yésus Kristus wis teka nang jagat rupa manungsa. Ya wong-wong kuwi sing kenèng diarani Tukang Ngapusi apa Anti-Kristus. ⁸ Mulané kowé kudu sing ati-ati, aja sampèk kélangan pengandel sing wis dideder ing atimu karo awaké déwé. Kowé malah kudu nglumui supaya bisa nampa upah sak kabèhé, kaya sing wis dijanji karo Gusti Allah.

⁹ Sapa sing ora mantep ing piwulangé Kristus, nanging malah nyimpang sangka piwulang mau, wong kuwi wis pedot sangka Gusti Allah. Nanging sapa sing mantep ing piwulang kuwi, wong kuwi sing urip dadi siji karo Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan Gusti Yésus Kristus, Anaké. ¹⁰ Mulané,

nèk ènèng wong teka nang nggonmu nggawa piwulang liyané sing dudu piwulangé Kristus, aja dilebokké nang omahmu lan aja dibagèkké. ¹¹ Awit nèk kowé nglebokké wong kuwi, tibaké kowé nyetujoni wongé karo penggawéan ala kuwi.

Penutup

¹² Para sedulur, sakjané ijik ènèng prekara okèh sing kudu tak rembuk, nanging ora nang layang iki. Tak kira ora suwi menèh aku bakal kepetuk karo kowé. Luwung tak rembuk adèp-adèpan waé karo kowé, dadiné bisa ndadèkké kemaremané atimu lan atiku.

¹³ Seméné waé layang iki lan nampaa kabar slamet uga sangka sedulur-sedulur sing nang pasamuan kéné.

Yohanes

Layangé rasul Yohanes **Layang nomer telu**

Pamuji slamet

¹ Iki layang sangka Yohanes, pinituwané pasamuan, marang sedulurku Gayus, sing tak trésnani ing lair lan batin. ² Pandongaku, muga-muga kowé nemua slamet, seger-waras ing badan, bisaa kaya enggonmu krasa-seger ing kasukman.

Katrésnané Gayus

³ Aku jan bungah banget krungu kabar sangka sedulur-sedulur sing wis pada balik sangka nggonmu. Sedulur-sedulur mau ngabarké bab katemenanmu marang pituturé Gusti Allah lan uripmu pantyèn ya tyotyok tenan karo pitutur kuwi. ⁴ Awit ora ènèng kabungahan sing gedéné ngungkuli kabungahanku nèk krungu uripé anak-anakku pada miturut pituturé Gusti Allah.

⁵ Kanyaku sing tak trésnani, katemenanmu marang pituturé Gusti Allah ketarané sangka pelabuhanmu kanggo para sedulur tunggal Gusti, malah uga sedulur-sedulur sing kowé déwé durung kenal mbok rumati apik. ⁶ Ing pasamuan kéné wong-wong ya pada ngomongké bab katrésnanmu marang sedulur-sedulur kuwi. Pantyèn betyik banget enggonmu nulungi sedulur-sedulur, supaya bisa neruské kerjanané. Pitulunganmu pantyèn ndadèkké bungahé Gusti Allah. ⁷ Sedulur-sedulur mau pada ngerjani penggawéané Kristus lan pada budal tanpa njaluk sokongan apa-apa marang wong sing ora pretyaya. ⁸ Mulané, awaké déwé iki sing pretyaya kudu nyokongi sedulur-sedulur kuwi. Mengkono kuwi awaké déwé bisa mèlu ngréwangi sedulur-sedulur mau enggoné pada ngabarké pituturé Gusti Allah.

⁹ Aku wis nulis layang marang pasamuan, nanging Diotrifes, sing kepéngin dadi pengarepé pasamuan, ora gelem nampa, nanging malah nampik awaké déwé. ¹⁰ Mbésuk nèk aku teka aku bakal nggarap klakuané dèkné kuwi. Diotrifes kuwi ngolok-olok lan ngomong-omongké sing ora-ora bab aku lan sedulur-sedulur sing nyambutgawé kanggo Gusti karo aku. Ora namung kuwi waé, nanging wani nulak sedulur-sedulur sing pada teka arep ngabarké pituturé Gusti mbarang. Iku durung lega, awit sapa sing nampa sedulur-sedulur mau pada dialang-alangi lan dietokké sangka pasamuan.

¹¹ Gayus, sedulurku sing tak trésnani, aja niru tumindak sing ala, nanging sing betyik sing kudu mbok tiru. Wong sing nindakké sing betyik kuwi ngekèki tanda nèk wis dadi siji karo Gusti Allah, nanging wong sing nggawé ala kuwi ngekèki tanda nèk ora kenal marang Gusti Allah.

¹² Bab sedulur Demitrius kabèh wong namung ngomong apik. Kuwi pantyèn ènèng wujudé, awit awaké déwé ya namung ngomong betyik bab sedulur iki lan kowé ngerti nèk tembungé awaké déwé kenèng mbok pretyaya.

Penutup lan pamuji slamet

¹³ Sedulur Gayus, sakjané ijik okèh sing kudu tak rembuk karo kowé, nanging ora tak tulis nang layang waé.

¹⁴ Pengarep-arepku aku ndang kepetuk karo kowé lan bisa omong-omongan adèp-adèpan.

¹⁵ Seméné waé layang iki. Muga-muga Gusti Allah ngekèki ayem-tentrem ing atimu. Kantya-kantamu sing nang kéné pada kirim slamet. Dikirimké slamet uga marang kantya-kantaku siji-sijiné sing nang kono.

Yohanes

Layangé Yudas

Pembukakan lan pamuji slamet

¹ Layang sangka Yudas, peladèné Gusti Yésus Kristus lan seduluré Yakobus, marang para sedulur sing ditrésnani lan dipanggil karo Gusti Allah Bapaké awaké déwé lan dipageri karo Gusti Yésus Kristus.

² Muga-muga katrésnané, kabetyikané lan katentremané Gusti Allah ngebekana atimu kanti lubèr.

Guru-guru palsu bakal

nampa setrapané

³ Para sedulur sing tak trésnani, dongé aku arep nulis layang marang kowé bab keslametan sing wis dialami karo awaké déwé, aku krasa kepeksa banget ngélingké marang kowé, supaya pada mantep mbélani pengandelmu, sing wis dipasrahké karo Gusti Allah marang para umaté, sepisan kanggo slawasé. ⁴ Kenèng apa aku kok perlu ngomongi kowé bab kuwi para sedulur? Awit ènèng wong siji-loro sing nlusup nang kumpulanmu. Wong-wong iki ora pretyaya marang Gusti Allah, awit piwulang bab kawelasané Gusti Allah malah diwalik. Jaréné senajan nglakoni dosa ora apa-apa, ora bakal nampa setrapané, awit Gusti Allah ora ènèng entèké kawelasané. Dadiné wong-wong pada diwulangi nèk kenèng ngumbar senengé kedagingané. Wong-wong iki pada nampik Gusti Yésus Kristus, ora gelem dikwasani lan ora gelem nganggep Dèkné dadi Gustiné.

Ngertia para sedulur, Gusti Allah wis nyawiské setrapan kanggo wong-wong kuwi, malah wis suwi sakdurungé.

⁵ Kowé wis pada ngerti bab kuwi mau kabèh, nanging arep tak élingké menèh.

Kowé mesti pada kélingan nèk Gusti Allah ngluwaré bangsa Israèl sangka negara Egipte. Nanging sing ora gelem pretyaya entèk-entèké dipatèni. ⁶ Kowé mesti uga kélingan bab para mulékat sing ora pada trima marang Gusti Allah, malah pada ninggal panggonané. Mulékat-mulékat kuwi dikapakké karo Gusti Allah? Kabèh disetrap nang panggonan sing peteng ndedet. Disetrap nang kono tekan mbésuk ing dina kruton sing medèni. ⁷ Kowé ijik kélingan lelakoné wong-wong sing manggon nang kuta Sodom, kuta Gomorah lan kuta-kuta sak kiwa-tengené? Wong-wong kuwi pada laku bédang lan pada nuruti kesenengané kedagingan sing ora lumrah, tunggalé waé karo sing dilakoni karo para mulékat kuwi. Kuta-kuta

mau sak wong-wongé terus ditibani geni karo Gusti Allah. Dadiné kabèh wong sing kepéngin nglakoni dosa sing kaya ngono kuwi bisa ngerti, nèk entèk-entèké bakal dibuwang nang geni sing murup slawas-lawasé.

⁸ Semono uga wong-wong sing pada nlusup nang kumpulanmu kuwi. Wong-wong kuwi pada ngimpi-impi kepéngin nglakoni dosa sing ngregeti awak-awaké déwé lan pada nyepèlèkké pangwasané Gusti Allah. Malah pada wani ngolok-olok pangwasa-pangwasa sing nang swarga. ⁹ Gèk Mikaèl waé, sing penggedéné para mulékat, ora wani ngelokké Sétan. Dongé Mikaèl padu karo Sétan bab sapa sing kudu nduwèni layoné nabi Moses, Mikaèl namung ngomong ngéné: “Gusti Allah sing bakal nyetrap kowé!” ¹⁰ Nanging wong-wong kuwi malah ngolok-olok marang barang-barang sing wong-wong déwé ora ngerti. Kok éling-éling kaya kéwan galak kaé sing namung manut rasa, tanpa pikiran. Entèk-entèké bakal nemoni karusakan. ¹¹ Tylaka banget wong-wong kuwi! Pada niru klakuané Kain, sing nyengiti lan matèni adiké. Wong-wong kuwi klakuané kaya Biléam, nabi sing mata-duwiten lan uga kaya Korah, sing ora gelem manut marang Gusti Allah. Entèk-entèké wong-wong iki bakal dirampungké karo Gusti Allah, tunggalé karo Korah. ¹² Wong-wong iki namung ngregeti enggonmu pada bebarengan ing sakjeroné kumpulan pésta katrésnan. Awit enggoné pada mangan ora nduwé isin, namung mikir wetengé déwé. Eling-éling wong-wong kuwi kok kaya méga sing katut angin kaé, nanging ora dadi udan, awit ora ènèng banyuné. Kaya wit-witan sing ora metu wohé, senjata wis wayahé, mulané ya mesti bakal ditegor lan dibuwang, awit wis gapuk. ¹³ Kaya ombaké segara sing ngetokké umpluké rereget kaé, wong-wong kuwi bakal ketara klakuané sing ora pantes. Kaya lintang sing nglambrang, entèk-entèké bakal ilang slawasé ing pepeteng sing jeru.

¹⁴ Nabi Hénok, turunané Bapa Adam sing nomer pitu, malah wis tau ngomong ngéné bab wong-wong kuwi: “Delokké, Gusti teka diarak karo para mulékat sing sutyi, èwon-èwon okèhé. ¹⁵ Gusti bakal ngrutu lan nyetrap kabèh wong sing ora gelem pretyaya marang Dèkné, awit pada nglakoni sak wernané dosa lan pada ngetokké tembung-tembung sing ala marang Gusti Allah.”

¹⁶ Wong-wong kuwi pada seneng nggresah lan sambat, namung nyalahké liyané, senjata wong-wong kuwi déwé uripé namung ngumbar senengé. Sombongé éram-éram lan seneng ngelem wong liya, supaya éntuk upah.

Pengéling-éling supaya mantep

ing pretyaya

¹⁷ Nanging kanggo kowé para sedulur, kowé aja pada lali marang tembungé para rasulé Gusti Yésus Kristus dèk mbiyèn. ¹⁸ Para rasul kuwi ngomong ngéné: “Mbésuk nèk wis nyedeki entèk-entèkané jaman bakal ènèng wong-wong njedul sing pada moyoki kowé. Wong-wong iki uripé namung ngumbar senengé kedagingané.” ¹⁹ Ya wong-wong iki sing nggawé tyongkrèh nang njeroné pasamuhan. Uripé ora ènèng bédané karo wong-wong sing ora nurut Gusti, awit Roh Sutyi ora manggon ing atiné. ²⁰ Nanging kowé ora kaya ngono para sedulur. Pada ngadeka sing jejek ing patokanmu, yakuwi pengandemu sing sutyi tenan. Pada ndedongaa nganggo pangwasané Roh Sutyi. ²¹ Sak barengé kowé pada ngareparep tekané Gusti Yésus Kristus, uripmu dipasrahké marang Gusti Allah sing trésna tenan marang kowé. Nèk Kristus teka, Dèkné bakal ngétokké kabetyikané lan bakal ngekèki urip langgeng marang kowé.

²² Sedulur-sedulur sing pengandelé ijik moyak-mayik kudu mbok tulungi. ²³ Ditarik supaya ora katut tiba nang geni. Nanging nèk nulungi wong liyané kowé kudu sing ati-ati karo awakmu déwé, awit wong-wong kuwi dosané sampèk mbludak. Sangking kebatyuté wong-wong kuwi wis ora bisa nutupi klakuané, kaya-kaya saliné kabèh wis gupak dosané. Wong kaya ngono kuwi kudu mbok edohi.

Pamuji marang Gusti Allah

²⁴ Gusti Allah sing bisa mageri kowé, supaya kowé ora nganti tiba ing dosa, Dèkné déwé sing bakal nuntun kowé. Karo bungah lan pamuji lan karo ati sing wis diresiki sangka dosa kowé bakal mara nang ngarepé Gusti Allah, nang panggonan sing kebek karo pangwasané. ²⁵ Gusti Allah sing ora ènèng liyané, sing ngongkon Yésus Kristus, Gustiné awaké déwé, medun nang jagat kanggo ngluwari awaké déwé sangka dosa. Ya Gusti Allah iki sing kudu dipuji-puji, awit Dèkné nggumunké tenan, gedé kekuwatané lan gedé pangwasané, kawit mbiyèn sakdurungé jagat ènèng tekané saiki lan slawas-lawasé. Amèn.

Yudas

Pamedaran

Rasul Yohanes nampa pamedaran sangka Gusti Yésus Kristus

¹ Buku iki isiné pamedaran bab prekara-prekara sing bakal klakon, sing tekané sangka Gusti Yésus Kristus. Gusti Allah sing ngongkon marang Kristus, supaya nduduhké marang para peladéné Gusti Allah bab prekara-prekara kabèh sing ndang kudu klakon. Kristus ngongkon mulékat nduduhké sembarang mau marang rasul Yohanes. ² Rasul Yohanes terus ngomongké bab sembarang sing dèkné weruh, tyotyok karo sembarang sing diomong karo Gusti Allah marang Gusti Yésus Kristus. ³ Beja wong-wong sing pada matyakké lan beja sing pada ngrungokké lan nglakoni tembung-tembung sing ketulis nang buku iki, awit ora suwi menèh kabèh bakal klakon.

Kabar slamet marang pasamuhan pitu

⁴⁻⁶ Iki layang sangka nggonku, Yohanes, marang pasamuhan pitu sing nang Asia Tyilik.

Gusti Allah, sing saiki ènèng lan sing mbiyèn wis ènèng lan sing bakal teka, muga-muga ngekèkana kabetyikan lan katentreman marang kowé kabèh. Semono uga roh pitu sing nang ngarepé damparé lan uga Gusti Yésus Kristus, Seksi sing kenèng dipretyaya. Dèkné sing tangi sing ndisik déwé sangka pati lan Dèkné nyekel sak ènèngé pangwasa nang bumi iki.

Gusti Yésus, sing nrésnani awaké déwé sampèk nglakoni pati kanggo mbuwang dosané awaké déwé, wis ngangkat awaké déwé dadi ratu-ratu lan imam-imam kanggo Gusti Allah Bapaké. Ya Gusti Yésus Kristus sing gedé déwé kwasané lan sing kudu dipuji slawas-lawasé. Amèn.

⁷ Titèni! Dèkné bakal teka nang méga lan kabèh wong bakal weruh Dèkné, uga wong sing njojoh Dèkné. Kabèh bangsa nang bumi bakal pada sambat tangisan, jalaran sangka Dèkné. Ya pantyèn ngono tenan. Amèn!

⁸ “Aku iki Alfah lan Omékah” (Wiwitané lan sing Penutupé) yakuwi tembungé Gusti, Gusti Allah sing kwasa déwé, sing saiki lan mbiyèn wis ènèng lan sing bakal teka.

Rasul Yohanes nampa pamedaran nang pula Patmos

⁹ Aku iki Yohanes, sedulurmu lan kanyamu ing sak-jeroné kasusahan. Aku tunggal karo kowé kabèh dadi wargané Kratoné Gusti Allah lan aku ya mantep terus enggonku pretyaya marang Gusti Yésus. Aku dibuwang nang pula Patmos, jalaran aku ngabarké pituturé Gusti Allah lan

ngomongké bab Gusti Yésus. ¹⁰ Ing dina minggu aku dikwasani karo Roh Sutyi. Aku terus krungu swara banter nang mburiku, kaya swarané trompèt. ¹¹ Swara kuwi uniné ngéné: “Apa sing kowé weruh kuwi ditulis nang buku, terus dikirimké marang pasamuhan pitu, yakuwi pasamuhan nang Efése, Smirna, Pèrkamus, Tiatira, Sardis, Filadèlfia lan pasamuhan nang Laodiséa.”

¹²⁻¹³ Aku terus nolèh mburi, awit kepéngin weruh sapa sing ngomong marang aku kuwi. Aku terus weruh wadah dian pitu gawéan emas. Nang tengah-tengahé wadah dian pitu mau ènèng wong ngadek, kaya anaké manungsa. Wongé nganggo salin sing dawané sampèk tekan sikilé lan dadané nganggo sabuk emas. ¹⁴ Rambuté putih kaya wulu wedus, putih tenan kaya mori lan mripaté murup kaya geni. ¹⁵ Sikilé semlorot kaya brons diobong sampèk ajèr kaé lan swarané banteré kaya banyu gumrojok. ¹⁶ Tangané tengen nyekel lintang pitu. Sangka tyangkémé metu pedangé sing landep kiwa-tengen lan rainé semlorot kaya srengéngé ing wayah awan. ¹⁷ Kadung aku weruh wongé mau, aku terus tiba kaya wong mati nang ngarepé. Nanging wongé numpangké tangané tengen ing aku karo ngomong: “Aja wedi! Aku Wiwitané lan Penutupé. ¹⁸ Aku sing urip. Aku wis mati, nanging saiki Aku urip slawasé. Aku sing ngwasani pati lan jagaté wong mati. ¹⁹ Mulané, apa sing kowé weruh kuwi ditulis. Ditulis prekara-prekara sing kowé weruh saiki lan uga sing bakal klakon. ²⁰ Lintang pitu sing nang tanganku tengen lan uga wadah dian emas pitu iki ènèng tegesé, yakuwi: lintang pitu kuwi para mulékaté pasamuhan pitu lan wadah dian emas pitu kuwi ya pasamuhan sing pitu.”

2

Tembung kanggo pasamuhan Efése

¹ “Nulisa ngéné marang mulékaté pasamuhan Efése: Wong sing nyekel lintang pitu nang tangané tengen lan sing mlaku nang tengahé wadah dian emas pitu ngomong ngéné: ² Aku ngerti sakkèhé penggawému, pelabuhmu lan katemenanmu. Aku ngerti nèk kowé ora bisa tyetyampuran karo wong sing nglakoni ala. Wong-wong sing ngakuné rasul, nanging wujuté dudu, pada mbok titipriksa. Jebulé wong sing ngapusi. ³ Aku ngerti enggonmu sabar nglakoni kasangsaran nglabuhi Aku, senajan aboté kaya ngapa kowé ora semplak. ⁴ Nanging ènèng prekara siji Aku ora seneng, yakuwi, kowé wis ora trésna menèh marang Aku kaya ndisik-ndisiké. ⁵ Mulané kowé kudu ngrumangsani tenan sepira duwuré

tibamu. Pada mbalika lan pada lakonana apa sing mbok tindakké mau-mauné. Nèk kowé ora nglakoné urip anyar, Aku bakal teka lan bakal njikuk wadah diané sangka panggonané.⁶ Nanging ya ènèng prekara siji sing apik, yakuwi, enggonmu pada waé karo Aku sengit marang prekara-prekara sing ditindakké karo wong-wong sing mèlu Nikolais.

⁷ “Sapa sing nduwé kuping, dirungokké tembungé Roh Sutyi marang pasamuhan-pasamuhan.

“Sapa sing menang bakal tak kèki mangan wohé wit panuripan sing nang keboné Gusti Allah.

Tembung kanggo pasamuhan Smirna

⁸ “Nulisa ngéné marang mulékaté pasamuhan Smirna: Iki tembungé Wiwitané lan Penutupé, sing wis mati lan urip menèh: ⁹ Aku ngerti kesusahanmu. Kowé mlarat, nanging sakjané kowé sugih. Aku ngerti nèk kowé diolok-olok karo wong-wong sing ngakuné wong Ju, sing nurut Gusti Allah, nanging wujuté ora. Wong-wong kuwi balané Sétan. ¹⁰ Kowé aja wedi karo kasangsaran sing sedilut menèh bakal nekani kowé. Sétan bakal nglebokké wong siji-loro sangka pasamuhanmu nang setrapan. Kuwi kanggo nyoba kowé. Kowé bakal nandang kasusahan sepuluh dina suwéné. Nanging pada mantepa terus enggonmu nurut Aku, senjata kudu labuh pati. Kowé bakal tak upahi urip sing dadi makutané kamenanganmu.

¹¹ “Sapa sing nduwé kuping, dirungokké tembungé Roh Sutyi marang pasamuhan-pasamuhan.

“Sapa sing mantep terus ora bakal ngalami pati kapindo.

Tembung kanggo pasamuhan Pèrkamus

¹² “Nulisa ngéné marang mulékaté pasamuhan Pèrkamus: Iki tembungé sing nduwèni pedang landep kiwa-tengen: ¹³ Aku ngerti panggonanmu. Kowé manggon nang kuta sing dikwasani karo Sétan. Kowé pada mantep enggonmu nurut Aku. Malah dongé Antipas, seksiku sing mantep, dipatèni nang panggonané Sétan, kowé ora pada nyélaki pengandelmu marang Aku. ¹⁴ Nanging senjata ngono, ènèng prekara siji-loro nang pasamuhanmu sing ora tak senengi. Yakuwi, nang tengahmu ènèng wong siji-loro sing nurut piwulangé Biléam. Biléam kuwi ngajani Balak, supaya nibakké wong Israèl ing dosa. Dikongkon ngojok-ojoki wong Israèl supaya pada mangan sesajèné brahala lan supaya pada laku bédang. ¹⁵ Nang pasamuhanmu kono uga ènèng wong siji-loro sing pada nurut piwulangé murid-muridé Nikolais. ¹⁶ Mulané, kowé pada ninggala dosa-dosamu lan nglakonana urip anyar! Awit nèk

ora, Aku bakal ndang teka nang nggonmu lan nglawan wong-wong kuwi nganggo pedang sing metu sangka tyangkemku.

17 “Sapa sing nduwé kuping, dirungokké tembungé Roh Sutyi marang pasamuhan-pasamuhan.

“Sapa sing menang bakal tak kèki manah simpenan lan bakal tak kèki watu putih. Nang watu putih kuwi ketulis jeneng sing anyar, jeneng sing ora ènèng sing ngerti, kejaba namung wong sing dikèki jeneng mau.

Tembung kanggo pasamuhan Tiatira

18 “Nulisa ngéné marang mulékaté pasamuhan Tiatira: Iki tembungé Anaké Gusti Allah, sing mripaté kaya urubé geni lan sikilé kaya brons murup mengangah: ¹⁹ Aku ngerti penggawému kabèh, yakuwi katrésnanmu, pretyayamu, pitulunganmu lan kemantapanmu ing sakjeroné nandang sangsara. Lan Aku ngerti nèk penggawému sing kèri déwé luwih apik nèk ditimbang karo sing ndisik. ²⁰ Nanging ènèng prekara siji sing ora tak senengi, yakuwi, enggonmu ngejarké Isebèl. Wong wédok iki ngakuné nabiné Gusti Allah lan memulang lan nyasarké peladèn-peladènkmu, marakké pada laku bédang lan mangan sesajéné brahala. ²¹ Aku wis ngekèki waktu marang wong mau, nanging ora gelem mandek enggoné laku bédang. ²² Mulané bakal tak banting dadi lara lan bakal ngglétak nang peturon. Nang kono Isebèl lan wong-wong sing pada laku bédang karo dèkné bakal nandang kasangsaran gedé. Kuwi bakal ndang tak tindakké tenan, nèk ora pada ngendek klakuané sing ala kuwi. ²³ Wong-wong sing pada nurut Isebèl ya bakal tak patèni, supaya kabèh pasamuhan pada ngerti nèk Aku weruh isiné atiné lan angen-angené manungsa. Lan Aku bakal mbales marang kabèh wong miturut klakuané déwé-déwé.

²⁴ “Nanging kanggo wong-wong liyané nang Tiatira sing ora nurut piwulangé Isebèl lan sing ora nyinau èlmu-èlmuné Sétan, Aku janji, Aku ora bakal nambahi momotan liyané marang kowé. ²⁵ Nanging apa sing mbok lakoni kuwi antepna terus nganti tekaku. ²⁶ Sapa sing mantep terus lan nglakoni tembungku tekan rampungé, bakal tak kèki pangwasa kanggo ngwasani para bangsa. ²⁷ Wong-wong kuwi bakal nglakokké pangwasa nganggo teken wesi lan bangsa-bangsa mau bakal diremuk kaya barang gawéan lempung. ²⁸ Pangwasa sing kaya ngono kuwi Aku uga wis nampa sangka Bapakku. Wong-wong mau uga bakal tak kèki lintang panjer ésuks.

²⁹ “Sapa sing nduwé kuping, dirungokké tembungé Roh Sutyi marang pasamuhan-pasamuhan.”

3

Tembung kanggo pasamuhan Sardis

¹ “Nulisa ngéné marang mulékaté pasamuhan Sardis: Iki tembungé sing nduwé Rohé Gusti Allah pitu lan sing nduwé lintang pitu: Aku ngerti sakkèhé penggawému. Kowé pada diarani urip, nanging wujuté kowé mati. ² Mulané pada tangia lan dandanana sing ijik kenèng didandani lan sing wis arep mati. Awit penggawému ora ènèng siji waé sing kaanggep sampurna karo Gusti Allahku. ³ Mbok diéling-éling menèh kepriyé enggonmu pada krungu lan nampa pituturé Gusti. Kuwi mbok dipikir lan pada nglakonana urip sing anyar. Nèk kowé ora tangi, Aku bakal nekani kowé kaya tyarané maling nèk teka kaé, kowé ora ngerti kapan. ⁴ Nanging nang Sardis ènèng siji-loro sing ora ngregeti saliné. Wong-wong kuwi ènèng pantesé nganggo salin putih lan bakal mlaku bebarengan karo Aku. ⁵ Sapa sing mantep terus bakal dienggoni salin putih lan jenengé wong kuwi mau ora bakal tak ilaki sangka buku panguripan. Aku malah bakal ngakoni marang Bapakku lan para mulékaté, nèk wong kuwi wèkku.

⁶ “Sapa sing nduwé kuping, dirungokké tembungé Roh Sutyi marang pasamuhan-pasamuhan.

Tembung kanggo pasamuhan Filadèlfia

⁷ “Nulisa marang mulékaté pasamuhan Filadèlfia: Iki tembungé Sing Sutyi lan Sing Sejati, sing nyekel kuntyiné Daved. Nèk Dèkné mbukak, ora ènèng sing bisa nutup lan nèk Dèkné nutup, ora ènèng sing bisa mbukak: ⁸ Aku ngerti sakkèhé penggawému. Aku wis mbukakké lawang kowé lan ora ènèng sing bisa nutup. Bener tyilik kekuwatanmu, nanging kowé pada netepi piwulangku lan ora mirangké Aku. ⁹ Ngertia, wong-wong balané Sétan, sing pada goroh lan ngaku-aku jaréné wong Ju, nanging wujuté dudu, wong-wong kuwi tak telukké supaya pada sujut nang ngarepmu lan pada ngakoni nèk Aku trésna marang kowé kabèh. ¹⁰ Jalaran kowé pada netepi piwulangku lan pada mantep terus, mulané Aku bakal mageri kowé ing dina kasangsaran sing bakal teka ing donya iki, kanggo njajal wong sing manggon nang bumi. ¹¹ Aku ndang teka. Apa sing mbok duwèni kuwi tyekelana sing kentyeng tenan lan aja sampèk ènèng wong sing ngrebut upahé kamenanganmu. ¹² Sapa sing netepi piwulangku bakal tak dadèkké tyagak omahé Gusti Allahku lan ora bakal metu menèh sangka kono. Karomenèh wong kuwi bakal tak tulisi jenengé Gusti Allahku lan jenengé kutané Gusti Allahku, yakuwi kuta Yérusalèm anyar gawéané Gusti Allah,

sing medun sangka swarga, sangka Gusti Allahku. Uga bakal tak tulisi jenengku sing anyar.

¹³ “Sapa sing nduwé kuping, dirungokké tembungé Roh Sutyi marang pasamuhan-pasamuhan.

Tembung kanggo pasamuhan Laodiséa

¹⁴ “Nulisa ngéné marang mulékaté pasamuhan Laodiséa: Iki tembungé Amèn, sing kenèng dipretyaya, seksi sing temen lan sejati, wiwitané sakkèhé titahé Gusti Allah:

¹⁵ “Aku ngerti sakkèhé penggawému. Aku ngerti nèk kowé ora adem lan ora panas. Malah apik nèk kowé adem apa panas. ¹⁶ Jalaran kowé ora adem ora panas, mulané kowé bakal tak lepèh sangka tyangkemku. ¹⁷ Kowé ngakuné: Aku iki sugih, aku tyukup ing sembarang lan ora kekurangan apa-apa. Nanging kowé kuwi ora ngerti nèk sakjané kowé kuwi mlarat lan kudu dimelasi tenan. Kowé kuwi wong wuda lan lamur. ¹⁸ Mulané Aku ngomongi kowé: pada tukua emas nang nggonku, sing wis dietus nganggo geni, supaya dadi sugih. Pada tukua nang nggonku sandangan putih lan enggonen, kanggo nutupi enggonmu wuda lan ngisin-isini. Uga, pada tukua obat mata kanggo nambani mripatmu, supaya bisa weruh. ¹⁹ Wong-wong sing tak trésnani, yakuwi sing tak welèkké lan sing tak ajar. Mulané pada ditènké enggonmu ngabekti lan pada ninggala dosa-dosamu lan nglakonana urip anyar. ²⁰ Ngertia! Aku nang ngarep lawang lan totok-totok. Nèk ènèng wong krungu swaraku lan mbukakké lawang, Aku bakal mlebu nang omahé lan mangan bebarengan karo wong kuwi. ²¹ Sapa sing menang bakal tak ejèk njagong nang damparku. Awit Aku uga wis menang lan saiki njagong nang damparé Bapakku.

²² “Sapa sing nduwé kuping, dirungokké tembungé Roh Sutyi marang pasamuhan-pasamuhan.”

4

Dampar nang swarga

¹ Sakwisé iku, aku, Yohanes, terus éntuk pamedaran liyané. Aku weruh lawang nang swarga menga lan ènèng swara sing mauné aku wis tau krungu lan sing uniné kaya trompèt. Swara kuwi ngomong ngéné: “Munggaha réné. Kowé bakal tak duduhi apa sing bakal klakon mbésuk” ² Ing waktu kuwi aku terus dikwasani karo Rohé Allah. Aku terus weruh dampar nang swarga kono. ³ Sing njagong nang dampar kono rupané semlorot kaya watu yaspis lan sardis. Damparé mau diubengi kluwung sing semlorot kaya smararak. ⁴ Nang sak ubengé dampar mau ènèng dampar-dampar liyané, patlikur okèhé. Dampar patlikur kuwi dijagongi pinituwa patlikur,

sing pada nganggo salin putih lan nganggo makuta emas.
⁵ Dampar mau ngetokké sloroté padang pating klélap, uga swara kaya gluduk. Nang ngarepé dampar ènèng obor pitu murup: kuwi Rohé Allah pitu. ⁶ Nang ngarepé dampar uga ènèng kaya segara bening, kaya katya kristal.

Nang sak tengahé dampar lan sak ubengé ènèng kauripan papat, ngarep-mburiné kebek mata. ⁷ Kauripan sing nomer siji rupané kaya singa, sing nomer loro kaya sapi lanang, sing nomer telu rupané kaya wong urip lan sing nomer papat rupané kaya manuk garuda mabur. ⁸ Kauripan papat mau siji-sijiné nduwé swiwi nenem lan awaké sak kujur njabanjero kebek mata. Kauripan papat mau awan-wengi pada memuji tanpa lèrèn, ngomong:

“Sutyi, sutyi, sutyi, Gusti,
 Gusti Allah sing kwasa déwé,
 sing mbiyèn ènèng,
 saiki ènèng
 lan sing mbésuk bakal teka.”

⁹⁻¹⁰ Lan saben-saben nèk kauripan papat mau ngetokké tembung pamuji, kahormatan lan maturkesuwun marang sing njagong nang dampar lan sing urip langgeng slawas-lawasé, para pinituwa patlikur pada sujut nang ngarepé sing njagong nang dampar mau, nyembah sing urip langgeng slawas-lawasé. Pinituwa patlikur mau terus nyèlèhké maku-tané nang ngarepé dampar mau karo ngomong:

¹¹ “Duh Gusti, Gusti Allahé awaké déwé,
 Kowé pantes nampa kaluhuran,
 pamuji lan pangwasa,
 awit Kowé sing nggawé sembarang.
 Sangka kekarepané Gusti
 sembarang ènèng
 lan bisa urip.”

5

Buku gulungan

¹ Aku terus weruh nèk sing njagong nang dampar mau tangané tengen nyekel buku gulungan. Buku mau njaba-njero kebek tulisan lan diségel karo ségel pitu. ² Aku uga weruh mulékat sing gedé-gagah. Mulékat iki ngomong nganggo swara banter: “Sapa sing pantes nglèntèki ségel-ségel iki lan mbukak bukuné?” ³ Nanging ora ènèng wong nang swarga apa nang bumi apa nang sak ngisoré bumi sing bisa mbukak buku gulungan kuwi lan ndelok njeroné. ⁴ Aku terus nangis kelarlara, awit ora ènèng wong sing bisa mbukak buku mau lan matya isiné. ⁵ Terus ènèng pinituwa ngomong marang aku:

“Aja nangis! Delokké, singa turunané Yudah, turunané ratu Daved, wis menangké lan bisa nglèntèk ségel pitu mau lan mbukak bukuné gulungan.”

⁶ Aku terus weruh Tyempé ngadek nang sak tengahé dampar lan kauripan papat lan para pinituwa. Tyempé mau kétoké kaya wis dibelèh. Tyempé mau sunguné pitu lan matané pitu, yakuwi rohé Gusti Allah pitu sing dikongkon budal nang sak lumahé bumi. ⁷ Tyempé mau terus maju lan nampani buku gulungan mau sangka tangan-tengené sing njagong nang damparé. ⁸ Kadung kuwi wis klakon, kauripan papat lan pinituwa patlikur terus sujut nang ngarepé Tyempéné. Saben pinituwa nyekel harep lan mangkok emas isiné menyan, yakuwi pandongané para sutyi. ⁹⁻¹⁰ Terus pada singi kidung anyar, tembungé:

“Kowé pantes nampa buku gulungan

lan nglèntèk ségel-ségelé.

Awit Kowé wis dipatèni

lan nganggo patimu

Kowé wis nebus manungsa

sangka saben taler,

saben basa,

saben negara lan bangsa,

kanggo Gusti Allah.

Wong-wong mau mbok dadèkké

turun-turunané ratu,

dadi imam-imam

sing ngladèni Gusti Allah,

sing uga bakal nyekel

pangwasa nang bumi.”

¹¹ Aku terus weruh lan krungu swarané mulékat sing èwon-èwon okèhé. Pada ngadek ngubengi damparé, kauripan papat lan para pinituwa. ¹² Para mulékat mau pada ngomong nganggo swara banter, tembungé:

“Tyempé sing wis dibelèh

pantes nampa pangwasa,

kasugihan, kaweruh

lan kekuwatan, kahormatan,

kaluhuran lan pamuji.”

¹³ Aku terus krungu sakkèhé kauripan sing nang swarga lan nang bumi lan uga sing nang sak ngisoré bumi lan nang segara, pantyèn sak ènèngé urip kabèh pada singi, tembungé:

“Kaluhuran lan pamuji

marang sing njagong nang dampar

lan marang Tyempéné,

kahormatan lan kekuwatan

slawas-lawasé.”

¹⁴ Lah kauripan papat mau terus pada semaur: “Amèn.” Para pinituwa terus pada sujut lan memuji.

6

Ségel nenem diklèntèk

¹ Aku terus weruh Tyempéné nglèntèk ségel siji sangka ségel sing pitu. Aku krungu tembungé kauripan papat mau sing nomer siji ngomong nganggo swara kaya gluduk: “Réné!”

² Aku terus ngematké lan weruh jaran putih. Sing numpak jarané nyekel panah lan dienggoni makuta kemenangan, terus maju kaya wong sing menang perang.

³ Tyempéné terus nglèntèk ségel sing nomer loro lan aku krungu kauripan sing nomer loro ngomong: “Hayuk!”

⁴ Terus ènèng jaran liyané maju, rupané abang mbranang. Sing numpak jarané éntuk pangwasa mbuwang katentreman sing nang bumi, supaya wong-wong pada matèni sakpada-pada. Mulané wongé éntuk pedang gedé.

⁵ Tyempéné terus nglèntèk ségel sing nomer telu. Aku krungu kauripan nomer telu ngomong: “Hayuk!” Aku nge-matké terus weruh jaran ireng, ditumpaki wong sing nyekel timbangan. ⁶ Aku terus krungu kaya swara sangka tengah-tengahé kauripan papat mau, uniné: “Gandum sekilo kanggo bayaran sedina lan jagung telung kilo kanggo bayaran sedina. Nanging aja ngrusak wit-wit olèf lan wit-wit dreif.”

⁷ Tyempéné terus nglèntèk ségel sing nomer papat lan aku krungu kauripan sing nomer papat ngomong: “Hayuk!”

⁸ Aku terus weruh ènèng jaran rupané putyet ditumpaki wong sing jenengé Pati. Wongé dietutké karo kratoné Pati. Pati lan kratoné Pati pada éntuk pangwasa matèni seprapaté bumi nganggo pedang, kurang pangan, pernyakit lan kéwan galak.

⁹ Kadung Tyempéné nglèntèk ségel sing nomer lima, aku weruh nang ngisoré altar nyawa-nyawané wong-wong sing wis dipatèni, jalaran pada nggelarké pituturé Gusti Allah.

¹⁰ Nyawa-nyawa mau pada tyeluk-tyeluk nganggo swara banter, uniné: “Duh Kristus sing kwasa déwé, sing sutyi déwé lan sing temen déwé! Kudu ngentèni sepira menèh suwéné enggonmu ngrutu manungsa nang bumi, kanggo mbales enggoné pada matèni awaké déwé?” ¹¹ Nyawa-nyawa mau terus dikèki salin putih siji-siji lan diomongi, supaya pada lèrèn ndisik ngentèni genepé tyatyahé wong-wong sing tunggal penggawéan karo wong-wong kuwi lan sedulur-seduluré sing uga bakal pada dipatèni kaya wong-wong mau.

¹² Kadung Tyempéné nglèntèk ségel sing nomer nenem, aku terus krasa ènèng lindu sing nggegirisi. Srengéngé

malih ireng kaya areng lan mbulané malih abang kaya getih. ¹³ Lintang-lintang nang langit pada rontok tiba nang bumi, kaya woh anjir sing rontok kenèng angin gedé. ¹⁴ Langité terus ngluntung kaya kertas digulung lan sakkèhé gunung lan pula pada ngalih sangka panggonané. ¹⁵ Para ratu nang bumi, para penggedé lan para penuntuné militèr, para wong sugih lan para pangwasa, sakkèhé slaf lan wong merdéka pada ndelik nang guwa-guwa lan nang watuné gunung-gunung. ¹⁶ Wong-wong mau pada ngomong marang gunung-gunung lan watu-watu: “Tibaa nibani awaké déwé lan aling-alingana awaké déwé, supaya awaké déwé ora kètok karo wong sing njagong nang dampar lan supaya awaké déwé ora kenèng setrapané Tyempéné. ¹⁷ Awit dina pembalesané sing njagong nang dampar lan Tyempéné wis teka; lah sapa sing bisa urip?”

7

Wong satus patang puluh papat èwu

¹ Aku terus weruh mulékat papat ngadek nang pojoké bumi papat, pada nyekel angin nang bumi sangka kéblat papat. Dadiné nang daratan, nang segara lan nang wit-witan ora ènèng angin, anteng kabèh. ² Aku terus weruh ènèng mulékat liyané njedul sangka wétan, nggawa tyap-tyapané Gusti Allah sing urip. Karo swara banter mulékat mau ngomong marang mulékat papat sing dikèki pangwasa karo Gusti Allah ngrusak daratan lan segara. ³ Tembungé ngéné: “Aja ngrusak daratan lan segara apa wit-witan, sakdurungé awaké déwé ngetyap batuké para peladéné Gusti Allah.” ⁴ Aku terus diomongi nèk tyatyahé para peladéné Gusti Allah sing dietyapi batuké ènèng satus patang puluh papat èwu. ⁵⁻⁸ Wong-wong kuwi tekané sangka taleré bangsa Israèl rolas, saben taler wong 12.000. Yakuwi sangka taleré Yudah, Rubèn, Gad, Aser, Naf-tali, Manasé, Siméon, Lévi, Isakar, Sébulon, Yosèf lan Bènyamin.

Wong okèh ora kenèng diitung

⁹⁻¹⁰ Aku terus weruh ènèng wong okèh banget, ora kenèng diitung sangking okèhé. Wong-wong kuwi tekané sangka sakkèhé bangsa, taler, negara lan basa lan pada ngadek nang ngarepé dampar lan nang ngarepé Tyempéné. Wong-wong nganggo salin putih lan nyekel pangé palem karo nyebut nganggo swara banter, uniné: “Awaké déwé iki bisané slamet namung jalaran sangka Gusti Allahé awaké déwé sing njagong nang damparé lan jalaran sangka Tyempéné.” ¹¹ Para mulékat pada ngadek ngubengi damparé, bareng karo para pinituwa lan kauripan papat mau. Para mulékat terus

pada mengkurep sujut marang Gusti Allah nang ngarepé dampar mau. ¹² Pada memuji Gusti Allah tembungé: “Amèn! Sakkèhé pamuji diaturké marang Gusti Allahé awaké déwé, uga sak ènèngé kamulyan lan kaweruh. Pantès nèk awaké déwé ngaturké panuwun lan kahormatan. Pangwasa lan kekuwatané langgeng slawas-lawasé. Amèn!”

¹³ Terus ènèng pinituwa siji takon marang aku ngéné: “Apa kowé ngerti sapa sing nganggo salin putih kuwi lan sangka ngendi tekané?”

¹⁴ Aku semaur: “Bapak, aku ora ngerti. Malah Bapak sing ngerti.”

Pinituwa mau terus ngomong marang aku: “Kuwi wong-wong sing metu sangka kasangsaran gedé lan sing wis pada ngumbah saliné dadi putih nganggo getihé Tyempéné. ¹⁵ Mulané pada ngadek nang ngarepé damparé Gusti Allah lan pada nyembah Gusti Allah awan lan wengi nang omahé. Gusti Allah sing njagong nang dampar kuwi bakal manggon nang tengahé wong-wong kuwi. ¹⁶ Wong-wong kuwi ora bakal ngrasakké ngelih lan ngelak menèh lan ora bakal ngrasakké panasé srengéngé sing sumelèt. ¹⁷ Awit Tyempéné sing njagong nang dampar bakal dadi pangoné lan bakal nuntun wong-wong nang etuké banyu panguripan lan Gusti Allah bakal ngusapi eluhé mripaté.”

8

Ségel sing nomer pitu diklèntèk

¹ Kadung Tyempéné nglèntèk ségel sing nomer pitu, nang swarga terus sepi pet setengah jam suwéné. ² Aku terus weruh mulékat pitu ngadek nang ngarepé Gusti Allah pada dikèki trompèt pitu.

³ Mulékat liyané sing nggawa wadah menyan sing emas nyedeki altar terus ngadek nang ngarepé altar mau. Mulékat mau éntuk menyan okèh sing kudu diobong lan dipasrahké marang Gusti Allah, bareng karo pandongané para umaté Gusti Allah kabèh, nang altar emas nang ngarepé dampar. ⁴ Kebulé menyan sing diobong tyampur karo pandongané para umaté Gusti Allah munggah sangka tangané mulékat mau marang Gusti Allah. ⁵ Mulékaté terus nggawa wadah menyané, terus diisèni geni sangka altar, terus dibuwang nang bumi. Terus ènèng swarané gluduk gemluduk bareng karo klélapé bledèk, uga ènèng lindu.

⁶ Sakwisé kuwi mulékat pitu sing pada nyekel trompèt mau terus pada tata-tata arep diunèkké.

⁷ Kadung mulékat sing nomer siji ngunèkké trompèté, terus ènèng udan krikil ès lan geni tyampur karo getih tiba nang

bumi. Sak prateluné bumi lan sak prateluné wit-witan kobong kabèh, uga sakkèhé suket.

⁸ Mulékat nomer loro terus ngunèkké trompèté. Terus ènèng kaya gunung gedé metu geniné diuntyalké nang segara. Sak prateluné segara terus malih dadi getih. ⁹ Sak prateluné kauripan nang segara terus pada mati lan sak prateluné kapal-kapal kelep kabèh.

¹⁰ Mulékat nomer telu terus ngunèkké trompèté, terus ènèng lintang gedé sing murup kaya obor, tiba sangka langit. Lintang murup kuwi nibani sak prateluné laut-laut lan etuketuké banyu. ¹¹ Lintangé jenengé Absintu, tegesé pait. Sak prateluné sakkèhé banyu terus malih pait, marakké okèh wong pada mati, jalaran ngombé banyu pait kuwi.

¹² Mulékat nomer papat terus ngunèkké trompèté, terus sak prateluné srengéngé lan sak prateluné mbulan, uga sak prateluné lintang-lintang ilang sloroté, marakké sak prateluné awan lan sak prateluné wengi ilang padangé.

¹³ Aku terus weruh manuk garuda mabur duwur nang awang-awang. Manuk mau nyuwara banter. “Tyilaka, tyilaka! Tyilaka nekani sakkèhé wong nang bumi, nèk mulékat telu liyané ngunèkké trompèté.”

9

Trompèt sing lima

¹ Mulékat sing nomer lima terus ngunèkké trompèté. Aku terus weruh ènèng lintang tiba sangka langit nibani bumi. Lintang mau éntuk kuntyiné lawangé jurang. ² Kadung lawangé dibukak, terus ènèng kebul metu sangka jurang mau, kaya kebulé pawon gedé. Sloroté srengéngé lan awang-awang malih peteng, jalaran sangka kebul mau. ³ Sangka kebul mau terus ènèng walang okèh pada metu lan niba nang bumi. Walang-walang mau éntuk pangwasa, malih bisa ngentup kaya kalajengking. ⁴ Walang-walang mau pada dipenging ngrusak suket apa wit-witan lan tetukulan liyaliyané nang bumi, kejaba namung manungsa sing nang batuké ora ènèng tyapé Gusti Allah. ⁵ Walang-walang mau ora dililani matèni manungsa, nanging namung ngajar waé nganggo rasa lara. Rasa lara mau suwéné limang sasi lan rasané kaya nèk dientup kalajengking. ⁶ Sakjeroné limang sasi mau wong-wong njaluk mati waé sangking larané, nanging ora bisa. Pada kepéngin mati, nanging malah diedohi karo pati.

⁷ Rupané walang-walang mau kaya jaran sing tata-tata arep perang. Nang endasé ènèng kaya makuta emas. Rainé kaya rai manungsa. ⁸ Wuluné kaya rambuté wong wédok lan

untuné kaya untu singa. ⁹ Dadané kaya ditutupi wesi lan swarané swiwiné gemruduk kaya swarané grobak perang ditarik karo jaran pirang-pirang. ¹⁰ Walang-walang mau nduwé buntut lan entup kaya entupé kalajengking. Nang buntuté ènèng kekuwatané kanggo nglarakké manungsa limang sasi suwéné. ¹¹ Walang-walang mau nduwé ratu, yakuwi mulékat penggedéné jurang peteng. Ing basa Ibrani jenengé Abadon, ing basa Grik Apolion, tegesé tukang ngrusak.

¹² Kasangsaran sing sepisan wis klakon. Ijlik ènèng kasangsaran loro menèh.

Trompèt sing nenem

¹³ Mulékat sing nomer nenem terus ngunèkké trompèté. Aku terus krungu swara sangka altar emas sing nang ngarepé Gusti Allah. ¹⁴ Sangka pojoké papat kuwi aku krungu swara ngomong ngéné marang mulékat sing nomer nenem sing nyekel trompèt mau: “Mulékat papat sing pada kebanda nang sak tyedeké laut Efrat utyulana.” ¹⁵ Mulékat papat mau terus diutyuli. Kuwi mulékat sing wis dityawiské kanggo matèni sak prateluné manungsa sing jamé, dinané, sasiné lan tauné wis ditengeri. ¹⁶ Aku krungu tyatyahé soldat sing numpak jaran, rong atus mliyun. ¹⁷ Ing pamedaran kuwi aku weruh jaran-jaran lan sing pada numpaki. Sing pada numpak mau nganggo salin wesi sing rupané abang mbranang lan biru kaya hiyasin lan kuning kaya lirang. Endasé jarané kaya endas singa lan tyangkemé metu geniné, kebul lan lirang. ¹⁸ Sak prateluné manungsa pada dipatèni karo memala telu, yakuwi geni, kebul lan lirang sing metu sangka tyangkemé jaran-jaran mau. ¹⁹ Kekuwatané jaran-jaran kuwi nang tyangkemé lan nang buntuté, awit buntuté kaya ula ènèng endas-endasé. Jaran-jaran mau ngrusak manungsa nganggo buntut-buntuté.

²⁰ Nanging turahané manungsa, sing ora dipatèni nganggo memala telu mau, pada ora ninggal penggawéné ala. Ora pada mari enggoné nyembah marang para demit lan brahala-brahala gawéan emas, selaka, brons, watu apa kayu sing ora bisa weruh, krungu apa mlaku. ²¹ Uga ora pada mari enggoné pada mematèni, nglakoni èlmu pepeteng, laku bédang lan nyenyolong.

10

Mulékat lan buku gulungan tyilik

¹ Aku terus weruh mulékat liyané sing gagah lan rosa medun sangka swarga. Mulékat mau kemulan méga lan nang sirahé ènèng kluwungé. Rainé semlorot kaya srengéngé lan

sikilé kaya tyagak geni. ²Tangané mulékat mau nyekeli buku gulungan tyilik sing wis mbukak. Sikilé sing tengen ngadek nang segara lan sing kiwa nang daratan. ³Mulékat mau mbengok seru kaya nggerengé singa. Sakwisé iku gluduk pitu nyauri nganggo swara sing pating gluduk. ⁴Apa sing diomong karo gluduk pitu mau ijik arep tak tulis, nanging aku krungu swara sangka swarga ngomong: “Apa sing diomong karo gluduk pitu iku wewadi. Aja ditulis!”

⁵⁻⁶Mulékat sing aku weruh ngadek nang segara lan nang daratan mau terus ngetungké tangané tengen nang swarga. Mulékaté terus sumpah ing jenengé sing urip langgeng slawasé, sing nggawé langit, bumi lan segara sak isiné, tembungé: “Dinané ora bakal diundurké menèh. ⁷Nanging nèk mulékat sing nomer pitu ngunèkké trompèté, Gusti Allah bakal nindakké rantyamané, kaya sing wis dikabarké marang para peladèné, yakuwi para nabi.”

⁸Swara sing aku wis krungu sangka swarga mau terus ngomong menèh: “Majua, buku gulungan sing mbukak sing nang tangané mulékat sing ngadek nang segara lan nang daratan kuwi tampanana.”

⁹Aku terus marani mulékaté lan nembung, supaya bukuné dikèkké marang aku. Mulékaté ngomong ngéné: “Tampanana lan panganen. Nang wetengmu rasané bakal ketyut, nanging nang tyangkemmu rasané legi kaya madu.”

¹⁰Buku tyilik mau terus tak tampani lan tak pangan. Nang tyangkem rasané kaya madu, nanging kadung wis tak elek nang weteng rasané ketyut. ¹¹Aku terus dipréntah kongkon ngabarké pituturé Gusti Allah menèh marang para bangsa, negara-negara, basa lan para ratu.

11

Seksiné Gusti Allah loro

¹Sakwisé kuwi aku terus dikèki kayu ukuran. Aku diomongi ngéné: “Omahé Gusti Allah lan altaré diukur. Diitung sepira tyatyahé wong sing nyembah Gusti Allah nang kono. ²Namung latar sak njabané omahé Gusti Allah aja diukur, awit kuwi wis dipasrahké marang wong-wong sing ora kenal marang Gusti Allah, sing bakal ngidek-idek kuta sutyi kuwi patang puluh loro sasi suwéné. ³Aku bakal ngongkon seksiku loro nganggo sandangané wong kepatèn. Tak kongkon ngabarké pituturku rolas atus swidak dina suwéné.”

⁴Seksi loro mau yakuwi wit olèf loro lan wadah dian loro sing ngadek nang ngarepé Gusti Allahé jagat. ⁵Nèk ènèng wong sing arep nindakké ala marang seksi loro kuwi, bakal

dientèkké karo geni sing metu sangka tyangkemé seksi loro mau. Mengkono kuwi kabèh wong sing arep nggawé susahé bakal dipatèni. ⁶ Seksi loro mau dikèki pangwasa ngantying langit, supaya ora ènèng udan suwéné pada ngabarké pituturé Gusti Allah. Uga pada éntuk pangwasa ngganti sakkèhé banyu didadèkké getih. Malah uga nduwé pangwasa ngajar bumi nganggo sak wernané memala, sak wayah-wayah sing dikarepké.

⁷ Nèk wis rampung enggoné pada ngetokké paseksiné, kéwan sing metu sangka jurang peteng bakal nglawan, ngalahké lan matèni seksi loro mau. ⁸ Layoné bakal gumlétak nang dalan nang kuta gedé, panggonan pentèngané Gustiné. Kuta mau dijenengké Sodom lan Egipte, kuwi tembung kanggo nggambarké. ⁹ Wong-wong sangka sakkèhé taler, bangsa, basa lan negara bakal nonton layon mau suwéné telung dina setengah. Layon mau ora kelilan dikubur. ¹⁰ Wong-wong nang bumi bakal pada bungah karo patiné seksi loro mau. Terus pada nganakké keraméan lan pada kirim-kiriman kado, awit nabi loro sing nggawé susahé wong kabèh wis mati. ¹¹ Nanging sakwisé telung dina setengah layon loro mau terus nampa ambekan sangka Gusti Allah. Terus pada tangi lan kabèh wong sing weruh pada wedi banget. ¹² Nabi loro kuwi terus pada krungu swara banter sangka swarga nyeluk ngéné: “Pada munggaha réné!” Terus pada mungguh nang swarga kakemulan méga lan mungsuh-mungsuhé pada weruh kabèh. ¹³ Terus ènèng lindu gedé ngrubuhké sak prasepuluhé kuta lan wong pitung èwu mati. Wong-wong sing ijik urip pada wedi banget, terus pada ngluhurké Gusti Allah nang swarga.

¹⁴ Kasangsaan sing pindo wis kliwat. Kasangsaan sing nomer telu ndang nusul.

Trompèt nomer pitu diunèkké

¹⁵ Kadung mulékat nomer pitu ngunèkké trompèté, nang swarga terus ènèng swara-swara banter uniné ngéné: “Pangwasané donya saiki dityekel karo Gustiné awaké déwé lan Kristus. Dèkné bakal dadi ratu lan nyekel pangwasa slawas-lawasé.” ¹⁶ Para pinituwa patlikur sing pada njagong nang dampar-dampar nang ngarepé Gusti Allah terus pada sujut marang Dèkné. ¹⁷ Tembungé:

“Duh Gusti Allah sing kwasa déwé,
sing ènèng saiki lan mbiyèn,
Awaké déwé maturkesuwun
enggoné Gusti gelem nyekel pangwasané sing gedé
lan saiki nglakokké pangwasa kuwi.

¹⁸ Wong-wong sing ora kenal marang Gusti pada ngamuk,

awit wis tekan wantyiné
 enggoné Gusti bakal ngetokké nesuné.
 Wantyiné uga wis tekan
 enggoné Gusti bakal ngrutu
 wong-wong sing wis mati.
 Wis tekan wantyiné
 Gusti bakal ngupahi para peladéné,
 yakuwi para nabi lan kabèh umaté Gusti,
 yakuwi kabèh wong sing ngabekti marang Gusti,
 sing tyilik lan sing gedé.
 Saiki wis wantyiné
 Gusti ngrampungké kabèh wong sing ngrusak bumi.”

¹⁹ Omahé Gusti Allah sing nang swarga terus menga lan Kotak Wadah Prejanjian terus kéték nang kono. Terus ènèng klélap-klélap, swara horek lan gumluduk, uga buminé goyang-gaying lan udan ès sing deres banget.

12

Wong wédok lan naga

¹ Nang langit terus kéték ènèng rerupa sing nggumunké. Ènèng wong wédok nganggo salin srengéngé ngadek, mbulané nang ngisoré sikilé lan nang sirahé nganggo makuta sing ènèng lintangé rolas. ² Wong wédok mau meteng lan jalaran wis tekan wantyiné mbayi, mulané wongé nglarani karo sambat.

³ Nang langit terus ènèng rerupa anèh menèh ngétok, yakuwi ènèng naga gedé banget, rupané abang mbranang, endasé pitu lan sunguné sepuluh lan saben endas ènèng diadimé. ⁴ Karo buntuté, naga mau nyèrèt sak prateluné lintang-lintang nang langit, dibuwang nang bumi. Naga mau mapan nang ngarepé wong wédok sing nglarani mau, arep nguntal bayiné nèk lair. ⁵ Wong wédok mau terus nglairké anak lanang, sing bakal ngwasani para bangsa nganggo teken wesi. Nanging dadakan waé anak lanang mau karebut, terus digawa nang ngarepé damparé Gusti Allah. ⁶ Lah wong wédoké terus mblayu nang wustèn, nang panggonan sing wis dityawiské karo Gusti Allah. Nang kono wong wédok mau diopèni rolas atus swidak dina suwéné.

Naga dikalahké

⁷ Nang swarga terus ènèng peperangan. Mikaèl lan mulékat-mulékaté pada peperangan nglawan naga mau. Naga mau uga diréwangi karo para mulékaté. ⁸ Nanging naga kalah peperangé. Mulané naga lan para mulékaté ora dililani manggon nang swarga. ⁹ Naga gedé terus diuntyalké metu, yakuwi ula sing kuna, sing uga diarani Iblis lan Sétan, sing

nyasarké sak isiné jagat. Bareng karo mulékat-mulékaté naga mau diuntyalké nang bumi.

Kidung kamenangan

¹⁰ Aku terus krungu swara banter banget nang swarga, muni ngéné: “Saiki wis tekan waktuné Gusti Allah nylametké umaté. Saiki Gusti Allah wis nglakokké pangwasané. Pangwasané Kristus saiki wis teka. Awit sing ngelahké para seduluré awaké déwé nang ngarepé Gusti Allah, sing ngelahké awan-wengi, saiki wis diuntyalké sangka swarga. ¹¹ Para seduluré awaké déwé wis pada ngalahké naga nganggo getihé Tyempéné lan nganggo pituturé Gusti Allah sing dikabarké. Awit ora pada éman nyawané déwé, nanging pada saguh mati. ¹² Mulané, swarga lan sing manggon nang swarga pada bungah-bungaha! Nanging tylaka tenan bumi lan segara. Awit Sétan wis medun nekani kowé karo nesu banget, mangertèni nèk waktuné wis garèk sedilut.”

Naga ngoyak wong wédok

¹³ Kadung naga éling nèk wis dibuwang nang bumi, terus ngoyak wong wédok sing wis nglairké anak lanang mau. ¹⁴ Nanging Gusti Allah ngekèki swiwiné garuda gedé marang wong wédoké, supaya bisa mabur lunga nang panggonané nang wustèn. Nang wustèn kono wong wédoké dirumati telung taun setengah suwéné lan dipageri sangka ulané. ¹⁵ Naga mau nyemburké banyu kaya laut sangka tyangkemé, supaya wong wédoké katut karo banyuné. ¹⁶ Nanging bumi nulungi wong wédoké. Bumi mangapké tyangkemé lan nguntal banyu sing disemburké karo naga mau. ¹⁷ Naga nesu banget marang wong wédoké, terus lunga arep nglawan turun-turunané wong wédoké, yakuwi kabèh sing pada nggatèkké marang pituturé Gusti Allah lan temen nurut marang piwulangé Gusti Yésus. ¹⁸ Naga terus mapan nang pinggir segara.

13

Kéwan sing njedul sangka segara

¹ Aku terus weruh kéwan njedul sangka segara, sunguné sepuluh lan endasé pitu. Saben sungu ènèng makutané lan nang saben endasé ènèng tulisan sing ngolok-olok marang Gusti Allah. ² Kéwan sing aku weruh kuwi rupané kaya matyan tutul, sikilé kaya sikil bruwang lan tyangkemé kaya tyangkem singa. Kéwan mau dikèki kekuwatan karo naga, malah uga dikèki damparé lan pangwasané sing gedé. ³⁻⁴ Kétoké endasé kéwan mau ènèng siji sing tatu nggegirisi, nanging tatuné wis pulih. Wong sak jagat terus pada ngetutké

kéwan mau karo nggumun lan pada nyembah naga, awit naga ngekèki pangwasa marang kéwan. Wong-wong mau pada memuji marang kéwan, tembungé: “Sapa sing bisa madani kéwan iki lan sapa sing wani perang karo dèkné?”

⁵ Kéwan mau dililani karo Gusti Allah ngetokké tembung-tembung gemunggung lan tembung-tembung pengolok-olok marang Gusti Allah. Kéwan dililani uga nglakokké pangwasa, patang puluh loro sasi suwéné. ⁶ Kéwan terus ngolok-olok marang Gusti Allah, uga ngolok-olok jenengé lan omahé Gusti Allah lan kabèh sing manggon nang swarga. ⁷ Kéwan uga kelilan nglawan lan ngalahké kabèh sing pada nurut Gusti Allah. Malah kelilan nglakokké pangwasa marang saben taler lan negara, basa lan bangsa. ⁸ Kabèh wong nang bumi pada nyembah marang kéwan, yakuwi kabèh wong sing kawit jagat digawé jenengé ora ketulis nang Buku Panguripané Tyempéné sing wis kabelèh.

⁹ “Sapa sing nduwé kuping, dirungokké! ¹⁰ Sapa wis pinesti disetrap ya bakal dilebokké setrapan. Sapa wis pinesti mati karo pedang ya bakal dipatèni karo pedang. Mulané umaté Gusti Allah kudu sabar-mantep lan pretyaya.”

Kéwan sing metu sangka daratan

¹¹ Aku terus weruh kéwan liyané njedul sangka daratan. Kéwan iki sunguné loro kaya sunguné tyempé lan swarané kaya swarané naga. ¹² Kéwan iki nglakokké sakkèhé pangwasané kéwan sing ndisik. Jagat lan wong kabèh sing manggon nang kono pada dipeksa nyembah marang kéwan sing ndisik, sing wis mari sangka tatuné sing medèni. ¹³ Kéwan sing nomer loro nganakké mujijat-mujijat sing nggumunké. Nang ngarepé wong kabèh kéwan mau ngedunké geni sangka langit. ¹⁴ Kéwan iki pantyèn kelilan nindakké mujijat-mujijat nang ngarepé kéwan sing ndisik. Wong kabèh dikongkon karo kéwan sing nomer loro supaya ngedekké retya kanggo ngurmati kéwan sing ndisik, sing wis tatu karo pedang, nanging ijik urip. ¹⁵ Kéwan sing nomer loro éntuk pangwasa ngekèki nyawa marang retya mau, supaya retyané bisa ngomong lan matèni kabèh wong sing ora gelem nyembah marang dèkné. ¹⁶ Wong kabèh, gedé-tyilik, sugih-mlarat, slaf lan wong merdéka, dipeksa karo kéwan sing nomer loro mau, nggawa tenger nang tangané tengen lan nang batuké. ¹⁷ Dadiné ora ènèng wong siji waé sing bisa tuku apa adol, nèk ora nduwé tengeré kuwi, yakuwi jenengé kéwan apa nomeré jenengé kéwan mau.

¹⁸ Iki mbutuhké kaweruh. Wong sing nduwé kaweruh bisa ngerti tegesé nomeré kéwan kuwi, awit nomer kuwi

ngomongké manungsa lan nomeré kuwi nem atus swidak nènem.

14

Pamujiné wong-wong sing

wis nampa keslametan

¹ Aku terus weruh Tyempéné ngadek nang gunung Sion. Karo Dèkné ènèng wong satus patang puluh papat èwu. Nang batuké wong-wong mau ketulis jenengé Tyempéné lan jenengé Bapaké. ² Aku terus krungu swara sangka langit kaya swarané banyu okèh gemrojok lan kaya swarané gluduk sing medèni, uga kaya swarané tyemplung sing ditabuh karo para penabuh. ³ Nang ngarepé dampar lan nang ngarepé kauripan papat, uga nang ngarepé para pinituwa sing nang sak ubengé dampar mau wong satus patang puluh papat èwu pada singi kidung anyar. Ora ènèng sing bisa blajar kidung mau, kejaba namung wong satus patang puluh papat èwu sing wis dislametké sangka bumi. ⁴ Kuwi wong sing pada nyimpen awaké resik, jalaran ora tyetyampuran karo wong wédok. Dadiné ora nduwé bojo. Wong-wong iki pada ngetutké Tyempéné nang endi waé. Iki sing pada katebus sangka tengahé manungsa kabèh, dadi kurban sing ndisik déwé sing dipasrahké marang Gusti Allah lan marang Tyempéné. ⁵ Wong-wong kuwi ora tau goroh lan ora ènèng regeté.

Mulékat telu

⁶ Aku terus weruh ènèng mulékat liyané mabur nang awang-awang, nggawa kabar kabungahan sing langgeng, dikabarké marang wong-wong sing manggon nang bumi, saben bangsa, taler, basa lan negara. ⁷ Mulékat mau ngomongé karo swara banter: “Pada wedia marang Gusti Allah lan pada dipuji Jenengé, awit saiki wis tekan wantyiné enggoné Dèkné bakal ngrutu manungsa. Pada sujuta marang Dèkné sing nggawé langit lan bumi, segara lan sakkèhé etuké banyu.”

⁸ Mulékat sing ndisik disusul karo mulékat sing kèri sing ngomong: “Wis rubuh! Kuta Babilon sing gedé wis rubuh! Ya kuta iki sing marakké para bangsa pada mendem ngombé ala lan laku bédang.”

⁹⁻¹¹ Terus ènèng mulékat nomer telu nusul, ngomong banter: “Wong sing nyembah marang kéwan lan retyané lan sing nampa tengeré nang batuké apa tangané, wong kuwi bakal ngombé angguré nesuné Gusti Allah, sing wis dityawiské nang wadagé, tanpa dikurangi setitik-setitika. Wong kabèh bakal diajar nganggo geni lan lirang nang ngarepé para

mulékaté Gusti Allah lan nang ngarepé Tyempéné. Kebulé geni sing ngajar wong-wong mau munggah slawas-lawasé. Ajaran kuwi ora bakal lèrèn awan-wengi, yakuwi wong-wong sing pada nyembah marang kéwan lan retyané lan kabèh wong sing nduwé tengeré jenengé kéwan mau.”

¹² Ing kéné umaté Gusti Allah, sing pada manut marang pituturé lan sing pada temen nurut Gusti Yésus, kudu sabar-mantep.

¹³ Aku terus krungu swara sangka swarga: “Ditulis: Beja wong sing pada mati menunggal karo Gusti.”

“Pantyèn ngono,” tembungé Rohé Allah. “Supaya pada lèrèn sangka penggawéané sing rekasa lan bisa ngrasakké pametuné penggawéané.”

Bumi dienèni

¹⁴ Aku terus weruh ènèng méga putih. Nang méga kono ènèng sing njagong, kétoké kaya Gusti Yésus, Anaké Manungsa. Sirahé nganggo makuta emas lan tangané nyekel arit sing landep. ¹⁵ Terus ènèng mulékat metu sangka omahé Gusti Allah. Mulékaté ngomong seru marang sing njagong nang méga mau, tembungé: “Arit kuwi dikanggokké kanggo panèn, awit wis tekan wantyiné panèn, panènané wis tuwa.” ¹⁶ Sing njagong nang méga terus ngetungké arité nang bumi terus bumi dienèni.

¹⁷ Aku terus weruh mulékat liyané metu sangka omahé Gusti Allah nang swarga, nyekel arit sing landep.

¹⁸ Sakwisé kuwi terus mulékat sing nomer telu metu sangka altar. Mulékaté kuwi ngwasani geni. Mulékat iki terus mbenkok marang mulékat sing nyekel arit landep mau, tembungé: “Aritmu landep kuwi enggonen babat lan dompol-dompolan dreif sing nang kebon dreif nang bumi pada diunduh, awit wis mateng-mateng!” ¹⁹ Mulékaté terus nyabetké arité lan ngunduhi dreif terus diuntyalké nang jeding peresan sing gedé, yakuwi panggonané nesuné Gusti Allah. ²⁰ Dreifé terus diperesi nang sak njabané kuta. Sangka peresan mau terus metu getihé, mili terus, jeruné sampèk ènèng rong mèter lan adohé telung atus kilomèter.

15

Para mulékat sing nggawa memala sing kèri

¹ Aku terus weruh rerupa sing élok lan nggumunké. Enèng mulékat pitu pada nggawa memala pitu sing kèri. Iki setrapané Gusti Allah sing kèri déwé.

² Aku terus weruh rerupa kétoké kaya segara katya tyampur karo geni. Aku uga weruh wong-wong sing wis pada menang enggoné perang karo kéwan lan retyané lan

menangké wong sing jenengé digambarké nganggo nomer. Wong-wong sing wis pada menang kuwi pada ngadek nang pinggiré segara katya mau. Pada nyekel tylempung sing dikèki Gusti Allah. ³ Wong-wong pada singi kidungé nabi Moses, peladèné Gusti Allah lan kidungé Tyempéné, tembungé:

“Duh Gusti Allah sing kwasa déwé,

Pantyèn gedé lan nggumunké

penggawéné Gusti,

Duh Ratuné kabèh bangsa,

Tumindaké Gusti

panyèn lempeng lan bener.

⁴ Duh Gusti, sapa sing ora wedi marang Kowé?

Sapa sing ora ngluhurké jenengé Gusti?

Awit namung Gusti déwé sing sutyi.

Kabèh bangsa bakal mara

lan nyembah marang Gusti,

awit kabèh wong wis ngerti

nèk tandangé Gusti bener.”

⁵ Sakwisé kuwi aku terus weruh omahé Gusti Allah nang swarga mbukak lan nang njeroné ènèng tarup panggonané Gusti Allah. ⁶ Mulékat pitu sing nggawa memala pitu mau pada metu sangka omahé Gusti Allah, nganggo klambi putih sumeblak lan nang dadané nganggo sabuk emas. ⁷ Salah-sakwijiné kauripan papat mau terus ngelungké mangkok emas marang mulékat pitu mau, mangkoké kabèh kebek karo nesuné Gusti Allah sing urip langgeng slawasé. ⁸ Omahé Gusti Allah terus kebek karo kebul sangka kaluhurané lan pangwasané Gusti Allah. Sakdurungé memala pitu sing ditindakké karo mulékat pitu rampung, ora ènèng wong siji waé sing éntuk mlebu nang omahé Gusti Allah.

16

Memala pitu

¹ Aku terus krungu swara banter sangka omahé Gusti Allah ngomong marang mulékat pitu mau ngéné: “Pada budala! Mangkok pitu isiné nesuné Gusti Allah pada suntaken nang bumi!”

² Mulékat sing nomer siji terus budal lan nyuntak mangkoké nang bumi. Wong-wong sing pada nganggo tengeré kéwané lan sing pada nyembah retyané terus pada kenèng lara wudun sing medèni lan nggilani.

³ Sakwisé kuwi mulékat sing nomer loro nyuntak mangkoké nang segara. Banyuné terus dadi kaya getihé

wong mati, marakké sak ènèngé kauripan nang segara pada mati.

⁴ Mulékat sing nomer telu terus nyuntak mangkoké nang laut-laut lan etuk-etuké banyu, marakké banyuné dadi getih.

⁵ Aku terus krungu mulékat sing ngwasani banyu ngomong: “Duh Gusti Allah sing sutyi déwé! Gusti pantyèn sing bener déwé, sing ènèng saiki, uga ing jaman sing kliwat. ⁶ Jalaran wong-wong kuwi pada ngutahké getihé para sutyi lan para nabi, mulané wong-wong kuwi pada mbok ombèni getih. Kuwi pantyèn wis sak mestiné.” ⁷ Aku terus krungu swara sangka altar, uniné: “Duh Gusti, Gusti Allah sing kwasa déwé, enggonmu ngrutu kuwi pantyèn bener lan adil.”

⁸ Sakwisé kuwi mulékat nomer papat nyuntak mangkoké nang srengéngé. Srengéngé terus kelilan mbrongos manungsa nganggo panasé sing sumelèt. ⁹ Manungsa terus pada gosong, jalaran sangka sumelèté panasé. Manungsa terus pada ngolok-olok Gusti Allah sing nekakké memala mau. Nanging manungsa meksa ora gelem marèni dosa-dosané lan ora gelem ngluhurké Gusti Allah.

¹⁰ Mulékat sing nomer lima terus nyuntak mangkoké nang damparé kéwané. Panggonan kono terus malih peteng kabèh lan wong-wong sampèk pada nggeget ilaté déwé sangking ngrasakké larané. ¹¹ Wong-wong mau terus pada ngolok-olok Gusti Allah sing nang swarga, awit ora betah ngrasakké larané lan jalaran sangka wudun-wuduné. Nanging wong-wong meksa ora gelem marèni klakuané sing ala.

¹² Sakwisé kuwi mulékat sing nomer nenem terus nyuntak mangkoké nang laut Efrat. Lauté terus asat, sampèk kenèng dienggo liwat karo ratu-ratu sangka bawah wétanan. ¹³ Aku terus weruh ènèng roh reget telu rupané kaya kodok. Siji metu sangka tyangkemé naga, siji metu sangka tyangkemé kéwané lan sijiné metu sangka tyangkemé nabi palsu. ¹⁴ Kodok telu kuwi roh-rohé sétan sing pada nggawé mujijat-mujijat. Kodok-kodok mau terus nekani ratu-ratu sak jagat kabèh, pada dilumpukké diejèk perang ing dina gedé, dinané Gusti Allah sing kwasa déwé.

¹⁵ “Kowé tak omongi nèk Aku bakal teka kaya tyarané maling. Beja wong sing jaga-jaga lan nganggo sandangané, supaya ora wuda lan ditonton wong.”

¹⁶ Roh-roh mau nglumpukké para ratu nang panggonan sing ing basa Ibrani jenengé Armakédon.

¹⁷ Sakwisé kuwi, mulékat sing nomer pitu nyuntak mangkoké nang awang-awang. Sangka damparé omahé Gusti Allah nang swarga terus ènèng swara banter ngomong: “Wis rampung!” ¹⁸ Terus ènèng klélap-klélap, gluduk lan

lindu gedé sing durung tau klakon kawit bumi dienggoni manungsa. ¹⁹ Kuta sing gedé petyah dadi telu. Semono uga kuta-kutané kabèh bangsa sak jagat, kabèh jugruk. Gusti Allah ora lali marang kuta gedé Babilon. Kuta iki terus diombèni anggur nesuné Gusti Allah. ²⁰ Sakkèhé pula terus pada ilang lan gunung-gunung uga wis ora kéték. ²¹ Terus ènèng udan ès prongkolan, sak prongkolan boboté sèket kilo, pada tiba sangka langit, nibani wong-wong. Wong-wong terus pada ngolok-olok Gusti Allah, jalaran sangka memala udan ès sing nggilani kuwi.

17

Putusan bab kuta Babilon

¹ Sakwisé kuwi salah-sakwijiné mulékat pitu sing nggawa mangkok pitu mau marani aku lan ngomongi: “Mbrénéa, tak duduhi setrapané lonté gedé, yakuwi kuta gedé sing didekné nang panggonan sing okèh banyuné. ² Para ratu pada laku bédang karo lonté gedé mau, uga wong-wong sing manggon nang bumi wis pada mendem karo angguré bédangé.”

³ Ing pangwasané Roh Sutyi aku digawa nang wustèn karo mulékat mau. Nang kono aku weruh ènèng wong wédok numpak kéwan sing rupané abang mbranang. Kéwan mau awaké sak kujur kebek karo tulisan sing ngolok-olok marang Gusti Allah. Kéwan kuwi endasé pitu lan sunguné sepuluh. ⁴ Wong wédoké nganggo klambi purper lan abang mateng sing ènèng emas, inten lan mutiarané. Tangané nyekel tyangkir emas sing kebek karo barang-barang reget lan jiji, éntuk-éntuké enggoné laku bédang. ⁵ Nang batuké wong wédoké ènèng tulisané jeneng simpenan, yakuwi: “Babilon gedé, baboné sakkèhé lonté lan sakkèhé penggawé ala nang bumi.” ⁶ Aku weruh wong wédok mau ijik mendem sangka getihé para wong pretyaya lan getihé wong sing wis pada janji nurut Gusti Yésus tekan pati.

Weruh kuwi mau kabèh aku nggumun banget. ⁷ Mulékaté terus ngomong marang aku: “Kenèng apa kowé kok nggumun? Kowé tak omongi bab wewadiné wong wédok lan wewadiné kéwan sing ditumpaki, sing endasé pitu lan sunguné sepuluh kuwi. ⁸ Kéwan sing mbok sawang kuwi mauné ènèng, nanging saiki ora ènèng. Kéwan kuwi bakal njedul sangka jurang peteng lan bakal dirampungké. Lah para manungsa sing manggon nang bumi, sing jenengé ora ketulis nang Buku Panguripan sakdurungé jagat digawé, nèk pada weruh kéwan mau bakal pada nggumun. Awit kéwan kuwi mbiyèn ènèng, saiki ora ènèng, nanging bakal njedul menèh.

⁹ “Prekara iki pantyèn mbutuhké kaweruh lan pangerti. Endas pitu kuwi nggambarké gunung pitu sing dijagongi karo wong wédok mau. ¹⁰ Kuwi uga nggambarké ratu pitu: sing lima wis ambruk, sing siji ijik ngadek lan sing sijiné menèh durung teka. Nèk kuwi teka, sing ngadek ora suwi. ¹¹ Lah Kéwané, sing mauné ènèng, saiki ora ènèng, kuwi ratu sing nomer wolu. Ratu kuwi tunggalé karo ratu pitu sing bakal diambrukké mau.

¹² “Lah sungu sepuluh sing mbok sawang kuwi nggambarké ratu sepuluh sing durung molai nglakokké pangwasa. Ratu-ratu kuwi bakal pada nampani pangwasané bebarengan karo kéwané, sak jam suwéné. ¹³ Ratu sepuluh kuwi tujuané tunggalé, yakuwi, arep masrahké pangwasané lan kekuwatané marang kéwan. ¹⁴ Ratu-ratu lan kéwané bakal dadi siji perang karo Tyempéné. Nanging bakal dikalahké karo Tyempéné lan para seduluré sing wis dipanggil lan dipilih lan sing pada temen nurut marang Dèkné. Awit Dèkné kuwi Gustiné para gusti lan Ratuné para ratu.

¹⁵ “Mulékat mau terus ngomongi aku ngéné: Banyu sing mbok sawang, sing dijagongi lonté kuwi, nggambarké negara-negara lan golongan-golongané wong, para bangsa lan basa. ¹⁶ Sungu sepuluh lan kéwané kuwi bakal pada sengit marang lonténé. Sembarang nduwéné lonténé bakal direbut lan wongé bakal diudani. Dagingé bakal dipangan terus wongé diobong nang geni. ¹⁷ Awit Gusti Allah wis ndèkèk ing atiné wong-wong, supaya pada nglakoni apa sing wis ditetepké karo Gusti Allah. Wong-wong terus pada masrahké pangwasané marang kéwané. Kéwan bakal nglakokké pangwasané nganti kabèh tembungé Gusti Allah keturutan.

¹⁸ “Wong wédok sing mbok sawang kuwi nggambarké kuta gedé, sing ngwasani para ratu nang bumi.”

18

Kuta Babilon rubuh

¹ Sakwisé kuwi aku terus weruh mulékat liyané medun sangka swarga. Mulékat mau gedé pangwasané lan bumi malih padang jalaran sangka kamulyané. ² Mulékat mau ngomong nganggo swara banter: “Wis rubuh! Babilon, kuta gedé kuwi wis rubuh. Saiki wis dienggoni roh-roh reget lan dadi panggonan delikané roh-roh ula lan sak rupané manuk sing ala lan sing disengiti wong. ³ Sakkèhé para bangsa wis pada ngombé anggur dosané laku bédang. Para ratu nang bumi wis pada laku bédang karo Babilon lan para sudagar nang bumi wis pada dadi sugih sangka kasugihané Babilon sing ora ènèng entèké.”

⁴ Aku terus krungu swara liyané sangka swarga uniné:
 “Hé umatku! Metua sangka Babilon kuwi!

Supaya kowé ora ketularan
 karo dosa-dosané
 lan ora mèlu kenèng setrapané.

⁵ Awit dosané wis tumpuk-undung
 sampèk sundul langit
 lan Gusti Allah ora lali
 marang sak ènèngé ala sing ditindakké.

⁶ Balesana kaya sing ditindakké marang kowé,
 malah didobelké pisan.

Tyangkiré diisèni ombèn-ombèn
 sing kerasé dobel
 ngungkuli sing disuguhké marang kowé.

⁷ Ditekakké setrapan lan kasangsaran
 sing pada gedéné
 karo kaluhuran lan kasugihan
 sing wis dirasakké.

Awit isiné atiné slawasé ngéné:
 ‘Aku iki ratu sing nindakké pangwasa.
 Aku dudu randa
 lan ora bakal nandang sedi.’

⁸ Mulané bareng sedina kuwi uga,
 wong kuwi bakal katekan memala pirang-pirang:
 pati, sedi, ngelih.

Wong mau bakal diobong nang geni,
 awit Gusti Allah sing ngrutu kuwi kwaswa déwé.”

⁹ Para ratu sing pada laku bédang karo wong wédok mau
 lan uga dadi sugih jalaran gegandèngan karo Babilon, bakal
 nangisi lan sambat nèk weruh kebul mungghah sangka geni
 sing ngobong Babilon mau. ¹⁰ Para ratu sing ngadek nang
 kadohan, sangking wediné kenèng kasangsarané kuta mau,
 omongé: “Aduh, kok tyilaka temen kowé Babilon, kuta sing
 kesuwur gedéné. Kowé katumpes karo setrapané Gusti Allah
 sakjeroné sak jam.”

¹¹ Para sudagar uga pada nangis lan sambat, jalaran sangka
 wong wédok mau, awit saiki wis ora ènèng wong sing gelem
 nukoni dagangané menèh. ¹²⁻¹³ Yakuwi dagangan sing rupa
 emas lan selaka, watu larang lan parel, mori alus, mori
 purper, sutra lan mori abang, rupa-rupa dam-daman sangka
 kayu sing langka, sangka gading lan sangka kayu sing larang
 regané, sangka brons, wesi lan marmer, kanil, bumbu-
 bumbu, lenga-wangi, menyan, anggur lan lenga, glepung
 lan gandum, sapi lan wedus, jaran, kréta, slaf lan uga ma-
 nungsa. ¹⁴ Tembungé para sudagar: “Sembarang sing dadi
 pepénginané atimu wis ilang lan sembarang kalubèran lan

apik-apikan wis ora ènèng, ora bakal ketemu menèh.”¹⁵ Para sudagar sing malih sugih jalaran pada dedagangan nang Babilon bakal pada ngadek nang kadohan, awit wedi nèk mèlu kenèng setrapané kuta mau. Wong-wong namung pada nangis lan sambat, tembungé:¹⁶ “Aduh, kaya ngapa tyilakané kuta gedé sing kesuwur kuwi. Lumrahé nganggo mori alus, mori purper, mori abang lan nganggo emas, watu larang lan parel.¹⁷ Nanging sakjeroné sak jam waé kasugihané semono okèhé wis ilang kabèh.”

Sakkèhé kapitèn, wong kapal layar lan matrus lan kabèh wong sing kerjanané nang segara pada ngadek nang kadohan.¹⁸ Kadung pada weruh kebul sangka geni sing ngobong kuta mau, terus pada bengok-bengok tembungé: “Durung tau ènèng kuta sing seméné gedéné.”¹⁹ Sirahé terus disawuri lemah ngétokké nèk susah. Terus pada nangis lan sambat: “Aduh, tyilaka temen kuta gedé iki! Kasugihané wis nggawé sugihé sakkèhé juragan kapal. Nanging sakjeroné sak jam wis ilang kabèh.”

²⁰ Hé swarga, pada bungaha, awit kuta kuwi wis rusak. Hé para umaté Gusti Allah, rasul-rasul lan nabi-nabi, pada bungaha! Awit Gusti Allah wis ngedunké setrapan marang kuta kuwi kanggo apa sing wis ditindakké karo kuta mau marang kowé kabèh.

²¹ Sakwisé kuwi terus ènèng mulékat rosa ngangkat watu, gedéné sak gilingan lan nguntyalké watu mau nang segara, karo ngomong: “Ya kaya ngéné iki enggoné kuta Babilon sing kesuwur bakal diuntyalké nganti ora bakal ketemu menèh.²² Swarané musiké tukang tylempung, tukang singi, tukang suling lan tukang trompèt ora bakal krungu menèh nang panggonanmu. Wis bakal ora ènèng kesenian menèh nang kono.²³ Ora ènèng sloroté dian sing madangi kowé menèh. Swarané wong nduwé gawé ora bakal ènèng menèh. Para sudagarmu kuwi wong sing diajèni banget nang sak lumahé bumi. Lan nganggo èlmu-èlmu pepeteng kowé wis nyasarké sakkèhé bangsa nang bumi.”

²⁴ Kuta Babilon wis disetrap, awit nang kuta kono okèh getih wis wutah, yakuwi getihé para nabi, getihé umaté Gusti Allah, tyekaké rembuk: getihé kabèh wong sing dipatèni nang bumi kono.

19

¹ Aku terus krungu kaya swarané wong okèh banget nang swarga, uniné: “Pujia Gusti Allah! Keslametan, kamulyan lan pangwasa ana ing tangané Gusti Allahé awaké déwé!² Dèkné sing ngrutu bener lan nyata. Dèkné wis ngrutu lonté gedé, sing nggawé rusaké bumi nganggo laku bédangé.

Dèkné wis mbales marang wong wédok kuwi, sing wis matèni para peladèné.”³ Swara mau terus ngomong sepisan menèh: “Pujia Gusti Allah! Kebul sing munggah sangka geni sing ngobong kuta gedé mau bakal langgeng slawasé!”⁴ Para pinituwa patlikur lan kauripan papat kuwi terus pada sujut marang Gusti Allah sing njagong nang dampar terus ngomong: “Amèn, pujia Gusti Allah!”

⁵ Sangka dampar terus ènèng swara ngomong: “Hé para peladèné Gusti Allah kabèh lan sakkèhé wong sing nyembah marang Gusti Allah, gedé-tyilik, pada memujia marang Gusti Allahé awaké déwé!”⁶ Sakwisé kuwi aku terus krungu kaya swarané wong okèh banget. Swarané kaya swarané banyu okèh gemrojek lan swarané gluduk, tembungé: “Pujia Gusti Allah! Awit Gusti, Gusti Allahé awaké déwé sing kwasa déwé, Dèkné Ratu.”⁷ Hayuk pada ramé-ramé lan bungah-bungah ngluhurké kamulyané. Awit wis tekan waktuné kawiné Tyempéné.⁸ Mantèné wédok kelilan nganggo mori alus putih sing resik gumelap!” Mori alus kuwi nggambarké penggawé bener sing ditindakké karo para umaté Gusti Allah.

⁹ Mulékaté terus ngomong ngéné marang aku: “Ditulis iki: Beja wong-wong sing diundang kongkon mèlu pésta kawiné Tyempéné.” Terus tembungé menèh: “Iki tembungé Gusti Allah, tembung sing nyata!”

¹⁰ Aku terus sujut nang ngarepé mulékaté arep nyembah, nanging mulékaté terus ngomong: “Aja! Aja nyembah aku! Nyembaha Gusti Allah. Aku iki tunggalé karo kowé lan para sedulurmu kabèh sing pretyaya marang Gusti Yésus!”

Awit paseksiné Gusti Yésus kuwi sumberé tembungé para nabi.

Wong numpak jaran putih

¹¹ Aku terus weruh swarga menga. Ènèng jaran putih, ditumpaki karo sing dijenengké Setia lan Nyata. Dèkné sing ngrutu lan perang sak beneré.¹² Mripaté kaya geni murup. Sirahé nganggo makuta okèh. Lah jeneng sing ketulis ing Dèkné ora ènèng sing ngerti, kejaba namung Dèkné déwé.¹³ Penganggoné salin kebek getih lan jenengé: Pituturé Gusti Allah.¹⁴ Para soldaté swarga pada ngetutké lakuné karo numpak jaran putih lan nganggo salin mori alus putih resik.¹⁵ Tyangkémé ngetokké pedang landep arep kanggo menangké bangsa-bangsa sing ora pretyaya. Dèkné bakal ngwasani bangsa-bangsa nganggo teken wesi lan bakal ngidek-idek bangsa-bangsa kaya nèk ngidek-idek dreif nang peresan, yakuwi nesuné Gusti Allah sing kwasa déwé, sing nggilani.¹⁶ Nang saliné lan nang pupuné ènèng jeneng ketulis, yakuwi: Raturé para ratu lan Gustiné para gusti.

Kéwan lan nabiné dikalahké

¹⁷ Aku terus weruh mulékat ngadek nang srengéngé lan mbengok banter marang sakkèhé manuk sing mabur nang awang-awang, tembungé: “Mbrénéa, pada nglumpuk réné ngguyupi pésta gedé, sing dianakké karo Gusti Allah. ¹⁸ Pada mangana dagingé para ratu, dagingé para penggedéné perang lan para soldat, dagingé jaran-jaran lan sing pada numpaki, dagingé sakkèhé manungsa, gedé-tyilik, slaf lan wong merdéka.”

¹⁹ Aku terus weruh kéwané lan para ratu pepak sak soldat-soldaté kabèh, pada nglumpuk arep perang karo wongé sing numpak jaran putih lan sak balané mau. ²⁰ Kéwané terus dityekel, uga nabi palsu sing wis nindakké mujijat-mujijat nang ngarepé kéwan mau. Ya nganggo mujijat-mujijat kuwi kéwan nyasarké wong-wong sing pada nampa tengeré kéwan kuwi lan wong-wong sing pada sujut nyembah retyané. Kéwan lan nabi palsu terus dityemplungké urip-uripan nang segara geni lirang. ²¹ Balané pada dipatèni nganggo pedang sing metu sangka tyangkémé wong sing numpak jaran putih mau. Manuk-manuk terus pada teka lan mangan dagingé sampèk warek.

20

Kraton sing sèwu taun

¹ Aku terus weruh ènèng mulékat medun sangka swarga. Tangané nyekel kuntyiné jurang peteng lan ranté gedé. ² Mulékaté terus nyekel naga, yakuwi Iblis apa Sétan. Naga terus diranté sèwu taun suwéné. ³ Dèkné diuntyalké nang jurang peteng, terus ditutup lan diségel, supaya ora nyasarké para bangsa menèh sakdurungé sèwu taun mau entèk. Sak-wisé kuwi naga bakal dietyulké menèh sak untara.

⁴ Aku terus weruh dampar-dampar. Sing njagong nang dampar-dampar mau éntuk pangwasa ngrutu. Aku uga weruh nyawané wong-wong sing diketok guluné, jalaran pada nyeksèni Gusti Yésus lan pada ngabarké pituturé Gusti Allah. Wong-wong kuwi durung tau sembah-sujut marang kéwan lan marang retyané lan uga ora nampani tengeré kéwan nang batuké lan nang tangané. Wong-wong kuwi kabèh urip menèh lan pada mèlu dadi ratu karo Kristus sèwu taun suwéné. ⁵ Iki petangèn sangka pati sing sepisanan. Nanging wong-wong mati liyané pada ora urip menèh sakdurungé sèwu taun mau entèk. ⁶ Wong-wong sing pada ditangèkké ing petangèn sing sepisanan pantyèn beja lan

kaberkahan tenan. Awit wong-wong kuwi ora bakal dikwasani karo pati sing kapindo, nanging bakal dadi imam-imamé Gusti Allah lan imam-imamé Kristus. Wong-wong kuwi bakal pada mèlu Kristus dadi ratu sèwu taun suwéné.

Sétan dirampungké

⁷ Nèk wis genep sèwu taun, Sétan bakal dietyulké menèh sangka setrapané. ⁸ Sétan bakal metu lan nyasarké para bangsa nang sak lumahé bumi, yakuwi Gok lan Magok. Bangsa-bangsa kabèh, ora kenèng diitung okèhé, bakal dilumpukké karo Sétan, diejèk perang. ⁹ Terus pada pentyar ngluruk perang nang sak jagat kabèh, terus pada nepung panggonané para umaté Gusti Allah lan kuta sing ditrésnani karo Gusti Allah. Nanging terus ènèng geni medun sangka langit, matèni wong-wong kuwi. ¹⁰ Lah Sétan, sing nyasarké wong-wong, terus dityemplungké nang segara geni lan lirang, yakuwi panggonané kéwan lan nabi palsu. Nang kono bakal pada ngrasakké lara awan-wengi, slawas-lawasé.

Kraton ing entèk-entèkané jaman

¹¹ Aku terus weruh dampar gedé putih lan sing njagongi dampar kuwi. Bumi lan langit pada ilang sangka ngarepé lan wis ora kétok menèh. ¹² Aku terus weruh wong-wong sing wis pada mati, gedé-tyilik, pada ngadek nang ngarepé damparé. Nang kono ènèng buku-buku sing wis kebukak, terus ènèng buku liyané dibukak, yakuwi Buku Panguripan. Wong-wong terus pada dikrutu miturut penggawéné kaya sing ketulis nang buku-buku mau. ¹³ Segara masrahké wong-wong mati sing nang njeroné. Penggedéné Pati lan kratoné Pati uga pada masrahké wong-wong mati. Wong-wong mau kabèh pada dikrutu miturut penggawéné déwé-déwé. ¹⁴ Sakwisé kuwi Pati lan kratoné Pati terus dityemplungké nang segara geni. Segara geni kuwi diarani pati sing kapindo. ¹⁵ Sapa sing jenengé ora ketulis nang Buku Panguripan dityemplungké nang segara geni kuwi.

21

Langit anyar lan bumi anyar

¹ Aku terus weruh langit lan bumi anyar. Langit sing ndisik lan bumi sing ndisik wis ora ènèng lan segara ya wis ora ènèng. ² Aku uga weruh kuta sutyi, Yérusalèm sing anyar, medun sangka swarga, sangka nggoné Gusti Allah. Kuta mau dipatyaki kaya mantèn wédok sing dipatyaki arep ditemokké karo mantèn lanang. ³ Aku terus krungu swara banter sangka dampar mau, tembungé: “Saiki Gusti Allah manggon nang tengahé manungsa! Dèkné bakal manggon dadi siji karo

manungsa. Wong-wong bakal dadi umaté lan Dèkné dadi Gusti Allahé. ⁴Gusti Allah bakal ngusapi sakkèhé eluh sangka mripaté umaté. Pati wis bakal ora ènèng menèh. Kasusahan, tangis lan lelara uga bakal ora ènèng. Sembarang sing lawas wis ilang.”

⁵ Sing njagong nang dampar terus ngomong: “Sembarang kabèh tak dadèkké anyar!” Terus ngomong marang aku: “Ditulis, awit tembung iki nyata lan kenèng dipretiyaya!” ⁶ Terus ngomong menèh: “Sembarang kabèh wis klakon. Aku iki Alfah lan Omékah, Wiwitané lan Penutupé. Wong sing ngelak bakal tak kèki ngombé sangka etuké banyu panguripan, tanpa mbayar. ⁷ Sapa sing mantep pengandelé bakal nampa kuwi kabèh sangka Aku lan Aku bakal dadi Gusti Allahé lan dèkné bakal dadi anakku. ⁸ Nanging wong sing wedi, wong sing ora kenèng dijagakké, sing pada nglakoni barang sing ala, sing tukang matèni wong, sing laku bédang, sing nglakokké pangwasa pepeteng, sing nyembah brahala lan wong kabèh sing tukang ngapusi, kuwi kabèh bakal di-tyemplungké nang segara geni lan lirang sing murup. Kuwi pati sing kapindo.”

Kuta Yérusalèm sing anyar

⁹ Salah-sakwujiné mulékat pitu sing nggawa mangkok sing kebek karo memala pitu sing kèri, teka lan ngomong marang aku: “Mbrénéa! René tak duduhi mantèn wédok, bojoné Tyempéné.” ¹⁰⁻¹¹ Aku terus dikwasani karo Rohé Allah, terus digawa karo mulékat mau nang putyuké gunung sing duwur banget. Aku diduduhi kuta Yérusalèm sing sutyi medun sangka swarga, sangka Gusti Allah, kebek karo kaluhuran lan sloroté kamulyané Gusti Allah. Kuta mau gilapé kaya watu larang yaspis lan bening kaya kristal. ¹² Témboké gedé lan duwur, gapurané rolas lan dijaga mulékat rolas. Nang gapurané ketulis jenengé taleré bangsa Israèl rolas. ¹³ Nang sebelah wétan ènèng gapurané telu, nang lor telu, nang kidul telu lan nang kulon telu. ¹⁴ Témboké kuta kuwi mubeng nganggo pondasi watu rolas. Nang watu-watu mau ketulis jeneng-jenengé rasul-rasul Tyempéné, tyatyahé rolas. ¹⁵ Mulékat sing ngomong marang aku mau nggawa ukuran emas, kanggo ngukur kuta, gapura lan témboké mubeng. ¹⁶ Kuta mau dawané pada karo ambané lan duwuré. Dawané kutané diukur ènèng 2.400 kilomèter. Ambané lan duwuré pada karo dawané. ¹⁷ Kadung ngukur témboké mubeng duwuré ènèng 60 mèter. Mulékaté nganggokké ukurané manungsa. ¹⁸ Témbok mubeng mau gawéan watu larang yaspis, kutané emas tulèn, beningé kaya katya. ¹⁹⁻²⁰ Pondasiné témbok mubeng dipasang watu larang warna-warna. Pondasi sing

sepisan kuwi yaspis, sing pindo safir, sing telu akat, sing papat smarag, sing lima oniks, sing nenem kornalin, sing pitu krisolit, sing wolu akwamarin, sing sanga topas, sing sepuluh krisopras, sing sewelas turkis, sing rolas ametis. ²¹ Gapura rolas gawéané sangka parel rolas. Gapura siji kuwi wujud parel siji. Lah dalan-dalané kuta gawéan sangka emas tulèn, beningé kaya katya.

²² Nang kuta kono aku ora weruh omahé Gusti Allah, awit omahé Gusti Allah kuwi ya Gusti déwé, Gusti Allah sing kwasa déwé lan Tyempéné. ²³ Kuta kuwi ora mbutuhké pepadangé srengéngé apa mbulan, awit sing madangi sloroté Gusti Allah déwé lan Tyempéné sing dadi oboré. ²⁴ Para bangsa nang bumi bakal pada mlaku nang pepadangé lan para ratuné bumi bakal pada nggawa kasugihané nang kuta kono. ²⁵ Gapurané kutané bakal menga terus ing wayah awan lan ora bakal ditutup menèh, awit ora bakal ènèng wengi menèh. ²⁶ Kamulyané lan kasugihané bangsa-bangsa bakal kagawa mlebu nang kuta kono. ²⁷ Nanging wong-wong sing pada nglakoni penggawé ala lan wong sing seneng ngapusi ora éntuk mlebu mbronon, tegesé sembarang sing reget blas ora kenèng digawa mlebu mbronon. Namung wong-wong sing jenengé ketulis nang Buku Panguripané Tyempéné sing bisa mlebu.

22

¹ Mulékat mau uga nduduhi aku laut sing banyuné bening kaya kristal, yakuwi Banyu Panguripan. Laut mau metu sangka damparé Gusti Allah lan Tyempéné, terus mili nang sak tengahé dalan-dalan nang kuta kono. ² Nang sak kiwatengené lauté ènèng wit-wit kauripan sing ngetokké woh ping rolas sakjeroné setaun, sesasi sepisan. Godongé dienggo nambani para bangsa. ³ Nang kuta kono ora ènèng barang sing kenèng tembung nesuné Gusti Allah.

Damparé Gusti Allah lan Tyempéné bakal nang tengahé kuta kono. Para peladéné Gusti Allah bakal pada ngabekti marang Dèkné lan bakal pada nyawang rainé. ⁴ Batuké bakal pada dietyap karo jenengé Gusti Allah. ⁵ Nang kono bakal ora ènèng wayah wengi menèh, mulané wong-wong ora mbutuhké obor apa srengéngé, awit Gusti déwé sing bakal madangi. Wong-wong mau bakal dadi ratu nglakokké pangwasa langgeng slawas-lawasé.

Tekané Gusti Yésus

⁶ Mulékat mau terus ngomong marang aku: “Tembung iki nyata lan kenèng dipretiyaya. Gusti Allah sing wis ngekèkké Rohé marang para nabi, wis ngongkon mulékaté, supaya

nduduhké marang para peladèné apa sing ndang bakal klakon.”

⁷ Tembungé Gusti Yésus: “Aku ndang teka. Beja wong sing pada nggugu marang tembung-tembung sing ketulis nang buku iki.”

⁸ Aku, Yohanes, wis weruh lan krungu prekara-prekara mau kabèh. Sakwisé krungu lan weruh, aku terus arep sujut nang ngarepé mulékaté sing nduduhké kabèh mau marang aku. ⁹ Nanging tembungé mulékaté marang aku: “Aja! Aja nyembah aku. Nyembaha Gusti Allah. Aku ya namung peladèn kaya kowé lan kaya sedulur-sedulurmu para nabi lan kabèh wong sing pada nggugu marang tembung-tembung nang buku iki!” ¹⁰ Tembungé menèh: “Pitutur-pitutur sing nang buku iki aja ditutup-tutupi, awit wektuné wis tyedek enggoné kuwi mau kabèh bakal klakon. ¹¹ Wong ala bèn neruské enggoné nggawé piala, sing reget bèn neruské enggoné ngregeti awaké. Sapa sing nglakoni bener bèn neruské enggoné nglakoni sing bener. Sapa sing sutyi bèn neruské enggoné nyutyèkké awaké.”

¹² Tembungé Gusti Yésus: “Aku ndang teka. Aku nggawa sing wis tak janji. Aku bakal ngupahi saben wong miturut penggawéné. ¹³ Aku iki Alfah lan Omékah, sing ndisik lan sing kèri, Wiwitané lan Penutupé.”

¹⁴ Beja wong sing ngumbah sandangané sampèk resik. Kuwi sing bakal kelilan mangan wohé wit panguripan lan mlebu nang kuta, liwat gapura-gapurané. ¹⁵ Nanging wong-wong sing pada nglakoni penggawé ala, sing nglakokké pangwasa pepeteng, wong sing laku bédang, tukang matèni, wong sing nyembah brahala lan wong sing seneng ngapusi nganggo tembung lan tindak, kabèh panggonané nang sak njabané kuta mau.

¹⁶ “Aku, Yésus, wis ngongkon mulékatku, supaya ngomongké prekara mau kabèh marang pasamuhan-pasamuhan. Aku iki turunané ratu Daved, lintang panjer éruk sing semlorot.”

¹⁷ Rohé Gusti Allah lan mantèn wédok pada ngomong: “Gusti mbok teka!”

Lan sapa sing krungu kudu semaur: “Mbok teka Gusti!”

Sapa sing ngelak, majua. Sapa sing kepéngin, njikuka Banyu Panguripan tanpa mbayar.

Penutup

¹⁸ Wong sing ngrungokké tembung sing kawedar nang buku iki tak pituturi ngéné: “Nèk ènèng wong sing nambahi apa-apa nang buku iki, Gusti Allah mesti bakal nekakké memala marang wong kuwi, pada karo sing ketulis nang buku iki. ¹⁹ Nèk ènèng wong sing ngelongi tembung sing

kawedar nang buku iki, Gusti Allah ya bakal njikuk pandu-
mané berkah sangka wit panguripan lan sangka kuta sutyi
kuwi, kaya sing ketulis nang buku iki.”

²⁰ Gusti sing ngekèki tembung mau kabèh ngomong ngéné:
“Tenan, Aku mesti ndang teka! Amèn.”

Ya Gusti Yésus, Gusti, mbok ndang teka!

²¹ Muga-muga kawelasané Gusti Yésus anaa ing kowé
kabèh! Amèn.